

Regeringens skrivelse

2004/05:60

Berättelsen om verksamheten i Europeiska unionen
under 2004

Skr.
2004/05:60

Regeringen överlämnar denna skrivelse till riksdagen.

Harpsund den 10 mars 2005

Göran Persson

Bosse Ringholm
(Utrikesdepartementet)

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I skrivelsen redogör regeringen för verksamheten i Europeiska unionen under 2004 i enlighet med 10 kap. 1 § riksdagsordningen. Skrivelsen behandlar Europeiska unionens övergripande utveckling, unionens förbindelser med omvärlden, det ekonomiska och sociala samarbetet, det rättsliga och inrikes samarbetet samt unionens institutioner.

Sammanfattning.....	13
DEL 1 DEN ÖVERGRIPANDE UTVECKLINGEN I EUROPEISKA UNIONEN	34
1 Samarbete i svenskt och europeiskt intresse	34
1.1 Information till och samråd med riksdagen	35
2 Europeiska rådet under 2004	35
2.1 Europeiska rådet möte den 25–26 mars	35
2.2 Europeiska rådets möte den 17–18 juni	36
2.3 Europeiska rådets möte den 4–5 november	37
2.4 Europeiska rådets möte den 16–17 december.....	38
3 Utvidgningen	40
3.1 Förhandlingarna med Rumänien och Bulgarien	40
3.2 Förmedlemskapsstrategin	42
4 Ett nytt konstitutionellt fördrag	42
5 Unionens finansiella perspektiv – långtidsbudgeten	43
5.1 Kommissionens förslag.....	44
6 Lissabonstrategin.....	45
7 Ett område med frihet, säkerhet och rättvisa	48
DEL 2 EU:S FÖRBINDELSER MED OMVÄRLDEN.....	50
8 Utrikes- och säkerhetspolitik (GUSP).....	50
8.1 Europarådet och Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE)	51
8.2 Förenta nationerna – omfattande EU-samarbete.....	52
8.3 Den europeiska säkerhets- och försvarspolitiken	52
8.4 Konfliktförebyggande	54
8.5 Försvarsmaterielsamarbete	55
8.6 Den internationella brottmålsdomstolen	55
8.7 EU:s arbete för att främja respekten för mänskliga rättigheter i världen	55
8.8 Nedrustning och icke-spridning.....	56
8.9 Strategisk exportkontroll.....	58
8.10 Sanktioner	58
8.11 Den konsulära kris- och katastrofberedskapen inom EU..	59
9 Den gemensamma handelspolitiken	60
9.1 Svenska prioriteringar i handelspolitiken	60
9.2 Världshandelsorganisationen (WTO)	60
9.2.1 Utvecklingsdagordningen från Doha – Julibeslutet	60
9.2.2 Tvistlösning	62
9.2.3 Handelspolitiska skyddsåtgärder	62
9.3 EU:s övriga handelspolitik.....	63
9.3.1 Det allmänna preferenssystemet (GSP)	63
9.3.2 Regionala/bilaterala avtal	63

9.3.3	Ekonomiska partnerskapsavtal med AVS-länderna.....	63
9.4	Unctad	64
9.4.1	Unctad XI i São Paulo	64
9.5	Svenska initiativ	64
9.6	Övriga handelspolitiska frågor.....	65
9.6.1	EU:s arbete med företags sociala ansvar	65
9.6.2	TRIPS och hälsa.....	65
10	Utvecklingssamarbete.....	65
10.1	Prioriterade arbetsområden	66
10.1.1	Uppföljning av Monterrey-konferensen	66
10.1.2	Samstämmighet i utvecklingssamarbetet.....	66
10.1.3	Förberedelser inför FN-toppmötet om millennieutvecklingsmålen och Millenniedeklarationen	66
10.2	Ökad effektivitet och reformer.....	67
10.3	Översynen av Cotonou-avtalet.....	67
10.3.1	Införlivande av Europeiska utvecklingsfonden (EUF) i den allmänna budgeten.....	68
10.3.2	Översyn av Sydafrikasamarbetet	68
10.4	Humanitärt bistånd	68
10.5	EU:s makrofinansiella stöd samt långivning från Europeiska investeringsbanken.....	69
11	EU:s bilaterala och regionala förbindelser	70
11.1	Europeiska ekonomiska samarbetsområde (EES) och Europeiska frihandelssammanslutning (Efta).....	70
11.1.1	Schweiz.....	70
11.1.2	EU:s politik för den Nordliga dimensionen samt EU:s deltagande i regionalt samarbete i norra Europa.	70
11.2	Östeuropa och Centralasien	72
11.2.1	Centralasien	72
11.2.2	Moldavien	72
11.2.3	Ryssland.....	72
11.2.4	Södra Kaukasien	73
11.2.5	Ukraina.....	73
11.2.6	Vitryssland	74
11.2.7	Utvecklingssamarbete och biståndsinsatser i regionen	74
11.3	Västra Balkan.....	75
11.3.1	Regional stabilitet och EU-närmande.....	75
11.3.2	Albanien.....	76
11.3.3	Bosnien och Hercegovina	76
11.3.4	Kroatien	76
11.3.5	Makedonien	77
11.3.6	Serbien och Montenegro	77
11.3.7	EU:s bistånd till västra Balkan	78
11.4	Barcelonaprocessen.....	79
11.4.1	EU:s associeringsavtal	80

11.4.2	Europeiska grannskapspolitiken (ENP, European Neighbourhood Policy)	80
11.4.3	Strategiskt partnerskap med Mellanöstern och Medelhavsländerna	80
11.5	Mellanöstern	81
11.5.1	Irak	81
11.5.2	Iran	82
11.5.3	Gulfstaterna.....	82
11.5.4	Libyen	82
11.6	Nordamerika	83
11.6.1	USA	83
11.6.2	Förnyat partnerskap med Kanada	84
11.7	Afrika	84
11.7.1	Östafrika, Afrikas horn	85
11.7.2	Södra Afrika.....	85
11.7.3	Centralafrika	86
11.7.4	Västafrika.....	86
11.8	Latinamerika och Karibien	87
11.8.1	Historiskt toppmöte i Guadalajara	87
11.8.2	Siktet inställt på avtal EU-Mercosur under 2005	87
11.8.3	Unionen fortsatt aktiv i Colombia	87
11.8.4	Inställt valobservationsuppdrag till Venezuela.....	88
11.8.5	Fryst relation mellan EU och Kuba	88
11.8.6	EU engagerade sig för hårt drabbade Haiti.....	88
11.8.7	Utvecklingsamarbete med Latinamerika.....	88
11.9	Asien	89
11.9.1	Kina – fortsatt nära samarbete	89
11.9.2	Intensifiering av relationerna med Indien.....	89
11.9.3	Koreanska halvön – kärnvapenfrågan i fokus	89
11.9.4	Fortsatt stöd till Afghanistan	90
11.9.5	Indonesien – EU etablerar samarbete med den nye presidenten	90
11.9.6	Dialogen inom Asien-Europa mötet (ASEM) samt EU-ASEAN	91
11.9.7	Övriga frågor som uppmärksammats av EU ..	91
DEL 3 EKONOMISKA OCH FINANSIELLA FRÅGOR.....		94
12	Den ekonomiska och monetära unionen – EMU.....	94
12.1.1	De allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken.....	94
12.2	Stabilitets- och tillväxtpakten	95
12.2.1	Det svenska konvergensprogrammet	96
12.2.2	Cardiffprocessen	96
13	Skatter.....	97
13.1	Företagsbeskattning	97
13.1.1	En gemensam konsoliderad bolagsskattebas på EU-nivå	97
13.1.2	Fusionsdirektivet.....	97

	13.1.3	Internprissättning	97	Skr. 2004/05:60
13.2		Skattepaketet	98	
13.3		Mervärdesskatt	98	
	13.3.1	Reducerade skattesatser	98	
	13.3.2	Mervärdesskatt på tjänster inom postsektorn	99	
	13.3.3	Förfarande för antagande av tillämpningsföreskrifter	99	
	13.3.4	Tillämpningsföreskrifter rörande det gemensamma systemet för mervärdesskatt ...	99	
	13.3.5	Omarbetad version av sjätte mervärdesskattedirektivet	99	
	13.3.6	Beskattningsland vid tillhandahållande av tjänster	100	
	13.3.7	En kontaktpunkt på momsområdet	100	
13.4		Punktskatter	100	
	13.4.1	Beskattning av tunga lastbilar (Eurovinjettdirektivet)	100	
13.5		Administrativt samarbete	101	
	13.5.1	Effektivare informationsutbyte med stöd av handräkningsdirektivet	101	
	13.5.2	Förordning om administrativt samarbete i fråga om punktskatter	101	
	13.5.3	Administrativt samarbete till skydd för gemenskapens finansiella intressen	101	
14		EU:s budget	101	
	14.1	Budgetens inkomster och Sveriges avgift till EU-budgeten	101	
	14.2	Budgetens utgifter och budgetarbetet under 2004	102	
	14.3	Återflöde från EU-budgeten	103	
15		Åtgärder mot fusk och andra oegentligheter	104	
	15.1	Åtgärder för att stärka skyddet av gemenskapens finansiella intressen	104	
	15.2	Beviljande av ansvarsfrihet för kommissionen	104	
	15.3	Revisionsrättens årsrapport för budgetåret 2003	105	
16		Statistik	105	
	16.1	Det europeiska statistiska systemet – kritik och förbättringar	105	
	16.2	Regelförenkling och bättre prioritering av statistiken ...	106	
	16.3	Beslut fattade på statistikområdet under 2004	106	
DEL 4 RÄTTSLIGA OCH INRIKES FRÅGOR			108	
17		Civilrättsligt samarbete	108	
	17.1	Domstolars behörighet samt erkännande och verkställighet av domar	108	
	17.2	Ömsesidigt erkännande av domar på privaträttens område - en europeisk exekutionstitel för obestridda fordringar	108	
	17.3	Ett europeiskt betalningsföreläggande	109	
	17.4	Direktiv om rättshjälp i gränsöverskridande tvister	109	

17.5	Förslag till direktiv om medling i privaträttsliga tvister.....	109
17.6	Förordning om föräldraansvar (ny Bryssel II-förordning).....	110
17.7	Undertecknande av 1996 års Haagkonvention	110
17.8	Förslag till direktiv om brottsofferersättning.....	110
17.9	Tillämplig lag för förpliktelser utanför avtalsförhållanden (Rom II).....	111
17.10	Ett europeiskt rättsligt nätverk på privaträttens område.....	111
18	Polissamarbete, straffrättsligt samarbete och tullsamarbete.....	112
18.1	Horisontella frågor	112
18.1.1	Organiserad brottslighet.....	112
18.1.2	Ömsesidig utvärdering.....	112
18.1.3	Brottsförebyggande frågor	112
18.1.4	Terrorism	113
18.1.5	Narkotika	114
18.2	Det straffrättsliga samarbetet	114
18.2.1	Inledning	114
18.2.2	Aktuella rättsakter.....	115
18.2.3	Andra samarbetsformer	116
18.3	Materiell straffrätt	117
18.3.1	Allmänt	117
18.3.2	Människohandel, sexuellt utnyttjande av barn och barnpornografi	117
18.3.3	Människosmuggling	118
18.3.4	Narkotikabrott.....	118
18.3.5	Förverkande av vinning av brott.....	119
18.3.6	IT-brott.....	119
18.3.7	Tillämpningen av ne bis in idem-principen ..	119
18.3.8	Utsläpp från fartyg.....	120
18.3.9	Rättssäkerhetsgarantier i brottmål	120
18.4	Polissamarbete	120
18.4.1	Europol.....	120
18.4.2	Annat polissamarbete.....	121
18.4.3	Schengen och övriga gränskontrollfrågor.....	121
18.5	Effektivare tullsamarbete	122
19	Visering, asyl, invandring och annan politik som rör fri rörlighet för personer	122
19.1	Horisontella frågor	122
19.2	Skapandet av ett gemensamt europeiskt asylsystem.....	123
19.3	Harmonisering av den europeiska migrationspolitiken ..	124
19.4	Viseringspolitiken	126
19.5	Integration av tredjelandsmedborgare.....	127
20	Skydd och beredskap	127
DEL 5 SYSSLESÄTTNING OCH SOCIALPOLITIK, HÄLSO OCH SJUKVÅRD, KONSUMENTFRÅGOR		
21	Tillväxt och sysselsättning	128

21.1	Tillväxt och sysselsättning	128	Skr. 2004/05:60
21.1.1	Prioriterade verksamheter och mål	128	
21.2	EU:s sysselsättningsstrategi	128	
22	Arbetsmarknadsfrågor och sociala frågor	130	
22.1	Arbetsrätt	130	
22.1.1	Information till och samråd med arbetstagare	130	
22.1.2	Skydd för arbetstagarna vid arbetsgivarens insolvens	130	
22.1.3	Arbetsvillkor för personal uthyrd av bemanningsföretag	131	
22.1.4	Företagens sociala ansvar (CSR)	131	
22.2	Hälsa och säkerhet i arbetet	131	
22.2.1	Svenskt genomförande av EU:s arbetstidsdirektiv	131	
22.2.2	Direktiv om regler för elektromagnetiska fält och optisk strålning	132	
22.3	Sociala dialogen	132	
22.4	Social trygghet	133	
22.4.1	Öppna samordningsmetoden	133	
22.4.2	Pensioner och pensionssystem	133	
22.4.3	Fortsatt samarbete om handikappfrågor	133	
22.5	Samordning av systemen för social trygghet	133	
22.5.1	Nytt direktiv om erkännande av yrkeskvalifikationer	134	
23	Jämställdhet	134	
23.1	EU:s femte handlingsprogram för jämställdhet	134	
23.2	Resultatindikatorer för jämställdhet	135	
23.3	Jämställdhet i olika rådskonstellationer	135	
23.4	Nytt direktiv om förbud mot diskriminering vid handel med varor och tjänster	136	
23.5	Omarbetning av direktiv om likabehandling av kvinnor och män i arbetslivet	136	
24	Folkhälsa	136	
24.1	Alkohol	136	
24.2	Tobak	137	
24.2.1	Rådsbeslut om anslutning till WHO:s ramkonvention för tobakskontroll	137	
24.3	Narkotika	137	
24.3.1	EU:s narkotikastrategi och handlingsplan	137	
24.3.2	Narkotikaprekursorer	138	
24.4	Smittskydd	138	
24.4.1	Europeiskt centrum för förebyggande och kontroll av sjukdomar till Sverige	138	
24.4.2	Influensapandemiberedskap	138	
24.4.3	Internationella hälsoreglementet	139	
24.4.4	Hiv/aids	139	
25	Hälso- och sjukvård	139	
26	Konsumentpolitik	140	

26.1	Samarbete mellan tillsynsmyndigheter för att förbättra konsumentskyddet.....	140
26.2	Gemensam ståndpunkt om otillbörliga affärsmetoder....	140
26.3	Ännu inget beslut om säljfrämjande åtgärder	141
26.4	Omarbetat förslag till nytt direktiv om konsumentkrediter.....	141
26.5	Skräppost (spam) och modemkapningar.....	142
26.6	Fortsatt arbete för ökad produktsäkerhet och säkra tjänster	142
26.7	Nätverk för konsumentinformation och tvistlösning	142
DEL 6 KONKURRENSKRAFTSFRÅGOR – INRE MARKNADEN, INDUSTRI OCH FORSKNING		
27	Inre marknadens utveckling	143
27.1	Konkurrenskraftsrådet.....	143
27.2	Kommissionens strategi för den inre marknaden.....	143
	27.2.1 Resultattavlan för den inre marknaden samt genomförande av direktiv	144
27.3	Bättre och enklare regler i EU	144
	27.3.1 Handlingsram för förenkling av gemenskapslagstiftning.....	144
	27.3.2 Företagspaneler – en möjlighet för företagen att granska EU:s regler	145
27.4	Administrativt samarbete/SOLVIT.....	145
27.5	Associationsrätt.....	145
27.6	Redovisnings- och revisionsfrågor	146
27.7	EG-direktiv inom legal metrologi.....	146
28	Fri rörlighet för varor.....	148
28.1	Tullunionen moderniseras.....	148
28.2	Tekniska handelshinder	148
	28.2.1 Harmonisering av medlemsstaternas lagstiftning	149
	28.2.2 Ömsesidigt erkännande av varor	149
	28.2.3 Anmälningsprocedurer.....	150
	28.2.4 Provning och certifiering	150
	28.2.5 Standardisering	151
28.3	Den europeiska läkemedelslagstiftningen.....	151
28.4	Särskilt förslag om läkemedel för barn.....	151
29	Fri rörlighet för tjänster och kapital.....	152
29.1	En strategi för tjänster på den inre marknaden	152
29.2	Finansiella tjänster	152
	29.2.1 Övergripande frågor.....	152
	29.2.2 Bank- och kreditväsende.....	154
	29.2.3 Försäkringsväsendet	155
	29.2.4 Värdepappersmarknaden	156
30	Immaterialrätt	157
30.1	Upphovsrätt.....	157
30.2	Patent.....	157
	30.2.1 Förslag till förordning om gemenskapspatent	157

30.2.2	Förslag till beslut om inrättandet av ett domstolssystem för gemenskapspatent.....	158
30.2.3	Patent på datorrelaterade uppfinningar	158
30.3	Varumärken.....	159
30.3.1	Parallellimport	159
30.3.2	Nya bestämmelser om gemenskapsvarumärken	159
30.4	Formskydd	159
30.5	Skärpta åtgärder mot immaterialrättsintrång	159
31	Näringspolitik.....	160
31.1	Konkurrenskrafts- och företagsfrågor.....	160
31.1.1	Konkurrenskraftspaketet.....	161
31.1.2	Entreprenörskap och företagande	161
31.1.3	Företagsrelaterade tjänster	162
31.1.4	Regelförbättring	162
31.1.5	Kemikalieförordningen (REACH).....	163
31.1.6	Sektorsfrågor.....	163
31.2	Konkurrensfrågor.....	165
31.3	Statsstöd	166
32	Turism.....	167
33	Forskning.....	167
33.1	EU:s ramprogram.....	167
33.2	Ett europeiskt forskningsområde	168
33.3	ESPN – ett forskningsprogram för Europas rumsliga utveckling.....	168
33.4	Säkerhetsforskning.....	169
34	Regional- och strukturpolitik.....	169
34.1	Strukturfondsprogrammen under innevarande programperiod 2000–2006.....	169
34.2	Den europeiska sammanhållningspolitiken efter år 2006	170
34.2.1	Sveriges övergripande syn.....	170
34.3	Regional sammanhållning och urban politik	171
DEL 7 TRANSPORT, TELEKOMMUNIKATION OCH ENERGI....		172
35	Transporter	172
35.1	Frågor som rör flera transportslag.....	172
35.1.1	Galileo – projektet går vidare	172
35.1.2	De transeuropeiska transportnätverken TEN-T.....	172
35.1.3	Marco Polo-programmet fortsätter	173
35.2	Landtransporter	173
35.2.1	Vägtrafiksäkerhet.....	173
35.2.2	Yrkestrafikfrågor	174
35.2.3	Beskattning av tunga lastbilar (Eurovinjettdirektivet)	175
35.2.4	Driftskompatibilitet mellan elektroniska väggtullsystem i gemenskapen	176
35.2.5	Tredje järnvägs paketet.....	176

	35.2.6	Europeiska järnvägsbyrån (ERA) inrättas	177
35.3		Sjöfart.....	177
	35.3.1	Sjösäkerhet.....	177
	35.3.2	Förkastat hamndirektiv i ny upplaga	178
	35.3.3	Certifikat för sjöfolk	179
	35.3.4	Inre vattenvägar	179
	35.3.5	Civilrättsliga frågor.....	180
35.4		Luftfart	180
	35.4.1	Flygsäkerhet kräver harmoniserade regler....	180
	35.4.2	Ett gemensamt europeiskt luftrum.....	181
	35.4.3	Ett europeiskt flygledarcertifikat	181
	35.4.4	Ersättning vid nekad ombordstigning m.m...	181
	35.4.5	Försäkringskrav för flygbolag	182
	35.4.6	Relationer med tredje land.....	182
36		Elektroniska kommunikationer – informationsteknik och samhället.....	183
	36.1	e-Europa 2005	183
	36.2	eContentplus	184
	36.3	Europeiska nät- och informationssäkerhetsbyrån	184
	36.4	Bredband	184
	36.5	Europeiska unionens radiospektrumpolitik.....	184
	36.6	Mobila bredbandstjänster.....	185
	36.7	Elektroniska affärer.....	185
	36.8	Internet	186
	36.9	Olagligt och skadligt innehåll på Internet.....	186
	36.10	Världstoppmöte om informations-samhället.....	186
	36.11	Rättsinformation	187
37		Energi	187
	37.1	Kraftvärmens främjas	187
	37.2	Tryggad naturgasförsörjning.....	188
	37.3	Eko-design för energiförbrukande produkter.....	188
	37.4	Energiinfrastruktur och försörjningstrygghet för el.....	188
	37.5	Förnybar energi.....	190
		DEL 8 JORDBRUK OCH FISKE.....	191
38		Den gemensamma jordbrukspolitiken.....	191
	38.1	Genomförandet av reformen av den gemensamma jordbrukspolitiken	191
		38.1.1 Övergångsregler för handjursbidrag	192
		38.1.2 Omfördelningseffekter för nötkötts- producenter	192
	38.2	Marknadsordningar för vegetabilier	193
		38.2.1 Tillkännagivande från riksdagen om odling av hampa.....	193
		38.2.2 Diskussioner om en reform av marknadsordningarna för frukt och grönsaker.....	193
		38.2.3 Revidering av marknadsordningen för socker.....	193
		38.2.4 Internationella avtal om handel med	

	vin med USA och Australien	193	Skr. 2004/05:60
	38.2.5 Reformbeslut för Medelhavsprodukterna – olivolja, tobak, bomull samt humle	194	
38.3	Landsbygdsutveckling	194	
	38.3.1 Förslag till nytt regelverk för landsbygdsutveckling för perioden 2007– 2013	194	
	38.3.2 Särskilda åtgärder i norra Sverige.....	195	
38.4	Miljöåtgärder i jordbruket.....	195	
	38.4.1 Handlingsplan för ekologiskt jordbruk och ekologiska livsmedel.....	195	
38.5	Djurskydd och djurhälsa	196	
	38.5.1 Förordning om fastställande av krav på foderhygien för foderföretagare.....	196	
	38.5.2 Fortsatt förbättrad BSE-situation.....	196	
	38.5.3 Förslag till förordning om skydd av djur under transport	196	
	38.5.4 Införlivande av EU:s nya zoonos- lagstiftning	197	
	38.5.5 Sveriges campylobacterprogram röner stort intresse	197	
	38.5.6 Ett nytt direktiv för bekämpning av aviär influensa.....	197	
	38.5.7 Veterinäravtal med Ryska Federationen.....	197	
39	Den gemensamma fiskeripolitiken.....	198	
	39.1 Handlingsplan för den europeiska ålen.....	198	
	39.2 Europeiska Fiskerifonden 2007–2013	198	
	39.3 Kontroll	198	
	39.4 Östersjön	199	
40	Livsmedelspolitiken	199	
	40.1 Hygienpaketet reglerar alla aktörers ansvar från jord till bord.....	199	
	40.2 Förbättringar av reglerna för offentlig kontroll av foder och livsmedel.....	200	
	40.3 Gränsvärden för bekämpningsmedel i livsmedel och foder	200	
	40.4 Genetiskt modifierade organismer (GMO).....	200	
	40.5 GMO-inblandningar i konventionellt utsäde	200	
	DEL 9 MILJÖ.....	202	
41	Miljö	202	
	41.1 Hållbar utveckling och integration av miljö i andra politikområden	202	
	41.2 Klimat och luftföroreningar	203	
	41.2.1 Hållbara konsumtions- och produktionsmönster: kemikalier, inklusive bekämpningsmedel samt resurs och avfallsfrågor	205	
	41.2.2 Naturresurser och biologisk mångfald.....	207	
	41.2.3 Marin miljö	208	

41.3	Utveckling på andra miljöområden.....	209	Skr. 2004/05:60
DEL 10 UTBILDNING, UNGDOM OCH KULTUR		211	
42	Utbildning.....	211	
42.1	Utbildningsprogrammen	211	
42.2	De gemensamma europeiska målen för utbildningssystemen, Utbildning 2010	212	
43	Ungdomsfrågor och idrott	213	
43.1	Ungdomspolitiskt samarbete.....	213	
43.2	Programmen Ungdom och Aktiv ungdom 2007– 2013..	214	
43.3	Idrottens ställning inom EU utvecklas.....	215	
44	Kultur och medier.....	215	
44.1	Ramprogrammet Kultur 2000 och det föreslagna Kultur 2007	215	
44.2	MEDIA-programmet och det föreslagna MEDIA 2007.....	216	
44.3	TV-direktivet.....	217	
44.4	Övriga kultur- och mediefrågor	217	
DEL 11 EU:S INSTITUTIONER M.M.		219	
45	Institutionernas verksamhet.....	219	
45.1	Europeiska unionens råd	219	
45.2	Europeiska kommissionen	219	
45.3	Europaparlamentet	220	
45.4	Europeiska gemenskapernas domstol	220	
45.5	Europeiska revisionsrätten	221	
45.6	Övriga institutioner och organ	222	
45.6.1	Regionkommittén.....	222	
45.6.2	Europeiska investeringsbanken (EIB)	222	
45.6.3	Europeiska investeringsfonden (EIF)	222	
45.6.4	Europeiska centralbanken	222	
45.7	Öppenhet och insyn.....	223	
45.8	Personalpolitik i EU:s institutioner	223	
45.9	Svenska språket och regelförbättring.....	224	
45.9.1	Begripligare EU-texter.....	224	
45.10	Överträdelseärenden	225	
BILAGOR226			
Bilaga 1: Mål av svenskt intresse vid EG-domstolen och EG:s förstainstansrätt under år 2004		226	
Bilaga 2: Viktigare domar meddelade av EG-domstolen under år 2004		254	
Bilaga 3: Viktigare domar meddelade av EG:s förstainstansrätt under år 2004		261	
Bilaga 4: Överträdelseärenden.....		265	
Bilaga 5: Lista över Internetadresser		304	
Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 10 mars 2005.....		309	

Året 2004 var mycket betydelsefullt för unionen. Tio nya medlemsstater anslöt sig den 1 maj. Förhandlingarna med Bulgarien och Rumänien avslutades, och beslut togs om att inleda förhandlingar med Turkiet och Kroatien. De nya fördraget undertecknades. En ny kommission utsågs och val ägde rum till Europaparlamentet.

Utvidgningen

Förhandlingarna med Bulgarien och Rumänien avslutades den 14 december. Länderna blir medlemmar, om de uppfyller villkoren i avtalen, den 1 januari 2007. Europeiska rådet enades om att inleda förhandlingarna med Kroatien den 17 mars och med Turkiet den 3 oktober 2005. Innan förhandlingar inleds ska ett ramverk fastställas. Detta bygger på de slutsatser som antogs av Europeiska rådet. Kroatien förutsätts vidare samarbeta fullt ut med Jugoslavientribunalen, ICTY, för att anslutningsförhandlingar ska kunna inledas den 17 mars 2005.

Nytt konstitutionellt fördrag

Genom det konstitutionella EU-fördrag som undertecknades den 29 oktober 2004 ersätts nuvarande fördrag med en enhetlig text. Unionen ersätter gemenskapen som juridisk person och ges rätt att bl.a. ingå internationella överenskommelser. Indelningen av samarbetet i tre pelare upphör. Det nya fördraget innehåller fyra delar. Den inledande delen anger unionens värden och mål samt innehåller bestämmelser om institutionerna. I den andra delen finns unionens stadga om de grundläggande rättigheterna. Den tredje delen innehåller bestämmelser för de olika politikområden som unionen verkar inom. Till mycket stor del är det bestämmelser som redan finns i de nuvarande EU- och EG-fördragen. Störst är förändringarna inom rättsliga och inrikes frågor, bl.a. genom möjlighet till beslut med kvalificerad majoritet i rådet, samt i utrikes- och säkerhetspolitiken, där den övergripande samordningen av unionens agerande förstärks. Den fjärde och avslutande delen reglerar hur fördraget kan ändras. Målsättningen är att medlemsstaterna ska godkänna texten – i parlamentariska beslut eller efter folkomröstning – till den 1 november 2006.

Unionens långtidsbudget

Frågan om långtidsbudgetens kommande struktur, nivå och övergripande innehåll under perioden 2007–2013 diskuterades under våren. I augusti inleddes förhandlingarna om kommissionens förslag till lagtexter. Kommissionen föreslår en nivå på de gemensamma åtagandena på 1,26 procent av EU:s BNI, vilket kan jämföras med dagens faktiska utgiftsnivå på knappt 1,00 procent. Sverige förordar liksom Tyskland, Frankrike, Storbritannien, Nederländerna och Österrike en nivå på åtagandeanslagen på högst 1,00 procent av EU:s BNI. Sverige anser också att dagens rabattsystem på budgetens inkomstsida bör reformeras och förordar en

generell korrigeringsmekanism för alltför höga avgifter per medlemsstat. Under hösten fördes diskussioner på en mer detaljerad nivå om alternativa förslag och kostnadsnivåer. Europeiska rådet uttryckte att målet fortsatt var att nå en politisk överenskommelse i juni 2005.

Lissabonstrategin

Arbetet kom att i hög grad präglas av förberedelserna inför den förestående halvtidsöversynen av Lissabonstrategin 2005. Vikten av ett snabbare genomförande i medlemsstaterna av överenskomna åtgärder lyftes särskilt fram. En oberoende högnivågrupp under ledning av Wim Kok sammanställde en rapport som underlag för översynen. Rapporten lyfte fram dels det ökande yttre trycket på reformer som den skärpta internationella konkurrensen innebär, dels det inre trycket som de demografiska utmaningarna innebär och föreslog åtgärder för att stärka genomförandet av strategin. Rapporten tar tydligt ställning för att strategin även fortsatt bör innefatta samtliga tre dimensioner, den ekonomiska, den sociala och den miljömässiga. Regeringen fortsatte att starkt betona vikten av att behålla denna integrerade ansats som bygger på att finna synergier mellan väl fungerande marknader, generell välfärdspolitik och progressiv miljöpolitik. Alla dessa politikområden kan bidra till tillväxt och fler jobb.

Ett område med frihet, säkerhet och rättvisa

Ett nytt femårigt arbetsprogram antogs för genomförandet av ett område med frihet, säkerhet och rättvisa. Det s.k. Haagprogrammet täcker in asyl- och migrationsfrågor, straffrättsliga och civilrättsliga frågor samt polissamarbete. Det bygger vidare på det arbete som hittills utförts. Det beaktar de åtgärder som har beslutats med anledning av senare års terroristdåd. Under våren 2005 ska kommissionen lägga fram ett förslag till handlingsplan för programmets konkreta genomförande.

Utrikes- och säkerhetspolitik (GUSP)

Arbetet präglades av en viss återskapad enighet efter den splittring som följde i Irakkrisens spår. Den europeiska säkerhetsstrategin som antogs av Europeiska rådet i december 2003 följdes upp inom fyra områden: terrorism, effektiv multilateralism, Mellanöstern samt Bosnien och Hercegovina. Året präglades även av förberedelserna för EU:s hittills största militära krishanteringsinsats, insatsen i Bosnien och Hercegovina som i december ersatte den Nato-ledda insatsen SFOR.

Det reformarbete som präglat FN under året har även berört EU. Högnivåpanelen för hot, utmaningar och förändringar presenterade i december en rapport med rekommendationer om hur nya globala hot ska mötas och hur FN ska omformas för att kunna hantera dessa. EU var under rapportens framställning en viktig samtalspartner och förslagsställare.

EU:s säkerhets- och försvarspolitik (ESFP) fortsatte att utvecklas i snabb takt och beslut fattades om att inleda nya krishanteringsinsatser,

bl.a. på det rättsliga området i Georgien och en polisinsats i DR Kongo. EU har genom EFSP vidare stött Afrikanska unionen för att lösa konflikterna i Darfur, Sudan samt börjat undersöka förutsättningarna för en civil ESFP-insats för Irak inom områdena polis och rättsväsende. Nya mål för utvecklingen av både militära och civila kapaciteter har antagits. En av de viktigaste delarna är att inrätta såväl civila som militära snabbinsatsstyrkor som bl.a. ska utgöra ett stöd åt FN. I juli upprättades Europeiska försvarsbyrån vars uppgift är att utveckla försvarskapacitet för krishantering.

EU fortsatte också sitt arbete för att öka skyddet för och främja de mänskliga rättigheterna över hela världen. Europeiska rådet enades om att inrätta en representant för mänskliga rättigheter, ett förslag som ursprungligen framfördes av Sverige. Arbetet på nedrustnings- och icke-spridningsområdet inriktades främst på uppföljningen av den strategi mot spridning av massförstörelsevapen som rådet antog i december 2003. En omfattande revidering och modernisering av EU:s uppförandekod för vapenexport skedde. I samband med hävandet av vapenembargot mot Libyen inleddes arbetet med framtagande av instrument för tillämpningen av uppförandekoden när det gäller länder gentemot vilka ett embargo nyligen lyfts.

Slutsatser antogs av rådet i vilka medlemsländerna förbinder sig att intensifiera det konsulära samarbetet inom ramen för 2003 års riktlinjer, både när det gäller normala förhållanden och vid krissituationer i tredje länder.

Den gemensamma handelspolitiken

Efter att förhandlingsarbetet inom WTO om utvecklingsdagordningen från Doha, Doharundan, strandade i september 2003 gjordes betydande ansträngningar under vintern och våren för att återuppta förhandlingarna. Sverige arbetade aktivt för att EU skulle visa ledarskap och ökad kompromissvilja. Sverige var pådrivande i de överläggningar inom EU som ledde fram till en förändrad strategi som bl.a. innebar att EU gick med på en utfasning av exportsubventioner på jordbruksområdet. Detta bidrog till att WTO-medlemmarnas förhandlingspositioner närmade sig varandra och att beslut om ett ramverk för de fortsatta förhandlingarna kunde fattas. Det s.k. julibeslutet omfattar alla delar av Dohaförhandlingarna även om det framför allt är jordbruk, industrivaror, tjänster, förenklade handelsprocedurer samt utvecklingsfrågorna som står i fokus.

Sverige var fortsatt återhållsam när det gäller tillämpningen av handelspolitiska skyddsåtgärder och röstade mot ett sedermera antaget kommissionsförslag om förenklade beslutsregler för antidumpning- och utjämningsåtgärder. Förberedelser för att ersätta gällande allmänna preferenssystem (bättre tullförmåner för utvecklingsländer vid import till EU) inleddes. Att erbjuda tullfrihet till utvecklingsländer som har ratificerat och tillämpar internationella konventioner inom bl.a. arbetsrätt och mänskliga rättigheter är ett nytt element i kommissionens förslag till ny förordning. Sverige driver att ännu mer generösa villkor ska ges till utvecklingsländerna.

EU var pådrivande bakom WTO-beslutet om TRIPS och hälsa. Beslutet innebär att länder som saknar inhemska produktion av läkemedel

ges möjlighet att vid nationella hälsorisker importera billiga kopior av mediciner mot sjukdomar som aids, malaria och tuberkulos. I november lämnade kommissionen förslag till en förordning om tvångslicenser som genomför WTO-beslutet inom EU.

Ett flerpartsforum har följt upp EU:s arbete med företags sociala ansvar. Arbetet baseras på en grönbok från 2001. I juni lade forumet fram en slutrapport med konkreta förslag som nu ska diskuteras inom en högnivågrupp bestående av medlemsstaterna och kommissionen.

Utvecklingssamarbete

En fortsatt prioriterad fråga har varit uppföljningen av världskonferensen om utvecklingsfinansiering i Monterrey 2002. Kommissionen presenterade i mars ett meddelande om hur EU:s medlemsstater uppfyllt de åtaganden som antogs av EU inför konferensen. Sverige är pådrivande för att samstämmigheten inom EU ska öka och att utvecklingsaspekter beaktas inom alla unionens politikområden. Året har också präglats av förberedelser inför FN-toppmötet i september 2005 om översynen av millennieutvecklingsmålen och Millenniedeklarationen. Rådet har betonat att EU måste visa politiskt ledarskap inför toppmötet och att EU:s gemensamma rapport bör innehålla konkreta och ambitiösa förslag. Rådet antog slutsatser om bekämpande av fattigdomsrelaterade sjukdomar (hiv/aids, malaria, tbc) och om uppföljning av åtagandena från den internationella konferensen om befolkning och utveckling i Kairo 1994, med fokus på sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter. Diskussionerna om effektivitet i EG-biståndet och läget i det pågående reformarbetet fortsatte. Även om framsteg kunde konstateras på flera områden återstår ett betydande arbete.

Cotonou-avtalet, ett partnerskapsavtal mellan EU och länder i Afrika, Västindien och Stilla Havet (AVS-länderna), var föremål för en översyn som väntas vara avklarad tidigt 2005. Nya element i avtalet är bl.a. referenser till Internationella brottmålsdomstolen och kampen mot terrorism.

Kommissionens humanitära kontor ECHO förfogade 2004 över en budget på 490 miljoner euro, med möjlighet att efter behov utnyttja ytterligare 221 miljoner euro, vilket gör gemenskapen till en av världens största givare av humanitärt bistånd.

Under året beslutades om makrofinansiering till Albanien, Bosnien och Hercegovina samt till Serbien och Montenegro. Europeiska investeringsbanken (EIB) har bl.a. arbetat med att förbereda utlåningen till Ryssland som 2003 på ett tydligare sätt inkluderades i bankens utlåning.

EU:s bilaterala och regionala förbindelser

Förhandlingar mellan gemenskapen och Norge om protokoll 3 i EES-avtalet (bearbetade livsmedelsprodukter) kunde efter tio år avslutas i oktober. För Sverige innebär avtalet att tullarna till Norge kommer att sänkas eller helt försvinna på en rad viktiga exportvaror.

Inom ramen för Nordliga dimensionens miljöpartnerskap tog Ryssland fram en strategisk plan för framtida kärnsäkerhetsinsatser. Inom partner-

skapet för hälsa och socialt välbefinnande hölls under svenskt ordförandeskap ett framgångsrikt ministermöte i Tallinn.

Kommissionen presenterade i maj ett meddelande med en övergripande strategi för den europeiska grannskapspolitiken. Utifrån denna antog rådet i december handlingsplaner för Moldavien, Ukraina, Tunisien, Marocko, Jordanien, Palestinska myndigheten och Israel som konkretiserar innehållet i samarbetet.

EU:s och Rysslands strävan att utveckla ett strategiskt partnerskap framskred med fortsatt hög ambitionsnivå. Bland annat genomfördes två toppmöten. I januari antog rådet slutsatser om Georgien mot bakgrund av den inrikespolitiska utvecklingen. Frågorna i förhållandet mellan EU och Ukraina rörde under året främst presidentvalet hösten 2004 och den europeiska grannskapspolitiken. EU:s relationer med Vitryssland var fortsatt ansträngda.

Under året har s.k. Europeiska partnerskap upprättats med vart och ett av länderna på västra Balkan. Partnerskapen formulerar de viktigaste prioriteringarna för respektive lands EU-integrering. Samarbete med Jugoslavientribunalen, ICTY, är en avgörande fråga i EU-närmandeprocessen. I december beslutade Europeiska rådet att inleda medlemskapsförhandlingar med Kroatien den 17 mars 2005 under förutsättning att landet fullt ut samarbetar med ICTY.

I maj beslutades att Barcelonaprocessens dialogstiftelse skulle uppkallas efter Anna Lindh. Svenska institutet i Alexandria och Alexandria-biblioteket ska gemensamt vara värdar för stiftelsen som börjar sin verksamhet under våren 2005.

Konflikten mellan israeler och palestinier har under året fortsatt att stå i fokus för EU:s ansträngningar till en fredlig utveckling i Mellanöstern. En handlingsplan för stöd till säkerhetsreform och det ekonomiska området togs fram av den höge representanten. EU:s Irak-politik lades fast i en strategi som antogs av rådet i juni. Tyskland, Frankrike, Storbritannien och EU:s höge representant nådde en uppgörelse med Iran om landets kärntekniska verksamhet.

EU har fortsatt att värna om ett starkt och nära samarbete över Atlanten. Ett framgångsrikt toppmöte mellan EU och USA ägde rum på Irland.

Den allvarliga krisen i Sudan har regelbundet behandlats av rådet, och slutsatser har antagits vid flertalet möten. Rådsslutsatser har även antagits angående bl.a. situationen i Stora Sjö-regionen och Somalia och beträffande fred och säkerhet i Afrika. EU beslutade om en rådgivnings- och övervakningsinsats på polisområdet i Demokratiska Republiken Kongo och har fortsatt stödja genomförandet av fredsprocessen i Liberia.

EU tog fram en gemensam policy för Colombia, som öppnar upp för ett utökat stöd till fredsprocessen, såväl politiskt som ekonomiskt. Utvecklingssamarbetet med Haiti återupptogs, men delar av detta är fortfarande villkorat till att val hålls under 2005.

Diskussionerna om ett eventuellt hävande av EU:s vapenembargo mot Kina har varit intensiva under året, liksom dialogen mellan EU och Kina om mänskliga rättigheter. EU och Indien har beslutat att forma ett strategiskt partnerskap. EU:s engagemang i Afghanistan dominerades under 2004 av givarekonferensen i Berlin och presidentvalet i oktober. EU skärpte sanktionerna mot Burma. ASEM höll toppmöte i Hanoi och

Den ekonomiska och monetära unionen – EMU

Sedan år 2003 görs en fullständig revidering av de allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken först vart tredje år. 2004 års riktlinjer skiljer sig från föregående år främst genom att de nya medlemsstaterna inkluderats. Rådet konstaterade att utvidgningen av medlemskretsen inte nödvändiggör några nya allmänna riktlinjer. I de landspecifika rekommendationerna för de nya medlemsländerna understryks vikten av att uppnå sunda offentliga finanser, en nivå på bytesbalansen som är konsistent med en sund finansiering, en förbättring av arbetsmarknadernas funktionssätt och en höjd produktivitet. För de flesta övriga länder, bl.a. Sverige, är riktlinjerna oförändrade sedan 2003.

Under året diskuterade rådet en reformering av stabilitets- och tillväxtpakten på grundval av ett meddelande från kommissionen. Bland annat ska paktens förebyggande del stärkas och fokus ligga mer på skuldsituationen och den långsiktiga uthålligheten. Europeiska rådet antog vid sitt möte i juni en deklaration som betonar paktens betydelse för att höja tillväxtmöjligheterna och säkerställa sunda offentliga finanser i unionen. Underskottsförfarande har under året inletts gentemot Cypern, Grekland, Malta, Nederländerna, Polen, Slovakien, Tjeckien och Ungern. Nederländerna hade under hösten levt upp till rådets rekommendation och i december meddelade kommissionen att man inte heller avsåg att trappa upp processen gentemot Tyskland och Frankrike. Den femte uppdateringen av Sveriges konvergensprogram från 1998 behandlades vid Ekofin-rådet i januari och fick ett mycket gott omdöme.

Skatter

Diskussioner inleddes vid Ekofin-rådets informella möte i september om att införa en gemensam bolagsskattebas på EU-nivå. Modellen innebär att en gemensam skattebas räknas fram för alla EU-företag i en koncern. Basen fördelas sedan mellan de stater där företagen är verksamma och staterna tillämpar sin bolagsskattesats på sin andel av skattebasen. I december nådde rådet en politisk överenskommelse om ändringar i det s.k. fusionsdirektivet. Bland annat breddas direktivets tillämpningsområde. Ränte- och royaltidirektivet, en av skattepaketets tre delar, har under året utökats till att omfatta de nya medlemsstaterna. Kommissionen presenterade även förslag till ändringar av direktivet.

Diskussionerna fortsatte om översynen av de reducerade skattesatserna och nollskattesatserna på momsområdet. Kommissionen föreslog att de nya medlemsstaterna skulle få möjlighet att delta i försöket med lågmoms på arbetsintensiva tjänster. Ekofin-rådet antog i januari ett direktiv som innebär att rådet får möjlighet att anta föreskrifter om hur bestämmelserna i sjätte mervärdesskattedirektivet ska tillämpas. Senare under året lämnades ett förslag med sådana tillämpningsföreskrifter. Andra förslag som diskuterades på momsområdet rörde beskattningsland vid tillhandahållande av tjänster och införandet av en enda kontaktpunkt

för företag som på grund av försäljning till privatpersoner är skatteskyldiga i medlemsstater de inte är etablerade i. Skr. 2004/05:60

Rådet har också antagit nya beslut när det gäller det administrativa samarbetet på skatteområdet.

EU:s budget

Sverige fortsatte att verka för att nå en så restriktiv EU-budget som möjligt. Budgeten omfattade ca 111 400 miljarder euro i s.k. åtagandebemyndiganden och ca 99 800 miljarder euro i betalningsanslag. Det innebar en ökning i förhållande till 2003 års budget med 11,5 procent för åtaganden och med 2,3 procent för betalningar. En orsak till den kraftiga ökningen är utvidgningen med tio nya medlemsstater. Kommissionens årliga rapport över återflödet till medlemsstaterna visade att det totala återflödet till Sverige från 2003 års EU-budget uppgick till 1430 miljoner euro, vilket motsvarar ca 13,1 miljarder kronor. Detta är en ökning i förhållande till 2002 års budget med 208 miljoner euro, motsvarande 1,9 miljarder kronor. Det svenska nettobidraget uppgick enligt kommissionens beräkningar till 1 071 miljoner euro, vilket motsvarar ca 9,8 miljarder kronor.

Åtgärder mot fusk och andra oegentligheter

Som ett resultat av den utvärderingsrapport av Europeiska byrån för bedrägeribekämpning, OLAF som publicerades 2003 presenterade kommissionen i februari förslag som syftar till att bl.a. förbättra effektiviteten i OLAF:s utredningsarbete. I sin årsrapport för budgetåret 2003 riktade revisionsrätten fortsatt kritik mot svagheterna i kommissionens redovisningssystem. Ett nytt system tas emellertid i bruk den 1 januari 2005. Revisionsrätten konstaterar också att det finns tydliga tecken på förbättringar i kommissionens centrala förvaltning.

Statistik

Under året konstaterades att inte alla medlemsstater levde upp till de krav som bl.a. ställs på statistikens oberoende och objektivitet. Rådet uppmanade därför kommissionen att till juni 2005 ta fram en europeisk minimistandard.

Regelförenkling är en för Sverige prioriterad fråga. I november antog rådet förenklingsförslag på statistikområdet i form av slutsatser som överlämnats till kommissionen för åtgärd.

Bland de beslut som rådet fattade 2004 kan nämnas en ny förordning om gemenskapsstatistik om informationssamhället, som bl.a. skapar bättre förutsättningar att följa och utvärdera målen i Lissabonprocessen.

Civilrättsligt samarbete

En omdiskuterad fråga under 2004 var om endast gemenskapen har behörighet att förhandla om och ingå internationella avtal som rör domstols behörighet samt erkännande och verkställighet av domar på

privaträttens område eller om behörigheten är delad med medlemsstaterna. EG-domstolens yttrande i frågan kommer att meddelas under 2005 och förväntas klargöra ett flertal behörighetsfrågor.

Både en förordning rörande en europeisk exekutionstitel för obestridda fodringar samt ett direktiv om ersättning till brottsoffer antogs av rådet. Kommissionen lade även fram ett förslag till direktiv om medling i civilrättsliga tvister samt ett förslag till förordning om införande av ett europeiskt betalningsföreläggande.

Polissamarbete, straffrättsligt samarbete och tullsamarbete

Arbetet mot den organiserade brottsligheten resulterade i att rådet antog rådsslutsatser om samverkan mellan privata och offentliga organ för att förebygga organiserad brottslighet, om åtgärder för att bekämpa organiserad brottslighet på västra Balkan samt om upprättande av ett strategiskt koncept för att bekämpa organiserad brottslighet.

Åtgärder mot terrorism stod högt upp på dagordningen. En särskild samordnare för kontraterrorismfrågor i rådet tillsattes och en handlingsplan mot terrorism antogs. Det straffrättsliga samarbetet präglades i hög grad av Europeiska rådets antiterrorismdeklaration, som uppmanade medlemsstaterna att genomföra vissa rättsakter till årsskiftet 2004/05, bland dessa EU:s konvention om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål samt rambeslutet om verkställighet i EU av beslut om frysning av tillgångar. Som en följd av antiterrorismdeklarationen deltog Sverige i ett initiativ till ett rambeslut om lagring av Internet- och teletrafikuppgifter. Vidare har arbete med att genomföra principen om ömsesidigt erkännande fortskridit, både genom förhandlingar kring utkastet till rambeslut om europeiskt bevisupptagningsbeslut, samt erkännande av diskvalifikationer.

På narkotikaområdet antog rådet det s.k. narkotikarambeslutet som innehåller minimibestämmelser för brottsrekvisit och påföljder för olaglig narkotikahandel.

Rådet antog under året dels ett direktiv och dels ett rambeslut i syfte att förstärka kampen mot olaglig invandring och människosmuggling. Rådet nådde politiskt enighet kring rambeslutet rörande fartygsutsläpp, direktivet kommer att behandlas av Europaparlamentet under 2005. Vidare har förhandlingar inletts kring ett förslag till rambeslut om vissa rätts säkerhetsgarantier i brottmål.

Personkontroll kring medlemsstaternas yttre gränser förblev en viktig fråga. Rådet antog förordningen om en europeisk byrå för förvaltningen av det operativa samarbetet vid medlemsstaternas yttre gränser (gränskontrollbyrå) samt förordningen om standarder för säkerhetsdetaljer och biometriska kännetecken i pass och resehandlingar.

Visering, asyl, invandring och annan politik som rör fri rörlighet för personer

Arbetet med att skapa ett gemensamt europeiskt asylsystem fortskred. Rådet antog direktiv om miniminormer för när tredjelandsmedborgare eller statslösa personer ska betraktas som flyktingar eller som personer

som av andra skäl behöver internationellt skydd samt om dessa personers rättsliga ställning och innehållet i skyddet. Rådet fastställde också den slutliga versionen av direktivet om miniminormer för medlemsstaters förfaranden för att bevilja eller återkalla flyktingstatus. Kommissionen presenterade vidare ett meddelande om ett sammanhållet asylförfarande – ett steg mot mer effektiva och enhetliga asylprocesser.

I syfte att harmonisera den europeiska migrationspolitiken antogs direktivet om EU-medborgare och deras familjemedlemmars rätt att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorium. Direktivet förenklar regelverket genom att slå samman nio befintliga direktiv rörande arbetstagare. Vidare nåddes en politisk överenskommelse om ett direktiv för att underlätta tredjelandsmedborgares inresa och vistelse i medlemsstaterna i forskningssyfte och även ett liknande för studenter. Rådet har även beslutat om inrättandet av ett gemensamt europeiskt system för utbyte av viseringsinformation (VIS). Vad beträffar integration så har rådet antagit gemensamma grundläggande principer för integrationspolitik inom EU som är avsedda att ligga till grund för utvecklingen såväl i de enskilda medlemsländerna som på unionsnivå.

Inom ramen för åtgärder mot olaglig invandring antogs rådets direktiv om uppehållstillstånd till tredjelandsmedborgare som har fallit offer för människohandel eller som har fått hjälp till olaglig invandring och vilka samarbetar med berörda myndigheter.

Skydd och beredskap

Ett solidaritetsprogram antogs för ömsesidig hjälp medlemsländerna emellan i händelse av omfattande terroristattacker. En särskild överenskommelse har även gjorts för att underlätta samordning av FN:s och EU:s humanitära insatser i tredje världen.

Tillväxt och sysselsättning

I rådets rekommendationer till Sverige för 2004 framgick att Sverige redan uppfyllde alla de gemensamma EU-målen för sysselsättning fram till 2010. Rådet ansåg att Sverige främst borde anstränga sig för att motverka bristen på arbetskraft. Sveriges handlingsplan för sysselsättning för 2004 överlämnades till kommissionen och rådet den 1 oktober.

Rådet och kommissionen upprättade en gemensam sysselsättningsrapport för 2003/2004 och framhöll i denna att prioritet bör ges till balans mellan flexibilitet och trygghet för mer anpassningsbara företag och arbetstagare, ökat arbetskraftsutbud i alla grupper, att göra arbete lönsamt genom åtgärder på ett antal områden – även icke-finansiella, som barnomsorg – samt att investera mer effektivt i humankapital.

Arbetsmarknadsfrågor och sociala frågor

En överenskommelse angående arbetsvillkor i bemanningsföretag kunde inte nås under året. Däremot antog rådet i april direktivet avseende exponering för elektromagnetiska fält, och i juni presenterade det

irländska ordförandeskapet i samverkan med kommissionen ett förslag till direktiv avseende optisk strålning i arbetet.

I augusti presenterade kommissionen meddelandet Partnerskap för förändring i ett utvidgat EU i syfte att öka medvetenheten om och förståelsen för den sociala dialogens resultat, förbättra dess genomslagskraft och främja vidare utveckling på grundval av effektivt samspel mellan arbetsmarknadens parter på olika nivåer.

Arbetet inom kommittén för social trygghet inriktades främst på formerna för det kommande samarbetet om hälso- och sjukvård och äldreomsorg samt på de nya medlemsstaternas handlingsplaner mot fattigdom och social utestängning. Kommittén fortsatte även arbetet på pensionsområdet i nära samarbete med kommittén för ekonomisk politik.

Med anledning av Europeiska handikappåret 2003 antogs rådsslut-satser i syfte att följa upp utvecklingen på handikappområdet på EU-nivå.

Vissa ändringar beslutades i förordningen om tillämpningen av systemen för social trygghet vid flytt inom gemenskapen och en ny förordning om samordning av medlemsstaternas system för social trygghet antogs. Den kommer dock inte att tillämpas innan en tillämpnings-förordning antagits. Det gemensamma europeiska sjukförsäkringskortet infördes i juni och ska efter en övergångsperiod ersätta de nuvarande pappersformulären.

I maj nådde rådet en politisk överenskommelse när det gäller kommissionens förslag till ett nytt direktiv om erkännande av yrkeskvalifikationer. Direktivet är avsett att ersätta samtliga direktiv om ömsesidigt erkännande av examens- och kompetensbevis. Ett bättre system för samarbete mellan de nationella myndigheterna föreslås också för att underlätta rörligheten samt för att stödja och informera medborgarna. Direktivet innehåller även förslag till förenklingar av villkoren för tillfälligt tillhandahållande av tjänster i en annan medlemsstat.

Jämställdhet

Arbetet med att uppfylla åtagandena i enlighet med handlingsplanen från FN:s fjärde kvinnokonferens i Peking 1995 fortsatte under 2004. Det nederländska ordförandeskapet presenterade indikatorer för att följa upp arbetet mot sexuella trakasserier på arbetsplatsen och på kommissionens initiativ utvecklades en databas för att lättare följa upp tidigare framtagna indikatorer när det gäller arbetet med att få fler kvinnor på höga positioner inom den politiska sfären.

I december antog rådet ett nytt direktiv om förbud mot diskriminering vid handel med varor och tjänster, i syfte att genomföra principen om likabehandling av kvinnor och män när det gäller tillgång till och tillhandahållande av varor och tjänster som är tillgängliga för allmänheten inom såväl den offentliga som den privata sektorn.

Rådet behandlade under hösten ett förslag till omarbetat direktiv som gäller likabehandling av kvinnor och män i arbetslivet. Syftet med det nya direktivet är att förenkla och modernisera reglerna för lika-behandling. Slutbehandlingen av direktivet kommer sannolikt att ske under 2005.

Sverige har sedan flera år fört diskussioner om alkohol och folkhälsa med medlemsstaterna och kommissionen. Rådet antog under 2004 slutsatser om unga och alkohol och upprepade sin tidigare begäran till kommissionen att presentera en gemenskapsstrategi för att minska alkoholens skadeverkningar. Sverige har också haft en nationell expert placerad vid kommissionen för att arbeta med strategin.

Rådet beslutade om undertecknande av Världshälsoorganisationens ramkonvention för tobakskontroll. Konventionen behandlar lagstiftning, politiska åtgärder och andra verktyg som är effektiva för att minska tobakens skadeverkningar.

I december antog rådet en ny narkotikastrategi som ska löpa fram till och med 2012 och ge riktlinjer för unionens insatser på narkotikaområdet. Strategin utgör basen för kommande handlingsplaner på området. Under året godkändes ett rambeslut om minimibestämmelser för brottsrekvisit och påföljder för olaglig narkotikahandel, samt en av Sverige initierad rådsresolution om cannabis. Dessutom antogs en förordning om narkotikaprekursorer (ämnen som används vid framställning av narkotika) samt en förordning om regler för övervakning av handeln med narkotikaprekursorer.

Genom en förordning som beslutades i april inrättades ett europeiskt centrum för förebyggande och kontroll av sjukdomar. Centret, som ska lokaliseras till Sverige, har till huvuduppgift att stödja och utveckla EU:s beredskap vid hälsohot.

Hälso- och sjukvård

En ny högnivågrupp med politiska företrädare från medlemsstaterna har inrättats under kommissionen för att diskutera viktiga framtidsfrågor för de europeiska hälso- och sjukvårdssystemen.

Konsumentpolitik

En förordning om samarbete mellan nationella myndigheter med ansvar för konsumentskyddslagstiftningen antogs av Europaparlamentet och rådet. Förordningen innebär att ett nätverk av offentliga tillsynsmyndigheter upprättas.

Rådet träffade en politisk överenskommelse om direktivförslaget om otillbörliga affärsmetoder som tillämpas av näringsidkare gentemot konsumenter på den inre marknaden. Direktivförslaget siktar på en fullständig harmonisering när det gäller otillbörliga affärsmetoder som skadar konsumenternas ekonomiska intressen. Direktivet förväntas bli antaget under våren 2005.

I januari presenterade kommissionen ett meddelande om skräppost där det angavs vilka åtgärder kommissionen anser vara nödvändiga för att komplettera EU-förbudet mot skräppostreklam. Rådsslutsatser antogs vid två tillfällen, varvid bl.a. betydelsen av internationellt samarbete framhölls.

Direktivet om allmän produktsäkerhet trädde i kraft vid årets början. Arbetet med förslag till ett nytt leksaksdirektiv fortsatte under året,

liksom kommissionens arbete med frågan om tjänsters säkerhet. Kommissionen har förberett en sammanslagning av nätverket för konsumentinformation och rådgivning med nätverket för tvistlösning utanför domstol som genomfördes den 1 januari 2005.

Skr. 2004/05:60

Inre marknadens utveckling

Den inre marknaden står i centrum för Lissabonstrategin som ett element för ekonomisk tillväxt och ökad sysselsättning. De mer konkreta resultaten under året är bl.a. beslut gällande ömsesidigt erkännande av yrkeskvalifikationer, gränsöverskridande fusioner av bolag och ökad rörlighet för familjer till tredjelandsmedborgare. I början av året presenterade kommissionen den första genomföranderapporten för strategin för den inre marknaden 2003–2006. Man konstaterade att över hälften av åtgärderna på den inre marknaden som skulle ha genomförts före utgången av 2003 var genomförda.

Fri rörlighet för varor

Under året har fortsatta diskussioner förts angående frågan om en enkel och pappersfri miljö för tullen och handeln (e-Tull). Den reviderade rådsförordningen om tullåtgärder mot immaterialrättsliga intrång, såsom handel med varumärkesförfalskade och piratkopierade varor, trädde i kraft den 1 juli.

Arbetet för att eliminera tekniska handelshinder på den inre marknaden fortsätter. Totalt publicerade gemenskapen under året 117 harmoniseringsdirektiv varav 90 berörde den inre marknaden. Av dessa rörde 64 tekniska krav på varor. Rådet antog bl.a. ett direktiv om mätinstrument samt ett reviderat direktiv om elektromagnetisk kompatibilitet. En politisk överenskommelse nåddes om ett reviderat direktiv om säkerhet hos maskiner.

I oktober antogs en resolution om integrering av miljöaspekter i europeisk standardisering och i december antogs rådsslutsatser om den europeiska standardiseringens roll i gemenskapens lagstiftning och politik. Standarder är frivilliga, privaträttsliga dokument utarbetade av intressenterna inom berört område (tillverkare, handel, myndigheter och organisationer). Den nya harmoniseringsmetoden innebär att standarder även ges en viktig roll i lagstiftningsarbetet.

Rådet och Europaparlamentet beslutade i början av året om förändringar i den existerande europeiska läkemedelslagstiftningen, bl.a. ett direktiv om ett särskilt registreringsförfarande för växtbaserade läkemedel som inte uppfyller kriterierna för att godkännas som läkemedel eller att registreras som homeopatika. Kommissionen lade under året fram ett förslag till förordning som syftar till att påskynda utvecklingen av nya läkemedel avsedda för behandling av barn.

Fri rörlighet för tjänster och kapital

I januari presenterade kommissionen ett förslag till direktiv om tjänster på den inre marknaden (tjänstedirektivet) som ett led i Lissabonstrategin.

Arbetet med att utvidga den s.k. Lamfalussyprocessens tillämpningsområde till bank-, värdepappersfunds- och försäkringsområdena fortsatte. Rådet antog i december ett direktivförslag med detta syfte. Kommissionen lade i juni fram ett direktivförslag till nya kapitaltäckningsregler för kreditinstitut och värdepappersbolag. Direktivförslaget är i stort baserat på en ny rekommendation om kapitaltäckningsregler som den s.k. Baselkommittén för banktillsyn beslutade i juni (den s.k. Basel II).

I juni lade kommissionen fram ett direktivförslag som ska förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt och terroristfinansiering. Förslaget är till en del en kodifiering av nuvarande direktiv från 1991 och 2001 samt innehåller ett antal nya förslag som syftar till att uppdatera direktivet i linje med reviderade rekommendationer mot penningtvätt som antagits av Financial Action Task Force on Money Laundering (FATF).

I april antogs Europaparlamentets och rådets direktiv om marknader för finansiella instrument. Direktivet utgör ett led i arbetet med att skapa en integrerad marknad för finansiella tjänster inom EU. Europaparlamentets och rådets direktiv om harmonisering av insynskraven angående upplysningar om emittenter vars värdepapper är upptagna till handel på en reglerad marknad antogs i december. Rådet har även inlett behandlingen av förslaget om direktiv om återförsäkring.

Immaterialrätt

Förhandlingarna om gemenskapspatentet har avstannat främst p.g.a. den svårförhandlade frågan om vilken rättslig betydelse som ska tillmätas översättningarna av patentkraven i förhållande till patentets originaltext. Inte heller har något beslut tagits om inrättandet av ett domstolssystem för gemenskapspatentet. Däremot har frågan om patent på datorrelaterade uppfinningar kommit ett steg närmare beslut i och med att en politisk överenskommelse träffats i rådet.

Arbetet med EG:s anslutning till protokollet för Madridöverenskommelsen om den internationella registreringen av varumärken har slutförts. Därmed har det skapats en möjlighet för den som innehar ett gemenskapsvarumärke att begära internationellt skydd liksom den som innehar en internationell registrering kan begära skydd inom EU.

Kommissionen lade i september fram ett förslag till direktiv om ändring av mönsterskyddsdirektivet så att även reservdelar för sammansatta produkter ska kunna mönsterskyddas. I och med att direktivet om säkerställande av skyddet för immateriaella rättigheter antogs i april skärps åtgärderna mot immaterialrättsintrång. Direktivet innehåller bl.a. regler om säkerställande av bevismaterial, rätt till information, vitesförbud och skadestånd.

Näringspolitik

Under 2004 har konkurrenskrafts- och småföretagarfrågorna stått i fokus för näringspolitiken. I rådet antogs t.ex. slutsatser om att stimulera entreprenörskap, konkurrenskraft och innovation. Som en förberedelse inför

vårtoppmötet 2005 diskuterades kommissionens konkurrenskraftpaket som innehåller resultattavlor och en konkurrenskraftsrapport. Årets resultattavla visar att villkoren för näringslivet förbättrats i viss grad trots den låga tillväxten. Vad gäller resultattavlan för innovation visar den dock att EU:s position försämrats i jämförelse med USA, att de flesta nya medlemsstaterna förbättrat sina positioner och att t.ex. Sverige visar bättre positioner än både USA och Japan. I februari presenterade kommissionen en europeisk dagordning för entreprenörskap.

Regelförbättring är en av de svenska profilfrågorna. Två huvudinriktningar finns där den ena handlar om hur nya regler och initiativ ska tas fram på bästa sätt, medan den andra handlar om att förbättra existerande regler. Kommissionen har under året uppmanats av EU:s stats och regeringschefer att bättre integrera konkurrenskraftsperspektivet i sina konsekvensanalyser. Vidare har initiativ tagits till att involvera Ekofin-rådet i arbetet med regelförbättring, bl.a. genom att utarbetandet av en mätmetod för företagens administrativa börda orsakad av EU-lagstiftning har inletts.

Trots att Sverige motsatte sig det förlängdes skyddsordningen till den europeiska varvsindustrin t.o.m. den 31 mars 2005. Beslut i konflikten mellan Korea och EU i WTO rörande driftstöd till varvsindustrin väntas under våren 2005.

På konkurrensområdet trädde två viktiga förordningar i kraft, nämligen den om kontroll av företagskoncentrationer som syftar till att skapa ett snabbare, öppnare och mer flexibelt handläggningsförfarande för kontroll av företagsförvärv, samt förordningen om tillämpningen av konkurrensreglerna i artiklarna 81 och 82 i EG-fördraget. Förordningen syftar bl.a. till att effektivisera tillämpningen av EU:s konkurrensregler, möjliggöra en övervakning av allvarigare konkurrensbegränsningar, samt samarbete kring detta i nätverk där nationella myndigheter och kommissionen kommer att ingå.

Forskning

Behovet av tillväxt präglade arbetet på forskningsområdet. Kommissionen har presenterat ett orienteringsdokument om det kommande ramprogrammet för forskning och teknisk utveckling där man bl.a. kan hitta ett förslag på att införa grundforskning på EU-nivå. En fråga som Sverige kraftfullt drivit, nämligen den om behovet av att inrätta ett europeiskt forskningsråd, återfinns också.

Arbetet med ett europeiskt forskningsprogram med fokus på den territoriella utvecklingen fortsatte. Sverige är för närvarande ansvarig för fem projekt.

Mellan 2004 och 2006 genomför kommissionen en s.k. förberedande insats inom säkerhetsforskningsområdet. De områden där forskningsinsatser främst förutses bli aktuella är övervakning av säkerhetsläget, säkerhet och skydd i nätverksbaserade system, skydd och beredskap mot terrorism, förbättrad krishantering och förbättrad samverkan mellan kommunikationssystem.

Diskussionerna om utformningen av den framtida regional- och strukturpolitiken intensifierades i och med att kommissionen presenterade den tredje rapporten om ekonomisk och social sammanhållning. Kommissionen presenterade också ett förslag till EU:s långtidsbudget för perioden 2007–2013 och där föreslogs utgiftsnivån för sammanhållningspolitiken till 336 miljarder euro. Sverige hävdar att en total utgiftsnivå för nästa budgetperiod på en procent av EU:s BNI väl rymmer unionens utgifter, vilket ligger betydligt lägre än kommissionens förslag. Detta kräver tydligare prioriteringar och Sverige anser att sammanhållningspolitiken ska koncentreras till de nya medlemsstaterna.

Transporter

Uppbyggnaden av satellitnavigeringssystemet Galileo fortsatte. Beslut togs om den framtida förvaltningsmyndigheten, vilken ska ta över förvaltning och ägande av systemet och dess resurser. Avtal har också tecknats mellan EU och USA om samarbete inom satellitnavigationsområdet.

I april beslutades slutligt de nya riktlinjerna för de transeuropeiska transportnätverken, TEN-T. Kommissionen lämnade även ett förslag till revidering av finansieringsförordningen för TEN-T och föreslog bl.a. att bidragsdelen från år 2007 höjs från nuvarande maximalt 20 procent för gränsöverskridande prioriterade projekt till 50 procent.

På ett andra trafiksäkerhetsmöte med EU:s transportministrar i oktober utarbetades ett dokument som låg till grund för de slutsatser om trafiksäkerhet som antogs vid ett rådsmöte i december. Direktivet om minimikrav för säkerhet i tunnlar som ingår i det transeuropeiska vägnätet antogs i april. Rådet fattade beslut om gemensam inriktning om ett direktiv om körkort som innebär att alla körkort som utfärdas i framtiden ska vara av plast och i kontokortsformat. En politisk överenskommelse uppnåddes om förslaget till förordning om kör- och vilotider på vägtrafikområdet. Arbetet med direktivet med regler för s.k. helgförbud (system med harmoniserade regler om körförbud för tunga lastbilar i internationell trafik) fortsatte utan att någon politisk överenskommelse kunde nås. Någon politisk överenskommelse kunde heller inte uppnås om det s.k. Eurovinjettdirektivet om uttag av skatt och avgift på tunga godstransporter.

I mars presenterade kommissionen sitt tredje järnvägspaket. Det innehåller förslag till fyra nya rättsakter. Rådet kunde i december enas om en allmän inriktning för ett beslut om det förslag som avser behörighetsbevis för lokförare. I april beslutades om inrättande av den europeiska järnvägsbyrån (ERA). Byrån ska bl.a. tillhandahålla teknisk assistans till kommissionen samt lägga fast en gemensam inriktning för arbetet med säkerheten inom det europeiska järnvägssystemet.

Arbetet på sjösäkerhetsområdet inriktades bl.a. på att förhindra föroreningar från fartyg. Rådet antog en gemensam ståndpunkt om kommissionens direktivförslag om att införa påföljder vid föroreningsbrott till sjöss. Direktivet definierar vad som ska utgöra otillåtna utsläpp. Sjösäkerhetsbyråns (EMSA) verksamhetsområde utvidgades till att även

omfatta bekämpning av föroreningar, sjöfartsskydd och utbildning av sjöfolk.

I mars antogs förordningen om förbättrat sjöfartsskydd på fartyg och i hamnanläggningar. Förordningen innebär att EU inför stora delar av internationella sjöfartsorganisationens, IMO:s, regler i EG-lagstiftningen för att uppnå ett harmoniserat förfarande när det gäller de förebyggande åtgärder som ska vidtas för att skydda sjöfartssektorn från brottsliga handlingar.

Vid rådsmötet i december presenterade kommissionen ett nytt förslag till direktiv om tillträde till marknaden för hamntjänster. Förslaget bygger till stora delar på det tidigare förslaget i frågan vilket i förlikningsförfarandet förkastades av Europaparlamentet hösten 2003. Kommissionen lade också fram ett förslag till direktiv som syftar till att underlätta erkännandet av certifikat för sjöfolk som utfärdats av medlemsstaterna och till att säkerställa att nuvarande utbildnings- och certifieringskrav uppfylls inom EU. Rådet antog vid ett möte i december en allmän riktlinje om förslaget som nu behandlas i parlamentet.

Det gemensamma europeiska luftrummet är ett paket om fyra förordningar som trädde i kraft i april och tillsammans syftar till att öka effektiviteten och säkerheten i gemenskapens flygtrafiksystem. Detta sker bl.a. genom en mer rationell indelning av luftrummet, s.k. funktionella luftrumsblock. Vidare ska medlemsstaterna förbättra samarbetet mellan civila och militära myndigheter för att nå en mer flexibel användning av luftrummet. Det ska även skapas gemensamma regler för tillhandahållande av flygtrafiktjänster och ett mer genomskådligt system för avgiftsättning. Slutligen sker en teknisk harmonisering av system och komponenter som används i flygtrafikledningen.

En ny förordning antogs om fastställande av gemensamma regler om kompensation och assistans till passagerare vid nekad ombordstigning och inställda eller kraftigt försenade flygningar. Dessutom antogs en förordning om försäkringskrav för lufttrafikföretag och luftfartygsoperatörer, i vilken det införs ett krav på att lufttrafikföretag och luftfartygsoperatörer som flyger till eller från, inom eller över en medlemsstats territorium ska vara ansvarsförsäkrade beträffande skador på passagerare, bagage, gods och tredje man. Försäkringskravet omfattar såväl det kommersiella flyget som privatflyget.

Elektroniska kommunikationer – informationsteknik och samhället

Arbetet med handlingsplanen e-Europa 2005 har fortsatt. I december antog rådet en resolution om framtiden för IT. Resolutionen är bred och lyfter fram viktiga områden för det fortsatta arbetet med att ta fram en IT-strategi för EU efter 2005.

Kommissionen lämnade ett förslag om att inrätta ett program för digitalt innehåll, eContentplus. Det övergripande syftet är att skapa förutsättningar för en större tillgång och utnyttjande av digitalt innehåll, och förutsättningar för att tjänster som använder digitalt innehåll ska ge ekonomisk nytta. I december nåddes en överenskommelse mellan rådet och parlamentet om programmet.

Förordningen om den europeiska nät- och informationssäkerhetsbyrån (Enisa) har trätt i kraft. Byrån ska bli ett expert- och kompetenscentrum

för informationssäkerhetsfrågor och ska öka gemenskapens och medlemsstaternas, och därigenom även näringslivets, förmåga att förebygga och åtgärda problem som rör nät- och informationssäkerhet.

I ett meddelande från kommissionen behandlades frågan om mobila bredbandstjänster och de allmänna politiska förutsättningarna och regelverket för sådana tjänster undersöktes. Allmänna riktlinjer om inrättande och drift samt allmänna principer för registrering för en ny toppdomän för EU på Internet (.eu) beslutades och domänen beräknas kunna tas i drift våren 2005. Arbetet inom ramen för handlingsplanen mot olagligt och skadligt innehåll på Internet förlängdes till och med utgången av 2004.

I juni antog kommissionen den första årsrapporten om EU:s radio-spektrumpolitik, läget för genomförandet och framtidsutsikter.

I december 2003 hölls första fasen av toppmötet om informations-samhället (WSIS) i Genève. Andra fasen äger rum i november 2005 i Tunis. Rådet har antagit slutsatser om uppföljning av den första fasen och förberedelserna inför den andra fasen av toppmötet.

Publikationskontoret lade i november samman EU:s båda rättsdatabaser Eur-lex och Celex. Den nya databasen, som heter Eur-lex, är helt gratis för användarna och även anpassad för handikappade.

Energi

I det nya fördraget har energi tillkommit som ett nytt politikområde med delad kompetens mellan unionen och medlemsstaterna. Målet för unionens politik ska vara att garantera att energimarknaden fungerar, garantera energiförsörjningstryggheten och främja energieffektivitet och energibesparingar, samt att utveckla nya och förnybara energikällor. Detta ska ske inom ramen för den inre marknaden och med hänsyn till kravet på att bevara och förbättra miljön.

Ett direktiv om kraftvärme antogs i februari, och ett direktiv om tryggnad av försörjning av naturgas kunde också antas under året. En politisk överenskommelse nåddes om förslaget till ramdirektiv om eko-design för energiförbrukande produkter. Arbetet med kommissionens paketförslag om energiinfrastruktur och försörjningstrygghet fortsatte.

Allmänna riktlinjer om en revidering av riktlinjerna för transeuropeiska nätverk inom energiområdet antogs i juni, och i november antogs en allmän riktlinje om direktivförslaget om säker elförsörjning. En gemensam ståndpunkt angående gasförordningen, som i korthet innebär en precisering av hur systemansvaret för naturgas ska utövas, antogs av rådet i november.

Kommissionen presenterade ett meddelande rörande andelen förnybar energi inom EU. Meddelandet innehåller en beskrivning av uppställda mål för förnybar energi och vilka åtgärder som vidtagits. Kommissionen konstaterar att med de åtgärder som genomförts blir det svårt att uppnå målen. Därför betonas vikten av förnyade och uthålliga åtgärder på nationell nivå och ytterligare åtgärder aviseras. I november antog rådet slutsatser som innehåller en beskrivning av vikten av förnybar energi och vilka områden som behöver förnyade insatser för att uppställda mål ska kunna uppnås.

Arbetet präglades av förberedelser för genomförandet av reformen av den gemensamma jordbrukspolitiken. I april togs ytterligare ett steg i reformprocessen genom beslut om reform av marknadsordningarna för tobak, olivolja, bomull och humle. Under hösten har diskussioner om framtida reformer av marknadsordningarna för socker, frukt och grönsaker och bananer förts i rådet. Ett förslag om ändring av det svenska miljö- och landsbygdsprogrammet har överlämnats till kommissionen. Ändringarna har tillkommit bl.a. som en följd av jordbruksreformen. Under sommaren presenterade kommissionen även ett förslag till rådsförordning för landsbygdsutveckling för perioden 2007–2013. Inom området djurskydd och djurhälsa beslutade rådet om en förordning för skydd av djur vid transport. Förordningen ska i ett senare skede följas upp med nya regler om transporttider och utrymmeskrav då enighet inte kunde uppnås om dessa delar av förslaget. En förordning om foderhygien antogs också. Den reglerar alla led från primärproduktionen till foder på marknaden.

Den gemensamma fiskeripolitiken

Det europeiska ålbeståndet understiger biologiskt säkra gränsvärden och fisket har under senare år inte varit långsiktigt hållbart. Slutsatser om kommissionens handlingsplan för den europeiska ålen antogs därför och rådet underströk betydelsen av att försiktighetsåtgärder införs omedelbart.

Ett förslag till ny förordning för strukturåtgärder inom fiskerisektorn 2007–2013 presenterades av kommissionen i juli. Där läggs stor tyngd på begränsning av flottans kapacitet för att uppnå en balans mellan tillgängliga resurser och miljöförbättrande åtgärder. Dessutom vidgas förordningens omfattning och riktas även mot nya målgrupper. Sverige stödjer denna inriktning. Kommissionen presenterade även ett nytt förslag angående ansvarsområde, arbetsuppgifter och organisation för en gemensam fiskerikontrollmyndighet som ska ha sitt säte i Spanien. Beslut förväntas under våren 2005. Arbetet med att installera satellitövervakning för fartyg över 18 meter har slutförts och även fartyg över 15 meter inkluderades.

Vad gäller torsken i Östersjön har några viktiga orienteringsdebatter hållits rörande fiskeriförvaltningen i Östersjön och rådet enades bl.a. om att torsken ska bli föremål för ett flertal åtgärder med sikte på ett väsentligt minskat fisketryck.

Livsmedelspolitiken

Att skapa en helhetssyn på livsmedelskedjan – från jord till bord – och skapa ett regelverk som är entydigt och enkelt att förstå är syftet med det s.k. hygienpaketet som antogs under våren. Förbättringar av reglerna för offentlig kontroll av foder och livsmedel har skett genom att rådet antog en ny förordning om detta. Förordningen har också betydelse för djurens hälsa och miljön, samt för livsmedelssäkerheten för konsumenterna.

En överenskommelse mellan rådet och Europaparlamentet har träffats vad gäller förordningen om gränsvärden för bekämpningsmedel i livsmedel och foder. Den innebär bl.a. att samma gränsvärden gäller i hela unionen och därmed underlättas handeln med livsmedel och foder.

Import av genetiskt modifierad majs har godkänts inom EU. Kravet är att majsen och produkter framställda av denna ska vara märkta så att konsumenterna kan välja mellan produkter från GMO-majs eller vanlig majs.

Miljö

I slutsatser tog rådet upp betydelsen av att främja miljöeffektiva innovationer. Rådet framhöll att det är angeläget att skapa rättvisa förutsättningar för tillgång till marknaden samt att utnyttja ekonomiska styrmedel och offentlig upphandling. Det är viktigt att samarbeta med industrin.

I juni lade kommissionen fram en första bedömning av hur arbetet med att integrera miljöhänsyn i unionens politikområden, den s.k. Cardiff-processen, har fungerat.

Kommissionen presenterade under året ett förslag till nytt miljöfinansieringsinstrument, Life+. Tanken är att Life+ ska komplettera annan miljöfinansiering under EU:s budget. Det föreslås ske genom att miljö integreras i olika sektorer, t.ex. konkurrenskraft, jordbruk och strukturfonder.

Europaparlamentet och rådet enades om det s.k. länkdirektivet. Syftet med direktivet är att företag, som omfattas av EU:s system för handel med utsläppsrätter för koldioxid får tillgodoräkna sig utsläppsminskningar från projekt som företagen bedriver utanför unionen. Därmed länkas Kyotoprotokollets mekanismer samman med EU:s system för handel med utsläppsrätter.

En politisk överenskommelse nåddes om direktivet om svavelhalten i marina bränslen. Syftet med direktivet är att minska utsläppen till luft av svaveldioxid och partiklar från fartyg men Sverige hade helst sett ett strängare direktiv. Även ett direktiv om arsenik, kadmium, kvicksilver, nickel och polycykliska aromatiska kolväten i luften kunde under året antas. Det handlar om att fastställa gemensamma metoder och kriterier för utvärdering av koncentrationerna i luften och nedfallet av dessa ämnen.

Förhandlingarna om en ny kemikalielagstiftning, REACH, intensifierades. Den handlar om registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier. Sverige framhöll bl.a. att undantagen från tillståndsprövningen behöver begränsas och att individuella tillstånd måste tidsbegränsas. En politisk överenskommelse om direktivet om batterier och ackumulatörer antogs vid rådsmötet i december. Det gäller regler för insamling, behandling, återvinning och bortskaffande av alla batterier och ackumulatörer.

Utbildning

I arbetsprogrammet för 2010 om utbildningssystemens mål fastställs, på ett mer strukturerat sätt än tidigare, ett samarbete mellan 31 europeiska

länder. Arbetsgrupper har inrättats som bl.a. samlat in och valt ut exempel på bästa metoder från den politik och den strategi som tillämpats i olika länder. Dessa exempel kommer att undersökas i syfte att identifiera framgångsfaktorer. Goda exempel kommer att kunna ges stor spridning och tjäna som ett stödverktyg för politisk utvecklingen på nationell nivå.

Rådet har antagit en gemensam ståndpunkt om en enhetlig ram för individens kvalifikationer och meriter som benämns Europass.

Ungdomsfrågor och idrott

Rådet antog ett uttalande om rasism och intolerans bland ungdomar och en resolution om social integration av ungdomar. Dessa områden är en del av det ungdomspolitiska ramverket där ett ungdomsperspektiv tillförs områden som är relevanta för ungdomar. Stats- och regeringscheferna i Frankrike, Tyskland, Spanien och Sverige tog ett initiativ till en europeisk ungdomspakt inför vårtoppmötet 2005 om Lissabonprocessen.

Idrott omfattas inte särskilt av fördraget. EG-domstolen har dock genom domar fastställt principen att idrotten bör underkastas gemenskapsrätten i de fall den utgör en ekonomisk aktivitet inom ramen för den inre marknaden. Förslaget till nytt EU-fördrag ger dock uttrycklig kompetens i idrottsfrågor till EU.

Kultur och medier

En handlingsplan för kultur för åren 2005–2006 antogs av rådet. Planen rör Lissabonstrategin, samordnad digitalisering, EU:s kulturportal, främjande av rörlighet för konst, konstsamlingar och utställningar samt främjande av rörlighet för personer.

Kulturhuvudstad 2004 har varit Lille (Frankrike) och Genua (Italien), 2005 är det irländska Cork.

Översynen av TV-direktivet fortsatte och experter från medlemsländerna har arbetat med direktivet. Översynen rör dels övergripande regleringsfrågor, dels direktivets reklamregler samt rätten till korta utdrag och genmälesrätten. Problem på grund av sändarlandsprincipen har för första gången diskuterats på initiativ av kommissionen i olika forum. Detta är en framgång för Sverige och de andra medlemsländer som under lång tid har arbetat aktivt för att frågan ska uppmärksammas av kommissionen.

Institutionernas verksamhet

Nice-fördragets röstningsregler trädde i kraft 1 november. Det medförde en möjlighet att återöppna nya regler för omröstning med kvalificerad majoritet. I december antog rådet en rotationsordning för ordförandeskapet. Rotationsordningen gäller för 2007–2020 och nästa svenska ordförandeskap blir andra halvåret 2009.

Verksamhetsåret i kommissionen kännetecknades framförallt av utnämningen av den nya kommissionen och därmed fördelningen av ansvarsområden till 25 ledamöter. Till ny ordförande för perioden 2004–

2009 utsågs José Manuel Barroso från Portugal. Till svensk ledamot och vice ordförande av den nya kommissionen utsågs Margot Wallström. Skr. 2004/05:60

I juni hölls val till Europaparlamentet för perioden 2004–2009. För Sverige resulterade valen i följande uppdelning av platserna: socialdemokraterna 5, moderaterna 4, junilistan 3, vänsterpartiet 2, folkpartiet 2, medan centern, miljöpartiet och kristdemokraterna tilldelades en plats var. Parlamentet utökades från 626 ledamöter till 732.

När det gäller de nya tjänsteföreskrifterna för EU-anställda har Sverige med framgång drivit frågan om stärkt yttrandefrihet för EU-tjänstemännen. De gamla reglerna angav att tjänstemännen hade tystnadsplikt. Nu föreskrivs i stället en grundläggande rätt till yttrandefrihet.

DEL 1 DEN ÖVERGRIPANDE UTVECKLINGEN I EUROPEISKA UNIONEN

1 Samarbete i svenskt och europeiskt intresse

Året 2004 var mycket betydelsefullt för unionen. Tio nya medlemsstater anslöt sig den 1 maj. Förhandlingarna med Bulgarien och Rumänien avslutades i december inför de båda ländernas anslutning till unionen 2007. Beslut togs om att inleda anslutningsförhandlingar med Turkiet och Kroatien. En överenskommelse om det nya konstitutionella fördraget, som syftar till effektivare beslutsprocesser och att göra unionen mer överskådlig för medborgarna, uppnåddes i juni. Fördraget undertecknades i Rom den 29 oktober och ratificeringsprocessen i medlemsstaterna inleddes. En ny kommission utsågs. Val ägde rum till Europaparlamentet.

Enighet uppnåddes kring principer och riktlinjer för förhandlingarna om unionens långtidsbudget för perioden 2007–2013, i enlighet med den tidtabell som slagits fast i rådets treåriga strategiska program.

Under året inleddes förberedelserna inför halvtidsöversynen av Lissabonstrategin, unionens viktigaste gemensamma verktyg för att uppnå hållbar tillväxt och full sysselsättning. Vikten av ny miljövänlig teknik som drivkraft för tillväxt och bättre miljö lyftes fram i enlighet med svenska prioriteringar. Klimatfrågornas prioritering bekräftades. Vikten av ökad energieffektivitet betonades, och ett mål för detta som lagts fast på svenskt initiativ lyftes fram av Europeiska rådet. Vikten av en uthållig tillväxttakt som förutsättning för fortsatt välfärd lyftes också fram. Arbetet med att modernisera den inre marknaden för tjänster samt reglerna när det gäller arbetsmiljö, arbetsrätt och jämställdhet fortsatte. På gemensamt initiativ av Frankrike, Spanien, Sverige och Tyskland lyftes ungdomars situation fram. Inom den sociala dimensionen inriktades arbetet på att formulera den nya socialpolitiska dagordningen.

Arbetet med den av Sverige prioriterade moderniseringen av EU:s kemikaliepolitik bedrevs intensivt genom beredningen av kommissionens förslag till ny lagstiftning på området. Beslut om att det nya europeiska centret för förebyggande och kontroll av sjukdomar ska lokaliseras i Sverige togs under våren.

Framsteg gjordes i arbetet med dagordningen från Tammerfors avseende rättsliga och inrikes frågor samt med en gemensam asyl- och migrationspolitik för unionen. Europeiska rådet antog ett nytt femårigt program, kallat Haagprogrammet. Inriktningen att ytterligare stärka det operativa samarbetet mellan medlemsstaterna i unionen bekräftades.

I ljuset av terroristattentaten i Madrid den 11 mars 2004 antog Europeiska rådet den 25 mars en deklARATION om bekämpande av terrorism som gav uttryck för förstärkt solidaritet medlemsstaterna emellan och en beslutsamhet att intensifiera arbetet mot terrorism.

På det utrikespolitiska området inleddes genomförandet av den säkerhetsstrategi som antagits av Europeiska rådet i december 2003. Unionens stöd för en effektiv multilateralism med FN i fokus bekräftades. Arbetet för att öka EU:s möjligheter att genom ett gemensamt agerande spela en roll för global utveckling, fred, fattigdomsbekämpning, fortsatt demokratisering och mänskliga rättigheter fortsatte intensivt. Unionens grannskapspolitik fortsatte att utvecklas. Efter flodvågskatastrofen i slutet av december inleddes arbetet med en handlingsplan för hantering av konsekvenserna av naturkatastrofer av detta och liknande slag.

1.1 Information till och samråd med riksdagen

Enligt regeringsformen ska regeringen fortlöpande informera riksdagen och samråda med organ som utses av riksdagen om vad som sker inom ramen för samarbetet i Europeiska unionen. Både skriftliga underlag och muntlig information lämnades löpande under året för att fullgöra denna skyldighet.

Under året överlämnades 113 faktapromemorior. I dessa redovisade regeringen sin syn på betydelsefulla förslag från kommissionen. Riksdagens EU-nämnd hölls därutöver informerad om frågor som behandlats i rådet. Samråd med riksdagen ägde rum om svenska ståndpunkter dels inför beslut som regeringen bedömt som betydelsefulla, dels i andra frågor som EU-nämnden bestämt. Sedvanlig information till fackutskotten om arbetet inom EU:s olika politikområden lämnades också.

Skriftliga underlag som överlämnats kan läsas på riksdagens webbplats (se bilaga 5).

2 Europeiska rådet under 2004

Under året hölls möten i Bryssel den 25–26 mars, den 17–18 juni, 4–5 november och den 16–17 december.

Europeiska rådets uppgifter enligt nuvarande EU-fördrag är att ”ge unionen de impulser som behövs för dess utveckling och fastställa allmänna politiska riktlinjer för denna utveckling”. Resultaten av Europeiska rådets möten presenteras i form av skriftliga slutsatser från mötena. Dessa publiceras på rådets webbplats.

2.1 Europeiska rådet möte den 25–26 mars

Europeiska rådet bekräftade Lissabonstrategins fulla giltighet, men betonade att reformtakten måste öka om målen för 2010 ska kunna nås. Vikten av ny miljövänlig teknik som drivkraft för tillväxt och bättre miljö lyftes fram i enlighet med svenska prioriteringar. Klimatfrågornas prioritering bekräftades. Vikten av ökad energieffektivitet betonades, och ett mål för detta som lagts fast på svenskt initiativ lyftes fram av Europeiska rådet. Den svenska synen att livslångt lärande är en nyckelfråga för ökad produktivitet och mer flexibla arbetsmarknader åter-

speglades väl i slutsatserna från mötet. Europeiska rådet uttryckte stöd för antagandet av ett EU-program för livslångt lärande under 2005, och införandet av nationella senast år 2006. Europeiska rådet angav att en oberoende högnivågrupp under ledning av Wim Kok till den 1 november skulle sammanställa en rapport som ett led i förberedelserna inför halvtidsöversynen av Lissabonstrategin vid vårtoppmötet 2005.

Europeiska rådet utnyttjade tillfället för ett meningsutbyte angående läget i förhandlingarna om ett nytt konstitutionellt fördrag. En klar politisk vilja att nå ett slutligt resultat uttrycktes, och enighet uppnåddes om att avsluta förhandlingarna senast i juni 2004.

Kampen mot terrorism stod också högt på dagordningen, mot bakgrund av en terroristattack i Madrid några veckor före mötet. I en gemensam deklARATION angavs sju strategiska mål för EU:s arbete mot terrorism, vilka också utgjorde grunden för en reviderad handlingsplan mot terrorism som antogs av ministerrådet i juni 2004. Handlingsplanen betonar effektivare genomförande av fattade beslut, bättre samarbete mellan nationella myndigheter och ett högre tempo i rådets pågående lagstiftningsarbete på området. Den 11 mars (dagen för attacken i Madrid) gjordes till en minnesdag för offren för terrorism i Europa. Ett annat viktigt steg som togs (på Europeiska rådet 25–26 mars) var utnämmandet av Gijs de Vries till EU:s samordnare för kampen mot terrorism, den första i sitt slag.

Även ett antal viktiga utrikespolitiska frågor diskuterades. Läget i Kosovo analyserades noga. Situationen i Afghanistan, Irak och Mellanöstern diskuterades ingående. Europeiska rådet fick också en redovisning av läget i Cypern-samtalen som var inne i ett viktigt skede. En diskussion fördes också om läget i samtalen mellan EU och Ryssland.

2.2 Europeiska rådets möte den 17–18 juni

Europeiska rådet uttryckte sin oro över det låga deltagandet i valet till Europaparlamentet och enades om att det var nödvändigt att stärka medvetenheten hos Europas medborgare om vikten av unionens arbete och dess betydelse i deras dagliga liv. Regeringskonferensen sammanträdde på stats- och regeringschefsnivå i anslutning till mötet och nådde en överenskommelse om utkastet till konstitutionellt fördrag.

Europeiska rådet välkomnade kommissionens rapport om de framsteg som gjorts inom områdena rätts- och inrikesfrågor samt asyl och migration under det femåriga Tammerforsprogrammet. Rådet och kommissionen uppmanades att lägga fram ett förslag till ett nytt program före utgången av året. Vikten av ett fortsatt arbete under året med ett antal prioriterade frågor på asyl- och migrationsområdet betonades. Vidare uppmanades rådet att senast i december anta en ny EU-narkotikastrategi för perioden 2005–2012. Framstegen i arbetet för att möta hoten från terrorismen välkomnades. Europeiska rådet fastställde att handlingsplanen mot terrorism ska ses över och uppdateras regelbundet, närmast vid Europeiska rådets möte i december 2004. I frågan om det fortsatta praktiska arbetet ställde sig Europeiska rådet bl.a. bakom ett svenskt initiativ som syftar till att förenkla informationsutbytet mellan medlemsstaternas brottsbekämpande myndigheter. Europeiska rådet betonade

vidare vikten av en integrerad ansats, där också unionens utrikespolitiska instrument används i kampen mot terrorism.

Europeiska rådet välkomnade de mycket betydande framsteg som Bulgarien och Rumänien gjort i förhandlingarna inför anslutningen i januari 2007, och enades om att arbetet med anslutningsfördraget skulle inledas med sikte på ett undertecknande så tidigt som möjligt 2005. Turkiets framsteg i reformprocessen välkomnades. Åtagandet att snarast inleda anslutningsförhandlingar när de politiska Köpenhamnskriterierna ansågs uppfyllda bekräftades. Turkiet uppmanades att slutföra förhandlingarna med kommissionen om en anpassning av Ankaraavtalet för att ta hänsyn till anslutningen av de nya medlemsstaterna, inklusive Cypern. Europeiska rådet beslutade mot bakgrund av kommissionens yttrande att Kroatien skulle betecknas som ett kandidatland för medlemskap samt att anslutningsprocessen borde påbörjas. Europeiska rådet betonade att Kroatien måste samarbeta fullt ut med Internationella tribunalen för f.d. Jugoslavien.

De allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken och riktlinjerna för sysselsättningen uppdaterades. De tio nya medlemsstaterna integrerades i den fastställda politiska ramen. Rekommendationerna från högnivågruppen under ledning av Wim Kok införlivades.

Europeiska rådet välkomnade de framsteg som gjorts i genomförandet av Lissabonstrategin, t.ex. arbetet med handlingsplanen för finansiella tjänster, åtgärder för ökad rörlighet såsom ömsesidigt erkännande av yrkeskvalifikationer och åtgärder på miljöområdet, bl.a. gällande handeln med utsläppsrätter. Kommissionen uppmanades att lägga fram ett förslag om inrättandet av ett europeiskt jämställdhetsinstitut, en fråga som Sverige drivit i flera år.

Den europeiska säkerhetsstrategins fortsatta genomförande berördes. Europeiska rådet välkomnade inriktningen på effektiv multilateralism och uppmanade till konkreta åtgärder för att främja utvecklingen av en världsordning grundad på rättsregler. Vikten av att fortsatt stärka unionens ledande roll i kampen mot global fattigdom betonades. Oro uttrycktes över de bristande framstegen i strävan att uppnå millennieutvecklingsmålen, särskilt i Afrika. Viljan att intensifiera insatserna för att uppfylla åtagandena från konferensen i Monterrey betonades. På bl.a. svenskt initiativ uppmärksammades särskilt läget i Sudan/Darfur och i den demokratiska republiken Kongo. Den EU-strategi för Irak som antagits av rådet välkomnades.

Vid junitoppmötet uppnåddes inte enighet om ny kommissionsordförande. Vid ett särskilt möte kort därefter, den 29 juni, då rådet sammanträdde på stats- och regeringschefsnivå, kunde enighet nås om att nominera José Manuel Barroso till denna post. Vid detta rådsmöte beslutades även att utnämna Javier Solana som generalsekreterare för rådet och hög representant för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken för ytterligare en femårsperiod.

2.3 Europeiska rådets möte den 4–5 november

Europeiska rådet i Bryssel antog ett nytt flerårigt program för arbetet med rättsliga och inrikes frågor, kallat Haagprogrammet. Programmet

innehåller övergripande politiska riktlinjer för det fortsatta samarbetet när det gäller asyl, migration och gränskontroll, terrorism, straffrättsligt samarbete, åklagar- och polissamarbete samt civilrättsligt samarbete. Programmet uppmärksammar också betydelsen av att underlätta medborgarnas deltagande i det offentliga livet och skyddet av de grundläggande fri- och rättigheterna. Programmet ska kompletteras med en handlingsplan med förslag till konkreta åtgärder som kommissionen avser presentera under 2005. När det gäller utvecklingen av samarbetet avseende asyl- och migrationspolitiken uppmanades rådet att senast den 1 april 2005 fatta beslut om övergång till beslutsfattande med kvalificerad majoritet och medbeslutande på de områden där så inte redan har skett med undantag för legal invandring. Ett gemensamt europeiskt asylprocedursystem ska upprättas före slutet av 2010. När det gäller straffrättsligt samarbete och polissamarbete fäste toppmötet stor uppmärksamhet vid ett förbättrat informationsutbyte mellan polismyndigheter, något som är avgörande för en framgångsrik kamp mot gränsöverskridande brottslighet. I riktlinjerna slogs fast vikten av att beakta rättssäkerhetens krav, bl.a. i åtgärder mot terrorism. På svenskt initiativ infördes också skrivningar om fortsatt och förbättrat samarbete kring brottsförebyggande frågor.

Nederländernas förre premiärminister Wim Kok presenterade rapporten från den av honom ledda högnivågruppen inför halvtidsöversynen av Lissabonstrategin. I rapporten betonades vikten av att genomföra fattade beslut och att de tre dimensionerna - ekonomiska reformer, social välfärd och miljöaspekter måste bevaras, samtidigt som arbetet inriktades på tillväxt, strukturella reformer, produktivitetsökning och sysselsättning. Toppmötet uppmärksammade också ett gemensamt initiativ av Frankrike, Sverige, Spanien och Tyskland om en ungdomssatsning inom ramen för Lissabonstrategin.

Europeiska rådet uttalade sig i olika aktuella utrikespolitiska frågor, såsom presidentvalet i USA, fredsprocessen i Mellanöstern, den nukleära frågan i förbindelserna med Iran, läget i Sudan samt läget i Ukraina efter den första omgången av ukrainska presidentvalet. Europeiska rådet uttryckte EU:s stöd för den politiska processen och återuppbyggnaden i Irak och redovisade EU:s insatser i detta arbete. Vid en särskild lunch för den irakiske premiärministern Allawi diskuterades dessa frågor.

Stats- och regeringscheferna godkände även, i rådskonfiguration den 5 november, förslaget till ny kommission.

2.4 Europeiska rådets möte den 16–17 december

Europeiska rådet enades om att inleda förhandlingar med Turkiet den 3 oktober 2005. Målet med förhandlingarna är medlemskap, men utgången kan inte garanteras i förväg. Om inte Turkiet klarar att uppfylla sina åtaganden ska närmast möjliga samarbete säkras på annat sätt. Turkiet åtog sig att skiva på protokollet till Ankaraavtalet innan förhandlingarna inleddes. Enighet nåddes om att inleda medlemskapsförhandlingar med Kroatien den 17 mars 2005 under förutsättning att Kroatien fullt ut samarbetar med Jugoslavientribunalen. Europeiska rådet begärde att anslutningsfördraget med Bulgarien och Rumänien skulle bli klart att

underteckna i april 2005, och bekräftade att avsikten är att Bulgarien och Rumänien inträder i unionen i januari 2007.

Förhandlingarna rörande unionens långtidsbudget för perioden 2007–2013 berördes. Europeiska rådet slog fast att de finansiella medlen bör vara tillräckliga för att effektivt och rättvist möta framtida utmaningar, även sådana som har sin grund i skillnader i utvecklingsnivå i en utvidgad union. Genomförandet ska vara förenligt med principerna om subsidiaritet, proportionalitet och mervärde. Förslaget att införa en generell nettokorrigeringsmekanism (tak för alltför höga avgifter för enskilda medlemsstater) noterades särskilt.

Europeiska rådet uppmärksammade de debatter och seminarier om europeisk identitet och gemensamma värderingar som ordnats av ordförandeskapet och uppmanade kommissionen att beakta resultaten från dessa när den utarbetar sitt kommande program för medborgerligt deltagande och sin kommunikationsstrategi för 2005.

Europeiska rådet uppmanade nästa ordförandeskap att slutföra arbetet för att möjliggöra ett beslut att häva vapenembargot mot Kina, men konstaterade att ett sådant beslut inte får leda till en ökning av EU:s vapenexport till Kina, vare sig kvantitativt eller kvalitativt. Dessutom betonades vikten av att den reviderade uppförandekoden för vapenexport samt instrument för tillämpningen av denna (den s.k. verktygslådan) antogs snarast möjligt.

I anslutning till toppmötet hölls ett möte med FN:s generalsekreterare Kofi Annan. Europeiska rådet välkomnade högnivåpanelens rapport, som tar upp dagens säkerhetshot och utmaningar samt lämnar förslag om hur FN kan stärkas. Unionens fasta beslut att spela en viktig roll inom FN bekräftades. Beslutet att inrätta tjänsten som personlig representant för mänskliga rättigheter för den höge representanten välkomnades. Inrättandet av denna tjänst, vilket Sverige starkt verkat för, har bl.a. som syfte att förbättra kontinuiteten och enigheten i Unionens politik för mänskliga rättigheter. Framstegen när det gäller utvecklingen av civila krishanteringsresurser lyftes särskilt fram. Antagandet av nya kapacitetsmål för utvecklingen av EU:s civila krishantering 2005–2008 välkomnades.

Beredvilligheten att utöka stödet till och samarbetet med Ukraina inom ramen för grannskapspolitiken bekräftades. Detta under förutsättning att tredje omgången av presidentvalet ägde rum enligt internationella normer. Europeiska rådet antog vidare en rad åtgärder för att bekämpa terroristhotet genom att förstärka såväl det interna som det internationella samarbetet. Europeiska rådet antog också en ny narkotikastrategi för perioden 2005–2012 som ett instrument för att bekämpa narkotikamissbruk och narkotikahandel.

3.1 Förhandlingarna med Rumänien och Bulgarien

Under 2004 har förhandlingarna med Bulgarien resulterat i stängning av totalt fem kapitel. Dessa avser konkurrenspolitik, jordbruk, regionalpolitik och samordning av instrument i strukturpolitiken, finansiella och budgetmässiga frågor samt övrigt. Förhandlingarna med Rumänien har i sin tur resulterat i stängning av totalt åtta kapitel, avseende fri rörlighet för tjänster, konkurrenspolitik, jordbruk, energi, regionalpolitik och samordning av instrument i strukturpolitiken, miljö, rättsliga och inrikes frågor, finansiella och budgetmässiga frågor samt övrigt. Det innebär att de båda länderna under 2004 stängde de utestående kapitlen. På anslutningskonferenser den 14 december slutfördes förhandlingarna med Bulgarien och Rumänien. Nytt jämfört med anslutningen av de tio nya medlemsstaterna är att det i kapitel 31 (övrigt) finns en särskild skyddsklausul som efter enhälligt beslut i rådet kan senarelägga anslutningen med ett år för något av länderna om det av kommissionen inte bedöms vara redo den 1 januari 2007. I juli påbörjades arbetet med att utarbeta det gemensamma anslutningsfördraget för Bulgarien och Rumänien.

Kapitlen konkurrens samt rättsliga och inrikes frågor avseende Rumänien stängdes på villkor att landet genomför en rad åtgärder som specificerats inom de respektive områdena. Genomförandet har kopplats till den ovannämnda särskilda skyddsklausulen som innebär att om Rumänien ej genomför de nödvändiga åtgärderna kan kommissionen rekommendera till rådet att skyddsklausulen ska träda ikraft och landets anslutning skjutas upp till 2008.

Vid Europeiska rådets möte i december 2004 välkomnades förhandlingsavslutet med bägge länderna och man såg fram emot att välkomna länderna som medlemmar från och med januari 2007. Samtidigt meddelade rådet att de båda länderna måste fortsätta sina ansträngningar att fullfölja nödvändiga reformer och åtaganden. Europeiska rådet förväntade sig att det gemensamma anslutningsfördraget skulle kunna färdigställas så att undertecknandet kan ske i april 2005 i samband med mötet i rådet för allmänna frågor och yttre förbindelser, förutsatt att Europaparlamentet givit sitt samtycke.

Bulgariens reformer

I kommissionens översynsrapport från den 6 oktober 2004 rapporterades att Bulgarien fortsatt uppfyller de politiska Köpenhamnskriterierna. Generellt ansåg kommissionen att framstegen hade varit goda vad gäller den politiska och ekonomiska utvecklingen samt anpassning till EU:s regelverk. Dock var kraftansträngningar fortfarande nödvändiga inom ett antal områden. I synnerhet behövdes fortsatt arbete för att förstärka delar av rättsväsendet och korruptionsbekämpningen, förbättra situationen för romerna och bekämpandet av människohandel. Kommissionen bedömde

sammantaget i översynsrapporten att Bulgariens reformansträngningar låg i linje med en anslutning den 1 januari 2007. Skr. 2004/05:60

Rumäniens reformer

I kommissionens översynsrapport för Rumänien framgick att landet gjort framsteg på lagstiftningsområdet och till viss del i genomförandet av reformer. Dock återstod mycket arbete inom många områden. Den allmänna bedömningen var att de politiska kriterierna uppfylldes och kommissionens rapport var även positiv när det gäller de ekonomiska kriterierna. I översynsrapporten bedömde kommissionen för första gången att Rumänien var en fungerande marknadsekonomi. Genomgående för alla de områden där arbete återstår var Rumäniens bristande administrativa kapacitet och svårighet att behålla kvalificerade tjänstemän inom förvaltningen. Kommissionen pekade även på att fortsatta ansträngningar behövs i fråga om bl.a. korruptionsbekämpning, romernas situation, miljö samt rättsliga och inrikesfrågor. Kommissionen bedömde sammantaget i översynsrapporten att Rumäniens reformtakt låg i linje för en anslutning den 1 januari 2007.

Turkiet

Kommissionen presenterade den 6 oktober 2004 sin översynsrapport för Turkiet samt en konsekvensstudie av ett turkiskt EU-medlemskap. Kommissionen bedömde i översynsrapporten att Turkiet tillräckligt uppfyllde de politiska Köpenhamnskriterierna för att få inleda förhandlingar när sex utestående rättsakter med inriktning på respekten för mänskliga rättigheter antagits och trätt ikraft. Utifrån översynsrapporten och konsekvensstudien föreslog kommissionen följande:

- Ett förstärkt förmedlemskapsstöd i den fortsatta reformprocessen;
- Inledande av anslutningsförhandlingar under intensifierad övervakning, med möjlighet till suspendering (främst vid allvarliga brott mot mänskliga rättigheter och demokratiprinciperna);
- En utökad politisk och kulturell dialog i avsikt att föra EU:s och Turkiets befolkningar närmare varandra.

Vid Europeiska rådet i december 2004 enades man om att, på grundval av kommissionens föreslag, inleda anslutningsförhandlingar med Turkiet den 3 oktober 2005. Rådet välkomnade Turkiets antagande av de sex rättsakter som angetts av kommissionen samt välkomnade utfästelsen att underteckna protokollet om anpassning av Ankaraavtalet innan anslutningsförhandlingarna inleds. Europeiska rådet enades om att ramverket för förhandlingarna, som även ska gälla för Kroatien, skulle innehålla vissa reservationer om att det inte kan garanteras att förhandlingarna leder fram till medlemskap samt att restriktioner bl.a. när det gäller arbetskraftens fria rörlighet kan bli aktuella.

Kroatien

I april 2004 presenterade kommissionen sitt yttrande avseende Kroatiens ansökan i februari 2003 om EU-medlemskap. Kommissionens bedöm-

ning var i huvudsak positiv men flyktingåtervändande och samarbete med den internationella krigsförbrytartribunalen för f.d. Jugoslavien, ICTY, var två viktiga politiska kriterier för att Kroatien fortsatt skulle betraktas positivt. Vid Europeiska rådets möte i juni 2004 beviljades Kroatien kandidatlandsstatus och rådet gav kommissionen i uppdrag att utforma ett förhandlingsramverk som även inkluderade förmedlemskapsstödet. I november rapporterade dock ICTY:s chefsåklagare, Carla del Ponte till FN:s säkerhetsråd att Kroatien inte längre samarbetade fullt ut med tribunalen. Vid Europeiska rådet i december 2004 uppmanades Kroatien att vidta de åtgärder som krävs för att samarbeta fullt ut med ICTY. Vidare uppmanade rådet kommissionen att utarbeta ett ramverk för förhandlingar i syfte att inleda anslutningsförhandlingar den 17 mars 2005 under förutsättning att ett fullt samarbete med ICTY föreligger. Europeiska rådet enades om att ramverket för förhandlingarna, som även ska gälla för Turkiet, skulle innehålla vissa reservationer om att det inte kan garanteras att förhandlingarna leder fram till medlemskap samt att restriktioner bl.a. avseende arbetskraftens fria rörlighet kan bli aktuella.

3.2 Förmedlemskapsstrategin

För att förbereda kandidatländerna inför EU-medlemskap antog EU 1997 en förstärkt förmedlemskapsstrategi. Den består av tre delar – Europaavtalen, anslutningspartnerskapen samt förmedlemskapsstödet. Förmedlemskapsstödet är uppdelat i tre program – Ispa, Sapard och Phare. Ispa-programmet omfattar stödinsatser för strukturomvandling på miljö- och transportområdet. Sapard-programmet ger stöd till jordbruks- och landsbygdsutveckling och syftar till att främja införlivandet av EU:s regelverk på jordbruksområdet. Phare-programmet utgör EU:s finansiella instrument för stödet till ekonomiska och institutionella reformer i kandidatländerna.

Inom ramen för en övergångsmekanism (s.k. Transition Facility) under åren 2004–2006 ges stöd till de nya medlemsstaterna för att fortsatt stärka den administrativa kapaciteten i dessa länder. Samtidigt kommer Phare-samarbetet med Bulgarien och Rumänien under perioden 2004–2006 att utökas och förstärkas. Även stöden till Kroatien och Turkiet i egenskap av kandidatländer kommer att öka markant under de närmaste åren. Sverige har stött dessa beslut.

4 Ett nytt konstitutionellt fördrag

I en regeringskonferens enades stats- och regeringscheferna den 18 juni 2004 om innehållet i ett nytt, konstitutionellt EU-fördrag, som efter teknisk granskning och översättning undertecknades den 29 oktober 2004.

Fördraget förutses godkännas av medlemsstaterna – i parlamentariska beslut eller efter folkomröstning – till den 1 november 2006. Det är oklart om alla 25 medlemsstater har möjlighet att lämna sina respektive godkännanden före detta datum.

Regeringskonferensen föregicks av ett så kallat konvent med deltagande av representanter för medlemsstaternas regeringar, nationella parlament samt kommissionen och Europaparlamentet. Konventets förslag, som lades fram i juni 2003, utgjorde en utgångspunkt för regeringskonferensen.

Genom det nya konstitutionella fördraget ersätts de hittillsvarande EU- och EG-fördragen med ett enhetligt fördrag. Samarbetets natur och omfattning förtydligas och beskrivs på ett översiktligt och lättillgängligt sätt.

Unionen ersätter Europeiska gemenskapen som juridisk person och ges rätt att bl.a. ingå internationella överenskommelser inom ramen för unionens befogenheter. Den hittillsvarande indelningen av samarbetet i tre pelare upphör.

Fördraget innehåller fyra delar. Den inledande första delen anger unionens värden och mål samt innehåller bestämmelser om institutionernas uppgifter och sammansättning, befogenheter och beslutsformer. Här finns också regler om demokrati och öppenhet samt tillgång till information. Definitionen av kvalificerad majoritet vid beslutsfattande i rådet reformeras. En övergång förutses till en kommission med färre ledamöter än antalet medlemsstater samtidigt som kravet på lika-behandling av medlemsstaterna upprätthålls. Ordförandeskapet i rådet effektiviseras.

I den andra delen finns unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, som hittills inte haft rättsligt bindande verkan. Det finns rättigheter och friheter i stadgan som i stor utsträckning står i överensstämmelse med Europa-konventionen om de mänskliga rättigheterna.

Den tredje delen innehåller bestämmelser för de olika politikområden som unionen verkar inom. Till mycket stor del är det bestämmelser som redan finns i de nuvarande EU- och EG-fördragen. Störst är förändringarna inom rättsliga och inrikes frågor, där viktiga reformer görs i frågor om brottsbekämpning, bl.a. genom möjlighet till beslut med kvalificerad majoritet i rådet. I utrikes- och säkerhetspolitiken sker organisatoriska förändringar medan beslutsfattandet i denna del fortsatt grundas på enhällighet.

Den fjärde och avslutande delen reglerar hur fördraget kan ändras. Innehållet i unionens uppgifter kan endast ändras efter nationella godkännanden. I departementspromemorian 2004:52 Fördraget om upprättande av en konstitution för Europa redogörs utförligt för fördragets innehåll och skillnader i förhållande till nuvarande fördrag.

5 Unionens finansiella perspektiv – långtidsbudgeten

Vårens diskussioner om EU:s finansiella perspektiv (långtidsbudget) för perioden 2007–2013 handlade huvudsakligen om budgetens struktur, nivå och övergripande innehåll. I augusti inleddes förhandlingarna om kommissionens förslag till lagtexter.

Frågan hanteras formellt av Allmänna rådet. Det irländska ordförandeskapet inrättade en särskild arbetsgrupp för tekniska diskussioner om det finansiella perspektivet. Tanken var att diskussionerna på tjänste-

mannanivå om de finansiella aspekterna av kommissionens förslag på de olika politikområdena skulle ske i denna grupp. Det nederländska ordförandeskapet använde sig av samma förhandlingsmodell. Frågan om det finansiella perspektivet har även tagits upp vid Ekofin-rådet.

Resultatet av vårens förhandlingar summerades i en analytisk rapport från det irländska ordförandeskapet, vilken presenterades i samband med Europeiska rådet i juni. Det nederländska ordförandeskapet förde sedan diskussionerna vidare på en mer detaljerad nivå med hjälp av sin s.k. byggstensansats, som möjliggjorde alternativa förslag och kostnadsnivåer vid sidan av kommissionens på budgetens olika områden.

Europeiska rådet den 16–17 december noterade det nederländska ordförandeskapets lägesrapport om höstens arbete och även kommissionens presentation av egna medelsrapporten samt förslaget att införa en generell korrigeringsmekanism (tak för alltför höga avgifter för enskilda medlemsstater) ”mot bakgrund av de ståndpunkter som hittills kommit till uttryck”. Det luxemburgska ordförandeskapet våren 2005 uppmanades att i samarbete med kommissionen gå vidare med arbetet med full hänsyn till medlemsstaternas olika ståndpunkter i fråga om kommissionens förslag och det nederländska ordförandeskapets lägesrapport, inklusive ”byggstenarna” och de utestående frågorna. Europeiska rådet uttryckte också att målet att nå en politisk överenskommelse i juni 2005 står fast.

5.1 Kommissionens förslag

Kommissionen presenterade under året två övergripande förslag om det finansiella perspektivet för perioden 2007–2013 i en union med 27 medlemsländer. Detaljerna i förslagen redovisas i faktapromemoriorna 2003/04:FPM76 och 2004/05:FPM42. Kommissionen föreslår en nivå på de gemensamma åtagandena på 1,26 procent av EU:s BNI (att jämföras med dagens faktiska utgiftsnivå på knappt 1,00 procent).

I det inledande förslaget från den 10 februari ”Bygga en gemensam framtid: Politiska utmaningar och budgetmedel i ett utvidgat EU” anges de politiska prioriteringarna för det europeiska samarbetet på medellång sikt. Det fastställer också ett tak för EU:s samlade utgifter för nästa budgetperiod och anger fördelningen mellan utgiftskategorierna. Vidare innehåller meddelandet riktlinjer för hur systemet för finansieringen av de gemensamma utgifterna kan ändras.

I kommissionens uppföljande förslag den 14 juli 2004 ”Budgetplan 2007–2013” ges en övergripande introduktion till kommissionens lagtextförslag för de olika sakområdena i budgeten, vilka presenterades den 14 juli och den 29 september. (Ytterligare förslag till lagtexter väntas under våren 2005, bl.a. på det rättsliga området och om forskning och utveckling). Vidare fördjupar kommissionen sitt inledande resonemang om de politiska prioriteringarna inom det europeiska samarbetet på medellång sikt. Man beskriver hur EU kan effektiviseras och motiverar sina förslag utifrån en analys av mervärdet av att finansiera åtgärder på EU-nivå jämfört med på nationell nivå.

Förslaget i juli innehåller inga större förändringar jämfört med förslaget från februari. Kommissionen gör vissa preciseringar och

föreslår en förändrad ansats på det utrikespolitiska området i förhållande till det tidigare förslaget – en kombinerad geografisk och tematisk ansats i finansieringen av unionens yttre förbindelser.

Sverige anser liksom Tyskland, Frankrike, UK, Nederländerna och Österrike att kommissionens förslag är alldeles för högt och förordar gemensamt en nivå på åtagandeanslagen på högst 1,00 procent av EU:s BNI, dvs. 815 miljarder euro för hela perioden. Sverige är berett att betala för utvidgningen men är kritiskt till de generösa utfasningsmekanismer inom strukturstöden som föreslås för framför allt de ”gamla” medlemsländerna. Det kommer att krävas omprioriteringar inom de befintliga ramarna för att tydligare kunna möta befintliga och nya målsättningar inom unionen. Sverige är öppet för ökade satsningar på bl.a utrikesområdet och på tillväxtfrämjande insatser såsom utbildning, forskning och utveckling.

Sverige anser också att dagens rabattsystem på budgetens inkomstsida bör reformeras och förordar att en generell korrigeringsmekanism införs för att undvika orimliga nettopositioner. Rätt utformad skulle en sådan mekanism kunna erbjuda en långsiktigt hållbar, rättvis, förutsägbar och transparent lösning på problemet med den i dagsläget orättvisa bördefördelningen inom unionen.

6 Lissabonstrategin

EU:s stats- och regeringschefer lanserade i mars 2000, vid toppmötet i Lissabon, ett omfattande program för ett modernare Europa. Lissabonstrategin, som den kom att kallas, syftar till att EU till år 2010 ska bli världens mest konkurrenskraftiga och dynamiska kunskapsbaserade ekonomi, med full sysselsättning, hög tillväxt utan skadliga effekter för miljön samt social sammanhållning. En rad konkreta mål har satts upp och medlemsstaterna har under de år som gått sedan Lissabontoppmötet enats om ett stort antal beslut och reformer som är nödvändiga för att målen ska kunna nås.

Europeiska rådet har vid de årliga vårtoppmötena haft tillfälle att utvärdera hur Lissabonprocessen framskrider och ge vägledning för det fortsatta arbetet.

Viktiga framsteg har uppnåtts, men genomförandet i medlemsstaterna av överenskomna reformer går för långsamt. Det är nu angeläget att halvtidsöversynen av Lissabonstrategin vid vårtoppmötet 2005 fokuserar på att stärka genomförandet av överenskomna åtgärder – en uppfattning som har brett stöd bland medlemsstaterna och i kommissionen.

Lissabonarbetet under 2004 – fokus på förberedelser inför halvtidsöversynen.

Arbetet med Lissabonstrategin kom under 2004 att i hög grad präglas av förberedelserna inför halvtidsöversynen av strategin vid vårtoppmötet 2005.

Vid vårtoppmötet 2004 bekräftade stats- och regeringscheferna Lissabonstrategins fortsatta giltighet och sin beslutsamhet att verka för

att reformtakten ökas i syfte att nå de uppsatta målen. Man lyfte särskilt fram vikten av ett snabbare genomförande i medlemsstaterna av överenskomna åtgärder. Strategins integrerade ansats där ekonomiska, sociala och miljörelaterade åtgärder förstärker varandra och reformer måste eftersträvas på samtliga dessa områden bekräftades åter. Vikten av ny miljövänlig teknik som drivkraft för tillväxt och bättre miljö lyftes fram i enlighet med svenska prioriteringar. Klimatfrågornas prioritering bekräftades. Vikten av ökad energieffektivitet betonades, och ett mål för detta som lagts fast på svenskt initiativ lyftes fram av Europeiska rådet. Den svenska synen att livslångt lärande är en nyckelfråga för ökad produktivitet och mer flexibla arbetsmarknader återspeglades väl i slutsatserna från mötet. Europeiska rådet uttryckte stöd för antagandet av ett EU-program för livslångt lärande under 2005, och införandet av nationella strategier i alla medlemsstater senast år 2006. Positivt att notera är också att Europeiska rådet lyfte fram vikten av ökat stöd till grundforskning av högsta kvalitet.

Vårtoppmötet angav också att en oberoende högnivågrupp under ledning av Wim Kok till den 1 november skulle sammanställa en rapport som ett led i förberedelserna av halvtidsöversynen av Lissabonstrategin. En av medlemmarna i den grupp Kok sammankallade var LO:s ordförande Wanja Lundby-Wedin.

Lissabonfrågorna behandlades även kort i slutsatserna från junitoppmötet där framsteg som gjorts i Lissabonarbetet under våren välkomnades och behovet av fortsatta ansträngningar i vissa frågor lyftes fram. Glädjande att notera är bl.a. att Europeiska rådet uppmanade kommissionen att lägga fram ett förslag om inrättandet av ett europeiskt jämställdhetsinstitut, en fråga som Sverige drivit i flera år.

Även vid Europeiska rådets möte i november behandlades Lissabonfrågor då Wim Kok presenterade rapporten från den av honom ledda högnivågruppen, vilket följdes av en kortare diskussion. Vid toppmötet hölls också en middagsdiskussion om Lissabonrelaterade frågor på temat att hantera strukturella förändringar. Toppmötet uppmärksammade också ett gemensamt initiativ av Frankrike, Sverige, Spanien och Tyskland om en ungdomssatsning inom ramen för Lissabonstrategin.

Förberedelserna för halvtidsöversynen av Lissabonstrategin, liksom en rad viktiga sakfrågor på Lissabonagendan har under året givetvis, utöver behandlingen vid Europeiska rådets möten, också varit föremål för behandling i en rad berörda rådskonstellationer – vilket avspeglas i de redovisningar som återfinns under olika berörda avsnitt nedan.

Kok-rapporten

Den rapport Kok-gruppen presenterat utgör ett viktigt underlag för förberedelsearbetet inför halvtidsöversynen i såväl rådsformationerna som i kommissionen och i medlemsstaterna.

Kok-rapporten betonar på ett föredömligt sätt Lissabonstrategins aktualitet. Den lyfter fram dels det ökande yttre tryck på reformer som den skärpta internationella konkurrensen (inte minst utvecklingen i Kina och Indien) innebär, dels det inre tryck som de demografiska utmaningarna innebär. Det framhålls att åtgärder måste vidtas för att förmå medlemsstaterna att ta sitt ansvar för genomförandet av redan

överenskomna reformer och att en starkare involvering av nationella parlament och andra berörda aktörer, som arbetsmarknadens parter, är viktig för att uppnå detta. Rapporten tar tydligt ställning för att Lissabonstrategin även fortsatt bör bestå av såväl marknadsinriktade reformer som välfärdsfrågor och miljöpolitik. När rapporten, som ett av huvudbudskapen, förordar fokusering på tillväxt och sysselsättning betonas att detta är nödvändigt för att skapa möjligheter till social sammanhållning och en miljömässigt hållbar utveckling. Samtidigt anges att också välfärdssystem och miljöpolitik kan bidra till tillväxt och sysselsättning. Kok-rapporten förespråkar ökad fokusering i Lissabonarbetet och man lyfter härvid fram ett antal nyckelrekommendationer inom fem prioriterade områden: Kunskapssamhället, den inre marknaden, näringsklimatet, arbetsmarknaden, och miljömässig hållbarhet. Dessa prioriteringar ligger väl i linje med svenska positioner även om vissa skillnader i betoning finns.

Svenskt reflektionspapper

Svenska ståndpunkter och förslag inför halvtidsöversynen av Lissabonstrategin har utvecklats i ett reflektionspapper som i september presenterades för kommissionen, det nederländska ordförandeskapet och det inkommande luxemburgska ordförandeskapet. Det tillställdes även övriga medlemsstater. Pappret har också överlämnats till EU-nämnden för kännedom. Den svenska regeringen tillmäter Lissabonstrategin hög politisk prioritet och anser att strategin är det rätta sättet att möta de ekonomiska, demografiska och miljömässiga utmaningar unionen står inför. Halvtidsöversynen 2005 måste fokusera på åtgärder för att få till stånd ett snabbare genomförande av överenskomna reformer. Regeringen betonar starkt vikten av att behålla balansen i strategin och se till att framsteg görs när det gäller samtliga tre delar – den ekonomiska, den sociala och den miljömässiga. Inte minst är det viktigt att framhålla att framsteg på miljöområdet också kan bidra till ökad produktivitet, förbättrad konkurrenskraft och nya jobb.

Regeringen anser att halvtidsöversynen bör leda till en ökad fokusering i Lissabonarbetet, vilket skulle kunna åstadkommas genom att lyfta fram ett begränsat antal huvudprioriterade operationella mål inför det fortsatta arbetet eller att, som Kok-gruppen föreslår, lyfta fram ett antal nyckelrekommendationer.

Regeringen ser det vidare som helt nödvändigt att halvtidsöversynen resulterar i konkreta förslag till åtgärder eller instrument för att förbättra genomförandet av reformer som beslutats. Nationella handlingsprogram för Lissabonarbetet, som Kok-gruppen föreslagit, liksom ytterligare åtgärder för att bättre involvera nationella parlament, arbetsmarknadens parter och andra intressenter i Lissabonarbetet kan bidra till ett förbättrat genomförande av överenskomna reformer.

Vid Europeiska rådets möte den 5 november antogs ett femårigt arbetsprogram för genomförandet av ett område med frihet, säkerhet och rättvisa. Det s.k. Haagprogrammet ersätter det motsvarande program som antogs vid Europeiska rådets möte i Tammerfors 1999. Haagprogrammet täcker in asyl- och migrationsfrågor, straffrättsliga och civilrättsliga frågor samt polissamarbete. Det bygger vidare på det arbete som hittills utförts för att genomföra ett område med frihet, säkerhet och rättvisa. Det beaktar de åtgärder som har beslutats med anledning av senare års terroristdåd. Unionens narkotikastrategi 2005–2012 utgör en del av programmet. Under våren 2005 ska kommissionen lägga fram ett förslag till handlingsplan för programmets konkreta genomförande.

Unionens institutioner uppmanas även att upprätthålla en öppen, transparent och regelbunden dialog med representativa sammanlutningar och det civila samhället samt att främja och underlätta medborgarnas deltagande i det offentliga livet.

Asyl- och migrationsfrågorna får ett betydande utrymme i programmet. Programmet tar hänsyn till den rekommendation som antogs av Europaparlamentet den 14 oktober 2004, särskilt beträffande övergången till omröstning med kvalificerad majoritet och medbeslutande på området för asyl, invandring och gränskontroll i enlighet med artikel 67.2 i EG-föredraget. Rådet för rättsliga och inrikes frågor träffade den 2 december 2004 en politisk överenskommelse om att införa beslutsfattande med kvalificerad majoritet på nämnda områden med undantag för laglig migration. Övergången ska ske efter yttrande från Europaparlamentet, senast den 1 april 2005.

Ett mål är alltså att upprätta ett gemensamt och enhetligt asylsystem som ska säkerställa en hög och jämn skyddsnivå för flyktingar och andra i behov av internationellt skydd inom hela unionen. Grundläggande rättigheter, såsom de garanteras i t.ex. Genèvekonventionen angående flyktingars rättsliga ställning, måste iaktas fullt ut. Den andra etappen av det gemensamma Europeiska asylsystemet ska leda till ett gemensamt asylförfarande och en enhetlig ställning för dem som beviljas asyl eller alternativa skyddsformer. En utvärdering av den första etappens rättsliga instrument bör genomföras före år 2007, för att nya åtgärder under den andra fasen ska kunna antas senast år 2010. Rådet och kommissionen uppmanas också att år 2005 inrätta lämpliga strukturer för att underlätta praktiskt och aktivt samarbete mellan medlemsstaternas asylmyndigheter. Strukturerna ska t.ex. kunna bistå medlemsstaterna med landinformation, och ge stöd vid särskilda påfrestningar på asylsystemen och mottagningskapaciteten som beror på en medlemsstats geografiska läge.

Den externa dimensionen av asyl och migration får genom Haagprogrammet en framskjuten position. EU:s politik bör inriktas på att i en anda av delat ansvar bistå tredjeländer i att förbättra sin kapacitet att hantera migration och skydd av flyktingar genom varaktiga lösningar. Kommissionen uppmanas att utarbeta regionala EU-skyddsprogram i partnerskap med tredjeländer och i nära samråd med UNHCR. Programmen ska i första hand inriktas på kapacitetsbyggande och även innehålla ett EU-gemensamt program för vidarebosättning för de medlemsstater som vill delta.

Beträffande viseringspolitiken framhålls att de gemensamma riktlinjerna bör utvecklas och nationell lagstiftning ytterligare harmoniseras. Viseringsinformationssystemet VIS bör snarast genomföras och de gemensamma konsulära anvisningarna ses över. Kommissionen uppmanas att lägga förslag om att inrätta gemensamma ansökningskontor i syfte att uppnå synergieffekter.

På den rättsliga sidan ligger fokus bl.a. på att förbättra informationsutbytet mellan brottsbekämpande myndigheter. En princip om tillgång till information, där rättssäkerhets- och integritetsfrågor betonas, ska genomföras. Åtgärder ska också vidtas bl.a. för att förbättra Europols funktion och det ömsesidiga förtroendet mellan myndigheter och för att utveckla den europeiska polisakademien CEPOL. Även gränskontroll-samarbetet ska förstärkas.

De brottsförebyggande frågorna lyfts fram, främst genom att det brottsförebyggande nätverket ska stärkas och vidareutvecklas. I det sammanhanget ska även brottsstatistiken inom unionen ses över så att den blir mera jämförbar.

Arbetet med att förbättra det rättsliga samarbetet ska drivas vidare. Det ska bygga på principen om ömsesidigt erkännande av domar och beslut och beakta de olika nationella systemens särart. Frågor som ska behandlas är bl.a. minimigarantier för rättssäkerhet i brottmålsprocessen, verkställandet av alternativa påföljder och bevisupptagning över gränserna. Tillnärmningen av materiell straffrätt ska fortsätta för allvarliga gränsöverskridande brott. Fortsatta överväganden ska ske när det gäller vidareutvecklandet av åklagarsamarbetet inom Eurojust.

På civilrättsområdet ska slutligen läggas fram ett antal förslag, inte minst på det familjerättsliga området. Det handlar om sådant som jurisdiktion och lagkonflikter vid skilsmässor, vårdnad om barn och arv.

DEL 2 EU:S FÖRBINDELSER MED OMVÄRLDEN

8 Utrikes- och säkerhetspolitik (GUSP)

Samarbetet inom EU:s andra pelare benämns den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken (GUSP). Målen med GUSP är bl.a. att skydda unionens gemensamma värden och intressen, stärka unionens säkerhet och främja internationellt samarbete. Medlemsstaterna ska stödja unionens utrikes- och säkerhetspolitik i en anda av lojalitet och ömsesidig solidaritet. Samarbetet är mellanstatligt till sin karaktär och beslut fattas i huvudsak med enhällighet.

Arbetet under året präglades av viss återskapad EU-enighet efter den splittring som följde i Irakkrisens spår. Den europeiska säkerhetsstrategin, som antogs av Europeiska rådet i december 2003, utgör en viktig grund för samsynen inom EU. Strategin återspeglar en gemensam analys av vilka hoten är och hur EU bäst ska kunna möta dem. Det konstateras att säkerheten hotas av regionala konflikter, av sönderfallande stater, av terrorism och av spridning av mass-förstörelsevapen, av organiserad brottslighet, vilket också är kopplat till illegal handel med vapen, narkotika och med människor. Strategin följdes upp inom fyra områden; terrorism, effektiv multilateralism, Mellanöstern samt Bosnien och Hercegovina. Året präglades även av förberedelserna för EU:s hittills största militära krishanteringsinsats, insatsen i Bosnien och Hercegovina, som den 2 december 2004 ersatte den NATO ledda insatsen SFOR.

Av de instrument som i övrigt finns tillgängliga för att genomföra den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken är de viktigaste gemensamma strategier, gemensamma ståndpunkter, gemensamma åtgärder och gemensamma uttalanden.

Det är Europeiska rådet som beslutar om gemensamma strategier som ska genomföras av unionen på områden där medlemsstaterna har viktiga gemensamma intressen. Ingen ny gemensam strategi har antagits under 2004. Sedan tidigare finns gemensamma strategier för Medelhavet, Ukraina och Ryssland.

Gemensamma ståndpunkter anger unionens inställning till en särskild fråga av geografisk eller tematisk karaktär. Varje medlemsstat förbinder sig att tillse att dess nationella politik överensstämmer med innehållet i ståndpunkten. Under 2004 antogs drygt 20 gemensamma ståndpunkter om sanktioner samt om konflikthantering i Afrika.

Gemensamma åtgärder ska avse specifika situationer där operativa insatser från unionens sida anses nödvändiga. Under året antog rådet ungefär 15 gemensamma åtgärder om exempelvis inledande av EU:s rättstatsinsats i Georgien, inledande av EU:s polisinsats i Demokratiska Republiken Kongo, förlängning av EU:s polisinsats i Makedonien, fortsättande av EU:s samarbetsprogram för icke-spridning och

nedrustning i Ryska Federationen. EU enades även om ca 140 gemensamma uttalanden om aktuella utrikespolitiska frågor som Sudan, Irak, Burma, Kongo m.m.

I bilaga fem under rubriken GUSP: gemensamma ståndpunkter, åtgärder och strategier samt uttalanden återfinns adresser till webbsidor som anger vad som har genomförts under året inom ramen för GUSP.

I den s.k. GUSP-budgeten, som är en del av EU:s totala budget, uppgick de finansiella medlen år 2004 till 62,6 miljoner euro. Under året belastades GUSP-budgeten framför allt av kostnader för EU:s polisinsats i Bosnien och Hercegovina, EU:s polisinsats i Makedonien, EU:s särskilda representanter samt ett flertal projekt om bl.a. kamp mot massförstörelsevapen och lätta vapen.

EU har avtal och överenskommelser med i stort sett alla världens länder och ländergrupper om att föra en regelbunden dialog om frågor av gemensamt intresse. En betydande del utgörs av frågor inom det utrikes- och säkerhetspolitiska området, den s.k. politiska dialogen. Dialogen äger rum på regerings- och statschefs nivå, utrikesministernivå och tjänstemannanivå.

8.1 Europarådet och Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE)

EU är en viktig aktör inom såväl Europarådet som Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE). De båda organisationerna spelar betydelsefulla roller i arbetet för att stärka demokrati, respekten för de mänskliga rättigheterna och rättsstatens principer i medlems- respektive deltagarländerna. Europarådets normer och verksamhet ger i unionens kandidatländer ett viktigt bidrag till demokratisering och reformer avseende de politiska Köpenhamnskriterierna. Europarådets verksamhet är också relevant för EU:s grannskapspolitik i Östeuropa samt i samarbetet med Ryssland och västra Balkan.

Sverige arbetar med att stärka EU som aktör i såväl OSSE som Europarådet. Sverige vill också främja samarbetet på det konflikt-förebyggande området mellan EU och de båda organisationerna, och mellan EU och OSSE även när det gäller krishantering. EU förväntas i början av 2005 komma med förslag angående samarbetet mellan Europarådet och EU. Så har redan skett vad gäller OSSE genom den nya strategi för EU:s arbete inom OSSE som antogs av rådet den 13 december 2004.

Ett av de prioriterade områden som EU definierat inom ramen för sitt arbete med civil krishantering är främjandet av rättsstatens principer, vilket tillhör såväl Europarådets som OSSE:s kärnområden. Ett aktuellt exempel på samverkan mellan Europarådet, OSSE och EU på området utgörs av EU:s rättsstatsmission i Georgien, i vilken både OSSE och Europarådet har särskilda uppdrag. Utvecklingen av gemensamma samarbetsprogram mellan Europarådet och EU-kommissionen får också allt större betydelse. Europarådet, kommissionen och Ryssland inledde t.ex. 2004 ett omfattande program inriktat på mänskliga rättigheter och demokrati i Ryssland.

Det reformarbete som präglat FN under året har inneburit att även EU – i perspektivet relationerna med FN – varit djupt inbegripet i samma diskussioner. Den av Kofi Annan tillsatta högnivåpanelen för hot, utmaningar och förändringar presenterade i december 2004 en övergripande och djupgående rapport, med 101 rekommendationer om dels hur nya globala hot ska mötas, dels hur FN bör omformas för att kunna hantera dessa. Panelens rapport föregicks av omfattande konsultationer under året, där EU var en viktig samtalspartner och förslagsställare.

När rapporten väl presenterats vidtog ett omfattande arbete inom EU för att analysera rapporten, ta ställning till panelens rekommendationer, samt påverka den diskussion som inleddes i januari 2005 och som leder fram till FN:s högnivåmöte i september 2005. Sverige är en aktiv aktör i dessa diskussioner.

Många av de frågor som rapporten behandlar i sin analys och i sina rekommendationer berör direkt och indirekt EU. EU utgör exempelvis en central partner för FN i såväl krishantering som i utvecklingsarbete, representerar det största bidragsgivande blocket till FN och berörs direkt av diskussionerna av ett utvidgat säkerhetsråd. I mångt ställer sig EU bakom både den säkerhetspolitiska analys som görs och de förslag på reformering som förs fram, men har inte kunnat enas om alla frågor. Säkerhetsrådets utformning utgör en av de viktigaste skiljefrågorna inom EU.

Arbetet för att genomföra den EU-FN-överenskommelse om ökat samarbete inom krishanteringsområdet har fortskridit under året. Representanter från EU och FN har bl.a. diskuterat hur EU kan stödja FN i aktuella krisområden, såsom Demokratiska Republiken Kongo. En huvudfråga har varit hur EU:s snabbinsatsstyrkor ska utvecklas för att även bidra till att stärka FN:s kapacitet. Sverige har fortsatt att aktivt verka för att EU:s stöd till FN inom området fred och säkerhet ska få genomslag. För svensk del har det även varit angeläget att stärka relationerna mellan FN, EU och Afrikanska unionen, inte minst i relation till det internationella samfundets agerande i konflikten i Darfur, Sudan.

8.3 Den europeiska säkerhets- och försvarspolitik

EU:s säkerhets- och försvarspolitik (ESFP) fortsatte att utvecklas i snabb takt och EU:s säkerhetsstrategi, som antogs av Europeiska rådet i december 2003, har satt prägel på arbetet. Den har omsatts i form av flera nya krishanteringsinsatser och genom ett fortsatt arbete för att förstärka unionens kapaciteter för militär och civil krishantering.

EU:s polisinsatser i Makedonien (Proxima) respektive i Bosnien och Hercegovina (EUPM), vilka båda inleddes under 2003, fortsatte att verka under hela året. Proximas mandat har förlängts till slutet av 2005 och kommer gradvis att dras ner i ljuset av framstegen i stabiliseringsprocessen i landet. Insatsen hade vid 2004 års slut 165 personer, varav tio svenskar. EUPM har fortsatt med samma numerär, ca 500 personer varav 15 svenskar, och har getts ett förtydligat uppdrag att stödja Bosnien och Hercegovinas underrättelsetjänst (SIPA).

Den 2 december inleddes den militära ESFP-insatsen Althea och därmed övertog EU ansvaret från Nato för de militära aspekterna av Daytonavtalets genomförande i Bosnien och Hercegovina. Genom att svara för såväl militära och civila krishanteringsinstrument som reform- och biståndsprogram har EU goda förutsättningar att driva en samstämmig och effektiv politik i landet. Althea omfattar sammanlagt 7000 personer, vilket gör insatsen till EU:s hittills största krishanteringsinsats. Sverige bidrar inledningsvis med drygt 70 personer i form av logistikenheter, samverkansgrupper, militärpolis och stabsofficerare. Althea är en insats enligt de s.k. Berlin plus-arrangemangen, dvs. där EU utnyttjar vissa av Natos gemensamma resurser.

Efter de politiska omvälvningarna i Georgien i slutet av 2003 vände sig den nya georgiska regeringen till EU för att få stöd i reformerna av landets rättsliga sektor. EU beslutade därför i juli att inrätta insatsen Themis i Georgien, vilket utgör den första ESFP-insatsen på det rättsliga området. Insatsen bidrar till att utveckla en övergripande strategi för reformprocessen i den straffrättsliga sektorn i Georgien. Sverige bidrar redan från starten med en expert till den åtta personer starka insatsen.

EU har under 2004 stött uppbyggnaden av en nationell integrerad polisenhet i Kinshasa, i Demokratiska republiken Kongo, vilken har som främsta uppgift att skydda landets övergångsregering. Genom bidrag från Europeiska utvecklingsfonden, EG-budgetens GUSP-anslag och medlemsstaterna har kongolesiska poliser utbildats och utrustats. EU:s ministerråd har också beslutat att en polisinsats inom ramen för ESFP, från och med början av 2005, ska genomföras för att övervaka och rådge den integrerade polisenheten. Stödet till DR Kongo ges med utgångspunkt i en handlingsplan för ESFP-stöd till fred och säkerhet i Afrika som antogs av ministerrådet under 2004. Handlingsplanen ska ge afrikanska organisationer och stater stöd till att bygga upp resurser för att självständigt förebygga och hantera konflikter. EU har, bl.a. inom ramen för ESFP, stött Afrikanska unionen för att lösa konflikten i Darfur i Sudan. För planeringen och utplaceringen av AU:s observatörsinsats i Darfur bidrog EU med militära och polisiära planerare samt observatörer.

Under hösten 2004 har EU undersökt förutsättningarna för en civil ESFP-insats i Irak inom områdena polis, rättsväsende och förvaltning. Beslut om eventuell insats fattas under 2005.

EU har antagit nya mål för utvecklingen av både militära och civila kapaciteter. Rådet antog den 17 maj militära kapacitetsmål som ska uppfyllas fram till år 2010, det s.k. Headline Goal 2010. En av de viktigaste delarna i detta arbete är att inrätta militära snabbinsatsstyrkor som bl.a. ska utgöra ett stöd åt FN. Målet är att en styrka om ca 1500 personer ska kunna vara verksam i ett krisområde inom 15 dagar efter det att rådet fattat beslut om insats. I november deklarerade EU:s medlemsstater att sammanlagt 13 snabbinsatsstyrkor kommer att bildas. Vissa ska ha beredskap under en interimperiod 2005–2006, medan huvuddelen ska vara insatsklar först 2007 eller senare. Sverige och Finland har tillsammans med Norge åtagit sig att bilda en styrka.

På det civila kapacitetsområdet antogs en handlingsplan och nya målsättningar med måldatum satt till 2008. EU ska åtgärda nuvarande brister, bl.a. den otillräckliga kapaciteten för att planera och stödja insatser, finansiering, upphandling av utrustning för insatser samt

snabbinsatsförmåga. För det senare ändamålet lade Sverige ett förslag i ministerrådet att EU ska inrätta civila snabbinsatsgrupper. Vid sidan av de områden där medlemsstaterna tidigare gjort kapacitetsåtaganden – polis, stärkande av rättsstaten, offentlig förvaltning och räddningstjänst – gjordes i november anmälningar om kapaciteter på två nya områden, civila observatörer och stabspersonal till EU:s särskilda representanter.

Unionens förmåga att genomföra krishanteringsinsatser har förstärkts med ytterligare åtgärder. I februari inrättades Athena, en mekanism för att förvalta finansieringen av de gemensamma kostnaderna för EU:s militära insatser. Athena används nu för att sköta finansieringen av insatsen Althea i Bosnien och Hercegovina. I december antog EU beslut om att stärka formerna för samarbetet mellan EU och Nato. Detta omfattar bl.a. tillkomsten av en s.k. civil-militär cell och ett operationscenter för att förstärka planeringen och ledningen av militära EU-insatser som genomförs utan tillgång till Natos resurser samt för att bistå i koordineringen av civila insatser.

Säkerhetsrådsresolution 1325 om kvinnors bidrag till fred och säkerhet

Inom ESFP har Sverige under året verkat för att jämställdhetsfrågorna ska återspeglas i planering, genomförande och uppföljning av EU:s militära krishanteringsinsats i Bosnien och Hercegovina och EU:s polisinsats i Kinshasa. Tillsammans med Ungern fick Sverige stöd för att ta med jämställdhetsaspekter också i det utbildningskoncept för ESFP som utarbetades våren 2004. Härigenom finns en konkret hänvisning att använda som utgångspunkt för de ESFP-utbildningar som medlemsstater eller institutioner kan komma att erbjuda framöver. Framsteg gjordes även vad gäller stödfunktioner för genderfrågor till EU:s särskilda representanter (EUSR).

Under det nederländska ordförandeskapet anordnades ett seminarium om kvinnor i konfliktsituationer och i fredsfrämjande insatser. Seminariet syftade till att identifiera konkreta åtgärder för genomförande inom EU och andra internationella sammanhang.

8.4 Konfliktförebyggande

EU har fortsatt med uppföljningen till det program för förebyggande av väpnade konflikter som antogs av Europeiska rådet i Göteborg år 2001. Speciell vikt har lagts vid enskilda organisationers roll i det konfliktförebyggande arbetet. Redskapen för att kunna hålla beredskapen hög och vid behov vidta förebyggande åtgärder för att förhindra väpnade konflikter har förbättrats ytterligare. Bland annat har arbetet med tidig varning intensifierats. Det finns också förslag om utökade former för systematisk dialog mellan FN och EU om potentiella konfliktområden. Som en uppföljning till Stockholm International Forum 2004 och på initiativ av Sverige påbörjades under året ett arbete i rådet som syftar till att förbättra EU:s förmåga att förebygga folkmord och grava kränkningar av de mänskliga rättigheterna.

Hittills har unionens samarbete kring försvarsmaterielfrågor främst syftat till att täcka de identifierade kapacitetsbristerna för krishanteringsinsatser. Rådet beslutade den 12 juli, genom antagandet av en gemensam åtgärd, att inrätta en europeisk försvarsbyrå. I och med detta lades grunden för att ytterligare utveckla och förstärka försvarsmaterielsamarbetet inom unionen. Byråns uppgifter är breda. Den ska bidra till utvecklingen av militär kapacitetsutveckling för krishantering, utveckla den europeiska forskningen på området, koordinera anskaffning och materielsamarbeten samt stärka den europeiska försvarsindustriella basen och bidra till skapandet av en konkurrenskraftig europeisk marknad för försvarsmateriel. Under andra halvåret 2004 har byråns verksamhet byggts upp och under 2005 kommer den operationella verksamheten att påbörjas.

8.6 Den internationella brottmålsdomstolen

Europeiska unionen har under året fortsatt att stödja och samarbeta med den internationella brottmålsdomstolen (ICC) för att förebygga folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser, och för att se till att straffriheten för förövarna av dessa upphör. EU har bl.a kontaktat ett stort antal länder för att uppmuntra dessa att ansluta sig till domstolens stadga, att genomföra de lagändringar som krävs för att leva upp till stadgans bestämmelser, samt att på annat sätt värna om domstolens oberoende. Unionens arbete grundas på den gemensamma ståndpunkt om den internationella brottmålsdomstolen som antogs den 11 juni 2001, reviderades och förstärktes den 16 juni 2003, samt på den till ståndpunkten bifogade handlingsplanen.

8.7 EU:s arbete för att främja respekten för mänskliga rättigheter i världen

EU fortsätter sitt arbete och sina ansträngningar för att öka skyddet för och främja de mänskliga rättigheterna över hela världen. I arbetet förfogar EU över flera instrument, bl.a. klausuler i avtal om handel och utvecklingssamarbete, démarcher (skriftligt eller muntligt påpekande till en annan stats regering, ofta innehållande en uppmaning att vidta en viss åtgärd), politiska påtryckningar, tekniskt bistånd, landresolutioner och offentliga avsiktsförklaringar. Sedan några år tillbaka har EU särskilda dialoger om mänskliga rättigheter med Kina och Iran.

I FN är EU en central aktör inom de olika organ som behandlar mänskliga rättigheter och tar flera initiativ.

Europeiska rådet enades i december om att inrätta en representant för mänskliga rättigheter, placerad hos Javier Solana, Europeiska rådets generalsekreterare och höge representant för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Förslaget om en EU-representant för mänskliga rättigheter framfördes ursprungligen av Sverige inom ramen för det s.k. RIO-initiativet (Rule based International Order).

Nedan återfinns exempel på EU:s arbete för mänskliga rättigheter. EU ger även ut varje år en särskild rapport om sitt arbete för mänskliga rättigheter. Skr. 2004/05:60

EU:s arbete mot dödsstraffet

EU genomförde ett stort antal uppvaktningar för dödsstraffets avskaffande eller dess begränsade tillämpning genom bilaterala démarcher hos tredjeländer. Frågan om dödsstraffet togs också upp i samband med MR-dialogmötena med Iran och Kina. Ett flertal uppvaktningar gjordes i USA, bl.a om rätten till konsulärt bistånd i samband med åtal för brott där dödsstraff kan komma att utdömas.

EU arbetar också med att färdigställa en förordning som bl.a. förbjuder handel med vissa produkter som används till att verkställa dödsstraff.

Barn och väpnade konflikter

EU:s riktlinjer för barn och väpnade konflikter antogs av rådet den 8 december 2003. Riktlinjerna understryker att frågor som rör barn i väpnade konflikter är en prioriterad fråga för EU. Arbetet för att skydda barn i väpnade konflikter ska baseras på existerande normer för mänskliga rättigheter och humanitär rätt. Övervakning, rapportering och utvärdering utgör grunden för att identifiera situationer där EU:s handlande påkallas. I sitt arbete ska EU använda sig av politiska dialoger, démarcher och multilateralt arbete. I krishanteringsoperationer ska hänsyn tas till barns situation. Relevant EU-personal, både centralt och i fält, ska utbildas i barnets rättigheter. Under året har EU utarbetat en handlingsplan för att omsätta riktlinjernas rekommendationer till konkreta handlingar på marken och för att söka samordna såväl EU:s som medlemsstaternas agerande till förmån för barn som drabbats eller riskerar att drabbas av väpnad konflikt i ett antal prioriterade länder.

8.8 Nedrustning och icke-spridning

Arbetet på nedrustnings- och icke-spridningsområdet inriktades främst på uppföljningen av den strategi mot spridning av massförstörelsevapen som rådet antog i december 2003. Denna understryker vikten av att de internationella nedrustnings- och ickespridningsavtalen får bred anslutning samt kontrolleras och efterlevs. EU har under året gjort uppvaktningar för att understryka detta. Strategin har också har följts upp av ett antal konkreta gemensamma åtgärder. Även på lätta-vapenområdet har rådet har antagit gemensamma åtgärder.

Kärnvapen

Även om unionens medlemsstater, som inkluderar två kärnvapenstater, delvis har olika syn på kärnvapenedrustning, råder det bred enighet beträffande icke-spridningsåtgärder. EU har verkat särskilt aktivt för att förhindra kärnvapenspridning, inte minst när det gäller Iran. Rådet har

också beslutat att ge bidrag till IAEA:s program mot nukleär terrorism och till insatser i Ryssland för att hindra spridning av kärnämne. Skr. 2004/05:60

Biologiska och kemiska vapen

EU har ett väl utvecklat samarbete inom ramen för konventionen mot biologiska vapen. Under året har EU diskuterat strängare regler för handel med substanser som kan användas för tillverkning av biologiska vapen.

När det gäller konventionen för förbud mot kemiska vapen prioriterar EU fortsatt att alla lager av kemiska vapen förstörs inom överenskomna tidsramar. Under året tog EU initiativ till en diskussion om strängare kontroll genom inspektioner på anmodan. En gemensam åtgärd för ekonomiskt stöd till Organisationen för förbud av kemiska vapen antogs i november.

Lätta vapen och särskilt inhumana konventionella vapen

Under sommaren 2004 ägde de första FN-diskussionerna om spårning och märkning av illegala vapen rum. Denna fråga prioriterar EU tillsammans med bl.a. exportkontroll och att undanröja lätta vapen som ett hinder för utveckling. EU finansierade under 2004 insatser i Kambodja, Albanien, Sydosteuropa och Latinamerika för att bekämpa okontrollerad spridning av lätta vapen. Ett nytt projekt inom ramen för ECOWAS (Västafrikanska staternas ekonomiska gemenskap) påbörjades. EU är fortsatt starkt engagerat i förhandlingarna kring 1980-års konvention om särskilt inhumana vapen.

Minor

EU deltog aktivt i den första översynskonferensen av Ottawa-konventionen (truppmineförbudet) i Nairobi 2004. För EU är det bl.a. viktigt att så många stater som möjligt ansluter sig till konventionen, att lagren av truppmminor förstörs, att minröjning främjas och att hjälp ges till minoffren.

Ballistiska missiler

EU var en viktig aktör i arbetet med att utarbeta den uppförandekod mot spridning av ballistiska missiler som antogs 2002 (Haagkoden). EU medverkade bl.a. till att en resolution om Haagkoden lades fram i FN:s generalförsamling hösten 2004.

Krigsmateriel

EU:s uppförandekod för vapenexport ger medlemsstaterna en mekanism för att utbyta information och konsultationer mellan sig, i syfte att uppnå en ökad samsyn. Den sjätte årliga rapporten avseende arbetet enligt koden godkändes och offentliggjordes av rådet den 21 december (EUT 2004/C 316/01). I rapporten redovisas vilka beslut som tagits.

Under året har en omfattande revidering och modernisering av uppförandekoden skett. Den slutliga versionen beräknas kunna antas under början av 2005.

Under året hävdades vapenembargot mot Libyen och diskussioner pågår om ett eventuellt hävande av embargot mot Kina. I samband med det inleddes arbetet med framtagandet av instrument för tillämpningen av uppförandekoden för vapenexport (den s.k. verktygslådan), när det gäller länder gentemot vilka ett embargo nyligen lyfts.

Produkter med dubbla användningsområden

EU:s strategi mot spridning av massförstörelsevapen genomfördes aktivt. Bland annat företog medlemsländerna en ömsesidig granskning av sina exportkontrollsystem. I de internationella organen för exportkontroll spelade unionen en central roll. Ett arbete inleddes också med att införa en särskild icke-spridningsklausul i avtal med tredje land, vilken inkluderar exportkontroll.

8.10 Sanktioner

Internationella sanktioner är ett sakområde som berör samtliga tre pelare. Oavsett om det är fråga om genomförande av sanktioner som beslutats av FN eller självständiga EU-sanktioner, inleds processen vanligtvis genom antagande av en gemensam ståndpunkt i andra pelaren. Därefter genomförs de delar av sanktionerna som faller under första pelarens område genom EG-förordningar, medan övriga sanktioner vanligtvis tas om hand av medlemsstaternas nationella lagstiftning.

EU använder alltmer s.k. riktade sanktioner som ett utrikespolitiskt instrument för att påverka regimer i tredje länder. Anledningarna varierar, men måste falla inom ramen för EU:s politik, som den framgår av artikel 11 i unionsfördraget. Sanktioner används också idag, i större utsträckning än tidigare, mot individer utan särskild koppling till ett bestämt tredje land eller region, t.ex. för att bekämpa terrorism eller för att lagföra krigsförbrytare.

Under 2004 har EU genomfört FN-sanktioner, infört nya självständiga sanktioner, samt förstärkt, förlängt eller moderniserat de befintliga sanktionerna, mot ett antal tredje länder, nämligen Sudan, Liberia, Zimbabwe, Burma, Irak, Demokratiska republiken Kongo, Elfenbenskusten, Vitryssland och Moldavien.

EU har därutöver under året, på motsvarande sätt, beslutat om sanktioner mot personer och enheter som saknar särskild koppling till ett bestämt tredje land eller region, nämligen de som har samröre med talibanerna, Usama bin Ladin eller al-Qaida nätverket, som är involverade i andra terroristhandlingar samt som är åtalade av, eller motarbetar det arbete som utförs av, Internationella tribunalen för f.d. Jugoslavien. Sanktioner har vidare beslutats mot extremister som med våld motarbetar genomförandet av stabilitetsavtalet (Ohrid-avtalet) i Makedonien.

EU har också under året upphävt huvuddelen av sanktionerna mot Libyen.

I början av sommaren 2004 lanserade kommissionen en ny och mycket informativ webbplats om sanktioner på Internet. Där tas alla EU:s gällande sanktioner upp under tydliga rubriker och det finns länkar till relevant dokumentation, liksom sammanfattningar av vilka sanktioner som gäller för vilka tredje länder, personer eller enheter.

På samma webbplats kan även den som vill få tillgång till en ny konsoliderad lista över de personer, grupper och enheter som är föremål för finansiella EU-sanktioner (frysning av tillgångar). Listan har tagits fram i samarbete mellan banksektorn och kommissionen och är avsedd att vara ett hjälpmedel vid tillämpningen av dessa sanktioner.

Kommissionens nya webbplats finner man på följande adress: ”http://europa.eu.int/comm/external_relations/cfsp/sanctions/index.htm”

8.11 Den konsulära kris- och katastrofberedskapen inom EU

Medlemsstaterna inom EU har sedan år 2000 en gemensam konsulär kris- och katastrofberedskap för solidariskt krissamarbete vid större kriser och naturkatastrofer i tredje länder. Efter terroristattentaten den 11 september 2001 utvecklades krissamarbetet och 2003 antog rådet riktlinjer (15754/03) som gav ordförandeskapet samordningsansvaret för den gemensamma solidariska kris- och katastrofberedskapen, både lokalt och på huvudstadsnivå. Riktlinjerna bygger på en samsyn mellan medlemsstaterna om att krissamarbetet måste präglas av pragmatism, flexibilitet, enkelhet och snabbhet. Nya former för snabb kommunikation och samordning på huvudstadsnivå infördes, särskilt med avseende på gemensamma evakueringsinsatser.

Under krisen i Elfenbenskusten i november 2004 evakuerade gemenskapen cirka tio tusen EU-medborgare inom en vecka. Ordförandeskapet samordnade evakueringsoperationerna och Frankrike, Holland, Tyskland, Italien, Belgien och Sverige bidrog med flygtransporter. Frankrike svarade för militärt skydd under den civila evakueringen.

I november antog rådet slutsatser (13620/04) i vilka medlemsstaterna förbinder sig att intensifiera det konsulära samarbetet inom ramen för 2003 års riktlinjer, både när det gäller normala förhållanden och vid krissituationer i tredje länder. Detta för att ge substans åt begreppet europeiskt medborgarskap, hjälpa medlemsstaterna att effektivare hantera den alltmer ökande efterfrågan på konsulära tjänster och för att

möta nya utmaningar, som konsekvenserna av ett ökande antal terroristaktiviteter. Skr. 2004/05:60

Specifika områden för det vidare samarbetet är bl. a. informationsutbyte om krisberedskap, gemensam konsulär krisutbildning, utökning av nationella krishanteringsgrupper med experter från andra samarbetspartner inom EU, upprättande av nationella beredskapspooler eller kapacitetsreserver för samordnade gemensamma konsulära insatsstyrkor för att hantera mer betydande kriser samt som ny komponent i den gemensamma kris- och katastrofberedskapen – informellt och frivilligt samarbete för den händelse EU-medborgare tas som gisslan i tredje land.

Vikten av ett intensifierat konsulärt samarbete bekräftades av Europeiska rådet vid dess möte i december.

9 Den gemensamma handelspolitiken

9.1 Svenska prioriteringar i handelspolitiken

Sveriges mål är att värna och utveckla öppna, enkla, rättvisa och legitima ramvillkor för internationell handel och investeringar. Detta gynnar såväl Sveriges export, import och investeringar som utvecklingsländernas möjligheter att delta i världshandeln och dra nytta av globaliseringens fördelar. Sverige verkar för att detta synsätt ska få genomslag i EU:s gemensamma handelspolitik både i världshandelsorganisationen, WTO, och i andra fora, inklusive de bilaterala och regionala handelsavtalen, så att dessa medel ska samverka till målen att skapa förutsättningar för tillväxt, sysselsättning och hållbar utveckling i Sverige, i övriga EU och i omvärlden. Att handelsfrågorna uppmärksammas inom ramen för översynen av Lissabonstrategin är ett viktigt steg på vägen.

9.2 Världshandelsorganisationen (WTO)

WTO bildades 1995 och efterträdde GATT som huvudorgan för den multilaterala handelspolitiken. WTO administrerar bl.a. avtalen om varuhandel (GATT), tjänstehandel (GATS), handelsrelaterade immaterialrätter (TRIPS), jordbruksavtalet (AoA), tekohandelsavtalet (ATC) och tvistlösningsavtalet (DSU). WTO hade vid slutet av året 148 medlemmar och ytterligare ett trettiotal förhandlade om medlemskap.

9.2.1 Utvecklingsdagordningen från Doha – Julibeslutet

De WTO-förhandlingar som går under benämningen Utvecklingsdagordningen från Doha (DDA), eller Doharundan, inleddes i november 2001 med målet att vara avslutade senast i januari 2005. Regeringens ståndpunkter inför dessa förhandlingar meddelades riksdagen i skrivelse 1998/99:59 Öppen handel rättvisa spelregler. Regeringen har därutöver

löpande givit information till riksdagen på ett sådant sätt att utvecklingen av de handelspolitiska övervägandena i WTO-förhandlingarna kunnat följas och synpunkter kunnat lämnas. EU:s gemensamma ståndpunkter lades fast i rådsslutsatserna från oktober 1999. Dessa slutsatser utgör tillsammans med de kompletteringar och preciseringar som gjorts därefter, senast vid rådmötet i oktober 2004, alltjämt kommissionens mandat i förhandlingarna.

Efter att Dohaförhandlingarna strandade vid WTO:s femte ministerkonferens i Cancún i september 2003 gjordes betydande ansträngningar under vintern och våren för att återuppta och komma vidare med förhandlingarna. EU hade en central roll och deltog aktivt och konstruktivt genom att bl.a. visa större kompromissvilja på jordbruksområdet och på andra viktiga områden. Detta bidrog till att WTO-medlemmarnas förhandlingspositioner kunde närma sig varandra och att WTO:s allmänna råd den sista juli kunde fatta beslut om ett ramverk för de fortsatta förhandlingarna – det s.k. julibeslutet. Detta beslut är av stor betydelse inte bara för möjligheterna att rädda Dohaförhandlingarna utan även avseende förtroendet för hela det multilaterala handelssystemet.

Julibeslutet omfattar alla delar av arbetsprogrammet för Dohaförhandlingarna även om det framförallt är områdena jordbruk, inklusive bomull, industrivaror, tjänster, förenklade handelsprocedurer samt utvecklingsfrågorna som står i fokus. I och med julibeslutet förlängdes också Dohaförhandlingarna och medlemmarna kom överens om att hålla ett sjätte ministermöte i Hongkong i december 2005.

Sverige har alltsedan ministermötet i Cancún aktivt arbetat för att EU ska visa ledarskap och ökad kompromissvilja. Sverige var också pådrivande i de överläggningar inom EU som ledde fram till en förändrad strategi i början av maj som bl.a. innebar att EU gick med på en utfasning av exportsubventioner på jordbruksområdet. Detta är en nyckelfråga i förhandlingarna och en av de viktigaste prioriteringarna för Sverige. EU:s linje mjukades också upp beträffande Singaporefrågorna, dvs. förenkling av handelsprocedurer, insyn i offentlig upphandling, handel och konkurrens samt handel och investeringar, något som Sverige drivit länge. Det faktum att förhandlingar nu inleds om förenklade handelsprocedurer välkomnas från svensk sida. Sverige har också gjort ansträngningar för att minska den klyfta som funnits mellan rika och fattiga länder efter WTO-ministermötet i Cancún bl.a. genom en fördjupad dialog och samarbete med Brasilien, Indien, Sydafrika och andra länder i Afrika. Utvecklingshänsyn är en integrerad del i förhandlingarna. Detta bekräftades också i julibeslutet genom att vikten av att uppfylla utvecklingsdimensionen och att placera utvecklingsländernas behov och intressen i centrum tydliggjordes. Dessa frågor har givits ökad vikt och regeringen avsätter fortsatt betydande resurser till området.

Otillåtna exportsubventioner

Efter att WTO slagit fast att den amerikanska skattelagstiftningen Foreign Sales Corporation/Extra Territorial Act innebar en otillåten exportsubvention till vissa företag ändrade USA sin lagstiftning. EU återförde dock tvisten till panel eftersom två områden inte ändrats i enlighet med WTO:s anvisning. Utslag beräknas till september 2005. EU har lovat att suspendera strafftullarna till dess.

Airbus/Boeing

USA inledde under hösten konsultationer om 1992 års bilaterala avtal om flygplanssubventioner mellan EU och USA. USA anklagade EU för att ge för stora subventioner till Airbus. EU å sin sida svarade med motanklagelser gentemot Boeing. Genom konsultationer har parterna i januari 2005 kommit fram till att lösa detta bilateralt utanför WTO.

Hormoner

EU har efter att ha förlorat hormontvisten förändrat sin lagstiftning. Dock har varken USA eller Kanada tagit bort sina strafftullar, vilket medfört att EU för att försöka bevisa att man nu följer WTO-avtalet själva begärt en genomförandepanel. Konsultationer pågår till den 7 januari 2005. Lyckas man inte nå en uppgörelse kommer en tvist åter bli aktuellt.

Socker

Australien, Brasilien och Thailand har tagit EU till tvist gällande EU:s sockerregim. Panelen lämnade ett slutgiltigt utlåtande den 15 oktober, där EU förlorade på väsentliga punkter och uppmanades omforma sockerregimen. EU väntas överklaga och en slutgiltigt dom väntas under våren 2005.

9.2.3 Handelspolitiska skyddsåtgärder

Sverige var fortsatt återhållsam när det gäller tillämpningen av de handelspolitiska skyddsåtgärderna såsom antidumping, utjämningsåtgärder, subventioner och skyddsåtgärder. Sverige röstade emot ett sedermera antaget kommissionsförslag om förenklade beslutsregler.

Ny beslutsregel för antidumping- och utjämningsåtgärder

I mars antogs regeln att kommissionsförslag om antidumping- och utjämningsåtgärder ska antas om inte rådet inom en månad avvisar dem med enkel majoritet. Sverige röstade emot.

I augusti, endast ett drygt år efter avvecklingen av antidumping- och utjämningsåtgärderna mot odlad lax från Norge, införde kommissionen efter begäran från Storbritannien och Irland en provisorisk skyddsåtgärd. Sverige anser inte att villkoren för en sådan åtgärd är uppfyllda.

9.3 EU:s övriga handelspolitik

9.3.1 Det allmänna preferenssystemet (GSP)

Arbetet under året präglades av förhandlingarna för att erbjuda utvecklingsländerna bättre tullförmåner vid import till EU.

Förberedelser för att ersätta gällande preferenssystem när förordningens giltighetstid går ut inleddes. Ett utslag i Världshandelsorganisationen (WTO) ledde till att EU ändrade ikraftträdandet för den nya förordningen till den 1 juli 2005 i stället för den 1 januari 2006.

Kommissionen presenterade ett meddelande med generella riktlinjer för det framtida systemet under den kommande 10-årsperioden (KOM (2004) 461 slutlig). Rådet välkomnade kommissionens allmänna inriktning mot bl. a. minskning av antal delsystem, breddad varutäckning och extra preferens för agerande för hållbar utveckling.

Kommissionens förslag till ny rådsförordning följde upp inriktningen i riktlinjerna. Att erbjuda tullfrihet till utvecklingsländerna som har ratificerat och tillämpar internationella konventioner inom områdena arbetsrätt, mänskliga rättigheter och andra centrala områden är ett nytt element i linje med svenskt inställning. Sverige driver att ännu mer generösa villkor ska ges till utvecklingsländerna.

9.3.2 Regionala/bilaterala avtal

Antalet regionala och bilaterala frihandelsavtal ökar kraftigt världen över. Länder som tidigare haft en mycket restriktiv syn på denna typ av avtal, framför allt i Asien, har nu ändrat inställning. Trots att EU aviserat en öppnare hållning till nya frihandelsförhandlingar har i praktiken så inte skett. Politiken har i stället – vid sidan av redan pågående förhandlingar – inriktats på att utvidga det bilaterala och regionala samarbetet genom mindre långtgående partnerskaps- och samarbetsavtal. Sverige anser dock att EU bör agera för att svenska och europeiska företags konkurrensmöjligheter säkras fullt ut – genom frihandelsavtal – i synnerhet på viktiga asiatiska marknader.

9.3.3 Ekonomiska partnerskapsavtal med AVS-länderna

Under året fortsatte förhandlingarna om ekonomiska partnerskapsavtal mellan EU och AVS (Afrika, Västindien och Stilla havet). Regionala grupperingar kunde beslutas för samtliga geografiska områden. Grupperna Östra och Södra Afrika, Södra Afrika, Västindien samt Stilla

havet etablerades. Därmed kunde förhandlingar med de återstående AVS-länderna inledas. Skr. 2004/05:60

Den övergripande inriktningen för förhandlingen i varje grupp angavs i en färdplan. Substansförhandlingar mellan EU och AVS inleddes dock inte eftersom arbetet i de nyetablerade regionala grupperingarna ägnades åt att utforma förhandlingsorganisation och sekretariat. Kunskapsuppbyggnaden skedde parallellt. Sverige förde en dialog med länder i Afrika för att bättre förstå deras svårigheter och möjligheter i processen och även bilateralt kunna diskutera eventuellt behov av tekniskt bistånd.

9.4 Unctad

9.4.1 Unctad XI i São Paulo

Vart fjärde år arrangerar Unctad (FN:s konferens för handel och utveckling) en konferens för FN:s medlemsländer där framtida arbetsprogram och prioriteringar antas. UNCTAD XI avslutades den 18 juni 2004 efter fyra dagars möte med antagande av ministerdeklarationen "The Spirit of Sao Paulo" och en substans-text som markerar inriktningen på de kommande fyra arbetsåren, kallad "The Sao Paulo Consensus". Antagandet var kulmen på ett par månaders förhandlingsprocess där EU:s medlemsländer hade koordinerat sina synpunkter. Sverige deltog aktivt i diskussionerna och fick in samtliga viktiga svenska synpunkter i gemenskapens förhandlingsposition. Sverige hade lyft fram behovet av förenklade handelsprocedurer, ökad syd-syd handeln, vikten av god samhällsstyrning och stöd till råvaruberoende länder samt genderperspektivet.

Konferensens diskussionstema var hur utvecklingsländerna kunde förbättra samstämmigheten mellan nationella och globala processer. U-länderna är fortfarande i hög grad beroende av de rika ländernas ekonomier. Åtgärder måste därför vidtas för att öka samarbetet och den regionala integrationen samt förbättra syd-syd handeln. Ett konkret resultat av denna ansats var att u-länderna i samband med Unctad-konferensen beslöt lansera nya förhandlingar om fördjupade u-landspreferenser under GSTP (Global System on Trade Preferences, ett system inom vilket u-länder förhandlar om tullsänkningar med varandra).

9.5 Svenska initiativ

Hur kan systemet för mer förmånlig behandling i WTO av utvecklingsländerna göras mer effektivt?

I nu gällande WTO-avtal finns ca 150 bestämmelser som ger utvecklingsländerna mer förmånlig behandling – kallat särskild och differentierad behandling (SDT). Det finns inget ramverk för SDT, eller generella principer, och bestämmelserna skiljer sig åt mellan olika avtal. Dohaagendan stipulerar att en översyn av SDT ska göras, med målet att göra de mer effektiva, precisa och operationella. För att bidra till

diskussionen i EU, och i förlängningen i WTO, i denna för utvecklingsländerna centrala frågan, har regeringen gett två fristående forskare/konsulter i uppdrag att presentera en studie om SDT. Ett seminarium med internationellt deltagande hölls i Stockholm i augusti, med uppföljning i Genève senare under hösten. Slutrapport kommer att avläggas i början av år 2005.

9.6 Övriga handelspolitiska frågor

9.6.1 EU:s arbete med företags sociala ansvar

EU:s arbete med företags sociala ansvar baseras på den grönbok som presenterades sommaren 2001. Syftet är att öka medvetenheten och stimulera till debatt om nya sätt att främja socialt och miljömässigt ansvar bland företag. Grönboken har följts upp genom ett meddelande och ett flerpartsforum bestående av kommissionen, arbetsmarknadens parter samt det civila samhället. I juni 2004 lade forumet fram en slutrapport med konkreta förslag. Slutrapporten ska nu diskuteras inom en högnivågrupp bestående av medlemsstaterna och kommissionen.

9.6.2 TRIPS och hälsa

EU, med starkt engagemang från Sverige, var pådrivande bakom WTO-beslutet om TRIPS (handelsrelaterade aspekter av immaterialrätter) och hälsa. Beslutet innebär att länder som saknar inhemsk produktion av läkemedel ges möjlighet att vid nationella hälsorisker importera billiga kopior av mediciner mot sjukdomar som aids, malaria och tuberkulos. EU:s tidiga ställningstagande till förmån för de fattiga länderna i världen hade stor betydelse för att denna uppgörelse kunde träffas. I november lämnade kommissionen förslag till en förordning om tvångslicenser som genomför WTO-beslutet inom EU, KOM (2004) 737 slutlig. Förslaget innehåller bestämmelser om tvångslicenser för export från EU av billiga kopior enligt WTO-beslutet.

10 Utvecklingssamarbete

EU:s utvecklingssamarbete är en viktig del av Sveriges utvecklingssamarbete. Sammantaget står EU för mer än hälften av världens utvecklingssamarbete vilket motsvarar ca 30 miljarder euro per år till över 160 länder. Av dessa medel hanterar kommissionen ca 6 miljarder euro per år. EU:s mål och instrument för förbindelser med tredjeländer omfattar en mängd politikområden. I propositionen 2002/03:122 Gemensamt ansvar – Sveriges politik för global utveckling slås fast att Sverige bör arbeta aktivt för att öka samstämmigheten i EU:s politik i relation till utvecklingsländer och för att utvecklingsaspekter beaktas inom alla EU:s politikområden. Sverige bör även verka för att kvaliteten och effekti-

viteten i unionens utvecklingsamarbete stärks, att samordning och samverkan i fält förbättras, samt att EU-budgeten effektiviseras. Skr. 2004/05:60

10.1 Prioriterade arbetsområden

Nedan följer en presentation av de frågor som varit särskilt prioriterade på utvecklingsområdet.

10.1.1 Uppföljning av Monterrey-konferensen

Kommissionen presenterade i mars ett meddelande om hur EU:s medlemsstater uppfyllt de åtaganden som antogs av Europeiska rådet i Barcelona 2002 inför världskonferensen om utvecklingsfinansiering som hölls i Monterrey samma år. Rådet antog slutsatser den 27 april som understryker vikten av att fullgöra dessa åtaganden för att EU ska bidra till att uppnå FN:s millennieutvecklingsmål. En expertgrupp tillsattes i syfte att presentera rekommendationer för att uppnå ökad harmonisering och samordning av EU:s bistånd. Rådet godkände den 23 november expertgruppens rapport som bl.a. understryker vikten av EU:s deltagande i det andra högnivåforumet i Paris våren 2005. Sverige har varit drivande i den principiella frågan att EU:s utvecklingsamarbete måste anpassas bättre till samarbetsländernas egna strategier, prioriteringar och system. Sverige driver på för att EU:s totala bistånd ska höjas (från dagens i genomsnitt 0,39 procent av BNP) så att FN:s mål om 0,7 procent uppnås av fler länder inom EU.

10.1.2 Samstämmighet i utvecklingsamarbetet

Under året behandlade rådet frågan om samstämmighet i utvecklingsamarbetet och mellan olika politikområden vid ett flertal tillfällen. Rådet antog den 27 april slutsatser om en handlingsplan för jordbruksråvaror och bomull som behandlade såväl utvecklings-, jordbruks- och handelspolitiska aspekter. Samstämmighet mellan handels- och utvecklingspolitik utgjorde även en diskussionspunkt vid det informella biståndsministermötet i Maastricht den 27 oktober. Samspelet mellan fred, säkerhet och utveckling diskuterades vid de informella biståndsministermötena i Dublin den 1 juni och Maastricht den 27 oktober. Sverige är pådrivande för att samstämmigheten inom EU ska öka och ha en bred ansats för att säkerställa att utvecklingsaspekter beaktas inom alla unionens politikområden.

10.1.3 Förberedelser inför FN-toppmötet om millennieutvecklingsmålen och Millenniedeklarationen

Rådet antog den 27 april slutsatser som understryker vikten av ett kraftfullt och väl samordnat EU-bidrag i form av en gemensam rapport till FN:s toppmöte i september 2005 om översynen av millennieutvecklingsmålen och Millenniedeklarationen. Rapporten syftar till att visa i

vilken utsträckning EU bidragit till att uppnå målen, samt fastställa eventuella vidare åtgärder. Rådet betonade i sina slutsatser den 23 november att EU måste visa politiskt ledarskap inför toppmötet och att EU:s gemensamma rapport bör innehålla konkreta och ambitiösa förslag till insatser för att uppnå millennieutvecklingsmålen till 2015. Rådet antog samtidigt slutsatser om en koherent politik för bekämpande av fattigdomsrelaterade sjukdomar (hiv/aids, malaria och tbc) samt om uppföljning av åtagandena från den internationella konferensen om befolkning och utveckling i Kairo 1994, med fokus på sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR). Rådet betonade vikten av ytterligare medel till dessa områden, deras centrala roll för att uppnå millennieutvecklingsmålen, samt kopplingen mellan SRHR och hiv/aids.

Sverige prioriterar arbetet med förberedelserna inför FN:s toppmöte och vikten av att EU bidrar med konkreta förslag samt att länkarna mellan millennieutvecklingsmålen, Millenniedeklarationen och Monterreyåtagandena stärks.

10.2 Ökad effektivitet och reformer

Under året fördes fortsatta diskussioner om effektivitet i EG-biståndet samt läget i det pågående reformarbetet. Framsteg kunde konstateras på flera områden: en allt större del av ansvaret för förvaltningen av biståndet delegeras ut i fält, medlemsstaterna involveras i allt högre grad i kommissionens programläggning och införandet av nya programmeringsinstrument såsom landstrategier och årsrapporter har bidragit till ökad samordning och samstämmighet. Den administrativa delen av reformagendan sedan år 2000 är på väg att slutföras. Samtidigt återstår ett betydande arbete, vilket bl.a. betonades i samband med rådets behandling av årsrapporten för EG-biståndet. I rådsslutsatserna som antogs i november och som Sverige arbetat aktivt för, understryks vikten av fortsatta ansträngningar för att förbättra effektiviteten i kommissionens genomförande av EG-biståndet. Årsrapporten är fortsatt viktig ur informationssynpunkt. En viktig rekommendation var därför att kommissionen bör se över formatet på årsrapporten.

En annan viktig del av reformansträngningarna avser EU:s budgetprocess. I kommissionens förslag till det nya finansiella perspektivet 2007–2013 betonas bl.a. behovet av ökad samstämmighet mellan geografiska, tematiska och horisontella områden i EG-biståndet. Vid diskussioner i rådet den 23 november betonade Sverige vikten av fortsatt harmonisering och rationalisering av instrument och budgetposter.

10.3 Översynen av Cotonou-avtalet

Cotonou-avtalet är ett partnerskapsavtal mellan gemenskapen och dess medlemsstater å ena sidan och 77 länder i Afrika, Västindien och Stilla Havet å den andra sidan (de s.k. AVS-länderna). Avtalet har varit föremål för en översyn under 2004. Nya element i avtalet är bl.a. referenser till Internationella brottmålsdomstolen och kampen mot terrorism. Utestående frågor är bl.a. införlivandet av en ny klausul om

massförstörelsevapen i avtalet, AVS-ländernas önskan om större medbeslutande vid beslut om sanktioner samt AVS-ländernas önskan att få klarhet i biståndsvolymen för kommande samarbetsperiod fr.o.m. 1 januari 2008. Översynen väntas vara avklarad tidigt 2005.

10.3.1 Införlivande av Europeiska utvecklingsfonden (EUF) i den allmänna budgeten

Europeiska utvecklingsfonden (EUF) kännetecknas av att den ligger utanför den reguljära budgeten och utgör det huvudsakliga finansieringsinstrumentet för EU:s utvecklingssamarbete med AVS-länderna. Medlemsstaterna bidrar direkt till fonden enligt en särskild fördelningsnyckel som skiljer sig från den som gäller den allmänna budgeten och styrs av en särskild budgetförordning. Parlamentet har inte medbeslutanderätt i fråga om EUF. Rådet har sedan 2003 diskuterat ett förslag från kommissionen om att införliva EUF i den allmänna budgeten. Under året har biståndsministrarna diskuterat frågan vid två tillfällen. Frågan avhandlades bl.a. i marginalen till den pågående diskussionen om det nya finansiella perspektivet. Sverige verkar för att EUF ska införlivas i den allmänna budgeten och att detta sker i samklang med principerna i Cotonou-avtalet. Frågan väntas bli föremål för förhandling i rådet under 2005.

10.3.2 Översyn av Sydafrikasamarbetet

Under hösten genomfördes en översyn av det samarbetsavtal mellan Sydafrika och gemenskapen och dess medlemsstater som trädde ikraft provisoriskt den 1 januari 2000 och fullt ut den 1 maj 2004. Handels- och samarbetsrådet mellan EU och Sydafrika den 23 november noterade att flera samarbetsområden fördjupats i positiv riktning bl.a. när det gäller politisk dialog och handelsliberalisering.

10.4 Humanitärt bistånd

Kommissionens humanitära kontor ECHO förfogade 2004 över en budget på 490 miljoner euro, med möjlighet att efter behov utnyttja ytterligare 221 miljoner euro, vilket gör gemenskapen till en av världens största givare av humanitärt bistånd. De vägledande principerna för ECHO:s verksamhet under 2004 byggde vidare på riktlinjer som fastslagits under närmast föregående år och innebär särskild fokus på följande områden: en mer noggrann och genomgående inriktning mot de områden där humanitära behov är störst, en fortsättning av den betoning på bortglömda kriser som ECHO inledde 2001, samt en förstärkning av kontorets arbete med de tre övergripande frågorna säkerställande av smidig övergång från humanitär hjälp till utvecklingssamarbete, barnfrågor och tillgång till dricksvatten.

Sverige har under senare år förespråkat ett närmare samarbete mellan ECHO och humanitära FN-organ. 2004 var första året då kommissionens nya ramavtal med humanitära FN-organ respektive enskilda

organisationer och internationella organisationer tillämpats. Sverige har under året uppmuntrat ECHO till en fortsatt aktiv medverkan i den s.k. Good Humanitarian Donorship-processen. Sverige har haft en löpande kontakt med ECHO om humanitära frågor i arbetet med EU:s nya grundlag, i syfte att tillförsäkra att grundlagen återspeglar den humanitära verksamhetens förutsättningar och grunddrag väl.

10.5 EU:s makrofinansiella stöd samt långivning från Europeiska investeringsbanken

EU:s makrofinansiella stöd kompletterar de anpassningsprogram som stöds av Internationella valutafonden. Stödet har tidigare framförallt gått till reformländer i Central- och Östeuropa. Behoven i dessa länder har dock minskat i takt med att den makroekonomiska situationen förbättrats. Under senare tid har stödet främst gått till Balkan. Sverige verkar för att stöd ska lämnas i exceptionella fall och att det ska ses som ett komplement till stödinsatser från andra internationella finansiella institutioner. Under året beslutades om makrofinansiellt stöd till Albanien, Bosnien och Hercegovina samt till Serbien och Montenegro.

Europeiska investeringsbanken (EIB) bedriver långivning till tredje land under särskilda externa lånemandat med tillhörande garantiordningar. EIB:s utlåningsmandat för Östeuropa utanför EU, Medelhavsländerna, Asien och Latinamerika (ALA) samt Sydafrika sträcker sig fram till januari 2007. En halvtidsöversyn genomfördes under 2003 bl.a. med anledning av de nya medlemsstaternas anslutning till unionen och ett resultat blev att Ryssland på ett tydligare sätt inkluderas i bankens utlåning. Banken har under 2004 arbetat med att förbereda denna utlåning. Vid sidan av dessa mandat finns även den s.k. investeringsfaciliteten. Detta är en utlåningsfacilitet inom ramen för Cotonou-avtalet mellan unionen och de s.k. AVS-länderna som administreras av EIB men finansieras med gåvomedel ur Europeiska utvecklingsfonden. Under Cotonou-avtalet har EIB dock även möjlighet att ge lån från egna resurser.

2004 var det första året med den förstärkta faciliteten för EIB:s utlåning till Medelhavsländerna. Banken har med denna förstärkning fått möjlighet att ytterligare stödja privat sektor i partnerländerna. Även en ministerkommitté har skapats för att politiska företrädare för EU:s medlemsstater och partnerländerna ska kunna diskutera möjligheter för utveckling av privat sektor samt för att öka EU:s synlighet i regionen.

11.1 Europeiska ekonomiska samarbetsområde (EES) och Europeiska frihandelssammanslutning (Efta)

Medlemmar i Efta är Norge, Island, Schweiz och Liechtenstein. Norge, Island och Liechtenstein deltar även i EES-samarbetet. EES-avtalet innebär att väsentliga delar av regelverket för EU:s inre marknad även gäller i och gentemot Norge, Island och Liechtenstein. Dessutom innefattas i EES-samarbetet ett antal så kallade angränsande politikområden, t.ex. forskning, utbildning och statistik samt även en utrikespolitisk dialog.

EES-rådet är det övergripande politiska organ som styr EES-samarbetet. Vid de två sedvanliga mötena på ministernivå noterades att samarbetet fungerar väl. En fråga som ägnades uppmärksamhet var anpassningen av avtalet med anledning av EU:s utvidgning.

De för svenskt vidkommande viktigaste frågorna under året var relationerna med Norge. Förhandlingar mellan gemenskapen och Norge om protokoll 3 i EES-avtalet (bearbetade livsmedelsprodukter) kunde efter tio år avslutas i oktober. För Sverige innebär avtalet att tullarna till Norge kommer att sänkas eller helt försvinna på en rad viktiga exportvaror. I uppgörelsen ingår även årliga översyner av avtalet. Protokoll 3 utgör den sista delen i genomförandet av EES-protokollen.

11.1.1 Schweiz

Schweiz valde 1992 att ställa sig utanför EES. I syfte att knyta Schweiz närmare gemenskapens inre marknad beslutades i slutet av 1994 att inleda bilaterala förhandlingar med Schweiz inom sju sektorer. Dessa förhandlingar resulterade i ett bilateralt avtal mellan unionen och Schweiz. Avtalet berör sektorerna fri rörlighet för personer, luftfart, gods- och persontransporter på väg och järnväg, handel med jordbruksprodukter, ömsesidigt erkännande av produktgodkännande, offentlig upphandling samt vetenskapligt och tekniskt samarbete. Avtalet trädde i kraft den 1 juni 2002.

Förhandlingar på nio andra områden som bearbetade jordbruksprodukter, statistik, bedrägeribekämpning, anslutning till Schengen- och Dublinkonventionerna, audiovisuella frågor, deltagande i Europeiska miljöbyrån, beskattning av sparande samt protokollet om fri rörlighet för personer efter utvidgningen inleddes 2001 och slutfördes i maj.

11.1.2 EU:s politik för den Nordliga dimensionen samt EU:s deltagande i regionalt samarbete i norra Europa.

Den andra handlingsplanen för unionens politik för den nordliga dimensionen, ND (antagen av Europeiska rådet den 16–17 oktober 2003) är giltig 2004–2006. Handlingsplanen som har ett brett tvärpolitiskt anslag motsvarar högt ställda svenska krav på samarbetsområden. De

regionala samarbetsorganisationerna i norra Europa, Östersjöstaternas råd, Barentsrådet, Arktiska rådet samt Nordiska ministerrådethar givits ett utökat ansvar för genomförandet. EU-kommissionens ledande roll bekräftas och EU:s medlemsstaters och partnerländernas (Ryssland, Norge och Island) gemensamma ansvar för genomförandet klargörs.

Ryssland tog under året fram en strategisk plan för framtida kärnsäkerhetsinsatser inom ramen för NDEP (Northern Dimension Environmental Partnership, ND Miljöpartnerskap). Den första fasen av denna plan presenterades och ett antal projekt på Kolahalvön identifierades för framtida NDEP-finansiering. Inom NDEP:s miljöfönster har sammanlagt åtta projekt finansierats. Genomförandet av flera av dessa fortsatte. Behovet av medelstilldelning till miljöåtgärder diskuteras för närvarande.

Ett intensivt arbete bedrevs under svenskt ordförandeskap för att inleda arbetet inom det ND Partnerskap för hälsa och socialt välbefinnande som tillskapades i oktober 2003. Arbetet kröntes med ett framgångsrikt ministermöte i Tallinn den 14 december. Sverige kvarstår som ordförande fram till hösten 2005.

Den 23 oktober hölls i enlighet med den andra handlingsplanen ett första möte på högre tjänstemannanivå. Mötet, som hade att utvärdera genomförandet av den andra handlingsplanen och identifiera områden aktuella för ytterligare stödjande insatser, diskuterade framsteg och kommande utmaningar för unionens ND-politik. Storbritannien meddelade att landet under sitt kommande ordförandeskap preliminärt avser att inbjuda till ett fjärde ND-utrikesministermöte.

EU:s engagemang för regionalt samarbete i Östersjöområdet kommer också till uttryck genom kommissionens medlemskap och deltagande i Östersjöstaternas råd (CBSS). Vid CBSS och Barentsrådets utrikesministermöten samt vid Östersjötoppmöten på regeringschefsnivå deltar både EU-ordförandeskapet och EU-kommissionen. Så var även fallet vid årets Östersjötoppmöte den 21 juni i estniska Laulasmaa.

Inför Östersjötoppmötet informerades utrikesutskottet vid en särskild föredragning den 15 juni om CBSS, aktuella Östersjöfrågor samt Nordliga dimensionen. Regeringens syn på vikten och värdet av fortsatt samarbete inom CBSS också efter den senaste EU-utvidgningen den 1 maj redovisades. Unionens utvidgning har resulterat i att ND-processen blivit ett allt viktigare instrument i EU:s politik visavi den Ryska Federationen, om än med ett regionalt perspektiv.

Barentsrådet och Barents Regionråd har vid ett flertal tillfällen framfört önskemål om att samtliga ryska Barentslän, inklusive Nenets och Komi, bör inkluderas i EU:s olika instrument för gränsöverskridande samarbete i Europas nordområden.

EU:s myndighet för miljöfrågor, European Environmental Agency, sammanställde en rapport om miljötilståndet i Arktis, inklusive klimatförändringarna. I rapporten betonades medlemsstaternas ansvar för de ökade föroreningshalter m.m. som uppmätts i Arktis. Rapporten noterades av Arktiska rådet men något agerande hade vid året slut ännu inte initierats av EU-kommissionen. Från Arktiska rådets sida har förslag lämnats till kommissionen om ett antal samarbetsområden avseende forskning och miljöövervakning.

11.2.1 Centralasien

EU:s relationer med länderna i Centralasien (Kazakstan, Kirgizistan, Tadzjikistan, Turkmenistan, Uzbekistan) har utvecklats och EU har ingått partnerskaps- och samarbetsavtal med alla länderna. Det senaste ingicks med Tadzjikistan under 2004. Avtalen med Tadzjikistan och Turkmenistan har dock ännu inte ratificerats av samtliga medlemsstater. Under året hölls, inom ramen för dessa avtal, samarbetsråd med Kazakstan, Kirgizistan och Uzbekistan. Mot bakgrund av händelserna den 11 september 2001 fattade EU den 10 december 2001 beslut om nyorientering av EU:s politik gentemot Centralasien. Innebörden är att man försöker höja EU:s profil i regionen och de årliga insatserna ökar från 25 miljoner euro till 50 miljoner euro. Den politiska dialogen med de fem länderna utvecklas också och i samarbete med FN och OSSE stödjer EU kampen mot terrorism, droger och kriminalitet. De grundläggande frågorna om demokrati, pressfrihet och respekten för de mänskliga rättigheterna ägnas fortsatt uppmärksamhet.

11.2.2 Moldavien

Under året låg EU:s fokus på Moldavien främst på två områden: dels arbetet med den europeiska grannskapspolitiken, dels konflikten i Transnistrien, utbrytarrepubliken i östra Moldavien.

I februari förnyade rådet de viseringssanktioner mot 17 nyckelpersoner i Transnistrien som infördes i februari 2003.

Vid rådet för allmänna frågor och yttre förbindelser i juni antogs slutsatser om Moldavien, där EU framhåller Moldavien som en viktig partner och granne och betonar vikten av att Transnistrienkonflikten löses. I juli blossade denna konflikt återigen upp efter uppmärksammade stängningar av skolor i Transnistrien. EU reagerade på detta genom att utöka viseringssanktionerna till att också omfatta dem som bar ansvaret för att skolorna stängts.

Efter antagandet av rådsslutsatser om den europeiska grannskapspolitiken i juni utarbetades en handlingsplan, vilken antogs av rådet i december. Denna plan ska, på basis av det existerande partnerskaps- och samarbetsavtalet, ligga till grund för samarbetet mellan EU och Moldavien under de kommande tre åren.

11.2.3 Ryssland

EU:s och Rysslands strävan att utveckla ett strategiskt partnerskap framskred med fortsatt hög ambitionsnivå. Bland annat genomfördes två toppmöten, i Moskva den 21 maj och i Haag den 25 november, och samarbetsformerna sågs över. Båda parter har mycket att vinna, både politiskt och ekonomiskt, på fortsatt integration och samarbete. Grunden för samarbetet mellan EU och Ryssland utgörs av partnerskaps- och

samarbetsavtalet. Den 22 oktober ratificerade duman avtalet att även gälla EU:s nya medlemsstater. Samma dag ratificerade duman även Kyoto-protokollet, vilket varit en utestående fråga mellan EU och Ryssland under lång tid.

Det största framsteget under toppmötet i Moskva var att de bilaterala förhandlingarna mellan EU och Ryssland inför ett ryskt WTO-medlemskap kunde avslutas. Toppmötet i Haag fokuserade till största del på färdplanerna för de fyra samarbetsområdena (ett gemensamt ekonomiskt område, extern säkerhet, rättsliga och inrikesfrågor samt utbildning, vetenskap och kultur). Då det återstod ett antal frågor att lösa kunde de gemensamma färdplanerna inte antas. Flera framsteg gjordes dock under året.

Under året har EU i dialogen med Ryssland strävat efter att nå ett hållbart slut på Tjetjenien-konflikten och att motverka och lagföra brott mot de mänskliga rättigheterna. Respekten för demokratiska fri- och rättigheter är en grundförutsättning för att EU:s samarbete med Ryssland ska kunna utvecklas.

11.2.4 Södra Kaukasien

EU:s samarbete med de tre länderna i Södra Kaukasien (Armenien, Azerbajdzjan, Georgien) utvecklas successivt. 1999 ingick EU partnerskaps- och samarbetsavtal med dem och samarbetsråd har under året ägt rum med de tre länderna inom ramen för dessa avtal. De tre länderna har inkluderats i den europeiska grannskapspolitiken, ENP. EU:s samarbetet i regionen med OSSE och Europarådet har också utökats och EU:s särskilde representant för Södra Kaukasien har upprepade gånger besökt regionen. Georgien ägnades särskilt stor uppmärksamhet. Den 26 januari antogs rådsslutsatser om stöd till landet mot bakgrund av den inrikespolitiska utvecklingen. EU påbörjade i juli en ESFP-insats till stöd för det georgiska rättsväsendet. Frågorna om demokrati, pressfrihet och respekten för de mänskliga rättigheterna ägnades fortsatt uppmärksamhet i regionen.

11.2.5 Ukraina

Frågorna i förhållandet mellan EU och Ukraina rörde under året främst den europeiska grannskapspolitiken och presidentvalet hösten 2004.

Efter rådets beslut i juni att utarbeta handlingsplaner inom ramen för den europeiska grannskapspolitiken inleddes förhandlingar med Ukraina. Rådet antog i december handlingsplanen, som kompletterar partnerskaps- och samarbetsavtalet från 1998 och konkretiserar innehållet i samarbetet mellan EU och Ukraina under de närmaste tre åren.

I maj möttes samarbetsrådet EU-Ukraina i Bryssel för första gången efter EU:s utvidgning. I början av juli hölls det årliga toppmötet mellan EU och Ukraina i Haag. Diskussionerna där rörde bl.a. den europeiska grannskapspolitiken, Ukrainas ansökan om att tillerkännas status som marknadsekonomi och samarbete inom vetenskap och teknik.

Före presidentvalet, vars första omgång hölls den 31 oktober, gjorde EU flera uttalanden där unionen framhöll vikten av att valet blev fritt och

rättvist och att medias frihet respekterades. Efter valets andra omgång den 21 november föranledde valobservatörsrapporter om omfattande fusk ett skarpt uttalande från ordförandeskapet. EU:s höge representant för utrikes- och säkerhetspolitiken deltog tillsammans med Polens och Litauens presidenter och en representant för ordförandeskapet som medlare i de politiska förhandlingarna i Kiev efter valet. Rådet för allmänna frågor och yttre förbindelser antog i december slutsatser om Ukraina. Dessa betonar vikten av att den upprepade andra valomgången genomförs på ett korrekt sätt och framhåller Ukrainas betydelse som strategisk partner till unionen.

11.2.6 Vitryssland

EU:s relationer med Vitryssland var fortsatt ansträngda. Inga bilaterala politiska kontakter EU–Vitryssland förekom. EU protesterade regelbundet mot bristen på demokratisk utveckling och respekt för de mänskliga rättigheterna i landet. EU riktade även kritik mot det val och den folkomröstning som genomfördes i Vitryssland den 17 oktober och som inte ansågs leva upp till de grundläggande internationella kraven för demokratiska val. EU fördömde kraftigt de angrepp mot demonstranter som ägde rum efter den 17 oktober.

Sverige betonade under året starkt vikten av ett långsiktigt perspektiv och ett ökat engagemang från EU:s sida i Vitryssland. I rådets slutsatser från den 22 november uppmanades kommissionen att utarbeta förslag för att fortsätta och ytterligare intensifiera sina ansträngningar i fråga om bistånd till Vitryssland. Vidare upprepade EU sin vilja att fördjupa förbindelserna med Vitryssland, inklusive inom den europeiska grannskapspolitiken, när de vitryska myndigheterna klart och tydligt visar sin vilja att respektera demokratiska värderingar och rättsstats-principen. EU kommer att vidta åtgärder för att föra fram och påvisa fördelarna med den europeiska grannskapspolitiken för hela den vitryska allmänheten.

Under 2004 har EU två gånger (24 september och 13 december) enats om att införa viseringsförbud mot delar av det vitryska ledarskapet.

11.2.7 Utvecklingssamarbete och biståndsinsatser i regionen

Programmet för stöd till de nya oberoende staterna (Tacisprogrammet) är Europeiska gemenskapens främsta instrument för biståndsinsatser i Östeuropa, södra Kaukasien och Centralasien. Det övergripande syftet med programmet är att stödja övergången till marknadsekonomi med särskild tonvikt på att stödja demokrati och utveckling av ett rättssamhälle. Tacisprogrammet är också ett viktigt instrument inom ramen för den nordliga dimensionen, för genomförandet av de gemensamma strategierna för Ryssland och Ukraina samt den europeiska grannskapspolitiken. I Vitryssland arbetar Tacis främst med stärkande av det civila samhället. Georgien har tilldelats ökade resurser i år till följd av de politiska förändringarna i landet.

Under 2004 fortsatte kommissionens arbete med de så kallade grannskapsprogrammen för gränsöverskridande samarbete längs EU:s nya gränser inom ramen för den europeiska grannskapspolitiken. Program-

men bygger på samverkan mellan biståndsfinansiering utanför EU:s gränser och strukturfondernas Interreg-program inom EU:s gränser. Den totala Tacisbudgeten för 2004 uppgick till ca 500 miljoner euro. Skr. 2004/05:60

11.3 Västra Balkan

11.3.1 Regional stabilitet och EU-närmande

Västra Balkans framtid ligger i EU. Vid toppmötet i Thessaloniki i juni 2003 fastslogs att det inte är en fråga om utan när länderna på västra Balkan kommer med. Takten bestäms av ländernas egen vilja och förmåga att genomföra nödvändiga reformer i enlighet med den färdplan som EU stakat ut och som bär stora likheter med motsvarande process som EU:s nya medlemsstater har genomgått. Integration med övriga Europa är den stora moroten för länderna i regionen och en katalysator för att få till stånd förändringar i positiv riktning. Fortsatt omfattande internationell närvaro, om än mer begränsad än i dag, kommer dock att vara nödvändig under lång tid framöver. Stabiliserande insatser sker bl.a genom EU:s militära krishanteringsinsats i Bosnien och Hercegovina, den Nato-ledda militära insatsen i Kosovo samt EU:s polissioner i Bosnien och Hercegovina och i Makedonien. Sveriges starka engagemang på västra Balkan består och den svenska politiken, som ligger i linje med EU:s, syftar till att främja regional stabilitet och integrera länderna i EU. EU-närmandet löper parallellt med ländernas närmande till Nato.

EU:s viktigaste instrument för att påverka utvecklingen på västra Balkan är den så kallade stabiliserings- och associeringsprocessen (SAP), som stakar ut vägen för länderna i regionen mot ett närmare samarbete med EU, i perspektivet av ett framtida EU-medlemskap. SAP är ett ramverk för olika instrument som innefattar bilaterala stabiliserings- och associeringsavtal (SAA) mellan EU och länderna i regionen, fördelaktiga handelspreferenser, ett omfattande ekonomiskt stöd i syfte att påskynda EU-integrering (CARDS), ekonomiska och politiska villkorskrav inklusive en årlig översynsmekanism som granskar hur villkoren efterlevs samt krav på regionalt samarbete. Stabilitetspakten för sydöstra Europa stödjer den regionala dimensionen av SAP och utgör ett viktigt komplement till denna process.

För att stärka SAP har EU fattat beslut om att utarbeta ytterligare instrument. Under året har så kallade Europeiska partnerskap upprättats med vart och ett av länderna. Partnerskapen formulerar de viktigaste prioriteringarna för respektive lands EU-integrering, bl.a på grundval av kommissionens årliga översynsrapport. Länderna själva svarar med att utarbeta egna program för hur den nationella budgeten respektive CARDS-medlen ska fördelas för att stödja EU-närmandet. Härigenom kan ett långsiktigt finansiellt stöd för reformarbetet planeras. Utvidgad politisk dialog med EU och tillträde till vissa av gemenskapsprogrammen samt TAIEX (Technical Assistance and Information Exchange Office) utgör andra nya inslag i SAP.

11.3.2 Albanien

Skr. 2004/05:60

EU har under året fortsatt förhandlingarna med Albanien om ett s.k. stabiliserings- och associeringsavtal (SAA). Innan förhandlingarna kan avslutas krävs dock ett omfattande reformarbete för att stärka Albanien möjligheter att genomföra sina åtaganden enligt avtalet. Albanien reformtakt har bedömts vara alltför låg och genomförandet av antagna lagar bristfälligt. EU har under året tydligt uppmanat till ökade ansträngningar och särskilt betonat vikten av att stärka rättsväsendet samt bekämpa organiserad brottslighet och korruption. Med tanke på Albanien svaga administrativa kapacitet och behovet av fortsatta politiska påtryckningar hålls i anslutning till SAA-förhandlingarna särskilda avstämningsmöten mellan kommissionen och Albanien.

Den inrikespolitiska situationen präglades av interna motsättningar. Politisk stabilitet är en förutsättning för att landet ska kunna genomföra nödvändiga reformer och göra framsteg i det fortsatta EU-närmandet.

11.3.3 Bosnien och Hercegovina

Ännu har EU-kommissionen inte kunnat rekommendera rådet att inleda förhandlingar om ett stabiliserings- och associeringsavtal med Bosnien och Hercegovina. Problem kvarstår främst med att uppfylla kravet på fullt samarbete med Jugoslavientribunalen, ICTY. Det bristande samarbetet med ICTY utgör det största hindret för såväl EU-närmande som deltagande i Nato/PfP. Kommissionen har vidare krävt att landet stärker en rad institutioner på den statliga nivån, vilket har stött på motstånd från främst Republika Srpska som konsekvent värnat om entiteternas långtgående autonomi.

EU:s polisinsats EUPM (European Union Police Mission) finns sedan januari 2003 i landet och den rådgivande insatsen omfattar omkring 500 poliser. EU-styrkan EUFOR:s vidtagande efter SFOR i december innebar att alla instrument i EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik nu finns på plats i Bosnien och Hercegovina. EU:s särskilde representant (EUSR) Ashdown, tillika hög representant, har en samordnande roll för EU:s insatser och en nära kontakt med kommissionen. I takt med att Bosniens EU-närmande fortskrider kommer Ashdowns EUSR-roll att öka i vikt. Europeiska rådet antog i juni en övergripande strategi som innehåller konkreta åtgärder för att göra EU:s insatser till stöd för Bosnien och Hercegovinas närmande till EU mer effektiva.

11.3.4 Kroatien

Kroatien har under 2004 tagit viktiga steg mot ett EU-medlemskap. I december beslutade Europeiska rådet att inleda medlemskaps-förhandlingar med Kroatien den 17 mars 2005 under förutsättning att Kroatien fullt ut samarbetar med Jugoslavientribunalen i Haag, ICTY. Tidigare under året, vid Europeiska rådets möte i juni, fick Kroatien kandidatlandsstatus efter en positiv rapport från ICTY:s chefsåklagare Carla Del Ponte och ett positiv yttrande från kommissionen i april. En förhand-

lingsstart för Kroatien – när kravet på fullt samarbete med ICTY är uppfyllt – förväntas sända en positiv signal till hela regionen.

Övriga problem inför ett EU-medlemskap är reformering av rättsväsendet, strukturreformer och marknadsanpassning, att skapa förutsättningar för att alla flyktingar som så önskar ska kunna återvända samt förbättrade relationer med grannländerna. Dessa frågor väntas dock kunna tas omhand inom ramen för medlemskapsförhandlingarna.

Kroatiens stabiliserings- och associeringsavtal har under året ratificerats av alla EU:s medlemsstater och är nu på väg att träda i kraft.

11.3.5 Makedonien

Makedonska politiker hade förhoppningar att 2004 skulle bli EU-närmandets år för Makedonien. Ett framtida medlemskap är en av de högst prioriterade utrikespolitiska frågorna för landet, som ansökte om medlemskap 6 mars. Ett framsteg var att det stabiliserings- och associeringsavtal mellan EU och Makedonien som undertecknades 2001 kunde träda i kraft den 1 april 2004.

Dock medförde president Trajkovskis död och det efterföljande extraordinära presidentvalet, debatten om ny kommunindelning samt premiärminister Kostovs avgång att regeringen inte kunde koncentrera sig fullt ut på de reformer som krävs. Trots dessa försvårande omständigheter har landet i stort sett färdigställt svaren till det frågeformulär som kommissionen sedermera kommer att använda som grund för ett yttrande om lämpligheten att inleda medlemskapsförhandlingar. Kommissionen förväntas presentera detta yttrande under senare delen av 2005 eller 2006.

EU har en rådgivande polission i landet, Proxima. Det övergripande syftet är att bidra till att reformera polisväsendet och att underlätta genomförandet av Ohridavtalet. EU:s särskilde representant i Makedonien är sedan augusti 2004 svensk, Michael Sahlin.

11.3.6 Serbien och Montenegro

Utöver allmän reformering, utveckling och demokratisering är Serbien och Montenegros uttalade mål att i framtiden bli medlem i EU. Arbetet förs inom ramen för EU:s stabiliserings- och associeringsprocess (SAp). Relationen mellan de två delrepublikerna Serbien och Montenegro har dock ända sedan Milosevic röstades bort från makten hösten 2000 präglats av starka slitningar, vilka i hög grad beror på Montenegros självständighetsambition. EU-närmandeprocessen krävde fram till sommaren 2004 att Serbien och Montenegro harmoniserade sitt EU-närmande, särskilt beträffande handelsaspekter, vilket delrepublikerna haft stora problem att göra. Problemen ledde till att Serbien och Montenegros EU-närmande tappade så mycket fart att EU under hösten beslutade att skapa parallella spår för delrepublikerna. Den förväntade effekten är att delrepublikerna nu inte ska kunna försena varandras reformer utan arbeta direkt och mer effektivt tillsammans med EU-kommissionen. Vid möte med Rådet för yttre förbindelser i oktober öppnade kommissionen för att den inom överskådlig tid (möjligen våren 2005) därmed också skulle

kunna återuppta arbetet med en så kallad genomförbarhetsstudie (feasibility study) för Serbien och Montenegro, ett viktigt led i förmedlingsprocessen.

EU, liksom det internationella samfundet, agerade även under detta år för att påverka regimen till bättre samarbete med ICTY, Jugoslavientribunalen i Haag, med begränsad framgång. För Serbien och Montenegro, i likhet med andra västra Balkanländer, är samarbete med ICTY en avgörande fråga i EU-närmandeprocessen. I Serbien och Montenegros fall är arrestering och utlämning av den bosnienserbiske generalen Ratko Mladic, vilken ICTY anser finns i landet, det främsta kravet.

Kosovo

EU har under året ökat sitt engagemang i Kosovo. Kommissionen har öppnat ett kontor i Pristina och EU:s generalsekreterare och höge representant, Javier Solana, har utsett en personlig representant för Kosovo. Inom ramen för den särskilda process som EU har skapat för Kosovo (Stabilisation and Association Process Tracking Mechanism, STM) bidrar EU dels till det fortsatta institutionsuppbyggande och kapacitetsstärkande arbetet i Kosovo, dels till att öka förståelsen för europeisk praxis och politik. EU leder även den fjärde pelaren inom UNMIK som ansvarar för ekonomisk utveckling.

Det internationella samfundets nuvarande strategi för Kosovo, den FN-ledda standardsprocessen, innebär att Kosovos lokala styre tillsammans med FN-administrationen i Kosovo, UNMIK, måste arbeta för att uppnå vissa väl preciserade mål före sommaren 2005. Om dessa mål uppnås kommer FN att kunna inleda diskussionerna om hur frågan om Kosovos framtida status kan lösas. Processen drabbades av ett allvarligt bakslag i mitten av mars 2004, då våldsamma upplopp kostade 19 människor livet och mer än 4000 människor, de allra flesta serber, drevs på flykten då deras hem sattes i brand. Vid den översyn av framstegen inom standardsprocessen som FN kommer att göra nästa år kommer särskild vikt att läggas på kraven som tryggar den serbiska minoritetens ställning i Kosovo, såsom säkerhet, flyktingåtervändande och decentralisering.

Ett arbete pågår för att säkerställa att EU:s STM och den FN-ledda standardsprocessen ömsesidigt förstärker varandra.

11.3.7 EU:s bistånd till västra Balkan

EU lämnar ett omfattande bistånd till länderna på västra Balkan genom det s.k. CARDS-programmet (Community Assistance for Reconstruction, Development, and Stabilisation) som inkluderar Albanien, Bosnien och Hercegovina, Kroatien, Makedonien, Serbien och Montenegro inklusive Kosovo. Den nuvarande CARDS-förordningen gäller t.o.m. år 2006 och omfattar ett indikativt belopp på 4,65 miljarder euro för perioden 2001–2006. Vid sidan av CARDS-förordningen finns en särskild förordning för den Europeiska Byrån för Återuppbyggnad (EAR), som ansvarar för genomförandet av CARDS-biståndet i Serbien och Montenegro inklusive Kosovo, samt Makedonien.

Det främsta syftet med CARDS-biståndet är att stödja mottagarländernas deltagande i den s.k. stabiliserings- och associeringsprocessen, vars övergripande mål är att närma länderna till Europa. Tidigare har stöd till återuppbyggnad och flyktingåtervändande dominerat men i takt med ländernas utveckling och förändrade förutsättningar omdirigeras stödet successivt till mer institutionsuppbyggande insatser.

Under året har kommissionen genomfört en oberoende utvärdering av CARDS- respektive EAR-förordningen. Syftet var att granska hur effektivt målet att förmedla bistånd till länderna har uppfyllts. Enligt utvärderingarna var det övergripande målet uppfyllt men brister förekom på ett antal områden såsom givarsamordning, genomförande av det regionala programmet, sektorssamordning m.m. Utvärderingarna presenterade här ett antal rekommendationer som kommissionen har besvarat skriftligen.

11.4 Barcelonaprocessen

Partnerskapet Europa-Medelhavet, också kallat Barcelonaprocessen, upprättades i Barcelona 1995 av utrikesministrarna från EU:s då femton medlemsstater och tolv Medelhavspartners: Marocko, Algeriet, Tunisien, Egypten, Israel, Jordanien, Syrien, Libanon, Turkiet, Cypern och Malta samt den palestinska myndigheten. Barcelona-deklarationen är grunden för partnerskapet som omfattar bl.a. politisk dialog, ekonomiskt samarbete samt en dialog mellan kulturer och civilisationer.

Under 2004 hölls två utrikesministermöten, det första i Dublin den 5–6 maj och det andra i Haag den 29–30 november. Vid båda mötena var Barcelonaprocessens dialogstiftelse en av huvudfrågorna. I Dublin beslöt utrikesministrarna att stiftelsen skulle uppkallas efter Anna Lindh och förläggas till Alexandria i Egypten, där Svenska institutet i Alexandria och Alexandriabiblioteket gemensamt ska vara värdar för stiftelsen. Vid mötet i Haag godkände ministrarna stiftelsens stadgar. Anna Lindh-stiftelsen väntas börja sin verksamhet under våren 2005.

Barcelonaprocessens parlamentariska församling höll sitt första möte i Aten den 21–24 mars. Vid ett möte i Neapel den 2 december 2003 beslöt Barcelonaprocessens parlamentariska forum att omvandla sig till en konsultativ parlamentarisk församling med 240 medlemmar, varav hälften från EU:s medlemsstater och hälften från partnerländerna.

Bland andra viktigare evenemang under året kan nämnas handelsministermötet i Istanbul den 21 juli och industriministermötet i Caserta i Italien den 4 oktober. Handelsministermötet hölls för fjärde året i rad och antog ett ramavtal om liberalisering av handeln med tjänster. Avtalet är avsett att ersätta motsvarande regler i de enskilda partnerländernas associeringsavtal med EU. Industriministrarna antog Casertadeklarationen, som bl.a. innehåller en stadga för företagande (Euro-Mediterranean Charter for Enterprise). Stadgan framhåller betydelsen av att stimulera småföretagande för att främja utvecklingen i hela regionen samt vikten av samarbete mellan EU och Medelhavsländerna för att skapa ett bättre företagsklimat.

EU:s bistånd till partnerländerna för perioden 2000–2006 uppgår till 5,35 miljarder euro. Biståndet ska gå till ekonomisk omvandling, till stär-

kande av den socioekonomiska jämvikten och stöd för utveckling av det civila samhället samt till regionalt samarbete. Biståndet utgår efter nationella och regionala strategier som baseras på partnerländernas prioriteringar och i enlighet med målen och syftena i Barcelona-deklarationen och EU:s särskilda förordning för Medelhavsområdet (MEDA-förordningen). Vid sidan av MEDA-biståndet kan Europeiska investeringsbanken lämna lån på upp till 6,4 miljarder euro till Medelhavsländerna t.o.m. januari 2007. Detta sker inom ramen för FEMIP, som är bankens facilitet för utlåning till regionen. Ytterligare en miljard euro har avsatts som reserv. Totalt beräknas biståndet från EU under sjuårsperioden uppgå till 12,75 miljarder euro.

11.4.1 EU:s associeringsavtal

EU:s associeringsavtal med partnerländerna är de grundläggande byggstenarna för det frihandelsområde runt Medelhavet, som planeras till år 2010.

Avtal med Tunisien, Marocko, Israel, Jordanien, Egypten och Palestinska myndigheten har trätt i kraft. Sverige har ratificerat avtalen med Egypten, Algeriet och Libanon, men dessa avtal har ännu inte trätt i kraft, eftersom samtliga medlemsstater måste ratificera dem. Avtalet med Libanon tillämpas interimistiskt genom en överenskommelse mellan EU och Libanon. Avtalsförhandlingarna med Syrien avslutades under hösten 2004.

11.4.2 Europeiska grannskapspolitiken (ENP, European Neighbourhood Policy)

Kommissionen presenterade i maj ett meddelande med en övergripande strategi för den europeiska grannskapspolitiken och utifrån denna antog rådet slutsatser i juni. De övergripande målen är att samverka med partnerländerna i avsikt att stimulera politiska och ekonomiska reformprocesser, främja ekonomisk integrering och hållbar utveckling samt att ge politiskt stöd och bistånd. Den europeiska grannskapspolitiken omfattar länderna inom Barcelonaprocessen och i december antog rådet handlingsplaner för Tunisien, Marocko, Jordanien, Palestinska myndigheten samt Israel, utarbetade i partnerskap och syftandes till att uppnå målen med ENP.

11.4.3 Strategiskt partnerskap med Mellanöstern och Medelhavsländerna

Europeiska rådet godkände i juni EU:s strategiska partnerskap för Medelhavet och Mellanöstern, som bl.a. ska främja politiska reformer, demokrati och mänskliga rättigheter, stimulera handel och ekonomiskt samarbete samt bekämpa terrorism. Strategin ska baseras på långsiktigt partnerskap och omfattar länderna inom Barcelonaprocessen, de sex staterna inom Gulf Cooperation Council (GCC) samt Libyen, Mauritien, Yemen, Iran och Irak. Differentiering ska göras mellan de olika

11.5 Mellanöstern

Israelisk-Palestinska konflikten

EU:s ansträngningar för en fredlig utveckling i Mellanöstern har fortsatt under året. Den arabisk-israeliska konflikten har stått i fokus. Under året har EU genom den höge representanten och dess särskilde representant för fredsprocessen i Mellanöstern varit aktivt för att försöka få parterna att avbryta våldet och återgå till förhandlingsbordet. Den höge representanten har tagit fram en handlingsplan för EU vad gäller stöd till säkerhetsreform och det ekonomiska området, som utgör utgångspunkt för EU:s ansträngningar. EU har haft en fortsatt närvaro i regionen och regelbundna samtal har förts på hög nivå såväl i Bryssel som i regionen. EU har utgjort en tongivande medlem i den s.k. kvartetten (som utöver EU består av Ryssland, USA och FN). EU har också, bl.a. med svensk hjälp, under året lanserat ett program på civilpolisområdet för att stödja den palestinska myndighetens upprätthållande av lag och ordning. EU har under hösten aktivt bidragit med hjälp till det palestinska presidentvalet den 9 januari 2005. Valet kommer att övervakas av en observatörsmission från EU, i vilken sju svenskar ingår.

11.5.1 Irak

EU:s Irak-politik har lagts fast i en strategi som antogs av rådet i juni. Strategins huvudsyfte är att främja utvecklingen av ett demokratiskt och stabilt Irak med en livskraftig ekonomi integrerat i det internationella samfundet. EU har inlett en informell politisk dialog med irakiska representanter, bl.a. deltog irakiske premiärministern vid Europeiska rådets möte i oktober. Ett trojka-besök har genomförts, liksom delegationer i syfte att undersöka möjligheterna till EU-insatser på polis och rättsstatsområdet. EU har även deltagit i en internationell Irak-konferens i Sharm el-Sheikh i november.

I samband med Europeiska rådets möte i oktober presenterades ett paket av åtgärder till stöd för den politiska och ekonomiska återuppbyggnaden av Irak. Förslagen byggde vidare på genomförande av Irakstrategin. Åtgärdspaketet innehöll utöver stärkt stöd till förberedelserna för valen under 2005 även uppdrag till kommissionen att inleda förhandlingar om ett tredjelandssavtal när en vald irakisk regering är på plats, fortsatt politisk dialog och, när säkerhetsläget så tillåter, ett öppnande av EU-kontor i Bagdad.

11.5.2 Iran

Skr. 2004/05:60

Förhandlingarna om ett avtal om handel och samarbete med Iran som inleddes under 2002 avbröts 2003 med anledning av den kris som Irans kärntekniska verksamhet bidrog till. Tyskland, Frankrike, Storbritannien och EU:s höge representanten uppnådde i november en uppgörelse med Iran som innebär att all anrikning av uran och relaterad verksamhet suspenderas tills ett långsiktigt arrangemang har framförhandlats med garantier för att det kärntekniska programmet endast har civilt syfte. EU har åtagit sig att återuppta förhandlingarna om ett avtal om handel och samarbete med Iran när suspenderingen har bekräftats. Till förhandlingarna om ett handels- och samarbetsavtal kopplas förväntade framsteg när det gäller Irans respekt för mänskliga rättigheter, icke-spridning av massförstörelsevapen, terrorism samt Mellanöstern-konflikten.

En utvärdering av EU:s särskilda dialog om mänskliga rättigheter med Iran visar att inom de flesta områden har ingen utveckling eller t.o.m. en tillbakagång skett. EU har öppet kritiserat Iran för den bristande respekten för de mänskliga rättigheterna och var medförslagsställare till den resolution om situationen för mänskliga rättigheter i Iran som antogs den 17 november i FN:s generalförsamling. Den s.k. allomfattande politiska dialog som upprättades mellan EU och Iran 1998 har inte aktiverats. Dialogen täcker frågor av gemensamt intresse för EU och Iran, såsom ekonomiskt och kulturellt samarbete samt mänskliga rättigheter.

11.5.3 Gulfstaterna

Det fjortonde utrikesministermötet inom ramen för samarbetet mellan EG och Gulfstaternas samarbetsråd (GCC) hölls i Bryssel den 17 maj. Utvecklingen i respektive region, handels- och samarbetsfrågor inklusive ett frihandelsavtal, EU:s strategiska partnerskap med Medelhavet och Mellanöstern, samt andra frågor av gemensamt intresse behandlades vid mötet. Förhandlingarna om ett frihandelsavtal har fortsatt under året.

11.5.4 Libyen

EU:s utrikesministrar beslöt den 11 oktober 2004 att upphäva vapenembargot mot Libyen som varit i kraft sedan 1986. Skälet till att sanktionerna infördes var libyska terrorhandlingar i Europa, särskilt bombdådet mot diskoteket LaBelle i Berlin. Eftersom Libyen i september 2004 reglerat sitt ansvar för LaBelle-attentatet och dessförinnan även för andra terrorhandlingar beslöt utrikesministrarna att sanktionerna skulle hävas. Vid samma tillfälle antogs också slutsatser som rör EU:s övergripande förbindelser med Libyen. Särskild uppmärksamhet riktas mot den fortsatta utvecklingen vad gäller mänskliga rättigheter. I december besökte en EU-delegation under kommissionens ledning Libyen för att studera situationen vad gäller illegal migration och diskutera samarbete på detta område.

11.6.1 USA

Transatlantiska relationen

Till följd av kriget i Irak har den transatlantiska relationen stått i ökad fokus under de senaste åren. Relationen har dryftats i olika EU-sammanhang och bilateralt mellan europeiska ledare och med amerikanska kontakter. EU har fortsatt att värna om ett starkt och nära samarbete över Atlanten. Samarbete mellan EU och USA behövs om vi ska kunna möta de globala hot vi idag står inför, såsom terrorism, nedrustning, miljöförstöring, hiv/aids mm. Ingen klarar dessa utmaningar ensam. Genom samarbete nås resultat. Behovet att hantera gränsöverskridande utmaningar bidrar till att det transatlantiska samarbetet i högre grad än tidigare påverkas av utvecklingen bortom Europas gränser.

Kampen mot terrorismen i fokus

Terroristattentaten mot USA den 11 september 2001 innebar en genomripande förändring av den politiska dagordningen i Washington. Sedan terroristdåden har kampen mot terrorismen och den nationella säkerheten blivit en hörnsten i den amerikanska utrikespolitiken. EU delar USA:s uppfattning om vikten av att det internationella samfundet gemensamt agerar för att bekämpa terrorismen. Arbetet med den europeiska säkerhetsstrategin som antogs 2003 har fortsatt, liksom EU:s strategi mot massförstörelsevapen.

Framgångsrikt EU-USA-toppmöte

Vid toppmötet i juni, som ägde rum på Irland, lyftes bredden och djupet i den transatlantiska relationen fram och man betonade vikten av att blicka framåt som allierade och partners. Sju gemensamma uttalanden antogs: Mellanösternregionen, Irak, kampen mot terrorism, icke-spridning, hiv/aids, Sudan/Darfur samt om ett förstärkt ekonomiskt partnerskap. Avtalet om satellitnavigeringssystemet Galileo undertecknades.

Handelspolitikens område

Samarbetet mellan USA och EU på det handelspolitiska området måste i stort betecknas som gott, trots förekomsten av flera kniviga handelspolitiska tvister och strafftullar. Genom att den amerikanska kongressen antog en lag som avskaffade de WTO-stridiga exportsubventionerna kommer EU den 1 januari 2005 att upphäva de strafftullar som tidigare varit i kraft. Även 1916 års anti-dumpningslag har upphävts. Tvisterna om genmodifierade produkter och hormonbehandlat kött har däremot inte kunnat lösas. Till dessa har också en ny tvist rörande EU:s respektive

USA:s subventioner till stora civila flygplan (Airbus respektive Boeing) tillkommit. Skr. 2004/05:60

Förhandlingarna om ett nytt avtal på vinområdet har fortsatt och enighet har uppnåtts om ett preliminärt avtal. Även en överenskommelse på luftfartsområdet om förhandsnotifiering av flygplanspassagerare ingicks mellan EU och USA.

Den vid toppmötet antagna gemensamma deklARATIONEN om ett förstärkt ekonomiskt partnerskap har följts upp med dialoger med olika intressenter på ömse sidor Atlanten, också i Sverige. Inriktningen på svensk sida har varit att avskaffa handelshinder på reglerings- och standardiseringsområdet.

11.6.2 Förnyat partnerskap med Kanada

Vid toppmötet i mars 2004 antogs en partnerskapsagenda för EU och Kanada och man kom samtidigt överens om att inleda förhandlingar om ett handels- och investeringsfrämjandeavtal (TIEA, Trade and Investment Enhancement Agreement). Under året skulle två toppmöten mellan EU och Kanada ha ägt rum, men det andra, planerat till december, ställdes in. Med utgångspunkt från partnerskapsagendan antog de båda parterna ett arbetsprogram som sträcker sig från april 2004 till april 2005. Under denna period prioriteras bl.a. effektiv multilateralism, anti-terrorism, nedrustning, TIEA och slutföra förhandlingarna om ett avtal mellan Europol och Kanada.

11.7 Afrika

Cotonou-avtalet, med dess starka fokus på Afrika söder om Sahara, fortsatte att spela en viktig roll för EU:s relationer med Afrika. Inom ramen för Cotonou-avtalet har EU under året haft en nära politisk dialog med flertalet länder i Afrika söder om Sahara. Den fredsfacilitet för Afrika som inrättades 2003 har under året används för att stödja insatser i Sudan (två insatser) och i Centralafrikanska republiken samt till stöd för kapacitetsbyggande inom Afrikanska unionen, AU.

Rådsslutsatser har antagits bl.a. angående situationen i Sudan, Stora Sjö-regionen och Somalia och beträffande fred och säkerhet i Afrika.

EU-Afrika dialogen inleddes formellt i samband med stats- och regeringschefernas möte i Kairo i april 2000. Det andra toppmötet planerades äga rum i Lissabon den 4–5 april 2003, men sköts upp på grund av svårigheter att enas om formerna för ett toppmöte i ljuset av situationen i Zimbabwe. Dialogen har fortsatt på tjänstemannanivå. EU- respektive AU-trojkorna har också träffats på ministernivå på halvårsbasis, senast i december i Addis Abeba. Vid det senaste mötet behandlades fred och säkerhet, samhällsstyrning, regional integration och handel och utvecklingsfrågor såsom skulder, livsmedelssäkerhet, migration och trafficking samt hiv/aids.

Arbetet med att utforma en gemensam EU-politik för konflikthantering i Afrika påbörjades under det svenska ordförandeskapet 2001 och har senast reviderats i rådsbeslut i januari (rådets gemensamma ståndpunkt

2004/85/GUSP). Utifrån detta rådsbeslut har ett antal insatser och ambitioner identifieras inom ramen för den europeiska säkerhets- och försvarspolitik. I fokus står stöd till afrikanska organisationers arbete med att förebygga och hantera konflikter, liksom stöd efter den akuta konfliktsituationen. EU:s stöd ska bl.a omfatta utbildning, rådgivning och planering. Rådsslutsatserna och handlingsplanen framhåller att EU:s stöd till fred och säkerhet i Afrika är del av en koherent politik gentemot Afrika och betonar vikten av samordning i hela bredden av EU:s samlade insatser. Man understryker särskilt respekt för afrikanskt ägarskap.

11.7.1 Östafrika, Afrikas horn

EU fortsatte att aktivt följa utvecklingen på Afrikas horn. Situationen i Sudan, särskilt krisen i Darfur, samt fredsprocesserna i Somalia, liksom mellan Etiopien och Eritrea, har stått i centrum.

Den allvarliga krisen i Sudan har regelbundet behandlats av rådet, och rådsslutsatser har antagits vid flertalet möten. Dessa slutsatser har uttryckt stöd för fredsansatser, liksom stöd för Afrikanska unionens viktiga roll. EU har också ställt krav på parterna, och lyft fram att unionen kan komma att överväga sanktioner om inga framsteg görs. EU har också fört en dialog inför säkerhetsrådets behandling av krisen i Sudan, och ett gemensamt EU-anförande hölls vid säkerhetsrådets möte i Nairobi. En kontinuerlig dialog och successivt utökat samarbete sker mellan EU och Afrikanska unionen, och ett omfattande stöd från EU (inklusive över 80 miljoner euro ur den s.k. fredsfaciliteten) och enskilda medlemsstater har givits till stöd för Afrikanska unionens observatörsmission i Darfur. EU följer också aktivt fredsprocessen mellan Sudans regering och SPLM/A i södra Sudan, och flera medlemsstater, inklusive Sverige, bidrar med militärobservatörer till den internationella observatörsmissionen i Nuba-bergen.

EU har under året fortsatt följa fredsprocessen mellan Etiopien och Eritrea. EU verkar för att parterna ska respektera och implementera gränskommissionens beslut i enlighet med Algeravtalet, och för att parterna ska inleda en dialog. EU för också en politisk dialog med respektive land, där fredsprocessen under året varit en viktig fråga för diskussion, tillsammans med frågor om mänskliga rättigheter och demokrati. I Etiopien bedriver kommissionen ett omfattande utvecklings-samarbete.

Sverige har haft en framträdande roll vad gäller fredsprocessen i Somalia och har verkat för en aktiv EU-hållning. Den 29 oktober hölls ett möte i Stockholm vid vilket alla stater och internationella organisationer som stött processen hittills ställde sig bakom ett antal principer som ska styra samarbetet med den transitionsregering som utnämndes i slutet av året.

11.7.2 Södra Afrika

EU har fortsatt nära följt utvecklingen i Zimbabwe. Rådet förlängde i februari de riktade sanktionerna mot Zimbabwe, mot bakgrund av den fortsatt negativa utvecklingen i landet. EU är fortsatt en stor humanitär

givare i Zimbabwe. Situationen i Zimbabwe är en viktig fråga också för EU:s politiska dialog med SADC och med länderna i södra Afrika.

Moçambique genomförde parlamentsval i december. EU närvarade med en valobservationsmission. Inför valen fördes intensiva förhandlingar mellan EU och Moçambiques myndigheter för att få till stånd ett avtal där EU:s observatörer gavs behörighet att övervaka varje fas av valen. Någon sådan fullständig överenskommelse kom aldrig till stånd.

Dialogen EU-SADC fortsatte under året. I oktober hölls ett ministermöte i trojkaformat, där SADC:s riktlinjer för demokratiska val och Zimbabwe stod i centrum för diskussionen.

11.7.3 Centralafrika

EU är en viktig aktör till stöd för fred och säkerhet i Stora Sjö-regionen. Utvecklingssamarbetet är omfattande. EU är också en betydelsefull politisk aktör och har bl.a. ett särskilt sändebud för regionen. Det särskilda sändebudet har varit instrumentellt för att hantera de regionala kriser som uppstått under året. EU och dess medlemsstater, inklusive Sverige, har tillhandahållit både politiskt och finansiellt stöd till den s.k. Internationella konferensen om fred, säkerhet, demokrati och utveckling i Stora Sjö-regionen. I november hölls det första toppmötet med högnivådeltagande från både EU och Sverige. I samband med toppmötet genomfördes även ett s.k. trojkamöte där EU förmedlade politiska budskap till de länder som är involverade i nationella och regionala konflikter i regionen.

Avseende Demokratiska Republiken Kongo (DRK) beslutade rådet i oktober att undersöka möjligheterna att stödja säkerhetssektorreformen. I december beslutade vidare rådet att inrätta en polisinsats inom ramen för den europeiska säkerhets- och försvarspolitik. Insatsen ska rådge och övervaka den kongolesiska polisstyrka som skyddar övergångs-regeringens företrädare. EU:s engagemang sker i samråd med FN och ska ses som en fortsättning på det samarbete mellan EU och FN i DRK som uttrycktes genom EU:s militära insats i Ituridistriktet sommaren 2003. EU har även fattat beslut om ett mycket omfattande stöd för de kommande valen i Demokratiska Republiken Kongo.

11.7.4 Västafrika

Den svenske kabinettssekreterarens uppdrag som EU-ordförandeskapets särskilde representant i Mano River-länderna Guinea, Liberia och Sierra Leone fortsatte under 2004. I den särskilde representantens mandat ingår bl.a. att föra en dialog med alla berörda aktörer, inklusive FN och den regionala samarbetsorganisationen ECOWAS (Västafrikanska staternas ekonomiska gemenskap). Syftet är att skapa förutsättningar för fred, återuppbyggnad och demokratisering.

EU har fortsatt stödja genomförandet av fredsprocessen i Liberia, bl.a. genom stöd till avväpning, demobilisering och återintegrering av före detta kombattanter.

EU inledde konsultationer med regeringen i Guinea (Conakry) i enlighet med artikel 96 Cotonouavtalet, med hänvisning till den bristande respekten i landet för demokratiska principer.

Krisen i Elfenbenskusten fortsatte att påverka utvecklingen i Västafrika. EU fortsatte att nära följa situationen i Elfenbenskusten och stödjade genomförandet av det fredsavtal som undertecknats mellan regeringen och rebellgrupperna. Den akuta krisen i början av november ledde till gemensamma EU-insatser för att evakuera EU-medborgare och andra utländska medborgare från Elfenbenskusten. EU har vid upprepade tillfällen uttalat skarp kritik mot att parterna inte uppfyller sina åtaganden enligt fredsavtalet. I december beslutade EU om sanktioner mot Elfenbenskusten i enlighet med FN:s säkerhetsrådsresolution 1572.

Dialogen mellan EU och ECOWAS har breddats och fördjupats. I september träffades samtliga EU:s och ECOWAS utrikesministrar för första gången. Fred och säkerhet i Västafrika, i synnerhet de pågående konflikterna i regionen stod i centrum för dialogen.

11.8 Latinamerika och Karibien

11.8.1 Historiskt toppmöte i Guadalajara

Det första toppmötet med EU25 genomfördes med Latinamerika och Karibien i Guadalajara, Mexiko i maj. Regionerna gjorde en rad gemensamma åtaganden, bl.a. att verka för social sammanhållning samt utökat samarbete i internationella fora, särskilt i FN.

Toppmötet resulterade även i ett förnyat åtagande om ett framtida associeringsavtal, inklusive frihandelsavtal mellan EU och Centralamerika respektive Andinska gemenskapen. Avtalen kommer att bygga på Doha-rundan och förutsätter att den regionala integrationen inom Centralamerika respektive Andinska gemenskapen fortskrider.

11.8.2 Siktet inställt på avtal EU-Mercosur under 2005

EU:s förhandlingar om ett associeringsavtal med Mercosur suspenderades tillfälligt under året. Parterna stod alltför långt ifrån varandra, bl.a. när det gällde jordbruksfrågor, och lyckades inte nå en överenskommelse till oktober, vilket var målsättningen enligt arbetsprogrammet. För att bryta det uppkomna dödläget i förhandlingarna hölls ett möte på koordinatörsnivå mellan parterna i Lissabon i september och ytterligare ett möte i Rio de Janeiro i december. Mötena visade att man är beredd att fortsätta förhandlingsprocessen. Närmast kommer ett ministermöte att äga rum under första kvartalet 2005.

11.8.3 Unionen fortsatt aktiv i Colombia

EU har arbetat med att ta fram en gemensam policy för Colombia, som sedan legat till grund för rådsslutsatser i december. EU öppnar upp för ett utökat stöd till fredsprocessen, såväl politiskt som ekonomiskt, under förutsättning att ett tydligare juridiskt ramverk kommer på plats och att den politiska riktningen på processen blir tydligare. EU understryker sitt

stöd för den colombianska regeringens åtaganden att bl.a. förbättra situationen för de mänskliga rättigheterna och rättsstaten, arbeta för en förhandlingslösning på landets väpnade konflikt samt bekämpa terrorism och olaglig narkotikahandel, förutsatt att så sker med respekt för mänskliga rättigheter. Samtidigt betonas det civila samhällets viktiga roll i detta arbete, och oro uttrycks för den humanitära situationen i landet. Colombias regering uppmanas också att öka sina ansträngningar för att genomföra de 27 rekommendationer om mänskliga rättigheter som UNHCHR utfärdat.

11.8.4 Inställt valobservationsuppdrag till Venezuela

Inför den folkomröstning som hölls i augusti för att avgöra om den sittande presidenten Chávez skulle sitta kvar eller avgå i förtid hade EU beslutat att skicka valobservatörer med svenskt deltagande. Insatsen ställdes in efter det att EU konstaterat att förutsättningar för en trovärdig övervakningsinsats inte förelåg.

11.8.5 Fryst relation mellan EU och Kuba

Efter att EU 2003 vidtog ett antal åtgärder gentemot Kuba till följd av masarresteringarna samma vår frös den kubanska regimen all kontakt med EU lokalt i Havanna.

11.8.6 EU engagerade sig för hårt drabbade Haiti

Haiti drabbades under året av såväl politiska oroligheter som orkaner. President Aristide tvingades bort från presidentposten och ersattes av en interimsregering, som ska förbereda landet för parlaments- och presidentval under 2005. EU har återupptagit sitt utvecklingssamarbete med landet, men delar av detta är fortfarande villkorat till att val hålls under nästa år.

11.8.7 Utvecklingssamarbete med Latinamerika

Under 2004 har den s.k. ALA-kommittén behandlat förslag till insatser i Latinamerika till ett sammanlagt belopp om 336 miljoner euro. Därtill har kommittén behandlat ett indikativt program för de andinska länderna 2002–2004 och en halvtidsutvärdering av landstrategin för Argentina. Vidare har kommissionens förordning för stöd till flyktingar i Asien och Latinamerika behandlats – i Latinamerika med särskild fokus på Colombia. Förordningen kommer att förlängas t.o.m. 2006.

11.9.1 Kina – fortsatt nära samarbete

Den politiska dialogen mellan EU och Kina fortsätter att utvecklas. Det årliga toppmötet ägde rum den 8 december i Haag. Vid mötet utfärdades ett gemensamt uttalande om vapenkontroll och icke-spridning av massförstörelsevapen. Diskussionerna om ett eventuellt hävande av EU:s vapenembargo har varit intensiva under året, liksom dialogen mellan EU och Kina om mänskliga rättigheter. EU gjorde under året en omfattande utvärdering av resultatet av dialogen om mänskliga rättigheter, vilken även innehöll rekommendationer om hur dialogen kan göras mer resultat-inriktad.

Handelsutbytet mellan EU och Kina fortsätter att öka. I den handelspolitiska dialogen har nya initiativ tagits om bl.a. konkurrens- och tullfrågor. Kinas begäran om att få marknadsekonomisk status har varit föremål för omfattande diskussioner. Kommissionen lämnade den 18 juni en första preliminär rapport vilken innehöll en rad krav på ytterligare åtgärder innan denna begäran kan beviljas. Ett avtal som möjliggör kinesisk grupp-turism till EU trädde i kraft i september. Avtalet har redan lett till en ökning av antalet kinesiska turister till EU-länderna.

11.9.2 Intensifiering av relationerna med Indien

Samarbetet och den politiska dialogen mellan EU och Indien har intensifierats under de senaste åren. Det var tydligt inte minst vid årets toppmöte mellan EU och Indien, som ägde rum i Haag den 8 november. Beslut fattades vid toppmötet om att forma ett strategiskt partnerskap mellan EU och Indien. Det strategiska partnerskapet ska omfatta en rad olika områden, bl.a. ett mer effektivt samarbete inom multilaterala fora, utökat samarbete inom icke-spridning av massförstörelsevapen, terrorism och organiserad brottslighet, konflikt-förebyggande insatser, en dialog om demokrati och mänskliga rättigheter, stöd till Indien för att uppnå millenniemålen, dialog kring internationella migrationsfrågor samt ett förstärkt ekonomiskt partnerskap och dialog om WTO-frågor. En gemensam handlingsplan, som närmare definierar samarbetet ska utarbetas och antas vid toppmötet mellan EU och Indien 2005.

11.9.3 Koreanska halvön – kärnvapenfrågan i fokus

Frågan om Nordkoreas eventuella kärnvapenprogram har varit ett dominerande tema i EU:s relationer med länderna på den koreanska halvön. EU har uttryckt starkt stöd till de sexpartssamtal (Syd- och Nordkorea, Kina, USA, Japan och Ryssland) om kärnvapenfrågan som inleddes 2003. EU deltar i organisationen för energiutveckling på Korea-halvön, KEDO. På grund av det nordkoreanska agerandet på kärnvapenområdet har projektet suspenderats och diskussioner har under året förts inom EU om den fortsatta finansieringen av KEDO.

Sverige har inom EU fortsatt att verka för att vidmakthålla en regelbunden politisk dialog med Nordkorea. Vårt engagemang bidrog till att en tjänstemannadelegation från EU genomförde ett besök i Nordkorea i november. Fokus i överläggningarna låg på kärnvapenfrågan, men även en rad andra frågor diskuterades, t.ex. mänskliga rättigheter, den humanitära situationen och vikten av ekonomiska reformer.

11.9.4 Fortsatt stöd till Afghanistan

EU:s engagemang i Afghanistan dominerades av givarekonferensen i Berlin och presidentvalet i oktober. Vid Berlinkonferensen, som hölls i april, utlovade EU (medlemsländerna och kommissionen) ett sammanlagt stöd om 2,2 miljarder euro under 2004–2006. EU är därmed den fjärde största givaren till Afghanistan. Stödet har bl.a. fokuserat på landsbygdsutveckling, infrastruktursektorn, utbildning samt humanitära insatser, t.ex. minröjning och stöd till återvändande flyktingar. EU stödde presidentvalet med omkring 60 miljoner euro och bidrog även med en valexpertermission (Democracy and Election Support Mission – DESM) för att följa valen och ge rekommendationer om hur valsystemet kan förbättras. Två svenska valexperter ingick i DESM.

En EU-trojka på utrikesministernivå besökte Kabul i februari 2004. HR/SG Solana besökte även Kabul i januari 2004. EU har sedan januari 2002 ett särskilt sändebud (EUSR) för Afghanistan. Sverige bidrog fram till juni 2004 med en politisk rådgivare till EUSR:s kontor i Kabul. Sverige har inom EU betonat behovet av ökad säkerhet, effektiv narkotikabekämpning och kvinnors och barns rättigheter. Vidare har Sverige framhållit vikten av att stödja den politiska processen, i synnerhet i samband med presidentvalet. Europeiska rådets slutsatser som antogs den 13 december fokuserade på fortsatt stöd till återuppbyggnaden och den politiska processen. Vikten av ökad säkerhet och narkotikabekämpning noteras särskilt.

11.9.5 Indonesien – EU etablerar samarbete med den nye presidenten

Indonesien genomförde under året parlamentsval och sitt första direkta presidentval. EU sökte direkt etablera relationer med den nya regimen genom ett trojkabesök bara veckor efter att presidenten tillträtt sin post. Rådet antog nya slutsatser för sina relationer med landet och betonade EU:s vilja till intensifierat samarbete inom framförallt områdena terrorismbekämpning, dialog mellan religioner, fortsatt demokratisering, ekonomiska, rättsliga och säkerhetssektorreformerna samt hållbar utveckling. EU erinrade även om presidentens uttalanden om att genomföra särskild autonomi för provinserna Aceh och Papua. EU framförde sina kondoleanser i samband med terrorattentatet utanför Australiens ambassad i Jakarta i september men uttryckte även kritik mot att Indonesien under året brutit sitt de facto moratorium på dödsstraff.

11.9.6 Dialogen inom Asien-Europa mötet (ASEM) samt EU-ASEAN

Skr. 2004/05:60

Under året genomfördes ASEM:s femte toppmöte i Hanoi varvid bl.a. beslut togs om utvidgning med EU:s tio nya medlemsstater samt ASEAN-länderna Burma/Myanmar, Laos och Kambodja. Beslutet hade föregåtts av omfattande diskussioner om Burma skulle accepteras i ASEM. Vid det årliga mötet med utrikesministrarna i april på Irland diskuterades aktuella utrikespolitiska frågor samtidigt som mötet banade väg för överenskommelsen om utvidgning. Under året planerade möten med handels- och finansministrar sköts upp på grund av oenigheten om Burma. Trots problematiken kring utvidgningsfrågan genomfördes ett antal konferenser och expertmöten av olika slag inom ASEM:s samarbetsområden. Samarbetsområdena omfattar flertalet politikområden.

ASEAN och samarbetet mellan EU och ASEAN har getts större uppmärksamhet. Bland annat har beslut tagits i november om förhandlingsmandat avseende bilaterala partnerskaps- och samarbetsavtal med vissa ASEAN-länder. Förhandlingar om dessa avtal har inletts med Thailand och Singapore.

11.9.7 Övriga frågor som uppmärksammats av EU

Japan – fortsatt intensivt samarbete

EU försöker målmedvetet stärka det strategiska samarbetet med Japan. Vid det årliga toppmötet, som hölls i Tokyo i juni 2004, diskuterades såväl de bilaterala förbindelserna som flera av de mest aktuella frågorna på den internationella agendan. På det ekonomiska området fortsatte avregleringsdialogen med syfte att ytterligare förbättra förutsättningarna för handel och investeringar.

Närmare kontakter med Pakistan

Under året har initiativ tagits till närmare relationer mellan EU och Pakistan. Europaparlamentet godkände den 22 juni ett tredje generationens samarbetsavtal mellan EU och Pakistan. Avtalet innefattar klausuler om handels-, ekonomiskt, och utvecklingssamarbete. Vidare stipulerar avtalet att en bilateral kommission (Joint commission) ska upprättas och ha möten på årsbasis. En diskussion har förts inom EU om att uppgradera relationen med Pakistan ytterligare, t.ex. genom att formalisera den politiska dialogen genom regelbundna ministermöten. Prioriterade frågor i den politiska dialogen med Pakistan är mänskliga rättigheter och demokratifrågor, den regionala säkerheten, relationerna till Indien respektive Afghanistan och icke-spridning av kärnvapen.

Läget i Burma avseende mänskliga rättigheter och demokrati har försämrats ytterligare under året. EU skärpte den gemensamma ståndpunkten om sanktioner mot Burma den 25 oktober eftersom Burma inte tillmötesgått de krav EU tidigare ställt för att acceptera att Burma upptogs i ASEM tillsammans med Laos, Kambodja och EU:s tio nya medlemsstater. Den nya skärpta ståndpunkten medger vissa möjligheter till utvecklingsprogram i Burma utöver humanitärt bistånd.

Under året gjorde unionen uttalanden samt *démarches* till stöd för FN-sändebudets och MR-rapportörens arbeten. EU-*démarches* genomfördes även i samtliga ASEAN-länder (utom Burma) samt i Kina, Japan och Indien i syfte att uppmuntra dessa länder att upprätthålla ett tryck på Burmas militärjunta.

Försök att bryta dödläget i Sri Lankas fredsprocess

Sverige har medverkat i EU:s ansträngningar att bryta dödläget i fredsprocessen i Sri Lanka. Vid lokala trojkabesök och uttalanden av ordförandeskapet har EU uppmanat regeringen och LTTE att återuppta fredsförhandlingarna, som legat nere sedan maj 2003. LTTE har uppmanats sluta med politiska mord, kidnappningar och rekrytering av barnsoldater. EU har fortsatt givit sitt stöd för Norge som ”facilitator” i konflikten. På lankesisk begäran sände EU en grupp med bl.a. fyra svenskar att övervaka parlamentsvalet i april. EU och Sri Lanka undertecknade ett återtagandeavtal i juni.

Oro för utvecklingen i Bangladesh

EU framförde vid flera tillfällen genom uppvaktningar och uttalanden sin oro till den bangladeshiska regeringen över det tilltagande politiska våldet i landet mot bl.a. etniska och religiösa minoriteter och politiska motståndare. Mot bakgrund av utvecklingen har EU ökat sin bevakning av landet.

Nepal – en sviktande stat

Den väpnade konflikten mellan regeringen/kungen och den maoistiska gerillan har trappats upp ytterligare under året. EU har i *démarches* uppmanat de inblandade parterna att utan fördröjning komma överens om vapenstillestånd och att återuppta fredsförhandlingar. En regional EU-trojka besökte Nepal i december i samma syfte. EU har också till Nepals och Bhutans regeringar framfört att de gemensamt bör påskynda en lösning av problemet med bhutanesiska flyktingläger i Nepal.

Utvecklingssamarbetet med Asien

Utvecklingssamarbetet med Asien regleras genom den s.k. ALA-förordningen (EEG) nr 443/92, som även omfattar Latinamerika. Under

året behandlades förslag till insatser i Asien om totalt 636,3 miljoner euro, varav 183 miljoner euro avsåg Afghanistan. Därtill har ALA-kommittén behandlat kommissionens förslag till landstrategi för Kambodja för perioden 2004–2006. Viktiga frågor som Sverige drivit är att projekten/de nationella programmen ska ha en klar fattigdomsinriktning samt ha fokus på mänskliga rättigheter, jämställdhet, demokrati, minoriteters rättigheter, miljö och korruption. Sverige har även betonat arbetet med utvärderingar. Skr. 2004/05:60

DEL 3 EKONOMISKA OCH FINANSIELLA FRÅGOR

12 Den ekonomiska och monetära unionen – EMU

12.1.1 De allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken

De allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken utgör det centrala instrumentet för samordning av den ekonomiska politiken inom EU. Från och med år 2003 görs en fullständig revidering av riktlinjerna först vart tredje år. Häremellan görs endast mindre justeringar.

Liksom tidigare är baserade riktlinjerna på ett s.k. Key Issues Paper (KIP), i vilket Ekofin-rådet identifierade huvudfrågorna inför den fortsatta behandlingen. KIP avrapporterades till Europeiska rådets vårtoppmöte i syfte att få en politisk vägledning för det fortsatta arbetet med utformningen av riktlinjerna. Med beaktande av denna vägledning presenterade kommissionen i april en rekommendation till riktlinjer, för behandling i Ekonomiska och finansiella kommittén och Kommittén för ekonomisk politik. Ekofin-rådet presenterade ett utkast till riktlinjer inför Europeiska rådets toppmöte i Thessaloniki juni 2003. De slutgiltiga riktlinjerna antogs sedan av rådet den 5 juli.

2004 års riktlinjer skiljer sig från föregående års upplaga i det att de nya medlemsländerna behandlas, såväl i den allmänna delen som i de landspecifika rekommendationerna. Generellt konstateras dock att utvidgningen av medlemskretsen inte nödvändiggör några nya allmänna riktlinjer. Samma utmaningar som gäller för de tidigare medlemsstaterna är relevanta för de nya, även om några av dem är lite mer krävande för dessa länder. För de nya medlemsländerna understryks vikten av att uppnå sunda offentliga finanser, en nivå på bytesbalansen som är konsistent med en sund finansiering, en förbättring av arbetsmarknadernas funktionssätt och en höjd produktivitet.

Rekommendationerna till Sverige är oförändrade sedan 2003:

- att fullfölja reformerna av skatte- och bidragssystemen så att det lönar sig bättre att arbeta, särskilt för grupper med hög marginalskatt, samt slutföra reformen av skatt på inkomst av arbete, med bibehållande av sunda offentliga finanser,
- att öka ansträngningarna att stärka konkurrensen i sektorer där den är otillräcklig,
- att arbeta vidare med att öka effektiviteten i den offentliga sektorn, bl.a genom att förbättra ramförutsättningarna för ökad konkurrens,

främja ”benchmarking” i fråga om effektivitet inom den offentliga sektorn och genom att använda mer offentlig upphandling. Skr. 2004/05:60

12.2 Stabilitets- och tillväxtpakten

Efter att rådet i november 2003 förkastade kommissionens rekommendation om att gå vidare i underskotts-förfarandet gentemot Tyskland och Frankrike och istället antog rådsslutsatser, drog kommissionen den 29 januari rådet inför EG-domstolen. På begäran medgav domstolen att målet behandlades med förtur. Innan dom avkunnats enades Europeiska rådet den 17–18 juni om en deklARATION om stabilitets- och tillväxtpakten. I deklARATIONEN understryks bl.a. paktens betydelse för att höja tillväxtmöjligheterna och säkerställa sunda offentliga finanser i unionen och medlemsländerna.

Den 13 juli avkunnade EG-domstolen sin dom i målet. I domen ogiltigförklarades rådsslutsatserna från november 2003. Samtidigt slogs fast att rådet hade full frihet att inte anta en rekommendation från kommissionen om rådet inte hittade den erforderliga majoriteten.

Kommissionen presenterade den 3 september sitt meddelande *Strengthening economic governance and clarifying the implementation of the Stability and Growth Pact (KOM (2004)581)*, i vilket den utvecklar sina tankar om hur stabilitets- och tillväxtpakten kan reformeras. Kommissionen betonar bl.a. vikten av att fokusera mer på den offentliga skuldsättningen och de offentliga finansernas uthållighet, att ta hänsyn till landspecifika omständigheter vid formuleringen av det s.k. medelsiktiga målet liksom vid tillämpningen av underskotts-förfarandet, samt att säkerställa ett tidigare agerande i syfte att rätta till en otillfredsställande budgetutveckling.

Vid det informella Ekofin-mötet i september diskuterades reformeringen av stabilitets- och tillväxtpakten på grundval av kommissionens meddelande. Vid mötet antogs en deklARATION, vilken bl.a. understryker underskotts- och skuldkriteriets fortsatt starka ställning, att ett regelbaserat system är den bästa garantin för likabehandling, att man ska ta mer hänsyn till ekonomiska aspekter vid förändringen och tillämpningen av pakten, att reglerna ska vara enkla och transparenta, att paktens förebyggande del ska stärkas samt att fokus mer ska ligga på skuldsituationen och den långsiktiga uthålligheten. Samtidigt uppdrogs åt Ekonomiska och finansiella kommittén och kommissionen att arbeta vidare med frågan. Regeringen samrådde med EU-nämnden om det svenska agerandet i denna fråga.

Ett underskotts-förfarande har under året inletts gentemot Cypern, Grekland, Malta, Nederländerna, Polen, Slovakien, Tjeckien och Ungern. I Greklands, Cyperns, Maltas och Nederländernas fall rekommenderade rådet att underskottet skulle bringas ned under 3 procent av BNP år 2005. För övriga länder medgav rådet en förlängd anpassningsperiod, med hänsyn till dessa länders särskilda situation som övergångsekonomier med ett betydande behov av strukturella reformer.

Den 6 oktober meddelade kommissionen att man ansåg att Nederländerna hade levt upp till rådets rekommendation.

Kommissionen meddelade den 14 december att man för närvarande inte heller avsåg trappa upp processen gentemot Tyskland och Frankrike. Då dessa länder under en betydande del av året, i enlighet med rådsslutsatser från 2003, levt i tron att den relevanta tidsgränsen var år 2005 skulle det enligt kommissionen vara orimligt att kräva att underskotten bringades under 3 procent redan år 2004, trots att domstolen ogiltigförklarat de nämnda rådsslutsatserna.

12.2.1 Det svenska konvergensprogrammet

I december 1998 överlämnade Sverige sitt konvergensprogram till kommissionen och rådet. Det behandlades i Ekofin-rådet den 8 februari 1999 och fick ett mycket gott omdöme. Så var även fallet då den femte uppdateringen av programmet behandlades i Ekofin-rådet i januari 2004. Regeringen tog i november beslut om den sjätte uppdateringen och programmet överlämnades därefter till kommissionen och rådet. Huvudbudskapet i det uppdaterade programmet är att det medelfristiga mål för sparandet i de offentliga finanserna som redovisades i konvergensprogrammet 1998 ligger fast. Programmet kommer att behandlas av Ekofin-rådet tidigt år 2005.

12.2.2 Cardiffprocessen

Samarbete om ekonomiska reformer på produkt- och kapitalmarknader – den s.k. Cardiff-processen – syftar till att effektivisera marknadernas funktionssätt och stärka potentialen för hög tillväxt och sysselsättning i EU. Processen bidrar till uppföljningen och utarbetandet av de allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken och arbetet med Lissabonstrategin. Rådet gör varje år en granskning av medlemsstaternas framsteg med strukturreformer. Granskningen sker vanligtvis i början av året men under 2004 beslutade rådet att flytta granskningen till slutet av året. Under året genomfördes därför två granskningar, en i januari och en i december.

Som ett led i Cardiff-processen utarbetas nationella rapporter. Sverige överlämnade 2004 års nationella rapport om ekonomiska reformer på produkt- och kapitalmarknaderna till kommissionen i oktober, efter att ha informerat EU-nämnden. Rapporteringen var i år något mindre omfattande i enlighet med beslutet om att övergå till en treårscykel för de allmänna riktlinjerna. I årets rapport beskrivs utvecklingen på produkt- och kapitalmarknaderna med en särskild tonvikt på att följa upp de landspecifika rekommendationerna till Sverige i de allmänna riktlinjerna när det gäller produktmarknaderna.

13.1 Företagsbeskattning

13.1.1 En gemensam konsoliderad bolagsskattebas på EU-nivå

Vid Ekofin-rådets informella möte den 10–11 september diskuterades frågan om att införa en gemensam bolagsskattebas på EU-nivå mot bakgrund av ett tankepapper från kommissionen (A common consolidated EU corporate tax base från den 7 juli 2004). Skattebasen är åtminstone inledningsvis tänkt att fungera parallellt vid sidan av nuvarande nationella bestämmelser. Modellen innebär att en gemensam skattebas räknas fram för alla EU-företag i en koncern. Basen fördelas sedan mellan de stater där företagen är verksamma. Staterna tillämpar sin bolagsskattesats på sin andel av skattebasen. Kommissionen avser att undersöka om det är möjligt att ta fram ett förslag till lagstiftning som riktar sig mot samtliga medlemsstater eller, om detta inte kan uppnås inom en rimlig tidsperiod, möjligheten att införa en gemensam skattebas genom ett närmare samarbete mellan vissa av medlemsstaterna. Kommissionen har tillsatt en arbetsgrupp som ska behandla frågorna.

13.1.2 Fusionsdirektivet

Kommissionen lade i oktober 2003 fram ett förslag, KOM (2003) 613, om ändring av direktivet 90/434/EEG om ett gemensamt beskattningssystem för fusion, fission, överföring av tillgångar och utbyte av aktier eller andelar som berör bolag i olika medlemsstater (fusionsdirektivet) i syfte att uppdatera, klargöra och bredda direktivets tillämpningsområde. Förslaget behandlas i faktapromemorian 2003/04:FPM66 och innebär bl.a. att fler företag och transaktioner ska omfattas av direktivets bestämmelser. Syftet med direktivet är att gränsöverskridande omstruktureringar av bolag i olika medlemsstater inte ska missgynnas skattemässigt jämfört med sådana förfaranden som avser bolag i samma medlemsstat. Ekofin-rådet nådde en politisk överenskommelse om ändringsdirektivet den 7 december.

13.1.3 Internprissättning

Skiljemannakonventionen har den 1 november åter trätt i kraft och denna gång även i förhållande till Sverige (EUT L 225, 20.8.1990, s.10). Konventionens syfte är att inrätta ett skiljemannaförfarande för att lösa tvister mellan medlemsstater i beskattningsfrågor om internprissättningssituationer, dvs. prissättning av gränsöverskridande transaktioner mellan bolag i multinationella koncerner. Konventionens tillämplighet har utvidgats till att omfatta även EU:s nya medlemsstater.

Det gemensamma forumet för internprissättningsfrågor (JTPF) som består av representanter för såväl medlemsstaterna som näringslivet har fortsatt sitt arbete och en första rapport, innehållande bl.a. en uppförandekod för skiljemannakonventionens tillämpning, godkändes av rådet i december. Kommissionen har beslutat att förlänga forumets mandat med ytterligare två år till utgången av 2006.

13.2 Skattepaketet

Skattepaketet består av tre delar, ett direktiv om beskattning av inkomster från sparande i form av räntebetalningar, ett direktiv om ett gemensamt system för beskattning av ränte- och royaltybetalningar mellan närstående bolag i olika medlemsstater samt en uppförandekod mot skadlig skattekonkurrens på företagsbeskattningens område. Skattepaketet antogs den 3 juni 2003.

Sparandedirektivet innebär ett automatiskt utbyte av information mellan medlemsstaterna om räntebetalningar som möjliggör beskattning i den medlemsstat där betalningsmottagaren har sin skatterättsliga hemvist. Direktivet ska tillämpas från den 1 juli 2005. Direktivet är införlivat i svensk rätt genom en lagändring av lagen om självdeklarationer och kontrolluppgifter (SFS 2001:1227).

Syftet med ränte- och royaltydirektivet är att undanröja källskatter på ränte- och royaltybetalningar mellan företag i intressegemenskap i olika medlemsstater. Direktivet har under året införlivats med svensk rätt. Kommissionen har föreslagit ändringar av direktivet, KOM (2003) 841, vilka syftar dels till att säkerställa att direktivets förmåner endast omfattar betalningar till företag som faktiskt beskattas för dessa i den mottagande staten, dels till att uppdatera listan över företagsformer som omfattas av direktivet. Förslaget behandlas i faktapromemorian 2003/04:FPM67. Förhandlingarna om förslagen är inte avslutade. Direktivet har under året utökats till att omfatta de nya medlemsstaterna. Några av dessa har medgetts övergångstider för tillämpningen av direktivet.

Under året fortsatte uppförandekodgruppen att övervaka så att inga nya åtgärder som kunde bedömas vara skadliga infördes samt att de föreslagna avvecklingsåtgärderna som medlemsstaterna (både de nya och de gamla) hade informerat om verkligen genomfördes.

13.3 Mervärdesskatt

13.3.1 Reducerade skattesatser

Kommissionen har sett över de reducerade skattesatserna och nollskattesatserna på mervärdesskatteområdet. Förslag till förändringar lämnades i juli 2003, KOM (2003) 397. En redogörelse för förslaget lämnades i faktapromemoria 2003/04:FPM28. Syftet är att åstadkomma förenkling, rationalisering och likformighet. Förslaget behandlades vid flera möten i rådet. Medlemsstaterna har dock ännu inte kunnat enas om omfattningen

av området för lågmoms. Eftersom ingen överenskommelse hade ingåtts före den 31 december 2003, när tiden för försöket med lågmoms på arbetsintensiva tjänster gick ut, beslutade rådet om en förlängning av försöksperioden t.o.m. 2005. Under 2004 lämnade kommissionen ett förslag om att också de nya medlemsstaterna skulle få möjlighet att delta i försöket, se faktagromemoria 2003/04:FPM103.

13.3.2 Mervärdesskatt på tjänster inom postsektorn

I dag tillhandahålls posttjänster av både offentliga och privata operatörer i konkurrens. Det sjätte mervärdesskattedirektivets (77/388/EEG) undantag från skatteplikt för de offentliga operatörernas tillhanda-hållanden leder till en snedvridning av konkurrensen i förhållande till de privata operatörerna, eftersom deras tillhandahållanden av posttjänster är skattepliktiga. Kommissionen lämnade därför i maj 2003 ett förslag, KOM (2003) 234, vilket i huvudsak innebär att offentliga operatörer ska ta ut mervärdesskatt på posttjänster som de tillhandahåller och att medlemsstaterna får möjlighet att tillämpa en reducerad skattesats på standardposttjänster, se vidare faktagromemoria 2002/03:FPM77. Beredningen av förslaget hade vid årets slut fortfarande inte avslutats.

13.3.3 Förfarande för antagande av tillämpningsföreskrifter

Ekofin-rådet antog i januari ett direktiv, 2004/7/EG, som innebär att det införs en möjlighet för rådet att anta föreskrifter om hur bestämmelserna i sjätte mervärdesskattedirektivet ska tillämpas. Genom direktivet införs även ett ändrat förfarande för rådets beslut om nationella åtgärder som avviker från bestämmelserna i sjätte mervärdesskattedirektivet.

13.3.4 Tillämpningsföreskrifter rörande det gemensamma systemet för mervärdesskatt

Mervärdesskattekommittén, bestående av företrädare för medlemsstaterna och kommissionen, har i egenskap av rådgivande organ alltsedan 1977 antagit ett antal riktlinjer för tillämpningen av det sjätte mervärdesskattedirektivet som dock inte är rättsligt bindande. Syftet har varit att skapa en mer enhetlig tillämpning av det nuvarande mervärdesskatte-systemet. Kommissionen lämnade i oktober 2004 ett förslag till förordning, KOM (2004) 641, varigenom några av dessa riktlinjer föreslås bli rättsligt bindande tillämpningsföreskrifter. Förslaget behandlas i faktagromemoria 2004/05:FPM29.

13.3.5 Omarbetad version av sjätte mervärdesskattedirektivet

Kommissionen har föreslagit att det sjätte direktivet ska upphävas och ersättas med en ny rättsakt med omarbetade bestämmelser för det gemensamma systemet för mervärdesskatt, KOM (2004) 246. Direktivet har sedan det infördes 1977 genomgått omfattande förändringar och däri-

genom blivit svår genomträngligt och svårt att tillämpa. Avsikten med omarbetningen är att göra regelverket mer överskådligt och inte att ändra reglerna i sak. En viktig del i arbetet är att se till att de olika språkversionerna stämmer överens med varandra. Vid årets slut hade beredningen av förslaget ännu inte påbörjats.

13.3.6 Beskattningsland vid tillhandahållande av tjänster

Enligt nuvarande EG-regler ska tjänster som huvudregel mervärdesbeskattas i det land där den som tillhandahåller tjänsterna är etablerad. Som en följd av globaliseringen och de tekniska framstegen och av att allt fler tjänster i dag kan tillhandahållas på distans har den nuvarande ordningen ansetts svår att tillämpa både av skattskyldiga och av skattemyndigheterna. Kommissionen föreslog därför i december 2003 att man i de fall tjänsterna tillhandahålls mellan företagare i olika länder ska lägga om beskattningen från det land där tillhandahållaren är etablerad till det land där kunden är etablerad såsom huvudregel, KOM (2003) 822. Förslaget behandlas i faktapromemoria 2003/04:FPM65. Syftet med förslaget är att öka rättssäkerheten för aktörerna och att upprätthålla den grundläggande principen om att mervärdesskatten ska tillfalla konsumtionslandet. Beredningen av förslaget pågick under hela året

13.3.7 En kontaktpunkt på momsområdet

Kommissionen lämnade i oktober ett förslag till ändring av EG-rättsakter inom mervärdesskatteområdet, KOM (2004) 728. Förslaget innehåller olika åtgärder som syftar till att förenkla de administrativa skyldigheterna i fråga om mervärdesskatt för företag som har gränsöverskridande handel. Den viktigaste åtgärden är att företag som på grund av försäljning till privatpersoner är skattskyldiga i medlemsstater som de inte är etablerade i, elektroniskt ska kunna vända sig till en enda skattemyndighet, nämligen myndigheten i den egna etablerings-medlemsstaten. Företagen fullgör därmed alla sina skyldigheter när det gäller registrering och lämnande av deklaration (en enda kontaktpunkt eller "one-stop").

13.4 Punktskatter

13.4.1 Beskattning av tunga lastbilar (Eurovinjettdirektivet)

Under året har kommissionens förslag till nytt direktiv om uttag av skatt och avgift på tunga godstransporter diskuterats i transportrådet vid flera tillfällen utan framgång. Kommissionens förslag går i huvudsak ut på att de länder som väljer att införa system för avgifts- eller skatteuttag vid användandet av vägarna ska återföra intäkterna till vägsektorn. Se vidare kapitel 35, avsnittet om transportpolitik.

13.5.1 Effektivare informationsutbyte med stöd av handräkningsdirektivet

Kommissionen lade sommaren 2003 fram förslag till ett antal justeringar i handräkningsdirektivet i effektiviserande syfte. Ändringarna i direktivet antogs av rådet den 21 april och de nya bestämmelserna ska vara genomförda i medlemsstaterna före den 1 januari 2005 .

13.5.2 Förordning om administrativt samarbete i fråga om punktskatter

Den 16 november 2004 antog rådet en förordning om administrativt samarbete i fråga om punktskatter. Förordningen tar sikte på all information som kan göra det möjligt för medlemsstaterna att korrekt fastställa punktskatter och för samman bestämmelser om administrativt samarbete som tidigare fanns i dels det s.k. handräkningsdirektivet, dels det s.k. cirkulationsdirektivet. Kommissionens förslag behandlades i faktabromorian 2003/04:FPM74. Den nya förordningen träder i kraft den 1 juli 2005.

13.5.3 Administrativt samarbete till skydd för gemenskapens finansiella intressen

Kommissionen har nyligen lagt fram ett förslag till förordning om administrativt samarbete för att skydda gemenskapens finansiella intressen mot bedrägerier och andra illegala förfaranden.

14 EU:s budget

EU:s budget omfattar EU:s samtliga förväntade inkomster och utgifter. EU:s gemensamma budgetpolitik finansierar EU:s institutioner och utgör ett instrument för dess politiska verksamhet.

14.1 Budgetens inkomster och Sveriges avgift till EU-budgeten

EU-budgeten finansieras huvudsakligen av de s.k. egna medlen, vilka utgörs av avgifter från medlemsstaterna. Övriga inkomster ger bidrag till finansieringen och utgörs av eventuellt överskott från föregående år, diverse gemenskapsskatter, räntor på böter, EES-ländernas bidrag och diverse övriga inkomster. Det nu gällande beslutet om egna medel fattades 2000 (2000/597/EG). Den sammanlagda avgiften från medlemsstaterna till gemenskapsbudgeten består enligt detta beslut av tullar,

särskilda jordbrukstullar och sockeravgifter, mervärdesskattebaserad avgift samt en avgift beräknad på bruttonationalinkomsten.

Den mervärdesskattebaserade komponenten i avgiften beräknas som en procentuell andel av en prognos av medlemslandets mervärdesskattebas för det år budgeten avser. Den nationella skattebasen korrigeras för godkända avvikelser från och variationer inom EU:s sjätte mervärdesskattedirektiv för att få en enhetlig skattebas. Uttaget var för 2004 fastställt till högst 0,50 procent av mervärdesskattebasen. Det faktiska uttaget påverkas av den brittiska budgetreduktionen och dess finansiering och fastställs i EU-budgeten för respektive år. Efter avslutat budgetår beräknas avgiften på mervärdesskattebasen enligt utfall och korrigerande betalningar görs vid behov.

Avgiften baserad på bruttonationalinkomsten (BNI-avgiften) beräknas på en prognos av medlemsstatens BNI till marknadspriser. Uttaget beräknas som en procentuell andel av gemenskapens samlade BNI mot bakgrund av återstående finansieringsbehov sedan övriga medelsslag beräknats. BNI-avgiften korrigeras i efterhand med hänsyn till utfall på samma sätt som momsbasavgiften.

I motsats till tidigare år blev EU-budgetens utgifter 2004 högre än budgeterat och rådet och parlamentet fattade därför efter förslag från kommissionen beslut om en ändringsbudget enligt vilken budgeterat belopp för strukturfonderna ökar med 3,7 miljarder euro. Huvuddelen av beloppet kan dock finansieras inom budgeten, vilket begränsar det belopp som måste skjutas till av medlemsstaterna till 500 miljoner euro.

14.2 Budgetens utgifter och budgetarbetet under 2004

EU:s budget omfattade år 2004 cirka 111 400 miljarder euro i s.k. åtagandebemyndiganden (cirka 1000 miljarder kronor) och cirka 99 800 miljarder euro (cirka 900 miljarder kronor) i betalningsanslag. Det innebär en ökning i förhållande till 2003 års budget med 11,5 procent för åtaganden och med 2,3 procent för betalningar. Med åtaganden avses bemyndiganden om framtida betalningar, under det aktuella budgetåret eller senare. Med betalningar avses de belopp som under det aktuella budgetåret verkligen får betalas ut. En orsak till den kraftiga ökningen är utvidgningen av unionen med tio nya medlemsstater som skedde under 2004. Utvidgningen hanterades budgetmässigt genom att en ändringsbudget antogs i maj. De siffror som redovisas här gäller alla den utvidgade budgeten.

Efter att kommissionen i slutet av april presenterade sitt förslag till preliminär budget för 2005 inledde rådet sin behandling av förslaget. Vid Ekofin-rådet den 25 november, nådde rådet och Europaparlamentet en uppgörelse om EU:s budget för 2005 som bl.a rymmer ökade utbetalningar av regionalstöd i de nya medlemsstaterna och finansiering av åtgärder för återuppbyggnad i Irak. I det paket som rådet och parlamentet kom överens om uppgår EU:s betalningar till 106,3 miljarder euro för 2005, vilket motsvarar cirka 960 miljarder kronor. Det är en ökning med 6,5 procent.

Budgeten för 2005 är den sjätte årsbudgeten under det finansiella perspektiv som fastställts för perioden 2000–2006 och som utgör en integrerad del av det interinstitutionella avtalet av den 6 maj 1999.

Sverige har i budgetprocessen 2004 verkat för att nå en så restriktiv EU-budget som möjligt, något som Sverige driver generellt inom EU. Förbättrad budgetdisciplin vid användningen av EU:s medel är en prioriterad fråga för Sverige. Sverige önskar på sikt att genomföra mer strukturellt inriktade besparingar, framför allt genom förändringar av jordbruks- och strukturfondspolitiken.

14.3 Återflöde från EU-budgeten

I enlighet med gällande beslut om gemenskapens egna medel lämnar kommissionen årligen till medlemsstaterna en redovisning av fördelningen av utgifterna per medlemsstat. Redovisningen för utfallet 2003 lämnades i september 2004. I rapporten återges s.k. fördelningsbara utgifter, exklusive utgifter för administration.

Kommissionens årliga rapport över återflödet till medlemsstaterna visar att det totala återflödet till Sverige från 2003 års EU-budget uppgick till 1 430 miljoner euro, vilket vid kursen 9,16 kr/euro motsvarar ca 13,1 miljarder kronor. Detta är en ökning i förhållande till 2002 års EU-budget med 208 miljoner euro, vilket motsvarar ca 1,9 miljarder kronor. Det bör noteras att utgifter för administration, bistånd, program-samarbete med tredje land, samt vissa utgifter som inte gått att hänföra till ett enskilt land inte ingår i återflödesberäkningarna.

Det svenska återflödet fördelade sig enligt följande, uttryckt i miljoner euro (inom parentes anges Sveriges återflöde som en procentandel av hela EU-15): jordbruksstöd 866 (2,0 procent) varav landsbygdsutveckling 166 (3,5 procent), strukturfonder 396 (1,4 procent) och inre politik 168 (3,4 procent). I den sistnämnda ingick forskning och utveckling 95 (3,3 procent), utbildning, ungdom och kultur 23 (2,9 procent), konsument och inre marknad 6 (2,0 procent), transeuropeiska nätverk 32 (5,2 procent) och energi och miljö 9 (4,5 procent). Det kan nämnas att Sveriges avgift till EU år 2003 utgjorde 3,0 procent av hela EU-15:s avgift.

Det svenska nettobidraget uppgick till –1 071 (1 430 – 2 501) miljoner euro, vilket motsvarar cirka 9,8 miljarder kronor. På grund av att kommissionens återflödesrapport även inkluderar medel som går direkt till olika myndigheters verksamhet och medel som inte alls redovisas av staten, skiljer sig uppgiften något från vad som anges i t.ex. årredovisning för staten 2003 (regeringens skrivelse 2003/04:101).

15.1 Åtgärder för att stärka skyddet av gemenskapens finansiella intressen

Kommissionens årliga rapport, Skyddet av gemenskapens finansiella intressen och bedrägeribekämpning för år 2003, presenterades för rådet den 21 oktober 2004. Rapporten består av två delar. Rapportens första del ger en redovisning av de väsentliga åtgärder som kommissionen genomfört på unionsnivå under 2003. Som ett resultat av den utvärderingsrapport av Europeiska byrån för bedrägeribekämpning, OLAF, som publicerades den 31 juli 2003, presenterade kommissionen den 10 februari 2004 förslag till förändring av Europaparlamentets och rådets förordning 1073/1999 samt rådets förordning 1074/1999 om utredningar som utförs av OLAF. Anledningen till ändringsförslagen var dels ett resultat av utvärderingsrapportens rekommendationer, dels de svårigheter och hinder som OLAF stött på i sitt utredningsarbete bl.a. i samband med Eurostataffären. Förordningsförändringarna syftar främst till att förbättra följande huvudområden:

- Stärka OLAF:s operativa effektivitet,
- förbättra informationsflödet mellan OLAF och EU:s egna organ,
- säkerställa berörda enskilda personers rättigheter,
- täppa till luckor som äventyrar effektiviteten i OLAF:s utredningar,
- stärka och tydliggöra övervakningskommitténs roll.

Rapportens andra del sammanfattar medlemsstaternas åtgärder för att stärka skyddet av gemenskapens finansiella intressen. Vad gäller Sverige finns i rapportens andra avsnitt inget särskilt att notera. I bilaga till rapporten redovisas bl.a. nivån på bedrägerier och oegentligheter som rapporterats in från medlemsländerna. Enligt statistik från kommissionen har Sverige under 2003 rapporterat 45 oegentligheter inom egna medel, 73 oegentligheter inom strukturfondsområdet och 104 oegentligheter inom jordbruksfondens garantisektion. Detta är en ökning i antalet fall jämfört med 2002, dock bör noteras att fallens samlade värde fortsatt är lågt och i princip oförändrat jämfört med 2002. Det är viktigt att påpeka att oegentlighetsrapporteringen inte är relaterad till antalet bedrägerier. Rapporteringen inkluderar även oavsiktliga misstag från både mottagaren och de myndigheter som hanterar EU-medel.

15.2 Beviljande av ansvarsfrihet för kommissionen

Ekofin-rådet beslutade den 9 mars att rekommendera Europaparlamentet att bevilja kommissionen ansvarsfrihet för genomförandet av EU:s budget för budgetåret 2002. Samtliga medlemsstater stod bakom rekommendationen. Rådets rekommendation kompletterades med slutsatser och krav på åtgärder från kommissionens sida för att åtgärda de brister som revisionsrätten identifierat. Europaparlamentet beslutade den 21 april att bevilja kommissionen ansvarsfrihet budgetåret 2002. Beslutet baserades

på redovisningen mot budgeten, på revisionsrättens årsrapport och rådets rekommendation.

Regeringen informerade riksdagen i Årsredovisningen för staten 2003 (regeringens skrivelse 2003/2004:101) om innehållet i revisionsrättens årsrapport för 2002.

15.3 Revisionsrättens årsrapport för budgetåret 2003

Den 16 november 2004 offentliggjorde revisionsrätten sin årsrapport för budgetåret 2003. Rapporten presenterades för Ekofin-rådet den 25 november.

Revisionsrätten anser att räkenskaperna för 2003 i princip ger en tillförlitlig bild av budgetårets inkomster och utgifter, liksom av gemenskapens finansiella ställning. Liksom tidigare år gör revisionsrätten ett antal reservationer avseende kommissionens redovisnings-system. Kommissionen kommer att ta ett nytt redovisningssystem i bruk den 1 januari 2005, som uppfyller kraven på bokföringsmässiga principer.

Vidare anser rätten att de underliggande transaktionerna är lagliga och korrekta när det gäller EU-budgetens inkomster, åtaganden och administrativa utgifter. Ett positivt uttalande kan, liksom tidigare år, inte lämnas för den gemensamma jordbrukspolitiken, strukturåtgärder, inre politik, externa åtgärder samt stöd inför anslutningen, dvs. större delen av EU-medlen. Orsaken till att en positiv förklaring inte kan lämnas för dessa betalningar är främst brister i kontrollstrukturer och för många fel i underliggande transaktioner. De områden där Sverige fått några synpunkter rör främst EU-budgetens inkomster.

Revisionsrätten konstaterar även att kommissionen gjort betydande framsteg i genomförandet av den administrativa reformen och att det nu finns tydliga tecken på förbättringar i kommissionens centrala förvaltning.

16 Statistik

16.1 Det europeiska statistiska systemet – kritik och förbättringar

De oegentligheter som uppdagades vid EU:s statistikbyrå Eurostat under 2003 har medfört stora organisatoriska och administrativa ändringar för att återupprätta förtroendet för statistikbyrån. I samband härmed genomfördes också en drastisk minskning av antalet publikationer till försäljning. I stället offentliggörs statistiken numera betydligt snabbare och kostnadsfritt via Internet.

Vid Ekofin-mötet den 2 juni konstaterades att inte alla medlemsstater levde upp till de krav som bl.a. ställs på statistikens oberoende och objektivitet. Vid rådsmötet den 10 september framhöll finansministrarna att man såg mycket allvarligt på de brister som upptäckts i den grekiska

statistiken. Rådet uppmanade därför kommissionen att till juni 2005 ta fram en europeisk minimistandard för att återupprätta förtroendet för statistikens kvalitet och tillförlitlighet. I samarbete med medlemsstaterna förbereder nu Eurostat ett sådant dokument. Skr. 2004/05:60

16.2 Regelförenkling och bättre prioritering av statistiken

Behovet av att harmonisera och anpassa statistiken från medlemsstaterna till EU:s behov är alltså stort. Statistiken spelar en central roll för beslut om gemenskapens budget och dess fördelning samt vid bedömning av hur medlemsstaterna klarar sina finansiella åtaganden.

Statistiken är också viktig för uppföljning och utvärdering av olika politiska beslut. Under året har de politiska målen i Lissabonstrategin och EMU-statistiken särskilt prioriterats.

Det har blivit alltmer uppenbart att vissa krav måste tas bort för att förbättringar ska uppnås, inte minst för att underlätta anpassningen för de nya medlemsstaterna. Sverige har tillsammans med några andra medlemsstater under flera år krävt bättre och tydligare prioritering av statistiken och arbetet har under året bl.a. preciserats i förslag till förenklingar på flera områden. Detta har dels skett inom ramen för statistiksamarbetet, dels inom ramen för det regelförenklingsarbete som bedrivits under konkurrenskraftsrådet. I november antog rådet förenklingsförslag på statistikområdet i form av slutsatser som överlämnats till kommissionen för åtgärd. Regelförenkling är ett prioriterat område och arbetet förutsätts fortsätta och genomföras under de närmaste åren.

16.3 Beslut fattade på statistikområdet under 2004

Arbetet med att redovisa snabbare och mer aktuell ekonomisk statistik resulterade i en ny förordning om kvartalsvisa konton för finansiella transaktioner för den offentliga sektorn, (EG) nr 501/2004. Beslutet ingick i den handlingsplan som finansministrarna ställt sig bakom för att förbättra statistiken för EMU:s behov. Vidare antog rådet en ny förordning, (EG) nr 1222/2004, om sammanställning och rapportering av uppgifter om den offentliga sektorns kvartalsvisa skuldsättning. Beslutet är en del i övervakningen av budgetsituationen i medlemsstaterna.

Förordningen om gemenskapsstatistik över varuhandeln mellan medlemsstaterna (INTRASTAT) ersattes av en ny förordning (EG) nr 638/2004. Ändringen innebär förenklingar av arbetet med varustatistiken samt en minskad uppgiftsbörda för företagen. Vidare antogs en ny förordning, (EG) nr 808/2004 avseende gemenskapsstatistik om informationssamhället, vars syfte är att skapa bättre förutsättningar att följa och utvärdera målen i Lissabonprocessen och arbetet enligt programmet för e-Europa.

Bland viktigare detaljbeslut under året kan nämnas Eurostats beslut om klassificering av PPM-fonderna i det europeiska nationalräkenskapsystemet (ESA 95). Beslutet, som var föremål för intensiva diskussioner, innebär att sparandet i den svenska premiepensionen inte får tillgodoräknas den offentliga sektorn. Eftersom beslutet medför konsekvenser för

redovisningen av det offentliga sparandet fick berörda länder en övergångsperiod för tillämpningen av den nya redovisningen till mars 2007. Skr. 2004/05:60

DEL 4 RÄTTSLIGA OCH INRIKES FRÅGOR

17 Civilrättsligt samarbete

17.1 Domstolars behörighet samt erkännande och verkställighet av domar

Gemenskapen har, till följd av den s.k. Bryssel I-förordningen (förordning (EG) nr 44/2001), behörighet att förhandla om och ingå internationella avtal rörande domstols behörighet samt erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område. Det är en omdiskuterad fråga i vilken utsträckning gemenskapens behörighet är exklusiv eller delad med medlemsstaterna.

Kommissionen har bemyndigats att förhandla med övriga parter till Luganokonventionen – Island, Norge, Polen och Schweiz – om en ny konvention som ska anpassas till Bryssel I-förordningen. I anslutning till bemyndigandet begärde rådet i början av året ett yttrande av EG-domstolen i frågan om en ny Luganokonvention faller under gemenskapens exklusiva behörighet eller om behörigheten är delad med medlemsstaterna. Sverige har i ett yttrande i juli till EG-domstolen förespråkat delad behörighet. Domen kommer att meddelas under 2005 och kommer att avgöra om bara gemenskapen eller också medlemsstaterna ska vara parter till den nya konventionen. Förhoppningsvis kan domen också medföra att den rådande osäkerheten i andra behörighetsfrågor klarnar.

När det gäller förhållandet till Danmark, som står utanför det civilrättsliga samarbetet, har kommissionen bemyndigats att förhandla med Danmark om ett avtal som utvidgar tillämpningsområdet för Bryssel I-förordningen till Danmark. Motsvarande bemyndigande har också givits beträffande den s.k. delgivningsförordningen (förordning (EG) nr 1348/2000).

17.2 Ömsesidigt erkännande av domar på privaträttens område - en europeisk exekutionstitel för obestridda fordringar

I april antogs Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 805/2004 om införande av en europeisk exekutionstitel för obestridda fordringar.

Syftet med förordningen är att domar avseende obestridda fordringar ska kunna erkännas och verkställas i en annan medlemsstat utan att det behövs någon verkställighetsförklaring och utan att det finns någon

möjlighet att motsätta sig dess erkännande. Det blir enklare att i Sverige få vissa utländska domar verkställda samtidigt som svenska avgöranden lättare kan verkställas i andra medlemsstater i unionen.

Förordningen ska tillämpas från och med den 21 oktober 2005. Regeringen avser under hösten 2005 lämna en proposition med förslag på kompletterande lagbestämmelser.

17.3 Ett europeiskt betalningsföreläggande

Kommissionen har lagt fram ett förslag till förordning om införande av ett europeiskt betalningsföreläggande (KOM (2004) 173 slutlig).

Enligt förslaget inrättas ett enhetligt europeiskt betalnings-föreläggande, dvs. ett förfarande för att snabbt få ett verkställbart avgörande i mål där svaranden inte förväntas bestrida kravet. Det europeiska betalningsföreläggandet ska inte ersätta befintliga nationella system för indrivning av fordringar utan ska ses som ett komplement.

Som angavs i den faktapromemoria (2003/04:FPM91) som överlämnats till riksdagen har Sverige välkomnat kommissionens förslag. Förordningen bör dock inte i större utsträckning än nödvändigt harmonisera de nationella förfarandereglerna. Ett europeiskt betalningsföreläggande bör därför begränsas till gränsöverskridande tvister, dvs. tvister där parterna har hemvist i olika medlemsstater. Förhandlingarna fortsätter under år 2005.

17.4 Direktiv om rättshjälp i gränsöverskridande tvister

I januari 2003 antogs rådets direktiv om rättshjälp i gränsöverskridande tvister (2003/8/EG). Direktivet innehåller minimiregler som ska garantera att parter i gränsöverskridande tvister behandlas på samma sätt som om de var bosatta i den medlemsstat där rättegången ska äga rum. Problem som följer av målets gränsöverskridande karaktär ska inte heller hindra att rättshjälp beviljas. Direktivet föreskriver ett utökat samarbete mellan medlemsstaterna samt inrättandet av mekanismer för informationsutbyte. Syftet är att förenkla förfarandena och säkerställa att parter i gränsöverskridande tvister inte hamnar mellan två stolar till följd av olikheter i de nationella rättshjälpssystemen.

Direktivet skulle vara genomfört senast den 30 november 2004. Den 1 november trädde de svenska författningsändringarna som behövdes för genomförandet i kraft.

17.5 Förslag till direktiv om medling i privaträttsliga tvister

I oktober lade kommissionen fram ett förslag till direktiv om olika aspekter på medling i civilrättsliga tvister (KOM (2004) 718 slutlig). Förslagets huvudsakliga syften är bl.a. att uppmuntra användandet av medling och att skapa ett bra samspel mellan medling och sedvanliga domstolsförfaranden. I förslaget definieras vad som avses med medling

och vem som kan vara medlare. Förslaget innehåller också bestämmelser som tar sikte på att säkra medlingens kvalitet och att möjliggöra att resultatet av en lyckad medling ska kunna verkställas på liknande sätt som ett domstolsavgörande.

17.6 Förordning om föräldraansvar (ny Bryssel II-förordning)

I september 2001 presenterade kommissionen ett förslag till förordning om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar. Förslaget gällde civil-rättsliga förfaranden om föräldraansvar, t.ex. frågor om vårdnad om barn, umgänge med barn och barns boende. Förordningsförslaget syftade till att komplettera de regler som finns i den s.k. Bryssel II-förordningen. Till skillnad från Bryssel II-förordningen (förordning (EG) nr 1347/2000) gällde den föreslagna förordningen även barn till ogifta föräldrar.

Tillsammans med ett tidigare franskt initiativ om att avskaffa exekvaturförfarandet (ansökan om förklaring att en dom får verkställas i annat land) inför verkställighet av domar om umgänge överfördes kommissionens förslag i omarbetat skick till ett nytt förslag till förordning (KOM (2002) 222 slutlig). Detta förslag presenterades i maj 2002 och har i sin tur lagts samman med Bryssel II-förordningen. Vid sitt möte i november 2003 antog rådet förordningsförslaget. Förordningen trädde i kraft den 1 augusti 2004 och ska tillämpas från och med den 1 mars 2005. Från samma dag ska den äldre Bryssel II-förordningen upphöra att gälla. Även den nya förordningen kommer att benämnas Bryssel II-förordningen.

17.7 Undertecknande av 1996 års Haagkonvention

Den 19 oktober 1996 antog Haagkonferensen för internationell privaträtt en konvention om behörighet, tillämplig lag, erkännande, verkställighet och samarbete i frågor om föräldraansvar och åtgärder till skydd för barn.

Konventionen faller numera delvis under gemenskapens kompetens. Dock kan endast stater ansluta sig till konventionen. Rådet har i ett beslut i december 2002 bemyndigat medlemsstaterna att i gemenskapens intresse underteckna konventionen samt avge en förklaring i samband därmed. Sverige har gjort så den 1 april 2003. Rådet har därefter förberett ett nytt beslut, enligt vilket medlemsstaterna uppmanas vidta de åtgärder som krävs för att kunna ansluta sig till konventionen.

17.8 Förslag till direktiv om brottsofferersättning

Under 2004 antog rådet ett direktiv om ersättning till brottsoffer (direktiv 2004/80/EG). Syftet med direktivet är att se till att alla medlemsstater har ett system som gör det möjligt för brottsoffer som drabbats av personskada att få ersättning av staten i de fall då gärningsmannen är

okänd eller inte har förmåga att betala skadestånd. Direktivet innehåller också regler om samarbete mellan medlemsstaternas myndigheter. Sverige arbetade aktivt för att direktivet skulle komma till stånd. Det är angeläget att brottsoffer får ett starkt skydd oavsett var inom EU de utsätts för brott och att de får ersättning inom skälig tid. Skr. 2004/05:60

17.9 Tillämplig lag för förpliktelser utanför avtalsförhållanden (Rom II)

I juli 2003 lade kommissionen fram ett förslag till förordning (KOM (2003) 427 slutlig) om tillämplig lag för utomobligatoriska förpliktelser (Rom II). Förordningen ska reglera vilket lands lag som ska gälla i tvister som inte har anknytning till avtalsförhållanden. Förslaget finns beskrivet i faktapromemorian 2003/2004:FPM17.

Enligt förslagets huvudregel ska lagen i det land där skadan uppkom tillämpas. Särskilda regler om tillämplig lag finns för produktansvar, otillbörlig konkurrens och andra illojala förfaranden, ärekränkning m.m. och miljöskada. Förslaget innehåller också vissa bestämmelser om förpliktelser som har sin grund i något annat än en skadeståndsgrundande handling, t.ex. tjänster utan uppdrag.

Sverige delade bedömningen att det finns ett behov av en reglering men ställde sig negativt till särskilda regler om tillämplig lag för ärekränkning m.m. En sådan reglering skulle riskera att utgöra ett ingrepp i nationella regler om yttrandefrihet. Förhandlingarna hade vid utgången av december ännu ej avslutats och Sverige fortsatte att arbeta för en lösning som lämnar det grundlagsfästa skyddet för tryck- och yttrandefrihet orört.

17.10 Ett europeiskt rättsligt nätverk på privaträttens område

Det europeiska rättsliga nätverket på privaträttens område inrättades år 2001 (beslut 2001/470/EG). Nätverkets uppgift är att underlätta det rättsliga samarbetet mellan medlemsstaternas myndigheter.

Det har under 2004 hållits flera möten i nätverket. Samtidigt har ett informationssystem för allmänheten inrättats. Arbetet har ägt rum med att ta fram faktablad om t.ex. rättshjälp och vårdnadstvister. Informationen finns tillgänglig på nätverkets webbplats

www.europa.eu.int/comm/justice_home/ejn/index_sv.htm.

18 Polissamarbete, straffrättsligt samarbete och tullsamarbete

Skr. 2004/05:60

18.1 Horisontella frågor

18.1.1 Organiserad brottslighet

Rådet antog under året slutsatser om samverkan mellan privata och offentliga organ för att förebygga organiserad brottslighet, om åtgärder för att bekämpa organiserad brottslighet på västra Balkan samt om upprättande av ett strategiskt koncept för att bekämpa organiserad brottslighet. Som vanligt noterade också rådet Europols årliga rapport om den organiserade brottsligheten inom EU.

18.1.2 Ömsesidig utvärdering

Arbetet med de ömsesidiga utvärderingarna om hur medlemsstaterna på nationell nivå genomför internationella åtaganden i kampen mot den organiserade brottsligheten fortsatte under året. Den tredje utvärderingsrundan som behandlar polisinformationsutbyte i relation till Europolkonventionen och andra åtaganden, t.ex. Schengenkonventionen pågår.

Även arbete med den ömsesidiga utvärderingen av medlemsstaternas rättssystem och genomförande av åtgärder på nationell nivå i kampen mot terrorism har pågått under året. Ämne för den första utvärderingsrundan är samordning och informationsutbyte mellan brottsbekämpande myndigheter och underrättelseorgan speciellt gällande extrema islamistiska grupper och deras aktiviteter. Sverige utvärderades i februari. En interimrapport med resultat från utvärderingarna i de 15 "gamla" medlemsstaterna noterades av Europeiska rådet den 16–17 december.

18.1.3 Brottsförebyggande frågor

Om EU ska bli ett område med frihet, säkerhet och rättvisa krävs ett effektivt brottsförebyggande arbete inom EU. Sverige verkade, tillsammans med en rad andra medlemsstater, för att brottsförebyggande frågor skulle få ett eget avsnitt i Haagprogrammet. I detta arbete är det brottsförebyggande nätverket EUCPN ett viktigt verktyg.

Europeiska unionens nätverk för förebyggande av brottslighet (EUCPN) bildades under Sveriges ordförandeskap år 2001 (beslut 1002/427/RIF). Nätverkets syfte är att bidra till utvecklingen av olika aspekter inom det brottsförebyggande arbetet på unionsnivå och stödja brottsförebyggande åtgärder på lokal och nationell nivå. Sedan november 2003 företräder Brottsförebyggande rådet (BRÅ) Sverige i nätverket. Kriminologiska institutionen vid Stockholms universitet samt rådet för ett tryggare och mänskligare Göteborg är svenska kontaktpunkter i EUCPN.

I beslutet att inrätta nätverket sägs att det ska utvärderas efter tre år. EUCPN har tagit fram en utvärderingsrapport som antogs av rådet den 2 december. Rapporten lyfter fram de problem som bör åtgärdas för att nätverket ska kunna bli effektivt. Arbetet med att utveckla EUCPN kommer att fortsätta under 2005. Kommissionen har aviserat ett förslag i denna fråga.

Utöver arbetet med utvärderingen har man under 2004 arbetat med att ta fram gemensamma regler för hur man kan beskriva och utvärdera brottsförebyggande projekt. Arbetet har också pågått i nätverkets undergrupper, bl.a. har man i den grupp som behandlar ungdomsbrottslighet diskuterat frågor om medling och våld i skolan. I anslutning till mötet den 8 december med de nationella företrädarna och kontaktpunkterna i EUCPN hölls den europeiska brottsförebyggande tävlingen (European Crime Prevention Awards, ECPA) i Haag. Storbritannien vann med projektet "The Safer Neighbourhood Programme, Birmingham". Sverige deltog med bidraget Munkmoraprojektet från Värmdö.

18.1.4 Terrorism

Efter terrorattackerna i Madrid den 11 mars hamnade samarbete för att förebygga och bekämpa terrorism högt på EU:s politiska dagordning. Justitie- och inrikesministrarna samlades till ett extrainsatt möte den 19 mars för att diskutera hur pågående samarbete kunde förstärkas och om ytterligare åtgärder skulle vidtas. Vid Europeiska rådets möte den 25–26 mars antogs sedan en deklaration om bekämpande av terrorism. Deklarationen innehåller 15 punkter med förslag till åtgärder. Den innebär ingen ny politik men ger uttryck för en förstärkt solidaritet och en upptrappning av kampen mot terrorismen genom att påskynda genomförandet av redan fattade beslut samt överväga nya åtgärder (t.ex. på underrättelseområdet) för att göra kampen effektivare. En viktig åtgärd var också att tillsätta en särskild samordnare för kontraterrorismfrågor i rådssekretariatet (Gijs de Vries).

Vid Europeiska rådets möte den 16–17 juni antogs en ny reviderad handlingsplan mot terrorism som bygger på den hittillsvarande planen. Precis som den tidigare handlingsplanen, som antogs vid det extra toppmötet i september 2001, utgör handlingsplanen ett samlat dokument med åtgärder som pågår eller planeras i kampen mot terrorism. Rådet ska regelbundet följa upp arbetet med att genomföra åtgärderna och planen kommer att uppdateras kontinuerligt. Ett första tillfälle gavs vid Europeiska rådets möte den 16–17 december 2004.

Europeiska rådet konstaterade då att en rad framsteg gjorts under året, bl.a.:

- förstärkt operativt samarbete och informationsutbyte mellan brottsbekämpande myndigheter,
- framsteg i det rättsliga samarbetet,
- etablerandet av en europeisk gränskontrollbyrå,
- stärkt kapacitet för rådets lägescentral i terrorismfrågor,
- utarbetande av en rad åtgärder för att bekämpa finansiering av terrorism, inklusive kontroll av kontanta medel som förs in i eller

ut ur EU och pågående förhandlingar om ett tredje direktiv om penningtvätt,

- inrättande av ett solidaritetsprogram för konsekvenshantering efter terroristhot eller terroristdåd.

Den 2 december nådde rådet politisk enighet om kommissionens förslag om informationsutbyte om terrorism och samarbete angående terroristbrott. Några medlemsstater har dock kvar sin parlamentariska reservation. Ett förbättrat informationsutbyte mellan brottsbekämpande myndigheter är också syftet bakom det svenska förslaget till rambeslut om förenklat informationsutbyte som presenterades i juni och nu förhandlas i rådet.

18.1.5 Narkotika

Narkotikaområdet dominerades under 2004 av diskussioner om EU:s framtida narkotikastrategi. I juli presenterade det nederländska ordförandeskapet ett förslag till en ny EU-strategi för perioden 2005–2012. Strategin antogs av Europeiska rådet i december, dok.nr. 15074/04. Strategin syftar till att för den kommande 8-årsperioden ge EU ett narkotikapolitiskt ramverk och en plattform för en fyraårig handlingsplan som kommissionen kommer att föreslå under våren 2005. Strategin ligger i linje med svensk narkotikapolitik och ger inte utrymme för några förändringar i EU:s mandat på narkotikaområdet. Under 2004 tog också Sverige initiativ till en resolution om cannabis, vilken färdigbehandlades under sommaren. Resolutionen syftar till att uppmärksamma det utbredda cannabisbruket och dess farlighet.

18.2 Det straffrättsliga samarbetet

18.2.1 Inledning

Arbetet med att utveckla det straffrättsliga samarbetet och att genomföra olika rättsakter pågick under 2004 i oförminskad takt. Efter attentaten i Madrid den 11 mars och Europeiska rådets antiterrorismdeklaration den 25 mars har detta arbete intensifierats. I deklARATIONEN uppmanades medlemsstaterna att genomföra vissa rättsakter till årsskiftet 2004/05 samt att inom kort inleda eller avsluta förhandlingar beträffande flera instrument. Medlemsstaterna åtog sig bl.a. att före den 1 januari 2005 ratificera EU:s konvention från den 29 maj 2000 om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål (EUT C 197, 12.7.2000, s. 1) och dess tilläggsprotokoll från 2001 (EUT C 326, 21.11.2001, s. 1) samt att genomföra rambeslutet om verkställighet i Europeiska unionen av beslut om frysning av egendom eller bevismaterial (EUT L 196, 2.8.2003, s. 45). I båda fallen har promemorior med förslag till ny lagstiftning remitterats, med sikte att regeringen ska överlämna propositioner till riksdagen senast i mars 2005.

Det fortsatta arbetet inom unionen har vidare präglats av de slutsatser som Europeiska rådet antog vid toppmötet i Tammerfors 1999, att ömsesidigt erkännande av rättsliga avgöranden bör bli en hörnsten i det straff-

rättsliga samarbetet, samt det åtgärdsprogram för att genomföra denna princip som rådet antog i december 2000. I det under hösten antagna Haagprogrammet bekräftades att principen om ömsesidigt erkännande ska utgöra grunden för det fortsatta arbetet med att utveckla det straffrättsliga samarbetet. I ett längre perspektiv kommer det straffrättsliga samarbetet inom unionen att baseras huvudsakligen på principen om ömsesidigt erkännande. Tanken med ömsesidigt erkännande är att skapa ett mervärde i förhållande till dagens mer traditionella sätt att samarbeta på straffrättens område. I stället för att ansöka om hjälp med olika åtgärder ska staterna fatta sina egna beslut som sedan översänds till en annan stat för verkställighet.

18.2.2 Aktuella rättsakter

I propositionen om genomförande av rambeslutet om den europeiska arresteringsordern (prop. 2003/04:7; lagstiftning trädde i kraft den 1 januari 2004), åtog sig regeringen att till riksdagen återkomma under 2005 med en redogörelse för hur berörda svenska myndigheter har tillämpat och berörts av den nya lagstiftningen (se prop. s. 164 samt bet. 2004/05:JuU8 s. 18 f.). Arbetet med denna utvärdering har påbörjats under hösten och regeringen kommer hösten 2005 att överlämna en skrivelse till riksdagen.

Under 2004 har arbetet med att anta rambeslutet om ömsesidigt erkännande och verkställighet av bötesstraff respektive beslut om förverkande fortsatt. Rättsakterna syftar till att förbättra möjligheterna för medlemsstaterna att få bötesstraff och beslut om förverkande verkställda i en annan medlemsstat, t.ex. då den person som beslutet avser har tillgångar i den sistnämnda staten. När det gäller rambeslutet om erkännande och verkställighet av bötesstraff godkände riksdagen den 17 juni att Sverige antar nämnda rambeslut (prop. 2003/04:92, bet. 2003/04:JuU28, rskr. 2003/04:279). Rambeslutet kommer troligen att kunna antas av rådet under våren 2005. Beträffande rambeslutet om erkännande och verkställighet av beslut om förverkande kommer en proposition med förslag om godkännande av det rambeslutet att överlämnas till riksdagen i början av 2005. Medlemsstaterna förväntas kunna anta det rambeslutet under våren/sommaren 2005.

Som en följd av Europeiska rådets antiterrorismdeklaration tog Sverige tillsammans med Storbritannien, Irland och Frankrike initiativ till ett rambeslut om lagring av Internet- och teletrafikuppgifter (2004/05:-FPM23). Syftet med rambeslutet är att underlätta det internationella samarbetet genom att säkra att trafikdata som finns hos olika operatörer inte raderas om de behövs för att bekämpa brott. Rambeslutet innehåller därför förslag om att operatörerna ska lagra vissa data under en viss tid. De uppgifter som föreslås lagras svarar på frågorna vem som kommunicerade med vem, när startade och slutade kommunikationen, var befann sig de som kommunicerade med varandra och hur skedde kommunikationen. Förhandlingar påbörjades under sommaren och en av huvudfrågorna är omfattningen av lagringskravet. Enligt nämnda deklaration ska förhandlingarna vara avslutade senast juni 2005.

I det fortsatta arbetet med att genomföra principen om ömsesidigt erkännande har förhandlingar påbörjats rörande ett utkast till rambeslut om ett europeiskt bevisupptagningsbeslut (2003/04:FPM73). Rambeslutet syftar till att ett beslut i en medlemsstat om att vissa föremål ska omhändertas för att användas som bevisning i en rättegång, ska verkställas av den stat där föremålen finns. Under förhandlingarna har inledningsvis rambeslutets tillämpningsområde varit den fråga som diskuterats. De frågor som behandlas i rambeslutet är mycket komplexa och det är osäkert om förhandlingarna kan avslutas under 2005. Rambeslutet reglerar även ett förbättrat informationsutbyte vad gäller kriminalregisterutdrag. För att nå ett snabbt resultat i denna fråga tog kommissionen initiativ till ett särskilt rådsbeslut för att påskynda det samarbete som förekommer idag. Förhandlingarna om rådsbeslutet är avslutade och det förväntas kunna antas under våren 2005. För svensk del krävs inga ändringar i lag för att genomföra rådsbeslutet.

En annan form av ömsesidigt erkännande är att staterna erkänner och verkställer varandras beslut om diskvalifikationer (en persons förlust av rättigheter, t.ex. näringsförbud). År 2002 togs initiativ i denna fråga, men diskussionerna har avstannat i avvaktan på att kommissionen ska ta upp ärendet i ett meddelande som kommer att presenteras under 2005. Under hösten har emellertid Belgien presenterat ett initiativ om diskvalifikationer till följd av fällande domar för sexualbrott mot barn. Det belgiska initiativet kommer troligtvis att behandlas samtidigt med kommissionens meddelande.

Kommissionen har även under 2004 presenterat två grönböcker som helt eller delvis berör det straffrättsliga samarbetet. I grönboken om tillnärmning, ömsesidigt erkännande och verkställighet av straffrättsliga påföljder i EU (KOM (2004) 334 slutlig) tar kommissionen upp frågor om framtida lagstiftningsåtgärder vad gäller såväl tillnärmning av materiella straffrättsliga regler som gränsöverskridande straffrättsligt samarbete genom principen om ömsesidigt erkännande. Samtliga medlemsstater har besvarat ett omfattande frågeformulär som kommissionen kommer att använda när den återkommer under 2005 i de frågor som väckts. Kommissionen lade också fram en grönbok om ömsesidigt erkännande av icke frihetsberövande straffprocessuella tvångsmedel (KOM (2004) 562 slutlig). Grönboken tar upp frågor om att staterna ska verkställa varandras beslut om tvångsåtgärder som i huvudsak motsvarar bestämmelserna om reseförbud och anmälningsskyldighet enligt 25 kap. rättegångsbalken. Syftet med förslaget är att minska den tid som utländska medborgare sitter häktade i medlemsstaterna. Kommissionen kommer under 2005 att återkomma med förslag till bindande rättsakt i detta ämne.

18.2.3 Andra samarbetsformer

På det operativa planet samarbetar medlemsstaterna bl.a. genom ett europeiskt rättsligt nätverk och Eurojust. Det europeiska rättsliga nätverket består av företrädare för nationella myndigheter som arbetar med internationellt straffrättsligt samarbete. Kontaktpunkterna ska vara aktiva mellanhänder för att underlätta det rättsliga samarbetet mellan medlemsstaterna när det gäller bekämpandet av framför allt grov brottslighet. Nätver-

ket möts regelbundet för att utbyta erfarenheter och diskutera praktiska och rättsliga problem. Skr. 2004/05:60

Eurojust (placerad i Haag) har inrättats för att underlätta och förbättra samordningen och samarbetet mellan medlemsstaterna när det gäller utredningar av grov, ofta organiserad, brottslighet. I likhet med föregående år har under året antalet ärenden som hänvisats till Eurojust fortsatt att öka. Vid flera tillfällen har svensk åklagare deltagit i större samordningsoperationer via Eurojust.

18.3 Materiell straffrätt

18.3.1 Allmänt

Det straffrättsliga samarbetet inom EU omfattar tillnärmning av materiell straffrätt. Rådet ska, på initiativ från en medlemsstat eller kommissionen, anta rambeslut om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar på vissa områden genom att fastställa minimiregler avseende brottsrekvisit och påföljder.

Under 2004 har detta samarbete berört följande rambeslut:

- rambeslut om människohandel (se avsnitt 18.3.2),
- rambeslut om sexuell utnyttjande av barn och barnpornografi (se avsnitt 18.3.2),
- rambeslut om människosmuggling (se avsnitt 18.3.3),
- rambeslut om narkotikabrott (se avsnitt 18.3.4),
- utkast till rambeslut om förverkande av vinning av brott (se avsnitt 18.3.5),
- utkast till rambeslut om IT-brott (se avsnitt 18.3.6),
- utkast till rambeslut om tillämpningen av *ne bis in idem*-principen (se avsnitt 18.3.7),
- utkast till rambeslut om fartygsföreningar (se avsnitt 18.3.8) och
- utkast till rambeslut om rättssäkerhetsgarantier i brottmål (se avsnitt 18.3.9).

18.3.2 Människohandel, sexuell utnyttjande av barn och barnpornografi

Riksdagen har godkänt rambeslutet om bekämpande av människohandel (prop. 2001/02:99, bet. 2001/02:JuU28, rskr. 2001/02:219). Rambeslutet, som antogs i juli 2002 (2002/629/RIF), omfattar människohandel för dels arbetskraftsexploatering, dels sexuell exploatering och behandlar bl.a. definitioner av straffbar människohandel, lägsta maximistraff och vad som ska anses utgöra försvårande omständigheter, ansvar och påföljder för juridiska personer, jurisdiktion och brottsoffer.

Riksdagen antog den 26 maj proposition Ett utvidgat straffansvar för människohandel (prop. 2003/04:111, bet. 2003/04: JuU20, rskr. 2003/04:232). I propositionen föreslås de lagändringar som krävs för att

Sverige ska uppfylla åtagandena i bl.a. rambeslutet. Lagändringarna trädde i kraft den 1 juli. Skr. 2004/05:60

Den 22 december 2003 antogs ett rambeslut om bekämpande av sexuellt utnyttjande av barn och barnpornografi (2004/68/RIF). I rambeslutet återfinns bl.a. bestämmelser om vad som ska vara straffbart sexuellt utnyttjande av barn och straffbara förfaranden med barnpornografi samt vilka straffrättsliga påföljder som dessa gärningar ska kunna leda till. Riksdagen har godkänt rambeslutet (prop. 2003/04:12, bet. 2003/04: JuU9, rskr. 2003/04:108). I november överlämnades propositionen om en ny sexualbrottslagstiftning (prop. 2004/05:45) till riksdagen. I propositionen föreslås bl.a. de lagändringar som krävs för att Sverige ska uppfylla rambeslutets bestämmelser.

18.3.3 Människosmuggling

I november 2002 antog rådet dels ett direktiv (2002/90/EG), dels ett rambeslut (2002/946/RIF), i syfte att förstärka kampen mot olaglig invandring och människosmuggling. Avsikten med direktivet och rambeslutet är att vidareutveckla Schengenregelverket och att fastställa effektiva straffrättsliga påföljder för människosmuggling. Direktivet anger vilka handlingar som ska vara förbjudna medan rambeslutet bl.a. innehåller bestämmelser om vilka påföljder som ska kunna dömas ut. Riksdagen har godkänt rambeslutet (prop. 2001/02:37, bet. 2001/02:SfU6, rskr. 2001/02:71).

Riksdagen antog den 24 mars propositionen människosmuggling och tidsbegränsat uppehållstillstånd för målsägande och vittnen m.m. (prop. 2003/04:35, bet. 2003/04: SfU6, rskr. 2003/04:164). I enlighet med propositionens förslag har vissa av utlänningslagens straffbestämmelser ändrats, bl.a. har straffskärpningar införts för människosmuggling och organiserande av människosmuggling. Även straffet för den som i vinstsyfte hjälper en utlännings att olovligen vistas i Sverige har skärpts. Lagändringarna trädde i kraft den 1 oktober 2004.

De lagförslag som lagts fram i propositionen vad avser människosmuggling och hjälp till olovlig vistelse föranleddes av genomförandet i svensk rätt av de nyss nämnda instrumenten.

18.3.4 Narkotikabrott

Rådet antog den 25 oktober det s.k. narkotikarambeslutet som innehåller minimibestämmelser för brottsrekvisit och påföljder för olaglig narkotikahandel (2004/757/RIF). Riksdagen har godkänt rambeslutet (prop. 2003/2 004:147, bet. 2003/2004: JuU29, rskr. 2003/04:280).

Rambeslutet anger vilka handlingar som ska anses utgöra olaglig narkotikahandel respektive olaglig handel med s.k. narkotikaprekursorer, dvs. ämnen som kan användas vid framställning av narkotika, samt vilka straff som dessa brott ska kunna leda till. Rambeslutet innehåller också bestämmelser om ansvar och påföljder för juridiska personer, jurisdiktion och åtal.

Inom Justitiedepartementet pågår arbetet med förslag till de lagändringar som krävs för att Sverige ska uppfylla rambeslutet. Enligt en

preliminär bedömning bör ett nytt brott som omfattar viss befattning med narkotikaprekursorer införas. En proposition är avsedd att lämnas till riksdagen under 2005. Skr. 2004/05:60

18.3.5 Förverkande av vinning av brott

En politisk överenskommelse om innehållet i rambeslutet nåddes vid rådets möte i december 2002. Riksdagen har godkänt rambeslutet (prop. 2003/04:166, bet. 2004/05: JuU5, rskr. 2004/05:22). Sedan bl.a. Sverige under 2004 återkallat sin parlamentariska granskningsreservation är rambeslutet klart att antas.

Enligt rambeslutet ska medlemsstaterna dels säkerställa att det blir möjligt att helt eller delvis förverka hjälpmedel och vinning som härrör från brott som kan leda till frihetsberövande i mer än ett år, eller egendom vars värde motsvarar sådan vinning, dels se till att det blir möjligt att förverka egendom från personer som dömts för vissa särskilt allvarliga brott, även om det inte kan konstateras att egendomen härrör från just det brott personerna dömts för (s.k. utvidgat förverkande).

En proposition med förslag till de lagändringar som bedöms som nödvändiga för att Sverige ska uppfylla de förstnämnda bestämmelserna i rambeslutet beräknas kunna lämnas under våren 2005. Beträffande regler om utvidgat förverkande beräknas en proposition kunna lämnas 2006.

18.3.6 IT-brott

I februari 2003 träffade rådet en politisk överenskommelse om innehållet i ett rambeslut om angrepp mot informationssystem. Riksdagen har godkänt rambeslutet (prop. 2003/04:164, bet. 2004/05:JuU4, rskr. 2004/05:6), men det har ännu inte antagits av rådet.

Utkastet till rambeslut innehåller bestämmelser om vilka handlingar som ska vara straffbelagda som angrepp mot informationssystem och vilka påföljder dessa brott ska kunna leda till. Dessutom finns bestämmelser om bl.a. ansvar och påföljder för juridiska personer, domsrätt och informationsutbyte. Rambeslutet överensstämmer i huvudsak med motsvarande bestämmelser i Europarådets konvention om IT-relaterad brottslighet.

Inom Justitiedepartementet utarbetas för närvarande en departementspromemoria med förslag till de lagändringar som bedöms nödvändiga för att Sverige ska uppfylla åtagandena i rambeslutet och konventionen.

18.3.7 Tillämpningen av ne bis in idem-principen

Under våren 2003 presenterade Grekland ett förslag till rambeslut om tillämpningen av ne bis in idem-principen, dvs. den inom straffrätten grundläggande principen om att ingen ska åtalas eller dömas två gånger för samma gärning. Som framgår av faktapromemoria 2002/03: FPM59 finns bestämmelser på området redan idag, men förslaget syftar till att principen ska få en utökad tillämpning genom ett djupare samarbete mellan medlemsstaterna.

Kommissionen förväntas under 2005 lägga fram ett nytt förslag till rambeslut om tillämpningen av ne bis in idem-principen tillsammans med ett meddelande om behörighetskonflikter gällande jurisdiktionsregler.

18.3.8 Utsläpp från fartyg

Kommissionen presenterade under våren 2003 förslag till ett direktiv och ett rambeslut beträffande föroreningar orsakade av fartyg. Direktivet syftar bl.a. till att definiera vad som ska utgöra otillåtna utsläpp från fartyg. Rambeslutet (se faktapromemoria 2002/03:FPM95) ska föreskriva att de överträdelser som definieras i direktivet ska vara kriminaliserade samt ange vilka straff som ska kunna följa på brotten. I juni 2004 träffades en politisk överenskommelse i transportrådet beträffande direktivet. Direktivet förväntas bli behandlat i Europaparlamentet i början av 2005. Rådet nådde en politisk överenskommelse om rambeslutet den 21 december.

18.3.9 Rättssäkerhetsgarantier i brottmål

I maj lade kommissionen fram ett förslag till rambeslut om vissa rättssäkerhetsgarantier i brottmål i Europeiska unionen (KOM (2004)328 slutlig). Förhandlingar inleddes under hösten och kommer att fortsätta 2005.

Som framgår av faktapromemoria 2004/05:FPM24 syftar rambeslutet till att stärka misstänkta och tilltalades rättigheter samt att öka förtroendet mellan de rättsvårdande myndigheterna i medlemsstaterna och därmed förbättra tillämpningen av principen om ömsesidigt erkännande av domar och beslut på det straffrättsliga området. De rättigheter som omfattas av rambeslutet är rätt till juridisk rådgivning, rätt till kostnadsfri tolkning och översättning, garantier för att personer som inte är kapabla att förstå eller följa ärendets gång visas särskild hänsyn, rätt att meddela sig med bl.a. familj och konsulära myndigheter samt skriftlig rättighetsinformation.

18.4 Polissamarbete

18.4.1 Europol

Europeiska unionens polisbyrå Europol, med högkvarter i Haag i Nederländerna, startade sin verksamhet 1999. Vid slutet av 2004 arbetade drygt 400 personer på Europol. Omkring 60 av dessa var medlemsstaternas utsända sambandsmän. Målet för Europol är att bidra till effektivare samarbete mellan de brottsbekämpande myndigheterna i unionen i kampen mot den gränsöverskridande brottsligheten. Verksamheten har under det gångna året fokuserat på inlemmandet av de nya medlemsländerna i Europolsamarbetet, nödvändigheten av att informationsflödet till Europol

från de brottsbekämpande myndigheterna och stödet till medlemsstaterna genom analysprojekt effektiviseras. Även slutförandet av arbetet med att inrätta informationsregistret har prioriterats. De brottsbekämpande aktiviteterna har koncentrerats till områdena narkotikabrott, illegal invandring och människosmuggling, terrorism, organiserad brottslighet, penningförfalskning samt ekonomisk brottslighet.

18.4.2 Annat polissamarbete

Sverige presenterade under våren ett förslag till rambeslut om förenklat informationsutbyte mellan brottsbekämpande myndigheter. Genomförande av förslaget skulle innebära att utbytet av information och under rättelser kan ske snabbare och enklare redan på underrättelsestadiet (innan en brottsutredning kommit igång) samt i större omfattning än vad som för närvarande sker. Förslaget är upptaget i EU:s handlingsplan för terrorism och ska vara färdigförhandlat senast i december 2005.

Politisk enighet finns om att ge den europeiska polisakademien (CEPOL) status som juridisk person och att ge akademien ett fast säte vid Bramshill, Storbritannien. En rådsresolution antogs i februari om säkerheten vid toppmöten och liknande arrangemang.

18.4.3 Schengen och övriga gränskontrollfrågor

EU fortsatte att lägga stor vikt vid samarbetet kring personkontrollen vid medlemsstaternas yttre gränser.

Europeiska rådet uppmanade i juni 2003 kommissionen att lägga fram ett förslag till omarbetning av den gemensamma handboken för personers passage av de yttre gränserna. Kommissionen presenterade därför i juli 2004 sitt förslag om en gemenskapskodex om gränspassage för personer, vilken omfattar gränspassage av såväl yttre som inre gräns.

Rådet antog den 25–26 oktober förordningen om en europeisk byrå för förvaltningen av det operativa samarbetet vid medlemsstaternas yttre gränser. Gränsbyrån ska samordna medlemsländernas samarbete i gränskontroll- och gränsövervakningsfrågor, gällande bl.a. riskanalys, utbildning och gemensamma insatser vid de yttre gränserna. Verksamheten ska inledas den 1 maj 2005.

Vid rådets möte den 13 december antogs vidare förordningen om standarder för säkerhetsdetaljer och biometriska kännetecken i pass och resehandlingar. Enligt denna ska pass och resehandlingar som utfärdas av medlemsstaterna inom 18 månader efter antagandet av de tekniska specifikationerna innehålla en digital ansiktsbild och fingeravtryck inom 36 månader. En proposition i detta ärende planeras till våren 2005.

I Haagprogrammet uppmanas bl.a. rådet att inrätta grupper med nationella experter som kan ge praktiskt bistånd till de medlemsstater som begär detta. Vidare uppmanas rådet och kommissionen att senast i slutet av år 2006 inrätta en gemenskapsfond för gränsförvaltning och kommissionen uppmanas även att lägga fram förslag om en kompletterande Schengenövervakningsmekanism.

Under året drevs arbetet vidare med frågor och initiativ som i många fall påbörjats föregående år, bl.a. arbetet med Storbritanniens och Irlands

anslutning till delar av Schengenregelverket. Under året har ett rådsbeslut antagits om Storbritanniens anslutning till vissa delar av Schengenregelverket. Storbritanniens anslutning till Schengens informationssystem (SIS) kommer sannolikt att ske under 2005 och för Irland något senare. Arbetet med nästa generation av Schengens informationssystem – SIS II – fortskred genom kommissionens arbete med att ta fram en ny teknisk plattform. Målet är att systemet ska vara färdigt att ta i drift i början av 2007 och att EU:s nya medlemsstater ska kunna anslutas därefter. Ett avtal med Schweiz har ingåtts om dess anslutning till Schengenregelverket. En gemensam ståndpunkt har antagits om att införa en rådsförordning som ska ge fordonsregistrerande myndigheter tillgång till relevanta delar av SIS.

18.5 Effektivare tullsamarbete

I enlighet med rådets resolution av den 2 oktober 2003 har en strategi för tullsamarbetet utarbetats i syfte att klargöra tullförvaltningarnas framtida roll i den tredje pelaren (2003/C 247/01). Samarbetet har härigenom fått en fastare och effektivare struktur. Konventionen om ömsesidigt bistånd och samarbete mellan tullförvaltningar i EU (Neapel II-konventionen) tillämpas provisoriskt mellan de medlemsstater som enats om detta (EUTC 2423.1.1998).

Tullinformationssystemet (TIS), som togs i drift den 24 mars 2003, ska underlätta informationsutbyte mellan tullförvaltningar och stärka efterlevnaden av tullbestämmelserna. Sverige har medverkat till att analysera vissa problem med TIS och lagt fram förslag till förbättringar.

19 Visering, asyl, invandring och annan politik som rör fri rörlighet för personer

19.1 Horisontella frågor

Högnivågruppen för asyl och migrationsfrågor har till uppgift att utifrån ett pelaröverskridande perspektiv skapa och utveckla en enhetlig och integrerad politik inom unionen för de viktigaste ursprungs- och transitländerna. Gruppen rapporterar till såväl rådet för allmänna frågor och yttre förbindelser som rådet för rättsliga och inrikes frågor. För ändamålet har för perioden 2004–2008, inom ramen för programmet AENEAS (EUT L 80, 18.3.2004, s. 1–5), anslagits 250 miljoner euro för program ämnade att bl.a. utveckla migrationspolitik i tredjeländer, främja lagliga migrationskanaler, stärka internationellt skydd, bekämpa olaglig invandring, inklusive människohandel, samt bidra till återtagandavtal och hållbar reintegration i ursprungsländer.

Direktiv om flyktingar och alternativt skyddsbehövande

Den 29 april antog rådet direktiv 2004/83/EG om miniminormer för när tredjelandsmedborgare eller statslösa personer ska betraktas som flyktingar eller som personer som av andra skäl behöver internationellt skydd samt om dessa personers rättsliga ställning och innehållet i det beviljade skyddet (EUT L 304, 30.9.2004, s. 12–23). Det s.k. skyddsgrundsdirektivets huvudsakliga syfte är att garantera att medlemsstaterna tillämpar gemensamma kriterier för att fastställa vilka tredjelandsmedborgare eller statslösa personer som behöver internationellt skydd samt garantera att en miniminivå av förmåner är tillgänglig för dessa personer i samtliga medlemsstater. Ett långsiktigt syfte är också att begränsa asylsökandes förflyttningar mellan medlemsstaterna när sådana endast motiveras av rättsliga skillnader, något som tillnärmning av reglerna om erkännande och innebörd av flyktingstatus och status som alternativt skyddsbehövande bör bidra till. Direktivet ska vara genomfört senast den 10 oktober 2006. Regeringen beslutade den 16 september att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att ta ställning till hur direktivet ska genomföras i Sverige (Dir. 2004:114). Uppdraget ska redovisas senast den 16 september 2005.

Direktiv om asylprocedurer

Den 29 april nåddes en politisk överenskommelse om direktivet om miniminormer för medlemsstaters förfaranden för att bevilja eller återkalla flyktingstatus och vid rådsmötet den 19 november fastställdes den slutliga versionen av direktivförslaget.

Bakgrunden till direktivet är det av kommissionen reviderade förslag (KOM (2002) 326 slutlig) som presenterades i juni 2002. Förslaget fastställer miniminormer för medlemsstaterna vad gäller förfarandet för att bevilja eller återkalla flyktingstatus, från det att en asylansökan lämnats in till det att beslut fattats.

Ett sammanhållet asylförfarande

Den 15 juli presenterade kommissionen ett meddelande om ett sammanhållet asylförfarande – ett steg mot mer effektiva och enhetliga asylprocesser (KOM (2004) 503 slutlig). Förslaget syftar till att EU ska verka för att alla stater inför sammanhållna processer för ansökningar om flyktingskap och alternativt skydd. Regeringen har välkomnat meddelandet. Sverige har redan ett sammanhållet asylförfarande och anser att det leder till en tydligare, säkrare och mer effektiv asylhandläggning. Rådet har tillstyrkt de inledande delarna av förslaget och uppdragit åt kommissionen att i början av 2005 utarbeta en plan för hur förberedelsefasen ska läggas upp.

Den 4 juni 2004 presenterade kommissionen ett meddelande om en styrd inresa till EU för personer i behov av internationellt skydd och en förstärkt skyddskapacitet i ursprungsregionerna, ”Förbättrad tillgång till långsiktiga lösningar” (KOM (2004) 410 slutlig). Kommissionen föreslog där regionala skyddsprogram på EU-nivå för att komma till rätta med utdragna flyktingsituationer. Programmen ska vara flexibla och situationsanpassade och utformas i nära samarbete med länderna i den aktuella regionen. EU ska vidare bistå ursprungsländer och transitländer med kapacitetsuppbyggnad. Som en del i skydds-programmen föreslog kommissionen även ett vidarebosättningsprogram på EU-nivå för medlemsstater som önskade delta. Europeiska rådet välkomnade kommissionens meddelande i rådslutsatserna från den 4–5 november. Rådet noterade även det stora antal flyktingar som tredje länder får ta emot och underströk behovet av att EU bistår dessa länder. Mot bakgrund av detta inbjöd rådet kommissionen att presentera en handlingsplan för pilotprogram för regionala skyddsprogram. Ett sådant skyddsprogram föreslås stå färdigt senast i december 2005.

Europeiska flyktingfonden

Den 2 december beslutade rådet att förlänga den europeiska flyktingfonden för en ny period, 2005–2010 (EUT L 381, 28.12.2004, s. 52 – 62). Fonden upprättades år 2000 i syfte att utveckla och harmonisera medlemsstaternas insatser för mottagande av asylsökande, asylprövning, integration och frivilligt återvändande. Under den nya perioden ska fonden särskilt främja genomförandet av bestämmelserna i befintlig och framtida gemenskapslagstiftning på asylområdet, exempelvis direktiven om mottagande av asylsökande, asylprocedurer och skyddsgrunder. Projekt som bedrivs i samverkan mellan två eller flera medlemsstater kommer att ges större utrymme än tidigare. År 2004 uppgick den totala summan projektmedel för svensk del till 23,2 miljoner kronor.

19.3 Harmonisering av den europeiska migrationspolitiken

Direktiv om fri rörlighet för EU-medborgare och deras familjemedlemmar

Den 29 april antogs Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/38/EG om unionsmedborgare och deras familjemedlemmars rätt att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorium. Syftet med det nya direktivet om fri rörlighet är att förenkla regelverket genom att slå samman nio befintliga direktiv rörande arbetstagare, egenföretagare, tjänsteutövare, studerande och icke ekonomiskt aktiva, till en rättsakt. Artiklarna 10 och 11 i förordning 1612/68 och dessa direktiv upphävs. EG-domstolens praxis har i stor utsträckning kodifierats i detta direktiv. Direktivet syftar vidare till att det ska bli enklare för unionsmedborgare att utnyttja rätten till fri rörlighet, att möjligheterna att begränsa rätten till

vistelse ska regleras tydligare samt att rörlighet och bosättning för unionsmedborgares familjemedlemmar ska underlättas avsevärt, oavsett medborgarskap. Grundprincipen är att unionsmedborgarna ska kunna röra sig fritt mellan medlemsstaterna på ungefär samma villkor som när medlemsstaters medborgare flyttar och byter bostad eller arbetsplats i de egna länderna. Medlemsstaterna ska införliva direktivet senast den 30 april 2006.

Direktiv om forskare

Den 19 november nåddes en politisk överenskommelse om direktiv för att underlätta tredjelandsmedborgares inresa och vistelse i medlemsstaterna i forskningssyfte (KOM (2004) 178 slutlig). Initiativet grundar sig bl.a. på konstaterandet att EU kommer att behöva 700 000 nya forskare fram till år 2010 för att kunna uppfylla det mål som fastställdes av Europeiska rådet i Barcelona. I direktivet anges villkoren för inresa och vistelse i medlemsstaterna för forskare från tredjeländer som avser att under minst tre månader genomföra ett forskningsprojekt, inom ramen för ett mottagningsavtal med ett forskningsorgan.

Direktiv om studenter

Den 13 december antog rådet direktivet om villkoren för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse för studier, elevutbyte, oavlönad yrkesutbildning eller volontärarbete 2004/114/EG. Syftet med rådets direktiv är att fastställa villkoren för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse på medlemsstaternas territorium för en period som överstiger tre månader, för studier, elevutbyte, oavlönad yrkesutbildning eller volontärarbete samt om reglerna för förfaranden för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse på medlemsstaternas territorium för dessa ändamål.

Återvändande

Den 23 februari antogs rådets beslut 2004/191/EG om fastställande av kriterier och närmare föreskrifter för ersättning för finansiella obalanser som uppstår till följd av tillämpningen av direktiv 2001/40/EG om ömsesidigt erkännande av beslut om avvisning eller utvisning av medborgare i tredjeländ. Rådet antog även under våren ett förslag till slutsatser om vissa förberedande insatser för ett finansiellt instrument för hanteringen av återvändande på migrationsområdet. Insatserna syftar främst till att underlätta det praktiska samarbetet mellan medlemsstaterna samt till att främja integrerade återvändandeplaner som ska leda till ett effektivt och varaktigt återvändande.

Den 29 april antogs rådets beslut 2004/573/EG om organisation av gemensamma flygningar för återvändande från två eller flera medlemsstaters territorium av tredjelandsmedborgare vilka omfattas av enskilda beslut om återvändande. Syftet med beslutet är att effektivisera återvändande genom att organisera gemensamma flygningar.

Den 2 december antog rådet slutsatser om bästa praxis vid återvändanden till specifika länder. Målet med detta är att underlätta medlemsstaternas samarbete kring återvändanden.

Återtagandeavtal

Den 2 november antog rådet slutsatser om prioriteringar för en framgångsrik gemensam återtagandepolitik. Rådsslutsatserna innehåller bl.a. en redogörelse för vilka kriterier som bör avgöra med vilka länder gemenskapen främst bör ingå återtagandeavtal. I ett återtagandeavtal fastställs vilka procedurer och kriterier som ska gälla för att den ena parten ska återta en person som vistas utan tillstånd på den andra partens territorium.

Åtgärder mot olaglig invandring, människosmuggling och människohandel

Den 24 mars antog riksdagen propositionen människosmuggling och tidsbegränsat uppehållstillstånd för målsägande och vittnen m.m. (prop. 2003/04:35, bet. 2003/04:SfU6, rskr. 2003/04:164). I enlighet med propositionens förslag har vissa av utlänningslagens straffbestämmelser ändrats, bl.a. har straffskärpningar införts för människosmuggling och organiserande av människosmuggling. Även straffet för den som i vinstsyfte hjälper en utlänning att olovligt vistas i Sverige har skärpts. Lagändringarna trädde i kraft den 1 oktober 2004. De lagförslag som lagts fram i propositionen vad avser människosmuggling och hjälp till olovlig vistelse föranleddes av genomförandet i svensk rätt av rådets direktiv 2002/90/EG av den 28 november 2002 om definition av hjälp till olaglig inresa, transitering och vistelse (EUT L 328, 5.12.2002 s. 17) och rådets rambeslut av den 28 november 2002 om förstärkning av den straffrättsliga ramen för att förhindra hjälp till olaglig inresa, transitering och vistelse (EUT L 328, 5.12.2002 s. 1).

Den 28 april antogs rådets direktiv 2004/81/EG om uppehållstillstånd till tredjelandsmedborgare som har fallit offer för människohandel eller som har fått hjälp till olaglig invandring och vilka samarbetar med de behöriga myndigheterna (EUT L 261, 6.8.2004, s. 19).

Den 29 april antog rådet direktiv 2004/82/EG om skyldighet för transportörer att lämna uppgifter om passagerare. Direktivet syftar till att förbättra gränskontroller och bekämpa olaglig invandring genom att transportörer åläggs att på begäran översända förhandsuppgifter om passagerare till behöriga nationella myndigheter. Direktivet innebär att de nationella myndigheterna som ansvarar för gränskontrollerna ges bättre möjligheter att upptäcka t.ex. försök till människosmuggling.

19.4 Viseringspolitiken

Den 8 juni beslutade rådet om inrättandet av ett gemensamt europeiskt system för utbyte av viseringsinformation (VIS) och dess finansiering (2004/512/EG; EUT L213, 15.6.2004, s.5). Systemet kommer att möjliggöra utbyte av uppgifter om viseringar mellan medlemsstaterna, då det

blir möjligt för behöriga nationella myndigheter att på elektronisk väg föra in och uppdatera viseringsuppgifter (även ansiktsbilder och fingeravtryck). VIS kommer bl.a. att bidra till en förbättrad förvaltning av den gemensamma viseringspolitiken samt till den inre säkerheten och kampen mot terrorism. Vidare har två rättsakter trätt i kraft. Den ena rör representation, dvs. att en Schengenstat kan utfärda viseringar för en annan Schengenstat på samma ort eller i samma land där den andra medlemsstatens egna utlandsmyndighet är belägen (rådets beslut 2004/15/EG; EUT L5, 9.1.2004, s.76). Beslutet har möjliggjort en etablering av ett administrativt samarbete mellan Finland och Sverige avseende viseringsärenden i Bratislava. Ett liknande samarbete mellan Sverige och Finland planeras i Nicosia på Cypern. Den andra rättsakten innehåller ett krav på medicinsk reseförsäkring för viseringssökande tredjelandsmedborgare (rådets beslut 2004/17/EG; EUT L5, 9.1.2004, s. 79).

19.5 Integration av tredjelandsmedborgare

Rådet för rättsliga och inrikes frågor antog den 19 november gemensamma grundläggande principer för integrationspolitik inom EU. Principerna, som inte är bindande, är avsedda att kunna ligga till grund för utvecklingen på politikområdet såväl i de enskilda medlemsstaterna som på unionsnivå.

I november utgav kommissionen en handbok om integration som är avsedd att kunna fungera som inspiration och idégivare för både praktiker och beslutsfattare.

20 Skydd och beredskap

Detta samarbetsområde har fortsatt att utvidgas till att gälla mer än traditionell räddningstjänst och omfattar numera t.ex. även skydd av kritisk infrastruktur. Områdets svenska benämning har därför ändrats från räddningstjänst till skydd och beredskap.

Framför allt det ökande terroristhotet har lett till förslag i EU om förstärkning och utveckling av samarbetet på området. Ett solidaritetsprogram antogs i december för ömsesidig hjälp medlemsstaterna emellan med konsekvenshantering i händelse av omfattande terroristattacker. En särskild överenskommelse träffades i oktober för att underlätta samordning av FN:s och EU:s humanitära insatser i tredjeland.

21 Tillväxt och sysselsättning

21.1 Tillväxt och sysselsättning

21.1.1 Prioriterade verksamheter och mål

Sysselsättningsfrågorna har sedan mitten av 1990-talet prioriterats högt på EU:s dagordning. År 2000 antogs den s.k. Lissabonstrategin med målet att, genom nära samverkan mellan ekonomisk politik, sysselsättningspolitik och socialpolitik, stärka unionens konkurrenskraft och stimulera till fler och bättre jobb och hållbar tillväxt. EU har även enats om att medlemsstaterna ska sträva mot full sysselsättning, och nå följande delmål: en total sysselsättningsgrad på 67 procent 2005, och 70 procent 2010, för kvinnor 57 procent 2005, och 60 procent 2010 samt för äldre (55–64 år) 50 procent 2010.

Den arbetsform som används för att bedriva samarbetet inom EU är den s.k. öppna samordningsmetoden. Sysselsättningsstrategin är fördragsfäst sedan 1997, men bygger på mellanstatligt samarbete utan bindande lagstiftning.

21.2 EU:s sysselsättningsstrategi

EU:s sysselsättningsstrategi är ett nyckelinstrument för att uppnå de högt ställda ambitionerna från Lissabon.

Sysselsättningsriktlinjer för 2003–2006

Enligt artikel 128.2 i fördraget ska kommissionen årligen presentera ett förslag till riktlinjer för sysselsättningen. Sysselsättningsriktlinjerna ska stämma överens med de allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken.

I april 2003 presenterades förslag till nya sysselsättningsriktlinjer som ska ligga fast under tre år (2003–2006), och i princip till 2010. Dessa innefattar tre övergripande mål samt tio särskilda riktlinjer. Ett antal kvantitativa mål understödjer riktlinjerna.

Enligt fördragets artikel 128.4 kan rådet med kvalificerad majoritet på rekommendation av kommissionen avge rekommendationer till medlemsstaterna mot bakgrund av granskningen av medlemsstaternas sysselsättningspolitik.

I rådets rekommendationer till Sverige för 2004 framgår att Sverige redan uppfyller alla de gemensamma EU-målen för sysselsättning till 2010. Enligt rådet bör Sverige främst anstränga sig för att motverka bristen på arbetskraft, särskilt i ljuset av den åldrande befolkningen. Sverige fick följande fem rekommendationer för 2004:

- Gynna tillväxten av små och medelstora företag, i synnerhet genom att lätta på de administrativa bördorna.
- Motverka det ökande antalet långtidssjukskrivna genom att främja arbetsinriktade lösningar och förbättra arbetsvillkoren.
- Undanröja återstående arbetslöshetsfällor och motsvarande.
- Följa upp resultaten av insatserna för att integrera invandrare i arbetskraften.
- Minska antalet ungdomar som lämnar skolan i förtid och förbättra möjligheterna till utbildning för personer med kort utbildning och personer utanför arbetskraften; åtgärda problemen med begynnande flaskhalsar och bristande överensstämmelse mellan utbud och efterfrågan när det gäller arbetskraftens kompetens inom sektorer där kort eller medellång utbildning krävs.

Sveriges handlingsplan för sysselsättning 2004

Enligt artikel 128.3 i fördraget ska varje medlemsstat till rådet och kommissionen överlämna en årsrapport om de viktigaste åtgärder som vidtagits för att genomföra sysselsättningspolitiken mot bakgrund av sysselsättningsriktlinjerna.

Handlingsplanen underlättar utbyte av goda exempel, erfarenheter och jämförelser länderna emellan samt ligger till grund för den gemensamma sysselsättningsrapporten. I handlingsplanen 2004 redovisas Sveriges insatser för att genomföra de tio riktlinjerna och rådets rekommendationer. Bland annat redovisas regeringens strategi för att minska sjukskrivningarna, åtgärder för att minska antalet ungdomar som lämnar skolan i förtid, arbetsmarknadsinsatser för invandrare, regeringens långsiktiga arbete med att minska marginaleffekterna i skatte- och bidragssystemen samt insatserna för att ytterligare förbättra förutsättningarna för företagandet. Sveriges handlingsplan överlämnades till kommissionen och rådet den 1 oktober.

EU:s gemensamma sysselsättningsrapport 2003/2004

Enligt artikel 128.5 i fördraget ska rådet och kommissionen, efter en granskning av medlemsstaternas handlingsplaner för sysselsättning, upprätta en gemensam årsrapport om sysselsättningssituationen i gemenskapen och om genomförandet av sysselsättningsriktlinjerna.

I strävan att nå målen framhålls i den gemensamma sysselsättningsrapporten 2003/2004 att prioritet bör ges till balans mellan flexibilitet och trygghet för mer anpassbara företag och arbetstagare, ökat arbetskraftsutbud i alla grupper, att göra arbete lönsamt genom åtgärder på en rad områden – också icke-finansiella såsom barnomsorg – samt att investera mer effektivt i humankapital.

Prioriteringarna följer väl budskapet i den rapport som togs fram i november 2003 av en expertgrupp ledd av f.d. nederländske premiärministern Wim Kok och som avspeglades i årets rekommendationer till medlemsstaterna. För att nödvändiga reformer ska genomföras effektivt är det också viktigt att engagera fler aktörer och skapa bättre styrelseformer och partnerskap.

22 Arbetsmarknadsfrågor och sociala frågor

Rådet för sysselsättning och socialpolitik, hälso- och sjukvård samt konsumentfrågor hanterar en rad olika frågor. Frågor om arbetsrätt och arbetsmiljö som ingår i den sociala dimensionen inom EU grundas på fördragets avdelning XI, kapitel 1 Sociala bestämmelser. Arbetsrätt och arbetsmiljö regleras huvudsakligen i artiklarna 136–140.

22.1 Arbetsrätt

22.1.1 Information till och samråd med arbetstagare

Den utredning som tillsattes i oktober 2003 inför genomförandet av Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/14/EG om inrättande av en allmän ram för information till och samråd med arbetstagare i Europeiska gemenskapen redovisade sitt uppdrag i augusti 2004. Under året har betänkandet och remissutfallet behandlats inom Regeringskansliet. Direktivet ska vara genomfört i medlemsstaterna den 23 mars 2005.

Enligt direktivet ska de anställda informeras om den senaste och förväntade utvecklingen samt den ekonomiska situationen i företaget. Rätten till information och samråd omfattar också beslut som kan medföra väsentliga förändringar i arbetsorganisationen eller anställningsavtalen. Direktivet innehåller även regler om kollektivavtalsreglerad information och samråd samt regler om tystnadsplikt beträffande information som kan skada företaget. Medlemsstaterna kan välja att tillämpa direktivet på företaget med minst 50 anställda eller där minst 20 arbetstagare sysselsätts vid en driftsenhet.

22.1.2 Skydd för arbetstagarna vid arbetsgivarens insolvens

Rådets direktiv 80/987/EG om tillämpning av medlemsstaternas lagstiftning om skydd för arbetstagarna vid arbetsgivarens insolvens (i Sverige konkurs) reviderades 2002. Ändringsdirektivet 2002/74/EG ska vara

genomfört i medlemsstaterna senast den 8 oktober 2005. Ändringen är bl.a. föranledd av att EG-domstolen i ett antal mål behandlat s.k. transnationella situationer, dvs. när insolvensförfarande inleds i en annan medlemsstat än den där arbetet utförs. Genom ändringsdirektivet ska det land där arbetstagarna utförs sitt arbete svara för garantin i det fall då arbetsgivaren drabbas av insolvens i annat EU- eller EES-land. Dessutom har begreppet ”insolvens” fått en något ändrad innebörd. Under året utarbetades en departementspromemoria och en lagrådsremiss inom Näringsdepartementet.

22.1.3 Arbetsvillkor för personal uthyrd av bemanningsföretag

De förhandlingar om ett förslag till direktiv om arbets- och anställningsvillkor i bemanningsföretag som inleddes i juni 2002 återupptogs. Frågan behandlades i rådet under hösten, dock utan framgång. De svåra frågorna som hindrade beslut i juni 2003 kvarstod och det konstaterades att det skulle krävas kreativitet för att nå en kompromiss till decembermötet. Återigen uttalade europeiska rådet att resultat önskades. Ärendet fanns uppe på dagordningen för rådsmötet i december, men togs bort på grund av att det inte ansågs färdigbehandlat.

22.1.4 Företagens sociala ansvar (CSR)

Sedan några år pågår inom ramen för EU-samarbetet arbete med att främja företagens sociala ansvar (CSR). Syftet är att uppmärksamma företagens sociala ansvar för sysselsättning och sociala konsekvenser. Det av kommissionen inrättade europeiska flerpartsforumet om CSR presenterade en rapport i juni. Rapporten samt resultat från konferenser bl.a. det holländska ordförandeskapets konferens i Maastricht den 7–9 november, utgör underlag till det meddelande med förslag till en europeisk ram för främjande av företagens sociala ansvar som kommissionen aviserat att de ska presentera i mars 2005.

22.2 Hälsa och säkerhet i arbetet

22.2.1 Svenskt genomförande av EU:s arbetstidsdirektiv

Genom Europaparlamentets och rådets direktiv (2000/34/EG) om vissa ändringar i det ursprungliga arbetstidsdirektivet (93/104/EG) kom vissa sektorer som tidigare hade varit undantagna att omfattas av direktivets regler. De båda direktiven fördes samman genom Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/88/EG. Detta s.k. kodifierade direktiv, som inte innebar några ändringar i sak, trädde i kraft den 2 augusti 2004.

Huvuddelen av bestämmelserna i direktivet skulle vara genomförda i medlemsstaterna i augusti 2003. Sverige har rapporterat till kommissionen om detta genomförande.

I september överlämnade regeringen till riksdagen propositionen 2003/04:180 Tydligare genomförande av EG:s arbetstidsdirektiv. I propositionen föreslås att nya bestämmelser införs som motsvarar arbetstidsdirektivets regler om högst 48 timmars genomsnittlig veckoarbetstid, elva timmars sammanhängande dygnsvila, arbetstid för nattarbetande samt kompensationsledigt vid tillfälliga undantag från regeln om veckovila. Lagens så kallade EG-spärrar förtydligas, det vill säga att kollektivavtal inte får innebära mindre förmånliga regler för arbetstagarna än som följer av arbetstidsdirektivet. De nya bestämmelserna ska inte gälla arbeten inom sådana offentliga verksamheter som är undantagna från arbetstidsdirektivets tillämpningsområde, till exempel vissa arbeten inom polis och försvar. Lagändringen föreslås träda i kraft den 1 juli 2005. Om arbetsgivaren den 30 juni 2005 och därefter är bunden av kollektivavtal som reglerar arbetstidsfrågor ska de nya bestämmelserna dock först tillämpas fr.o.m. den 1 januari 2007.

Under året fördes även förhandlingar rörande en översyn av direktiv 2003/88/EG om arbetstidens förläggning m.m. Enligt en översynsklausul i direktivet och mot bakgrund av EG-domstolens domar i fallen Simap respektive Jaeger inledde kommissionen en översyn med sikte på förslag om lämpliga förändringar av direktivet. Kommissionen presenterade ett förslag till nytt direktiv som innebar en paketlösning i syfte att finna en godtagbar balans mellan flexibilitet för verksamheter och arbetstagares skydd för hälsa och säkerhet. Förhandlingarna om förändringar i direktivet fortsätter under 2005.

22.2.2 Direktiv om regler för elektromagnetiska fält och optisk strålning

I april antogs Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/40/EG om minimikrav för arbetstagares hälsa och säkerhet vid exponering för risker som har samband med fysikaliska agens (elektromagnetiska fält) i arbetet. Detta direktiv var det tredje direktivet av fyra som rör fysikaliska agens (mekaniska vibrationer, buller, elektromagnetiska fält och optiskt strålning). Den 18 juni presenterade det irländska ordförandeskapet i samverkan med kommissionen ett förslag till ett fjärde direktiv, avseende optisk strålning i arbetet. Rådet ställde sig i december bakom förslaget, varvid frågan överlämnades till Europaparlamentet för behandling.

22.3 Sociala dialogen

Sociala dialogen och goda relationer mellan arbetsmarknadens parter står i centrum för den europeiska sociala modellen. Den 6 mars 2003 fattade rådet beslut om inrättande av ett socialt trepartstoppmöte för tillväxt och sysselsättning. Toppmötet ska fungera som samrådsorgan mellan rådet, kommissionen och arbetsmarknadens parter. I augusti presenterade kommissionen meddelandet Partnerskap för förändring i ett utvidgat EU – Ökad genomslagskraft för den sociala dialogen i EU (KOM (2004) 557 slutlig). Syftet med meddelandet är att öka medvetenheten om och förståelsen av den sociala dialogens resultat, förbättra dess genomslagskraft

och främja vidare utveckling på grundval av effektivt samspel mellan arbetsmarknadens parter på olika nivåer. Skr. 2004/05:60

22.4 Social trygghet

22.4.1 Öppna samordningsmetoden

Arbetet inom kommittén för social trygghet (KST), som inrättades 2000 i syfte att främja samarbetet på det sociala trygghetsområdet inom ramen för Lissabonstrategin genom den öppna samordningsmetoden, inriktades främst på formerna för det kommande samarbetet om hälso- och sjukvård och äldreomsorg samt på de nya medlemsstaternas handlingsplaner mot fattigdom och social utestängning. Arbetet med pensionssystemen fortsatte. Vid sysselsättningsrådets (EPSCO) möte i oktober diskuterades frågan om sociala tjänster i allmänhetens intresse i en offentlig debatt. Kommittén uttalade sig även frågan om översynen av Lissabonstrategin med anledning av den s.k KOK-rapporten. Riksdagen har fortlöpande informerats om detta arbete. Den öppna samordningsmetoden kommer att utvärderas under 2006.

22.4.2 Pensioner och pensionssystem

Nationella strategier för hur de framtida demografiska utmaningarna ska mötas med utgångspunkt i de elva målen för stabila och hållbara pensionssystem som fastställdes i Laeken 2001 togs fram 2002. Under 2004 utvärderade rådet och kommissionen målen och arbetsmetoderna på pensionsområdet samt fortsatte med en kartläggning av 2:a samt 3:e pelarens pensionssystem. Arbetet på pensionsområdet skedde i nära samarbete mellan kommittén för social trygghet (KST) och kommittén för ekonomisk politik (KEP). Medlemsstaterna ska presentera sina nationella pensionsstrategirapporter senast den 15 juli 2005.

22.4.3 Fortsatt samarbete om handikappfrågor

Regeringen verkar också för att ett fullt deltagande i samhällslivet för människor med funktionshinder möjliggörs. Under 2004 fortsatte samarbetet och 2005 planerar regeringen ta initiativ till att lyfta fram frågan i EU-samarbetet.

22.5 Samordning av systemen för social trygghet

Förordningen (EEG) nr 1408/71 om samordning av medlemsstaternas system för social trygghet tillkom för att underlätta den fria rörligheten inom EU och EES-länderna för arbetstagare, egenföretagare, pensionärer samt deras familjer. Under året har vissa ändringar beslutats i gällande förordning 1408/71 och i tillämpningsförordningen 574/72. Kommission-

en föreslog i december 1998 att förordningen skulle revideras. Avsikten var att förenkla samordningsreglerna. Den nya förordningen 883/2004, antogs två dagar före EU:s utvidgning. Den kommer inte att tillämpas innan en tillämpningsförordning förhandlats fram, troligtvis under 2006. Den moderniserade förordningen saknar emellertid vissa delar. Det gäller bilagor till förordningen om särskilda regler för vissa medlemsstaters tillämpning av förordningen och för vissa särskilda icke avgiftsfinansierade förmåner som undantas från huvudregeln om export av förmåner. Under 2005 väntas förslag från kommissionen till nya bilageavsnitt samt ett förslag till ny tillämpningsförordning.

Europeiskt sjukförsäkringskort

Den 1 juni infördes det gemensamma europeiska sjukförsäkringskortet, tillverkat av plast. Kortet krävs för att få sjukvård i en annan medlemsstat i enlighet med förordning (EEG) nr 1408/71 och kommer gradvis att ersätta de nuvarande pappersformulären, E111 i A4-storlek, som under en övergångsperiod fortfarande kommer att utfärdas av vissa medlemsstater. Sverige gick helt över till att utfärda det europeiska sjukförsäkringskortet från och med dagen det infördes.

22.5.1 Nytt direktiv om erkännande av yrkeskvalifikationer

I maj antog rådet en politisk överenskommelse om en gemensam ståndpunkt om kommissionens förslag till nytt direktiv om erkännande av yrkeskvalifikationer (KOM (2002) 119 slutlig). Direktivet syftar till att ersätta samtliga direktiv om ömsesidigt erkännande av examens- och kompetensbevis. Inom gemenskapen finns för närvarande 15 direktiv som syftar till att uppnå fri rörlighet för arbetstagare, etableringsfrihet och frihet att tillhandahålla tjänster. Huvuddelen av direktiven omfattar särskilda yrkesområden, främst inom hälso- och sjukvården, och innebär en harmonisering av lagstiftningen. Syftet är att nå en konsolidering och förenkling av gällande regler samt att öka rättssäkerheten för medborgarna inom EU när det gäller tillträde till yrken som är reglerade. Ett bättre system för samarbete mellan de nationella myndigheterna föreslås också för att underlätta rörligheten och stödja och informera medborgarna. En viktig nyhet i direktivet är förslag till förenklingar av villkoren för tillfälligt tillhandahållande av tjänster i en annan medlemsstat.

23 Jämställdhet

23.1 EU:s femte handlingsprogram för jämställdhet

Ett centralt inslag i EU:s jämställdhetsarbete är de handlingsprogram som kommissionen utarbetar. Det nuvarande femte handlingsprogrammet har formen av en ramstrategi för jämställdhet och gäller under åren 2001 till

2006 (efter ett beslut om att förlänga programmet ett år). Programmet omfattar både jämställdhetsintegrering i alla EU:s politikområden samt särskilda insatser riktade till kvinnor. Inom ramen för särskilda insatser har olika teman prioriterats. För 2004 var temat ”Könsroller och stereotyper”. För 2005 är temat mäns ansvar i jämställdhetsarbetet, framför allt mäns ansvar att förena arbets- och familjeliv.

23.2 Resultatindikatorer för jämställdhet

Vid FN:s fjärde kvinnokonferens i Peking 1995 antogs en handlingsplan i vilken tolv prioriterade områden angavs. EU valde att utveckla indikatorer för att följa, jämföra och effektivisera arbetet inom en del av dessa områden. Indikatorer har fastställts avseende andelen kvinnor i beslutsprocessen, kvinnor och ekonomi, kvinnors och mäns möjligheter att förena förvärvsarbete och föräldraskap, lönejämställdhet mellan kvinnor och män, våld mot kvinnor i hemmet samt kvinnor och män i beslutsfattande positioner inom den ekonomiska sfären.

Utvecklingsarbetet fortsatte under 2004. Det irländska ordförandeskapet samlade in data inom området sexuella trakasserier på arbetsplatsen och Nederländerna arbetade under sitt ordförandeskap vidare med detta underlag och presenterade förslag på indikatorer för att följa utvecklingen inom detta område.

Tanken är att de indikatorer som tagits fram ska användas och följas upp inom ramen för de pågående processer där de naturligt hör hemma (t.ex. i sysselsättningsstrategin och processen om att förhindra social utslagning).

Kommissionen har också tagit initiativ till utvecklingen av en databas som nu finns tillgänglig på Internet. Denna databas innehåller uppgifter om kvinnor och män som beslutsfattare inom politiken.

23.3 Jämställdhet i olika rådskonstellationer

Parallellt med utvecklingen av indikatorer fortsatte arbetet med att följa upp hur jämställdhetsintegreringen genomförts i olika rådskonstellationer. Under det irländska ordförandeskapet granskades utbildningsrådet och under det nederländska rådet för rättsliga och inrikesfrågor. Arbetet påbörjades under Frankrikes ordförandeskap hösten 2000 med två rådskonstellationer – rådet (utbildning) och rådet (inre marknaden). Sverige fortsatte under sitt ordförandeskap med att granska området vetenskap och forskning i rådet (forskning) samt de beslut inom biståndsområdet som har fattats av rådet (utveckling) ur ett könsperspektiv. Belgien fokuserade utrikespolitik och de allmänna ekonomiska riktlinjerna under sitt ordförandeskap och Spanien granskade jämställdhetsperspektivet i miljö-, jordbruks- och strukturfondspolitiken. Danmark fortsatte med att se över hur jämställdhetsperspektivet hade beaktats i rådet (sysselsättning, socialpolitik, hälsa och konsumentfrågor), som har övergripande ansvar för politikområdet jämställdhet. Det danska ordförandeskapet sammanställde även en handledning för hur kommande ordförandeskap kan jämställdhetsintegrera rådsarbetet. Det grekiska ordförandeskapet

granskade området Information, Kommunikation och Teknologi inom rådet (konkurrenskraft), Italien granskade rådet (allmänna frågor och yttre förbindelser), Irland granskade rådet (utbildning) och Nederländerna granskade jämställdhetsintegrering av rådet (rätts- och inrikesfrågor). Skr. 2004/05:60

23.4 Nytt direktiv om förbud mot diskriminering vid handel med varor och tjänster

Den 13 december antog rådet ett nytt direktiv om förbud mot diskriminering vid handel med varor och tjänster. Syftet är att genomföra principen om likabehandling av kvinnor och män när det gäller tillgång till och tillhandahållande av varor och tjänster som är tillgängliga för allmänheten inom såväl den offentliga som den privata sektorn. Direktivet ska vara genomfört i nationell rätt senast december 2007.

23.5 Omarbetning av direktiv om likabehandling av kvinnor och män i arbetslivet

Rådet behandlade under hösten ett förslag till omarbetat direktiv som gäller likabehandling av kvinnor och män i arbetslivet. Syftet med det nya direktivet är att förenkla och modernisera reglerna för likabehandling av kvinnor och män. Det är sju olika direktiv som nu ska slås samman till ett, samtidigt som rättspraxis från EG-domstolen inkluderas i det nya direktivet. Eftersom det är en omarbetning som genomförs kommer det nya direktivet inte att få några konsekvenser för svensk del. Slutbehandlingen av direktivet kommer sannolikt att ske under 2005.

24 Folkhälsa

24.1 Alkohol

Sverige har i flera år fört diskussioner om alkohol och folkhälsa med medlemsstaterna och med kommissionen. I juni antog rådet slutsatser om unga och alkohol och upprepade sin tidigare begäran från 2001 till kommissionen om att presentera en gemenskapsstrategi för att minska alkoholens skadeverkningar. Rådet uttalade också att detta är en av de största utmaningarna för hälsoministrarna. En nationell expert från Sverige var placerad i kommissionen (GD Hälsa och konsumentskydd) för att under sex månader arbeta med strategin. Under 2005 eller 2006 avser kommissionen arrangera en ministerkonferens om alkohol där ett förslag till strategi från kommissionen ska presenteras.

I oktober enades de nordiska hälsoministrarna om en gemensam hållning i vissa alkoholpolitiska frågor gentemot EU, bl.a. om att gemensamt försöka bryta nuvarande nollskattenivå på vin, generellt höja minimiskatterna på öl, sprit och alkoholisk samt halvera de indikativa nivåerna

för privat införsel av alkohol och att dessa nivåer utgör en absolut högsta gräns för sådan införsel. Kraven framfördes av Sverige vid Ekofin-rådets möte den 7 december. Skr. 2004/05:60

24.2 Tobak

24.2.1 Rådsbeslut om anslutning till WHO:s ramkonvention för tobakskontroll

Rådet antog i juni beslut 2004/513/EG om undertecknande av Världshälsoorganisationens ramkonvention för tobakskontroll. Konventionen behandlar all form av lagstiftning, politiska åtgärder och andra verktyg som är effektiva för att minska tobaksbruk och tobaksrelaterad ohälsa. WHO har pekat ut tobak som en av de viktigaste riskfaktorerna för uppkomst av ohälsa globalt.

Beslutet avser de delar av ramkonventionen som ligger inom gemenskapsrätten. WHO:s ramkonvention för tobakskontroll, som antogs av Världshälsoförsamlingen den 21 maj 2003, innehåller såväl delar som innefattas av gemenskapsrätten som delar som faller inom nationell rätt. Därmed krävs dels ett beslut av rådet för de delar som faller inom EG-rätten, dels ett nationellt beslut som avser konventionen i sin helhet samt de delar som är nationell rätt.

Regeringen planerar att lämna en proposition till riksdagen den 17 mars 2005 avseende bl.a. det nationella genomförandet av WHO:s ramkonvention för tobakskontroll för de delar som ligger inom ramen för nationell rätt. Sverige kommer därefter att kunna ansluta sig till konventionen efter riksdagsbehandlingen.

24.3 Narkotika

24.3.1 EU:s narkotikastrategi och handlingsplan

EU:s femåriga narkotikastrategi och handlingsplan löpte ut i slutet av 2004. Europeiska rådet antog i december en ny narkotikastrategi (dok 15074/04) som ska löpa fram till och med 2012. Strategin syftar till att ge riktlinjer för unionens insatser på narkotikaområdet och kommer att utgöra basen för de kommande handlingsplanerna. Under året godkändes också formellt rambeslut 2004/757/RIF om minimibestämmelser för brottsrekvisit och påföljder för olaglig narkotikahandel. Vidare antogs en av Sverige initierad rådsresolution (11267/04) om cannabis – något som får ses som en framgång för den restriktiva narkotikapolitiken.

24.3.2 Narkotikaprekursorer

Skr. 2004/05:60

Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 273/2004 om narkotikaprekursorer antogs i februari. Förordningen träder i kraft den 18 augusti 2005 och ersätter då rådets direktiv 92/109/EEG av den 14 december 1992 om tillverkning och utsläppande på marknaden av vissa ämnen som används vid illegal tillverkning av narkotiska preparat och psykotropa ämnen.

I december antog rådet förordning (EG) nr 111/2005 om regler för övervakning av handeln med narkotikaprekursorer mellan gemenskapen och tredjeländer. Denna ersätter från och med den 18 augusti 2005 rådets förordning (EEG) nr 3677/90 av den 13 december 1990 om åtgärder för att försvåra avledningen av vissa ämnen för olaglig framställning av narkotika och psykotropa ämnen.

Innehållet i de nya förordningarna är i huvudsak detsamma som i det direktiv respektive den förordning de ersätter. Vissa bestämmelser har dock förtydligats så att det t.ex. klargörs att även naturprodukter som innehåller en narkotikaprekursor kan omfattas av övervakningen. Vidare har vissa bestämmelser som rör kontroll över handeln skärpts för att ytterligare försvåra avledning av narkotikaprekursorer till marknaden för olaglig narkotikatillverkning. Detta gäller bl.a. mellanhänders verksamhet med att underlätta handeln med narkotikaprekursorer mellan tredje länder.

24.4 Smittskydd

24.4.1 Europeiskt centrum för förebyggande och kontroll av sjukdomar till Sverige

I april beslutades Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 851/2004 om inrättandet av ett europeiskt centrum för förebyggande och kontroll av sjukdomar. Centrets huvuduppgifter är epidemiologisk övervakning, tidig varning och tidiga åtgärder, vetenskapliga yttranden, teknisk assistans till medlemsstaterna och tredje land samt stöd och utveckling för EU-beredskap vid hälsohot. Centret kommer att verka i nära samarbete med den expertis som finns i medlemsstaterna. Vid Europeiska rådets möte i december 2003 beslutades att det kommande centret skulle lokaliseras i Sverige. Regeringen beslutade i februari att det ska lokaliseras till Stockholm, eller i en till Stockholm angränsande, kommun. Under våren 2005 kommer centret att börja fungera som en fristående myndighet.

24.4.2 Influensapandemiberedskap

Under året har behovet av ökad samverkan i frågor som rör beredskap mot pandemisk (global epidemi) spridning av influensa återkommande varit föremål för diskussion på flera rådsmöten. Bland annat har man

kommit överens om att utvidga hälsosäkerhetskommitténs mandat till att även omfatta frågor som rör influensapandemiberedskap. Skr. 2004/05:60

24.4.3 Internationella hälsoreglementet

Ett annat viktigt område är den översyn av det internationella hälsoreglementet som inletts inom WHO. Medlemsstaterna och kommissionen har under förhandlingarna agerat gemensamt för att få till stånd ett effektivt övervakningssystem för smittsamma sjukdomar och andra allvarliga gränsöverskridande hälsohot.

24.4.4 Hiv/aids

År 2001 hölls en särskild session om hiv/aids i FN:s generalförsamling. Vid denna session ställde sig ledare från alla världens länder bakom en deklARATION om behovet av omedelbara åtgärder för att bekämpa hiv/aids och dess följdverkningar, den s.k. UNGASS-deklARATIONEN.

Ett ministermöte i Dublin 23–24 februari hölls som en uppföljning av det åtagande som UNGASS-deklARATIONEN innebär och syftade till att ge ett europeiskt ramverk. Detta vidareutvecklades under ett ministermöte i Vilnius 16–17 september med fokus på hur EU kan samarbeta med sina grannländer i kampen mot hiv/aids.

Inför ministermötet i Vilnius presenterade kommissionen ett arbetsdokument (C (2004) 3414) avseende behovet av en samordnad strategi för att bekämpa hiv/aids inom Europeiska unionen och angränsande länder. Arbetsdokumentet innefattar ett antal konkreta insatser som kommissionen avser genomföra fram till slutet av 2005 för att förstärka arbetet mot hiv/aids.

Under rådets möte (sysselsättning och socialpolitik, hälso- och sjukvård samt konsumentfrågor) den 6–7 december hölls en riktlinjedebatt med utgångspunkt i de frågor som kommissionen tagit upp i sitt arbetsdokument. De aspekter som främst fördes fram var behovet av samarbete kring forskning samt att stigma motverkas och mänskliga rättigheter garanteras för dem som är smittade.

25 Hälso- och sjukvård

Europeiskt samarbete kring hälso- och sjukvårdsfrågor och patienters rörlighet

I slutet av 2003 slutfördes arbetet i den så kallade högnivåprocessen, där medlemsstaternas ansvariga ministrar på hälso- och sjukvårdsområdet arbetat med bl.a. frågor om hur de nationella hälso- och sjukvårdssystemen kan samarbeta kring frågor med ett europeiskt mervärde.

Under 2004 har diskussioner förts om hur slutsatserna från denna högnivåprocess bäst ska föras vidare. Bland annat har en ny högnivå-

grupp med politiska företrädare från de olika medlemsstaterna inrättats under EU-kommissionen. Undergrupper till denna grupp har också inrättats, där de viktigaste framtidsfrågorna för de europeiska hälso- och sjukvårdssystemen diskuterats, bl.a. gränsöverskridande hälso- och sjukvård, referenscentra och e-hälsovård.

26 Konsumentpolitik

Under året har konsumentfrågorna enbart behandlats av konkurrenskraftsrådet, dvs. inre marknad, industri och forskning, och således inte av EPSCO-rådet, dvs. sysselsättning, socialpolitik, hälso- och sjukvård samt konsumentfrågor. Avstämningar med EU-nämnden och Lagutskottet har skett löpande.

26.1 Samarbete mellan tillsynsmyndigheter för att förbättra konsumentskyddet

Europaparlamentets och rådets förordning (EG) 2006/2004 om samarbete mellan de nationella tillsynsmyndigheter som ansvarar för konsumentskyddslagstiftningen (förordningen om konsumentskyddssamarbete) antogs formellt den 27 oktober. Avsikten med förordningen är att få till stånd en bättre kontroll av att de lagar som ska skydda konsumenternas ekonomiska intressen vid gränsöverskridande handel verkligen efterlevs. Förordningen innebär att ett nätverk av offentliga tillsynsmyndigheter upprättas. Tillsynsmyndigheterna kan vidta åtgärder mot näringsidkare inom sitt rättskipningsområde oavsett var de berörda konsumenterna finns. Dessutom kan tillsynsmyndigheterna göra samordnade aktioner. Förordningen fastslår vilka rättigheter och skyldigheter de nationella tillsynsmyndigheterna ska ha när de samarbetar. En databas ska byggas upp av kommissionen för att klassificera och registrera överträdelse samt underlätta kommunikationen mellan tillsynsmyndigheterna. Vidare ska en kommitté inrättas för att lösa problem och på sikt utveckla en samsyn när det gäller tolkningen av det gemensamma regelverket. Förordningen innebär också att överenskommelser om ömsesidigt bistånd med tredjeland och behöriga internationella organisationer kan ingås. En faktagrupp har ingetts till riksdagen (2003/04 FPM:27).

26.2 Gemensam ståndpunkt om otillbörliga affärsmetoder

Rådet träffade den 17–18 maj en politisk överenskommelse om direktivförslaget om otillbörliga affärsmetoder som tillämpas av näringsidkare gentemot konsumenterna på den inre marknaden (KOM (2003) 356). Direktivförslaget siktar på en fullständig harmonisering när det gäller otillbörliga affärsmetoder som skadar konsumenternas ekonomiska intressen. Sverige och Danmark reserverade sig mot förslaget i en gemensam deklARATION. Skälet till detta var risken för att förslaget kommer att leda till att konsumentskyddet försämras i de medlemsstater

som har ett högre konsumentskydd än gällande minimiregler. Enligt förslaget kan medlemsstaterna ha kvar ett högre konsumentskydd enbart under en övergångsperiod. Kommissionen ska undersöka möjligheten att harmonisera de områden som inte är harmoniserade. I november antogs en gemensam ståndpunkt av rådet och förslaget översändes till Europaparlamentet för en andra behandling. En not har överlämnats till EU-nämnden. Direktivet förväntas bli antaget under våren 2005. Nordiska ministerrådets ämbetsmannakommitté för konsumentfrågor har under året tagit initiativ till ett projekt för att analysera vilken påverkan ett direktiv om otillbörliga affärsmetoder kommer att ha på den nordiska marknadsföringslagstiftningen. En faktagromemoria har ingetts till riksdagen (2003/04 FPM:32).

26.3 Ännu inget beslut om säljfrämjande åtgärder

Förordningsförslaget angående säljfrämjande åtgärder på den inre marknaden (KOM (2001) 546 slutlig) diskuterades intensivt under året. Både inför rådsmötet i maj och inför rådsmötet i september var målsättningen att uppnå en politisk överenskommelse. Detta lyckades inte. En anledning var att några medlemsstater önskar en reglering i form av ett direktiv i stället för i form av en förordning. Sverige stödjer förslaget i sin nuvarande lydelse. Det huvudsakliga syftet med förslaget är att undanröja förbud och restriktioner i medlemsstaterna som rör kombinerade erbjudanden bl.a. i form av rabatter, gåvor, säljfrämjande tävlingar och spel. Samtidigt ska förslaget tillgodose ett högt konsumentskydd. Bland annat alkohol, tobak samt försäljning under självkostnadspris har undantagits från tillämpningsområdet. Rena lotterier omfattas inte heller av förslaget. En faktagromemoria har ingetts till riksdagen (2001/02 FPM:82).

26.4 Omarbetat förslag till nytt direktiv om konsumentkrediter

I september 2002 lade kommissionen fram ett förslag till nytt konsumentkreditdirektiv (KOM (2002) 443). Förslaget syftade till att skapa bättre förutsättningar för en inre marknad för konsumentkrediter samt att säkerställa en hög nivå på konsumentskyddet. Detta skulle åstadkommas framför allt genom att i högre grad harmonisera medlemsstaternas regler på området. I förslaget fanns bestämmelser om bl.a. information och rådgivning före avtal, kreditprövning, ångerrätt, förtidsbetalning samt registrering och kontroll av kreditgivare.

Förslaget kritiserades dock på en rad punkter – dock inte de övergripande målen – av såväl medlemsstaterna som Europaparlamentet. Kommissionen har under året arbetat om förslaget och därvid meddelat att man godtagit en rad av de ändringsförslag som Europaparlamentet och medlemsstaterna fört fram. För närvarande avvaktas det omarbetade förslaget från kommissionen i sammanställt skick. Därefter fortsätter diskussionerna.

I januari presenterade kommissionen ett meddelande om skräppost (KOM (2004) 28 slutlig). I meddelandet anges vilka åtgärder kommissionen anser vara nödvändiga för att komplettera EU-förbudet mot skräppostreklam. Bland annat omnämns effektiv tillsyn, självreglering, tekniska lösningar, ökad konsumentmedvetenhet och internationellt samarbete. Rådsslutsatser med anledning av meddelandet antogs i mars. Rådsslutsatserna framhåller särskilt betydelsen av internationellt samarbete. Under hösten har rådet vidare antagit slutsatser som tar upp ett antal kortsiktiga åtgärder för att komma till rätta med skräppost. Det handlar bl.a. om att utvärdera om skillnaderna i nationell lagstiftning försvårar möjligheterna till gränsöverskridande samarbete. Vidare ska det utredas om gemenskapens finansierings-program kan användas för att stimulera utvecklingen av tekniska lösningar mot skräppost. Slutsatserna innebär även att ett utökat informationsutbyte ska ske mellan medlemsstaterna om dessa frågor. Kommissionen uppmanas att inta en aktiv roll i det internationella samarbetet. Det hot skräpposten innebär mot informationssamhället genom kopplingen till virus spridning, bedrägerier och andra olagliga aktiviteter betonas.

På ett rådsmöte under våren tog Sverige upp problemet med modemkapningar och efterlyste en analys av dels av läget inom gemenskapen, dels förutsättningarna för gemensamma åtgärder.

26.6 Fortsatt arbete för ökad produktsäkerhet och säkra tjänster

Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/95/EG av den 3 december 2001 om allmän produktsäkerhet trädde i kraft den 1 januari 2004. Direktivet har i huvudsak genomförts genom den nya produktsäkerhetslagen (SFS 2004:451). För att underlätta ett effektivt genomförande av direktivet har riktlinjer och vägledande dokument tagits fram genom ett kommittéförfarande. Arbete har vidare bedrivits på expertgruppsnivå med förslag till ett nytt leksaksdirektiv, som planeras till början av år 2006. När det gäller tjänsters säkerhet har kommissionen, som en följd av rådets resolution från 2003, fortsatt sitt arbete med att utreda frågan.

26.7 Nätverk för konsumentinformation och tvistlösning

Kommissionen har under året med hjälp av två konsultfirmor utvärderat verksamheten inom dels nätverket för konsumentinformation och rådgivning (European Consumer Center, ECC), dels nätverket för tvistlösning utanför domstol (European Extra-Judicial Network, EEJ-net). Slutsatsen är att nätverken fungerat bra och att de fyller en viktig funktion när det gäller att underlätta för konsumenterna att utnyttja den inre marknaden. Kommissionen har under året förberett en sammanslagning av nätverken, som blir verksamt från 1 januari 2005.

DEL 6 KONKURRENSKRAFTSFRÅGOR – INRE MARKNADEN, INDUSTRI OCH FORSKNING

27 Inre marknadens utveckling

Den inre marknaden står i centrum för Lissabonstrategin som ett element för ekonomisk tillväxt och ökad sysselsättning. De mer konkreta resultaten under året är bl.a. beslut gällande ömsesidigt erkännande av yrkeskvalifikationer, gränsöverskridande fusioner och ökad rörlighet för familjer till tredjelandsmedborgare. Tjänsteområdet är utpekat som ett av de viktigaste områdena för fortsatt tillväxt i Europa och förhandlingarna om ett tjänstedirektiv har inletts. Den påtagliga ökningen av hinder på den utvidgade inre marknaden visar att grundinstrumenten för den inre marknadens funktion fortsatt är viktiga att utveckla och förbättra. Ett fungerande administrativt samarbete och informella strukturer för lösande av problem har en viktig roll att spela. Kok II rapporten blir en viktig del i utformningen av konkurrenskraftsrådets inspel till Europeiska rådets vårmöte. Genomförande av direktiv, en effektiv inre marknad för tjänster och handlingsplanen för finansiella tjänster är prioriterade frågor.

27.1 Konkurrenskraftsrådet

De irländska och nederländska ordförandeskapen har haft en ambition att uppnå en integrering av alla frågor som hanteras i konkurrenskraftsrådet i syfte att bidra till att uppnå Lissabonmålen. En ökad användning av högnivågruppen för konkurrenskraft har skett och flera diskussionsunderlag och tankepapper har arbetats fram under året. Det nederländska ordförandeskapet har använt dagen innan rådsmötena för informella möten i syfte att främja diskussionerna vid rådsmötet. Inför varje möte har samråd med EU-nämnden skett. Samsyn har gällt i alla principiellt viktiga frågor.

27.2 Kommissionens strategi för den inre marknaden

Kommissionen lanserade en strategi för den inre marknaden i november 1999. Strategin har därefter reviderats flera gånger (våren 2000, 2001 och 2002). Strategin har kommit att få stor betydelse som vägvisare och politiskt påtryckningsmedel för olika initiativ på den inre marknaden.

År 2003 presenterade kommissionen en strategi (KOM (2003) 238) för den inre marknaden 2003–2006 som fortfarande gäller, se faktabromemoria 2002/03:FPM86. Strategin innehåller analys och förslag på åtgärder på tio centrala områden. Den övergripande målsättningen för kom-

missionen är att få den inre marknaden att växa och fungera i takt med utvidgningen och möjliggöra Lissabonmålen 2010.

I början av 2004 presenterade kommissionen den första genomföranderapporten (KOM (2004) 22) för strategin. Rapporten utgjorde en del av det övergripande s.k. genomförandepaketet som också innehöll rapport om genomförandet av de allmänna ekonomiska riktlinjerna och sysselsättningsriktlinjerna.

Man kunde konstatera att över hälften av åtgärderna på den inre marknaden som skulle ha genomförts senast utgången av 2003 var genomförda. Tyvärr kvarstod frågan om gemenskapspatentet och en del andra centrala rättsakter. Kommissionen påpekade också i sin genomföranderapport att det var viktigt att se över styrelseformerna på den inre marknaden och förbättra samarbetet mellan medlemsstaterna. Nästa genomföranderapport presenteras i början av 2005.

27.2.1 Resultattavlan för den inre marknaden samt genomförande av direktiv

Kommissionens resultattavla för den inre marknaden publicerades i juli och visade ett genomförandeunderskott för antagna direktiv om igenomsnitt 2,2 procent. Sverige har ett underskott om 1,8 procent. Endast Danmark, Spanien, Storbritannien, Irland och Finland uppnår 1,5 procentmålet. Överträdelseärendena minskar endast marginellt, trots ambitiös målsättning om en 50 procentig minskning fram till 2006. Sverige har en mycket god placering och förbättrar sig dessutom i antal fall; från 32 till 28 fall. Två länder i EU står ensamma för cirka 30 procent av ärendena.

Resultattavlan innehöll också en undersökning av prisnivåerna i de nya medlemsstaterna. Kommissionen förväntar sig att utvidgningen kommer att leda till en större konvergens. Vid jämförelse av en blandad varukorg ligger Sverige ungefär i mitten.

27.3 Bättre och enklare regler i EU

Att förbättra och förenkla EU:s regler har länge varit en av unionens uttalade prioriteringar och är fortsatt en av de svenska profilfrågorna.

27.3.1 Handlingsram för förenkling av gemenskapslagstiftning

I februari 2003 presenterade kommissionen ett meddelande (KOM (2003) 71 slutlig) med en handlingsram och riktlinjer för översynen av gemenskapslagstiftningens disposition, presentation och proportionalitet. Handlingsramen utgjorde en uppföljning av det tidigare SLIM-initiativet (Simpler Legislation for the Internal Market) som sträckte sig över perioden 2003–2004 och omfattade all gemenskapslagstiftning.

27.3.2 Företagspaneler – en möjlighet för företagen att granska EU:s regler

Skr. 2004/05:60

Den europeiska företagstestpanelen (European Business Test Panel, EBTP), som i dagsläget består av 2539 företag av olika storlek, har sedan starten i slutet av 2003 genomfört tre konsultationer om EG-regler som rör skatter, offentlig upphandling och ömsesidigt erkännande. För våren 2005 står förslag om anti-diskriminering och nya metoden som prioriterade på kommissionens kortlista på nya områden att skicka ut för konsultation. Organisationen som leds av kommissionen är ett bra verktyg och mätinstrument i att testa nya EU-förslag i näringslivet på basis av principen 10 frågor–10 minuter. De nya medlemsstaterna deltar i panelen 2005. Sverige har hittills anmält 94 företag till panelen.

27.4 Administrativt samarbete/SOLVIT

Åtgärder för en väl fungerande marknad är en ständigt pågående process som ställer höga krav på kommissionen och medlemsstaterna. Sedan 1997 finns ett nätverk för att lösa gränsöverskridande handelshinder mellan EU/EFTA och EES-länderna. I Sverige är det Kommerskollegium som är nationell kontaktpunkt. Dit kan såväl privatpersoner som företag vända sig när de stöter på hinder till den fria rörligheten av varor, tjänster, personer och kapital. Den gemensamma databasen för lösande av handelshinder (SOLVIT) drogs igång i juli 2002 (KOM (2001) 702).

Alltsedan systemen inrättades har ca 600 hinder anmälts till Kommerskollegium. De flesta hinder rör varor (367), ofta olika produktkrav relaterade till hälsa, miljö och säkerhet. Ett vanligt förekommande problem gäller personbilar, motorcyklar och husvagnar där privatpersoner drabbas av hinder vid import. Ärenden som rör hinder för den fria rörligheten för tjänster uppgår till 109 och för personers fria rörlighet till 96. Jämfört med tidigare år har ärendeströmningen under 2004 fördubblats.

27.5 Associationsrätt

Till följd av den handlingsplan om modernare bolagsrätt och effektivare företagsstyrning i EU som kommissionen presenterade i maj 2003 har flera förslag och rekommendationer på det associationsrättsliga området behandlats under året. Rådet antog den 25 november en allmän inriktning om ett förslag till ett tionde bolagsrättsligt direktiv om gränsöverskridande fusion av bolag med begränsat ansvar (KOM (2003) 703 slutlig). Parlamentet förväntas anta förslaget våren 2005. En redovisning av förslaget finns i faktapromemoria 2003/04:FPM48. Förslaget syftar till att underlätta gränsöverskridande sammanslagningar mellan bolag och är främst avsett för små och medelstora företag som på grund av sin storlek och sitt lägre aktiekapital inte lämpligen kan fusioneras till ett europabolag.

Kommissionen har vidare i november lämnat ett förslag om ändringar i det andra bolagsrättsliga direktivet om kapitalskydd (KOM (2004) 730 slutlig). Ändringarna syftar främst till förenklingar men avser också att stärka minoritetsskyddet.

Kommissionen antog i oktober mot bakgrund av handlingsplanen två rekommendationer om företagsstyrning, dels en rekommendation om ersättning till företagsledning, dels en rekommendation om oberoende styrelseledamöter. Rekommendationerna finns i engelsk lydelse tillgängliga på kommissionens webbplats.

27.6 Redovisnings- och revisionsfrågor

Kommissionen har i enlighet med förfarandet i den s.k. IAS-förordningen (förordning (EG) nr 1606/2002) fortsatt att anta ett antal nya och förändrade internationella redovisningsstandarder för tillämpning av börsnoterade europeiska företag från och med år 2005. Redovisningsstandarderna publiceras successivt i EU:s officiella tidning så snart översättningarna färdigställts. Arbetet med att anta ett heltäckande regelverk för de börsnoterade företagens finansiella rapportering förväntas i viss utsträckning fortsätta även under år 2005.

Kommissionen överlämnade i oktober ett förslag till direktiv (KOM (2004) 725 slutlig) med ändringar i det fjärde och det sjunde bolagsrättsliga direktivet (78/660/EEG och 83/349/EEG). Förslagen syftar till att stärka förtroendet för företagens finansiella rapportering. Arbetet i rådet inleds under 2005.

Ett förslag till ett nytt åttonde bolagsrättsligt direktiv om lagstadgad revision har behandlats i rådets arbetsgrupp för revisionsfrågor. En redogörelse för förslaget har lämnats i faktapromemoria 2003/04: FPM106. Ekofin-rådet antog i december en gemensam ståndpunkt beträffande direktivförslaget, som innehåller ett omfattande regelverk om bl.a. vilka krav som ska ställas på revisorer som utför lagstadgad revision.

Sverige deltog även vid möten i EU:s föreskrivande redovisningskommitté, kontaktkommittén för redovisningsfrågor och kommissionens kommitté för revisorsfrågor. Vid mötet i den senare diskuterades bl.a. införlivandet av internationella revisionsstandarder i EG-rätten.

27.7 EG-direktiv inom legal metrologi

Legala mätinstrument

Den 31 mars antogs rådets och parlamentets direktiv om legala mätinstrument (2004/22/EG). Det ersätter och moderniserar ett flertal äldre detaljinriktade direktiv. Med legala mätinstrument avses sådana som används vid ekonomiska transaktioner, där betalning sker utifrån mått, volym- eller viktenheter, eller i bevissammanhang. Exempel på mätinstrument som regleras är vatten, värme-, gas och elmätare, taxametrar, vågar och bränslepumpar.

Direktivet omfattar tio mätinstrumentgrupper och är utformat enligt den nya metoden. De grundläggande metrologiska kraven är utformade som prestandakrav och inte som konstruktionsspecifikationer. De anger vilka väsentliga krav som ska uppfyllas och säkerställande av dessa genom olika kontrollordningar för att mätinstrument ska kunna placeras

på den inre marknaden. Harmoniserade standarder eller rekommendationer från OIML (den internationella organisationen för legal metrologi) används som presumtion för att uppfylla kraven. Förfarandena för bedömning av överensstämmelse med kraven har hämtats från den globala metoden för provning och certifiering.

Direktivet är totalharmoniserat och delvis optionellt. Med optionalitet menas att det finns möjlighet för medlemsstaterna att avstå från att införa en reglering kring en typ av mätinstrument. Om en reglering däremot införs ska denna följa direktivet. Kravet på att använda kontrollerade mätinstrument för vissa mätningar kan således skilja sig åt mellan medlemsstaterna. Mätinstrumentet som uppfyller direktivets krav ska vara märkt med CE och ett kompletterande M (står för metrology). Det finns inga bestämmelser om harmonisering av nationella system för återkommande kontroll (omverifiering/revision) av mätinstrument i bruk.

Vid jämförelse med andra medlemsstater har Sverige en förhållandevis begränsad reglering inom området. Direktivet ska samtidigt vara genomfört i alla medlemsstaterna den 30 april 2006 och träder ikraft, efter en informationsperiod på 6 månader, den 30 oktober 2006. Genomförandet kommer framför allt att medföra en hel del arbete med före-skrifter som idag finns hos fyra myndigheter. För att ytterligare harmonisera regelverken inom området har näringsministrarna i Nordiska ministerrådet, som ett led i gränshindersarbetet, inrättat en arbetsgrupp med nationella experter som arbetar med genomförandet i respektive länder.

En utredning har genomförts av Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll (SWEDAC) avseende genomförandet av direktivet i svensk rättsordning. Utredningen har remissbehandlats och det finns en bred enighet om att föreskrifterna kan samlas hos en myndighet medan det finns skilda uppfattningar om ansvaret för marknadskontrollen. Regeringen har även uppdragit åt Ekonomistyrningsverket att bl.a. kartlägga omfattningen och uppbyggnaden av system för statliga avgifter avseende de legala mätinstrument som omfattas av mätinstrument-direktivet och andra direktiv inom området legal metrologi. Uppdraget ska redovisas den 31 december 2005.

Ändring i direktiv om förpackningsstorlekar.

Den 25 oktober överlämnade kommissionen ett förslag (KOM (2004) 708 slutlig) till rådet och parlamentet avseende direktiven om fastställande av bestämmelser för färdigpackade varors nominella mängder (dvs. förpackningsstorlekar). Förslaget innebär att två äldre direktiv upphävs (75/106/EEG och 80/232/EEG) och ett tredje (76/211/EEG) ändras. Området har varit föremål för förenklingsarbete inom ramen för ett s.k. SLIM-projekt (Simplification of Legislation). Ändringarna planeras bli beslutade vid rådsmötet i juni 2005. En redogörelse för förslaget har lämnats i faktapromemoria 2004/05:FPM35.

28.1 Tullunionen moderniseras

Alltsedan rådet i en resolution den 5 december 2003 (EUT 2003/C 305/01) besvarade kommissionens meddelande den 24 juli 2003 till rådet, Europaparlamentet och Ekonomiska och sociala kommittén, KOM (2003) 452 om en enkel och pappersfri miljö för tullen och handeln (e-Tull) har breda diskussioner förts under 2004 i en rad berörda EU-instanser. Nu förväntas det att kommissionen under år 2005 lägger fram ett formellt förslag om en grundlig omstöpning av gemenskapens tullagstiftning (tullkodex). Det mer begränsade förslag till ändringar i tullkodex som kommissionen samtidigt lade fram under 2003, KOM (2003) 452, behandlades vidare i rådet och Europaparlamentet. Således antog rådet gemensam ståndpunkt den 29 november varefter Europaparlamentets andra behandling vidtog.

Åtgärdsprogrammet för tullfrågor inom EU (beslut 253/2003/EG) – Tull 2007-programmet – löper från 2003 t.o.m. 2007 och präglas i betydande grad av frågor som har drivits konsekvent från svensk sida, såsom förenkling och modernisering, användning av IT och utveckling av nya, rationella arbetsmetoder i tullverksamheten.

Rådet nådde den 16 november en politisk överenskommelse om gemensam ståndpunkt angående kommissionens förslag till förordning om kontroller av kontanta medel som kommer in i eller lämnar gemenskapen, KOM (2002) 328. Förslaget avser stävja penningtvätt genom att deklaraationsplikt införs för gränsöverskridande förflyttningar av stora summor kontanta medel. Rådet ansåg dock att det av kommissionen föreslagna tröskelvärden för deklaraationsplikten borde sänkas från 15 000 euro till 10 000 euro. I nästa steg tas ärendet upp i Europaparlamentet för en andra behandling. Den reviderade rådsförordningen om tullåtgärder mot immaterialrättsliga intrång (förordning (EG) nr 1383/2003) trädde i kraft den 1 juli.

28.2 Tekniska handelshinder

Alla länder ställer säkerhetskrav på varor för att bl.a. skydda medborgarnas liv och hälsa eller miljön. Dessa krav kan avse varors utförande eller egenskaper. Om kraven skiljer sig åt mellan länder kan tekniska handelshinder uppstå. Sådana hinder kan också uppstå genom de krav på provning, certifiering eller märkning en vara måste genomgå innan den släpps på marknaden.

För att få en fungerande inre marknad har EU sedan sextiotalet strävat efter att eliminera dessa tekniska handelshinder. För detta använder man två olika metoder, harmonisering och ömsesidigt erkännande.

Det mest verksamma instrumentet för att undanröja tekniska handels hinder inom unionen är harmonisering av medlemsstaternas lagstiftning. Harmonisering innebär normalt att samma krav ställs i hela gemenskapen. Medlemsstaterna får inte avvika från de överenskomna kraven. En vara som uppfyller de harmoniserade kraven får därigenom tillträde till marknaden i hela unionen. Den harmoniserade EU-lagstiftningen är nu i huvudsak på plats. Huvuddelen av den nya lagstiftning som antas innebär skärpning av kraven, modernisering av äldre lagstiftning eller att nya risker beaktas.

Två metoder för harmonisering tillämpas. Den ena, äldre, metoden innebär att man i direktiv i detalj anger de tekniska krav som ska gälla för en viss vara. Denna metod används främst på livsmedels- och fordonsområdena. Enligt den nya metoden fastställs endast kortfattat de väsentliga kraven som varorna måste uppfylla i direktivet. De tekniska detaljkraven återfinns i frivillig europeisk standard. En vara som uppfyller en europeisk standard förutsätts uppfylla de tvingande kraven i ett direktiv. Tillverkaren kan använda andra lösningar om denne på annat sätt kan visa att de väsentliga kraven i direktiven uppfylls.

Totalt publicerade gemenskapen under året 117 harmoniseringsdirektiv varav 90 berörde den inre marknaden. Av dessa rör 64 tekniska krav på varor. Det övervägande flertalet av dessa direktiv innebär en anpassning till den tekniska utvecklingen av existerande direktiv enligt den gamla metoden, företrädesvis på fordons-, livsmedels- och kemikalieområdena. Motsvarande anpassning av direktiv enligt den nya metoden sker normalt genom att standarderna omarbetas. Under året antog rådet ett direktiv 2004/22/EG om mätinstrument samt ett reviderat direktiv (2004/108/EG) om elektromagnetisk kompatibilitet.

Direktivet om mätinstrument har ett brett anslag och berör flertalet apparater vars mätning ligger som underlag för debitering t.ex. el-, vatten-, gas- eller bensinmätare. Direktivet om elektromagnetisk kompatibilitet berör all elektrisk och elektronisk materiel.

Utöver ovan nämnda direktiv nåddes under året en politisk överenskommelse om en revision av rådets direktiv 98/37/EG om säkerhet hos maskiner.

Den under 2002 inledda översynen av den nya metoden har fortsatt. Något konkret förslag till nya eller ändrade direktiv har ännu inte lagts fram men medlemsstaterna får regelbundet lämna synpunkter på kommissionens arbete. Under året har man därvid bl.a. diskuterat striktare förfaranden vid ackreditering av certifieringsorgan, snabbare förfaranden när produkter hittas som inte uppfyller kraven samt striktare krav på marknadskontroll.

28.2.2 Ömsesidigt erkännande av varor

Ömsesidigt erkännande innebär att en vara som kan säljas i en medlemsstat enligt detta lands lagstiftning inte kan stoppas i en annan medlemsstat bara på den grunden att varan inte uppfyller kraven i den senare medlemsstaten. Den senare medlemsstaten måste i så fall kunna visa att

varan hotar väsentliga samhällsintressen (en princip fastslagen av EG-domstolen i det s.k. Cassis de Dijon-målet).

Denna princip har dock visat sig svår att tillämpa, både för myndigheter och för industri. Dessa svårigheter har rönt en allt större politisk uppmärksamhet. Kommissionen har under året konsulterat berörda parter om principens tillämpning men det i strategin för den inre marknaden 2003–2006 förutskickade förslaget till förordning har inte lagts fram.

28.2.3 Anmälningss procedurer

Rådets direktiv 98/34/EG om ett informationsförfarande beträffande tekniska standarder och föreskrifter och beträffande föreskrifter för informationssamhällets tjänster genererade 609 förslag under året. Av dessa inkom 52 från EFTA-länderna. De områden som föranledde flest anmälningar var livsmedel/jordbruk, telekommunikationer och byggområdet. Sverige anmälde 23 förslag i proceduren varav sju föranledde reaktioner, och reagerade på tre förslag från andra medlemsstater. Direktivet utgör ett viktigt instrument för kontroll av utformningen av nationella regler. All statistik visar att anmälningssproceduren är ett mycket effektivt sätt att motverka skapandet av nya handelshinder.

28.2.4 Provning och certifiering

Förutom krav på varors egenskaper och beskaffenhet anges i EG:s harmoniseringsdirektiv också vilken provning och certifiering varorna ska genomgå för att bekräfta överensstämmelse med kraven. Kraven på provning och certifiering ställs i relation till de risker som är förknippade med varorna. Ofta räcker det att tillverkaren själv utför föreskriven provning, i andra fall krävs provning av ett oberoende organ, s.k. tredjepartsprovning. En vara som befunnits uppfylla ställda krav ska kunna säljas i hela unionen utan krav på ny provning. Detta förutsätter att både ansvariga myndigheter och användarna har förtroende för systemet. Särskilt gäller detta de fall då varorna är förknippade med betydande risker och provning hos oberoende organ föreskrivs. Det är av stor vikt att de oberoende organen har tillräcklig kompetens och integritet, särskilt då organen ofta drivs som privata företag i konkurrens med andra på samma område. Frågor kring kontrollorganens skyldigheter och kompetens samt tillsynen av organen är en av huvudpunkterna vid översynen av den nya metoden.

I harmoniseringsdirektiven åläggs medlemsstaterna att tillse att endast varor som uppfyller de harmoniserade kraven släpps på marknaden. Ett viktigt instrument för denna tillsyn är s.k. marknads kontroll, dvs. stickprovsmässig kontroll på marknaden av att varorna uppfyller ställda krav. Skyldigheter att utföra marknads kontroll har formulerats allt tydligare i EU:s nyare produkt direktiv. Under året har ett betänkande om den svenska marknads kontrollens organisation och omfattning överlämnats (SOU 2004:57, Tillsyn för säkra varor och öppna marknader). I betänkandet föreslås bl.a. en bättre samordning av marknads kontrollen.

28.2.5 Standardisering

Skr. 2004/05:60

Den 4 oktober antogs en resolution om integrering av miljöaspekter i europeisk standardisering och den 21 december antogs rådsslutsatser om den europeiska standardiseringens roll i gemenskapens lagstiftning och politik. Standarder är frivilliga, privaträttsliga dokument utarbetade av intressenterna inom berört område (tillverkare, handel, myndigheter och organisationer). Den nya harmoniseringsmetoden innebär att standarder även ges en viktig roll i lagstiftningsarbetet. Ett ökat politiskt intresse riktas därför mot standardiseringsprocessen och de europeiska standardiseringsorganen. Av särskild vikt är öppenheten i processen och organens opartiskhet liksom möjligheterna för resurssvaga grupper såsom konsument-, arbetstagar- och miljöorganisationer att delta i arbetet.

28.3 Den europeiska läkemedelslagstiftningen

Efter en utvärdering av den existerande europeiska läkemedels-lagstiftningen beslutade rådet och Europaparlamentet i början av året om förändringar i denna. Vissa förändringar, som berör den centraliserade beslutsprocessen om godkännande av läkemedel och den europeiska läkemedelsmyndigheten i London (EMEA), finns i förordningen nr 3612/04 och har till vissa delar redan trätt i kraft. Direktiven 2004/27/EG och 2004/28/EG innehåller i sin tur bestämmelser om bl.a. förfarandet för godkännande för försäljning och för ömsesidigt erkännande, giltighetstiden för ett godkännande, god tillverkningssed, säkerhetsövervakning, tillsyn och sanktioner. Direktivet 2004/24/EG innehåller bestämmelser om ett särskilt registreringsförfarande för växtbaserade läkemedel som inte uppfyller kriterierna för att godkännas som läkemedel eller att registreras som homeopatika.

28.4 Särskilt förslag om läkemedel för barn

Kommissionen lade under hösten fram ett förslag till förordning (KOM (2004) 599 slutlig) som syftar till att påskynda utvecklingen av nya läkemedel avsedda för behandling av barn. Förslaget ska också säkerställa att dessa håller hög kvalitet, är föremål för etisk forskning och på ett lämpligt sätt godkänns för användning på barn. Förordningen syftar även till att öka kunskapen och informationen om redan godkända läkemedel samt stimulera till utveckling av beredningsformer anpassade till barn. Beredningen i rådet inleddes under hösten. En faktapromemoria, 2004/05:FPM41, har överlämnats till riksdagen.

29.1 En strategi för tjänster på den inre marknaden

Det åtgärds paket för en samordnad och effektiv inre marknad för tjänster som aviserades i kommissionens tjänstestrategi från 2000 konkretiserades i januari genom att kommissionen presenterade ett förslag till direktiv om tjänster på den inre marknaden (tjänstedirektivet).

Tjänstedirektivet ingår som ett led i Lissabonstrategin, där en väl fungerande inre marknad för tjänster är ett viktigt inslag för att uppnå målet att vara världens mest kunskapsbaserade och konkurrenskraftiga ekonomi år 2010.

Tjänstedirektivet är en horisontell rättsakt som täcker flertalet tjänstesektorer. Syftet är att underlätta etableringen för tjänstetillhandahållare och den fria rörligheten för tjänster. Förslaget presenterades i faktrapport 2003/04:FPM60.

Under det irländska respektive nederländska ordförandeskapet var tjänstedirektivet föremål för diskussioner i rådet.

Regeringskansliet gjorde under året en övergripande genomgång över vilka tjänstesektorer som kan komma att beröras. Dessa presenterades närmare i en rådspromemoria som överlämnades till riksdagen inför mötet i konkurrenskraftsrådet i november. I korthet anser Sverige att det är nödvändigt med en reglerad tjänstemarknad med klara och tydliga regler, men att det behövs justeringar i det nu liggande förslaget för att säkerställa grundläggande svenska intressen. Sverige har en allmän granskningsreservation gällande förslagets samtliga artiklar.

Även en grupp med representanter från arbetsmarknadens parter, myndigheter och näringslivet har bildats som har träffats regelbundet.

29.2 Finansiella tjänster

29.2.1 Övergripande frågor

Handlingsplaner för finansiella tjänster och riskkapital

I syfte att uppnå integrerade finansiella marknader lade kommissionen i april 1998 fram en riskkapitalplan, SEC(1998) 552, och i maj 1999 en handlingsplan för finansiella tjänster, KOM (1999) 232. Vid toppmötet i Lissabon våren 2000 beslutade Europeiska rådet att en integrerad värdepappersmarknad skulle vara genomförd 2003 och en integrerad inre marknad för finansiella tjänster finnas på plats 2005.

Arbetet med riskkapitalplanen avslutades formellt under 2003 med att Ekofin-rådet antog slutsatser om det fortsatta arbetet på området. De sista åtgärderna på EU-nivå avseende handlingsplanen för finansiella tjänster kunde antas under året och ett uppföljningsarbete har även här tagit vid.

Det uppföljningsarbete som påbörjades under 2003 beträffande handlingsplanerna fortsatte både inom ramen för rådet och kommissionen. Kommittén för finansiella tjänster (FSC) uppfyllde det mandat den fick vid rådets möte den 15 juli 2003 genom en rapport kring den finansiella integrationen som lämnades till ministrarna vid rådsmötet den 2 juni. De fyra forumgrupper (Bank, Försäkring, Värdepappershandel och Kapitalförvaltning) som kommissionen inrättade under slutet av 2003 rapporterade också under våren. Dessutom arrangerade kommissionen en konferens i frågan den 22 och 23 juni. Kommissionen lämnade rapporterna öppna för konsultation till och med 10 september och aviserade att man avsåg komma med en sammanfattande rapport samt förslag till framtida arbete under våren 2005.

Handlingsplanen för riskkapital har följts upp ytterligare med en rapport från FSC till rådsmötet den 2 juni.

Utvidgning av Lamfalussy-processen på det finansiella tjänsteområdet

På värdepappersmarknadsområdet tillämpas idag en särskild regleringsmodell benämnd Lamfalussy-processen. Processen innebär att rådet och Europaparlamentet beslutar om rambestämmelser (nivå 1), medan mer detaljerade föreskrifter delegeras till kommissionen (nivå 2). Kommissionen biträds här av kommittéer med representanter från medlemsstaterna. Vidare finns kommittéer med företrädare för tillsynsmyndigheter som bl.a. bistår nivå 1 och 2 med råd (nivå 3). Kommissionen ansvarar för uppföljning av genomförandet av reglerna på nationell nivå (nivå 4).

Arbetet med att utvidga processens tillämpningsområde till bank-, värdepappersfunds- och försäkringsområdena fortsatte. Rådet antog den 21 december ett direktivförslag, KOM (2003) 659 med detta syfte. Förslaget finns beskrivet i faktapromemorian 2003/04:FPM40.

Kommittén för finansiella tjänster

Kommittén för finansiella tjänster (FSC) bistår med råd och översyn av finansmarknads- och stabilitetsfrågor gentemot kommissionen och, via den Ekonomiska och finansiella kommittén (EFK), gentemot rådet och de informella mötena mellan finansministrarna och riksbanksföreträdare. Arbetet inom kommittén har sedan första mötet i maj 2003 fokuserats kring fem huvudområden: finansmarknadsintegration, finansiell stabilitet och krishantering, reglerings- och tillsynsarrangemang, internationella frågor samt särskilda finansmarknadsfrågor. Under året har FSC bl.a. lämnat en rapport till rådet om den finansiella integrationen.

En ny rättslig ram för betalningar på den inre marknaden

Arbetet med förberedelser av ny rättslig ram för betalningar på den inre marknaden i enlighet med kommissionens förslag (KOM (2003) 718) fortsatte. Bakgrunden är att det, trots införandet av euron, inte existerar något gemensamt betalningsområde på den inre marknaden för icke-kontanta betalningar. Tekniska och rättsliga problem hindrar fortfarande EU-medborgare, företag och tillhandahållare av betalningstjänster från att till fullo dra nytta av ett fullständigt integrerat område för icke-kontanta betalningar. Den inre marknaden för varor och tjänster kan inte fungera fullt ut utan billiga, effektiva och säkra betalningstjänster. Kommissionen ville därför samråda med alla berörda parter om de allmänna mål och principer som bör ligga till grund för moderniseringen och förenklingen av den rättsliga ram som gäller för betalningstjänster i detaljistledet på den inre marknaden. Kommissionen har härefter arbetat med frågorna i grupper med experter från medlemsstaterna och från branschen. Kommissionen väntas lägga fram ett förslag till direktiv efter sommaren 2005.

Nya kapitaltäckningsregler för kreditinstitut och värdepappersbolag

Efter några års arbete lade kommissionen i juni fram ett direktivförslag till nya kapitaltäckningsregler för kreditinstitut och värdepappersbolag, KOM (2004) 486. Direktivförslaget är i stort baserat på en ny rekommendation om kapitaltäckningsregler som den s.k. Baselkommittén för banktillsyn beslutade i juni (den s.k. Basel II).

Det föreslagna nya regelverket är mer riskkänsligt jämfört med det som gäller idag. Det innebär att instituten ska beräkna kapitalkrav som bättre avspeglar riskerna i deras verksamheter. Det innebär också att instituten ges incitament att förbättra sin riskhantering. Syftet med ett mer riskkänsligt regelverk är att främja stabiliteten i det finansiella systemet. En närmare redogörelse för förslaget finns i faktagruppromemorian 2004/05:FPM02.

Det nederländska ordförandeskapet tog fram ett paket av kompromissförslag som accepterades av flertalet medlemsstater. En allmän inriktning beslöts härefter på rådets möte den 7 december. Det nederländska ordförandeskapets bedömning var att en uppgörelse skulle kunna uppnås med Europaparlamentet redan efter första behandlingen. Det innebär att direktivet skulle kunna antas tidigast sommaren 2005.

Kampen mot penningtvätt och terroristfinansiering

Den 30 juni lade kommissionen fram ett direktivförslag om förhindrande av att det finansiella systemet används för penningtvätt och terroristfinansiering, KOM (2004) 448. Förslaget är till en del en kodifiering av nuvarande direktiv från 1991 och 2001 samt innehåller ett antal nya förslag som syftar till att uppdatera direktivet i linje med de reviderade 40

rekommendationer mot penningtvätt som antagits av Financial Action Task Force on Money Laundering (FATF). Även några av FATF:s specialrekommendationer om terroristfinansiering införlivas genom förslaget. Till övervägande del är det fråga om en modernisering och skärpning av reglerna i tidigare direktiv. Förslaget innebär en form av minimiharmonisering och medlemsstaterna har möjlighet att uppställa strängare krav än de som föreskrivs i direktivet. En faktapromemoria om direktivförslaget är överlämnad till riksdagen (2004/05:FPM26).

Under våren och hösten har förhandlingar ägt rum i rådet men Europaparlamentet har ännu inte inlett sin behandling av förslaget. Vid rådets möte den 7 december nåddes en gemensam inriktning som kan ligga till grund för kommande diskussioner med parlamentet.

Därutöver arbetar kommissionen för närvarande med att ta fram en förordning för genomförandet av FATF:s specialrekommendation nr 7 om elektroniska penningtransaktioner. Rekommendationen reglerar den information som ska följa med en sådan betalningstransaktion. Förordningsförslaget väntas någon gång under år 2005.

29.2.3 Försäkringsväsendet

Arbetet med nya rörelseregler för försäkringsföretag

Kommissionen bedriver inom ramen för det s.k. solvens II-projektet arbete med att ta fram reformerade rörelseregler för försäkringsverksamhet. Arbetet är inriktat på att skapa en mer riskrelaterad reglering, en mer förebyggande tillsyn samt en ökad marknadsdisciplin. Ett utkast till ramdirektiv väntas tidigast under första halvåret 2006. Arbetet under året har främst varit inriktat på att utforma uppdrag till tillsynskommittén på området, CEIOPS, avseende en rad tekniska frågor om systemets uppbyggnad (se MARKT/2506/04).

Direktivförslag om återförsäkring

Den 21 april presenterade kommissionen ett direktivförslag, KOM (2004) 273, om tillsynen över återförsäkringsverksamhet. Direktivförslaget arbetades fram av kommissionen i ett så kallat påskyndat förfarande och bygger i stor utsträckning på nuvarande regler om tillsyn över direktförsäkringsföretag. Förhandlingarna i rådet inleddes i juni och direktivet förväntas bli antaget under år 2005. En redovisning av förslaget finns i faktapromemorian 2003/04:FPM120.

Europeiska värdepapperskommittén och Europeiska värdepapperstillsynskommittén

Europeiska värdepapperskommittén har under året bl.a. röstat igenom den andra omgången av genomförandeåtgärder när det gäller marknadsmissbruksdirektivet (se nedan). Vidare har kommittén tagit över frågor från Kontaktkommittén för fondföretag, dvs. frågor rörande värdepappersfonder.

Av Europeiska värdepapperstillsynskommitténs verksamhet under året är särskilt att notera kommitténs arbete med att ta fram tekniska råd som ska ligga till grund för kommissionens kommande förslag till genomförandeåtgärder avseende direktivet om marknader för finansiella instrument (se nedan).

Direktivet om marknadsmissbruk

Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/6/EG av den 28 januari 2003 om insiderhandel och otillbörlig marknadspåverkan (marknadsmissbruk) har under året kompletterats med ytterligare ett genomföranddirektiv från kommissionen (2004/72/EG). Såväl marknadsmissbruksdirektivet som genomförandeåtgärderna skulle ha införlivats senast den 12 oktober 2004. Sverige har blivit försenade med införlivandearbetet och har för avsikt att ha de nya reglerna på plats vid halvårsskiftet 2005.

Direktivförslaget om marknader för finansiella instrument

Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/39/EG av den 21 april om marknader för finansiella instrument är ett led i arbetet med att skapa en integrerad marknad för finansiella tjänster inom EU. Det syftar till att skapa förutsättningar för effektiva och väl fungerande marknader för finansiella instrument, till att öka konkurrensen på dessa marknader samt till att säkerställa ett gott investerarskydd. Direktivet ska vara genomfört i svensk rätt senast den 30 april 2006. Arbetet med genomförandeåtgärder har inletts i Europeiska värdepapperstillsynskommittén.

Prospektdirektivet

Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/71/EG av den 4 november 2003 om de prospekt som ska offentliggöras när värdepapper erbjuds till allmänheten eller tas upp till handel kompletterades under året med en genomförandeförordning från kommissionen, kommissionens förordning (EG) nr 809/2004. Direktivet ska genomföras i medlemsstaterna senast den 30 juni 2005.

Den 15 december antogs Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/109/EG om harmonisering av insynskraven angående upplysningar om emittenter vars värdepapper är upptagna till handel på en reglerad marknad. Direktivet innehåller regler om bl.a. finansiell information från bolagen, till exempel hel- och delårsrapporter, samt om offentliggörande av ändringar av större innehav (s.k. flaggning).

Handlingsplan för clearing och avveckling

Kommissionen lade under våren fram en länge emotsedd handlingsplan för clearing och avveckling, dvs. formerna för hantering och avslut av värdepapperstransaktioner, KOM (2004) 312. Området är hittills oreglerat på EU-nivå och högt prioriterat för Sverige. Rådet antog den 25 november slutsatser avseende handlingsplanen. Ett direktivförslag på området är att vänta till tidigast i början av 2006.

30 Immaterialrätt

30.1 Upphovsrätt

Det upphovsrättsrelaterade arbetet inom EU kom under 2004 att främst inriktas på samordning av gemenskapens ståndpunkter i förhandlingar i Världsoorganisationen för den intellektuella äganderätten (WIPO). Dessa förhandlingar gällde framför allt en konvention till skydd för radio- och TV-företag och om tillskapande av ett skydd för traditionella kulturella uttryck (folklore). Vidare hölls sammanträden i den särskilda kontaktkommitté som under kommissionens ledning hanterar frågor om genomförandet av direktiv 2001/29/EG om upphovsrätten i informationssamhället.

30.2 Patent

30.2.1 Förslag till förordning om gemenskapspatent

I augusti 2000 överlämnade kommissionen ett förslag till en förordning om gemenskapspatent (KOM (2000) 412 slutlig). Förordningen innebär att det skapas en ny skyddsform på immaterialrättsområdet kallad gemenskapspatent. Syftet är att möjliggöra för den som gjort en uppfinning att genom en enda ansökan få ett patent som gäller i hela gemenskapen (se närmare om förslaget i skr. 2003/04:60 s. 201 f).

Flera av de frågor som rättsakten behandlar har visat sig svårförhandlade. Inför rådets möte den 11 mars lade ordförandeskapet fram ett kompromissförslag i frågan om vilken rättslig betydelse som ska tillmätas

översättningarna av patentkraven i förhållande till patentets originaltext. Någon politisk överenskommelse kunde dock inte nås. Inför rådsmötet den 18 maj lades ytterligare ett kompromissförslag fram i denna fråga. Inte heller denna gång kunde medlemsstaterna ena sig, vilket rapporterades till Europeiska rådet. Förordningsförslaget var därefter inte föremål för några formella förhandlingar. Samråd med riksdagens EU-nämnd ägde rum inför de båda rådsmötena.

30.2.2 Förslag till beslut om inrättandet av ett domstolssystem för gemenskapspatent

Den 3 mars 2003 enades rådet i sin gemensamma politiska strategi om att domstolssystemet ska inrättas senast år 2010. Vid årsskiftet 2003/04 lade kommissionen fram formella förslag till sådana beslut som ska göra inrättandet av ett domstolssystem för gemenskapspatent möjligt. Det handlar dels om ett beslut om själva inrättandet av den nya gemenskapspatentdomstolen (KOM (2003) 827 slutlig), dels om ett beslut om att ge den nya domstolen behörighet i mål om gemenskapspatent (KOM (2003) 828 slutlig). Domstolens rättegångsregler ska fastställas senare. Förslagen har ännu inte behandlats.

30.2.3 Patent på datorrelaterade uppfinningar

Förhandlingarna i rådet om ett direktiv om patenterbarhet för datorrelaterade uppfinningar fortsatte under året (se om förslaget skr. 2003/04:60 s. 202). Rådets arbete skedde på grundval av dess allmänna inriktning från november 2002 och Europaparlamentets yttrande från första behandlingen från september 2003. Parlamentet hade i sitt yttrande föreslagit ett stort antal ändringar, av vilka flera skulle innebära väsentliga inskränkningar i de möjligheter att få patent som gäller i dag. Arbetet i rådet syftade därför, i likhet med kommissionens förslag, till att åstadkomma ett direktiv som med utgångspunkt i gällande praxis skulle införa tydligare gränser för patenterbarheten för datorrelaterade uppfinningar, men utan de inskränkningar som parlamentets yttrande innebar. Som ytterligare målsättning gällde att motverka den rättsliga utveckling som skett i USA med beviljande av patent för datorrelaterade affärsmetoder. En politisk överenskommelse om en gemensam ståndpunkt, som tillgodosåg dessa syften och till vilken Sverige därför anslöt sig, träffades i rådet under maj månad. Ett formellt antagande av den gemensamma ståndpunkten återstår efter språkgranskning under hösten. Därefter kommer ståndpunkten att överlämnas till Europaparlamentet för dess andra behandling. Samråd med EU-nämnden ägde rum inför rådsmötet i maj.

30.3.1 Parallelimport

Regeringen har vidhållit att det bör ske en ändring inom EU så att parallelimport blir tillåten även från länder utanför EES. Riksdagen har vid tidigare samråd enhälligt ställt sig bakom regeringens hållning. Frågan om parallelimport har betydelse inte bara för varumärkesområdet utan också för andra områden inom immaterialrätten.

30.3.2 Nya bestämmelser om gemenskapsvarumärken

Under året slutfördes arbetet med EG:s anslutning till protokollet för Madridöverenskommelsen om den internationella registreringen av varumärken (Madridprotokollet). Kommissionen antog den 26 april nödvändiga följdändringar i tillämpnings- och avgiftsföreskrifter (kommissionens förordning (EG) nr 781/2004 och förordning (EG) nr 782/2004). EG:s anslutning till Madridprotokollet trädde i kraft den 1 oktober. Därmed har det skapats en möjlighet för den som innehar ett gemenskapsvarumärke att begära internationellt skydd enligt Madridprotokollet. Omvänt kan den som innehar en internationell registrering begära skydd inom EU.

De förändringar i EG:s varumärkesrätt som rådet enades om under hösten 2003 antogs formellt den 19 februari (rådets förordning (EG) nr 422/2004). Den viktigaste förändringen är att den granskning av ansökningarna som idag sker hos de nationella myndigheterna bara ska utföras om sökanden begär det. En särskild genomförandekommitté arbetade under året med att anta tillämpnings- och avgiftsföreskrifter med anledning av dessa ändringar. Arbetet fortsätter under 2005.

30.4 Formskydd

I september lade kommissionen fram ett förslag till direktiv om ändring av det s.k. mönsterskyddsdirektivet (98/71/EG), KOM (2004) 582 slutlig. Förslaget gäller möjligheten att mönsterskydda reservdelar för sammansatta produkter och förhandlingar inleddes under december. Förslaget har redovisats i faktapromemoria 2004/05:FPM30.

30.5 Skärpta åtgärder mot immaterialrättsintrång

I april antogs Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/48/EG om säkerställande av skyddet för immateriella rättigheter. Direktivet innehåller bestämmelser om bl.a. säkerställande av bevismaterial, rätt till information, vitesförbud och skadestånd. Många av direktivets bestämmelser bygger på bestämmelserna i avtalet om handelsrelaterade aspekter av immaterialrätter (TRIPS-avtalet), som medlemsstaterna redan i dag är bundna av.

EU-nämnden informerades om förhandlingsläget inför rådsmötet den 11 mars och informerades också inför rådets antagande av direktivet i april. Skr. 2004/05:60

31 Näringspolitik

31.1 Konkurrenskrafts- och företagsfrågor

Små och medelstora företag har stor betydelse för tillväxt, konkurrenskraft, innovation och sysselsättning. Gemenskapens politik och program syftar till att skapa en dynamisk företagsmiljö i Europa. Under 2004 har konkurrenskrafts- och småföretagsfrågorna stått i fokus på rådets dagordning och de har även framhållits i arbetet med halvtidsöversynen av Lissabonprocessen. I rapporten från högnivå-gruppen under ledning av Wim Kok utpekas näringsklimat som ett av fem prioriterade områden för att uppnå Lissabonstrategins mål. För att skapa ett bra klimat för entreprenörer betonas vikten av regelförbättring och att öka tillgången till riskkapital. Nyckelrekommendationerna är att utveckla instrument för effektivare konsekvensanalyser, en gemensam definition av administrativ börda före mars 2005 och att sätta mål för att minska densamma samt att medlemsstaterna bör kraftigt minska tiden, administrationen och kostnaderna för att starta företag.

Vid rådsmötet den 11 mars antogs slutsatser om att stimulera entreprenörskap (15807/03). Slutsatserna understryker betydelsen av entreprenörskap som drivkraft för innovation, konkurrenskraft, sysselsättning och tillväxt. I slutsatserna poängteras vikten av att koordinera olika politikområden och insatser inom exempelvis utbildning, kapitalförsörjning och regelförbättring för att nå resultat. Slutsatserna baseras på tre meddelanden från kommissionen: ”Handlingsplan: En europeisk dagordning för entreprenörskap” (KOM (2004) 70 slutlig), ”Rapport om genomförandet av den europeiska stadgan för småföretag” (KOM (2004) 64 slutlig) och ”Tillgång till finansiering för små och medelstora företag” (KOM (2003) 713 slutlig).

På rådsmötet den 17–18 maj antogs slutsatser om konkurrenskraft och innovation. Slutsatserna bygger på kommissionens meddelande om näringspolitiken i ett utvidgat Europa (KOM (2004) 274 slutlig). Samma meddelande låg även till grund för slutsatser från rådets möte den 24 september. Bland annat beskrivs hur åtgärder som vidtas inom handels-, statsstöds-, forsknings-, regional- och miljöpolitik har stor påverkan på konkurrenskraften. Slutsatserna beskriver även ett antal vägval inom dessa politikområden som skulle vara positiva för stärkt konkurrenskraft.

På rådsmötet den 25–26 november diskuterades kommissionens konkurrenskraftspaket. Paketet kommer att utgöra en del av rådets underlag inför vårtoppmötet 2005.

Dessutom hölls två informella råd under 2004. Vid dessa möten stod innovationsfrågor i fokus.

31.1.1 Konkurrenskraftspaketet

Skr. 2004/05:60

Konkurrenskraftspaketet består av kommissionens konkurrenskraftsrapport och resultattavlor för näringslivspolitik och innovation (SEC (2004)1397 och SEC(2004)1427). Konkurrenskraftsrapporten handlar om hur offentliga insatser påverkar den ekonomiska utvecklingen, den europeiska bilindustrins utveckling och hur den kinesiska tillväxten påverkar Europa. Resultattavlan för näringslivspolitik innehåller bl.a. indikatorer för kapitaltillgång, entreprenörskap och humankapital. Årets resultattavla visar att villkoren för näringslivet förbättrats i viss grad trots den låga tillväxten. Den preliminära resultattavlan för innovation visar bl.a. att Europas innovationsposition försämrats i jämförelse med USA:s, att de flesta nya medlemsstaterna förbättrat sina positioner och att flera medlemsstater, däribland Sverige och Finland, uppvisar bättre positioner än både USA och Japan.

31.1.2 Entreprenörskap och företagande

I slutsatserna från Europeiska rådets möte i mars 2003 uppmanades kommissionen att föreslå en handlingsplan för entreprenörskap i Europa. I februari 2004 presenterade kommissionen handlingsplanen ”En europeisk dagordning för entreprenörskap” (KOM (2004) 70 slutlig), som bygger på kommissionens grönbok ”Entreprenörskap i Europa” från 2003. Handlingsplanen pekar ut fem prioriterade områden:

- stimulera ett tankesätt som krävs för företagande,
- uppmuntra fler människor att bli entreprenörer,
- inrikta företagen på tillväxt och konkurrenskraft,
- förbättra kapitalförsörjningen,
- se till att administrativa krav och lagstiftning fungerar bättre för små och medelstora företag.

Handlingsplanen innehåller även ett tiotal prioriterade aktiviteter för 2004–2006. Det handlar exempelvis om att stimulera entreprenörskap i skolan, att underlätta företagsöverlåtelser och att främja kvinnors respektive invandrares företagande. Kommissionen avser att följa upp hur medlemsstaterna genomför handlingsplanen genom årliga rapporter fr.o.m. 2005.

Inom ramen för EU:s fleråriga program för företag och företagare, särskilt små och medelstora företag (2001–2005) har en rad aktiviteter ägt rum under 2004. Under året har Euro Info Centre-nätverket fortsatt att informera och ge råd till småföretag om EU, den inre marknaden, EU-program och finansieringsmöjligheter samt förmedlat affärskontakter mellan svenska och europeiska företag. Dessutom har knappt 50 projekt drivits inom programmet som t.ex. behandlar entreprenörskap, kapitalförsörjning och företagsöverlåtelser. Projekten syftar i första hand till erfarenhetsutbyte mellan medlemsstaterna om insatser för att stimulera företagande.

Arbetet med att genomföra den europeiska stadgan för småföretag, som godkändes i juni 2000, har fortsatt. Områden som tagits upp särskilt under året är utbildning i entreprenörskap, regelförbättring samt kompetensförsörjning. I februari presenterade kommissionen sin rapport om hur medlemsstaterna genomför stadgan. Genomförande-rapporten

låg, tillsammans med handlingsplanen för entreprenörskap, till grund för rådsslutsatserna om entreprenörskap som antogs vid rådsmötet (konkurrenskraft) i mars. Skr. 2004/05:60

31.1.3 Företagsrelaterade tjänster

Rådet antog den 11 mars slutsatser om konkurrenskraften inom området företagsrelaterade tjänster (företagstjänster, frakt- och distributions-tjänster, nätverkstjänster samt finansiella tjänster). Målsättningen är att komplettera lagstiftningsarbetet som görs inom ramen för tjänstedirektivet med åtgärder som stärker integrationen av nationella tjänstemarknader på den inre marknaden, till exempel genom att inrätta europeiska standarder för tjänster. Kommissionen har tillsatt ett partssammansatt forum som under 2005 ska presentera en konkret handlingsplan för specifika åtgärder att genomföra.

31.1.4 Regelförbättring

Att förbättra och förenkla EU:s regler har länge varit en av unionens uttalade prioriteringar och tillhör också en av de svenska profilfrågorna. Politiken har i huvudsak två inriktningar. Den ena handlar om hur nya regler och initiativ ska tas fram på bästa sätt, framför allt riktlinjer för samråd och användning av konsekvensanalyser i enlighet med den handlingsplan som kommissionen lämnade i juni 2002 (KOM (2002) 275–278). Den andra handlar om att förbättra existerande regler. Under 2004 har tre frågor uppmärksammats särskilt i EU:s arbete med regelförbättring.

Vid Europeiska rådets vårmöte uppmanades kommissionen att bättre integrera konkurrenskraftsperspektivet i sina konsekvensanalyser. Kommissionen rapporterade hur den arbetat med att uppdatera sina riktlinjer i en rapport (SEC (2004)1377) som publicerades inför rådets möte den 25–26 november. I huvudsak handlar det om att bättre belysa konkurrenskraftseffekterna som förslagen kan komma att få utan att för den skull rubba balansen i analyserna som alltjämt ska spegla de samlade effekterna på hållbar utveckling. Detta synsätt är i linje med det svenska synsättet.

Det andra större initiativet som tagits har varit att involvera rådet för ekonomiska och finansiella frågor i arbetet med regelförbättring. Detta har skett genom att finansministrarna från Irland, Nederländerna, Luxemburg och Storbritannien skrev brev till sina kollegor i rådet i början av året. Rent konkret har ett arbete med att utveckla en mätmetod för företagens administrativa börda orsakad av EU-lagstiftning inletts. Nyligen har initiativet förlängts och Ekofin-rådet kommer också att arbeta med regelförbättring under de österrikiska och finska ordförandeskapen 2006.

Det tredje initiativet som bör uppmärksammas har rört förenkling av gällande lagstiftning. Medlemsstaterna har beretts möjlighet att ge in förenklingsförslag och under hösten 2004 lämnades 330 förslag. I slutet av november 2004 kunde rådet anta en lista med femton rubriker med konkreta förenklingsförslag. Förenklingarna ska inte påverka rätts-

akternas substans utan syftar till att skapa förenklingar för företagen, t.ex. genom minskade administrativa bördor. Genom rådets antagande av slutsatser överlämnades förslagen till kommissionen för att ingå i dess rullande förenklingsprogram, se (KOM (2003) 71). Kommissionen kommer sedan att få utforma de konkreta förenklingsförslagen för behandling och beslut i respektive rådsformation. På den slutliga listan finns ett förslag med svenskt ursprung som gäller växtskyddsmedel.

31.1.5 Kemikalieförordningen (REACH)

Kommissionen antog i oktober 2003 ett förslag om nytt regelverk för hantering av kemikalier (KOM (2003) 644). Förslaget, i form av en EU-förordning, är indelat i tre delar: bestämmelser om registrering, utvärdering och tillståndsgivning av kemikalier. Förordningen kommer att ersätta ett 60-tal direktiv och förordningar om kemikalier som är ikraft idag. Syftet med den nya förordningen är dels att förbättra den europeiska kemikalieindustrins konkurrenskraft, dels att öka skyddet av hälsa och miljön från riskerna med kemikalier.

Förutom att industrin får ett tydligare ansvar, bl.a. genom att de ska registrera och riskbedöma kemikalierna de tillverkar respektive importerar, innebär förslaget att kemikalier med vissa farliga egenskaper inte ska få användas utan särskilt tillstånd. Förslaget innebär också att en ny kemikaliemyndighet på EU-nivå bildas. Genom förslaget kommer gemensamma regler att gälla för både existerande och nya kemikalier. De som kommer att beröras är främst tillverkare och importörer som har att bedöma och hantera riskerna med kemikalier. Målet är att nå en politisk överenskommelse i frågan under hösten 2005. Se vidare avsnittet om miljöpolitik.

31.1.6 Sektorsfrågor

En viktig aspekt av EU:s näringspolitik är kopplad till sektorer i näringslivet. Inom det här området arbetar kommissionen med att undersöka hur det generella regelverket påverkar konkurrenskraften i enskilda sektorer, och föreslår utifrån sådana analyser förändringar i regelverket. Under året har tonvikten legat på uppföljning av arbetet som tidigare år gjorts inom textil- och varvsområdena. Under 2005 väntas kommissionen presentera nya konkurrenskraftsanalyser för verkstads- och fordonsindustrierna. Dessutom kan arbetet med EU:s handlingsplan för bioteknologi samt rymdområdet räknas till de sektorsrelaterade frågorna.

Bioteknologi

Kommissionen presenterade i januari 2002 sitt meddelande Biovetenskap och bioteknologi; en strategi för Europa, den s.k. bioteknikstrategin (KOM (2002) 27 slutlig). Dokumentet beskriver de utmaningar som finns och innehåller en handlingsplan med konkreta åtgärder som riktar sig till medlemsstaterna, kommissionen och den privata sektorn.

Kommissionen ska lämna regelbundna rapporter om de framsteg som görs i enlighet med strategins handlingsplan. Den andra rapporten (KOM (2004) 250) kom i april 2004. Den diskuterades på rådsmötet 17–18 maj och rådet antog slutsatser utifrån rapporten. Bioteknikstrategin diskuterades även vid en informell bioteknikkonferens som arrangerades av det nederländska ordförandeskapet den 2 november. Diskussionen berörde finansiering, lagstiftning och uppföljning av strategin.

Textilier

Kommissionen har under året studerat möjligheterna att underlätta textil- och klädindustrins väntade omstrukturering i och med borttagandet av importkvoter från och med den 1 januari 2005. Kommissionens rekommendationer (KOM (2004) 668) innehåller bl.a satsningar på forskning och innovation, utbildning, skydd av immateriella rättigheter och marknadstillträde till tredje länder. Under rådets möte den 25–26 november beslutades om slutsatser kring tekoindustrin i linje med meddelandet (13679/04).

Varv

I juni 2002 införde rådet ett tillfälligt driftsstöd till den europeiska varvsindustrin genom förordning (EG) nr 1177/2002 om en tillfällig skyddsordning för varvsindustrin. Förordningen tillkom som en motåtgärd efter att kommissionen hade funnit att den koreanska varvsindustrin hade tilldelats statligt stöd i betydande omfattning. Detta statsstöd fick till följd att EU i september 2002 inledde en WTO-procedur mot Korea varefter Korea 2003 gjorde likaledes mot EU med anledning av den införda skyddsordningen.

EU:s skyddsordning avsågs initialt gälla så länge en WTO-procedur pågick eller till dess konflikten med Korea hade lösts, dock inte längre än till den 31 mars 2004. Då konflikten inte var löst vid detta datum fattade rådet den 11 mars beslut om en förlängning av skyddsordningen längst t.o.m. den 31 mars 2005. Denna förlängning motsatte sig Sverige kraftfullt. Motivet till förlängningen var att de pågående WTO-proceduren avseende EU och Korea inte förväntas hålla sig inom den tidsram som förutspåts. Ett beslut i WTO väntas inte förrän under våren 2005.

Den 21 november 2003 presenterade kommissionen en programförklaring, LeaderShip 2015 (KOM (2003) 717), med ett antal åtgärder av särskild vikt för varvsindustrin. Särskilt betonas arbetsstrukturer och teknik för att stödja EU:s varvsindustri. I initiativet deltar varvsföreträdare, fackförbund samt representanter för kommissionen och parlamentet. I samband med rådets möte den 25 november redovisade kommissionen hur arbetet fortskridit under året samt hur den europeiska varvsindustrin har utvecklats. Kommissionen påtalade även att marknadsläget var gynnsamt beroende på en hög orderingång till europeiska varv med anledning av att kapaciteten i asiatiska varv var fullt utnyttjad så att beställningarna istället gick till EU. Orderingången ökade stadigt åren 2001–2003, främst när det gäller olje-, gas- och bulkfartyg, men

även passagerarfärjor. Detta innebär att produktionen kommer att vara tryggad åtminstone t.o.m. 2007, enligt kommissionen. Skr. 2004/05:60

Under året har gemenskapsståndpunkter tagits fram inom rådet inför förhandlingarna inom OECD kring ett nytt varvsavtal. Ett nytt avtal kommer att slutförhandlas senast till den 31 december 2005.

Rymden

Många tillämpningar av rymdteknologi kan komma till nytta vid genomförande av EU:s politik inom t.ex. transport, miljö och jordbruk. EU har därför under de senaste åren engagerat sig allt mer i rymdfrågor och ökat sitt samarbete med det europeiska rymdorganet ESA. Samarbetet formaliserades i ett ramavtal mellan parterna som trädde i kraft i maj 2004. I ramavtalet stadgas bl.a. att ett s.k. rymdråd ska övervaka samarbetet mellan ESA och EU. Rymdråd innebär gemensamma möten mellan EU:s råd och ESA:s råd på ministernivå. Det första mötet med rymdrådet hölls i november och de båda råden antog föreslagna riktlinjer och process för att ta fram ett framtida europeiskt rymdprogram. De två stora pågående samarbetsprojekten mellan EU och ESA, Global Monitoring for Environment and Security (GMES) och Galileo, har fortsatt under året. GMES syftar till att samla in information om t.ex. miljö, klimat och naturkatastrofer. Galileo är ett satellitbaserat system för navigering, positionering och tidhållning. EU:s ökade intresse för rymdfrågor syns även i förslaget till nytt fördrag där det föreslås att EU ska erhålla så kallad delad kompetens med medlemsstaterna att bedriva europeisk rymdpolitik.

31.2 Konkurrensfrågor

Rådets förordning (EG) nr 139/2004 om kontroll av företagskoncentrationer tillämpas från den 1 maj. Den nya förordningen syftar till att skapa ett snabbare, öppnare och mer flexibelt handläggningsförfarande för kontroll av företagsförvärv. I korthet innebär de nya reglerna att ett nytt system för hänskjutande av ärenden från kommissionen till nationella konkurrensmyndigheter och vice versa införs för att säkerställa att den bäst lämpade myndigheten handlägger ett specifikt ärende. Vidare har det substansstest som ska tillämpas på koncentrationer ändrats. Därtill görs reglerna mer enkla och flexibla. Utredningsbefogenheterna för kommissionen utökas också. Taket för böter och viten för överträdelser av procedurregler höjs.

Den 1 maj trädde även rådets förordning (EG) nr 1/2003 om tillämpningen av konkurrensreglerna i artiklarna 81 och 82 i EG-fördraget i kraft. Syftet med denna reform är att effektivisera tillämpningen av EG:s konkurrensregler och möjliggöra övervakning av allvarigare konkurrensbegränsningar såsom karteller. EU-reformen innebär bl.a. att alla nationella konkurrensmyndigheter inom EU och kommissionen kommer att samarbeta inom ett nätverk. Genom nätverks-samarbetet kommer hanteringen av EU-ärenden i större utsträckning än i dag att delegeras till nationella konkurrensmyndigheter och domstolar. Systemet med individuella undantag enligt artikel 81.3 från förbudet i

artikel 81.1 har avskaffats, liksom icke-ingripandebeskeden. Undantagsreglerna gäller istället generellt, utan särskilt beslut från kommissionen.

Under året avslutade kommissionen behandlingen av sitt förslag till sex nya tillkännagivanden rörande förhållanden av betydelse för det nya, moderniserade systemet. Kommissionen antog sex nya tillkännagivanden om samarbete inom nätverket av konkurrensmyndigheter (2004/C 101/03), om samarbete mellan kommissionen och medlemsstaternas domstolar vid tillämpning av artiklarna 81 och 82 i EG-fördraget (2004/C 101/04), om handläggningen av klagomål rörande artiklarna 81 och 82 i EG-fördraget (2004/C 101/05), om informell vägledning vid nya frågor rörande artiklarna 81 och 82 i EG-fördraget som uppstår i enskilda fall (vägledande skrivelser) (2004/C 101/06) samt om riktlinjer om begreppet påverkan på handeln i artiklarna 81 och 82 i fördraget (2004/C 101/07) samt om riktlinjer för tillämpningen av artikel 81.3 i fördraget (2004/C 101/08).

Kommissionen avslutade även behandlingen av förslaget till nytt gruppundantag för avtal om tekniköverföring inom ramen för sin rådgivande kommitté för kartell- och monopolfrågor. Ett nytt gruppundantag rörande avtal om tekniköverföring antogs, kommissionens förordning (EG) nr 772/2004. Även denna nya reglering trädde i kraft den 1 maj.

Vidare inledde kommissionen en översyn av kommissionsförordningen 823/2000 (konsortialgruppundantag inom linjesjöfarten) som löper ut den 25 april 2005 i ljuset av den pågående översynen av rådets förordning (4056/86) om tillämpningen av konkurrensreglerna på sjöfartsområdet. Inom ramen för sin översyn av rådsförordning 4056/86 offentliggjorde kommissionen ett förslag som intresserade bereddes möjlighet att lämna synpunkter på.

31.3 Statsstöd

Statsstödsreglerna ändrades inte i nämnvärd omfattning under året. Arbetet med att se över reglernas tillämpning i syfte att effektivisera politiken på statsstödsområdet fortsatte dock. Kommissionen föreslog bl.a. nya riktlinjer för undsättning och omstrukturering av företag i svårigheter samt inledde arbetet med att utforma nya riktlinjer för statligt stöd till innovationer samt för forskning och utveckling.

Arbetet med genomförandet av statsstödsreglerna i de nya medlemsstaterna prioriterades högt. Framsteg påvisades även inom EU-15 rörande tillämpning av statliga stöd. Flera av medlemsstaterna, däribland Sverige, redovisade åtgärder i syfte att istället för stöd till företag förbättra förutsättningarna för dessa genom att förbättra näringslivsklimatet och förenkla regelverk. Andra medlemsstater började tillämpa budgetrestriktioner i syfte att minska utgifterna för statligt stöd till företag.

Kommissionen lät under året utvärdera effekterna av statligt stöd för undsättning och omstrukturering av företag i svårigheter under åren 1995–2003. Under denna period lämnade Sverige inte något dylikt statligt stöd, medan det varit vanligt förekommande i främst Tyskland och Italien. Utvärderingen visar att trots beviljat statligt stöd överlevde totalt bara två tredjedelar av de företag som beviljats stöd på dessa

32 Turism

Maastricht-fördraget inkluderade för första gången åtgärder inom turist-sfären i listan över Europeiska gemenskapens aktiviteter, se artikel 3.1.u i EG-fördraget. Där anges dock ingen riktning för en gemensam turist-politik, och det ges inte heller någon rättslig grund för åtgärder inom turistområdet. Samarbete inom turistområdet förekommer dock inom en rad områden. Politiska beslut i turistfrågor behandlas sedan juni 2002 i rådet för konkurrenskraft. För beslut i rådet krävs enhällighet mellan medlemsstaterna.

I det nya konstitutionella fördraget skapas en rättslig grund för åtgärder inom turistområdet. I artikel III-281 anges att unionen ska komplettera medlemsstaternas insatser inom turistsektorn, särskilt genom att stärka konkurrenskraften hos unionens företag inom denna sektor. Unionens insatser ska syfta till att stimulera skapandet av en miljö som är gynnsam för företagsutvecklingen inom sektorn samt främja samarbetet mellan medlemsstaterna genom erfarenhetsutbyte. Åtgärder för att komplettera de insatser som görs av medlemsstaterna ska föreskrivas i europeiska lagar eller ramlagar. De ska antas enligt det ordinarie lagstiftnings-förfarandet. Åtgärderna får inte omfatta någon harmonisering av medlemsstaternas lagstiftning.

I den rådsresolution som antogs av rådet den 21 maj 2002 om den europeiska turismens framtid uppmanar rådet kommissionen att främja dialogen mellan den offentliga sektorn, turistindustrin och andra intres-senter, bl.a. vid ett årligt europeiskt forum för turism.

För tredje året i rad anordnade kommissionen ett europeiskt turistforum i oktober i Budapest. Årets diskussioner behandlade olika trender såsom ungdomsresande, lågpris och tillgänglighet. Sverige höll ett anförande om tillgänglighet för funktionshindrade.

33 Forskning

Behovet av tillväxt i Europa har präglat EU-arbetet inom olika områden däribland forskningsområdet. Diskussioner om kommande ram har intensifierats liksom arbetet med att nå Barcelonamålet om satsningar på 3 procent av BNP till forskning och innovation.

33.1 EU:s ramprogram

Det sjätte ramprogrammet för forskning och teknisk utveckling pågår. Resultatet hittills för svensk del visar att det finns ett ökat intresse från svenska forskare att delta i ramprogrammet.

Under våren presenterade kommissionen ett orienteringsdokument, (KOM (2004) 353), om det kommande ramprogrammet. Det innehåller bl.a förslag på att införa grundforskning på EU-nivå samt behovet av att inrätta ett europeiskt forskningsråd. Detta råd ska vara forskarstyrt och grunda sin utvärdering av ett projekt på kriteriet att det håller allra högsta vetenskapliga kvalitet. Sverige har kraftfullt drivit frågan om ett europeiskt forskningsråd och flertalet medlemsstater har givit stöd till detta förslag. Under våren 2005 kommer kommissionen att presentera sitt förslag till det sjunde ramprogrammet.

33.2 Ett europeiskt forskningsområde

Under året har arbetet med att uppnå Barcelona målet intensifierats. Den rådgivande kommittén till kommissionen och rådet i forskning och teknikfrågor, CREST, har arbetat i sex arbetsgrupper där Sverige deltagit i samtliga och varit ordförande i en. Arbetsgrupperna har presenterat rekommendationer som kan genomföras i de olika medlemsstaterna.

Diskussionerna om den experimentella fusionsreaktorn, ITER, har pågått hela året men hittills har man inte nått någon lösning.

33.3 ESPON – ett forskningsprogram för Europas rumsliga utveckling

European Spatial Planning Observatory Network, ESPON, är ett europeiskt forskningsprogram med fokus på den territoriella utvecklingen i Europa.

Programmet löper under perioden 2002–2006. De länder som omfattas av programmet är förutom nuvarande 25 medlemsstater, ansökarländerna Bulgarien och Rumänien samt Norge och Schweiz. ESPON-sekretariat, förvaltningsmyndighet och utbetalande myndighet, har sitt säte i Luxemburg.

Syftet med programmet är att förbättra kunskapen om och förståelse för den territoriella utvecklingen i Europa och att kunna beskriva och analysera rumsliga utvecklingstendenser och deras drivkrafter. Centrala områden i programmet är bl.a. tematiska studier kring stadsutveckling, flerkärnighet, transporter, landsbygdsutveckling, territoriella bedömningar av gemenskapens politik som transport-, miljö-, jordbruks-, energi- och strukturfondspolitiken samt metoder för regional utvecklingsplanering, bl.a. scenarioteknik. Programmet återspeglar tydligt de pågående diskussionerna om den territoriella utvecklingen och sammanhållningen i Europa. De hittillsvarande resultaten har bl.a. legat till grund för en del slutsatser i den tredje sammanhållningsrapporten (KOM (2004) 107 final). Programmet beräknas ge stöd till ett trettiotal projekt fram till 2006, varav merparten redan beviljats stöd. Projekten är uppbyggda som transnationella forskningsprojekt med minst tre länder involverade. Det svenska deltagandet har varit framgångsrikt. Sverige är för närvarande ansvarig för fem projekt och deltar som partner eller rådgivare i flera andra projekt. Nio projekt har avslutats under 2004.

Ett centralt inslag i ESPON är också att skapa ett bättre samspel mellan forskare, planerare och beslutsfattare på såväl europeisk som nationell nivå. I Sverige är Institutet för tillväxtpolitiska studier, ITPS kontaktmyndighet för ESPON. Ett svenskt nätverk finns bestående av flera forskningsinstitut, berörda myndigheter och organisationer samt Näringsdepartementet. Nätverket har haft en stor roll när det gäller att få tillstånd ansökningar och att genom dialoger, seminarier, publikationer etc. göra resultaten kända.

33.4 Säkerhetsforskning

Europeiska rådet antog i Thessaloniki 2003 en säkerhetsstrategi. Som stöd för denna strategi genomför kommissionen en s.k. förberedande insats inom säkerhetsforskningsområdet under perioden 2004–2006. Man vill genom denna utröna hur man kan stärka den europeiska industrin på området genom att minska fragmenteringen av forskningsinsatser som görs i medlemsstaterna, utnyttja potentialen för korsbefruktning mellan civil och militär forskning samt öka de resurser som läggs på området. Den förberedande insatsen ingår i arbetet med ett säkerhetsforskningsprogram inom ramen för förslaget till det sjunde ramprogrammet för forskning och teknisk utveckling. De områden där forskningsinsatser främst förutses bli aktuella är övervakning av säkerhetsläget, säkerhet och skydd i nätverksbaserade system, skydd och beredskap mot terrorism (särskilt bioterrorism), förbättrad krishantering och förbättrad samverkan mellan kommunikationssystem.

34 Regional- och strukturpolitik

34.1 Strukturfondsprogrammen under innevarande programperiod 2000–2006

Strukturfondsprogrammen har uppnått en god takt i genomförandet. 78 procent av de ca 21 miljarder kronor som tilldelats Sverige har det fattats beslutat om t.o.m. september 2004. 42 procent har betalats ut till dem som driver projekten. Under 2003 genomfördes oberoende utvärderingar av samtliga strukturfondsprogram. Utvärderarnas rekommendationer för Mål 1 och 2 -programmen var att koncentrera resterande resurser till strategiska och dynamiska projekt samt att integrera de horisontella målen miljöhänsyn och jämställdhet i projektens verksamhet. Under året har utbildningar genomförts om de horisontella målen för de myndigheter som ansvarar för att genomföra strukturfondsprogrammen. NUTEK har också genomfört en studie om hur dessa mål integreras i strukturfondsprogrammen i några regioner i Nederländerna, Tyskland, Wales och Sverige. NUTEK genomför också en jämförande studie om hur näringslivet medverkat i genomförandet av strukturfondsprogrammen i några regioner i medlemsstaterna.

Kommissionen har beslutat om revidering av strukturfondsprogrammen samt beslutat om tilldelningen av resultatreserven som ger ett tillskott på 84 miljoner euro till Sverige. Halvtidsöversynen av mål 3 har inneburit att programmet fortsättningsvis ska bidra till regeringens mål om en halvering av sjukskrivningarna. Vidare har en breddning av målgrupperna för mål 3 i övrigt skett och ett flertal åtgärder vidtagits för att förbättra styrningen och kontrollen av programmet. Den huvudsakliga inriktningen av programmet Equal har legat fast. Den andra och sista ansökningsomgången i programmet utlystes och beslutades under året.

34.2 Den europeiska sammanhållningspolitiken efter år 2006

I och med att kommissionen i februari presenterade den tredje rapporten om ekonomisk och social sammanhållning i unionen intensifierades diskussionerna om utformningen av den framtida sammanhållningspolitiken på såväl europeisk som nationell nivå. I rapporten ingick förslag till en reformerad politik. Innehållet redovisades till riksdagen i en faktapromemoria (2003/04:FPM92).

Kommissionen presenterade i juli ett förslag till EU:s långtidsbudget för perioden 2007–2013. Utgiftsnivån för sammanhållningspolitiken föreslogs där till 336 miljarder euro. Samtidigt lämnade kommissionen förslag till strukturfondsförordningar, med konkreta förslag till utformning och genomförande. Förordningsförslagen redovisades till riksdagen i en faktapromemoria (2003/04:FPM124). Förhandlingarna i rådet inleddes under hösten.

34.2.1 Sveriges övergripande syn

Sverige hävdar, tillsammans med flera andra medlemsstater, att en total utgiftsnivå för nästa budgetperiod 2007–2013 på 1,00 procent av EU:s BNI väl rymmer de utgifter som unionen finner angelägna. Därmed krävs emellertid tydliga prioriteringar inom sammanhållningspolitiken och en avsevärt lägre utgiftsnivå för ändamålet än den av kommissionen föreslagna.

Sverige anser att sammanhållningspolitiken ska koncentreras till de nya medlemsstaterna, som har störst behov av stöd. Detta bör ske genom att relativt välmående medlemsstater själva ansvarar för att utjämna de regionala skillnaderna i sina egna länder.

Om denna inriktning inte vinner gehör kommer Sverige med kraft att driva kravet på att de extremt glesbefolkade områdena i norra Sverige ska hanteras under det nya föreslagna konvergensmålet (motsvarande dagens mål 1) och på samma villkor som de ultraperifera regionerna i unionen.

Sverige välkomnar sammanhållningspolitikens tydligare koppling till tillväxt, sysselsättning och hållbar utveckling i linje med målsättningarna i Lissabonstrategin liksom den föreslagna förstärkningen av samarbetet över nationsgränser.

34.3 Regional sammanhållning och urban politik

Skr. 2004/05:60

Ett informellt EU-ministermöte om territoriell sammanhållning och urban politik ägde rum i Rotterdam 29–30 november. Nederländernas huvudprioriteringar under sitt ordförandeskap var att stärka unionens konkurrenskraft inom ramen för Lissabon- och Göteborgsstrategierna. Den regionala sammanhållningen framhölls som en viktig faktor och städer borde ges en framträdande roll för att uppnå konkurrensmålet.

DEL 7 TRANSPORT, TELEKOMMUNIKATION OCH ENERGI

35 Transporter

35.1 Frågor som rör flera transportslag

35.1.1 Galileo – projektet går vidare

Under året har beslut tagits för att förbereda kommande faser i uppbyggnaden av satellitnavigeringssystemet Galileo. Rådet har bestämt vilka tjänster som ska tillhandahållas genom Galileo samt fastställt att gemenskapen åtar sig sin del av den fortsatta finansieringen av projektet inför slutupphandlingen med konkurrerande privata koncessionärer. Beslut har vidare tagits om den framtida förvaltningsmyndigheten för Galileo, vilken ska ta över förvaltning och ägande av systemet och dess resurser. Avtal har också tecknats mellan EU och USA om samarbete inom satellitnavigationsområdet

35.1.2 De transeuropeiska transportnätverken TEN-T

Nya riktlinjer för TEN-T

I april beslutades slutligt de nya riktlinjerna för TEN-T (nr 884/2004/EG). Beslutet bygger på en rapport som utarbetades av en högnivågrupp ledd av den före detta transportkommissionären Karel van Miert. I de nya riktlinjerna utpekas 30 prioriterade projekt som kommissionen och medlemsstaterna ska satsa sina resurser på för att färdigställa till år 2020. Två av dessa projekt berör direkt Sverige. Dessa är den nordiska triangeln (vägar/järnvägar som förbinder Köpenhamn-Oslo-Stockholm-Helsingfors) och sjömotorvägar i Östersjön.

Förslag om höjda bidrag

I och med det nya finansiella perspektivet för 2007-2013 har kommissionen lämnat ett förslag (KOM (2004) 475 slutlig) till revidering av finansieringsförordningen för TEN-T. Kommissionen föreslår bl.a att bidragsdelen höjs från nuvarande maximalt 20 procent för gränsöverskridande prioriterade projekt till 50 procent.

35.1.3 Marco Polo-programmet fortsätter

Skr. 2004/05:60

Kommissionen presenterade i juli ett förslag om att fortsätta den redan inledda processen med att finna konkreta projekt som kan reducera trängsel och förbättra miljön genom att etablera ett andra Marco Polo-program (KOM (2004) 478 slutlig). Syftet med Marco Polo II-programmet är att minska trängseln, förbättra godstransportsystemets miljöprestanda i gemenskapen och underlätta intermodala transporter för att skapa ett effektivt och hållbart transportsystem. Den föreslagna programbudgeten är väsentligt mycket större än den i det nuvarande Marco Polo-programmet, vilket förklaras med att åtgärdsprogrammet har fördjupats. Behandlingen av förslaget kommer att påverkas av det pågående arbetet med ett nytt finansiellt perspektiv för gemenskapen.

35.2 Landtransporter

35.2.1 Vägtrafiksäkerhet

Verona nummer två

Det holländska ordförandeskapet tog upp stafettpinnen från det italienska och de bägge länderna samarrangerade ett andra trafiksäkerhetsmöte med EU:s transportministrar i Verona i oktober. På mötet utarbetades ett dokument som kommit att ligga till grund för slutsatser om trafiksäkerhet, vilka antogs på rådets möte den 10 december. I slutsatserna bekräftar rådet trafiksäkerhetsmålet att minska antalet döda i vägtrafikolyckor med 50 procent till år 2010. Vidare pekar man ut fyra viktiga områden för trafiksäkerhetsarbetet: Övervakning och goda exempel, fordonssäkerhet, förbättrad säkerhet på Europas vägar samt finansiering av trafiksäkerhet.

Ett gemensamt europeiskt körkort

I oktober 2003 presenterade kommissionen ett förslag till ett omarbetat direktiv om körkort (KOM (2003) 621 slutlig). Förslaget behandlades snabbt av rådet och den 7 oktober nåddes en gemensam inriktning av transportministrarna. Överenskommelsen skiljer sig i flera delar från kommissionens förslag. Den innebär i korthet följande.

Alla nya körkort som utfärdas i EU ska, i likhet med det svenska körkortet, vara av plast och i kontokortsformat. Enligt svensk uppfattning borde lämpligen också redan existerande körkort, som är av en annan äldre typ, bytas ut. Först då får vi en verklig harmonisering av körkortet, vilket inte minst är viktigt från kontrollsynpunkt. Denna syn fick vi dock inte gehör för bland tillräckligt många av de andra medlemsstaterna. Vad gäller körkortens administrativa giltighetstid så är denna 10 år för A- och B-behörighet och 5 år för C- och D-behörighet. De medlemsstater som vill får även lägga in ett microchips på körkortet. Genom förslaget införs

också tre nya behörigheter. För det första en behörighet AM för moped. Den innebär att det kommer att krävas körkort för att köra mopeder med en högre konstruktiv hastighet än 25 km/tim. För det andra införs behörigheten C1 som innebär rätt att köra lastbil upp till 7,5 ton. Slutligen så kommer behörigheten D1, buss med maximalt 16 passagerare, att införas i det svenska körkortssystemet. En svensk fråga som drevs hårt på rådmötet var att vidga rätten något för att dra släpvagnar med B-behörighet. Det svenska förslaget innebär att det skulle vara tillåtet att köra en kombination med en högsta totalvikt för dragbil och släp som inte överstiger 4250 kg. Förslaget stöddes dock bara av några enstaka stater. Europaparlamentet väntas behandla direktivförslaget i början av 2005.

Säkrare tunnlar

Direktiv 2004/54/EG om minimikrav för säkerhet i tunnlar som ingår i det transeuropeiska vägnätet antogs slutligt i april. Direktivet har sin bakgrund bl.a. i de svåra bränder som inträffat i tunnlar under senare år. Direktivet gäller alla tunnlar som är längre än 500 meter och som ingår i det transeuropeiska vägnätet oavsett om tunneln är i drift, under byggnad eller på projekteringsstadiet. I dag finns ingen sådan tunnel i Sverige men Götatunneln i Göteborg, där bygget pågår, kommer att omfattas.

Direktivet syftar till en harmonisering av säkerhetsorganisationen och att klargöra olika roller och ansvarsområden. Varje medlemsstat ska utse en administrativ myndighet som ska se till att alla aspekter på säkerheten i en tunnel tillgodoses, särskilt huruvida tunneln uppfyller direktivets krav. Tillstånd från myndigheten krävs vid nybyggnad och ombyggnad av en befintlig tunnel. En tunnelhållare ska utses för varje tunnel, liksom en säkerhetssamordnare som koordinerar förebyggande åtgärder, deltar i räddningsplanering m.m. Regelbundna inspektioner ska genomföras av oberoende kontrollenheter. Vidare fastläggs minimikrav för teknisk utformning, utrustning och drift, utifrån en klassificering av tunnelarna. Dessutom finns förfaranderegler för godkännande, öppnande för trafik m.m. och om skyltning. För närvarande utreds hur direktivet ska införlivas i svensk rätt, vilket ska vara klart senast i april 2006.

35.2.2 Yrkestrafikfrågor

Längre vila för yrkeschaufförer

Redan hösten 2001 presenterade kommissionen ett förslag till förordning om kör- och vilotider på vägtrafikområdet. Ett ändrat förslag till förordning (KOM (2003) 490 slutlig) lades fram sommaren 2003. Rådet uppnådde en politisk överenskommelse om förslaget den 11 juni. Överenskommelsen innebär att chaufförernas dagliga viloperiod ökar från åtta till nio timmar och att deras högsta tillåtna körtid per vecka minskas till 56 timmar. Den nya förordningen innehåller dessutom färre möjligheter till undantag från bestämmelserna än den nuvarande. Dessutom försöker förordningen verka för en harmonisering av

medlemsstaternas påföljder för överträdelse av bestämmelserna. Slutligen innehåller beslutet ett antal ändringar i förordningen (EEG) 3821/85 om färdskrivare som är väsentliga för införandet av den nya digitala färdskrivaren. Bland annat uppskjuts införandet av den nya typen färdskrivare till den 5 augusti 2005. Europaparlamentet behandlar förslaget i andra behandlingen under våren 2005.

Ökad kontroll av yrkeschaufförerna

I kommissionens vitbok (2001) om gemenskapens transportpolitik fram till 2010 pekades på behovet av skärpt kontroll av yrkestrafiken, i synnerhet avseende den sociala lagstiftningen för vägtransporter. Kommissionen lade därför fram ett förslag (KOM (2003) 628 slutlig) till ett nytt direktiv om kontroll av kör- och vilotider och av färdskrivare. Rådet fattade den 11 juni beslut om politisk överenskommelse avseende förslaget. Beslutet innebär att kvaliteten på övervakningen förbättras. Det sker genom att minimiregler i fråga om utbildning och utrustning införs samt att samarbetet mellan medlemsstaterna utökas. Slutligen ska antalet kontroller utökas stegvis från idag en procent av alla utförda dagsverken till tre procent år 2011. Förslaget går under våren 2005 vidare till andra behandlingen i parlamentet.

Helgförbud

Liksom flera tidigare ordförandeskap försökte även det irländska ordförandeskapet sig på att ta upp förslaget (KOM (2003) 473 slutlig) till direktiv om ett system med harmoniserade regler om körförbud för tunga lastbilar i internationell trafik, populärt kallat för direktivet om helgförbud. Ordförandeskapets syfte var att på rådets möte den 11 juni pröva förslaget mot bakgrund av den utvidgade kretsen medlemsstater. Inte heller denna gång kunde emellertid en politisk överenskommelse nås sedan det konstaterats att flera av de nya medlemsstaterna var emot förslaget och att en blockerande minoritet kunde uppnås.

35.2.3 Beskattning av tunga lastbilar (Eurovinjettdirektivet)

Kommissionens förslag (KOM (2003) 448 slutlig) till nytt direktiv om uttag av skatt och avgift på tunga godstransporter diskuterades av transportministrarna vid flera rådsmöten utan att någon politisk överenskommelse kunnat nås.

Förslaget gör det möjligt att ta ut tids- eller avståndsrelaterade skatter på hela vägnätet, vilket inte är möjligt enligt det nuvarande direktivet. En förändring av det nuvarande direktivet är avgörande för de svenska möjligheterna att införa en kilometerskatt för tunga fordon. Kommissionens ursprungliga förslag gick i huvudsak ut på att de länder som väljer att införa system för avgifts- eller skatteuttag vid användandet av vägarna ska återföra intäkterna till vägsektorn. Någon egentlig sådan öronmärkning ingår inte i det kompromissförslag som diskuterats senast. Tillämpningsområdet föreslås utvidgas till lastbilar med en totalvikt på minst 3,5 ton. På svenskt initiativ har det i föreliggande kompro-

missförslag förts in en möjlighet att ta ut lägre skatter eller avgifter från särskilt miljövänliga fordon (EEV). Skr. 2004/05:60

35.2.4 Driftskompatibilitet mellan elektroniska vägtullsystem i gemenskapen

I april antogs slutligt direktiv 2004/52/EG om driftskompatibilitet mellan elektroniska vägtullsystem i gemenskapen. Förslaget syftar till att åstadkomma standardisering som möjliggör att en fordonsenhet kan användas i samtliga elektroniska betalsystem i EU.

35.2.5 Tredje järnvägspaketet

I mars presenterade kommissionen sitt tredje järnvägspaket. Det innehåller förslag till fyra nya rättsakter. Förslagen behandlar marknadsöppning för internationell persontrafik, förarbevis för lokförare och viss annan tågpersonal, passagerares rättigheter och kvalitetskrav vid godstransporter på järnväg.

Rådet kunde i december enas om en allmän inriktning för ett beslut om det förslag som avser behörighetsbevis för lokförare (KOM (2004) 142) 2003/04: FKPM95. Detta förslag har vi från svensk sida varit positiva till när det gäller syftet. Gemensamma regler för lokförares utbildning och behörighetsbevis kommer att underlätta gränsöverskridande transporter på järnväg. Ökade möjligheter att transportera gods på järnväg genom Europa till och från Sverige är något vi eftersträvar. Under arbetet med förslaget har Sverige dock upprepade gånger påpekat att det inte får bli för byråkratiskt och inte för betungande för järnvägsföretagen och nationella behöriga myndigheter. Förslaget har nu förbättrats betydligt på just dessa punkter under arbetet i rådet. Som exempel på detta kan nämnas att Sverige fått igenom en möjlighet att avstå från att tillämpa direktivet för svenska lokförare som inte kör gränsöverskridande trafik. Denna möjlighet kan utnyttjas om det efter en analys av Europeiska järnvägsbyrån inte visar sig vara kostnadseffektivt att nationella förare inkluderas.

Förslaget om marknadsöppning för internationell persontrafik (KOM (2004) 139) 2003/04: FKPM98 behandlades inte av rådet under året.

Innehållet i förslaget till förordning om internationella tågresenärers rättigheter och skyldigheter (KOM (2004) 143 slutlig) redovisas i faktapromemoria 2003/04:FPM115. Förslaget innehåller bestämmelser om informationsskyldighet, särskild hjälp åt rörelsehindrade passagerare, ansvar för person- och sakskador, försening m.m. Syftet är att stärka passagerarnas rättigheter. Förslaget behandlades inte i rådsarbetsgrupp under året.

Förslaget till förordning om ersättning vid åsidosättande av avtalade kvalitetskrav för godstransport på järnväg (KOM (2004) 144 slutlig) har beskrivits i faktapromemoria 2003/04:FPM117. I förslaget finns bestämmelser om kvalitetskrav för godstransporter och om ersättning i den mån de åsidosätts. Ett av huvudsyftena med förslaget är att allmänt främja godstransporter på järnväg inom EU. Förslaget diskuterades vid ett första rådsarbetsgruppsmöte under sommaren. En klar majoritet av medlems-

staterna ställde sig negativa till förslaget. Några ytterligare förhandlingar förekom inte under året. Skr. 2004/05:60

35.2.6 Europeiska järnvägsbyrån (ERA) inrättas

Den Europeiska järnvägsbyrån (ERA) inrättas successivt för att underlätta genomförandet av en integrerad europeiskt järnvägsmarknad. Byråns inrättande och verksamhet regleras i förordning (EG) nr 881/2004, som beslutades slutligt i april. Byråns uppgift består i att tillhandahålla teknisk assistans till kommissionen för genomförandet av gemenskapslagstiftning som syftar till ökad driftskompatibilitet mellan olika järnvägssystem samt att lägga fast en gemensam inriktning för arbetet med säkerheten inom det europeiska järnvägssystemet. Belgaren Marcel Verslype utsågs i oktober till byråns första generaldirektör. Byrån kommer att vara lokaliserad i Valenciennes i Frankrike och arbetsstyrkan kommer att uppgå till ungefär 100 personer.

35.3 Sjöfart

35.3.1 Sjösäkerhet

Inom sjösäkerhetsområdet har EU fortsatt inriktat arbetet på att dels förhindra förorening från fartyg, dels öka skyddet mot brottsliga handlingar riktade mot fartyg och hamnar. En ny fråga som har behandlats är ISM-kodens införande.

Ökad sjösäkerhet och förhindrande av förorening

Rådet antog den 11 juni en gemensam ståndpunkt om kommissionens direktivförslag (KOM (2003) 92 slutlig) om att införa påföljder vid föroreningsbrott till sjöss. Direktivet definierar vad som ska utgöra otillåtna utsläpp. Utsläpp av olja och andra skadliga ämnen från fartyg regleras internationellt genom FN:s MARPOL-konvention. Genom direktivet har definitionen av överträdelser vidgats något i förhållande till MARPOL. I korthet innebär detta att det för alla utsläpp – även utsläpp till följd av skador på fartyget – ska räcka med vårdslöshet för att någon ska kunna hållas ansvarig. Kommissionen har också lagt ett förslag (KOM (2003) 227 slutlig) till rådets rambeslut som kompletterar direktivet och föreskriver att de överträdelser som anges i direktivet ska kriminaliseras. Genom rambeslutet kommer man också att ange vilka straff som ska följa på brotten. Arbetet med direktivet kommer att fortgå under det luxemburgska ordförandeskapet.

I mars 2004 antogs slutligt förordningen (EG) nr 724/2004 om ändring av förordning (EG) nr 1406/2002 om inrättande av en europeisk sjösäkerhetsbyrå. Genom förordningen utvidgas sjösäkerhetsbyråns (EMSA) verksamhetsområde till att även omfatta bekämpning av föroreningar, sjöfartsskydd och utbildning av sjöfolk.

Den 9 december antog rådet en gemensam ståndpunkt om kommissionens förslag (KOM (2003) 767) till förordning om tillämpning av Internationella säkerhetsorganisationskoden (ISM-koden) i gemenskapen. Koden antogs av den internationella sjöfartsorganisationen (IMO) för drygt tio år sedan och tjänar som vägledning för rederiernas förvaltning och drift av sina flottor samt att främja utvecklingen av sjösäkerhet och förhindrande av skador på havsmiljö och egendom. Genom förordningen kommer koden att föras in i EG-lagstiftningen. I rådets gemensamma ståndpunkt innefattas följande fartygstyper i förordningens tillämpningsområde: Last- och passagerarfartyg registrerade i en medlemsstat som går i internationell trafik, last- och passagerarfartyg oavsett registerstat som antingen går i nationell trafik eller som regelbundet anlöper gemenskapens hamnar samt rörliga oljeplattformar under en medlemsstats jurisdiktion.

Sjöfartsskydd

I mars 2004 antogs förordningen (EG) nr 725/2004 om förbättrat sjöfartsskydd på fartyg och i hamnanläggningar. Förordningen innebär att EU inför stora delar av IMO:s regler i EG-lagstiftningen för att uppnå ett harmoniserat förfarande när det gäller de förebyggande åtgärder som ska vidtas för att skydda sjöfartssektorn från brottsliga handlingar. På så sätt blir dessa regler bindande för medlemsstaterna. Kommissionen har enligt förordningen bl.a. rätt att genomföra inspektioner av hamnanläggningar och rederier för att övervaka medlemsstaternas tillämpning av denna rättsakt.

Ökat hamnskydd

I februari presenterade kommissionen ett förslag till direktiv om ökat hamnskydd (KOM (2004) 76 slutlig). Med hamnskydd menas att skydda sjöfartssektorn, hamnarna med dess infrastruktur och olika anläggningar samt de människor som arbetar inom dessa områden från brottsliga handlingar. Medlemsstaterna enades vid transportrådsmötet i juni om en gemensam ståndpunkt i frågan och direktivet överlämnades till Europaparlamentet för en första behandling. Förslaget bygger till stora delar på förordning (EG) nr 725/2004 om förbättrat sjöfartsskydd på fartyg och i hamnanläggningar. Syftet med direktivförslaget om ökat hamnskydd är att uppnå ett heltäckande skydd för sjöfartssektorn genom att hela hamnområdet inkluderas i skyddet. Direktivet har alltså samma struktur som sjöfartsskyddsreglerna vilket bl.a. innebär upprättande av både en hamnskyddsutredning och en hamnskyddsplan samt ett system med olika hamnskyddsnivåer.

35.3.2 Förkastat hamndirektiv i ny upplaga

Vid transportrådets möte i december presenterade kommissionen ett nytt förslag (KOM (2004) 654 slutlig) till direktiv om tillträde till marknaden för hamntjänster. Förslaget bygger till stora delar på det tidigare förslaget

i frågan vilket i förlikningsförfarandet förkastades av Europaparlamentet hösten 2003. Skr. 2004/05:60

Förslaget till direktiv syftar till att inom hamnsektorn garantera en mer systematisk tillämpning av fördragets bestämmelser om fri etableringsrätt, fri rörlighet för personer, varor och tjänster samt om konkurrens. För att säkerställa att hamnarna används på ett än mer effektivt och ändamålsmässigt sätt samt för att få en mer rättvis konkurrens är det enligt kommissionen nödvändigt att införa specifika och tydliga bestämmelser om tillhandahållandet av hamntjänster. De tjänster som berörs är i första hand lotsning, bogsering, olika lasthanteringstjänster samt passagerartjänster. En leverantör av hamntjänster ska ha tillstånd från en utsedd myndighet för att kunna driva verksamhet. Direktivet behandlar också konkurrensen mellan hamnar. Insyn i en hamns olika finansiella förbindelser ska vara möjlig och riktlinjer för statligt stöd för finansiering av hamninfrastruktur ska fastställas av kommissionen inom ett år från det att direktivet har antagits. Förslaget kommer att behandlas i rådet under våren av det luxemburgska ordförandeskapet.

35.3.3 Certifikat för sjöfolk

Våren 2004 lade kommissionen fram ett förslag (KOM (2004) 311 slutlig) till direktiv om erkännande av certifikat för sjöfolk utfärdade av medlemsstaterna och om ändring av direktiv 2001/25/EG. Direktivet syftar till att underlätta erkännandet av certifikat för sjöfolk som utfärdats av medlemsstaterna och till att säkerställa att nuvarande utbildnings- och certifieringskrav uppfylls inom EU. Rådet antog vid sitt möte 9 december en allmän riktlinje om förslaget som nu behandlas i första behandlingen i parlamentet. Den viktigaste frågan för Sverige har varit att tillförsäkra medlemsstaterna möjligheten att vidhålla egna nationella regler för yrkestillträde.

35.3.4 Inre vattenvägar

Redan sommaren 2000 presenterade kommissionen ett förslag (KOM (2004) 419 slutlig) om ändring av direktiv 82/714/EEG om tekniska föreskrifter för fartyg i inlandssjöfart. Förslaget syftar till att uppnå överensstämmelse mellan gemenskapens tekniska krav och de krav som gäller för den s.k. Rhensjöfarten. Sverige har värvat om rätten att kunna kräva samma typ av krav i svenska inre vatten som ställs på öppet hav. Rådet antog på sitt möte i december en politisk överenskommelse om förslaget, som betecknas som partiell eftersom bilagorna till direktivet inte fanns översatta till samtliga gemenskapsspråk. När bilagorna väl finns översatta till samtliga språk kan rådet avsluta sin behandling. Som förslaget ser ut i nuvarande lydelse omfattas Sveriges inre vattenvägar inte av direktivets tillämpningsområde, varför Sverige inte behöver genomföra direktivet.

Det civilrättsrelaterade arbetet inom sjöfartsområdet inriktades under året på:

- bemyndigande av medlemsstaterna att tillträda 2003 års protokoll till 1992 års internationella konvention om upprättandet av en internationell fond för ersättning av skada orsakad av förorening genom olja (rådets beslut 2004/246/EG); protokollet skapar ett tredje ersättningssteg i det internationella ersättningsystemet för oljeskador till sjöss,
- samråd om ett tredje sjösäkerhetspaket med bl.a. bestämmelser om passagerartransport och
- samordning m.m. inför förhandlingar i IMO: s juridiska kommitté, UNCITRAL och internationella oljeskadefonden.

35.4 Luftfart

35.4.1 Flygsäkerhet kräver harmoniserade regler

Kommissionen lade under våren fram ett ändrat förslag till ändring av rådets förordning EEG nr 3922/91 om harmonisering av tekniska krav och administrativa förfaranden inom området civil luftfart (KOM (2004) 73 slutlig). Förslaget innebär harmonisering av ett antal flygoperativa säkerhetsregler. Det görs ändringar i grundförordningen och läggs till nya bilagor som avser villkor för kabinpersonal och begränsningar av flygarbetstiden. Rådet enades kring ett beslut om innehållet i en gemensam ståndpunkt i december 2004. Sverige lade ner sin röst då beslutet antogs.

Det finns flera skäl till Sveriges agerande. Reglerna om begränsning av arbetstiden har ogillats av de fackliga organisationerna, främst piloterna men även kabinpersonalen. De anser att reglerna är för generösa och att de därför kan äventyra säkerheten. Bland annat blir det möjligt att arbeta 60 timmar per vecka tre veckor i rad. Facken hävdar även att kommissionen inte tagit hänsyn till vissa vetenskapliga studier om trötthet när den utarbetat förslaget.

Det slutliga kompromissförslaget fick ta ställning till medförde stort utrymme för nationella avvikelser när det gäller begränsning av flygtiden av säkerhetsskäl. Sverige ansåg då att det inte längre finns något mervärde i form av harmonisering av kraven. Svenska flygsäkerhetsexperter betonade att mer arbete behöver läggas ner på att få enhetliga regler. Mot den bakgrunden är det bättre att invänta Europeiska flygsäkerhetsbyråns (EASA) arbete med att få fram förslag till gemensamma regler på området. Byrån kommer att ha bättre möjligheter att värdera de argument som förts fram i debatten av bl.a. arbetstagarorganisationerna. Sverige har även yrkat på att få möjlighet att överskrida den maximala flygarbetstiden 13 timmar för att kunna behålla nuvarande uppläggning av flygtrafiken till Kanarieöarna. För att kompensera den förlängda arbetstiden skulle antalet möjliga flygrörelser under en veckoperiod i så fall begränsas. Sverige har inte fått igenom detta krav i

förordningstexten utan blir hänvisade till att den frågan avgörs vid Skr. 2004/05:60 kommittéförfarande.

35.4.2 Ett gemensamt europeiskt luftrum

Det gemensamma europeiska luftrummet är ett paket om fyra förordningar som tillsammans syftar till att öka effektiviteten och säkerheten i gemenskapens flygtrafiksystem (Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 549/2004, (EG) nr 550/2004, (EG) nr 551/2004, (EG) nr 552/2004). Detta sker bl.a. genom en mer rationell indelning av luftrummet, s.k. funktionella luftrumsblock. Vidare ska medlemsstaterna förbättra samarbetet mellan civila och militära myndigheter för att nå en mer flexibel användning av luftrummet. Det ska även skapas gemensamma regler för tillhandahållande av flygtrafiktjänster och ett mer genomskådligt system för avgiftssättning. Slutligen sker en teknisk harmonisering av system och komponenter som används i flygtrafikledningen. Efter det att rådet och Europaparlamentet hade enats om förordningarna i december 2003 trädde de i kraft den 20 april. Efter ikraftträdandet har arbetet med genomförandet av förordningarnas målsättningar påbörjats. Detta sker huvudsakligen genom att den europeiska organisationen för en säker flygtrafiktjänst, Eurocontrol, får mandat från kommissionen att utarbeta förslag till genomförandebestämmelser. Eurocontrol har en bred teknisk kompetens och etablerade rutiner för samråd med berörda parter. Genomförandebestämmelserna kommer att beslutas av kommissionen efter samråd med medlemsstaterna.

35.4.3 Ett europeiskt flygledarcertifikat

I föregående avsnitt nämnda förordningar om ett gemensamt europeiskt luftrum indikerades ett kommande förslag om certifiering av flygledare. Förslaget presenterades av kommissionen sommaren 2004 (KOM 2004 (473) slutlig) 2004/05 FKPM06 i form av ett direktiv innehållande regler för certifiering, kompetenssäkring samt medicinska krav för flygledare. Dessutom innehåller direktivet krav på certifiering av organisationer som utbildar flygledare samt utövar tillsyn av dessa. Syftet är att höja och harmonisera flygledarnas kompetensnivå och göra den jämförbar över hela gemenskapen, något som ökar säkerheten i flygledningssystemet. Vidare förbättras förutsättningarna för en ökad rörlighet på arbetsmarknaden för flygledare genom att flygledarcertifikaten erkänns inom hela gemenskapen. På rådsmötet den 10 december enades transportministrarna om en allmän riktlinje över hur direktivet bör se ut. Europaparlamentet beräknas lämna sitt första yttrande över förslaget under våren 2005.

35.4.4 Ersättning vid nekad ombordstigning m.m.

Under året antogs Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 261/2004 om fastställande av gemensamma regler om kompensation och

assistans till passagerare vid nekad ombordstigning och inställda eller kraftigt försenade flygningar och om upphävande av förordning (EEG) nr 295/91.

Förordningen innehåller regler om kompensation och assistans till flygpassagerare som nekats att stiga ombord eller drabbats av inställda eller kraftigt försenade flygningar. Förordningen är tillämplig på passagerare som reser till eller från en flygplats i EU. Den utgör en förstärkning av de regler som tidigare fanns på området och ersätter rådets förordning (EEG) nr 295/91. Förordningen träder i kraft den 17 februari 2005.

35.4.5 Försäkringskrav för flygbolag

I april antogs Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 785/2004 om försäkringskrav för lufttrafikföretag och luftfartygsoperatörer.

Genom förordningen införs ett krav på att lufttrafikföretag och luftfartygsoperatörer som flyger till eller från, inom eller över en medlemsstats territorium ska vara ansvarsförsäkrade beträffande skador på passagerare, bagage, gods och tredje man. Försäkringskravet omfattar såväl det kommersiella flyget som privatflyget. Förordningen träder i kraft den 30 april 2005.

35.4.6 Relationer med tredje land

Yttre förbindelser på luftfartsområdet

Med stöd av det av rådet 2003 beslutade s.k. horisontella mandatet (mandat att förhandla med alla tredjeländer om att ersätta vissa bestämmelser i de bilaterala luftfartsavtalen med gemenskapsklausuler) har kommissionen med varierande framgång genomfört ett antal förhandlingar med olika tredjeländer. Ytterligare förhandlingar kommer att äga rum under 2005.

Kommissionen presenterade i februari ett meddelande samt fyra rekommendationer (KOM (2004) 74 slutlig) för rådet om att bemyndiga kommissionen att inleda förhandlingar om upprättande av luftfartsavtal med gemenskapens grannländer (Albanien, Bosnien och Hercegovina, Kroatien, Makedonien, Serbien och Montenegro, FN:s interimistiska administration i Kosovo (UNMIK), Libanon, Jordanien, Marocko). Syftet med förhandlingarna är att stegvis etablera en gemensam luftfartsmarknad i enlighet med gemenskapens regelverk. Transportrådet beslutade vid sitt möte den 9 december att bemyndiga kommissionen att inleda förhandlingarna. Sverige ser positivt på att gemenskapen söker liberalisera den internationella luftfartsmarknaden.

Av kommissionen ledda förhandlingar med USA om ett öppet luftfartsområde över Atlanten har fortsatt med hög intensitet. Parterna är eniga på vissa områden medan det på andra ännu inte har varit möjligt att komma överens. Rådet fick i juni ta ställning till ett förslag från kommissionen om ett första delavtal med USA. Rådet ansåg emellertid att detta avtal inte var tillräckligt balanserat och uppmanade därför kommissionen att fortsätta förhandlingarna med sikte på att uppnå ett mer balanserat avtal. Förhandlingarna har dock, på grund av presidentvalet i USA, legat nere tills vidare men kommer att återupptas i början av år 2005.

36 Elektroniska kommunikationer – informationsteknik och samhället

36.1 e-Europa 2005

I december 2002 antog medlemsstaterna en resolution om genomförande av handlingsplanen e-Europa 2005, ett informationssamhälle för alla. En styrgrupp för e-Europa 2005 har inrättats. Den består av representanter från medlemsstaterna och externa experter. Styrgruppen fungerar bl.a. som ett forum för strategisk diskussion och erfarenhetsutbyte samt ger råd till hur genomförandet av handlingsplanen kan förbättras.

Handlingsplanen e-Europa 2005, sträcker sig fram till slutet av 2005. Det nederländska ordförandeskapet inledde under hösten en diskussion om hur den framtida IT-politiken inom EU bör se ut. En rapport (*Rethinking the European ICT Agenda*) presenterades och diskuterades vid en högnivåkonferens i Amsterdam i slutet av september. Kommissionen har lämnat meddelandet *Viktiga frågor för det europeiska informationssamhället efter 2005*. Meddelandet beskriver hur IT bidrar till Lissabonmålen och bedömer fortsatt behov av politik för informationssamhället. Vidare anges i rapporten vilka områden och frågor som är de viktigaste för en IT-strategi efter 2005. Meddelandet är avsett att inleda en diskussion om den nya vision för informationssamhället som ska antas i början av 2006.

Den 9 december antog rådet en resolution om framtiden för IT (rådets resolution om informations- och kommunikationstekniken (IKT) i ett framtidsperspektiv). Resolutionen är bred och lyfter fram viktiga områden för det fortsatta arbetet med att ta fram en IT-strategi för EU efter 2005. De områden som tas upp som relevanta för en omfattande och heltäckande IT-politik är en framstående utomordentlig IT-sektor och innovativa företag, IT för medborgare och kompetens, IT för offentliga tjänster, innehåll och utveckling av produkter och tjänster, utveckling av nät samt tillit och säkerhet.

Kommissionen lämnade i februari ett förslag om att inrätta ett program för digitalt innehåll, eContentplus (KOM (2004) 96 final). Det övergripande syftet är att skapa förutsättningar för en större tillgång och utnyttjande av digitalt innehåll, och förutsättningar för att tjänster som använder digitalt innehåll ska ge ekonomisk nytta. Rådet fattade den 10 juni en politisk överenskommelse om programmet. Parlamentet genomförde sin första behandling den 22 april. Under hösten har förhandlingar pågått mellan rådet och parlamentet för att nå en överenskommelse om programmet. Se vidare faktapromemoria 2003/04: FPM86.

36.3 Europeiska nät- och informationssäkerhetsbyrån

Sedan den 14 mars är rådets och Europaparlamentets förordning (EG) nr 460/2004 om den europeiska nät- och informationssäkerhetsbyrån (Enisa) i kraft. Byrån ska bli ett expert- och kompetenscentrum för informationssäkerhetsfrågor. Arbetet ska bygga vidare på insatser som medlemsstaterna redan har gjort. Utöver att ge råd till medlemsstaterna, kommissionen och Europaparlamentet är byråns arbetsuppgifter bl.a. att analysera framväxande risker, bidra till ökad medvetenhet om nät- och informationssäkerhet, förbättra samarbetet mellan aktörerna inom området. Byrån ska också bidra till det internationella samarbetet utanför EU.

Sverige har en representant i Enisas styrelse en nationell expert som arbetar i byrån. Svenskar finns i också i den ständiga intressentgrupp som ska ge råd till byråns vd. Europeiska rådet beslutade den 12–13 december 2003, att Enisa ska lokaliseras i Grekland. Under slutet av 2004 förbereddes arbetsprogram, rekrytering och flytten till byråns säte i Heraklion.

36.4 Bredband

Behovet av en väl utbyggd IT-infrastruktur med hög överföringskapacitet (bredband) uppmärksammas internationellt. Svensk bredbandspolitik och svensk bredbandsutbyggnad har uppmärksammas i Europa, bl.a inom ramen för handlingsplanen e-Europa, där ett antal mål inom området satts upp. Under e-Europe Advisory Group har tillkallats en expertgrupp där Sverige deltar.

36.5 Europeiska unionens radiospektrumpolitik

Den 9 december antogs rådsslutsatserna beträffande kommissionens meddelande från den 20 juli 2004 Första årsrapporten om Europeiska unionens radiospektrumpolitik, läget för genomförandet och framtidsutsikter (KOM (2004) 507). I rådsslutsatserna betonas vikten av gemenskapspolitiska och gemenskapsrättsliga ramar för samordning av policystrategier och, om lämpligt, harmoniserade villkor för tillgång till och effektiv användning av radiospektrum som krävs för upprättande av

verksamheten på den inre marknaden inom området som omfattas av gemenskapspolitiken.

Det är viktigt för medlemsstaterna att ge spektrumförvaltningen en inriktning som stödjer ökad konkurrenskraft och skapar en miljö som bidrar till att radioutrustning och radiotillämpningar införs och används i hela Europa, samtidigt som mål av allmänt intresse beaktas.

Radiospektrumkommittén har antagit ett flertal mandat till europeiska teleunionen, CEPT samt två beslut gällande harmonisering av radiospektrumet i frekvensbandet 24 GHz för den tidsbegränsade användningen av kortdistansradarutrustning för bilar i gemenskapen och harmonisering av radiospektrumet i frekvensbandet 79 GHz för användningen av kortdistansradarutrustning för bilar i gemenskapen.

36.6 Mobila bredbandstjänster

Kommissionens meddelande (KOM (2004) 447) om mobila bredbandstjänster, omfattar frågor om mobila bredbandstjänsters betydelse för skapandet av ett informationssamhälle, IT som tillväxtmotor och arbetskraftseffektivisering. I det här meddelandet undersöks de allmänna politiska förutsättningarna och regelverket för mobila bredbandstjänster. Syftet är att bidra till fortsatt långsiktig framgång genom att ange hur de återstående problemen kan lösas.

Innehållet i meddelandet är brett och omfattar sammanfattningsvis forskning och utveckling, förmåga till samordning (interoperabilitet) mellan nät, tjänster, innehåll och terminaler, de rättsliga och ekonomiska förutsättningarna för att kunna erbjuda tjänster och innehåll, radiospektrumfrågor och andra hinder för utbyggnaden av 3G-nät.

Utvecklingen inom området mobila bredbandstjänster kan utnyttjas för att uppnå betydande produktivitets- och effektivitetsvinster och sociala fördelar. Elektroniska kommunikationstjänster har bidragit mest till arbetsproduktiviteten inom EU de senaste åren. Kommissionen refererar till slutsatsen från det senaste toppmötet 2003 att EU måste utveckla strategier för mobil kommunikation och bredband för att även i fortsättningen kunna leda utvecklingen. Detta gäller särskilt mot bakgrund av de framsteg som skett i USA och Asien. Kommissionen anser att det i första hand är marknaden själv som ska leda utvecklingen men att medlemsstaterna ska stödja utvecklingen. Vid utarbetandet av meddelandet har kommissionen samrått med berörda parter via bl.a. teknikplattformen (för sjunde ramprogrammet för forskning och utveckling) för mobil kommunikation och teknik.

36.7 Elektroniska affärer

Inom ramen för e-Europa initierades i början av 2003 ett stödnätverk för europeiska e-affärer för små och medelstora företag. Syftet är att utgöra ett diskussionsforum för ovan nämnda frågeställningar samt att utbyta erfarenheter mellan olika regioner i Europa. Sverige representeras i detta nätverk av Verket för näringslivsutveckling (Nutek) och Gemenskapen för elektroniska affärer (GEA).

I november 2003 lämnade kommissionen till Europaparlamentet, rådet och europeiska ekonomiska och sociala kommittén en första rapport (KOM (2003) 702) om tillämpningen av Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/31/EG om vissa rättsliga aspekter på informations-samhällets tjänster, särskilt elektronisk handel, på den inre marknaden (även kallat e-handelsdirektivet). Rapporten utgör den första utvärderingen av hur direktivet har införlivats och tillämpats samt vilken inverkan det haft. De relativt begränsade praktiska erfarenheterna av direktivet visar att det har haft positiva effekter på e-handeln i Europa och att direktivet i stort har skapat en adekvat rättslig ram för informationssamhällets tjänster på den inre marknaden. Analyserna har hittills inte visat på några behov av att anpassa direktivet. En andra rapport om tillämpningen av direktivet ska läggas fram 2005.

36.8 Internet

Under 2002 beslutades inom EU att en ny toppdomän på Internet för EU skulle inrättas (.eu). Våren 2003 utsågs en administrativt ansvarig för toppdomänen och våren 2004 beslutades allmänna riktlinjer om inrättande och drift samt allmänna principer för registrering (874/2004/EG). Toppdomänen beräknas kunna tas i drift i slutet av 2005.

36.9 Olagligt och skadligt innehåll på Internet

Regeringen har inom ramen för EU-arbetet medverkat till en förlängning av handlingsplanen mot olagligt och skadligt innehåll på Internet (KOM (2002) 152). Handlingsplanen löpte till och med utgången av 2004. Medel från handlingsplanen har bl.a. tilldelats SAFT (Safety, Awareness, Facts and Tools) ett informations- och utbildningsprojekt där Våldsskildringsrådet deltar. Projektet, som syftar till att öka medvetenheten om både fördelar och risker med Internet när det gäller barn och ungdomar genomförs i samarbete med företrädare för Internetbranschen och involverar fem länder.

36.10 Världstoppmöte om informationssamhället

Den 10–12 december 2003 hölls första fasen av toppmötet om informationssamhället (WSIS) i Genève. Andra fasen äger rum 16–18 november 2005 i Tunis. Vid toppmötet i Genève antogs en deklaration och en handlingsplan. I handlingsplanen uppmanas bl.a. FN:s general-sekreterare att bilda en arbetsgrupp för att särskilt utreda Internetfrågor (WGIG). WGIG hade sitt första möte den 23–25 november 2004. Nästa möte är den 17–18 februari 2005. Rådet antog i mars rådsslutsatser om uppföljning av den första fasen och förberedelserna inför den andra fasen av toppmötet. Ytterligare slutsatser antogs vid rådsmötet den 9 december.

Publikationskontoret har den 1 november lagt samman EU:s båda rättsdatabaser Eur-lex och Celex. Den nya databasen, som heter Eur-lex, är helt gratis för användarna och är även anpassad för handikappade. Ett system som går ut på att kunna söka från EU:s rättsdatabaser till de nationella databaserna håller på att tas fram av publikationskontoret. Målsättningen är att detta system ska kunna öppnas inom det snaraste.

37 Energi

Det nuvarande EG-fördraget har inte något specifikt avsnitt som behandlar energi. De gemensamma åtgärder som finns på energiområdet har framför allt utvecklats inom ramen för den inre marknaden eller försörjningstrygghet och som en del av gemenskapens miljöpolitik. I det nya fördraget, som antogs av EU:s regeringschefer i höstas, har energi tillkommit som ett nytt politikområde med delad kompetens mellan unionen och medlemsstaterna. Enligt den nya energiartikeln ska målet för unionens politik på energiområdet vara att garantera att energimarknaden fungerar, garantera energiförsörjningstryggheten och främja energieffektivitet och energibesparingar, samt att utveckla nya och förnybara energikällor. Detta ska ske inom ramen för den inre marknaden och med hänsyn till kravet på att bevara och förbättra miljön.

37.1 Kraftvärmens främjas

Förslaget till kraftvärmedirektiv (KOM (2002) 415) förhandlades under våren 2003 och på rådsmötet den 14 maj 2003 beslutades om en allmän riktlinje. Förhandlingar med Europaparlamentet pågick under hösten 2003 och direktivet antogs den 11 februari (direktiv 2004/8/EG).

Direktivet har som syfte att upprätta ramar som kan främja och underlätta investering i, och effektiv användning av, kraftvärmeverk. Utgångspunkten för direktivet är att mer kraftvärme inte är ett mål i sig, utan kan vara ett effektivt redskap för att uppnå energibesparingar och bidra till minskade koldioxidutsläpp.

Under förhandlingarna strävade Sverige efter att ge direktivet en inriktning som främjar kostnadseffektiv energieffektivisering genom användning av modern kraftvärmeteknik. De anläggningar som finns i Sverige är genomgående mycket effektiva och alla anläggningar som i Sverige ses som kraftvärmeanläggningar uppfyller med stor marginal samtliga kriterier som uppställs i direktivet. Från svensk sida är det positivt att vi nu fått till stånd en definition av kraftvärme och att detta blir ett redskap för mer rättvisande statistik på gemenskapsnivå. (Se vidare faktagromemoria 2002/03: FPM 03)

37.2 Tryggad naturgasförsörjning

Skr. 2004/05:60

Ett förslag till direktiv för att säkra försörjningstryggheten för naturgas presenterades av kommissionen i september 2002 (KOM (2002) 488 slutlig). På rådsmötet den 15 december 2003 beslutades om en allmän riktlinje och direktivet antogs den 26 april (direktiv 2004/67/EG). Genomförandet ska vara klart den 19 maj 2006.

Direktivet syftar till att skapa öppenhet i fråga om gasberedskapen samt att inrätta en krismekanism på gemenskapsnivå som träder i funktion vid allvarliga försörjningskriser. Den rättsliga grunden fastställdes till artikel 100 (försörjningstrygghet) istället för som tidigare artikel 95 (inre marknad) som kommissionen föreslagit. (Se vidare faktapromemoria 2002/03: FPM22.)

37.3 Eko-design för energiförbrukande produkter

För förslaget till ramdirektiv om eko-design för energiförbrukande produkter som presenterades av kommissionen i augusti 2003 (KOM (2003) 433), nåddes vid rådsmötet (energi) den 10 juni en politisk överenskommelse (se dok 11414/04). För fortsatt behandling inväntas Europaparlamentets andra behandling.

Sverige är positivt till direktivet som bl.a. syftar till att förbättra produkternas energieffektivitet och miljöpåverkan under hela livscykeln. EU-gemensamma regler för eko-design ska förhindra att skillnader i nationella regleringar leder till hinder på den inre marknaden. Direktivet syftar även till förbättringar av produktkvalitet och miljöskydd, samt att genom energieffektivisering bidra till en tryggare energiförsörjning inom EU. Förslaget är ett ramdirektiv och innebär inga direkta bindande krav för specifika produkter, utan det definierar de kriterier och förhållanden som ska uppfyllas för att en produkt ska kunna bli föremål för reglering, samt hur produktkraven ska utformas. (Se vidare faktapromemoria 2003/04:FPM29.)

37.4 Energiinfrastruktur och försörjningstrygghet för el

Den 10 december 2003 antog kommissionen ett paketförslag om energiinfrastruktur och försörjningstrygghet som presenterades på rådsmötet den 15 december 2003. Paketet innehåller ett meddelande om energiinfrastruktur och energiförsörjningstrygghet (KOM (2003) 743) samt förslag till direktiv om effektiv slutanvändning av energi och om energitjänster (KOM (2003) 739), förslag till direktiv om elförsörjning och infrastrukturinvesteringar (KOM (2003) 740), förordning om villkor för tillträde till transmissionsnät för gas (KOM (2003) 741) samt förslag till revidering av riktlinjerna för transeuropeiska nätverk för energi (KOM (2003) 742). Förslagen har förhandlats under året.

Den 26 juni 2003 antogs ändrade riktlinjer för transeuropeiska nätverk inom energiområdet (nr 1229/2003/EG). I december 2003 lade kommissionen fram förslag till ytterligare revidering av riktlinjerna. Främsta syftet är att fullt ut integrera de nya medlemsstaterna i projekten. Sverige är positivt till att detta nu görs. En allmän riktlinje antogs vid rådsmötet (energi) den 10 juni 2004, och man avvaktar nu europaparlamentets första behandling. (Se vidare faktapromemoria 2003/04: FPM 77.)

Säker elförsörjning

Förslaget har förhandlats intensivt under 2004, och vid rådsmötet den 29 november antogs en allmän riktlinje. Direktivet handlar om att säkerställa en hög nivå på försörjningstryggheten av el till kunderna. Initialt var flera medlemsstater kritiska till förslaget, som man ansåg vara alltför interventionistiskt, byråkratiskt och invecklat och att det inte var anpassat till en konkurrensutsatt elmarknad.

I kompromissförslaget som ordförandeskapet tagit fram framhålls att det är de berörda aktörerna på en liberaliserad marknad som ska ta ansvaret för att säkerställa att kundernas efterfrågan på el kan mötas. Det är också prisbildningen på el som på en konkurrensutsatt marknad ska ge aktörerna signaler om vilka åtgärder som krävs. Statliga ingrepp i marknaden kan störa dessa signaler. Sverige är positivt till kompromissförslaget som ligger i linje med våra synpunkter. (Se vidare faktapromemoria 2003/04: FPM78.)

Gasförordning

Frågan behandlades vid rådsmötet den 10 juni då rådet antog en politisk överenskommelse. En gemensam ståndpunkt antogs vid rådsmötet den 12 november. För fortsatt behandling avvaktar man nu Europaparlamentets andra behandling. Gasförordningen ska ses som ett led i fullföljandet av det inre marknads paketet (el och gas), som antogs i juni 2003. Förordningen innebär i korthet en närmare precisering av hur systemansvaret för naturgas ska utövas och syftar till att införa icke diskriminerande regler när det gäller villkoren för tillträde till överföringssystem för naturgas. Utvecklingen av den inre marknaden för el och gas är en högt prioriterad svensk fråga. (Se vidare faktapromemoria 2003/04: FPM71.)

Energieffektivitet, energitjänster

Behandling av direktivet har inte prioriterats under året och vid rådsmötet den 29 november hölls enbart en riktlinjedebatt kring direktivet.

Syftet med direktivet är att uppnå mer kostnadseffektiv och rationellare slutanvändning av energi och undanröja hinder för marknaden för energitjänster. Förslaget innehåller ett bindande mål för varje medlemsstat om en procent årlig energieffektivisering för slutanvändning av energi med

undantag för den energiintensiva industrin som ingår i handelssystemet med utsläppsrätter. Skr. 2004/05:60

Frågor om energieffektivisering är högt prioriterade av den svenska regeringen. En ständigt mer effektiv användning av energi är ett centralt redskap för hållbar utveckling inom energiområdet, liksom teknikutveckling. Sverige prioriterar därför det nya förslaget om energitjänster högt. (Se vidare faktrapromemoria 2003/04: FPM88.)

37.5 Förnybar energi

I maj presenterade kommissionen ett meddelande rörande andelen förnybar energi inom EU. Meddelandet innehåller en beskrivning av uppställda mål för förnybar energi och vilka åtgärder som vidtagits. Kommissionen konstaterar att med de åtgärder som genomförts blir det svårt att uppnå målen. Därför betonas vikten av förnyade och uthålliga åtgärder på nationell nivå och ytterligare åtgärder aviseras.

I november antog rådet slutsatser som innehåller en beskrivning av vikten av förnybar energi och vilka områden som behöver förnyade insatser för att uppställda mål ska kunna uppnås. Områdena biomassa och havsbaserad vindkraft är två konkreta områden som tas upp. I slutsatserna betonas behovet av ökad långsiktighet och processen fram till nya mål efter 2010.

DEL 8 JORDBRUK OCH FISKE

38 Den gemensamma jordbrukspolitiken

Arbetet under året präglades av förberedelser för genomförandet av reformen av den gemensamma jordbrukspolitiken. I april togs ytterligare ett steg i reformprocessen genom beslut om reform av marknadsordningarna för tobak, olivolja, bomull och humle. Under hösten har diskussionerna om fortsatt reform gått vidare och rört marknadsordningarna för socker, frukt och grönsaker och bananer. Ett förslag om ändring av det svenska miljö- och landsbygdsprogrammet, bl.a till följd av genomförandet av jordbruksreformen, överlämnades i juni till kommissionen. Under sommaren presenterade kommissionen även ett förslag till rådsförordning för landsbygdsutveckling för perioden 2007–2013 (KOM (2004) 490). Omfördelningseffekter för nötköttsproducenter och handelsavtal med tredje land om vin är andra frågor som var aktuella under året. Inom området djurskydd och djurhälsa behandlades främst frågan om en ny förordning för skydd av djur vid transport. Beslut om en begränsad förordning fattades vid rådet i november.

38.1 Genomförandet av reformen av den gemensamma jordbrukspolitiken

Den 26 juni 2003 kom EU:s jordbruksministrar överens om en reform av den gemensamma jordbrukspolitiken (rådets förordning (EG) nr 1782/2003). Överenskommelsen innebär viktiga principiella förändringar. En förändring består i att de tidigare produktionsstöden till jordbrukaren omvandlas till ett frikopplat inkomststöd, det nya gårdsstödet. Stödet betalas ut till jordbrukaren oberoende av produktionens inriktning eller omfattning så länge marken hålls i produktionsdugligt skick och s.k. tvärvillkor uppfylls. Tvärvillkoren är minimikrav inom områdena miljö, folkhälsa, växtskydd, djurskydd och djurhälsa.

Under året beslutade Sverige att införa det frikopplade gårdsstödet från och med 1 januari 2005 i form av en s.k. blandmodell. Storleken på stödet kommer nästan uteslutande att bestämmas utifrån storleken på de stöd jordbrukarna erhöll under referensperioden som sträcker sig mellan 2000 och 2002. En majoritet av dessa stöd kommer att regionaliseras vilket innebär att alla stöd i en region slås samman och fördelas ut på all mark i den regionen. På detta sätt skapas ett grundbelopp som är lika stort för all åkermark i regionen. Delar av stöden till djur kommer den lantbrukare som hade djur under referensperioden att även fortsättningsvis behålla. Stödet för betesmark kommer att vara lika stort per hektar i hela landet.

För att underlätta administrationen av det nya inkomststödet kommer det att fördelas med hjälp av så kallade stödrätter. Lantbrukaren kommer att få en stödrätt per hektar. Stödrätten kommer att ha olika värde beroende på om lantbrukaren hade djur under referensperioden eller om stödrätten endast gäller för åker- eller betesmark. Fördelningen av stödrätter kommer att bestämmas utifrån vem som brukar marken vid ansökningstidpunkten det år systemet träder i kraft, dvs. 2005.

Reformen innebär också att stöden successivt sänks genom så kallad modulering. De frigjorda medlen kommer att användas för stöd till landsbygdsutveckling. Miljö- och landsbygdsprogrammet ska även stärkas genom ökad nationell medfinansiering. Den totala ökningen av programmet motsvarar ca 400 miljoner kronor. Sverige har valt att avsätta ca 30 miljoner kronor av de totala stöden i ett nationellt kuvert som kan användas till främjande av kvalitet och saluföring av jordbruksprodukter. Under 2004 har ett omfattande arbete med att utforma tillämpningsförfordningar bedrivits såväl på nationell som på EU-nivå.

38.1.1 Övergångsregler för handjursbidrag

Kommissionen beslutade att införa övergångsregler för handjursbidrag (kommissionens förordning (EG) nr 1899/2004). Beslutet tillkom efter påtryckningar från bl.a. Sverige. Syftet är att undvika övergångsproblem vid införandet av gårdsstödet 2005, som t.ex. långa slaktköer och obalans på nötköttsmarknaden. Beslutet innebär att nötköttsproducenter kan beviljas handjursbidrag inklusive extensifieringsbidrag för djur som slaktas under de tre första månaderna 2005. Dessa djur kan då föras över till ansökan om handjursbidrag för 2004.

38.1.2 Omfördelningseffekter för nötköttsproducenter

När Sverige beslutade om hur jordbruksreformen ska genomföras var ett viktigt mål att de negativa omfördelningseffekterna skulle bli så små som möjligt. För detta vidtogs en rad åtgärder. Det beslutades att 50 procent av amko-, diko- och extensifieringsbidragen samt 40 procent av slaktbidragen ska betalas ut enligt gårdsmodellen. Dessutom kommer handjursbidraget att bibehållas som ett kopplat stöd till 75 procent, åtminstone fram till 2009. Trots detta har ett hundratal nötköttsproducenter drabbats av oönskade omfördelningar. Näringen har i detta sammanhang presenterat förslag på hur effekterna skulle kunna mildras genom tilldelning av medel från den nationella reserven. Förslagen har dock visat sig svårigenomförbara i praktiken av flera skäl. Ett av skälen är att det på grund av likabehandlingsprincipen och reglerna för den nationella reserven inte är möjligt att rikta en åtgärd specifikt mot de företag som drabbats av omfördelningseffekter. Förslaget skulle därför i förlängningen kunna leda till ytterligare oönskade omfördelningar eftersom antalet företag som kan bli föremål för kompensation inte kan begränsas. Denna fråga har debatterats i interpellation den 10 november.

38.2.1 Tillkännagivande från riksdagen om odling av hampa

Riksdagen uppmanar regeringen i ett tillkännagivande den 25 mars att pröva möjligheterna att godkänna odling av hampa för energi-, fiber och proteinändamål inom eller utom stödsystemet. Jordbruksdepartementet analyserar för närvarande frågan. Eftersom frågan är både komplex och komplicerad kommer det inte att bli något klartecken för odling enligt riksdagens tillkännagivande inför odlingssäsongen 2005. Denna fråga, specifikt hampa som energigröda debatterades i en interpellationsdebatt den 3 december.

38.2.2 Diskussioner om en reform av marknadsordningarna för frukt och grönsaker

I augusti presenterade kommissionen en rapport (dok 11889/04) om frukt och grönsaker. Rapporten innehåller en genomgång av det förändringsarbete som skett inom sektorn sedan 1996 och avslutas med ett antal övergripande frågor rörande syftet med marknadsordningarna, förbättrad funktion av producentorganisationerna, ökad krishantering mm. Dessa frågor har under hösten diskuterats i rådet och utmynnade slutligen i slutsatser som antogs av rådet den 18 oktober. Rådsslutsatserna ska vara vägledande när kommissionen presenterar ett förslag till förenkling av marknadsordningarna för frukt och grönsaker som väntas till halvårsskiftet 2005. För mer information se faktagromemoria 2004/05:FPM08.

38.2.3 Revidering av marknadsordningen för socker

Kommissionens meddelande om socker (dok 11491/04) behandlades vid rådet den 19 juli och den 22–23 november. Förslaget innebär en reform av sockersektorn inom EU med bl.a. sänkt interventionspris med 33 procent under tre år, sänkta kvoter samt möjlighet att överföra kvoter mellan länder etc. Ett förslag i form av legala texter väntas i juni 2005 med ett beslut i november 2005.

38.2.4 Internationella avtal om handel med vin med USA och Australien

Under året har förhandlingar om handelsavtal för vin pågått mellan EU och USA samt mellan EU och Australien. Förhandlingarna med USA är betydligt mer svårhanterliga än de med Australien. Ett problem i förhållande till USA är de geografiska ursprungsbeteckningarna. Med tanke på de problem producentländerna ser i avtalet med USA är det i dagsläget svårt att säga när avtalet kan tecknas. Förhoppningen är att det ska ske under 2005. Avtalet med Australien kommer troligtvis att tecknas i början av 2005.

38.2.5 Reformbeslut för Medelhavsprodukterna – olivolja, tobak, bomull samt humle

Skr. 2004/05:60

Rådet beslutade den 21 april om en reform av marknadsordningarna för de s.k. Medelhavsprodukterna – olivolja, tobak och bomull – samt för humle (rådets förordning (EG) nr 864/2004). Beslutet är i linje med reformen av den gemensamma jordbrukspolitiken 2003 och innebär att stödet delvis frikopplas från produktionen. Valet av gröda kommer således inte att styras av möjligheten att erhålla stöd.

För marknadsordningen för tobak innebär beslutet att från och med år 2010 frikopplas stödet till tobaksproduktionen helt. Hälften av stödet ska då användas till omstruktureringsåtgärder inom ramen för landsbygdsprogrammet. Under en övergångsperiod år 2006 till 2009 finns det möjlighet att koppla upp till 60 procent av nuvarande tobaksstöd till produktionen.

Från och med 2006 frikopplas även 65 procent av stödet till bomull. För olivolja ska minst 60 procent av stödet frikopplas från och med år 2006. Stödet till humle frikopplas till minst 75 procent från och med år 2005. Respektive medlemsstat får besluta om att höja frikopplingsgraden ytterligare för olivolja och för humle.

38.3 Landsbygdsutveckling

Landsbygdspolitiken är sedan Agenda 2000-reformen en integrerad del av den gemensamma jordbrukspolitiken. Med utgångspunkt i ett gemensamt regelverk om stöd till utveckling av landsbygden genomför medlemsstaterna nationella program.

En årsrapport om genomförandet av det svenska miljö- och landsbygdsprogrammet (dnr Jo 2004/484) överlämnades till kommissionen den 30 juni. I rapporten konstateras att måluppfyllelsen överlag är god.

Sverige överlämnade i juni ett förslag till kommissionen om ändring av miljö- och landsbygdsprogrammet mot bakgrund av genomförandet av EU:s jordbruksreform i Sverige. Programändringen omfattar 400 miljoner kronor per år 2005 och 2006. Det s.k. kompensationsbidraget förstärks med 110 miljoner kronor, ersättningen för betesmarker och slätterängar förstärks med 75 miljoner kronor och en ny miljöersättning för flerårig vallodling införs till en kostnad av ca 100 miljoner kronor. Vidare görs satsningar på investeringar för ökad djurvälstånd, småskalig livsmedelsförädling, kompetensutveckling inom jord- och skogsbruk samt insatser för förnyelsebar energi på landsbygden.

Inom ramen för den s.k. Star-kommittén, den förvaltningskommitté som ansvarar för landsbygdsutvecklingsfrågor, har arbetet under året bl.a. handlat om att godkänna temporära landsbygdsutvecklingsprogram för de nya medlemsstaterna.

38.3.1 Förslag till nytt regelverk för landsbygdsutveckling för perioden 2007 – 2013

Kommissionen presenterade vid rådsmötet den 19 juli ett förslag till rådsförordning för landsbygdens utveckling för perioden 2007–2013

(KOM (2004) 490, se faktagromemoria 2004/05:FPM34). Förslaget innebär att strategier för landsbygdens utveckling upprättas på EU-nivå och på nationell nivå. Målen för landsbygdspolitiken delas upp i tre prioriteringsområden som också ligger till grund för åtgärdernas struktur: konkurrenskraft i jord- och skogsbrukssektorn, markförvaltning, och allmän landsbygdsutveckling. En viss finansiell balans föreslås mellan de olika prioriteringsområdena. Skr. 2004/05:60

38.3.2 Särskilda åtgärder i norra Sverige

I enlighet med artikel 142 i anslutningsfördraget har Sverige rätt att lämna långsiktigt nationellt stöd till jordbruket i norra Sverige. Det nationella stödet medverkar, tillsammans med insatser inom EG:s landsbygdsförordning, till att ett öppet odlingslandskap och ett livskraftigt jordbruk i norra Sverige kan finnas kvar. En rapport om utfallet av stödet lämnas till kommissionen årligen. Rapporten för 2003 lämnades i juni.

Riksdagen beslutade 2001/2002 att vissa stödbelopp till jordbruket i norra Sverige ska höjas. EU-kommissionen beslutade den 30 mars att ge den svenska regeringen möjlighet att höja stödbeloppen. Ändringen av norrlandsförordningen beslutades den 28 april och innebär att stödbeloppen för mjölk i stödområde 1 och för getter höjs samt att beloppet för suggor höjs i hela stödområdet. De höjda stödbeloppen gäller retroaktivt från den 1 januari 2003.

Riksdagens tillkännagivande 2001/02: MJU 15 Jordbruk m.m. (punkt 29) stödområdesindelning, Jämtland, innebär att regeringen bör pröva möjligheten att få till stånd en mer ändamålsenlig stödområdesindelning i Jämtlands län. I maj överlämnade regeringen ett förslag till kommissionen om en överföring av nuvarande stödområde 2b i Jämtlands län, och några närliggande församlingar i Västernorrlands län, till stödområde 2a. Kommissionen beslutade i ärendet den 27 december och regeringen beslutade om ändring av norrlandsförordningen den 20 januari 2005. Ändringen innebär att stödbeloppen för mjölk för bönderna i det berörda området höjs. Ändringen träder ikraft den 1 mars 2005 och den ändrade stödområdesindelningen kommer att gälla retroaktivt från den 1 januari 2005.

38.4 Miljöåtgärder i jordbruket

38.4.1 Handlingsplan för ekologiskt jordbruk och ekologiska livsmedel

Kommissionen presenterade i juni ett förslag till handlingsplan för ekologiskt producerade livsmedel och ekologiskt jordbruk, KOM (2004) 415. Se faktagromemoria 2004/05:FPM03. De svenska prioriteringarna var väl tillgodosedda i förslaget. Det gäller t.ex. åtgärder för att främja och underlätta handeln med ekologiska produkter, inte minst med utvecklingsländerna. Förslaget behandlades på rådsötet den 18–19

oktober och rådsslutsatser antogs. Under 2005 väntas kommissionen påbörja genomförandet av handlingsplanen, bl.a. genom att föreslå ändringar i lagstiftningen. Skr. 2004/05:60

38.5 Djurskydd och djurhälsa

38.5.1 Förordning om fastställande av krav på foderhygien för foderföretagare

Förordningen om foderhygien är viktig för såväl produktionen av säkra livsmedel, som för djurens hälsa och för miljön. I april nåddes en överenskommelse mellan Europaparlamentet och rådet och förordningen antogs formellt i december. Förordningen gäller för verksamhet som bedrivs av foderföretagare i alla led från primärproduktionen till utsläppandet av foder på marknaden. Samtliga foderföretagare ska registreras och för viss verksamhet krävs även godkännande och foderföretagare – förutom i primärproduktionen – är skyldiga att genomföra egenkontroll.

38.5.2 Fortsatt förbättrad BSE-situation

I likhet med det föregående året förbättrades BSE-situationen ("galna ko sjukan") generellt inom EU med avseende på antalet nya konstaterade fall. Utvecklingen i vissa av de nya medlemsstaterna var emellertid avvikande med en ökning av antalet konstaterade fall. Några fall av BSE-smittade nötkreatur upptäcktes i Polen, Tjeckien, Slovakien och Slovenien. Detta kan sannolikt tillskrivas den intensivare övervakningen som i och med medlemskapet infördes i full omfattning i maj. Antalet BSE-fall i de nya medlemsstaterna måste dock betraktas som lågt och bedöms inte som alarmerande.

Arbetet med TSE-lagstiftningen (bestämmelser som reglerar bl.a. övervakning och bekämpning av TSE-sjukdomar, t.ex. BSE) fortsatte under året och inriktades i första hand på att ändra och anpassa bilagorna till förordning (EG) nr 999/2001, den s.k. TSE-förordningen, och till BSE-utvecklingen inom gemenskapen samt till nya vetenskapliga rön. Besluten fattades på kommissionsnivå.

38.5.3 Förslag till förordning om skydd av djur under transport

Det irländska ordförandeskapet lade fram ett kompromissförslag om villkoren för långa transporter den 26 april, men enighet kunde inte uppnås i rådet. Framför allt gällde det förslagen om transporttider, viloperioder och utrymmeskrav vid långa transporter som bl.a. Sverige inte ansåg leda till förbättringar jämfört med dagens regler. Sverige arrangerade den 25 oktober ett seminarium, med syfte att påskynda diskussionen i de nya medlemsstaterna och i EU som helhet. I oktober föreslog det nederländska ordförandeskapet att de mest kontroversiella

delarna av förslaget skulle lyftas ut och att man som ett första steg skulle anta en förordning inriktad på förbättrade kontroller m.m. Förordningen ska enligt en översynsklausul följas upp i ett senare skede med nya regler om transporttider och utrymmeskrav. Förordningen antogs vid rådet den 21–22 december, (EG) nr 1/2005.

38.5.4 Införlivande av EU:s nya zoonoslagstiftning

I november 2003 antogs den nya zoonoslagstiftningen genom direktiv 2003/99/EG om övervakning av zoonoser och zoonotiska smittämnen och genom förordningen (EG) nr 2160/2003 om bekämpning av salmonella och vissa andra livsmedelsburna zoonotiska smittämnen. Under året har Sverige deltagit i kommissionens arbetsgrupp för genomförandet av de s.k. baslinjestudier som ska genomföras för att kartlägga förekomsten av salmonella hos fjäderfä i unionen. Efter studiernas resultat ska mål för unionens salmonella bekämpning fastslås. På sikt ska också salmonella hos svin omfattas av studien.

38.5.5 Sveriges campylobacterprogram röner stort intresse

Sverige inledde 2001 ett arbete med att kartlägga campylobacterförekomst hos fjäderfän. Man försöker hitta olika smittvägar i syfte att reducera förekomsten av campylobacter i livsmedelskedjan för att färre människor ska riskera att insjukna i campylobacterios. Stat och näring samarbetar i detta projekt. Campylobacterprogrammet medfinansieras av EU och beräknas fortgå även under år 2005. Målet är att minska smittan från tio procent till två procent.

38.5.6 Ett nytt direktiv för bekämpning av aviär influensa

Kommissionen har under året arbetat med att ta fram ett förslag till nytt direktiv för bekämpning av aviär influensa. Förslaget, som beräknas att presenteras i början av 2005, ska innefatta EU:s framtida strategier avseende övervakning och åtgärder för kontroll/bekämpning av lågpato- gena och högpato- gena aviära influensavirusstammar.

38.5.7 Veterinäravtal med Ryska Federationen

Kommissionen har sedan sommaren 2003 förhandlat med Ryssland om ett veterinärt avtal för att underlätta handeln med levande djur, djurfoder, djurprodukter och livsmedel av animaliskt ursprung mellan EU och Ryssland. Under 2004 har Ryssland i dessa förhandlingar ställt krav på enhetliga exportintyg från samtliga medlemsstater och att exportländerna ska garantera att produkterna uppfyller rysk lagstiftning. Från EU:s sida har det varit viktigt att få Ryssland att acceptera att intyg utfärdas av officiella veterinärer i varje medlemsland. I en rådsarbetsgrupp har man under hösten 2004 arbetat fram 14 stycken intyg som fr.o.m. 1 januari 2005 ska användas av samtliga medlemsstater vid export till Ryssland.

Den gemensamma fiskeripolitikens mål är att säkerställa att levande akvatiska resurser utnyttjas på ett hållbart sätt i ekonomiskt, miljömässigt och socialt hänseende. Försiktighetsansatsen ska tillämpas och ekosystembaserad förvaltning ska införas stegvis. Regelverket omfattar fiskerinäringens centrala aspekter, bl.a. regler för fiskets bedrivande, fiskekvoter, redskap, och kontrollåtgärder. En gemensam marknadsordningen omfattar bl.a. ett system för prisstöd. En fiskefond finansierar åtgärder avseende omstrukturering och utveckling av yrkesfisket, förädlingsindustrin och vattenbruket.

39.1 Handlingsplan för den europeiska ålen

Vid rådsmötet den 19 juli antogs rådsslutsatser om kommissionens handlingsplan för den europeiska ålen. Det europeiska ålbeståndet understiger biologiskt säkra gränsvärden och fisket har under senare år inte varit långsiktigt hållbart. Utan skarpa åtgärder avseende ålens livsmiljö och fisket riskerar ålen att utrotas på sikt. I handlingsplanen sätts mål för förvaltning av ålen. Medlemsstaterna ansvarar för de lokala åtgärder som är nödvändiga för att uppnå målen. Handlingsplanen innebär också åtgärder för bättre samordning, information och forskning om ålen. På grund av den drastiskt minskande rekryteringen och det långsiktiga utrotningshotet underströk rådet betydelsen av försiktighetsåtgärder för omedelbart införande baserade på förslag från kommissionen.

39.2 Europeiska Fiskerifonden 2007–2013

Den 19 juli presenterade kommissionen ett förslag till ny förordning för strukturåtgärder inom fiskerisektorn 2007–2013 (KOM (2004) 497). Förslaget tar avstamp i reformen från 2002 och den förordning som då beslutades för den gemensamma fiskeripolitiken samt bygger vidare på nuvarande åtgärder och struktur. Stor tyngd läggs på begränsning av flottans kapacitet för att uppnå balans i förhållande till tillgängliga resurser samt på miljöförbättrande åtgärder. Förordningens omfattning breddas och åtgärder riktas även mot nya målgrupper. Socioekonomiska åtgärder föreslås bli obligatoriska inom konvergensområdena. Kustfiskeområden ges extra prioritet och lokala aktionsgrupper ska kunna bildas. Några åtgärder föreslås bli begränsade till små- och mikroföretag eller småskaligt fiske. Sverige stöder förslagens inriktning mot ökad balans mellan resurs och kapacitet, miljöintegreringen samt den vidgade omfattningen. En närmare redogörelse för förslaget återfinns i fakta-promemoria 2004/05:FPM27.

39.3 Kontroll

Under våren presenterade kommissionen ett förordningsförslag (dokument 9149/04) angående ansvarsområde, arbetsuppgifter och organisa-

tion för en gemensam fiskerikontrollmyndighet som ska ha sitt säte i Spanien. Förslaget har diskuterats under året, men beslutet förväntas först under våren 2005. Arbetet med att installera satellitövervakning för fartyg över 18 meter har slutförts under början av året och under hösten har även fartyg över 15 meter inkluderats. Förslag till särskilda kontrollplaner kopplade till återhämtningsplaner, bl.a. för torsk i Västerhavet, har behandlats. Utveckling av system för elektronisk rapportering har fortsatt.

39.4 Östersjön

Viktiga orienteringsdebatter har hållits, bl.a. vid rådet den 22–23 november rörande fiskeriförvaltningen i Östersjön. I december enades fiskerirådet om ett stort antal åtgärder avseende fisket under 2005. Bland annat ska torsken bli föremål för ett flertal åtgärder med sikte på ett väsentligt minskat fisketryck.

40 Livsmedelspolitiken

Livsmedelslagstiftning är grunden för skydd av konsumenternas hälsa. Gemensam lagstiftning och regler i alla medlemsstater stärker skyddet och underlättar handeln. En stor del av livsmedelsområdet är totalharmoniserat, vilket innebär att det inte är tillåtet för de enskilda medlemsstaterna att ha vare sig strängare eller mer liberala bestämmelser. Det pågående arbetet inom gemenskapen innefattar såväl nyreglering som modernisering av det befintliga regelverket på området. Grunden för livsmedelslagstiftningen är skydd av konsumenternas hälsa och underlättande av handeln genom att alla medlemsstater har samma regler.

40.1 Hygienpaketet reglerar alla aktörers ansvar från jord till bord

Att skapa en helhetssyn på livsmedelskedjan (från jord till bord), att skapa ett regelverk som är entydigt och enkelt att förstå och att tillämpa för alla aktörer är syftet med det s.k. hygienpaketet som antogs under det irländska ordförandeskapet. De nya reglerna om livsmedelshygien är en sammanslagning av ett antal äldre direktiv till tre förordningar. De regler som riktar sig till företagen samlas i en text och det regelverk som tillsynsmyndigheterna ska följa ingår i en annan rättsakt. Alla aktörer har ansvar för sin del i kedjan. De nya förordningarna är följande: (EG) nr 852/2004 om livsmedelshygien, (EG) nr 853/2004 om särskilda hygienregler för livsmedel av animaliskt ursprung och (EG) nr 854/2004 om fastställande av särskilda bestämmelser för genomförandet av offentligkontroll av produkter av animaliskt ursprung avsedda att användas som livsmedel.

40.2 Förbättringar av reglerna för offentlig kontroll av foder och livsmedel

Skr. 2004/05:60

Förordning (EG) nr 882/2004 om offentlig kontroll för att säkerställa efterlevnaden av foder- och livsmedelslagstiftningen samt bestämmelserna om djurhälsa och djurskydd antogs vid rådet i april och är den sista delen i det ramverk för en ny livsmedelslagstiftning inom EU som kommissionen aviserade 2000, KOM (2003) 52. Förordningen innebär förbättringar av de harmoniserade reglerna för offentlig kontroll av livsmedel. Förordningen har också betydelse för djurens hälsa och miljön, samt för livsmedelssäkerheten för konsumenterna. Reglerna omfattar bl.a. organisation, genomförande och finansiering av offentlig kontroll av foder, livsmedel och djurskydd samt till vissa delar djurhälsa och växtskydd. Bestämmelserna i förordningen gäller såväl de produkter som produceras inom EU som de som införs till gemenskapen.

40.3 Gränsvärden för bekämpningsmedel i livsmedel och foder

Förslaget om en förordning om gränsvärden för bekämpningsmedel i livsmedel och foder presenterades i mars 2003. Den sammanför och harmoniserar nuvarande direktiv för hur gränsvärden för bekämpningsmedelsrester i livsmedel och foder ska sättas. Det innebär att samma gränsvärden kommer att gälla i hela unionen och därigenom underlättas dels handeln med livsmedel och foder, dels klargörs olika aktörers roller i arbetet med att sätta gränsvärden. Förslaget omfattar även den offentliga kontrollen och övervakningen av rester av bekämpningsmedel i livsmedel och foder. En överenskommelse mellan rådet och Europaparlamentet uppnåddes i december och det formella beslutet om rättsakten kommer att fattas under början av 2005.

40.4 Genetiskt modifierade organismer (GMO)

Genetiskt modifierade grödor godkändes under året avseende import av majs och bearbetning av denna till foder samt användning av majs som livsmedel. Majs och produkter framställda av sådan majs ska vara märkta som varande genetiskt modifierade, vilket möjliggör för konsumenten att välja mellan produkter från GMO-majs eller konventionell majs. Under året har direktiv 2001/18/EG om avsiktlig utsättning av genetiskt modifierade organismer i miljön och två GMO-förordningar trätt i kraft i EU. I en förordning (EG) nr1829/2004 regleras hur godkännanden av GMO som livsmedel ska ske. I förordning (EG) nr1830/2004 anges att en GMO ska vara märkt och att man ska kunna spåra en GMO.

40.5 GMO-inblandningar i konventionellt utsäde

Det finns ingen lagstiftning som reglerar tröskelvärden av GMO i konventionellt utsäde. Frågan bereds internt inom kommissionen.

Sveriges inställning är att tröskelvärden i utsäde bör baseras på vetenskapliga studier om vad som är praktiskt möjligt att åstadkomma och att tröskelvärdena för livsmedel och foder bör harmoniseras för att skapa ett tillförlitligt och fungerande system som så långt som möjligt också skapar valfrihet för alla användare, såväl konsumenter som producenter. Skr. 2004/05:60

DEL 9 MILJÖ

41 Miljö

41.1 Hållbar utveckling och integration av miljö i andra politikområden

Hållbar utveckling

På rådsmötet i mars antog miljöministrarna ett omfattande inspel om miljödimensionen av Lissabonstrategin till Europeiska rådets vårtoppmöte 25–26 mars. Bland annat föreslogs mål och åtgärder inom transport, energi, klimat och biologisk mångfald. Förslaget tog utgångspunkt i kommissionens vårrapport till toppmötet som konstaterade att det finns en oroväckande utveckling på dessa områden som kan innebära att det blir svårt att nå miljömålen inom de tidsramar som bestämts.

Sverige fick gehör för ett gemensamt vägledande mål om en procent årlig ökad energieffektivitet som ett väsentligt bidrag till att motverka klimatförändringar, säkra energiförsörjningen samt främja konkurrenskraften genom att ge incitament till nya tekniska lösningar. Europeiska rådet ställde sig vid vårtoppmötet bakom det mål, som miljørådet hade enats om. Europeiska rådet bekräftade också unionens enighet om att uppfylla klimatprotokollet från Kyoto och att gå vidare med nya långsiktiga mål efter 2012. Handlingsplanen för miljöteknik bör genomföras snarast möjligt för att bidra till en bättre miljö och samtidigt främja innovation och tillväxt.

Mot bakgrund av de diskussioner som fördes vid det informella rådsmötet i juli i Maastricht om möjligheter till miljöeffektiva innovationer (ren, intelligent och konkurrenskraftig) antog rådet slutsatser i oktober. Slutsatserna tog bl.a upp betydelsen av att främja innovationer och att utveckla energi och resurseffektiva lösningar för att samtidigt skapa en bättre miljö och bidra till tillväxt, sysselsättning och konkurrenskraft. Rådet framhöll att det är viktigt att skapa rättvisa förutsättningar för tillgång till marknaden samt att utnyttja ekonomiska styrmedel och offentlig upphandling. Det är viktigt att samarbeta med industrin.

Rådet lyckades påverka rapporten från högnivågruppen under ledning av den förre nederländske statsministern Wim Kok som i november presenterade en rapport till den kommande halvtidsöversynen av Lissabonstrategin vid vårtoppmötet i mars 2005.

Kommissionen har påbörjat en översyn av EU:s hållbarhetsstrategi som antogs av Europeiska rådet i juni 2001 i Göteborg. Syftet är att upp-

datera denna i ljuset av vad som har hänt sedan 2001 inom EU och globalt. Vid rådsmötet i december antog miljöministrarna slutsatser om revideringen av strategin och uppmanade kommissionen att i god tid före vårtoppmötet lägga fram ett underlag om hållbarhetsstrategin som möjliggör att denna strategi kan beaktas i samband med halvtidsöversynen av hållbarhetsstrategin.

Integration av miljö i andra politikområden

Kommissionen lade i juni fram en första bedömning av hur arbetet med att integrera miljöhänsyn i unionens politikområden, den s.k. Cardiffprocessen, har fungerat. Kommissionen åtog sig vid vårtoppmötet 2003 på uppmaning av rådet att genomföra en årlig inventering av Cardiffprocessen samt att rapportera resultaten i så god tid att de kan beaktas av kommissionen vid utarbetandet av våra rapporter. I meddelandet görs en genomgång av vad som har beslutats inom jordbruk, fiske, transport, energi, industri, inre marknaden, utveckling, ekonomi och finans samt den externa politiken.

Miljöministrarna diskuterade informellt kommissionens meddelande i samband med rådsmötet i juni och om hur arbetet med miljöintegration kan förstärkas. Den fortsatta diskussionen kommer att äga rum i samband med översynen av hållbarhetsstrategin.

Life +

Kommissionen presenterade under året ett förslag till nytt miljöfinansieringsinstrument, Life+, som avses ersätta det nuvarande miljöanslaget i EU:s budget. Det kommer att ingå i det nya finansiella perspektivet för 2007–2013. Tanken är att Life+ ska komplettera annan miljöfinansiering under EU:s budget, vilken föreslås ske genom att miljö integreras i olika sektorer, t.ex. konkurrenskraft, jordbruk och strukturfonder. Förhandling av frågan fortgår under 2005.

41.2 Klimat och luftföroreningar

Handel med utsläppsrätter utvidgas med länkdirektivet

EU:s system för handel med utsläppsrätter är central i unionens arbete med klimatfrågor. Under året pågick förberedelser hos medlemsstaterna och hos kommissionen inför handelns start 2005.

Europaparlamentet och rådets direktiv om ändring av direktiv 2003/87/EG om ett system för handel med utsläppsrätter för växthusgaser inom gemenskapen, i överensstämmelse med Kyotoprotokollets projektbaserade mekanismer (2004/101/EG) trädde i kraft den 13 november. Det s.k. länkdirektivet utvidgar handelssystemet genom att möjliggöra för verksamhetsutövare inom handelssystemet att tillgodogöra sig utsläppsminskningar som sker genom Kyotoprotokollets två s.k.

projektbaserade mekanismer – mekanismen för ren utveckling och gemensamt genomförande. Skr. 2004/05:60

EU: s agerande i de internationella klimatförhandlingarna

EU har under året varit en starkt pådrivande part i de internationella förhandlingarna under klimatkonventionen. Rysslands ratifikation av Kyotoprotokollet har ytterligare stärkt EU:s linje i dessa förhandlingar. Bland annat har EU fört fram behovet av att en ny förhandlings-process inleds 2005 om framtidens internationella klimatregim efter utgången av Kyotoprotokollets första åtagandeperiod år 2012. Denna ståndpunkt bekräftades bl.a. i rådsslutsatser under hösten. Motståndet från några viktiga parter mot att påbörja en sådan process var dock stort och EU fick nöja sig med att klimatkonventionens parter vid konventionens 10:e partsmöte i Buenos Aires den 6–17 december enades om att genomföra ett seminarium under våren 2005 med viss inriktning mot tiden efter Kyotoprotokollets första åtagandeperiod.

Klimatförändringar: strategier och mål på medellång och lång sikt

Europeiska rådet slog vid sitt möte i mars fast att man vid vårtoppmötet 2005 ska överväga strategier och mål för att minska utsläppen av växthusgaser på medellång och lång sikt. Mot bakgrund av detta har miljöministrarna vid rådsmötet i december antagit rådsslutsatser om utsläpp av växthusgaser som bl.a. bekräftar målet att den globala medeltemperaturen får öka med högst två grader och beskriver vilka globala utsläppsminskningar som fordras för att nå detta mål.

Svavelhalten i marina bränslen

Vid miljörådsmötet i juni antogs en politisk överenskommelse om direktivet om svavelhalten i marina bränslen. Syftet med direktivet är att minska utsläppen till luft av svaveldioxid och partiklar från fartyg. Sverige hade helst sett ett strängare direktiv, och efter överläggningar vid rådsmötet valde Sverige att lägga ner sin röst och foga ett uttalande till protokollet. I uttalandet framhålls att Sverige lägger ner sin röst på grund av att rådets förslag inte är tillräckligt långtgående i förhållande till vad som krävs för att motverka försurning och att främja en bättre hälsa.

Nytt direktiv om luftkvalitet

Kommissionen presenterade i juli 2003 sitt förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om arsenik, kadmium, kvicksilver, nickel och polycykliska aromatiska kolväten i luften (KOM (2003) 423 slutlig). Rådet antog parlamentets förslag i första behandlingen och direktivet antogs i november. Syftet med direktivet är att fastställa målvärden för arsenik, kadmium, nickel och benzo(a)pyren i luften samt att fastställa gemensamma metoder och kriterier för utvärdering av koncentrationen i luften av arsenik, kadmium, nickel och PAH (polycykliska aromatiska ämnen) samt av nedfallet av arsenik, kadmium, kvicksilver och PAH.

Vidare ska relevant information om koncentrationerna i luft och nedfallet finnas tillgängliga och allmänheten kunna ta del av informationen. Skr. 2004/05:60

Fluorerade växthusgaser och luftkonditioneringssystem

Miljöministrarna antog i oktober en gemensam ståndpunkt avseende en förordning om fluorerade växthusgaser samt ett direktiv om dessa gaser vid användning i mobila luftkonditioneringssystem. Syftet med rättsakterna är att minska utsläppen till luft av de fluorerade växthusgaserna fluorkolväten (HFC), fluorkarboner (FC) och svavelhexafluorid (SF₆) genom införandet av aktsamhetskrav och vissa förbud mot användning av ämnena. Sverige lade ner sin röst och lämnade en röstförklaring mot bakgrund av att den rättsliga grunden för förordningen inte blev enbart artikel 175 (miljö) samt att förordningen inte i tillräcklig utsträckning avspeglar den ambition som finns hos flera medlemsstater att vidta mer långtgående åtgärder för att minska utsläppen av fluorerade gaser. Europaparlamentet slutförde sin första behandling under våren. En andra behandling äger rum under 2005.

Hållbara vägtransporter

Miljöministrarna diskuterade ett dokument om hållbara vägtransporter som ordförandeskapet presenterat. Samtliga medlemsstater var eniga om att intensifiera arbetet med att minska buller från fordon och däck med utgångspunkt från det pågående arbetet i FN:s ekonomiska kommission för Europa, UNECE:s expertgrupp. När det gäller renare fordon var medlemsstaterna överens om att utsläppskraven för kväveoxider och partiklar måste skärpas i kommande miljökrav, även om det fanns olika uppfattningar om exakta nivåer. Flertalet medlemsstater, däribland Sverige, ansåg också att kommande dieseldrivna fordon ska vara försedda med partikelfilter. Det fanns vidare en bred enighet hos medlemsstaterna att de tekniska åtgärderna måste kompletteras med ekonomiska styrmedel och incitament samt information.

41.2.1 Hållbara konsumtions- och produktionsmönster: kemikalier, inklusive bekämpningsmedel samt resurs och avfallsfrågor

Mot en temainriktad strategi för förebyggande och återvinning av avfall

Vid rådsmötet i juni antogs slutsatser om ett meddelande från kommissionen om en temainriktad strategi för förebyggande och återvinning av avfall.

Den för Sverige viktigaste frågan var när avfall upphör att vara avfall samt att förtydliga skillnaderna mellan återvinning och bortskaffande. Vissa medlemsstater ansåg att slutsatserna skulle tydliggöra vad som är avfall utifrån dagens definition. Efter en kortare diskussion enades man

Avfallstransporter (förordning)

Under året har förhandlingar ägt rum avseende Europaparlamentets och rådets förordning om transport av avfall. Syftet med förordningen är att reglera avfallstransporter genom olika procedurer och kontrollfunktioner, vilka bestäms utifrån vilken typ av avfall som transporteras, vilken behandling som ska avses (återvinning eller bortskaffande) och vart avfallet ska transporteras. Förslaget till reviderad förordning diskuterades vid rådsmötet i juni och en gemensam ståndpunkt antogs i september.

Hantering av avfall från utvinningsindustrin

Europaparlamentet och rådets förslag till direktiv om hantering av avfall från utvinningsindustrin diskuterades vid miljörådsmötet i juni. I oktober antog rådet en politisk överenskommelse om en gemensam ståndpunkt. Syftet med direktivet är att införa minimikrav för att förbättra hantering av avfall från utvinningsindustrin genom att särskilt hantera risker för miljö och hälsa. Vid rådsmötet framförde Sverige sitt principiella motstånd mot att undanta icke-farligt icke-inert avfall från vissa artiklar. Efter diskussioner kunde slutligen i stort sett alla medlemsstater ställa sig bakom ordförandeskapets kompromissförslag.

Ny kemikalielagstiftning förhandlas i EU

Under året har förhandlingarna om en ny kemikalielagstiftning i EU intensifierats. Förslaget till Europaparlamentets och rådets förordning om registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier, inrättande av en europeisk kemikaliemyndighet samt ändring av direktiv 1999/45/EG och förordning (EG) om långlivade organiska föreningar samt förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av rådets direktiv 67/548/EEG för att anpassa det till ovanstående förordning omnämns oftast som REACH. Under året har REACH varit uppe för diskussion på tre av de fyra miljöråd som hållits. Syftet har varit att mer ingående diskutera politiskt viktiga frågor i förordningsförslaget. Vid förhandlingarna har Sverige framhållit att undantagen från tillståndsprövningen behöver begränsas. Sverige pekade på att det behövs en större flexibilitet att tillämpa generella begränsningar, att det behövs en tidtabell för provningen och att individuella tillstånd behöver tidsbegränsas. När det gäller den andra frågan om substitution har Sverige understrukit att tillgången på alternativ måste beaktas i tillståndsprövningen, och flera medlemsstater hade samma åsikt. Vidare har Sverige i miljörådet informerat om den nordiska analys som pågått vars syfte är att uppskatta de ekonomiska vinsterna med att undvika skador på miljön från kemikalier. Frågan har också varit uppe för diskussion på Konkurrenskraftsrådet. Jämför även avsnitt 31.1.5.

Vid rådsmötet i december antog rådet en politisk överenskommelse om direktivet om batterier och ackumulatorer. Beslutet innebär en revidering av det nu gällande direktivet. Direktivet innehåller regler för insamling, behandling, återvinning och bortskaffande av alla batterier och ackumulatorer. Sverige har under många år arbetat med att få till stånd en revidering av det nu gällande direktivet. Frågan om utfasning av kadmium har varit särskilt viktig. Från svensk sida är vi nöjda med att en revidering av direktivet kommer ske dock anser vi att ambitionsnivån i direktivet är lågt. Frågan går nu vidare till parlamentet för en andra behandling.

Genmodifierad majs och raps

Under året har miljørådet inte kunnat nå något beslut när det gäller utsläppande på marknaden av en majsprodukt (*Zea mays* L. linje NK603) som modifierats genetiskt för glyfosfotolerans eller rapsprodukt (*Bassica napus* L., linje GT73) som modifierats genetiskt för toleransen mot herbiciden glyfosat. Frågan går tillbaka till kommissionen för beslut när rådet inte kan enas.

41.2.2 Naturresurser och biologisk mångfald

Förhindra förlusten av biologisk mångfald

Arbetet med att senast 2010 hejda förlusten av biologisk mångfald fortsatte under 2004. Som ett led i detta arbete behandlade miljöministrarna i juni slutsatser angående resultat från ett möte i Malahide om EU:s fortsatta arbete med att nå 2010-målet.

Natura 2000

Under året presenterade kommissionen meddelandet om Natura 2000. Natura 2000 består idag av 18 000 ekologiskt värdefulla naturvårdsområden inom EU:s 15 gamla medlemsstater (EU15). Områdena utgör drygt 17 procent av landytan. Inom EU15 är utpekandet av områden i slutfasen medan det i de tio nya medlemsstaterna pågår för fullt. Meddelandet konstaterar att det som hittills uppnåtts när det gäller etablerandet av Natura 2000 måste betraktas som en mycket stor prestation och värdefullt miljöpolitiskt resultat på EU-nivå. Vid rådsmötet i oktober förde ministrarna en debatt om finansieringen av Natura 2000. Förhandlingarna kommer att fortsätta under 2005.

Konventionen om biologisk mångfald

Konventionen om biologisk mångfald hade sitt sjunde partsmöte i februari. Miljöministrarna välkomnade i rådsslutsatserna i juni resultaten

från partsmötet om bl.a. biologisk mångfald i marina områden och kustzon, tillgång till och rättvis vinstdelning av genetiska resurser och om biologisk mångfald relaterar till traditionell kunskap.

Skr. 2004/05:60

41.2.3 Marin miljö

Arbetet mot en temainriktad strategi om marin miljö

Under det nederländska ordförandeskapet har arbetet mot en upprepande strategi om marin miljö fortsatt. Mot bakgrund av det arbete som bedrivits under året antog miljöministrarna rådsslutsatser om en strategi för att skydda och bevara den marina miljön. I rådsslutsatserna som togs i oktober, i tillägg till tidigare tagna rådsslutsatser, framhålls bl.a.

- den potentiella effekten av klimatförändringar,
- effekten av föroreningar från landbaserade källor, särskilt med avseende på försurning och övergödning,
- effekter av sjöfartens miljöpåverkan,
- sambandet mellan färskvatten och marina program och politik.

Vidare understryker miljørådet på nytt vikten av de regionala organisationerna för genomförandet av den marina strategin.

Kvalitet på badvattnet

Efter långa förhandlingar antog miljöministrarna vid rådsmötet i juni en politisk överenskommelse om en gemensam ståndpunkt avseende direktivet om kvaliteten på badvatten. Direktivet innebär bl.a. att kraven på kvaliteten på badvatten höjs och att hälsoriskerna därför minskar, att informationen till allmänheten om kvaliteten på badvattnet i Europa ökar och att provtagningsfrekvensen blir lägre för badvatten där badsäsongen inte överstiger åtta veckor.

Hantering av översvämningar

Vid det informella rådsmötet i juli i Maastricht diskuterade miljöministrarna problematiken med översvämningar. Dessa diskussioner låg till underlag för de rådsslutsatser om förebyggandeåtgärder, skyddsåtgärder och skadebegränsande åtgärder mot översvämningar som miljöministrarna antog vid rådsmötet i oktober. Slutsatserna tar bl.a. upp frågan om samarbete med berörda intressenter för att förbättra skyddet mot översvämningar.

Miljö och hälsa

Miljö- och hälsoministerkonferensen i Budapest den 23–25 juni arrangerades av WHO-Europa och värdlandet Ungern. Detta var den fjärde miljö- och hälsoministerkonferensen sedan den första i Frankfurt 1989. Konferensen i Budapest samlade miljö- och hälsoministrar från 52 europeiska länder, kommissionen och en rad internationella organisationer under temat ”Våra barns framtid”. Miljö- och hälsoministrarna diskuterade barns miljö och hälsa och gjorde åtaganden för att förbättra barns miljö och hälsa i Europa. Två dokument antogs: En ministerdeklaration och en handlingsplan för barns miljö och hälsa. Vid konferensen presenterade kommissionen sin handlingsplan (2004–2010) för miljö och hälsa i Europa. Handlingsplanen har utvecklats inom den strategi för miljö och hälsa som kommissionen presenterade sommaren 2003. Ungdomar från de olika delegationerna och från UNEP samlades i Europaparlamentet för att i anslutning till konferensen diskutera miljö och hälsa och enades om en ungdomsdeklaration som presenterades under konferensens sista dag och innehöll bl.a. krav på att WHO:s medlemsländer ska enas om mer bindande åtgärder för barns miljö och hälsa.

Århuskonventionen

Vid rådsmötet i december antog miljöministrarna en politisk överenskommelse om förordningen om hur Århuskonventionen ska tillämpas på EU:s institutioner samt om beslutet om gemenskapens ratificering av Århuskonventionen. Beslutet innebär att gemenskapen blir part till Århuskonventionen.

Stadsmiljö

Kommissionen presenterade i februari ett meddelande om en temainriktad strategi för stadsmiljö. Kommissionen föreslår att städer med mer än 100 000 invånare ska utarbeta en miljöledningsplan för hållbar stadsmiljö samt införa ett miljöledningssystem för att genomföra den. Dessa städer ska också anta och genomföra en plan för hållbart stadstransportsystem. Kommissionens ambition är att beslut om den temainriktade strategin ska tas sommaren 2005. Vid rådsmötet i oktober antog miljöministrarna slutsatser om kommissionens meddelande om en temainriktad strategi för stadsmiljö. Slutsatserna beaktar bl.a. kulturella och geografiska skillnader, subsidiaritet samt integrering i gemenskapens andra politikområden.

Kärnsäkerhet och strålskydd

Kommissionen lade våren 2003 fram två direktiv avseende säkerhetsnormer för kärntekniska anläggningar och hantering av använt kärn-

bränsle och radioaktivt avfall. Dessa direktiv röstades ner av rådet och istället antogs rådsslutsatser som syftar till att enas kring målet om att värna kärnsäkerheten i ett europeiskt perspektiv. Skr. 2004/05:60

FN:s miljöprogram, UNEP

FN:s miljöprogram, UNEP, höll sitt åttonde extra styrelsemöte i Jeju, Sydkorea, den 29–31 mars. Parallellt möttes även ett stort antal miljöministrar från världens alla regioner inom ramen för GMEF (Global Ministerial Environment Forum). Ministerdialogen resulterade i en ordförandesammanfattning, The Jeju Initiative, med tydliga rekommendationer om vatten, sanitet och boendefrågor. Diskussionerna fokuserade kring miljöaspekterna på dessa frågor men många av de frågor som belystes rörde finansierings- och styrfrågor. De flesta frågor som EU såg som viktiga finns med i dokumentet.

I december på Bali slutförhandlades en mellanstatlig strategisk plan för teknologistöd och kapacitetsbyggande på miljöområdet. Planen ger UNEP i uppdrag att fördjupa sitt deltagande i det multilaterala samarbetet för miljödimensionen av hållbar utveckling och i utvecklingsländernas regionala samarbete. EU ägnade mycket kraft åt att söka bidra till en kvalitativ plan och även om innehållet blev mindre tydligt än önskvärt ses Baliplanen inom EU som ett väsentligt steg framåt både för det praktiska arbetet och för att överbrygga förtroendeklyftan mellan i-länder och u-länder.

Rådet hade i december en första diskussion om UNEP:s bidrag till 2005 års FN-toppmöte om genomförandet av millenniedeklarationen och millennieutvecklingsmålen (MDGs). Ministrarna underströk vikten av att integrera ett miljöperspektiv generellt i förhållande till genomförandet av MDGs, särskilt målen om fattigdomsbekämpning och om miljömässigt hållbar utveckling. Ministrarna diskuterade även kopplingen mellan miljö och säkerhet och UNEP:s arbete i denna fråga.

DEL 10 UTBILDNING, UNGDOM OCH KULTUR

42 Utbildning

42.1 Utbildningsprogrammen

Utbildningsprogrammen Sokrates och Leonardo da Vinci löper under perioden 2000–2006. Programmen omfattar alla utbildningsformer, från förskola till högskola och vuxenutbildning samt kompetensutveckling i arbetslivet. Genom programmen ges studerande och lärare möjlighet att studera och praktisera i andra europeiska länder. Programmen stödjer också multilaterala utvecklingsprojekt inom utbildningsområdet. Programmen omfattar EU-länderna, Efta/EES-länderna samt ansökarländerna. EU-medlemskapet i sig har inte förändrat deltagandet i utbildningsprogrammet för de nya medlemsstaterna utan de, liksom Bulgarien och Rumänien, har redan tidigare deltagit fullt ut i programmen. Under året har Turkiet också påbörjat sitt deltagande.

Under året har drygt 260 skolor deltagit i olika former av europeiskt samarbete inom Comenius, delprogrammet för skolsamarbete inom Sokrates. Därutöver deltog drygt 260 lärare i särskilda fortbildningsinsatser på europeisk nivå.

För att öka internationaliseringen av högskolan är det viktigt både att svenska studenter får möjlighet att förlägga en del av sin utbildning utomlands och att det finns utländska studenter i den svenska högskolan. Det är också viktigt att lärarna deltar i utbyte. I början av 2000-talet fanns en tendens till minskat antal utresande studenter inom Erasmus, delprogrammet för högre utbildning inom Sokrates, men sedan 2003 har antalet stabiliserats till drygt 2 600. Antalet inresande studenter är nästan det dubbla, vilket gör Sverige till ett av de mer populära länderna att resa till inom programmet. Cirka 500 lärare reste på utbyte inom Erasmus.

Inom Sokrates gav delprogrammet Grundtvig möjligheter för 33 organisationer att samarbeta inom området vuxnas lärande. Dessutom deltog 29 lärare i olika typer av fortbildningsinsatser inom Europa.

Inom ramen för Leonardo da Vinci, som avser yrkesutbildning och kompetensutveckling, deltog under året drygt 1 100 personer i utbyten och praktik. Dessutom medverkar svenska skolor, universitet och högskolor, vuxenutbildningsinstitutioner, organisationer m.fl. i olika transnationella pilotprojekt. Detta är i regel stora projekt med många partners. Sex av de pilotprojekt som valdes ut under året har svenska samordnare, vilket är samma antal som 2003.

Erasmus Mundus inrättades under 2003 och är inriktat på samarbete med tredje land inom den högre utbildningen. Stöd ges främst till utveckling av magisterutbildningar som genomförs i samverkan mellan

lärosäten i flera medlemsstater, till samarbete och utbyten mellan dessa lärosäten och lärosäten i tredjeländ. I programmets första ansökningsomgång som genomfördes under året valdes 82 utbildningar ut, därav tre svenska universitet, nämligen Sveriges Lantbruksuniversitet, Karolinska institutet och Uppsala universitet.

Den 15 juli förelade kommissionen rådet och Europaparlamentet ett förslag (KOM 2004 (474) slutlig) till beslut om inrättande av ett integrerat handlingsprogram inom livslångt lärande, med artikel 149.4 och artikel 150.4 som grund. Förslaget till ett nytt integrerat handlingsprogram inom allmän och yrkesinriktad utbildning 2007–2013 bör bl.a. ses som ett bidrag till arbetet med de gemensamma målen på utbildningsområdet och därmed också som ett bidrag till den övergripande Lissabonprocessen. Programmet är en vidareutveckling av flera existerande program och föreslås bestå av olika delprogram som Comenius för förskolan och skolan, Erasmus för den högre utbildningen, Grundtvig för vuxenutbildning och Leonardo da Vinci för yrkesutbildning som inte är en del av den högre utbildningen. Till detta kommer e-lärande, initiativ för språkinläring, policyutveckling samt utnyttjande av resultat som organiseras som horisontella element. Dessutom inkluderas Europass-initiativet samt Jean Monnet-programmet. Från och med 2009 avses även programmet Erasmus Mundus att integreras. Länder utanför dagens samarbetsområde kommer att kunna delta i programmet och en procent av programmets budget föreslås avsättas för detta ändamål. Nytt i det programförslaget är ambitiösa kvantitativa mål som på många områden tredubblar dagens insatser. Dessa mål samt programmet i sin helhet, inklusive budgeten, planeras att slutförhandlas under 2005. En promemoria har delgivits riksdagen som i mer detalj beskriver förslaget och regeringens ståndpunkt.

42.2 De gemensamma europeiska målen för utbildningssystemen, Utbildning 2010

Europeiska rådet uppdrog till rådet och kommissionen vid mötet i Barcelona att rapportera till Europeiska rådets vårmöte 2004 om det genomförandet av det detaljerade arbetsprogrammet för 2010 för utbildningssystemen. Med anledning av detta antog rådet och kommissionen en delrapport som överlämnades till Europeiska rådet i Bryssel den 25–26 mars (dok. 6905/04). De gemensamma målen och arbetsprogrammet innebär att en stor del av de konkreta förslag som diskuteras på utbildningsområdet nu har ett gemensamt ramverk och en tydlig strategisk inriktning.

Framsteg i det europeiska samarbetet

I arbetsprogrammet om utbildningssystemens mål fastställs, på ett mer strukturerat sätt än tidigare, ett samarbete mellan 31 europeiska länder. Det involverar berörda aktörer (företrädare för det civila samhället och arbetsmarknadens parter) och internationella organisationer (t.ex. OECD, Unesco och Europarådet). Arbetsprogrammet täcker alla system och alla

nivåer av utbildning och konkretiserar behovet av nya politiska initiativ. Som konkreta resultat kan vi se de nyligen antagna programmen Erasmus Mundus och e-lärande och det fördjupade samarbetet på yrkesutbildningsområdet, den s.k. Köpenhamnsprocessen.

För att genomföra arbetsprogrammet har arbetsgrupper inrättats i omgångar sedan andra halvåret 2001. Arbetsgrupperna har bl.a samlat in och valt ut exempel på bästa praxis från den politik och den strategi som tillämpats i olika länder. Dessa exempel kommer att undersökas i syfte att identifiera framgångsfaktorer. Goda exempel kommer att kunna ges stor spridning och tjäna som ett stödverktyg för politisk utvecklingen på nationell nivå. Rådet och kommissionen betonar gemensamt att nationella åtgärder måste förstärkas på viktiga områden inom Utbildning 2010 och att det krävs starkare gemenskapsinsatser, i synnerhet genom utbyte av bästa metoder, till stöd för de nationella insatserna.

Fördjupat europeiskt samarbete inom yrkesutbildningen

Ministerrådet har sedan november 2002 antagit en rad rättsakter som är resultatet av ett närmare samarbete i fråga om yrkesutbildning och livslångt lärande, särskilt avseende humankapital för social sammanhållning och konkurrenskraft, livslång vägledning, principer för identifiering och validering av icke-formellt och informellt lärande (dok. 9600/04) samt kvalitetssäkring inom yrkesutbildningen (dok. 9599/04). Rådet har även antagit en gemensam ståndpunkt om en enhetlig ram för tydlighet i kvalifikationer och meriter som benämns Europass (dok. 12242/04). Europass är en enhetlig strukturerad kompetensportfölj där individen kan samla alla sina meritdokument på EU-nivå.

Övrigt

Kommissionen har under hösten lagt ett förslag till rekommendation om fördjupat europeiskt samarbete inom kvalitetssäkring inom den högre utbildningen (KOM (2004) 642 final). Förslaget kommer att behandlas våren 2006.

Rådet lämnade en rapport till Europeiska rådet om utbildningens bredare roll och dess kulturella aspekter som svar på en beställning från Barcelonatoppmötet 2002 (dok. 13831/04).

43 Ungdomsfrågor och idrott

43.1 Ungdomspolitiskt samarbete

En politik på ungdomsområdet påbörjades när kommissionen i slutet av 2001 publicerade sin vitbok på ungdomsområdet Nya insatser för Europas ungdom (KOM (2001) 681 slutlig). Därefter antog rådet 2002

ett ramverk med fyra prioriterade områden på det specifika ungdomsområdet – ungdomars inflytande, information, volontärverksamhet och bättre kunskap om unga. Gemensamma mål har under året antagits för de två senare områdena. Målen för ungdomars inflytande och information som antogs 2003 kommer att utvärderas under 2005. Den öppna samordningsmetoden som ingår i ramverket består framförallt av erfarenhetsutbyte och nätverksbyggande. Rådet har också antagit ett uttalande om rasism och intolerans bland ungdomar (9405/04) och en resolution om social integration av ungdomar (9601/04). Dessa politikområden är också en del av ramverket där ungdomsministrarna ska tillföra ett ungdomsperspektiv på områden som är relevanta för ungdomar. De övriga områdena är utbildning, livslångt lärande, rörlighet, sysselsättning och självständighetsfrågor.

I det utökade samarbetet ska också följande principer beaktas: jämställdhet mellan kvinnor och män, icke-diskriminering och ungdomars medverkan i processen. Sveriges inflytande på vitbokens innehåll och dess uppföljning i det utökade samarbetet har varit mycket stort. Det beror inte minst på att Sverige sedan länge ansetts vara ett föregångsland i Europa på det ungdomspolitiska området. Vi är t.ex. det enda landet som har utvecklat ett styrsystem som integrerar ungdomspolitikens ambitioner i samtliga sektorer som är relevanta för ungdomar.

Stats- och regeringscheferna i Frankrike, Tyskland, Spanien och Sverige har tagit ett initiativ till en europeisk ungdomspakt inför vårens toppmöte om Lissabonprocessen. Ungdomsministrarna välkomnade varmt initiativet vid rådsmötet den 15–16 november. Frågan bereds av initiativländerna, kommissionen och det kommande ordförandeskapet Luxembourg.

43.2 Programmen Ungdom och Aktiv ungdom 2007–2013

Programmet Ungdom, som antogs den 13 april 2000 (beslut 1031/2000/EG) har en sammanlagd budget på 520 miljoner euro för åren 2000–2006. Programmet ger huvudsakligen stöd åt ungdomsutbyte och volontärtjänst för ungdomar. Under året deltog totalt ca 100 000 ungdomar och ungdomsledare i programmet, varav ca 1 700 från Sverige.

Övergripande diskussioner om förslaget till nytt program Aktiv ungdom (KOM (2004) 471 slutlig) har ägt rum i rådet under hösten. Sverige är mycket positivt till förslaget som dels svarar mot önskan att bibehålla kontinuitet i det väl fungerande nuvarande programmet, dels svarar mot prioriteringarna i ramverket för ett utökat samarbete på ungdomsområdet; ett led i uppföljningsprocessen av vitboken Nya insatser för Europas ungdom. Europaparlamentet förväntas genomföra sin första behandling i juni 2005.

Idrott omfattas inte särskilt av fördraget. EG-domstolen har dock genom domar fastställt principen att idrotten bör underkastas gemenskapsrätten i de fall den utgör en ekonomisk aktivitet inom ramen för den inre marknaden. Förslaget till nytt EU-fördrag ger dock uttrycklig kompetens i idrottsfrågor till EU.

Europeiska året för utbildning genom idrott

Europeiska året för utbildning genom idrott 2004 (EYES 2004) inleddes under våren med en manifestation i Dublin. Riksidrottsförbundet utsågs av regeringen att vara nationellt samordningsorgan för genomförandet av olika aktiviteter i Sverige. I uppdraget ingick att koordinera dessa insatser med de som genomfördes inom ramen för det s.k. handslaget mellan staten och idrottsrörelsen. Genomförandet skedde i nära samarbete med Myndigheten för skolutveckling. Kommissionen lämnade stöd till åtta svenska projekt vars genomförande inleddes inom olika grundskolor, gymnasier, kommuner och SISU Idrottsutbildarna, i vissa fall i samarbete med idrottsföreningar.

44 Kultur och medier

EU:s insatser ska bidra till kulturens och den audiovisuella sektorns utveckling och främja samarbete mellan medlemsstaterna. Vid behov ska EU stödja och komplettera medlemsstaternas insatser när det gäller t.ex. spridande av kunskap om de europeiska folkens kultur och historia, bevarande och skydd av kulturarv samt konstnärligt skapande.

Under året hölls två rådsmöten om kultur- och audiovisuella frågor, den 27 maj (behandlat i EU-nämnden den 18 maj) och den 16 november (behandlat i EU-nämnden den 12 november).

En handlingsplan för kultur har antagits för åren 2005–2006. Planen berör följande fem områden: Lissabonstrategin, samordnad digitalisering, EU:s kulturportal, främjande av rörlighet för konst, konstsamlingar och utställningar samt främjande av rörlighet för personer.

44.1 Ramprogrammet Kultur 2000 och det föreslagna Kultur 2007

EU:s ramprogram för kultur, Kultur 2000 (beslut 2000/508/EG), omfattar alla konst- och kulturområden utom de audiovisuella medierna film, tv och video. Programmet är bl.a. att främja kulturell dialog och rörlighet för konstnärer, andra kulturaktörer och verk. Kultur 2000 ger stöd till samarbetsprojekt mellan flera europeiska länder och kan sökas av alla typer av kulturorganisationer. Programmet omfattar perioden 2000–2006 och totalbudgeten är 237 miljoner euro. Trettio länder deltar i programmet: EU-medlemmarna, de tre EES-länderna samt anslutningsländerna Bulgarien och Rumänien.

Under året beviljades stöd på 32 miljoner euro till totalt 233 projekt, varav 209 ettåriga och 24 fleråriga projekt. I 15 av projekten ingår svenska deltagare, varav fem som huvudarrangörer. Sammanlagt tilldelades projekt med svenska aktörer cirka 2,3 miljoner euro. I en särskild utlysning för experimentella åtgärder beviljades dessutom den svenska konstnårsorganisationen Splintermind 67 000 euro för att bedriva projektet nonTVTV station Europe. Därutöver har tre svenska projekt mottagit Europa Nostra Awards, EU:s pris för bevarande av kulturarv. Statens fastighetsverk tilldelades pris för restaurering av Borg-holms och Hovdala slott. Hälsingegårdsprojektet mottog priset inom kategorin framstående forskning inom kulturarvsområdet.

Kommissionen lade i juli fram förslag till Europaparlamentets och rådets beslut om inrättande av programmet Kultur 2007 (2007–2013), KOM (2004) 469 (se faktagromemoria 2004/05:FPM15), som knyter an till det nuvarande programmet. Tre mål ställs upp: främjande av rörlighet för personer, främjande av rörlighet för konstnärliga produkter samt främjande av den interkulturella dialogen. Tre programområden föreslås: stöd till kulturinsatser, främjande av organ som är aktiva på EU-nivå samt stöd till analyser och spridning av information. Den föreslagna finansieringsramen är 408 miljoner euro.

Ett förslag till ändring av förordningen om kulturhuvudstäder (nr 99/1419) har antagits av rådet. Förslaget innebär att listan över kulturhuvudstäder för åren 2005 till 2019 kompletteras med ett nytt medlemsland per år. Syftet är att de nya medlemsstaterna snabbare ska integreras i denna åtgärd. Kulturhuvudstad 2004 har varit Lille (Frankrike) och Genua (Italien), 2005 är det irländska Cork.

44.2 MEDIA-programmet och det föreslagna MEDIA 2007

MEDIA-programmet (MEDIA Plus och MEDIA Training) ger stöd till den europeiska audiovisuella industrin i syfte att stärka dess konkurrenskraft och öka spridningen av europeiska verk. MEDIA-programmet stödjer distribution, utveckling, festivaler etc. samt fortbildning av yrkesverksamma i den europeiska audiovisuella branschen. Programmet omfattar perioden 2001–2006 och har en budget på totalt 513 miljoner euro. 29 länder deltar i programmet: EU:s medlemsländer, Liechtenstein, Island, Norge och Bulgarien. Från och med den 1 januari 2006 kommer även Schweiz att delta.

Inom alla huvudkategorier för stöd har det svenska resultatet ökat i jämförelse med fjolåret. Under 2004 har svenska aktörer fått totalt 4,39 miljoner euro, en ökning med cirka en miljon euro jämfört med slutresultatet 2003. Av detta har ca 1,2 miljoner euro gått till utveckling, vilket innebär att Sverige placerar sig på en fjärdeplats i tilldelningen, efter Tyskland, Frankrike och Storbritannien. På distributionssidan är resultatet nära 2,4 miljoner euro. Det stöd till video- och dvd-distribution som utlystes för första gången 2004 gav över 800 000 euro till svenska distributörer. Tre svenska festivaler, varav två nya, erhöll stöd och sammanlagt genererades 46 599 euro till marknadsföring. Som tidigare

år lyckades svenska aktörer väl när det gäller stöd till pilotprojekt; två projekt fick sammanlagt 777 200 euro. Skr. 2004/05:60

Kommissionen har i juli lagt förslag till Europaparlamentets och rådets beslut om inrättande av programmet MEDIA 2007 som kommer att sträcka sig från 2007–2013 (KOM (2004) 470 slutlig; faktapromemoria 2004/05:FPM14). Budgeten föreslås till 1,055 miljarder euro. MEDIA 2007 föreslås i stora drag vara upplagt som tidigare stöd, med stöd till förproduktion respektive efterproduktion, men som ett enhetligt program istället för dagens två.

44.3 TV-direktivet

Direktivet TV utan gränser (direktiv 89/552/EEG, ändrat genom direktiv 97/36/EG) innehåller minimiregler för gränsöverskridande TV-sändningar när det gäller europeiskt programinnehåll, reklam och sponsring, skydd av minderåriga och rätten till genmäle.

En översyn av TV-direktivet pågår. Under de senaste åren har kommissionen genom studier av tillämpningen av olika delar av direktivet, offentliga utfrågningar och insamling av skriftliga synpunkter analyserat behovet av en revidering. Under hösten 2004 har experter från olika medlemsländer arbetat med direktivet. Det rör dels övergripande regleringsfrågor, dels direktivets reklamregler samt rätten till korta utdrag och genmälesrätten.

En viktig fråga i samband med översynen är det framtida direktivets omfattning. Sverige har framfört till kommissionen att ett direktiv med större omfattning än idag skulle riskera att komma i konflikt med våra grundlagar. Sverige kommer också fortsättningsvis att arbeta aktivt för att kommissionen i sitt förslag till reviderat direktiv tar hänsyn till de problem som uppkommer bl.a. i Sverige genom den s.k. sändarlandsprincipen. Frågan har för första gången diskuterats på direkt initiativ av kommissionen i de fokusgrupper som fungerat som diskussionsforum under hösten 2004. Detta är en framgång för Sverige och de andra medlemsländer som under lång tid har arbetat aktivt för att frågan ska uppmärksammas av kommissionen.

Under 2005 kommer diskussionerna om TV-direktivet att fortsätta, bl.a. genom olika konferenser. Tidigast i slutet av 2005 väntas ett eventuellt förslag från kommissionen.

44.4 Övriga kultur- och mediefrågor

På ministerrådet den 16 november gav rådet kommissionen mandat att på gemenskapens vägnar medverka vid förhandlingarna inom Unescos kommande konvention om kulturell mångfald. På samma ministermöte enades rådet om ett förslag till Europaparlamentets och rådets rekommendation om skyddet av minderåriga, skyddet av den mänskliga värdigheten och om rätten till genmäle. Förslaget går nu vidare för behandling i Europaparlamentet. Vidare antog ministerrådet en allmän riktlinje angående förslaget till Europaparlamentets och rådets rekom-

mendation om filmavvet och konkurrenskraften i därtill kopplade
branscher. Europaparlamentet har påbörjat en preliminär granskning. Skr. 2004/05:60

DEL 11 EU:S INSTITUTIONER M.M.

45 Institutionernas verksamhet

45.1 Europeiska unionens råd

Rådets verksamhet under året präglades i hög grad av anpassning till de nya förutsättningarna för rådets arbete som utvidgningen medförde. En viktig förändring var den nya tolkregim som togs i bruk i samband med utvidgningen. Denna innebär att medlemsstaterna kan beställa tolkning i vissa arbetsgrupper om de anser sig ha behov av det. Härmed tas ett steg mot en ordning som grundas på de översättningsbehov som finns i skilda sammanhang. Detta bör i sin tur medverka till att kostnaderna för tolkning i rådet kan minskas.

En konsekvens av utvidgningen är ett ökat lokalbehov för rådet. Europeiska rådet beslutade vid sitt möte den 25–26 mars att acceptera erbjudandet att för sina möten använda A-delen i Résidence Palace-byggnaden, som ligger i anslutning till nuvarande rådsbyggnad. Detta är en del av en långsiktig strategi för rationalisering av rådets byggnadsförvaltning, vilken också syftar till att sänka kostnaderna.

Nice-fördragets röstningsregler trädde i kraft 1 november. Det medförde nya regler för omröstning med kvalificerad majoritet. Dessa innebär bl.a. att en medlemsstat kan kräva en kontroll av att minst 62 procent av medlemsstaternas befolkning står bakom ett beslut. Ett tröskelvärde för vad som utgör 62 procent av befolkningen reglerade rådet genom en ändring i sin arbetsordning.

Vid sitt möte 13–14 december antog rådet en rotationsordning för ordförandeskapet. Rotationsordningen träder i kraft 1 januari 2007 och fastställer vilka medlemsstater som ska inneha ordförandeskapet t.o.m. första halvåret 2020. Enligt den fastslagna ordningen blir nästa svenska ordförandeskap andra halvåret 2009. Den förutsedda rotationsordningen kan tillämpas såväl under nuvarande fördrag som det framtida konstitutionella fördraget.

45.2 Europeiska kommissionen

Verksamhetsåret kännetecknades framförallt av utnämningen av den nya kommissionen och fördelningen av ansvarsområden till 25 ledamöter.

Till ny ordförande för Europeiska kommissionen perioden 2004–2009 utsågs José Manuel Barroso. Till svensk ledamot och vice ordförande av den nya kommissionen utsågs Margot Wallström.

Utvidgningen innebar att tio nya ledamöter bereddes plats i kommissionen från och med den 1 maj. Fram till dess att den nya kommissionen tillträdde i november, biträdde dessa ledamöter under en övergångsperiod de dåvarande ledamöterna men deltog i övrigt på lika villkor i kommissionens interna arbete. Från och med den nya kommissionens tillträde i november finns ledamöter från alla 25 medlemsstater i kommissionen med självständiga arbetsuppgifter.

Ökningen av antalet ledamöter och portföljer har föranlett delvis nya beredningsrutiner inom kollegiet av kommissionärer, främst genom formalisering av undergrupper som ansvarar för att förbereda beslut inom skilda sakområden. Den kollegiala principen kvarstår emellertid oförändrad. Samtliga ledamöter har således en röst och beslut fattas med enkel majoritet i kollegiet. Andelen tjänstemän i institutionerna från de nya medlemsländerna ökas genom särskild rekrytering.

45.3 Europaparlamentet

Under perioden 10–13 juni hölls val till Europaparlamentet för valperioden 2004–2009. Valen genomfördes i enlighet med de ändringsbeslut i den rättsakt som reglerar valen till Europaparlamentet, valrättsakten, som genomfördes 2002. Valen kännetecknades av ett genomgående lågt valdeltagande med ett genomsnitt på 45,7 procent. Stora nationella variationer förekom, från 90,8 procent i Belgien till 17,0 procent i Slovakien. För Sverige resulterade valen i följande uppdelning av platserna: socialdemokraterna 5, moderaterna 4, junilistan 3, vänsterpartiet 2, folkpartiet 2, medan centern, miljöpartiet och kristdemokraterna tilldelades en plats var.

Under året har utvidgningen från 15 till 25 medlemsstater även påverkat Europaparlamentet. Detta har inneburit att parlamentet utökades från 626 ledamöter till nuvarande 732. Även antalet ledamöter per medlemsland har omfördelats i enlighet med vad fördraget förutsåg. Fördelningen av platser ser ut som följande: Tyskland 99, Frankrike, Italien och Storbritannien vardera 78, Spanien och Polen vardera 54, Nederländerna 27, Belgien, Grekland, Portugal, Tjeckien och Ungern vardera 24, Sverige 19, Österrike 18, Danmark, Finland och Slovakien vardera 14, Irland och Litauen vardera 13, Lettland 9, Slovenien 7, Luxemburg, Cypern och Estland 6 och Malta 5.

När det nya konstitutionella fördraget träder i kraft sätts ett tak på 750 ledamöter. Varje medlemsland ska ha minst sex och högst 96 ledamöter. Fördelningen av platser mellan medlemsstaterna ska regleras i ett beslut av Europeiska rådet före 2009 års val till Europaparlamentet.

Under året blev också den europeiska ombudsmannen Nikiforos Diamandouros från Grekland, som tillträdde 2003, omvald till sitt ämbete.

45.4 Europeiska gemenskapernas domstol

EG-domstolen har till uppgift att säkerställa att lag och rätt följs vid tolkningen och tillämpningen av EG-rätten (artikel 220 EG). EG-

domstolen ska se till att unionens institutioner handlar inom sina respektive behörighetsområden och i enlighet med EG-rätten. Det är också EG-domstolen som ytterst avgör om medlemsstaterna och unionens institutioner följer och tillämpar EG-rätten korrekt. En förstainstansrätt med behörighet att pröva vissa särskilda grupper av ärenden är knuten till domstolen (artikel 225 EG). Förstainstansrättens domar kan överklagas till EG-domstolen.

De vanligaste målen vid EG-domstolen rör förhandsavgöranden enligt artikel 234 EG. Sådana mål inleds genom en begäran från en nationell domstol i någon av medlemsstaterna. I begäran ställer den nationella domstolen en eller flera frågor om hur EG-rätten ska tolkas och tillämpas. I domen i sådana mål lämnar EG-domstolen bindande uttalanden om tolkningen av fördragen och om tolkningen eller giltigheten av rättsakter som har beslutats av unionens institutioner. Under året begärde nationella domstolar förhandsavgörande från EG-domstolen i cirka 200 fall. Av dessa kom fem från svenska domstolar. Den svenska regeringen yttrade sig i femton mål om förhandsavgörande.

Vid EG-domstolen handläggs även mål om så kallad direkt talan. Dessa mål inleds när en institution eller en medlemsstat väckt talan mot en annan medlemsstat eller institution. Under året väcktes talan mot Sverige i fem fall. Sverige väckte själv talan i ett mål. Den svenska regeringen ansökte dessutom om att få föra talan till stöd för en av parterna i tre mål vid EG-domstolen och i ett mål vid förstainstansrätten.

I bilaga 1 finns en redogörelse för mål av svenskt intresse vid EG-domstolen och förstainstansrätten under 2004. Det gäller dels mål där den svenska regeringen har agerat eller där en begäran om förhandsavgörande har inkommit från en svensk domstol, dels mål där Sverige är part eller har stött en av parterna. I bilagorna 2 och 3 redogörs för viktigare domar som EG-domstolen respektive förstainstansrätten har meddelat under 2004.

45.5 Europeiska revisionsrätten

Revisionsrättens huvuduppdrag är att göra en oberoende extern granskning av hur gemenskapens medel uppbärs och används. Under året offentliggjorde revisionsrätten åtta särskilda rapporter samt två yttranden om olika aspekter av EU:s finanser och förvaltningsfrågor. I november presenterades årsrapporten för år 2003, som innehåller analyser och resultat av rättens granskningar, sektor för sektor. Revisionsrättens rapporter utgör underlaget för rådets ställningstagande till om det ska rekommendera Europaparlamentet att bevilja kommissionen ansvarsfrihet för dess genomförande av budgeten. I mars beslutade rådet att rekommendera att ansvarsfrihet beviljades för budgetåret 2002.

45.6.1 Regionkommittén

Regionkommittén består av politiska representanter från lokal och regional nivå i medlemsländerna. Totalt är ledamöterna 317 till antalet och utses för fyra år. Under året utökades Regionkommittén med 95 ledamöter från de nya EU-länderna. Ledamöterna är nominerade för resten av mandatperioden t.o.m. 2006.

Regionkommittén har haft fem plenarsessioner under året. En av sessionerna genomfördes i samverkan med Europaparlamentet. Regionkommitténs verksamhet dominerades under året av transport-, social- och miljöfrågor. Den svenska delegationen medverkade som rapportörer i fyra yttranden som antagits av plenarsessionen. Yttrandena har gällt partnerskap, hamnskydd, jämställdhet och stadspolitik.

45.6.2 Europeiska investeringsbanken (EIB)

EIB:s huvudsakliga uppgift är att främja unionens integration och sammanhållning genom långfristig långivning. Det gångna året var det första året med den förstärkta faciliteten för EIB:s utlåning till Medelhavsländerna. Banken har med denna förstärkning fått möjlighet att ytterligare stödja privat sektor i partnerländerna. Även en ministerkommitté har skapats för att politiska företrädare för EU-länderna och partnerländerna ska få möjlighet att diskutera möjligheter för utveckling av privat sektor samt för att öka EU:s synlighet i regionen. Under det s.k. Cotonou-avtalet mellan EU och AVS-länderna har en utlåningsfacilitet tidigare inrättats inom EIB. En viktig fråga som bl.a. Sverige drivit är att banken måste visa vilket mervärde man har framför andra finansiärer inom EU. Under året har banken därför lagt ned ett stort arbete på att ta fram kriterier för att tydligt kunna ange sitt mervärde. Regeringen anser att denna fråga har fortsatt hög prioritet.

45.6.3 Europeiska investeringsfonden (EIF)

EIF är unionens särskilda organ för förmedling av riskkapital och garantier för små och medelstora företag. Starka drivkrafter för EIF är den vikt som Lissabonstrategin lägger på den kunskapsbaserade ekonomin vilket bl.a. kräver riskkapital till teknologikutveckling och innovationer, samt de europeiska staternas mål att öka investeringar i europeisk forskning och utveckling.

45.6.4 Europeiska centralbanken

Under det gångna året har inga frågor av större betydelse rörande Europeiska centralbanken varit aktuella i dialogen mellan regering och riksdag.

EU måste företrädas av moderna, öppna och medborgarorienterade institutioner. Sverige fortsatte under året att verka för ökad öppenhet och insyn i EU:s institutioner.

Sedan den 3 december 2001 tillämpar Europaparlamentet, rådet och kommissionen förordningen (1049/2001) om allmänhetens tillgång till Europaparlamentets, rådets och kommissionens handlingar. I behandlingen av de enskilda utlämnandeärenden som rådet beslutar i har Sverige alltsedan antagandet av de nya reglerna agerat för att främja en öppenhetsvänlig tolkning av bestämmelserna. De diskussioner av mer principiell natur som förts i rådet under året har handlat om hur sekretessbestämmelsen till skydd för rättslig rådgivning ska tolkas. och frågan om vilken betydelse enskilda medlemsstaters inställning till utlämnande av handlingar som härrör från dem ska ha. Skillnader i medlemsstaternas bedömning om skaderekvisiten i en specifik sekretessbestämmelse har, liksom förra året, föranlett åtskillig diskussion.

Antalet handlingar som begärts ut från rådet har minskat något jämfört med tidigare år. Antalet s.k. bekräftande ansökningar (begäran om omprövning) har också minskat något jämfört med tidigare år. En trolig anledning till detta är att flertalet handlingar finns direkt tillgängliga via Internet. Detta gäller även handlingar som offentliggjorts endast delvis, s.k. maskade handlingar. Den tendens som noterades förra året, att rådet går mot ökad förståelse och acceptans för handlingsoffentligheten, har varit fortsatt tydlig. Även inom kommissionen går utvecklingen i samma riktning, men på grund av kommissionens mer decentraliserade struktur är tendensen inte lika tydlig.

Inom ramen för utarbetandet av nya tjänsteföreskrifter för EU-anställda har Sverige med framgång drivit frågan om stärkt yttrandefrihet för EU-tjänstemännen. De gamla reglerna angav att tjänstemännen hade tystnadsplikt. Nu föreskrivs i stället en grundläggande rätt till yttrandefrihet.

45.8 Personalpolitik i EU:s institutioner

Den 22 mars fattade EU:s utrikesministrar beslut om personalpolitiska reformer som rör de cirka 30 000 tjänstemännen vid EU:s institutioner. Reformerna innebär bl.a. yttrandefrihet för tjänstemännen som nämnts ovan. Beslutet markerade slutfasen i det handlingsprogram om administrativa reformer som antogs av kommissionen den 1 mars 2000. Reformerna ska bidra till att skapa öppnare och mer effektiva institutioner och att göra institutionerna till bättre och modernare arbetsgivare. Ledarskapet ska förbättras och de strikta hierarkierna luckras upp. Reformerna kommer att leda till besparingar på lång sikt, bl.a. genom att pensionsåldern höjs från 60 till 63 år. Paketet innehåller också förbättringar för personalen när det gäller t.ex. reglerna vid föräldraledighet och de rättigheter som följer av registrerat partnerskap. Det nya regelverket trädde i kraft den 1 maj, samtidigt med EU:s utvidgning.

45.9.1 Begripligare EU-texter

Institutionernas åtgärder för en bättre och enklare lagstiftning

Det finns i dag fyra interinstitutionella avtal, som behandlar förbättring av EU-lagstiftningen för att göra den överskådligare och begripligare. Det är avtalet om kodifiering (EUT C 102, 4.4.1996), om den redaktionella kvaliteten (EUT C 73, 17.3.1999), om omarbetning (EUT C 77, 28.3.2002) och det senaste om bättre lagstiftning (2003/C 321/01), som under år 2004 har behandlats i såväl allmänna rådet som konkurrenskraftsrådet. Sverige har i alla de sammanhang där regelförbättring behandlats betonat vikten av att detta arbete också omfattar språklig och redaktionell förbättring. Regelförbättringsarbetet i övrigt behandlas närmare i avsnitt 27.3.

I början av året publicerade institutionerna Gemensam praktisk handledning för utformningen av gemenskapslagstiftningen, som riktar sig till alla som deltar i utformningen av rättsakter. Den utvecklar och exemplifierar de 22 riktlinjer som finns i det interinstitutionella avtalet om redaktionell kvalitet, bl.a. att ”gemenskapens rättsakter ska vara klart, enkelt och exakt formulerade” och att de ska ”ta hänsyn till de personer som rättsakterna kommer att gälla, så att de på ett otvetydigt sätt kan få kunskap om sina rättigheter och skyldigheter”. Handledningen finns tillgänglig på EU-språkvårdens webbsidor på adressen www.regeringen.se/klarsprak/.

En särskild EU-språkvård

I enlighet med bl.a. förslagen i betänkandet *Svenskan i EU* (SOU 1998:114) inrättades år 2001 en särskild tjänst för EU-språkvård i Justitiedepartementets granskningsenhet. EU-språkvården verkar för bättre språklig och redaktionell kvalitet i såväl grundtexterna som de svenska översättningarna av framför allt rättsakter. Det sker genom påverkan i olika EU-sammanhang där regelkvalitet behandlas, genom samarbete med svenska översättare och juristlingvister i institutionerna och genom rådgivning och information till dessa och till svenska EU-handläggare. Det finns nu en eller flera kontaktpersoner i EU-språkliga frågor vid ett 40-tal myndigheter och i alla departement. De förmedlar bl.a. termfrågor från översättarna i institutionerna till den egna myndighetens experter i olika sakfrågor.

EU-språkvårdens webbsidor är en viktig kanal. De innehåller information om kontaktpersoner, seminarier som anordnas och de EU-språkliga riktlinjer som utarbetats, bl.a. en checklista för hur man lämnar språkliga synpunkter på EU-texter.

Under året har EU-språkvården granskat den svenska översättningen av förslaget till fördrag om en konstitution för Europa och ett par direktivförslag. Erfarenheterna visar att det är önskvärt att viktiga EU-

rättsakter får samma språkliga granskning som de inhemska författningarna, men detta önskemål kan i dagsläget inte tillgodoses.

Förslag om svenskans ställning i EU och om förbättrad kvalitet i EU-texter finns också i betänkandet Mål i mun (SOU 2002:27), som Kommittén för svenska språket lade fram i april 2002. Kommittén bedömde att språkvård med anknytning till EU är en viktig uppgift för Regeringskansliet. Förslagen har under året beretts av en interdepartemental arbetsgrupp, som samordnas av Kulturdepartementet. Som aviserades i budgetpropositionen (2004/05:1, UO 17, s. 28) avser regeringen återkomma till riksdagen i frågan under 2005.

45.10 Överträdelseärenden

Kommissionen har som uppgift att övervaka att medlemsstaterna tillämpar och genomför EG-rätten på ett riktigt sätt (artikel 211 i EG-fördraget). Till kommissionen inkommer klagomål från enskilda fysiska eller juridiska personer eller från andra medlemsstater om påstådda överträdelser av EG-rätten. Kommissionen kan också på eget initiativ ta upp sådana frågor.

Om kommissionen anser att en medlemsstat inte har uppfyllt sina skyldigheter enligt EG-fördraget, kan kommissionen inleda ett s.k. överträdelseförfarande enligt artikel 226 i EG-fördraget. Överträdelseärendena handlar om utebliven anmälan till kommissionen om fullständigt genomförande av EG-direktiv och om felaktig tillämpning av EG-rätten.

Överträdelseförfarandet är indelat i tre faser. I den första fasen beslutar kommissionen om en formell underrättelse till medlemsstaten och den berörda medlemsstaten lämnas tillfälle att komma med synpunkter på den påstådda överträdelsen. Om kommissionen inte är nöjd med svaret och fortfarande anser att det är fråga om en överträdelse, kan kommissionen i ett andra steg lämna ett motiverat yttrande. I det motiverade yttrandet åläggs den berörda medlemsstaten att vidta rättelse inom en viss tid, normalt två månader. Om medlemsstaten inte rättar sig inom denna tid kan kommissionen i den tredje fasen besluta att föra ärendet vidare till EG-domstolen.

Sverige har under året tagit emot 21 formella underrättelser varav fem underrättelser har avsett underlåtelse att anmäla fullständigt genomförande av direktiv. Under samma tid har kommissionen överlämnat 17 motiverade yttranden till Sverige och fört vidare fem ärenden mot Sverige till EG-domstolen. Kommissionen har avskrivit 47 ärenden som varit föremål för formellt överträdelseförfarande.

I bilaga 4 redogörs för pågående överträdelseärenden mot Sverige.

Bilaga 1: Mål av svenskt intresse vid EG-domstolen och EG:s förstainstansrätt under år 2004

I denna sammanställning redovisas mål vid EG-domstolen och förstainstansrätten i vilka Sverige aktivt har tagit del eller där begäran om förhandsavgörande har kommit från en svensk domstol. I avsnitt 1 upptas de mål som avgjorts slutligt under året. I avsnitt 2 finns de mål som vid utgången av år 2004 fortfarande var pågående. Målen redovisas inom respektive avsnitt i målnummerordning samt med målen i vilka Sverige är eller varit part eller intervenient först och målen om förhandsavgörande därefter. Överträdelseärenden mot Sverige som gått vidare till EG-domstolen redovisas särskilt i bilaga 4.

SLUTLIGT AVGJORDA MÅL UNDER ÅR 2004

Mål i vilka talan väckts vid EG-domstolen eller EG:s förstainstansrätt

C-2/01 & 3/01 P i EG-domstolen (ERS2001/68:2) Bundesverband der Arzneimittel-Importeure eV mot Bayer AG, med stöd av European Federation of Pharmaceutical Industries' Association och Europeiska gemenskapernas kommission mot Bayer AG, med stöd av European Federation of Pharmaceutical Industries' Association

(T-41/96 i förstainstansrätten; Bayer AG mot Europeiska gemenskapernas kommission) Överklagande – Konkurrens - Parallellimport – Exportförbud – Artikel 85.1 i EG-fördraget (nu artikel 81.1 EG) – Begreppet avtal mellan företag - Bevis för att det föreligger ett konkurrensbegränsande avtal - Marknaden för läkemedelsprodukter.

Kommissionen överklagade förstainstansrättens och åberopade i huvudsak att rätten hade tillämpat en alltför restriktiv tolkning av avtalsbegreppet enligt artikel 85.1 i EG-fördraget. Sverige intervenerade till stöd för kommissionen

EG-domstolens dom den 6 januari 2004: EG-domstolen avslog kommissionens överklagande.

C-312/02 (ERS2002/139:1) Konungariket Sverige mot Europeiska gemenskapernas kommission. Talan om ogiltigförklaring – EUGFJ – avgifter av lantbrukare för framställning av de kartor som krävs vid lantbrukarnas ansökningar om gemenskapsstöd – Utgifter som har undantagits från gemenskapsfinansiering – Förordningen nr 1765/92 och förordningen nr 805/68 Stöd till producenter av vissa jordbruksgrödor – Gemensam organisation av marknaden för nötkött.

Sverige har under åren 1998 och 1999 tagit ut avgifter av lantbrukare för framställning av de kartor som krävs vid lantbrukarnas ansökningar om gemenskapsstöd. Kommissionen ansåg dock att avgifterna var att betrakta som en administrativ avgift och beslutade därför att avgifterna

skulle undantas från gemenskapsfinansiering. Sverige väckte talan mot kommissionens beslut.

Skr. 2004/05:60
Bilaga 1

EG-domstolens dom den 7 oktober 2004: Sveriges talan ogillades. Domstolen konstaterade att talan inte kunde bifallas på den grunden att beslutet utgjorde ett åsidosättande av artikel 5.2c i förordning 729/70 och artikel 8.1 i förordning 1663/95 eftersom förordningen vid den tidpunkten för de faktiska omständigheterna inte uppställde något krav på att kommissionen meddelande skulle innehålla en utvärdering av vilka utgifter som skulle undantas från gemenskapsfinansiering. Domstolen delade inte heller Sveriges bedömning att avgifterna för framställning av kartor inte kan anses som administrativa avgifter för behandling av stödansökningar. Förbudet mot avdrag måste anses omfatta alla avgifter beträffande vilka det finns ett direkt och inre samband med de utbetalda beloppen. Domstolen erinrade om att den svenska regeringen i en skrivelse till kommissionen medgivit att den övervägt flera möjligheter för att finansiera tillhandahållandet av kartor men att regeringen slutligen valt att ta ut en avgift. Dessutom skulle en stödansökan alltid ges in tillsammans med en karta som tillhandahållits av myndigheterna. Under dessa omständigheter måste det anses dels finnas ett direkt samband mellan jordbrukarnas stödansökningar och uttaget av kartavgiften, dels att denna avgift ledde till en minskning av det stöd som mottagaren faktiskt fick. Det är förbjudet för de nationella myndigheterna att göra ett avdrag på utbetalningarna eller kräva betalning för administrativa kostnader i samband med ansökan som leder till en minskning av stödbeloppen. Att vissa jordbrukare har ansökt om stöd enligt såväl de nu aktuella förordningarna som miljö- och regionalstöd påverkar inte den bedömningen. Av skälen till förordningen 1765/92 och förordningen 805/68 framgår att syftet med kompensationsbetalningarna är att bl.a. kompensera för visst inkomstbortfall. Förordningarnas syften kan därför endast uppnås om kompensationsstödet betalas ut i sin helhet.

T-168/02 (ERS2002/153:3) Internationaler Tierschutz-Fonds (IFAW) GmbH mot Europeiska gemenskapernas kommission. *Talan om ogiltigförklaring – Tillgång till handlingar – Förordning (EG) nr 1049/2001 (öppenhetsförordningen) – Artikel 4.5 – Handling från medlemsstat – Medlemsstatens medgivande.*

Sverige intervenerade tillsammans med Nederländerna och Danmark till stöd för sökandens påstående att kommissionens beslut grundats på en oriktig tolkning av artikel 4.5 i öppenhetsförordningen. Förenade kungariket intervenerade på kommissionens sida.

Förstainstansrättens dom den 30 november 2004: Rätten ogillade sökandens talan. Öppenhetsförordningen har varken till syfte eller effekt att ändra nationell lagstiftning om tillgång till handlingar. Genom artikel 4.5 ges medlemsstaterna en särställning i förhållande till andra tredje parter, och utgör härvid *lex specialis*. Enligt denna bestämmelse får medlemsstaten begära att en institution inte ska lämna ut en handling som härrör från denna, och institutionen är skyldig att inte lämna ut den utan att medlemsstaten ”dessförinnan har lämnat sitt medgivande”. Denna skyldighet för institutionen att inhämta medlemsstatens medgivande, skulle riskera att bli tomma ord om kommissionen kunde besluta att lämna ut handlingen trots att den berörda medlemsstaten

uttryckligen begärt motsatsen. En begäran från medlemsstaten enligt denna bestämmelse innebär ett åläggande för institutionen att inte lämna ut handlingen. Medlemsstaten inte är skyldig att motivera en begäran enligt artikel 4.5 och efter det att medlemsstaten ingett en sådan begäran ankommer det inte på institutionen att bedöma om det är berättigat att inte lämna ut den aktuella handlingen med hänsyn till bl.a allmänintresset.

T-84/03 (ERS2003/113:3) Maurizio Turco mot Europeiska unionens råd. *Insyn – Allmänhetens tillgång till rådets handlingar – Tillgång delvis vägrad – Förordning (EG) nr 1049/2001 (öppenhetsförordningen) – Undantag.*

Sverige intervenerade till stöd för sökandens yrkande om tillgång till rättsutlåtande som upprättats av rådets juridiska avdelning. Sverige gjorde gällande att rådets beslut grundades på en oriktig tolkning av undantaget i artikel 4.2 andra strecksatsen i öppenhetsförordningen.

Förstainstansrättens dom den 23 november 2004: Begreppet juridisk rådgivning i artikel 4.2 andra strecksatsen i öppenhetsförordningen ska tolkas så att det omfattar yttranden från rådets juridiska avdelning. Institutionerna är dock skyldiga att i varje enskilt fall bedöma om de handlingar till vilka tillgång begärs verkligen omfattas av något av undantagen i förordningen. Undantagen ska tolkas och tillämpas restriktivt. Enbart det faktum att yttrandet från juridiska avdelningen innehåller juridisk rådgivning kan därmed inte i sig motivera tillämpningen av undantaget i artikel 4.2 andra strecksatsen. Rådet har i detta fall undersökt innehållet i den aktuella juridiska rådgivningen för att avgöra frågan om utlämnande. Förstainstansrätten delar rådets bedömning att ett utlämnande av handlingen skulle medföra att rådets interna diskussioner beträffande gemenskapens behörighet i frågor som gäller tillträde till arbetsmarknaden för medborgare från tredjeland skulle offentliggöras liksom, mera allmänt, dess interna diskussioner i fråga om lagenligheten hos den lagstiftning som avses. Med hänsyn till sådana handlingars särskilda art skulle utlämnande av ett sådant yttrande kunna medföra att tvivel uppstod beträffande huruvida den avsedda lagstiftningen är lagenlig. Förstainstansrätten fann vidare att rådet haft fog för att anse att oavhängigheten hos yttranden som dess rättstjänst upprättat på begäran av andra avdelningar inom institutionen, eller som är avsedda för dessa avdelningar, kan utgöra ett skyddsvärt intresse. Mot denna bakgrund har rådet inte gjort någon felaktig bedömning genom att anse att det fanns intresse av att skydda den aktuella handlingen innehållande juridisk rådgivning.

Mål om förhandsavgöranden

C-440/00 (ERS2001/17:2) Gesamtbetriebsrat der Kühne & Nagel AG & Co. KG och Kühne & Nagel AG & Co. KG; begäran från Bundesgericht, Tyskland. *Socialpolitik – Artiklarna 4 och 11 i direktiv 94/45/EG – Europeiskt företagsråd – Information till och samråd med arbetstagare i gemenskapsföretag – Grupp av företag vars centrala ledning inte finns i en medlemsstat.*

Den tyska domstolen frågade EG-domstolen om direktiv 94/45/EG medför en horisontell skyldighet för systerbolag i medlemsstaterna att lämna vissa uppgifter till det företag som anses som den centrala ledningen enligt direktivet som inte är beläget i en medlemsstat.

Sverige anförde i sitt yttrande att direktiv 94/45/EG bör tolkas på så sätt att dotterbolagen är skyldiga att tillhandahålla moderbolaget den erforderliga informationen. Hur efterlevnaden av denna skyldighet ska garanteras får dock medlemsstaterna själva bestämma.

EG-domstolens förhandsavgörande den 13 januari 2004: Direktiv ska tolkas så att när,

1. den centrala ledningen i en grupp av gemenskapsföretag inte är belägen i en medlemsstat, är det den presumerade centrala ledningens ansvar att tillhandahålla arbetstagarrepresentanternas information som är nödvändig för att inleda förhandlingar om inrättandet av ett europeiskt företagsråd,

2. den centrala ledningen inte för inrättandet av ett sådant företagsråd håller viss information tillgänglig för den presumerade centrala ledningen, är den senare för att kunna fullgöra sina förpliktelser gentemot nämnda arbetstagarrepresentanter skyldig att begära den information som är nödvändig för att inleda förhandlingar om inrättandet av ett sådant företagsråd från övriga företag i gruppen som är belägna inom medlemsstaternas territorium, och har rätt att få sådan information från dem,

3. ledningarna för övriga företag i gruppen som är belägna i medlemsstaterna är skyldiga att tillhandahålla den presumerade centrala ledningen nämnda information, som de har tillgång till eller som de har möjlighet att få tillgång till,

4. berörda medlemsstater ska säkerställa att nämnda ledningar tillhandahåller den presumerade centrala ledningen denna information.

Informationsskyldigheten som följer av direktivet omfattar information om det genomsnittliga antalet anställda, deras fördelning i medlemsstaterna, företagets verksamheter och företagen i gruppen samt strukturen i detta företag och i företagen i gruppen, liksom information om namn- och adressuppgifter avseende de arbetstagarrepresentanter vilka skulle kunna delta vid inrättandet av ett särskilt förhandlingsorgan enligt artikel 5 i direktivet eller vid inrättandet av ett europeiskt företagsråd, när denna information är nödvändig för att kunna inleda förhandlingar om inrättandet av ett europeiskt företagsråd.

C-341/01 (ERS2001/189:2) Plato Plastik Robert Frank GmbH mot CAROPACK Handelsgesellschaft mbH; begäran från Landes- und Handelsgericht Korneuburg, Österrike. *Direktiv 94/62/EG - Förpackningar och förpackningsavfall – Bärkassar av plast – Nationell lagstiftning avseende insamling och återvinning av använda förpackningar och förpackningsavfall – Skyldighet att vända sig till ett auktoriserat företag eller att organisera ett insamlingsystem.*

Den österrikiska domstolen frågade EG-domstolen om bärkassar av plast omfattas av tillämpningsområdet för direktiv 94/62/EG om förpackningar och förpackningsavfall.

Sverige hävdade i sitt yttrande att plastkassar ska omfattas av direktivets tillämpningsområde och, om så inte skulle vara fallet, att

direktivet inte hindrar att sådana återvinnings- och insamlingssystem som upprättats för att genomföra direktivet ändå omfattar plastkassar.

Skr. 2004/05:60

Bilaga 1

EG-domstolens förhandsavgörande den 29 april 2004: Artikel 3.1 i direktiv 94/62/EG ska tolkas på så sätt att bärkassar av plast som överlämnas till en kund i en affär, utan kostnad eller mot betalning, är att anse som förpackningar i den mening som avses i detta direktiv. Begreppet producent avser inom ramen för artikel 3.1 första stycket producenten av varorna och inte tillverkaren av förpackningsprodukterna.

C-18/02 (ERS2002/54:1) Danmarks Rederiförening för DFDS Torline A/S mot LO Landsorganisationen i Sverige för SEKO Sjöfolk; begäran från Arbejdsretten, Danmark. *Brysselkonventionen – Artikel 5.3 – Behörighet i mål om skadestånd utanför avtalsförhållanden – Ort där skadan inträffade – Åtgärder som vidtagits av ett fackförbund i en konventionsstat mot ett rederi som äger ett fartyg som är registrerat i en annan konventionsstat.*

Den danska domstolen frågade EG-domstolen om uttrycken ”skadestånd utanför avtalsförhållanden” och ”orten där skadan inträffade” i artikel 5.3 i Brysselkonventionen kan tolkas så att en dansk domstol blir behörig att pröva stridsåtgärder från ett svenskt fackförbund mot danskregisterat fartyg. Stridsåtgärderna syftade till att få tillstånd ett kollektivavtal för den polska besättningen.

Sverige anförde att artikel 5.3 i Brysselkonventionen enligt sin ordalydelse inte är tillämplig på en fastställsetalan om lagligheten av stridsåtgärder. Undantagsbestämmelsen i artikel 5.3 ska dessutom enligt domstolens praxis tolkas restriktivt och på ett sätt som är förutsägbart för svaranden.

EG-domstolens förhandsavgörande den 5 februari 2004: Artikel 5.3 i Brysselkonventionen ska tolkas så att uttrycket ”skadestånd utanför avtalsförhållanden” omfattar ett mål angående lagligheten av en stridsåtgärd som enligt den berörda medlemsstatens lagstiftning endast får prövas av en annan domstol än den som har att pröva en talan om ersättning för skada som orsakats av stridsåtgärden. Artikel 5.3 ska vidare tolkas så att en skada som uppkommer på grund av en stridsåtgärd mot ett fartyg inte nödvändigtvis ska anses ha uppkommit i den stat där fartyget är registrerat.

C-71/02 (ERS2002/62:2) Herbert Karner mot Troostwijk GesmbH; begäran från Oberster Gerischtshof, Österrike. *Fri rörlighet för varor – Artikel 28 EG – Åtgärder med motsvarande verkan – Begränsning av rätten att göra reklam – Hänvisning till varornas kommersiella ursprung – Varor från en företagskonkurs – Direktiv 84/450/EEG – Grundläggande rättigheter – Yttrandefrihet – Proportionalitetsprincipen.*

Den österrikiska domstolen frågade EG-domstolen om ett nationellt reklamförbud var förenligt med förbudet mot åtgärder med motsvarande verkan enligt artikel 28 EG.

Sverige anförde att en sådana nationella bestämmelser, som förbjuder att det i reklamannonser angående försäljning av varor anges att varorna kommer från ett konkursbo när varorna inte längre tillhör konkursboet, inte omfattas av tillämpningsområdet för artikel 28 EG och under alla

omständigheter är befogad med hänsyn till konsumentskyddet och god handelssed.

Skr. 2004/05:60
Bilaga 1

EG-domstolens förhandsavgörande den 25 mars 2004: Artikel 28 EG utgör inte hinder mot en nationell bestämmelse enligt vilken det är förbjudet att i meddelanden till allmänheten eller i information riktad till en större personkrets om försäljning av varor som härrör från en konkurs, men som inte längre tillhör konkursboet, på något sätt ange att varorna kommer från en konkurs, oavsett om sistnämnda påstående är sant.

C-235/02 (ERS2002/155:2) Brottmålet mot Marco Antonio Saetti och Andrea Frediani; begäran från förundersökningsdomaren vid Tribunale di Gela, Italien. *Direktiv 75/442/EEC och 91/156/EEC – Definition av begreppet avfall – Petroleumkoks.*

Den italienska domstolen frågade EG-domstolen om petroleumkoks omfattas av avfallsbegreppet i den mening som avses i artikel 1 i direktiv 75/442/EEG.

Sverige anförde att det avgörande för om något ska betraktas som avfall enligt direktivet är om innehavaren gör sig av med föremålet eller ämnet, avser eller är skyldig att göra det. Innehavarens avsikt eller skyldighet måste avgöras mot bakgrund av omständigheterna i det enskilda fallet. Frågan om petroleumkoks omfattas av avfallsbegreppet kan därför inte besvaras med ett generellt ja eller nej. Sverige pekade vidare på omständigheter som kan tyda på att petroleumkoks som används som bränsle inte behöver betraktas som avfall.

EG-domstolens förhandsavgörande den 15 januari 2004: Med hänvisning till fast praxis fann domstolen att petroleumkoks inte omfattas av avfallsbegreppet i den mening som avses i direktivet när det används som bränsle i oljeraffinaderier. Detta gäller både när petroleumkoksen är ett huvudämne och när det utgör en biprodukt vid produktion av andra brännbara råoljeämnen.

C-320/02 (ERS2002/164:1) Förvaltnings AB Stenholmen mot Riksskatteverket; begäran från Regeringsrätten, Sverige. *Sjätte mervärdesskattedirektivet – Artikel 26 a – Särskilda bestämmelser för begagnade varor – Begreppet begagnad vara – Häst som sålts vidare efter att den tränats – Nationella regler för vinstmarginalbeskattning.*

Regeringsrätten frågade EG-domstolen om en häst som sålts vidare efter att den tränats är att betrakta som en begagnad vara i artikel 26 a i det sjätte mervärdesskattedirektivet.

EG-domstolens förhandsavgörande den 1 april 2004: Artikel 26 a i det sjätte mervärdesskattedirektivet ska tolkas så, att levande djur kan vara att betrakta som begagnade varor i den mening som avses i bestämmelsen. Ett djur som köpts från en privatperson (annan än uppfödaren) och som efter träning för viss specifik användning säljs vidare kan således vara att betrakta som en begagnad vara.

C-338/02 (ERS2002/169:3) Fixtures Marketing Limited mot AB Svenska Spel; begäran från Högsta domstolen, Sverige. *Direktiv 96/9/EG – Rättsligt skydd för databaser – Sui generis-rätt – Begreppet investering som avser anskaffning, granskning eller presentation av*

innehållet i en databas – ”Spelordningar för fotbollsligor – Vadhållning – Katalogskydd enligt 49 § första stycket upphovsrättslagen (1960:729). Högsta domstolen frågade EG-domstolen hur begreppet ”resultat av väsentlig investering” i artikel 7.1 i databasdirektivet ska tolkas eftersom det ansågs vara av betydelse för bedömningen av omfattningen av katalogskyddet i upphovsrättslagen.

EG-domstolens förhandsavgörande den 9 november 2004: Begreppet investering som avser anskaffning av innehållet i en databas, i den mening som avses i artikel 7.1 i direktivet, ska tolkas på så sätt att det avser de resurser som läggs ned på att söka befintliga uppgifter och att samla dessa i databasen. Det omfattar inte resurser som läggs ned på att skapa de element som utgör innehållet i en databas. Detta begrepp avser således inte resurser som inom ramen för upprättandet av en spelordning för att kunna anordna ligaspel i fotboll läggs ned på att fastställa speldagar, matchtider och vilka lag som ska spela mot varandra i de olika ligorna.

C-371/02 (ERS2002/182:3) Björnekulla Fruktindustrier Aktiebolag mot Procordia Food Aktiebolag; begäran från Svea hovrätt, Sverige. *Varumärken - Direktiv 89/104/EEG - Artikel 12.2 a - Upphävande av varumärke – Bostongurka - Varumärke som har blivit den allmänna beteckningen i handeln - Den relevanta omsättningskretsen – 25 § varumärkeslagen (1960:644).*

Svea hovrätt frågade EG-domstolen om vad som utgör den relevanta omsättningskretsen enligt artikel 12.2 1 a i direktiv 89/104 EG när en vara hanteras i flera led innan den når konsumenten.

EG-domstolens förhandsavgörande den 29 april 2004: Även om ett varumärkes funktion att ange varans ursprung i första hand är avgörande för konsumenten eller slutanvändaren, är denna funktion även viktigt för mellanleden vid saluföringen av varan. Liksom i fråga om konsumenter eller slutanvändare är funktionen nämligen av betydelse för mellanledens agerande på marknaden. I allmänhet är det konsumenternas eller slutanvändarnas uppfattning som är avgörande. Hela saluföringsprocessen syftar nämligen till att varan ska förvärvas av någon inom denna krets och mellanledens uppgift är lika mycket att upptäcka och förutsäga efterfrågan på varan som att öka eller styra denna efterfrågan. Omsättningskretsen består således framför allt av konsumenter och slutanvändare. Beroende på vad som kännetecknar marknaden för den ifrågavarande varan ska hänsyn emellertid tas även till mellanledens påverkan på inköpsbeslut, och därmed till hur dessa uppfattar varumärket. Artikel 12.2 a i direktiv 89/104/EEG ska därför, i sådana fall då det finns flera led i distributionskedjan innan den vara för vilken varumärket är registrerat når konsumenten eller slutanvändaren, tolkas så att den relevanta omsättningskretsen vid bedömningen av om nämnda varumärke har blivit en allmän beteckning i handeln för den aktuella varan utgörs av samtliga konsumenter eller slutanvändare och, beroende på vad som kännetecknar marknaden för den ifrågavarande varan, samtliga näringsidkare som saluför den.

C-434/02 (ERS2003/6:2) Arnold André GmbH & Co. KG mot Landrat des Kreises Herford; begäran från Verwaltungsgericht

Minden, Tyskland. *Direktiv 2001/37/EG – Tillverkning, presentation och försäljning av tobaksvaror – Artikel 8 – Förbud mot utsläppande på marknaden av tobaksvaror för användning i munnen (snus) – Giltighet.*

Skr. 2004/05:60

Bilaga 1

Den tyska domstolens frågade EG-domstolen om saluföringsförbudet för snus enligt artikel 8 i direktiv 2001/37/EG är förenligt med överordnad gemenskapsrätt.

EG-domstolens förhandsavgörande den 14 december 2004: Det har inte framkommit någon omständighet som kan påverka giltigheten av artikel 8 i direktiv 2001/37/EG. Av domstolens fasta praxis framgår att gemenskapslagstiftaren med stöd av artikel 95 EG kan vidta lämpliga åtgärder för att undanröja hinder för den fria rörligheten som uppstått eller som kan tänkas uppstå på grund av att medlemsstaterna vidtar skiftande åtgärder för att skydda folkhälsan. Åtgärden kan efter omständigheterna innebära att medlemsstaterna åläggs att kräva tillstånd för försäljningen eller tillfälligt eller definitivt förbjuda försäljning av produkten. I detta fall råder ingen tvekan om att det vid tidpunkten för införandet av försäljningsförbudet 1992 fanns skilda nationella regler, där två medlemsstater helt hade förbjudit försäljning. Ett gemenskapsrättsligt försäljningsförbud kunde således införas med stöd av artikel 95 EG, under förutsättning att övriga grundläggande gemenskapsrättsliga principer iakttas och då särskilt proportionalitetsprincipen. Försäljningsförbudet strider inte mot denna princip. Snus utgjorde och utgör alltså en ny produkt på den gemensamma marknaden. Att produkten används traditionellt i Sverige kan inte påverka den bedömningen eftersom Sverige genom sitt permanenta undantag från förbudet inte kan ses som en del av den gemensamma marknaden för just snusförsäljning. Även om det kan ifrågasättas om hälsoriskerna med snus är så stora som antogs vid införandet av förbudet 1992, kan det konstateras att det utifrån de vetenskapliga rön som gemenskapslagstiftaren hade tillgång till år 2001, då förbudet överfördes till direktiv 2001/37/EG, inte var möjligt att dra slutsatsen att det var ofarligt för hälsan att använda snus. Härtill kommer att tobaksvaror för användning i munnen liksom andra tobaksvaror innehåller nikotin, som är beroendeframkallande och obestridligen ett giftigt ämne. Det kan därför inte med framgång hävdas att förbudet i artikel 8 i direktivet utfärdades utan hänsyn till den vetenskapliga utvecklingen. Förbudet kan därmed inte anses strida mot proportionalitetsprincipen. Domstolen påpekade också att något åsidosättande av likabehandlingsprincipen inte fanns. Denna princip innebär att lika situationer inte får behandlas olika och att olika situationer inte får behandlas lika, såvida det inte finns sakliga skäl för en sådan behandling. Snus och tuggtobak har visserligen behandlats olika trots att snus i grunden inte är annorlunda än tuggtobak avseende sammansättning eller användning. Snus befann sig emellertid inte i samma situation som tuggtobak eftersom snus var en ny produkt på marknaden i de medlemsstater som omfattades av förbudet. Denna särskilda situation innebar att särbehandlingen av snus var tillåten och likabehandlingsprincipen har därmed inte åsidosatts.

C-16/03 (ERS2003/37:3) Peak Holding AB mot Axolin-Elinor AB; begäran från Hovrätten över Skåne och Blekinge, Sverige.
Varumärken – Direktiv 89/104/EEG – Artikel 7.1 – typ av förfogande

från rättighetsinnehavarens sida som kan medföra konsumtion av de rättigheter som är knutna till ett varumärke – Varumärkesinnehavaren för ut varor på marknaden inom EES – Begrepp – Varor som utbjudits till försäljning till konsumenter och därefter dragits tillbaka – Försäljning till en aktör etablerad inom EES med förpliktelse att saluföra varorna utanför EES – Återförsäljning av varor till en annan aktör som är etablerad inom EES – Saluföring inom EES.

Hovrätten över Skåne och Blekinge frågade EG-domstolen hur begreppet ”har förts ut på marknaden” enligt direktiv 7.1 i direktiv 89/104/EEG om tillnärmningen av medlemsstaternas varumärkeslagar ska tolkas. Hovrätten vill få klarhet vilken typ av förfogande från rättighetshavarens sida som kan medföra konsumtion.

EG-domstolens förhandsavgörande den 30 november 2004: Domstolen fann att det krävs att varorna har överlåtit för att konsumtion ska inträda. Artikel 7.1 i direktiv 89/104/EEG ska därmed tolkas så, att varor som försetts med ett varumärke inte kan anses ha förts ut på marknaden inom EES när varumärkesinnehavaren har importerat dem till EES i syfte att sälja dem inom detta område eller när han utbjudit dem till försäljning till konsumenter inom EES, i sina egna eller närstående bolags butiker, utan att varorna överlåtit.

C-169/03 (ERS2003/96:3) Florian W. Wallentin mot Riksskatteverket; begäran från Regeringsrätten, Sverige. *Fri rörlighet för personer – Arbetstagare – Inkomstskatt – Inskränkt skattskyldighet för en skattskyldig person som uppbär en liten del av sina inkomster i en medlemsstat och är bosatt i en annan medlemsstat - Lagen (1991:586) om särskild inkomstskatt för utomlands bosatta (SINK-lagen).*

Regeringsrätten frågade EG-domstolen om artikel 39 EG utgör hinder mot att tillämpa SINK-lagen.

EG-domstolens förhandsavgörande den 1 juli 2004: Artikel 39 EG utgör hinder för att det i lagstiftningen i en medlemsstat föreskrivs att fysiska personer som inte anses vara skatterättsligt bosatta i den medlemsstaten, men som uppbär inkomst från arbete där, beskattas genom en källskatt så beskaffad att grundavdrag eller andra avdrag avseende personliga förhållanden inte medges, medan de i landet bosatta har rätt till sådana avdrag vid ordinarie taxering till inkomstskatt för all inkomst de i medlemsstaten och utomlands förvärvat, när de personer som inte är bosatta i den stat där beskattningen sker, i bosättningsstaten endast har uppburit medel som till sin natur inte inkomstbeskattas.

C-210/03 (ERS2003/115:1) Swedish Match AB och Swedish Match UK Ltd. mot Secretary of State for Health; begäran från High Court of Justice (England and Wales), Förenade kungariket. *Direktiv 2001/37/EG – Tillverkning, presentation och försäljning av tobaksvaror – Artikel 8 – Förbud mot utsläppande på marknaden av tobaksvaror för användning i munnen (snus) – Giltighet – Tolkning av artiklarna 28 EG – 30 EG – Fråga huruvida nationella bestämmelser som innehåller samma förbud är förenliga med dessa artiklar.*

Målet rörde huvudsakligen samma fråga som C-434/02 André (se ovan).

EG-domstolens dom den 14 december 2004: Se mål C-434/02.

Mål i vilka talan har väckts vid EG-domstolen eller förstainstansrätten

C-392/02 (ERS2003/56:3) Europeiska gemenskapernas kommission mot Konungariket Danmark. *Fördragsbrott - Artikel 10 EG (lojalitetsprincipen) – Rådets beslut 95/728/EG, Euratom - Systemet för gemenskapens egna medel – Artikel 220.b i tullkodexen.*

Kommissionen har gjort gällande att Danmark inte uppfyllt sina skyldigheter enligt artikel 10 EG och artiklarna 2 och 8 i rådets beslut om gemenskapens egna medel.

Sverige har intervenerat till stöd för Danmark. Sverige har särskilt framhållit att de sekundärrättsliga bestämmelser som kommissionen har åberopat inte innehåller några föreskrifter om medlemsstatsansvar när det är fråga om tullavgifter där någon tullfordran inte fastställs. De sekundärrättsliga reglerna ger enbart uttryck för principen att medlemsstaternas uppgift är att sköta uppbörderna av gemenskapernas fordringar och det finns således inte någon rättslig grund för att medlemsstaterna skulle bära det finansiella ansvaret i en situation där en tullskuld inte fastställs och en fordran således inte finns. Sverige har dessutom understrukit att enstaka administrativa fel inte i sig kan utgöra ett brott mot lojalitetsprincipen enligt artikel 10 EG.

C-176/03 (ERS2003/128:3) Europeiska gemenskapernas kommission mot Europeiska unionens råd. *Rådets rambeslut 2003/80/RIF – Skydd för miljön genom straffrättsliga bestämmelser – Giltighet.*

Kommissionen har väckt talan mot rådet och yrkat att domstolen ska fastställa att rådets rambeslut 2003/80/RIF om skydd för miljön genom straffrättsliga bestämmelser är rättsstridigt. Kommissionen gör gällande att rättslig grund att anta påföljdsbestämmelserna av aktuellt slag finns i EG-fördraget och att rambeslutet därmed är ogiltigt.

Sverige har intervenerat till stöd för rådet och anfört följande. Det finns inget uttryckligt stadgande i EG-fördraget som ger gemenskapen behörighet att lagstifta om straffrättsliga påföljder. Någon sådan behörighet kan heller inte härledas ur medlemsstaternas lojalitetsplikt enligt artikel 10 EG. Detta är en naturlig följd av att medlemsstaterna inte tilldelat gemenskapen några befogenheter på detta område. Rådet har inom ramen för det mellanstatliga samarbetet i tredje pelaren och med stöd av det uttryckliga stadgandet om straffrättsligt samarbete och tillnärmning av medlemsstaternas straffrättsliga regler i artikel 29 EU antagit rambeslutet om skydd för miljön genom straffrättsliga bestämmelser. Det har således inte framkommit någon omständighet som kan påverka giltigheten av rambeslutet. Kommissionens talan bör därför ogillas.

C-459/03 (ERS2004/31:3) Europeiska gemenskapernas kommission mot Republiken Irland. *Fördragsbrott - FN:s havsrättskonvention (UNCLOS) – Skiljeförfarande avseende en överträdelse av konventionen – EG-domstolens behörighet – Artikel 292 EG.*

Kommissionen har väckt talan mot Irland och gjort gällande att Irland har brutit mot fördraget genom att med stöd av UNCLOS påkalla skiljeförfarande mot Förenade kungariket avseende en överträdelse av konventionen. Enligt kommissionen är EG-domstolen ensam behörig enligt artikel 292 EG.

Sverige har intervenerat till stöd för Irland. Sverige har anfört att på de områden medlemsstaterna är behöriga att agera externt, omfattar medlemsstaternas behörighet både materiella och processuella åtaganden. Medlemsstaternas åtagande enligt artikel 292 EG, att inte hänskjuta tvister sig emellan till andra fora än EG-domstolen, omfattar endast tvister som rör tolkning och tillämpning av gemenskapsrätten. Blandade avtal, dvs. avtal som ingås av medlemsstaterna och gemenskapen, är att betrakta som gemenskapsrätt i de delar som omfattas av gemenskapens behörighet. I de delar som avtalet inte omfattas av gemenskapens behörighet är det alltså medlemsstaterna som är behöriga att göra åtaganden mot tredjeland och således medlemsstaterna som har ingått avtalet. Medlemsstaterna har då också motsvarande behörighet att förbinda sig att tillämpa ett visst tvistlösningsförfarande för tvister som rör tolkning och tillämpning av dessa materiella åtaganden. Gemenskapsrätten och medlemsstaternas åtagande enligt artikel 292 EG förhindrar således inte medlemsstaterna att hänskjuta tvisten till ett annat forum än EG-domstolen.

C-546/03 (ERS2004/70:3) Europeiska gemenskapernas kommission mot Konungariket Spanien. *Tidsfrister för fastställande av tullskuld i efterhand – Förordning (EEG) nr 2913/92 (tullkodexen).*

Kommissionen har väckt talan mot Spanien och gjort gällande att Spanien brutit mot de tidsfrister för fastställande av tullskuld som gäller enligt tullkodexen. Spanien tillämpar ett förfarande som innebär att gäldenären bereds tillfälle att yttra sig över den preliminära granskningsrapporten innan beloppet fastställs.

Svenska tullmyndigheter tillämpar motsvarande princip om kommunikation som Spanien (jämför 17 § förvaltningslagen). Kommissionen har inlett överträdelseförfarande även mot Sverige (liksom Danmark och Finland) i ärendet men har nu valt att driva den principiella frågan som ett pilotmål mot Spanien.

Sverige har intervenerat till stöd för Spaniens uppfattning att utgångspunkten för tidsfristen för bokföring av en tullskuld vid bokföring i efterhand enligt artikel 220.1 i tullkodexen är den tidpunkt då tullmyndigheten har möjlighet att beräkna vad beloppet lagligen uppgår till samt fastställa vem som är gäldenär. En korrekt tolkning av denna gemenskapsrättsliga bestämmelse, vilket kräver att den allmänna gemenskapsrättsliga principen om rätt till försvar beaktas, ger vid handen att varken beloppet eller vem som är gäldenär lagligen kan fastställas enbart med utgångspunkt i uppgifter som har tillförts ärendet av annan än parten om denne inte har beretts möjlighet att yttra sig över uppgifterna.

C-150/04 (ERS2004/163:1) Europeiska gemenskapernas kommission mot Konungariket Danmark. *Fördragsbrott – Artiklarna 39, 43, 49 och 56 EG Bestämmelser om livförsäkring och pensionsförsäkring – Skattefördelar som inte medges för inbetalningar som gjorts med stöd av*

avtal som ingåtts med pensionsinstitut som har sitt säte i en annan medlemsstat.

Kommissionen har gjort gällande att Danmark åsidosatt sina gemenskapsrättsliga skyldigheter genom att ha försäkringsbestämmelser som inte medger skattefordelar för inbetalningar som gjorts med stöd av avtal med pensionsinstitut med säte i annan medlemsstat.

Sverige har ansökt om intervention till stöd för Danmark.

T-237/02 (ERS2002/175:3) Technischen Glaswerke Ilmenau GmbH mot Europeiska gemenskapernas kommission. *Insyn - Tillgång till handlingar – Motivering av avslagsbeslutet - Förordning (EG) nr 1049/2001 (öppenhetsförordningen).*

Sökanden har yrkat att kommissionens beslut att vägra bolaget tillgång till vissa handlingar ska ogiltigförklaras eftersom avslagsbeslutet inte varit tillräckligt motiverat.

Sverige har intervenerat till stöd för sökanden. Sverige har för det första argumenterat för att bolaget omfattas av den tillgångsberättigade kretsen enligt artikel 2.1 i öppenhetsförordningen och därmed har rätt att få en begäran om utlämnande prövad enligt densamma. Sverige har vidare gjort gällande att om kommissionens invändning att bolaget inte omfattas av tillämpningsområdet för öppenhetsförordningen beaktas, kommissionens beslut ska upphävas redan på den grunden att beslutet varit bristfälligt motiverat eftersom denna invändning framförts först i kommissionens svaromål. Sverige har i sak gjort gällande att beslutet utgjort en oriktigt tillämpning av artiklarna 4.2 och 4.6 i öppenhetsförordningen eftersom kommissionen inte prövat begäran om utlämnande i förhållande till uppgifterna i varje enskild handling utan i stället, som det får förstås, har utgått från att generell sekretess skulle gälla i ärenden om statligt stöd. Slutligen har kommissionen inte iakttagit sina skyldigheter att bistå och samråda med sökanden enligt artiklarna 6.2 och 6.3 i öppenhetsförordningen.

T-170/03 (ERS2003/154:1) British American Tobacco (Investments) Limited mot Europeiska gemenskapernas kommission. *Förordning (EG) nr 1049/2001 (öppenhetsförordningen) – Tillgång till närvarolistor från Punktskattekommitténs möten – Förordning 45/2001/EG – Skydd för personuppgifter.*

Sökanden har överklagat kommissionens beslut att vägra lämna ut bl.a närvarolistorna från Punktskattekommitténs möten.

Sverige har intervenerat till stöd för sökanden såvitt avser yrkandet om tillgång till närvarolistor från Punktskattekommitténs möten. Sverige har gjort gällande att kommissionens beslut grundas på en oriktig tillämpning av artikel 4.1 b i öppenhetsförordningen. Enligt Sveriges mening kan ett beslut om att avslå en begäran om att få ta del av en allmän handling endast grundas på bestämmelserna i öppenhetsförordningen och inte, som kommissionen gjort gällande, på bestämmelserna i förordningen 45/2001. Att ålägga sökanden att visa nödvändigheten av att få ta del av handlingarna står enligt Sveriges uppfattning direkt i strid med artikel 6.1 i öppenhetsförordningen.

T-161/04 (ERS2004/152:1) Gregorio Valero Jordana mot Europeiska gemenskapernas kommission. *Giltighet – Kommissionens beslut att inte uppta sökanden på reservlista till allmänt uttagningsprov Tillgång till kommissionens handlingar – Öppenhetsförordningen - Artikel 4.1 b – Skydd för den enskildes privatliv och integritet.*

Skr. 2004/05:60
Bilaga 1

Sökanden har ifrågasatt kommissionens beslut att inte uppta sökande på reservlista till ett uttagningsprov. Ärendet aktualiserar frågan om hur artikel 4.1 b i öppenhetsförordningen vilken reglerar frågor om skydd för den enskildes privatliv och integritet ska tolkas.

Sverige har ansökt om intervention till stöd för sökanden.

T-229/04 (ERS2004/38:1) Konungariket Sverige mot Europeiska gemenskapernas kommission. *Giltighet – Direktiv 2003/112/EG – Parakvat*

Sverige har yrkat att domstolen ska ogiltigförklara direktiv 2003/112/EG om ändring av rådets direktiv 91/114/EEG för att föra in parakvat som verksamt ämne. Sverige har gjort gällande att kommissionen har åsidosatt EG-fördraget och sekundärrätten på ett flertal punkter vid antagandet av direktivet som innebär att det verksamma ämnet parakvat, vilket används i ogräsbekämpningsmedel, förs in i bilaga 1 till växtskyddsmedelsdirektivet. Enligt Sveriges uppfattning har kommissionen på ett uppenbart felaktigt sätt bedömt de risker som följer med användningen av ämnet samt åsidosatt den höga skyddsnivå som följer av växtskyddsmedelsdirektivet. Kommissionen har vidare vid antagandet av direktivet klart överskridit gränsen för sin skönmässiga bedömning genom att åsidosätta försiktighetsprincipen i samband med bedömningen av riskerna med parakvat. Detta har fått till följd att den höga skyddsnivå som föreskrivs i EG-fördraget och växtskyddsmedelsdirektivet inte har kunnat uppnås. Genom att kommissionen har åsidosatt principen om en hög skyddsnivå kan kommissionen inte heller anses ha tagit hänsyn till miljöskyddskraven och den i EG-fördraget föreskrivna integrationsprincipen. Godkännandet av parakvat uppfyller inte heller i sig de närmare krav som uppställs för godkännande av verksamma ämnen i ingressen till växtskyddsmedelsdirektivet, artikel 5 och bilaga 6 i samma direktiv. Sverige har även gjort gällande att kommissionen har handlagt ärendet på ett felaktigt sätt då man inte beaktat tillgängliga offentliga data som innehöll indikationer på att parakvat kan orsaka nervskador och eventuellt Parkinsons sjukdom. Härigenom har kommissionen åsidosatt kraven i artikel 174.3 EG, artikel 5.1 i växtskyddsmedelsdirektivet samt kraven i artikel 7.1 i förordning (EEG) nr 3600/92. Kommissionen har bestritt Sveriges talan.

Målet anhängiggjordes inledningsvis vid EG-domstolen (C-102/04). EG-domstolen har enligt artikel 54 i stadgan beslutat att överlämna målet till förstainstansrätten.

Mål om förhandsavgörande

C-464/01 (ERS2002/21:2) Johann Gruber mot Bay Wa Aktiengesellschaft; begäran från Oberster Gerichtshof, Österrike.

Den österrikiska domstolen har frågat EG-domstolen en bonde vid köp av tegelpannor till sin gård där han både bor och bedriver sin jordbruksverksamhet är att anse som konsument i Brysselkonventionens mening.

Sverige har yttrat sig enbart beträffande den fråga som avser om de omständigheter som leder till slutsatsen att någon är att betrakta som konsument måste ha varit synbara för konsumentens avtalspart. Sverige anser att frågan ska besvaras nekande eftersom något sådant synbarhetsrekvisit inte framgår av artikel 13 i Brysselkonventionen och att tolka in ett sådant rekvisit skulle strida mot syftet med de konsumentskyddande bestämmelserna i konventionen.

Generaladvokatens förslag till avgörande den 16 september 2004: Generaladvokaten anser att när det ska fastställas huruvida en person har ingått ett avtal för ett ändamål som kan anses ligga utanför hans affärs/yrkesverksamhet behöver hänsyn inte tas till omständigheter som objektivt kan fastställas av den andra parten, såvida inte konsumenten framträtt som om han handlade inom ramen för sin affärsverksamhet och den andra parten var i god tro och inte hade skäl att tro något annat.

C-376/02 (ERS2002/196:2) Stichting "Goed Wonen" mot Staatssecretaris van Financiën; begäran från Hoge Raad der Nederlanden, Nederländerna. *Mervärdesskatt – Sjätte direktivet 77/388/EEG – Rättssäkerhet – Skydd för berättigade förväntningar – Ändring av nationell lagstiftning – Upplåtelse av en nyttjanderätt – Tidigare skattepliktiga transaktioner – Undantag – Retroaktiv tillämpning – Förenlighet*

Den nederländska domstolen har frågat EG-domstolen om det sjätte mervärdesskattedirektivet och de gemenskaprättsliga principerna om rättssäkerhet utgör hinder för nationella regler som innebär att en rätt till jämkning av mervärdesskatt bortfaller på grund av en lagändring som inte trätt i kraft när den aktuella transaktionen genomfördes och som innebär att denna transaktion ska anses undantagen från mervärdesskatt.

Sverige anförde följande. Enligt huvudregeln har inte lagar tillbakaverkande effekt i Sverige. På skatteområdet är lagstiftning med tillbakaverkande effekt tillåten om riksdagen finner särskilda skäl för det. Lagstiftning med tillbakaverkande effekt utformas så att den överensstämmer med principerna om rättssäkerhet och skydd för berättigade förväntningar. Endast om de skattskyldiga uppmärksammas på innehållet i kommande lagstiftning samt från och med vilken tidpunkt den kommer att gälla, så kan den tillkännagivna lagstiftningen ges tillbakaverkande effekt. Retroaktiv lagstiftning i strikt mening är det alltså inte frågan om. Även gemenskapsrättsakter kan börja gälla vid en tidpunkt som ligger före dess offentliggörande, om det är nödvändigt för att uppnå ett visst mål och hänsyn tas till de berättigade förväntningarna hos dem som berörs. Lagstiftning med tillbakaverkande effekt inom skatteområdet i Sverige används för att stoppa skatteundandraganden till följd av luckor i lagstiftningen. Det kan handla om mycket stora summor för statens finanser. Sättet att offentliggöra lagstiftning som senare kommer att antas med tillbakaverkande effekt varierar mellan medlemsstaterna. Frågan om

rättssäkerheten upprätthålls i en sådan situation måste bedömas mot bakgrund av medlemsstaternas olika lagstiftningstraditioner.

Generaladvokatens förslag till avgörande den 16 december 2004: När en skattskyldig – utan att göra sig skyldig till missbruk eller bedrägeri – enligt artikel 17 i det sjätte mervärdesskattedirektivet har förvärvat en rätt till avdrag för mervärdesskatt som betalats avseende en fastighet som levererats och som ursprungligen var avsedd för uthyrning (en icke mervärdesskattepliktig transaktion) men som senare har upplåtits i form av en nyttjanderätt (en mervärdesskattepliktig transaktion) utan att en variation i den planerade användningen av nämnda egendom därefter har skett, utgör rättssäkerhetsprincipen och principen om skydd för berättigade förväntningar hinder för att låta en rätt till en sådan jämkning av skatt som inte har dragits av, som avses i artikel 20.1 a i direktivet, bortfalla endast på grund av en lagändring som inte hade trätt i kraft vid tidpunkten för upplåtelsen av nyttjanderätten och som innebär att denna transaktion med retroaktiv verkan ska anses vara undantagen från mervärdesskatteplikt och avdragsrätt.

C-384/02 (ERS2002/195:2) Anklagemyndigheten mot Knud Grøngaard och Allan Bang; begäran från Köbenhavns Byret, Danmark. *Direktiv 89/592 – Förbud mot röjande av insiderinformation om det inte sker som ett normalt led i fullgörande av tjänst, verksamhet eller åligganden - Insiderinformation rörande en fusion mellan två börsnoterade företag – Arbetstagarrepresentant i ett bolags styrelse – Representant i en koncernsamarbetskommitté inrättad mellan en fackförening och ett bolag.*

Den danska domstolen har frågat EG-domstolen om en arbetstagarrepresentant i en styrelse röjande av insiderinformation för den fackliga representationen utgör ”normalt led i fullgörande av tjänst, verksamhet eller åliggande” i den mening som avses i artikel 3 1 i direktiv 89/592/EEG och därför är tillåtet.

Sverige anförde följande. Styrelserepresentation tillsammans med information och samråd utgör arbetstagarnas verktyg för att få inflytande över den verksamhet i vilken de arbetar. Dessa institut erkänns av EG-rätten och garanteras i ett flertal arbetsrättsliga direktiv. I Sverige spelar arbetstagarorganisationerna en helt avgörande roll när det gäller utövande av arbetstagarinflytande i företag. I detta hänseende skiljer sig förhållandena åt väsentligt mellan de olika medlemsstaterna. Vad som enligt svenska förhållanden kan te sig som ett normalt led i en arbetstagarrepresentants arbete som styrelseledamot, t.ex. när det gäller att informera och rådgöra med andra personer inom den fackliga organisationen, kan således ses som helt främmande från uppdraget i andra medlemsstaters rättsordningar. Det bör av denna anledning i så hög utsträckning som möjligt lämnas till de olika medlemsstaterna att avgöra vad som kan anses ligga i begreppet normalt led i tjänst, verksamhet eller åliggande vid tillämpningen av den nationella insiderlagstiftningen.

Generaladvokatens förslag till avgörande den 25 maj 2004: Artikel 3 a i direktivet ska tolkas så att en arbetstagarrepresentant i ett bolags styrelse får röja insiderinformation för ordföranden i en fackförening endast om röjandet, mot bakgrund av de relevanta nationella bestämmelser i vilka styrelseledamöters uppgifter definieras, kan

betraktas som nödvändigt för utövandet av hans uppgifter, med hänsyn till den sakkunskap som ordföranden i fackföreningen kan tillföra angående den fråga som röjandet avser eller en eventuell rättighet enligt nationell rätt för en sådan styrelseledamot att samråda med sin krets. Däremot kan en representant i ett bolags koncernsamarbetskommitté inte röja insiderinformation för ordföranden i den fackförening som utsåg honom till kommittén annat än om bandet mellan samarbetskommittén och fackföreningen är sådant att information till samarbetskommittén är detsamma som information till fackföreningen. Vidare kan ordföranden i en fackförening, oberoende av hur han erhöll insiderinformation, inte röja denna information för medlemmar i fackföreningen annat än om röjandet är nödvändigt för att han ska kunna fullgöra sina åligganden, begränsat till den information som är nödvändig för att medlemmarna i fackföreningen ska kunna fullgöra sina fackliga uppgifter och endast berör medlemmar vars hjälp är nödvändig för att ordföranden ska kunna fullgöra sina åligganden.

C-438/02 (ERS2003/19:2) Åklagaren mot Krister Hanner; begäran från Stockholms tingsrätt, Sverige. *Artikel 31 EG – Statligt monopol – Monopol på detaljhandel med läkemedel - Apoteket AB – Diskriminering – Skäl – Artikel 86.2 EG – 4 § lagen (1996:1152) om handel med läkemedel.*

Stockholms tingsrätt har frågat EG-domstolen om bestämmelserna om det svenska detaljmonopolet för handel med läkemedel är förenliga med gemenskapsrätten.

Sverige har anfört att Apoteket AB:s monopol på detaljhanden med läkemedel är befogat och proportionellt med hänsyn till skyddet för människors och djurs hälsa och liv. Genom monopolet säkerställs en rikstäckande läkemedelsförsörjning till enhetliga priser för hela befolkningen. De bestämmelser och avtal som reglerar monopolet diskriminerar varken rättsligt eller faktiskt utländsk produktion av läkemedel i förhållande till den inhemska produktionen. Monopolet är därför förenligt med artikel 31 EG. De begränsningar av handeln mellan medlemsstaterna som detaljhandelsmonopolet kan ha är sådana som är en nödvändig följd av monopolets existens. Såsom domstolen har slagit fast i mål C-189/95 Franzén (REG 1997 I-5909) ska bestämmelserna om statliga handelsmonopol och monopolets funktionssätt bedömas i ljuset av artikel 31 EG och inte i förhållande till bestämmelserna om den fria rörligheten för varor enligt artikel 28 EG. Samma synsätt bör tillämpas beträffande bestämmelserna om etableringsfriheten enligt artikel 43 EG.

Generaladvokatens förslag till avgörande den 25 maj 2004: Generaladvokaten anser att artiklarna 31 och 86.2 EG ska tolkas så att de utgör hinder för en nationell bestämmelse som innebär att ett företag sådant som Apoteket AB ges ensamrätt till detaljhandel med läkemedel i syfte att säkerställa en adekvat försörjning av läkemedel till enhetliga priser i hela Sverige. Generaladvokaten anser att domstolen inte ska tillämpa domen i Franzén-målet eftersom utgången i detta mål är felaktig. De principer – genom att skapa ett slags skälighetsregel – som domstolen byggde upp i Franzén-målet har ingen grund i artikel 31 EG. Det krävs enligt denna artikel inte att en medlemsstat som vill bibehålla ett statligt monopol visar att monopolet har ett allmänintresse. Den

frågan är enbart intressant om monopolet visar sig strida mot artikel 31 EG och som svar på frågan om ensamrätten är motiverad. Diskrimineringsbegreppet i artikel 31 EG syftar inte endast till att säkerställa att varor från övriga medlemsstater ges tillgång till marknaden i den berörda medlemsstaten. Det syftar framför allt till att säkerställa att aktörer etablerade i andra medlemsstater har en sådan tillgång. En ensamrätt till detaljhandel är ett verkligt monopol, det har samma egenskaper som en ensamrätt till import. Denna slutsats ändras inte av det faktum att Apoteket AB:s ensamrätt inte omfattar import av och partihandel med läkemedel. Regeringen har inte motiverat varför ensamrätten till detaljhandel är nödvändig för att Apoteket AB ska kunna fullgöra sitt uppdrag. Det finns apoteksombud, enskilda näringsidkare som åtagit sig att förmedla receptbelagda läkemedel och sälja receptfria sådana. Dessa behöver ingen specifik utbildning. Därför är det svårt att förstå varför ensamrätten är nödvändig för att säkerställa försörjningen av läkemedel i hela landet. Apoteket AB har dessutom börjat bedriva verksamhet via internet och telefon. Även om det skulle antas att en medlemsstats myndigheter måste vidta åtgärder för att se till att apotek inrättas i delar av landet utgör en ensamrätt till detaljhandel en oproportionerlig åtgärd. Dessa slutsatser skulle inte bli annorlunda om receptfria läkemedel var undantagna från Apoteket AB:s monopol.

C-53/03 (ERS2003/67:2) Syfait m.fl. mot Glaxosmithkline AEBE; begäran från Eitropi Antagonismou (konkurrensnämnden), Grekland. *Läkemedelstillverkares vägran att fullt ut tillgodose kundernas beställningar i syfte att hindra parallellimport till andra medlemsstater – Missbruk av dominerande ställning – Artikel 82 EG – Missbruksbedömningen.*

Den grekiska domstolen har frågat EG-domstolen om en läkemedelstillverkares leveransvägran utgör missbruk av bolagets dominerande ställning i artikel 82 EG:s mening.

Sverige har yttrat sig och anfört att några egentliga godtagbara skäl för läkemedelsbolagets leveransvägran inte har framförts. Inget annat har framkommit än att bolaget kunnat uppfylla klagandenas beställningar. Bolaget självt argumenterar för att de mycket skilda nationella systemen för fastställelse av priser för läkemedel snedvrider konkurrensen. Alla berörda företag har dock skyldighet att anpassa sitt beteende efter vad som krävs enligt offentligrättsliga regleringar. Prisregleringen kan inte motivera ett undantag från den fördragsgrundade principen om fri rörlighet för varor. Ett sådant undantag skulle nämligen sätta bolagets företagsekonomiska intressen före medborgarnas och slutkonsumenternas ekonomiska intressen genom att förhindra att det dominerande bolaget utsätts för konkurrens. Oavsett om läkemedelsgrossisterna i Grekland behåller mindre eller större del av den marginalökning som prisregleringen i Grekland skapar möjliggör denna för den enskilde grossisten att börja priskonkurrera med de övriga för att ta över marknadsdelar för dem. Detta medför att trycket från den i vart fall potentiella konkurrensen stiger, till fördel för medborgarna och slutkonsumenterna.

Generaladvokatens förslag till avgörande den 28 oktober 2004: Ett dominerande läkemedelsföretags begränsning av leveranserna i syfte att

begränsa parallellhandeln kan på grund av läkemedelbranschens särdrag motiveras som en skälig och proportionerlig åtgärd för att skydda företagets affärsintressen. En leveransbegränsning skyddar inte pris-skillnader som företaget självt skapat eftersom orsaken till pris-skillnaderna mellan medlemsstaterna är de genomgripande och olikartade statliga ingripandena i prissättningen på läkemedel. Generaladvokaten anser vidare har parallellhandeln potentiellt har negativa konsekvenser för konkurrensen och incitamenten att utveckla nya läkemedel, mot bakgrund av de ekonomiska förhållandena för läkemedelsindustrin.

C-105/03 (ERS2003/70:3) Brottmålet mot Maria Pupino; begäran från Tribunale di Firenze, Italien. *Polissamarbete och straffrättsligt samarbete – Skydd av offer – Förhör med underåriga vittnen – Rättsverkan – Rådets rambeslut 2001/220/RIF.*

Den italienska domstolen har frågat EG-domstolen om artiklarna 2, 3 och 8 i rådets rambeslut om brottsofferts ställning i straffrättsliga förfaranden innebär en skyldighet att hålla förhör av minderåriga utom huvudförhandling och om så är fallet om rambeslutet medför en skyldighet för nationell domstol att tillämpa rambeslutet framför eller i brist på nationella regler.

Sverige har yttrat sig och anfört att – med hänsyn till den mellanstatliga karaktären av samarbetet i den tredje pelaren – det inte kan finnas en skyldighet för nationell domstol att tillämpa rambeslut framför eller i brist på nationella regler.

Generaladvokatens förslag till avgöranden den 11 november 2004: Ett rambeslut har visserligen inte direkt effekt men principen om konform tolkning ska tillämpas på samma sätt för rambeslut som fattats med stöd av bestämmelserna i tredje pelaren som i fråga om direktiv i första pelaren. Enligt artikel 34.2 b EU och principen om lojalitet medför därför varje rambeslut en skyldighet för nationella domstolar att, i den utsträckning som det är möjligt och oavsett om det rör sig om bestämmelser som antagits före eller efter rambeslutet, tolka den nationella rätten mot bakgrund av rambeslutets ordalydelse och syfte, för att säkerställa att det resultat som avses i rambeslutet uppnås. Vad gäller den närmare tolkningen av rambeslutet anser generaladvokaten att barn som har utsatts för brott i allmänhet ska anses som särskilt utsatta brottsoffer i den mening som avses i artikel 2.2 och artikel 8.4 i rambeslutet. Slutligen ska artikel 2.2, artikel 3 och artikel 8 i rambeslutet tolkas på så sätt att de till följd av omständigheterna i förevarande fall kan medföra en skyldighet för de nationella domstolarna att genomföra ett förfarande för bevisupptagning som är anpassat till barnens behov, under förutsättning att detta förfarande är förenligt med de grundläggande principerna i medlemsstatens lagstiftning, däribland grundläggande rättigheter.

C-117/03 (ERS2003/79:1) Società Italiana Dragaggi s.p.a. mot Ministero delle Infrastrutture e dei Trasporti och Regione Autonoma del Friuli Venezia Giulia; begäran från Consiglio di Stato, Italien. *Direktiv 92/43/EEG (Habitatdirektivet) – Bevarande av livsmiljöer – Vilda djur och växter – Föreslagna områden av gemenskapsintresse.*

Den italienska domstolen har frågat EG-domstolen vad som är den relevanta tidpunkten för när en medlemsstat ska vidta skyddsåtgärder för särskilda bevarandeområden enligt habitatdirektivet.

Sverige har yttrat sig och anfört följande. Habitatdirektivet ska tolkas så att medlemsstaten, redan då den föreslagit att ett område ska tas upp på listan över områden av gemenskapsintresse ska vidta skyddsåtgärder för att förhindra försämring av livsmiljöerna. Direktivets ordalydelse är visserligen inte helt klar på denna punkt men denna tolkning är mest förenlig med direktivets syfte och ändamålsenliga verkan. Den motsatta tolkningen skulle innebära att det finns risk för exploatering av området under den tid som processen för att anta listan pågår. De miljömål som direktivet syftar till att säkerställa skulle då kunna urholkas. Av rättssäkerhetsskäl är det dessutom viktigt för enskilda näringsidkare att besked kan lämnas så tidigt som möjligt så att dessa inte investerar i olika projekt för att flera år senare bli tvungna att lägga ner sin verksamhet på grund av att kommissionen beslutat att området har gemenskapsintresse och att särskilda bevarandeåtgärder därmed ska vidtas.

Generaladvokatens förslag till avgörande den 8 juli 2004: Enligt habitatdirektivet, är medlemsstaterna skyldiga att, i tre år efter det att listan över särskilda bevarandeområden överlämnats till kommissionen, förhindra försämringar av de områden som de har föreslagit.

C-211/03, C-299/03, C-316/03, C-317/03 och C-318/03 (ERS2003/164:3) HLH Warenvertriebs GmbH och Orthica B.V. mot Förbundsrepubliken Tyskland; begäran från Oberverwaltungsgericht für das Land Nordrhein-Westfalen, Tyskland.
Gränsdragning mellan läkemedel och livsmedel – Smakneutralt pulver som innehåller laktobakterier – Direktiv 2001/83/EG Gemenskapsregler för humanläkemedel – Förordning (EG) nr 178/2002 – Krav på livsmedelslagstiftning.

Den tyska domstolen har frågat EG-domstolen om vilka gemenskapsrättsliga utgångspunkter som ska gälla för gränsdragningen mellan läkemedel och livsmedel.

Sverige har yttrat sig och framhållit följande. Bedömningen av om en produkt är att anse som ett läkemedel eller ett livsmedel ska utgå från gemensamma kriterier som tillämpas på ett enhetligt sätt i samtliga medlemsstater. Bestämmelserna om läkemedel har företräde framför bestämmelserna om livsmedel och läkemedelsbestämmelserna ska därmed tillämpas på en produkt som kombinerar egenskaper som kännetecknar läkemedel med egenskaper som kännetecknar livsmedel. Bedömningen av om en produkt är ett läkemedel ska ske med hänsyn till samtliga faktorer som kännetecknar produkten. I ett fall som det aktuella måste särskild hänsyn tas till både uttryckliga och underförstådda påståenden om vad syftet med produkten är, eftersom det slutligen måste vara den samlade effekten av de faktorer som påverkar konsumenternas uppfattning om produkten som avgör om produkten ska anses vara ett läkemedel. Det ankommer på nationella myndigheter och domstolar att, med tillämpning av de gemensamma kriterierna, i det enskilda fallet avgöra om en produkt utgör ett läkemedel eller livsmedel.

C-267/03 (ERS2003/131:2) Staffan Lindberg mot Riksåklagaren; begäran från Högsta domstolen, Sverige. Ändring av svenska lotterilagen (1994:1000) – Spelautomater i form av s.k. lyckohjul – Begreppet teknisk föreskrift – Direktiv 83/189/EEG (numera direktiv 98/34/EG) - Informationsförfarande beträffande tekniska standarder och föreskrifter – Omdefiniering av en tjänst som har samband med konstruktionen av en produkt – Totalförbud – Anmälningsskyldighet.

Skr. 2004/05:60

Bilaga 1

Högsta domstolen har frågat EG-domstolen om en ändring likt den som införts i svenska lotterilagen rörande lyckohjul utgör en sådan teknisk föreskrift som ska anmälas till kommissionen.

Sverige har yttrat sig och anfört följande. Den 1 januari 1997 infördes ett förtydligande i aktuell lagtext för att undanröja den ovisshet som uppkommit i rättstillämpningen beträffande lyckohjulen. Det var dock inte fråga om någon materiell lagändring. Ändringarna anmäldes inte till kommissionen. Detta påverkar emellertid inte bestämmelsernas giltighet. För att en teknisk föreskrift ska omfattas av anmälningsskyldigheten krävs att den har andra rättsverkningar än vad som följer av befintliga bestämmelser. Direktivet innebär alltså inte någon skyldighet för medlemsstaterna att anmäla tekniska föreskrifter som inte medför någon ändring av rättsläget.

Generaladvokatens förslag till avgörande den 16 december 2004: Det är för det första rimligt att en anmälan enligt direktivet inte behöver göras, när ändringen endast påverkar ordalydelsen i en teknisk föreskrift, utan att den medför någon ändring av rättsläget. Det förefaller emellertid vara sällan som en ändring av ordalydelsen av en bestämmelse inte påverkar dess materiella innehåll. Om en sådan verkan är möjlig – och det förefaller som om inte alla svenska myndigheter delade uppfattningen att 1996 års ändring inte innebar en ändring av gällande lagstiftning – framstår det som nödvändigt att göra en anmälan i enlighet med syftet avseende förebyggande kontroll, vilket utgör le *raison d'être* för det system som införts genom direktivet. I övrigt föreslår generaladvokaten föreslår att den nationella domstolens frågor ska besvaras så att:

- Införande i nationell lagstiftning av ett förbud mot användning av en produkt utgör en sådan teknisk föreskrift som ska anmälas enligt rådets direktiv 83/189/EEG.

- Införande i nationell lagstiftning av ett förbud mot en tjänst som påverkar användningen av en produkt utgör en sådan teknisk föreskrift som ska anmälas enligt direktiv 83/189/EEG om effekten av förbudet är att produkten över huvud taget inte får användas för något av de icke-marginella ändamål för vilka den har utformats, eller att produkten endast får användas för ett sådant ändamål om den uppfyller vissa tekniska specifikationer.

- En omdefiniering i nationell lagstiftning av en tjänst som har samband med konstruktionen av en produkt utgör en sådan teknisk föreskrift som ska anmälas enligt direktiv 83/189/EEG, om den nya definitionen påverkar användningen av produkten på något av de sätt som har angetts ovan.

- En övergång i nationell lagstiftning från tillståndskrav till förbud omfattas av samma anmälningsskyldighet som införande av ett förbud.

- Sådana omständigheter som den aktuella produktens eller tjänstens större eller mindre värde eller marknadens storlek för produkten eller tjänsten saknar betydelse för anmälningsskyldigheten.

Skr. 2004/05:60

Bilaga 1

C-330/03 (ERS2003/156:1) Colegio de Ingenieros de Caminos, Canales y Puertos mot Administración del Estado. Annan part G.M. Imo; begäran från Tribunal Supremo, Spanien. Direktiv 89/48/EEG - Erkännande av examensbevis - Högre utbildning som omfattar minst tre års studier - Partiellt erkännande av sökandens yrkeskvalifikationer.

Den spanska domstolen har frågat EG-domstolen om direktiv 89/48/EEG medger att värdmedlemsstaten partiellt erkänner sökandens yrkeskvalifikationer.

Sverige har yttrat sig och anfört följande. Ett partiellt erkännande av examensbevis strider dels mot direktivets ordalydelse och syfte, dels mot fördragets regler om fri rörlighet. Syftet med direktivet är nämligen att underlätta för medborgare att söka arbete i annan medlemsstat och huvudregeln är att en medborgare från annan medlemsstat ska få tillstånd att utöva ett yrke på samma villkor som gäller för dess egna medborgare om den sökande har det examensbevis som krävs. Ett partiellt erkännande kan medföra att särskilda yrkeskategorier skapas för medborgare med examen från annan medlemsstat vilket får diskriminerande effekter.

C-412/03 (ERS2003/182:3) Hotel Scandic Gåsabäck AB mot Riksskatteverket; begäran från Regeringsrätten, Sverige. 2 kap 2 § 2 respektive 2 kap 5 § första stycket 1 i lagen (1994:200) om mervärdesskatt, Uttagsbeskattning av varor och tjänster – Ersättning som understiger inköpsvärdet eller självkostnadspriset – Artiklarna 2 och 5.6 respektive 6.2 b i rådet sjätte direktiv 77/388/EEG (sjätte mervärdesskattedirektivet).

Regeringsrätten har frågat EG-domstolen om det är förenligt med sjätte mervärdesskattedirektivets ordalydelse att ha nationella regler som även medger uttagsbeskattning av varor och tjänster när detta sker till underpris eller självkostnadspris.

Sverige har yttrat sig och argumenterat för att sjätte mervärdesskattedirektivet ska tolkas på så vis att uttagsbeskattning ska ske även vid tillhandahållanden som sker till underpris.

Generaladvokatens förslag till avgörande den 23 november 2004: Det följer av direktivets ordalydelse att beskattningsunderlaget, i det fall en ersättning utgår, ska utgöras av denna ersättning. I ett sådant fall som avses i målet vid den nationella domstolen strider det därmed mot direktivet att uttagsbeskatta transaktionerna.

C-446/03 (ERS2003/186:3) Marks & Spencer plc mot David Halsey (HM Inspector of Taxes); begäran från High Court of Justice (England & Wales) Chancery Division, Förenade kungariket. Regler om koncernavdrag – Förenlighet med artikel 43 EG jämförd med artikel 48 EG – Etableringsrätt.

Den brittiska domstolen har frågat EG-domstolen om vissa brittiska regler om koncernavdrag är förenliga med den fria etableringsrätten enligt artikel 48 EG.

Sverige har yttrat sig och anfört att de brittiska reglerna ger utrymme för resultatutjämnning inom en koncern under förutsättning att resultatutjämnningen sker antingen mellan skattesubjekt som med tillämpning av internationellt vedertagna principer för beskattningsrättens fördelning är obegränsat skattskyldiga i Förenade kungariket eller med avseende på inkomster för vilka det enligt samma principer finns begränsad skattskyldighet i Förenade kungariket. Ett sådant system syftar till att valet av om verksamheten ska bedrivas som ett eller flera bolag främst ska styras av företagsekonomiska och affärsmässiga skäl. Gemenskapsrätten innehåller inte några regler om beskattningsrättens fördelning medlemsstaterna emellan. Ett system som bygger på internationellt accepterade principer för beskattningsrättens fördelning kan därmed inte anses strida mot gemenskapsrätten. En förutsättning för ett resultatutjämnningssystem mellan skilda skattesubjekt är att såväl vinst som förlust ingår i systemet. Av detta följer att resultatutjämnning endast kan ske mellan skattesubjekt eller inkomster för vilka staten har beskattningsrätt. Nationella regler av den typ det är fråga om här uppfyller samtliga dessa villkor. De kan därmed inte anses strida mot etableringsfriheten eller gemenskapsrätten i övrigt.

C-469/03 (ERS2004/2:1) Brottmålet mot Mario Filomeno Miraglia; begäran från Tribunale di Bologna, Italien. *Principen ne bis in idem (icke två gånger för samma sak) – Artikel 54 i Schengenkonventionen – Tillämplighet.*

Den italienska domstolen har frågat EG-domstolen om principen *ne bis in idem* i artikel 54 i Schengenkonventionen är tillämplig när det rättsliga avgörandet som meddelats i den första staten (Nederländerna) är ett beslut att underlåta att väcka åtal som enbart fattats av den anledning att ett brottmålsförfarande avseende samma gärning redan pågår i en annan medlemsstat.

Sverige har yttrat sig och anfört att ett beslut som den nederländska domstolens beslut att lägga ned brottmålsförfarandet i Nederländerna inte kan anses vara en lagakraftägande dom i den mening som avses i artikel 54 i Schengenkonventionen. Artikel 54 i Schengenkonventionen bör därför inte vara tillämplig när det rättsliga avgörandet som har meddelats i den första staten är ett beslut att underlåta att väcka åtal vilket inte innehåller någon bedömning i sak och som enbart har fattats av den anledningen att ett brottmålsförfarande avseende samma gärningar redan pågår i en annan stat.

C-470/03 (ERS2004/6:2) A.G.M.-COS.MET s.r.l. mot 1. Finska staten 2. Tarmo Lehtinen; begäran från Tampere käräjäoikeus, Finland. *Statstjänstemannens uttalande – Artikel 28 EG – Handelshinder – Yttrandefriheten – Artikel 10 i Europakonventionen.*

Den finska domstolen har frågat EG-domstolen om ett uttalande från en statstjänsteman kan anses utgöra handelshinder enligt artikel 28 EG.

Sverige har yttrat sig och anfört att statstjänstemannens uttalanden inte utgör åtgärder med motsvarande verkan i den mening som avses i artikel 28 EG. Även om hans uttalanden skulle betraktas som sådana åtgärder, kan inte staten åläggas ansvar för att undanröja sådana hinder som till sin karaktär är slumpmässiga och indirekta. Vid en intressekonflikt av

förevarande karaktär måste yttrandefriheten på grund av dess dignitet övervinna gemenskapsrättens princip om fri rörlighet för varor. Vidare är statens utrymme för en skönsässig bedömning vid denna prövning av intressekonflikt stort.

Skr. 2004/05:60
Bilaga 1

C-537/03 (ERS2004/32:1) Katja Candolin m.fl. mot Vahinkovakuutusosakeyhtiö Pohjola och annan; begäran från Korkein oikeus, Finland. *Rådets direktiv om ansvarsförsäkring för motorfordon – Betydelsen av en passagerares eget medvållande – Ersättning via den obligatoriska trafikförsäkringen.*

Den finska domstolen har frågat EG-domstolen om rådets direktiv om ansvarsförsäkring ställer upp begränsningar vid bedömningen enligt nationell rätt av betydelsen av en passagerares eget medvållande i samband med hans rätt till ersättning via den obligatoriska trafikförsäkringen.

Sverige har yttrat sig och anfört att i länder som likt Sverige och Finland till viss del bygger rätten till ersättning ur en trafikförsäkring på skadeståndsrättslig grund kan, beroende på omständigheterna, den passagerare som följer med en alkohol- eller narkotikapåverkad förare och därvid skadas anses ha varit medvållande till skadan. Domstolen har tidigare i mål C-348/98 Ferreira uttalat att direktiven om ansvarsförsäkring för motorfordon inte syftar till att harmonisera medlemsstaternas lagstiftning om civilrättsligt ansvar. Detta måste även innebära att direktiven inte hindrar att de medlemsstater som beräknar ersättningen från en trafikförsäkring enligt skadeståndsrättslig grund också har möjlighet att jämka ersättningen till den som varit medvållande till skadan.

C-8/04 (ERS2004/33:2) E Bujara mot nederländska skattemyndigheten; begäran från Gerechthof te 's Hertogenbosch, Nederländerna. *Kriterier i dubbelbeskattningsavtal – Förhållande till EG-rätten.*

Den nederländska domstolen har frågat EG-domstolen om EG-rätten ger utländsk skatteskyldig de rätt till de fördelarna som en utländsk skatteskyldig från en annan medlemsstat har enligt ett annat dubbelbeskattningsavtal.

Sverige har yttrat sig och anfört att de egenskaper som präglar skatteavtal med nödvändighet ser olika ut i förhållande till olika länder. I grunden ligger de skillnader som finns mellan alla medlemsstaters och andra staters nationella skattesystem. Dessa skillnader är erkända av EG-rätten i vilken medlemsstaterna själva bestämmer över sina nationella skattesystem. I artikel 293 EG uppmanas medlemsstaterna uttryckligen att ingå skatteavtal, vilket ska ses mot bakgrund av friheten att utforma nationella och därmed olika skattesystem. Om man skulle tvingas erkänna samma rättigheter till alla medborgare från olika medlemsstater som i den mest förmånliga bestämmelsen av ett lands alla skatteavtal skulle just balansen och ömsesidigheten i ett skatteavtal rubbas. Det skulle inte längre kunna tas någon hänsyn till skattesystemet och situationen i respektive medborgares medlemsstat. Medlemsstaterna skulle se sig tvingade att inte göra några eftergifter till förmån för de skattskyldiga i sina skatteavtal och i stället komma överens om så

restriktiva regler att de inte skulle kunna missbrukas, vilket skulle vara till nackdel för de skattskyldiga. Detta skulle kunna medföra integrationsproblem inom EU. Det står med tillämpning av domstolens rättspraxis klart att en medlemsstat kan behandla sina egna medborgare annorlunda än medborgare i andra medlemsstater om dessa anses befinna sig i olika situationer. Det kan därför inte råda någon tvekan om att det överensstämmer med EG-fördragets regler att behandla en tysk medborgare med vissa tillgångar och kapitalinkomster i Nederländerna på ett annat sätt än en nederländsk medborgare med alla eller huvuddelen av sina tillgångar och inkomster i Nederländerna. Dessa personer befinner sig i olika situationer. De skäl som dessa personer kan göra gällande med avseende på avdrag och liknande som har ett socialt syfte är därför med nödvändighet också olika.

C-9/04 (ERS2004/41:1) Brottmålet mot GEHARO B.V.; begäran från Hoge Raad der Nederlanden, Nederländerna. *Direktiv 91/388/EEG (kadmiumdirektivet) – Direktiv 88/378/EEG (leksaker-direktivet) – Tillämpningsområde.*

Den nederländska domstolen har frågat EG-domstolen om leksaker redan omfattas av gemenskapslagstiftningen i den mening som avses i artikel 1 andra meningen i kadmiumdirektivet. Mot bakgrund av att leksaksdirektivet innehåller en bestämmelse om gränsvärden för högsta biotillgänglighet per dag för kadmium i leksaker.

Sverige har yttrat sig och anfört att de två direktivens bestämmelser kompletterar varandra. Medan leksaksdirektivets bestämmelse endast tar hänsyn till de effekter kadmium kan ha på hälsan hos den som använder leksaken, tar kadmiumdirektivet även hänsyn till ämnets effekter på den yttre miljön. Leksaksdirektivet föreskriver dessutom uttryckligen att leksaker i vart fall ska uppfylla bestämmelser i gällande gemenskapsrätt om exempelvis förbud, begränsad användning eller märkning av vissa farliga ämnen och preparat. Leksaker måste därför uppfylla kraven såväl i leksaksdirektivet som i kadmiumdirektivet. Artikel 1 i kadmiumdirektivet utgör därför inget hinder för att kadmiumdirektivets bestämmelser om högsta tillåtna kadmiumhalt även ska tillämpas på leksaker som är tillverkade av de ämnen och beredningar som omfattas av kadmiumdirektivet.

C-137/04 (ERS2004/81:2) Amy Rockler mot Riksförsäkringsverket; begäran från Regeringsrätten, Sverige. *Artikel 39 EG – Arbetskraftens fria rörlighet – Kvalifikationstid för att få ersättning på sjukpenningnivå under föräldraledighet – Tjänstemän i EU.*

Regeringsrätten har frågat EG-domstolen om artikel 39 EG ska tolkas så att, vid tillämpning av nationell bestämmelse om viss kvalifikationstid för ersättning på sjukpenningnivå för föräldraledighet, sammanläggning ska ske med period under vilken arbetstagaren varit tjänsteman i EU.

Sverige har yttrat sig och anfört att det av Sverige upprätthållna villkoret – i det att det i de fall förordning (EEG) nr 1408/71 är tillämplig endast krävs att föräldern varit försäkrad för sjukpenning i Sverige en enda dag och bara rör föräldrapenningens storlek till beloppet – är ett lågt ställt krav för att Sverige ska kunna tillämpa principen om sammanläggning och, i enlighet med villkorets syfte, motverka missbruk. Villkoret

diskriminerar dessutom inte någon medlemsstats medborgare. Systemet med två nivåer på föräldrapenningen under de första 180 dagarna är ett utslag av en försäkringslösning som inte inverkar på den grundläggande rätten till föräldrapenning. En nyanländ arbetstagare i Sverige som inte uppfyller kvalifikationskravet är inte avskuren från föräldrapenning, utan enbart från den delen som ger ett högre utfall. Den första tiden får den migrerande arbetstagaren då, liksom arbetstagare i Sverige som inte heller uppfyller kvalifikationskravet, bosättningsbaserad föräldrapenning enligt garantinivån. För den händelse domstolen ändå skulle anse att kvalifikationsvillkoret är sådant att det tillämpas på olika situationer så att det medför diskriminering, måste en sådan tillämpning anses vara grundad på objektiva överväganden som inte gör någon skillnad på föräldrars nationalitet samt stå i proportion till syftet att motverka missbruk och skapa möjlighet för att tillämpa principen i förordningen 1408/71 om sammanläggning. Utan kvalifikationsvillkoret skulle staten inte ha några möjligheter att budgetmässigt beräkna kostnaderna för försäkringen eftersom man inte vet hur många migrerande arbetstagare som kommer och hur många barn under åtta år de kan ha i sina ursprungsländer och tar med sig, barn vilka är födda före arbetstagarnas ankomst till landet.

C-170/04 (ERS2004/90:3) Klas Rosengren m fl mot Riksåklagaren; begäran från Högsta domstolen, Sverige. 4 kap 2 §, 5 kap 5 § och 10 kap 10 § alkohollagen (1994:1738) – Förbud för privatperson att själv föra in alkoholdrycker i annat fall än då denne medföljer transporten – Förenlighet med artiklarna 28, 30 och 31 EG.

Högsta domstolen har frågat EG-domstolen om det svenska förbudet för en privatperson att själv föra in alkoholdrycker i annat fall än då denna medföljer transporten som resande är förenligt med gemenskapsrätten.

Sverige har yttrat sig och anfört följande. Det svenska detaljhandelsmonopolets ensamrätt omfattar tillhandahållande av alkoholdrycker mot ersättning till konsumenter i Sverige. Ensamrätten omfattar alla sådana tillhandahållanden oavsett formen för tillhandahållandet. Det saknar alltså betydelse om tillhandahållandet sker genom t.ex. butiksförsäljning, postorder eller Internet. Att andra aktörer inte kan tillhandahålla konsumenter i Sverige alkoholdrycker är en nödvändig följd av detaljhandelsmonopolets existens. Eftersom de aktuella reglerna är bestämmelser om handelsmonopolet och dess funktion, ska de enligt domstolens praxis i C-189/95 Franzén bedömas enligt artikel 31 EG. Systembolagets ensamrätt är rimligt avgränsat eftersom det endast är fråga om monopol på detaljhandel. Bestämmelserna missgynnar heller inte handeln med utländska varor i förhållande till inhemska. De är därför förenliga med artikel 31 EG. Om det skulle anses att artiklarna 28 och 30 EG ska tillämpas är bestämmelserna under alla omständigheter förenliga gemenskapsrätten eftersom de är nödvändiga för att skydda folkhälsan och inte är mer ingripande än vad som krävs för att uppnå detta mål.

C-185/04 (ERS2004/99:2) Ulf Öberg mot Stockholms läns allmänna försäkringskassa; begäran från Länsrätten i Stockholms län, Sverige. Artiklarna 12, 17.2, 18 och 39 EG – Artikeln 7 i förordning

(EEG) nr 1612/68 – Arbetskraftens fria rörlighet – Direktiv 96/34/EG – Ramavtalet om föräldraledighet – Kvalifikationstid för tjänstemän i EU.” Länsrätten har frågat EG-domstolen om gemenskaprätten ska tolkas så så att, vid tillämpning av nationell bestämmelse om viss kvalifikationstid för ersättning på sjukpenningnivå för föräldraledighet, sammanläggning ska ske med period under vilken arbetstagaren varit tjänsteman i EU.

Sverige har yttrat sig och anfört i stort sett samma argument som i mål C-137/04 Rockler med tillägg för följande. Frågan om unionsmedborgarskapets betydelse för likabehandlingsprincipen har av domstolen prövats ett antal gånger under de senaste åren. Det har främst rört sig om dess tillämpning på personer som utan att tillhöra kretsen av ekonomiskt aktiva utnyttjat sin rätt att röra sig fritt inom gemenskapen. Det nu aktuella målet rör emellertid rätten till social förmån för en arbetstagare som ostridigt varit och är ekonomiskt aktiv. Inom området för sociala förmåner för sådana arbetstagare finns en mycket väl utvecklad sekundärrätt som reglerar olika situationer. Införandet av unionsmedborgarskapet har inte syftat till att införa några nya rättigheter i materiellt hänseende inom den sociala trygghetens område. Under sådana förhållanden inte finns skäl att hämta stöd i artiklarna 17 och 18 EG för en sammanläggning av försäkringsperioder inom föräldraförsäkrings område.

C-196/04 (ERS2004/106:2) Cadbury Schweppes PLC och Cadbury Schweppes Overseas Ltd mot The Commissioners of Inland Revenue; begäran från The Special Commissioners, Förenade kungariket. *Kontroll över utländska företag (CFC-regler) – Undantag från huvudregeln för koncernbeskattning för vinster från ett dotterbolag med säte i en annan medlemsstat – Förenlighet med artiklarna 43, 49 och 56 EG.*

Den brittiska domstolen har frågat EG-domstolen om CFC-reglernas undantag från huvudregeln för koncernbeskattning för vinster från ett dotterbolag med säte i en annan medlemsstat är förenliga med gemenskaprätten.

Sverige har yttrat sig och anfört att CFC-regler allmänt sett syftar till att förhindra eller försvåra skatteplaneringsåtgärder genom transaktioner med lågt beskattade utländska juridiska personer som syftar till att kringgå den inhemska skattelagstiftningen. CFC-regler som de brittiska innebär i själva verket att man skapar mer likvärdiga förutsättningar, eftersom inhemska företag totalt sett behandlas på samma sätt vare sig de äger andelar i inhemska eller i utländska bolag. I avsaknad av CFC-regler uppstår förhållandevis negativa konsekvenser för inhemska företag vid ägande av inhemska dotterbolag jämfört med vid ägande av vissa utländska bolag. CFC-regler minskar de negativa konsekvenserna genom att en skatt införs på inkomster i vissa utländska dotterbolag. Reglerna medför att ägande av andelar i utländska bolag blir i princip likvärdigt med ägande av andelar i inhemska bolag om man betraktar moder- och dotterbolaget sammantaget. Slutresultatet är detsamma i båda fallen. Ingen nackdel följer därför för företag med andelar i utländska dotterbolag med tillämpning av denna typ av regler. Även om man skulle anse att regler av samma typ som de brittiska är diskriminerande och utgör en inskränkning av etableringsfriheten eller den fria rörligheten för

kapital och betalningar menar regeringen att sådana regler ska anses vara godtagbara för att upprätthålla kongruensen i skattesystemet och för att förhindra skatteflykt.

Skr. 2004/05:60
Bilaga 1

C-234/04 (ERS2004/146:4) Rosmarie Kapferer mot Schlank & Schick GmbH; begäran från Landesgericht Innsbruck, Österrike. *Samarbetsprincipen i artikel 10 EG – Omprövningskyldighet för domstol i högre instans - Underinstansens bedömning att den är behörig domstol när domen vunnit laga kraft enligt nationella processuella bestämmelser.*

Den österriska domstolen har frågat EG-domstolen om samarbetsprincipen innebär att en domstol i högre instans är skyldig att ompröva en underinstans bedömning om den är behörig domstol när domen vunnit laga kraft.

Sverige har anfört att samarbetsprincipen i artikel 10 EG inte innebär att överinstansen är skyldig att ompröva underinstansens beslut i behörighetsfrågan när frågan har behandlats i behörig ordning i underinstansen och beslutet har vunnit laga kraft enligt nationella processuella regler. Omständigheterna i målet är sådana att varken någon tvingande bestämmelse till svagare parts fördel eller någon bestämmelse om exklusivt forum som rätten själv har att beakta har åsidosatts.

C-265/04 (ERS2004/138:2) Margaretha Bouanich mot Skatteverket; begäran från Kammarrätten i Sundsvall, Sverige. *Förenlighet med artiklarna 56 och 58 EG – Beskattning en inlösenlikvid – Nationella regler om kupongskatt – Rätt till avdrag.*

Kammarrätten i Sundsvall har frågat EG-domstolen om det strider mot gemenskapsrätten att ha nationella regler som beskattar en inlösenlikvid annorlunda beroende på om den skatteskyldige är bosatt i Sverige eller inte.

Sverige har yttrat sig och anfört att de svenska reglerna om kupongskatt vilka inte medger en utanför Sverige bosatt skattskyldig rätt till avdrag för anskaffningskostnaden för aktierna kan innebära att en begränsat skattskyldig aktieägare beskattas hårdare än en obegränsat skattskyldig aktieägare i motsvarande situation. Regeringen överväger därför att ändra reglerna.

C-372/04 (ERS2004/206:4) The Queen på begäran av Yvonne Watts mot Bedford Primary Care Trust och Secretary of State for Health; begäran från Court of Appeal of England and Wales, Förenade kungariket. *Artiklarna 48 EG, 49 EG, 50 EG, 55 EG och 152.5 EG - Artikel 22 i förordning (EEG) nr 1408/71 – Systemen för social trygghet – Krav på de nationella sjukvårdssystemen – Ersättning för vårdkostnader i en annan medlemsstat – Rimlig väntetid för att få den aktuella vården i den egna medlemsstaten.*

Den brittiska domstolen frågade EG-domstolen om vilka krav som ställs enligt gemenskapsrätten på de nationella sjukvårdssystemen i fråga om ersättning för vårdkostnader i en annan medlemsstat och särskilt vad som kan anses vara en rimlig väntetid för att få vård i den egna medlemsstaten.

Sverige har yttrat sig och särskilt framhållit de särdrag som kännetecknar ett nationellt sjukvårdssystem där finansieringen av verksamheten helt sker genom skatter och där produktionen av vårdtjänsterna oftast ombesörjs av en och samma huvudman. Några av dessa särdrag är exempelvis att alla tillgängliga medel finns uppbundna i den produktionsapparat som byggts upp för att tillförsäkra medborgarna den vård de har behov av och att det saknas en ekonomisk relation mellan vårdgivare och patient. Risken för att den ekonomiska balansen i ett nationellt vårdssystem allvarligt rubbas är typiskt sett större än vad som kan anses vara fallet i de försäkringsbaserade systemen. För att kunna upprätthålla en väl fungerande hälso- och sjukvård inom ramen för ett nationellt sjukvårdssystem bör de särdrag som är kännetecknande för ett sådant system också kunna beaktas när man bedömer huruvida inskränkningar i friheten att tillhandahålla tjänster kan anses motiverade.

C-390/04 (ERS2004/201:4) GöteborgsOperan AB mot Skatteverket; begäran från Regeringsrätten, Sverige. 8 kap 13 a § mervärdesskattelagen – Avdraget för ingående mervärdesskatt – Operaföreställningar - Begränsning om stöd från det allmänna erhållits – Förenlighet med direktiv 77/388/EEG (det sjätte mervärdesskattedirektivet).

Regeringsrätten har frågat EG-domstolen om det är förenligt med artikel 17 och 19.2 i det sjätte mervärdesskattedirektivet att begränsa avdragsrätten med hänsyn till erhållna bidrag även för verksamheter som enbart utför skattepliktiga transaktioner.

Sverige har yttrat sig och anfört att 8 kap 13 a § mervärdesskattelagen är förenlig med det sjätte mervärdesskattedirektivet. Regeringen anser att effekterna av en tolkning av direktivet som innebär att bidrag endast skulle få beaktas för att begränsa avdragsrätten när det är fråga om blandad verksamhet strider mot den för mervärdesskattesystemet grundläggande principen om skatteneutralitet och konkurrensneutralitet. Effekterna av en sådan tolkning innebär nämligen en omotiverad skillnad i behandlingen av blandade verksamheter i förhållande till verksamheter som enbart utför skattepliktiga transaktioner. Vidare får en sådan tolkning även en styrande effekt som strider mot den neutralitet i mervärdesskattesystemet som eftersträvas genom att det blir betydligt mer fördelaktigt att bedriva enbart skattepliktig verksamhet än blandad verksamhet.

Bilaga 2: Viktigare domar meddelade av EG-domstolen under år 2004

Skr. 2004/05:60
Bilaga 2

Ekonomisk politik

Mål C-19/03, Verbraucher-Zentrale Hamburg eV mot O2 (Germany) GmbH & Co. OHG, dom den 14 september 2004. *Ekonomisk och monetär politik – Förordning (EG) nr 1103/97 – Införande av euron – Omräkning av de nationella valutaenheterna till enheten euro – Avrundning efter omräkningen av penningbelopp som ska betalas eller redovisas – Avtal som ingåtts på telekommunikationsområdet – Begreppet penningbelopp som ska betalas eller redovisas – Minuttaxa för telekommunikation.*

Mål C-27/04, Europeiska gemenskapernas kommission mot Europeiska unionens råd, dom den 13 juli 2004. *Talan om ogiltigförklaring – Artikel 104 EG – Förordning (EG) nr 1467/97 – Stabilitets- och tillväxtpakten – Alltför stora underskott i den offentliga sektorns finanser – Beslut av rådet med stöd av artikel 104.8 och 104.9 EG – Den majoritet som krävs uppnåddes inte – Besluten antogs inte – Talan mot ”besluten att inte vidta de formella åtgärder som angavs i kommissionens rekommendationer” – Avvisning – Talan mot ”rådets slutsatser”.*

Frihet att tillhandahålla tjänster

Mål C-255/01, Panagiotis Markopoulos m.fl. mot Ypourgos Anaptyxis och Soma Orkoton Elegkton, dom den 7 oktober 2004. *Åttonde direktivet 84/253/EEG – Artiklarna 11 och 15 – Godkännande av personer som har ansvar för lagstadgad revision av räkenskaper – Möjligheten att godkänna personer som inte avlagt yrkesexamen – Villkor för att godkänna medborgare från andra medlemsstater.*

Mål C-8/02, Ludwig Leichtle mot Bundesanstalt für Arbeit, dom den 18 mars 2004. *Frihet att tillhandahålla tjänster – Bidragssystem som är tillämpligt på tjänstemän vid sjukdom – Kurbehandling som har genomförts i en annan medlemsstat – Kostnader för logi, kost, resa, kuravgift och läkarens slutrapport – Villkor för ersättning – Förhandsgodkännande av att kostnaderna är bidragsberättigande – Kriterier – Skäl.*

Mål C-9/02, Hughes de Lasteyrie du Saillant mot Ministère de l'Économie, des Finances et de l'Industrie, dom den 11 mars 2004. *Etableringsfrihet – Artikel 52 i EG-fördraget (nu artikel 43 EG i ändrad lydelse) – Skattelagstiftning – Förflyttning av skatterättsligt hemvist till en annan medlemsstat – Metoder för beskattning av värdeökningar på värdepapper.*

Mål C-36/02, Omega Spielhallen- und Automatenaufstellungs-GmbH mot Oberbürgermeisterin der Bundesstadt Bonn, dom den 14 oktober 2004. *Frihet att tillhandahålla tjänster – Fri rörlighet för varor – Restriktioner – Allmän ordning – Mänsklig värdighet – Skydd av*

grundläggande värden som garanteras i den nationella författningen – ”Spel med virtuellt dödande”.

Skr. 2004/05:60

Bilaga 2

Mål C-247/02, Sintesi SpA mot Autorità per la Vigilanza sui Lavori Pubblici, dom den 7 oktober 2004. Direktiv 93/37/EEG – Offentlig upphandling av bygg- och anläggningsarbeten – Tilldelning av kontrakt – Den upphandlande myndighetens rätt att välja mellan kriteriet det lägsta priset och kriteriet det ekonomiskt mest fördelaktiga anbudet.

Mål C-262/02, Europeiska gemenskapernas kommission mot Republiken Frankrike, dom den 13 juli 2004. Fördragsbrott – Artikel 59 i EG-fördraget (nu artikel 49 EG i ändrad lydelse) – TV-sändningar – Reklam – Nationell åtgärd som innebär ett förbud mot TV-reklam för alkoholhaltiga drycker som saluförs i denna medlemsstat, i den mån det rör sig om indirekt TV-reklam som uppkommer på TV-skärmen till följd av att reklamskyltar visas under sändningen av vissa idrottsevenemang – Evinlagen.

Mål C-346/02, Europeiska gemenskapernas kommission mot Storhertigdömet Luxemburg, dom den 7 september 2004. Försäkringar – Tredje direktivet om annan direkt försäkring än livförsäkring – Bonus/malus-system.

Mål C-347/02, Europeiska gemenskapernas kommission mot Republiken Frankrike, dom den 7 september 2004. Försäkringar – Tredje direktivet om annan direkt försäkring än livförsäkring – Bonus/malus-system.

Mål C-442/02, CaixaBank France mot Ministère de l'Économie, des Finances et de l'Industrie, dom den 5 oktober 2004. Etableringsfrihet – Kreditinstitut – Nationell lagstiftning enligt vilken räntebärande avstakonton är förbjudna.

Mål C-429/02, Bacardi France SAS, tidigare Bacardi-Martini SAS mot Télévision française 1 SA (TF1), Groupe Jean-Claude Darmon SA och Giro Sport SARL, dom den 13 juli 2004. Artikel 59 i EG-fördraget (nu artikel 49 EG i ändrad lydelse) – Direktiv 89/552/EEG – TV utan gränser – TV-sändning – Reklam – Nationell åtgärd som innebär ett förbud mot TV-reklam för alkoholhaltiga drycker som saluförs i denna medlemsstat, i den mån det rör sig om indirekt TV-reklam som visas på TV-skärmen till följd av att reklamskyltar förekommer under sändningen av vissa idrottsevenemang – Evinlagen.

Fri rörlighet för personer

Mål C-200/02, Kunqian Catherine Zhu och Man Lavette Chen mot Secretary of State for the Home Department, dom den 19 oktober 2004. Uppehållstillstånd – Barn med medborgarskap i en medlemsstat men som uppehåller sig i en annan – Föräldrar som är medborgare i tredje land – Moderns rätt att uppehålla sig i den andra medlemsstaten.

Fri rörlighet för varor

Mål C-24/00, Europeiska gemenskapernas kommission mot Republiken Frankrike, dom den 5 februari 2004. Fördragsbrott – Artiklarna 30 och 36 i EG-fördraget (nu artiklarna 28 EG och 30EG i

ändrad lydelse) – Nationell lagstiftning som innehåller en uttömmande uppräknning av de näringsämnen som får tillsättas i livsmedel – Åtgärder med motsvarande verkan – Skäl – Folkhälsa – Konsumentskydd – Proportionalitet.

Mål C-453/00, Kühne & Heitz NV mot Produktschap voor Pluimvee en Eieren, dom den 13 januari 2004. Fjäderfäkött – Exportbidrag – Underlåtenhet att begära förhandsavgörande – Definitivt förvaltningsbeslut – Verkningar av en dom som meddelats av domstolen i ett mål om förhandsavgörande efter detta beslut – Rättssäkerhet – Gemenskapsrättens företräde – Samarbetsprincipen – Artikel 10 EG.

Mål C-60/02, Brottmålet mot X, dom den 7 januari 2004. Varumärkesförfalskade och pirattillverkade varor – Avsaknad av straffrättsliga påföljder för transitering av varumärkesförfalskade varor – Förenlighet med förordning (EG) nr 3295/94.

Gemenskapsrättsliga principer

Mål C-138/02, Brian Francis Collins mot Secretary of State for Work and Pensions, dom den 23 mars 2004. Fri rörlighet för personer – Artikel 48 i EG-fördraget (nu artikel 39 EG i ändrad lydelse) – Begreppet arbetstagare – Social trygghetsförmån som utbetalas till arbetssökande – Krav på bosättning – Unionsmedborgarskap.

Institutionell rätt

Mål C-353/01 P, Olli Mattila mot Europeiska unionens råd och Europeiska gemenskapernas kommission, dom den 22 januari 2004. Överklagande – Tillgång till handlingar – Besluten 93/731/EG och 94/90/EKSG, EG, Euratom – Undantag för att skydda det allmänna samhällsintresset vid internationella förbindelser – Tillgång till vissa delar.

Mål C-234/02 P, Médiateur européen mot Frank Lamberts, dom den 23 mars 2004. Överklagande – Upptagande till sakprövning – Gemenskapens utomobligatoriska ansvar – Ombudsmannens handläggning av ett klagomål angående ett internt uttagningsprov för fast anställning.

Immaterialrätt

Mål C-329/02 P, SAT.1 SatellitenFernsehen GmbH mot Byrån för harmonisering inom den inre marknaden (varumärken, mönster och modeller) (harmoniseringsbyrån), dom den 16 september 2004. Överklagande – Gemenskapsvarumärke – Absoluta registreringshinder – Artikel 7.1 b och c i förordning (EG) nr 40/94 – Ordkombinationen ”SAT. 2”.

Jordbruk

Förenade målen C-231/00, C-303/00 och C-451/00, Cooperativa Lattepiù arl mot Azienda di Stato per gli interventi nel mercato

agricolo (AIMA) (C-231/00), Azienda Agricola Marcello Balestreri e Maura Lena mot Regione Lombardia och Azienda di Stato per gli interventi nel mercato agricolo (AIMA) (C-303/00), och Azienda Agricola Giuseppe Cantarello mot Azienda di Stato per gli interventi nel mercato agricolo (AIMA) och Ministero delle Politiche Agricole e Forestali (C- 451/00), dom den 25 mars 2004. Jordbruk – Gemensam organisation av marknaden – Mjolk och mjolkprodukter – Tilläggsavgift för mjolk – Förordningarna (EEG) nr3950/92 och nr536/93 – Referenskvantiteter – Justering i efterhand – Underrättelse till producenterna.

Mål C-182/01, Saatgut-Treuhandverwaltungsgesellschaft mbH mot Werner Jäger, dom den 11 mars 2004. Växtförädlarrätter – Skyddsordning – Artikel 14.3 i förordning (EG) nr 2100/94 och artiklarna 3.2 och 8 i förordning (EG) nr 1768/95 – Organisation av rättsinnehavare – Definition – Organisationens skyldighet att enbart agera för sina medlemmar – Jordbrukares användning av skördeprodukten – Skyldighet att underrätta innehavaren av gemenskapsskyddet.

Mål C-263/02 P, Europeiska gemenskapernas kommission mot Jégo-Quére & Cie SA, dom den 1 april 2004. Överklagande – Upptagande till sakprövning av en talan om ogiltigförklaring som väckts av en juridisk person avseende en förordning.

Konkurrens

Förenade målen C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P och C-219/00 P, Aalborg Portland A/S (C-204/00 P), Irish Cement Ltd (C-205/00 P), Ciments français SA (C-211/00 P), Italcementi - Fabbriche Riunite Cemento SpA (C-213/00 P), Buzzi Unicem SpA (C-217/00 P) och Cementir - Cementerie del Tirreno SpA (C-219/00 P) mot Europeiska gemenskapernas kommission, dom den 7 januari 2004. Överklagande – Konkurrens – Cementmarknaden – Artikel 85.1 i EG-fördraget (nu artikel 81.1 EG) – Förstainstansrättens behörighet – Rätten till försvar – Insyn i akten – En enda och fortlöpande överträdelse – Fastställelse av en överträdelse – Bevisning om delaktighet i ett allmänt avtal och dess genomförande – Böter – Fastställelse av beloppet.

Förenade målen C-2/01 P och C-3/01 P, Bundesverband der Arzneimittel-Importeure eV och Europeiska gemenskapernas kommission mot Bayer AG, dom den 6 januari 2004. Överklagande – Konkurrens – Parallellimport – Artikel 85.1 i EG-fördraget (nu artikel 81.1EG) – Begreppet avtal mellan företag – Bevis för att det föreligger ett avtal – Marknaden för läkemedelsprodukter.

Förenade målen C-264/01, C-306/01, C-354/01 och C-355/01, AOK Bundesverband, Bundesverband der Betriebskrankenkassen (BKK), Bundesverband der Innungskrankenkassen, Bundesverband der landwirtschaftlichen Krankenkassen, Verband der Angestelltenkrankenkassen eV, Verband der Arbeiter-Ersatzkassen, Bundesknappschaft och See-Krankenkasse mot Ichthyol-Gesellschaft Cordes, Hermani & Co. (C-264/01), Mundipharma GmbH (C-306/01), Gödecke GmbH (C-354/01) och Intersan, Institut

für pharmazeutische und klinische Forschung GmbH (C-355/01), dom den 16 mars 2004. *Konkurrens – Företag – Sjukförsäkringskassor – Konkurrensbegränsande samverkan – Tolknigen av artiklarna 81 EG, 82 EG och 86 EG – Beslut av grupper av sjukförsäkringskassor om fastställande av fasta belopp för det högsta pris som de betalar för läkemedel.*

Skr. 2004/05:60

Bilaga 2

Mål C-418/0, IMS Health GmbH & Co. OHG mot NDC Health GmbH & Co. KG, dom den 29 april 2004. *Konkurrens – Artikel 82 EG – Missbruk av dominerande ställning – Områdesstruktur som används för att tillhandahålla uppgifter om regional försäljning av läkemedel i en medlemsstat – Upphovsrätt – Vägran att bevilja licens avseende användning.*

Skatterätt

Mål C-475/01, Europeiska gemenskapernas kommission mot Republiken Grekland, dom den 5 oktober 2004. *Fördragsbrott – Åsidosättande av artikel 90 första stycket EG – Punktskatter på alkohol och alkoholdrycker – Tillämpning av en lägre skattesats på ouzo än på andra alkoholdrycker – Huruvida denna skattesats är förenlig med ett direktiv mot vilket talan inte väckts inom den i artikel 230 EG föreskrivna fristen.*

Mål C-365/02, Marie Lindfors, dom den 15 juli 2004. *Direktiv 83/183/EEG – Flyttning av hemvist från en medlemsstat till en annan medlemsstat – Skatt som uppbärs innan fordon registreras eller tas i trafik.*

Mål C-8/03, Banque Bruxelles Lambert SA (BBL) mot Belgiska staten, dom den 21 oktober 2004. *Sjätte mervärdesskattedirektivet – Artikel 4 och artikel 9.2 e – Begreppet skattskyldig person – Plats för tillhandahållande av tjänster – SICAV.*

Mål C-284/03, Belgiska staten mot Temco Europe SA, dom den 18 november 2004. *Sjätte mervärdesskattedirektivet – Artikel 13 B b – Transaktioner som är undantagna från skatteplikt – Uthyrning av fast egendom – Osäkert nyttjanderättsavtal.*

Socialpolitik

Mål C-440/00, Gesamtbetriebsrat der Kühne & Nagel AG & Co. KG mot Kühne & Nagel AG & Co. KG, dom den 13 januari 2004. *Socialpolitik – Artiklarna 4 och 11 i direktiv 94/45/EG – Europeiskt företagsråd – Information till och samråd med arbetstagare i gemenskapsföretag – Grupp av företag vars centrala ledning inte finns i en medlemsstat.*

Mål C-117/01, K.B. mot National Health Service Pensions Agency och Secretary of State for Health, dom den 7 januari 2004. *Artikel 141 EG – Direktiv 75/117/EEG – Likabehandling av kvinnor och män – En transsexuell partner utesluts från rätten att komma i åtnjutande av en efterlevandepension, som endast beviljas till en efterlevande make – Diskriminering på grund av kön.*

Mål C-342/01, María Paz Merino Gómez mot Continental Industrias del Caucho SA, dom den 18 mars 2004. *Socialpolitik – Likabehandling av kvinnor och män – Mammaledighet – Kvinnlig arbetstagare vars mammaledighet sammanfaller med den, i kollektivavtal om årlig semester, fastställda årliga semestern för samtlig personal.*

Förenade målen C-397/01 till C-403/01, Bernhard Pfeiffer (C-397/01), Wilhelm Roith (C-398/01), Albert Süß (C-399/01), Michael Winter (C-400/01), Klaus Nestvogel (C-401/01), Roswitha Zeller (C-402/01) och Matthias Döbele (C-403/01) mot Deutsches Rotes Kreuz, Kreisverband Waldshut eV, dom den 5 oktober 2004. *Socialpolitik – Skyddet för arbetstagarnas säkerhet och hälsa – DirektivE93/104/EG – Tillämpningsområde – Räddningsassistent som medföljer i ambulans inom ramen för den räddningstjänst som bedrivs av tyska Röda korset – Räckvidden av begreppet vägtransporter – Begränsning av veckoarbetstiden – Princip – Direkt effekt – Undantag – Villkor.*

Statligt stöd

Mål C-99/02, Europeiska gemenskapernas kommission mot Republiken Italien, dom den 1 april 2004. *Fördragsbrott – Statligt stöd – Artikel 88.2 andra stycket EG – Stöd som är oförenligt med den gemensamma marknaden – Skyldighet att återkräva – Absolut hinder för verkställighet.*

Mål C-110/02, Europeiska gemenskapernas kommission mot Europeiska unionens råd, dom den 29 juni 2004. *Stöd beviljat av den portugisiska regeringen till svinuppfödare – Stöd avsett att möjliggöra återbetalning av stöd som förklarats vara oförenligt med den gemensamma marknaden – Beslut av rådet att förklara ett sådant stöd förenligt med den gemensamma marknaden – Rättsstridighet – Artikel 88.2 tredje stycket EG.*

Förenade målen C-183/02 P och C-187/02 P, Daewoo Electronics Manufacturing España SA (Demesa) (C-183/02 P) och Territorio Histórico de Álava – Diputación Foral de Álava (C-187/02 P) mot Europeiska gemenskapernas kommission, dom den 11 november 2004. *Överklagande – Statliga stöd – Skatteåtgärder – Berättigade förväntningar – Nya grunder.*

Tillnärmning av lagstiftning

Mål C-46/02, Fixtures Marketing Ltd mot Oy Veikkaus Ab, dom den 9 november 2004. *Direktiv 96/9/EG – Rättsligt skydd för databaser – Sui generis-rätt – Begreppet investering som avser anskaffning, granskning eller presentation av innehållet i en databas – Spelordningar för fotbollsligor – Vadhållning.*

Mål C-222/02, Peter Paul, Cornelia Sonnen-Lütte och Christel Mörkens mot Bundesrepublik Deutschland, dom den 12 oktober 2004. *Kreditinstitut – System för garanti av insättningar – Direktiv 94/19/EG – Direktiven 77/780/EEG, 89/299/EEG och 89/646/EEG – Tillsynsåtgärder som vidtas av den behöriga myndigheten för att skydda*

insättarna – Tillsynsmyndigheternas ansvar för förluster som orsakats av brister i tillsynen.

Skr. 2004/05:60
Bilaga 2

Transport

Mål C-476/01, Brottmål mot Felix Kapper, dom den 29 april 2004.

Direktiv 91/439/EEG – Ömsesidigt erkännande av körkort – Krav på bosättningsort – Artikel 8.4 – Verkan av en återkallelse eller en annullering av ett tidigare körkort – Erkännande av ett nytt körkort som har utfärdats av en annan medlemsstat.

Yttre förbindelser

Mål C-245/02, Anheuser-Busch Inc. mot Budjovický Budvar, národní podnik, dom den 16 november 2004. *Avtalet om upprättande av WTO – Artiklarna 2.1, 16.1 och 70 i TRIPs-avtalet – Varumärken – Omfattningen av varumärkesinnehavarens ensamrätt – Påstådd användning av ett kännetecken som firma.*

Bilaga 3: Viktigare domar meddelade av EG:s förstainstansrätt under år 2004

Skr. 2004/05:60
Bilaga 3

EKSG

Mål T-308/00, Salzgitter AG mot Europeiska gemenskapernas kommission, dom den 1 juli 2004. *Statligt stöd – Artiklarna 4 c KS, 67 KS och 95 KS – Finansiella stödåtgärder till förmån för företaget Salzgitter – Gränsen till före detta Tyska demokratiska republiken och före detta Republiken Tjeckoslovakien – Stöd som inte anmälts – Sjätte regelverket för stöd till stålindustrin – Rättssäkerhet.*

Immaterialrätt

Mål T-396/02, August Storck KG mot Byrån för harmonisering inom den inre marknaden (varumärken, mönster och modeller) (harmoniseringsbyrån), dom den 10 november 2004. *Gemenskapsvarumärke – Tredimensionellt varumärke – Formen på en karamell – Absoluta registreringshinder – Artikel 7.1 b i förordning (EG) nr 40/94 – Särskiljningsförmåga uppnådd till följd av användning – Artikel 7.3 i förordning (EG) nr 40/94.*

Institutionell rätt

T-172/01, M mot Europeiska gemenskapernas domstol, dom den 21 april 2004. *Frånskild maka till en avliden tidigare ledamot av en gemenskapsinstitution – Underhåll – Muntligt avtal mellan de före detta makarna – Den lag som ska vara tillämplig i fråga om avtalets form och de former av bevisning som är tillåtna för att styrka att ett avtal föreligger (artikel 27 i bilaga VIII till Tjänsteföreskrifter för tjänstemän i Europeiska gemenskaperna).*

Jordbruk

Mål T-166/98, Cantina sociale di Dolianova Soc. coop. rl m.fl. mot Europeiska gemenskapernas kommission, dom den 23 november 2004. *Den gemensamma organisationen av marknaden för vin – Förordning (EEG) nr 2499/82 – Gemenskapsstöd – Talan om ogiltigförklaring – Passivitetstalan – Skadeståndstalan.*

Konkurrens

Mål T-44/00, Mannesmannröhren-Werke AG mot Europeiska gemenskapernas kommission, dom den 8 juli 2004. *Konkurrens – Konkurrensbegränsande samverkan – Marknaden för sömlösa stålrör – Överträdelsens varaktighet – Böter.*

Mål T-48/00, Corus UK Ltd, tidigare British Steel plc mot Europeiska gemenskapernas kommission, dom den 8 juli 2004. *Konkurrens – Konkurrensbegränsande samverkan – Marknaden för sömlösa stålrör – Överträdelsens varaktighet – Böter.*

Mål T-50/00, Dalmine SpA mot Europeiska gemenskapernas kommission, dom den 8 juli 2004. *Konkurrens – Konkurrensbegränsande samverkan – Marknaden för sömlösa stålrör – Överträdelsens varaktighet – Böter.*

Förenade målen T-67/00, T-68/00, T-71/00 och T-78/00, JFE Engineering Corp., anciennement NKK Corp. (T-67/00), Nippon Steel Corp. (T-68/00), JFE Steel Corp. (T-71/00) och Sumitomo Metal Industries Ltd (T-78/00) mot Europeiska gemenskapernas kommission, dom den 8 juli 2004. *Konkurrensbegränsande samverkan – Marknaden för sömlösa stålrör – EFTA – Kommissionens behörighet – Överträdelse – Böter.*

Mål T-310/00, MCI Inc. mot Europeiska gemenskapernas kommission, dom den 28 september 2004. *Konkurrens – Kontroll av koncentrationer – Talan om ogiltigförklaring – Berättigat intresse av att få saken prövad – Kommissionens behörighet.*

Mål T-67/01, JCB Service mot Europeiska gemenskapernas kommission, dom den 13 januari 2004. *Konkurrens – Artikel 81 EG – Distributionsavtal*

Förenade målen T-236/01, T-239/01, T-244/01 till T-246/01, T-251/01 och T-252/01, Tokai Carbon Co. Ltd m.fl. mot Europeiska gemenskapernas kommission, dom den 29 april 2004. *Konkurrens – Konkurrensbegränsande samverkan – Grafitelektrodmagneten – Fastställelse av priser och fördelning av marknader – Fastställelse av bötesbeloppet – Dubbla påföljder – Riktlinjer för beräkning av böter – Tillämplighet – Överträdelsens allvar och varaktighet – Försvårande omständigheter – Förmildrande omständigheter – Betalningsförmåga – Samarbete under det administrativa förfarandet – Betalningsvillkor.*

Mål T-56/02, Bayerische Hypo- und Vereinsbank AG mot Europeiska gemenskapernas kommission, dom den 14 oktober 2004. *Konkurrens – Artikel 81 EG – Avtal om prissättning och om avgiftsstruktur för kontantväxling – Tyskland – Tredskodom.*

Mål T-313/02, David Meca-Medina och Igor Majcen mot Europeiska gemenskapernas kommission, dom den 30 september 2004. *Konkurrens – Frihet att tillhandahålla tjänster – Antidopningsregler antagna av Internationella olympiska kommittén (IOK) – Rent idrottsliga regler.*

Miljö och konsumentskydd

Mål T-177/02, Malagutti-Vezinhet SA mot Europeiska gemenskapernas kommission, dom den 10 mars 2004. *Allmän produktsäkerhet – Gemenskapssystem för snabb varning avseende livsmedel – Skadeståndstalan.*

Mål T-36/99 Lenzing AG mot Europeiska gemenskapernas kommission, dom den 21 oktober 2004. *Statligt stöd – Talan om ogiltigförklaring – Upptagande till sakprövning – Rättsakt som berör sökanden personligen – Artikel 87.1 EG – Avtal om omläggning och återbetalning av skulder – Kriteriet privat borgenär.*

Mål T-158/99, Thermenhotel Stoiser Franz Gesellschaft mbH & Co. KG m.fl. mot Europeiska gemenskapernas kommission, dom den 13 januari 2004. *Statligt stöd – Regionalstöd – Giltigheten av advokatens namnteckning på ansökan – Talerätt – Motivering – Förenligheten med den gemensamma marknaden – Icke-diskriminering – Etableringsrätt för nationella konkurrenter till stödmottagaren – Miljöskydd – Maktmissbruk.*

Mål T-109/01, Fleuren Compost BV mot Europeiska gemenskapernas kommission, dom den 14 januari 2004. *Talan om ogiltigförklaring – Statligt stöd – Stöd som Konungariket Nederländerna beviljat gödselbearbetningsföretag – Stödordning som kommissionen godkänt för en begränsad tid – Stöd som beviljats före eller efter den godkända perioden.*

Mål T-157/01, Danske Busvognmænd mot Europeiska gemenskapernas kommission, dom den 16 mars 2004. *Statligt stöd – Regional kollektivtrafik med buss.*

Mål T-176/01, Ferriere Nord SpA mot Europeiska gemenskapernas kommission, dom den 18 november 2004. *Statligt stöd – Gemenskapens riktlinjer för statligt stöd till skydd för miljön – Stålintustriföretag – Produkter som omfattas av EG-fördraget – Godkänt stödprogram – Nytt stöd – Inledande av det formella förfarandet – Frister – Rätten till försvar – Berättigade förväntningar – Motivering – Gemenskapsriktlinjernas tillämplighet i tiden – Investeringens miljösyfte.*

Mål T-198/01, Technische Glaswerke Ilmenau GmbH mot Europeiska gemenskapernas kommission, dom den 8 juli 2004. *Statligt stöd – Talan om ogiltigförklaring – Kriteriet privata fordringsägare – Stöd till undsättning och omstrukturering för företag i svårigheter – Rätten till försvar – Motivering.*

Mål T-274/01, Valmont Nederland BV mot Europeiska gemenskapernas kommission, dom den 16 september 2004. *Statligt stöd – Begrepp – Fördel – Försäljningspris på mark – Finansiering av parkeringsplats.*

Förenade målen T-297/01 och T-298/01, SIC - Sociedade Independente de Comunicação, SA mot Europeiska gemenskapernas kommission, dom den 19 februari 2004. *Statligt stöd – Offentliga TV-kanaler – Klagomål – Passivitetstalan – Kommissionens ställningstagande – Nytt eller befintligt stöd – Begäran om förklaring av att det saknas anledning att döma i saken – Bestridande – Verkställande av en dom om ogiltigförklaring – Kommissionens utredningsskyldighet – Rimlig tid.*

Mål T-27/02, Kronofrance SA mot Europeiska gemenskapernas kommission, dom den 1 december 2004. *Statligt stöd – Beslut av kommissionen att inte göra invändningar – Talan om ogiltigförklaring –*

Upptagande till sakprövning – Sektorsövergripande rambestämmelser för regionalstöd till stora investeringsprojekt.

Skr. 2004/05:60

Bilaga 3

Mål T-137/02, Pollmeier Malchow GmbH & Co. KG mot Europeiska gemenskapernas kommission, dom den 14 oktober 2004.
Statligt stöd – Talan om ogiltigförklaring – Rekommendation 96/280/EG – Begreppet små och medelstora företag.

Yttre förbindelser

Förenade målen T-215/01, T-220/01 och T-221/01, Calberson GE mot Europeiska gemenskapernas kommission, dom den 10 februari 2004.
Förordning (EG) nr 111/1999 – Livsmedelsbistånd till Ryssland – Förordning (EG) nr 1799/1999 – Leverans av nötkött – Förordning (EG) nr 1815/1999 – Leverans av skummjörkspulver – Upphandling för tilldelning av leveranskontrakt – Avtalsförhållande – Skiljedomsklausul – Avtalsrättsligt skadeståndsansvar – Utomobligatoriskt skadeståndsansvar – Upptagande till sakprövning.

I det följande redovisas de ärenden som vid utgången av december 2004 var föremål för formellt överträdelseförfarande mot Sverige. Redovisningen upptar under separata rubriker de ärenden som är föremål för talan vid EG-domstolen, motiverat yttrande respektive formell under rättelse. Redovisningen sker departementsvis.

MÅL I EG-DOMSTOLEN

JUSTITIEDEPARTEMENTET

Direktiv om rekonstruktion och likvidation av företag, mål C-116/04

Kommissionen har i mars 2004 väckt talan mot Sverige och anför att Sverige genom att inte anta de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa direktiv 2001/17/EG om rekonstruktion och likvidation av försäkringsföretag eller i vart fall genom att inte underrätta kommissionen om detta har brutit i att fullgöra sina skyldigheter enligt direktivet. Sverige har medgivit kommissionens talan.

EG-domstolen har i dom i november 2004 bifallit kommissionens talan.

Direktiv om upphovsrätt och närstående rättigheter i informationssamhället, mål C-91/04

Kommissionen har i mars 2004 väckt talan mot Sverige och anför att Sverige genom att inte anta de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa direktiv 2001/29/EG om harmonisering av vissa aspekter av upphovsrätt och närstående rättigheter i informations-samhället eller i vart fall genom att inte underrätta kommissionen om detta har brutit i att fullgöra sina skyldigheter enligt direktivet. Sverige har medgivit kommissionens talan.

EG-domstolen har i dom i november 2004 bifallit kommissionens talan.

Direktiv om rättsligt skydd för biotekniska uppfinningar, mål C-518/03

Kommissionen har i december 2003 väckt talan mot Sverige och anför att Sverige har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt direktiv 98/44/EG om rättsligt skydd för biotekniska uppfinningar genom att inte anta de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa direktivet, eller i vart fall genom att inte underrätta kommissionen om detta.

EG-domstolen har i beslut i november 2004 avskrivit målet sedan kommissionen återkallat sin talan.

Skr. 2004/05:60
Bilaga 4

FINANSDEPARTEMENTET

Moms på bidrag för torkat foder, mål C-463/02

Kommissionen har väckt talan mot Sverige och anfört att Sverige bryter mot sjätte momsdirektivet genom att inte momsbelägga bidrag som utgår till förädlingsföretag som torkar foder.

Sverige har i sitt svaromål anfört att subventionen saknar en direkt koppling till priset och kan därför inte anses utgöra vederlag för förädlingsföretagens transaktioner. Subventionen *ska* därför inte ingå i förädlingsföretagets beskattningsunderlag.

I dom i juli 2004 ogillade EG-domstolen kommissionens talan.

JORDBRUKSDEPARTEMENTET

Överfiske 1995 och 1996, mål C-271/02

Kommissionen har väckt talan mot Sverige vid EG-domstolen och anfört att Sverige har överskridit vissa fångstkvoter under åren 1995 och 1996 och brutit mot vissa gemenskapsbestämmelser om skyldighet att fastställa närmare bestämmelser för tilldelade kvoter, att kontrollera fisket och vidta förvaltnings- eller straffrättsliga åtgärder mot de ansvariga samt att meddela tillfälligt fiskeförbud.

I sitt svaromål har den svenska regeringen, med visst undantag, medgett att det under åren 1995 och 1996 förekommit överfiske avseende de kvoter som tilldelats Sverige. Den svenska regeringen har bestritt att Sverige inte har fastställt närmare bestämmelser för Sveriges kvoter dessa fiskesäsonger. Däremot har regeringen medgett att kontrollen av fisket brutit under dessa år och att det därför inte gått att lagföra de personer som varit ansvariga för eventuella överträdelser. Med undantag för fiske i Estlands och Lettlands fiskevatten har Sverige även medgett att Sverige inte har uppfyllt bestämmelserna om fiskeförbud.

Domstolen har i dom den 16 december 2004 i allt väsentligt bifallit kommissionens talan.

Föranmälan vid införsel av animaliska livsmedel från andra medlemsstater m m, mål C-111/03

Kommissionen har väckt talan mot Sverige och anfört att Sverige inte har uppfyllt sina skyldigheter enligt artikel 5 i rådets direktiv 89/662/EEG om veterinära kontroller vid handeln inom gemenskapen, genom att bibehålla ett system för anmälan och sanitär kontroll för importörer av vissa animaliska livsmedel från andra medlemsstater.

Sverige har anfört att kravet på föranmälan inte strider mot direktivets syfte då det inte någonstans i direktivet anges vid vilken tidpunkt eller hur ofta en anmälan *ska* göras. Kravet är dessutom nödvändigt för att kunna utföra effektiva stickprovskontroller. Kontrollerna är inte heller diskriminerande.

Kommissionen har i replik frånfallit sitt påstående att Sverige bibehåller sanitära kontroller men vidhåller att det svenska kravet på föranmälan av importerade varor strider mot direktivet. Sverige har i duplik gjort gällande att kravet på föranmälan ryms inom direktivets ram. Finland har intervenerat i målet till stöd för Sverige.

MILJÖDEPARTEMENTET

Spilloljor, mål C-201/03

Kommissionen har väckt talan mot Sverige och gjort gällande att Sverige underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artikel 3.1 i rådets direktiv 75/439/EEG om omhändertagande av spilloljor, i dess lydelse enligt direktiv 87/101/EEG (direktivet) genom att inte vidta de åtgärder som krävs för att spillolja i första hand *ska* behandlas genom regenerering om en sådan behandling är möjlig mot bakgrund av tekniska, ekonomiska och organisatoriska begränsningar.

Regeringen har i sitt svaromål anfört att Sverige har infört lagstiftning som uppfyller kraven enligt direktivet. Det är emellertid ostridigt att procentsatsen för återvinning år 1995–2000 var noll procent. Den svenska regeringen har därför gett i uppdrag åt Naturvårdsverket att utreda vilka åtgärder som är nödvändiga för att främja regenereringen av spilloljor varvid bedömningen ska göras mot bakgrund av vad som är möjligt med hänsyn till tekniska, ekonomiska och organisatoriska omständigheter. Sverige har mot bakgrund av ovan medgett kommissionens talan såtillvida att Sverige ännu inte tagit ställning till om behandling av spillolja genom regenerering är möjlig mot bakgrund av tekniska, ekonomiska och organisatoriska begränsningar.

EG-domstolen fastställde i dom i mars 2004 att Sverige underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt direktivet genom att inte vidta de åtgärder som krävs för att spillolja i första hand *ska* behandlas genom regenerering om en sådan behandling är möjlig mot bakgrund av tekniska, ekonomiska och organisatoriska begränsningar.

NÄRINGSDEPARTEMENTET

Transparensdirektivet, mål C-141/03

Kommissionen har väckt talan mot Sverige och yrkat att domstolen *ska* fastställa att Sverige genom att inte anta de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa kommissionens direktiv 2000/52/EG om ändring av direktiv 80/723/EEG om insyn i de finansiella förbindelserna mellan medlemsstaterna och offentliga företag eller i vart fall genom att

inte underrätta kommissionen om detta har brutit i att fullgöra sin skyldigheter enligt direktivet. Sverige har medgett kommissionens talan. EG-domstolen har i dom i juli 2004 bifallit kommissionens talan.

Skr. 2004/05:60
Bilaga 4

Järnvägsdirektiven, mål C-501/03

Kommissionen har väckt talan mot Sverige och yrkat att domstolen *ska* fastställa att Sverige har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt dels direktiv 2001/12/EG om ändring av rådets direktiv 91/440/EEG om utvecklingen av gemenskapens järnvägar, dels direktiv 2001/13/EG om ändring av rådets direktiv 95/18/EG om tillstånd för järnvägsföretag och dels direktiv 2001/14/EG om tilldelning av infrastrukturkapacitet, uttag av avgifter för utnyttjande av järnvägsinfrastruktur och utfärdande av säkerhetsintyg, genom att inte anta de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa direktiven eller i vart fall genom att inte underrätta kommissionen om detta.

Sverige har medgivit kommissionens talan. Sedan Sverige underrättat kommissionen om direktivets genomförande har kommissionen återkallat talan i målet.

Arbetstidsdirektivet, mål C-287/04

Kommissionen har i juli 2004 väckt talan mot Sverige och yrkat att domstolen *ska* fastställa att Sverige inte har uppfyllt sina skyldigheter enligt artiklarna 3, 6 och 8 i direktiv 93/104/EG om arbetstidens förläggning i vissa avseenden, genom att inte genomföra eller i vart fall inte på ett korrekt sätt genomföra dessa bestämmelser i nationell lagstiftning. Sverige har medgivit kommissionens talan.

Direktiv om driftskompatibiliteten hos det transeuropeiska järnvägssystemet, mål C-401/04

Kommissionen har i september 2004 väckt talan mot Sverige och yrkat att domstolen *ska* fastställa att Sverige har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt direktiv 2001/16/EG om driftskompatibiliteten hos det transeuropeiska järnvägssystemet för konventionella tåg genom att inte anta de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa direktiven eller i vart fall genom att inte underrätta kommissionen om detta.

Sverige har medgivit kommissionens talan. Sverige har dock framhållit att direktivet är genomfört genom bestämmelser som trädde i kraft den 1 juli 2004 och att kommissionen underrättats om detta den 29 juni 2004.

Direktiv om arbetstagarnas hälsa och säkerhet i arbetet, mål C-459/04

Kommissionen har i november 2004 väckt talan mot Sverige och yrkat att domstolen *ska* fastställa att Sverige har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artikel 7.8 i direktiv 89/391/EEG om åtgärder för att främja förbättringar av arbetstagarnas säkerhet och hälsa i arbetet genom att inte definiera erforderliga färdigheter och kvalifikationer hos de

personer som utsetts till att organisera förebyggande åtgärder och skyddsåtgärder vad beträffar hälsa och säkerhet i arbetet.

Skr. 2004/05:60

Bilaga 4

Sverige ska komma in med svaromål senast den 20 januari 2005.

PÅGÅENDE MOTIVERADE YTTRANDEN

JUSTITIEDEPARTEMENTET

Överträdelse av artikel 234 tredje stycket EG, ärendenr. 2003/2161

Kommissionen har mot bakgrund av EG-domstolens dom i mål C-99/00 Lyckeskog ifrågasatt om de svenska processuella reglerna garanterar att svenska domstolar i sista instans uppfyller skyldigheten enligt artikel 234 tredje stycket EG att inhämta förhandsavgörande från EG-domstolen.

Den svenska regeringen har anfört att man inte delar kommissionens uppfattning att Sverige brustit i sina skyldigheter enligt artikel 234 tredje stycket EG. Enligt regeringens mening finns det inte fog för påståendet att de högsta domstolarnas praxis står i strid med EG-rätten. Exempelvis framgår det av ett flertal avgöranden som meddelats av Högsta domstolen under hösten 2004 att Högsta domstolen har tagit ställning till frågan om förhandsavgörande ska inhämtas inför ett beslut att meddela prövningstillstånd. Regeringen har dock anfört att detta inte innebär att det inte finns utrymme för förbättringar av den svenska lagstiftningen och som redan nämnades i svaret på den formella underrättelsen har en översyn av de nationella processuella reglerna inletts. Arbetet med en departementspromemoria är inne i sitt slutskede och det är regeringens förhoppning att en proposition ska kunna presenteras under våren 2005.

SOCIALDEPARTEMENTET

Prissättning av parallellimporterade läkemedel, ärendenr. 1999/4426

Kommissionen har gjort gällande att Sverige i sin prissättning av läkemedel diskriminerar parallellimportörer av läkemedel genom att ersätta deras produkter till en nivå som är generellt 10 procent lägre än för direktimporterade produkter, eller i vart fall genom att systematiskt på icke objektiva eller kontrollerbara kriterier ersätta parallellimporterade läkemedel 10 till 30 procent under priset på direktimporterade produkter.

Sverige har anfört att de svenska reglerna inte är diskriminerande i sig, och att utgången av ärenden som är föremål för prövning i svenska domstolar bör avvaktas innan eventuella ändringar i den svenska lagstiftningen vidtas. Den prissättningspraxis som är föremål för yttrandet har upphört och Riksförsäkringsverket har ändrat sina föreskrifter för att garantera en efterlevnad av gemenskapsrätten. Den 18 maj 2001 tillställdes kommissionen de ändringar i Riksförsäkringsverkets föreskrifter som antagits med anledning av det motiverade yttrandet. På

begäran av kommissionen har Sverige även överlämnat kompletterande underlag avseende den praktiska tillämpningen av de ändrade föreskrifterna. Sverige har även översänt ytterligare underlag om prissättning av läkemedelsförmånerna. Kommissionen inkom med ett kompletterande motiverat yttrande under november år 2003. Sverige har angett att lagförslagen har fördröjts på grund av lagtekniska frågor. Målsättningen är att en ny tid för lagförslaget ska kunna fastställas i januari 2004. Kommissionen tillsände den svenska regeringen en informell skrivelse som besvarades i juni 2004.

Privat införsel av alkohol, ärendenr. 2000/2267

Kommissionen har gjort gällande att svensk lag, genom att förhindra privat införsel av alkohol till Sverige från andra medlemsstater, står i strid med artiklarna 28 och 30 EG.

Sverige har anfört följande. Alkohollagens bestämmelser om Systembolagets importservice och skyldighet i förening med de bestämmelser som förhindrar privatpersoner att själva importera alkoholdrycker utgör en reglering som rör själva monopolets funktionssätt och att en prövning av det svenska detaljhandelsmonopolets utövande av sin ensamrätt bör ske mot fördragets artikel 31. Den svenska regleringen kan vid en sådan prövning varken anses diskriminerande eller snedvrída konkurrensen och de begränsningar i handeln som uppstår måste anses vara en nödvändig och naturlig följd av att det föreligger ett detaljhandelsmonopol på den svenska marknaden. I allt fall är de svenska reglerna, som hindrar privatpersoner från att införa alkohol genom oberoende mellanhänder, befogade utifrån folkhälsoskäl. Lagstiftningen på alkoholområdet syftar främst till att begränsa alkoholens tillgänglighet och att skydda ungdomen. När det gäller distansförsäljningen av alkohol från andra länder till Sverige, har det därför varit viktigt att hitta ett system som tar hänsyn till dessa folkhälsopolitiska aspekter. Det har härvid varit särskilt viktigt att kunna upprätthålla en effektiv ålderskontroll samt begränsa tillgängligheten. De svenska bestämmelserna är både ändamålsenliga och nödvändiga för att uppnå de mål som Sverige ställt upp för sin alkoholpolitik. Likväl är de proportionerliga i förhållande till den fria rörligheten för varor.

Frågan om de svenska reglernas förenlighet med gemenskapsrätten är föremål för begäran om förhandsavgörande i mål C-170/04 Rosengren m.fl. mot Riksåklagaren (begäran från Högsta domstolen).

Svensk lagstiftning om föräldraförsäkring, ärendenr. 2002/4075

Kommissionen har gjort gällande att kravet i svensk lag om erhållande av föräldraförmåner, att en förälder ska ha varit försäkrad i 240 dagar före barnets födelse, i praktiken innebär att migrerande arbetstagare behandlas på ett mindre gynnsamt sätt. Kommissionen anser att bestämmelsen, som den tillämpas i Sverige, är indirekt diskriminerande och står i strid med artikel 3 i förordning (EEG) 1408/71 och artikel 7 i förordning (EEG) 1612/68.

Sverige har tidigare i svar på formell underrättelse anfört att kravet på att en person ska ha omfattats av försäkringen för kontantförmåner vid sjukdom på en viss nivå under 240 dagar i följd före barnets födelse rör rätten till föräldrapenning till ett belopp som överstiger det garanterade minimibeloppet. Syftet med kvalifikationstiden är att undvika spekulation med försäkringen och rätten till föräldrapenning i sig är inte kopplad till någon kvalifikationsperiod. Vidare har den svenska regeringen anfört att reglerna tillämpas lika oavsett om de tillämpas på migrerande arbetstagare från andra länder eller migrerande svenska medborgare och reglerna diskriminerar inte någon medlemsstats medborgare.

Kommissionen har uppmanat Sverige att senast den 23 februari 2005 vidta de åtgärder som krävs för att rätta sig efter det motiverade yttrandet.

FINANSDEPARTEMENTET

Punktskatter på öl och vin, ärendenr. 1999/4452

Kommissionen har anfört, angående Sveriges beskattning av öl och vin, att skattesystemet låser konsumtionsvanorna genom att systemet befäster den fördel som öl, den inhemska varan, har och diskriminerar mot den potentiella genomslagskraften hos vin, varan från andra medlemsstater.

Sverige har hänvisat till en proposition som överlämnats till riksdagen vari regeringen föreslog en sänkning av skatten på vin med 18,8 procent från den 1 december 2001. Den föreslagna lagändringen har därefter beslutats och trätt i kraft den 1 december 2001. Kommissionen har därefter överlämnat en kompletterande formell underrättelse i ärendet. Kommissionen har anfört att, oaktat ändringen av den svenska alkoholbeskattningen, skattesystemet alltjämt skyddar den inhemska varan öl i förhållande till vin, som är en vara från andra medlemsstater samt att en sådan beskattning strider mot artikel 90 andra stycket EG. Sverige har, i svaret på den kompletterande formella underrättelsen bestritt att det svenska beskattningssystemet för öl och vin har medfört att öl skyddas i förhållande till vin. Tvärtom har den procentuella försäljningsökningen varit något större för vin än för öl mellan 1997 och 2001. Beskattningen strider därför inte mot ovannämnda artikel.

I juli 2004 överlämnade kommissionen ett kompletterande motiverat yttrande.

Sverige har anfört att kommissionen inte har lagt fram några övertygande argument för sin ståndpunkt att de svenska reglerna påverkar den potentiella försäljningen av vin negativt. Sammanfattningsvis anser Sverige att kommissionen inte har pekat på några konkreta omständigheter som kan utgöra grund för slutsatsen att skillnaden i beskattning mellan öl och vin påverkar konsumenternas beteende på ett sådant sätt att denna skillnad kan anses ge upphov till en skyddande verkan för den inhemska varan öl i den mening som avses i artikel 90 andra stycket EG.

Kommissionen har gjort gällande att den svenska lagstiftningen rörande beskattning av pensionsförsäkringar strider mot artiklarna 49 och 56 EG jämfört med motsvarande artiklar i EES-avtalet och artikel 4 i rådets direktiv 92/96/EEG (tredje livförsäkringsdirektivet). Enligt kommissionen innebär lagstiftningen en särskild och mer betungande beskattning av pensionsförsäkringar som utfärdats av företag som inte är etablerade i Sverige jämfört med vad som gäller för försäkringar utfärdade av företag som är etablerade i Sverige.

Sverige har tidigare i svar på formell underrättelse bestritt att kravet på etablering i Sverige strider mot artiklarna 49 och 56 EG och anfört att etableringskravet är en hörnpelare i regelverket som ska säkerställa beskattning av utfallande belopp. Ett sådant krav är förenligt med gemenskapsrätten om det är en nödvändig förutsättning för att uppnå det mål som eftersträvas med hänsyn till allmänintresset.

Kommissionen har uppmanat Sverige att senast den 23 februari 2005 vidta de åtgärder som krävs för att rätta sig efter det motiverade yttrandet

Penningtvätt, ärendenr. 2003/0845

Kommissionen har gjort gällande att Sverige genom att inte anta de lagar och andra författningar som är nödvändiga, brustit i sina skyldigheter enligt penningtvättsdirektivet.

Sverige har anfört att regeringen har för avsikt att besluta om en lagrådsremiss och proposition under juni 2004, vilket innebär att riksdagen kan fatta beslut tidigast hösten 2004. De nya reglerna beräknas kunna träda i kraft den 1 januari 2005.

Befrielse från importtull för krigsmateriel, ärendenr. 2003/2143 och 2003/2185

Kommissionen har gjort gällande att Sverige har avvikit från bestämmelserna i två förordningar genom att ensidigt bevilja tullfrihet för import av materiel med både civil och militär användning. Kommissionen kräver att Sverige gör de beräkningar som krävs för att fastställa storleken på de egna medel som inte betalats till följd av denna överträdelse samt ställer dessa medel, tillsammans med dröjsmålsräntor, till kommissionens förfogande. Kommissionen anser att de egna medel som Sverige skulle ha tillhandahållit har nedsatts på oriktigt sätt och att Sverige därigenom inte har uppfyllt sina skyldigheter enligt artikel 26 EG, artikel 20 i gemenskapens tullkodex och enligt den gemensamma tulltaxan.

Sverige har bestritt kommissionens påståenden om fördragsbrott genom att inte ta ut tull på import av krigsmateriel. Möjligheten att befria denna import från tullavgift finns i artikel 296 EG. Av artikel 296 1 (b) framgår funktionsfördelningen mellan gemenskapen och medlemsstaterna och att gemenskapen inte har behörighet inom det försvarspolitiska området. Denna ordning syftar till att bevara medlemsstaternas handlingsfrihet på vissa områden som rör nationellt

försvar och nationell säkerhet. Det har varit omöjligt för Sverige att vid import av militär utrustning använda sig av gemenskapens regelverk enligt tullkodex för att erlægga importtull eller instrumentet tullsuspension för att få militär utrustning undantagen från importtull eftersom båda dessa regelverk saknar skydd för känslig nationell säkerhetsinformation för militär utrustning. Därför återstod endast för Sverige att importera dessa varor under artikel 296 EG, enligt vilken hänsyn tas till nationell säkerhet och därmed skydd lämnas för information.

Skr. 2004/05:60
Bilaga 4

Ställande av finansiell säkerhet, ärendenr. 2004/0145

Kommissionen har anfört att Sverige, genom att inte anta de lagar och andra författningar som är nödvändiga, brustit i sina skyldigheter enligt artikel 11 i direktiv 2002/47/EG om ställande av finansiell säkerhet.

Sverige har anfört att direktivet i stora delar är genomfört genom befintlig lagstiftning och att endast ett fåtal justeringar krävs för att svensk lagstiftning helt ska överensstämma med direktivet. Beträffande genomförandet av de återstående delarna av direktivet kommer en proposition att lämnas till riksdagen i september 2004 och de nya författningarna beräknas kunna träda i kraft den 1 januari 2005.

UTBILDNINGSDEPARTEMENTET

Erkännande av yrkeskvalifikationer, ärendenr. 2003/0261

Kommissionen anser att Sverige inte vidtagit alla åtgärder avseende direktivet 2001/19/EG om ändring av rådets direktiv 89/48/EG och 92/51/EEG om den generella ordningen för erkännande av yrkeskvalifikationer och av rådets direktiv om yrkena sjuksköterska med ansvar för allmän hälso- och sjukvård, tandläkare, veterinär, barnmorska, arkitekt, farmaceut och läkare, och i vart fall inte anmält åtgärderna till kommissionen. Det motiverade yttrandet rör även Jordbruksdepartementet och Socialdepartementet.

Sverige har i samband med det motiverade yttrandet skickat underrättelser till kommissionen om genomförandeåtgärder i enlighet med direktivet.

JORDBRUKSDEPARTEMENTET

Uppfödning av hästar och ponnyer, ärendenr. 1999/4253

Kommissionen har gjort gällande att 29 § i Statens jordbruksverks föreskrifter är oförenlig med bestämmelserna i direktiv 90/427/EEG om avelsmässiga och genealogiska villkor för handeln med hästdjur inom gemenskapen och i vart fall strider mot artiklarna 12 och 28 EG. Enligt 29 § i föreskrifterna måste alla hingstar avelsvärderas i Sverige innan de kan användas till avel med andra ston än hingstägarens egna.

Sverige har anfört att det avelsvärderingssystem som tillämpas i Sverige inte kan anses strida mot gemenskapens regler bl.a. mot bakgrund av att det råder specifika förhållanden i Sverige och att bestämmelsen införts för att skydda djurs liv och hälsa. Regeringen bereder dock frågan om det ska genomföras ändringar i det nuvarande systemet.

Överfiske 1997, ärendenr. 2000/2175

Kommissionen har anfört att Sverige försummat sina förpliktelser beträffande förvaltningen och kontrollen av vissa fiskekvoter. Beträffande vissa av kvoterna, bl.a. för torsk och skarpsill fiskad i den lettiska zonen, är kommissionen nöjd med de förklaringar som Sverige har lämnat, men att den kritik som i övrigt framförts i den formella underrättelsen alltjämt kvarstår.

Sverige har medgett att det under fiskeåret 1997 förekommit överfiske i förhållande till vissa av kvoterna för torsk, sill/strömming, makrill och skarpsill men bestritt överfiske beträffande del av kvoten för sill/strömming. Sverige har medgett att kontrollen av fisket brustit i vissa hänseenden och att det därför inte gått att lagföra de personer som varit ansvariga för överträdelserna. Regeringen har dock understrukit att det regelverk och den organisation som idag finns på plats enligt regeringens uppfattning uppfyller gemenskapsrättens krav.

Överfiske 1998 och 1999, ärendenr. 2002/2171

Kommissionen har gjort gällande att Sverige inte har uppfyllt sina skyldigheter att förvalta och kontrollera vissa fiskekvoter. Kommissionen anser att Sverige inte har fastställt användningen av de kvoter som tilldelats Sverige, inte har genomfört de kontroller som krävs, inte utfärdat tillfälliga fiskeförbud när fångsterna ur ett kvoterat bestånd kunde förmodas leda till att vissa kvoter skulle uttömmas samt inte vidtagit straffrättsliga åtgärder mot de ansvariga.

Sverige har påpekat att det finns ett fullt utbyggt system med bl.a. yrkesfiskelicenser och särskilda tillstånd som reglerar de fiskandes tillträde till fiskemöjligheterna och att Sverige därför inte brustit i att fullgöra sina skyldigheter att reglera fisket. Sverige har dock medgett att det under år 1998 och 1999 förekommit överfiske i förhållande till vissa av de kvoter som tilldelats Sverige samt att det funnits vissa brister i det svenska systemet och att det därför inte alltid gått att lagföra de personer som varit ansvariga för överträdelserna. Sverige har även medgett att man inte uppfyllt sina skyldigheter beträffande tillfälliga fiskeförbud. Sverige har dock understrukit att det vidtagits kraftfulla åtgärder för att förbättra förvaltningen av fisket och att i de delar brister har påvisats har Sverige efterkommit kommissionens begäran om att vidta åtgärder för att undvika att överträdelser sker i framtiden. Resultaten av dessa åtgärder har visat sig på så sätt att Sverige år 2002 endast överskred en kvot och år 2003 överskreds ingen kvot.

Kommissionen har anfört att Sverige genom att inte i tid genomföra och rapportera till kommissionen om genomförandet av direktiv 2003/99/EG om övervakning av zoonoser och zoonotiska smittämnen, om ändring av rådets beslut 90/424/EEG och om upphävande av rådets direktiv 92/117/EEG har Sverige brutit mot direktivet.

Kommissionen har uppmanat Sverige att senast den 23 februari 2005 ha vidtagit de åtgärder som krävs för att åtgärda bristerna.

MILJÖDEPARTEMENTET

Tillämpningen av artiklarna 7 och 9 i rådets direktiv 79/409/EEG, ärendenr. 2001/5020

Kommissionen har gjort gällande att Sverige inte har uppfyllt sina skyldigheter enligt artiklarna 7.4 och 9 i rådets direktiv 79/409/EEG om bevarande av vilda fåglar (det s.k. fågeldirektivet). Kommissionen har anfört att Sverige genom tre olika myndighetsbeslut felaktigt har tillämpat artikel 7.4 och undantagsmöjligheterna i artikel 9 i fågeldirektivet genom att tillåta jakt på mellanskarv och råka. Kommissionen framhåller särskilt att de berörda myndigheterna inte har fastställt i besluten vilken typ av skada som förekommer och varför den ska anses som "allvarlig". Vidare framgår det inte i något av fallen i vilken utsträckning det har bedömts om det finns någon "annan lämplig lösning", en bedömning som är ett krav enligt artikel 9.1.

Sverige har tidigare i svar på formell underrättelse anfört när det gäller mellanskarv att det framgår av ett tidigare beslut att jakten har tillåtits för att förebygga allvarliga skador på fisket. Undersökningar har visat att skadeförebyggande åtgärder i form av förbättrade fiskeredskap inte har kunnat lösa problemet. Det har således inte funnits någon annan lämplig lösning. Beslutet har därmed stått i överensstämmelse med fågeldirektivet. Beträffande jakten på råka har den svenska regeringen anfört att jakten har tillåtits för att förhindra sanitära olägenheter och att det även här saknas annan lämplig lösning. Sammantaget har jakten stått i överensstämmelse med fågeldirektivet. I ett kompletterande svar den 16 april 2003 lämnade Sverige ytterligare uppgifter angående skador förorsakade av skarv.

Kommissionen har i det motiverade yttrande anfört att Sverige har godkänt jakt på och förstörelse av bon och ägg från skarv och råka utan att kunna visa att det sker för att förhindra allvarlig skada på fisket eller att det inte finns andra tillfredsställande lösningar. På grund härav menar kommissionen att Sverige inte har uppfyllt kraven i artiklarna 5 a-b och d, 7.2, 7.4 och 9.1 i fågeldirektivet. Kommissionen har uppmanat Sverige att senast den 23 februari 2005 vidta de åtgärder som krävs för att rätta sig efter det motiverade yttrandet.

Kommissionen har anfört att Sverige underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt direktiv 91/271/EEG om rening av avloppsvatten från tätbebyggelse genom att inte se till att kväverening utförs genom tertiär rening av avloppsvatten från ett stort antal tätorter i de centrala delarna av Nord- och Sydsverige. Enligt kommissionen påverkar utsläppen eutrofieringsnivån i delar av Bottenhavet och Östersjön. Den naturliga kväveretentionen som nu förekommer räcker inte till för att förhindra att kvävebelastningen vid utsläppskällan bidrar till eutrofieringen av Östersjön. Underlåtelsen består i att Sverige inte infört kväverening av allt avloppsvatten från tätorter med över 10 000 personer.

Sverige har anfört att Bottniska viken inte är känsligt för kväve, men för fosfor. Därför är det inte motiverat att installera kväverening i Bottniska viken. Vad gäller utsläppen i södra Sveriges inland så avgår kväve på naturlig väg när avloppsvattnet transporteras genom vattendrag på vägen ut till kusten. I fråga om ett begränsat antal reningsverk i södra Sveriges inland vidgår regeringen att direktivet inte genomförts. Den svenska regeringen har också föreslagit ett möte för att ytterligare redogöra för regeringens ståndpunkt eftersom ärendet är tekniskt komplicerat med ett flertal hänvisningar till vetenskaplig litteratur.

Inverkan på miljön – MKB-direktivet, ärendenr. 2002/2238

Kommissionen har anfört att Sverige inte har uppfyllt sina skyldigheter enligt rådets direktiv 85/337/EEG om bedömning av inverkan på miljön av vissa offentliga och privata projekt, i dess ändrade lydelse enligt rådets direktiv 97/11/EG.

Sverige har anfört att viss lagstiftning måste införas när det gäller Plan- och bygglagen samt i förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd m.m. Det finns emellertid verksamheter i direktivets bilaga som täcks in av redan existerande lagstiftning. Kommissionen har i dessa fall gjort gällande att den svenska lagstiftningen inte är identisk med ordalydelsen av direktivet. Den svenska regeringen har anfört att EG-domstolens rättspraxis inte ställer sådana krav. Genomförandet av ett direktiv i nationell rätt behöver inte nödvändigtvis innebära att dess bestämmelser genomförs ordagrant. Av artikel 249 EG framgår att ett direktiv endast är bindande med avseende på det resultat som ska uppnås.

Kvaliteten på bensin och dieselbränslen, ärendenr. 2003/0844

Kommissionen har anfört att Sverige, genom att inte anta de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att genomföra direktiv 2003/17/EG om ändring av direktiv 98/70/EG om kvaliteten på bensin och dieselbränslen, har brutit i sina skyldigheter enligt artikel 2 i detta direktiv.

Sverige har i sitt svar anfört att arbete pågår med att genomföra direktivet, anmälan beräknas ske under fjärde kvartalet 2004.

Regler och förfaranden för att av bullerskäl införa driftsrestriktioner vid flygplatser, ärendenr. 2003/1162

Kommissionen har gjort gällande att Sverige, genom att inte anta de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att genomföra direktiv 2002/30/EG om regler och förfaranden för att av bullerskäl införa driftsrestriktioner vid flygplatser, har brutit i sina skyldigheter enligt direktivet.

Sverige har i sitt svar anfört att arbete med att genomföra direktivet pågår och beräknas slutföras under våren 2004.

Genomförande av det europeiska avtal om arbetstidens förläggning för flygpersonal, ärendenr. 2004/0139

Kommissionen har gjort gällande att Sverige genom att inte anta de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att genomföra direktiv 2000/79/EG om genomförande av det europeiska avtal om arbetstidens förläggning för flygpersonal inom civilflyget som har ingåtts mellan Association of European Airlines (AEA), Europeiska transportarbetar-federationen (ETF), European Cockpit Association (ECA), European Regions Airline Association (ERA) och International Air Carrier Association (IACA), har brutit i sina skyldigheter enligt direktivet.

Sverige har medgivit att direktivet ännu inte genomförts. Sverige har kunnat konstatera att det finns felaktigheter i översättningen av direktivet och att en formell begäran om rättelse gjorts. Vidare anfördes att regeringen dock beräknar att en proposition ska kunna lämnas till riksdagen före årsskiftet och att de nya författningarna bör kunna träda i kraft under våren 2005.

PÅGÅENDE FORMELLA UNDERRÄTTELSE

JUSTITIEDEPARTEMENTET

Registrering av inteckning i fast egendom, ärendenr. 1999/2286

Kommissionen har gjort gällande att kravet på att inteckning i fast egendom eller tomträtt ska anges i svensk valuta för att kunna registreras hos den behöriga myndigheten strider mot artikel 56 i EG.

Sverige har anfört att den svenska regeringen är beredd att ändra regelverket så att det stämmer överens med kommissionens tolkning av fördraget. Den utredare, som regeringen tillkallat med uppdrag att se över bl.a. frågan om fastighetsinteckningar i utländsk valuta, överlämnade i november 2001 ett betänkande. Justitiedepartementet utarbetar nu en proposition till riksdagen med förslag till nödvändiga lagändringar.

Kommissionen har anfört att Sverige genom att inte i tid genomföra och rapportera till kommissionen om genomförandet av direktiv 2000/43/EG om genomförandet av principen om likabehandling av personer oavsett deras ras eller etniska ursprung har Sverige brutit mot direktivet och artikel 10 och 249 EG.

Sverige har anfört att direktivet är genomfört, förutom dess artikel 3.1 g, vilket kommissionen underrättats om. Bestämmelser som genomför artikel 3.1 g i direktivet beräknas kunna träda i kraft under senare delen av år 2005.

Bristfällig tillämpning av vissa delar av direktiv 92/200/EEG gällande offentlig utlåning, ärendenr. 2003/2193

Kommissionen har anfört att den svenska lagstiftningen om ersättning till upphovsmän vid offentlig utlåning av böcker och fonogram är diskriminerande. Detta eftersom rätten till ersättning är förbehållen dels upphovsmän som skriver på svenska eller har sin vanliga vistelseort i Sverige när det gäller böcker, dels upphovsmän som har sin huvudsakliga verksamhet i Sverige eller har sin vanliga vistelseort i landet när det gäller fonogram. Enligt kommissionens uppfattning diskriminerar den svenska lagen indirekt mellan svenska författare och författare från andra EU-länder, vilka uppenbarligen mer sällan publiceras i original på svenska eller är bosatta i Sverige. Detsamma gäller ersättning för lån av fonogram eftersom upphovsmännen i det fallet ska ha sin huvudsakliga verksamhet i Sverige eller sin vanliga vistelseort i landet. Kommissionen menar att de svenska bestämmelserna strider mot artikel 12 i EG-fördraget samt mot bestämmelserna i direktiv 92/100/EEG.

Skrivelsen ska besvaras senast den 23 februari 2005.

Bristande genomförande av direktiv 2001/65/EG, ärendenr. 2004/0144

Kommissionen har anfört att Sverige genom att inte i tid genomföra och rapportera till kommissionen om genomförandet av direktiv 2001/65/EG om ändring av direktiven 78/660/EEG, 83/349/EEG och 86/635/EEG avseende värderingsreglerna för årsbokslut och sammanställd redovisning i vissa typer av bolag samt i banker och andra finansiella institut har brutit mot direktivet och artikel 10 och 249 EG.

Sverige har anfört att direktivet är genomfört och att kommissionen har underrättats om detta.

Bristande genomförande av direktiv 2002/65/EG, ärendenr. 2004/1322

Kommissionen har anfört att Sverige genom att inte i tid genomföra och rapportera till kommissionen om genomförandet av Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/65/EG om distansförsäljning av finansiella tjänster till konsumenter och om ändring av rådets direktiv 90/619/EEG samt direktiven 97/7/EG och 98/27/EG har Sverige brutit mot direktivet.

Skrivelsen ska besvaras senast den 15 februari 2005.

Tullsamarbete CSI, ärendenr. 2003/2032

Kommissionen har gjort gällande att ett avtal mellan svenska Tullverket och US Customs Service som ingår i det amerikanska säkerhetsprogrammet för containrar, CSI, strider mot artiklarna 10, 131 och 133 EG. Syftet med avtalet är att förhindra terroristattacker inom godstransporter till sjöss.

Sverige har bestritt att avtalet skulle strida mot Sveriges gemenskapsrättsliga förpliktelser.

Bilaterala investeringsskyddsavtal, ärendenr. 2004/2055

Kommissionen har gjort gällande att vissa av Sveriges åtaganden i Sveriges bilaterala investeringsskyddsavtal med Vietnam är oförenliga med gemenskapsrätten. Kommissionen menar att åtagandena i artikel 5 i överenskommelsen innebär att Sverige har gjort åtaganden i förhållande till tredje land som avviker från gemenskapspolitiken på det breda området kapitalrörelser. Kommissionen anser även att motsvarande bestämmelse i ett antal andra uppräknade bilaterala överenskommelser som Sverige har ingått före sitt medlemskap i EU ger upphov till liknande konflikter med gemenskapslagstiftningen. Kommissionen har mot den bakgrunden begärt upplysning från Sverige om de åtgärder som Sverige har vidtagit för att uppfylla sina skyldigheter att enligt artikel 307 EG vidta lämpliga åtgärder för att undanröja det som är oförenligt med fördraget.

Sverige har anfört att artikel 5 i avtalet med Vietnam överensstämmer med gemenskapens grundprincip om kapital och betalningar enligt kapitel 4 i EG-fördraget, dvs. att alla restriktioner för kapitalrörelser och betalningar mellan medlemsstater samt mellan medlemsstater och tredjeland ska vara förbjudna (artikel 56 EG). Som kommissionen har framhållit är det visserligen riktigt att kapitel 4 i EG-fördraget också innehåller vissa bestämmelser om gemenskapsåtgärder på det aktuella området. Samtliga de tre bestämmelser som kommissionen har pekat på kan emellertid endast tillämpas när det är fråga om rent exceptionella omständigheter. Under sådana förhållanden bestäms Sveriges handlingsutrymme enligt en sådan överenskommelse som den med Vietnam inte enbart med hänsyn till innehållet i den enskilda artikel i avtalet som kommissionen valt att lyfta fram. En sådan situation måste bedömas med hänsyn till avtalet som helhet. Enligt Sveriges mening ger därmed överenskommelser av den typ som Sverige har ingått med Vietnam utrymme för Sverige att, under sådana omständigheter som krävs för att åtgärder enligt de bestämmelser som kommissionen har pekat på ska bli aktuella, delta i beslut om och verkställa gemenskapsåtgärderna. Mot den bakgrunden saknas det anledning för Sverige att lämna upplysningar om åtgärder enligt artikel 307 EG.

Registrering av husbil. ärendenr. 2002/5364

Kommissionen anser att Sverige inte uppfyllt sina skyldigheter enligt artiklarna 28 och 30 EG genom att upprätthålla regler om ventilation och installation av gasapparater i husbilar som förs in i landet från en annan medlemsstat där de lagligen tillverkats och/eller saluförts.

Sverige har anfört att de svenska föreskrifter som kommissionen ifrågasätter successivt har anpassats till Europastandard. Antagandet av kommissionens direktiv 2004/78/EG av den 29 april 2004 om ändring av Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/56/EG om värmesystem för motorfordon och släpvagnar till dessa fordon och rådets direktiv 70/156/EEG med syftet att anpassa dessa till den tekniska utvecklingen medför att föreskrifternas innehåll ändras ytterligare. SÄIFS 2001:2 (aktuella föreskrifter) och ovanstående direktiv reglerar till vissa delar samma område. Vid Vägverket och Statens räddningsverk pågår arbete med ändringar i myndigheternas föreskrifter till följd av direktivets införlivande. Det pågående arbetet vid Statens räddningsverk och Vägverket ska klargöra vilka delar i SÄIFS 2001:2 som faller utanför det område som införlivandet av direktivet omfattar. Arbetet beräknas vara avslutat och Vägverkets föreskrifter beslutas under första kvartalet 2005. Ändringar i SÄIFS 2001:2 kommer att innebära att föreskrifterna upphävs i de delar som avser tredjepartskontrollen av husbilar som tillverkas i och importeras till Sverige och som omfattas av direktiven 1970/156/EG, 2001/56/EG och 2004/78/EG. I de delar som inte omfattas av ovanstående direktiv kommer föreskrifterna i SÄIFS 2001:2 att anpassas till EG-rätten.

SOCIALDEPARTEMENTET*Svenska medborgares tillgång till sjukvård i andra medlemsstater och kravet på förhandstillstånd, ärendenr. 1998/4859, 2002/4274 och 2003/4985*

Kommissionen har gjort gällande att det svenska systemet för patienters tillgång till sjukvård i andra medlemsstater och reglerna för ersättning av kostnader för sjukvård i andra medlemsstater strider mot artikel 49 EG. Kommissionen menar att Sverige tillämpar ett system enligt vilket det krävs förhandstillstånd för ersättning av kostnader för öppen vård i andra medlemsstater när kostnaden skulle ha täckts av det svenska hälso- och sjukvårdssystemet om behandlingen hade tillhandahållits i Sverige. För det andra menar kommissionen att det svenska systemet inte är förenligt med artikel 49 EG eftersom Sverige tillämpar ett system enligt vilket det krävs förhandstillstånd för ersättning av kostnader för sluten vård i andra medlemsstater, och lagstiftningen inte innehåller några bestämmelser om kriterierna för att få förhandstillstånd som uppfyller kraven på öppenhet och rättssäkerhet.

Sverige har i sitt svar upplyst om att Regeringsrätten den 30 januari 2004 meddelade en dom som med utgångspunkt i EG-domstolens praxis klargjorde rättsläget beträffande den svenska regleringen. Sedan Regeringsrättens dom meddelats står det klart för den svenska regeringen och de svenska myndigheterna att avsaknaden av generellt krav på förhandstillstånd för sjukhusvård i andra medlemsstater inte medför att ansökningar om ersättning för vård kan avslås på den grunden att förhandstillstånd inte beviljats. De klagomål som kommissionen mottagit torde härröra från tiden före Regeringsrättens dom då svenska myndigheter och även regeringen uppfattade rättsläget på ett annat sätt. Sverige har vidare anfört att det i svensk rätt inte finns något krav på förhandstillstånd för den som önskar utnyttja sin rätt enligt artiklarna 49 och 50 i EG-fördraget att ta emot medicinska tjänster på sjukhus i en annan medlemsstat och begära ersättning för kostnaderna härför. Enligt regeringens uppfattning står det också klart att EG-rätten inte kräver att Sverige upprätthåller ett krav på förhandstillstånd. Om ansökan om förhandstillstånd enligt förordning 1408/71 avslås, eller om patienten överhuvudtaget inte önskar använda sig av ett 1408/71-förfarande står det däremot patienten fritt att ändå motta vården i den andra medlemsstaten. Patienten får då lägga ut kostnaden för vården, men kan sedan vården mottagits begära ersättning hos Försäkringskassan. Försäkringskassan betalar då ut ersättning för vården med avdrag endast för svenska patientavgifter. Den enda situation när ersättning nekas är om den vård som mottagits inte skulle ha täckts av det svenska hälso- och sjukvårdssystemet om behandlingen hade getts i Sverige eller om behandlingen som mottagits inte är internationellt accepterad. Inom Socialdepartementet pågår ett arbete med att se över den svenska lagstiftningen om rätten till vård och ersättning härför i andra EU/EES-länder. Avsikten är att överväga om ett generellt förhandstillståndssystem ska inrättas för planerad sjukhusvård. Avsikten är att ett sådant förslag ska kunna remitteras efter årsskiftet 2004/2005.

Svensk lagstiftning om läkemedelsrecept, ärendenr. 2000/5240

Kommissionen har gjort gällande att viss svensk lagstiftning om läkemedelsrecept strider mot artikel 49 EG om frihet att tillhandahålla tjänster. Enligt den svenska lagstiftningen är det förbjudet för svenska apotek att expediera läkemedelsrecept som utfärdats av receptutfärdare etablerade i annan medlemsstat än Sverige.

Sverige har anfört att Läkemedelsverket avser att snarast se över det svenska regelverket för att möjliggöra expediering av recept från samtliga medlemsstater. I kompletterande svar har kommissionen underrettats om att Läkemedelsverket beslutat om ändring i sina receptföreskrifter för att möjliggöra expediering av recept från samtliga medlemsstater.

Bristande genomförande av direktiv 2003/12/EG, ärendenr. 2003/1045

Kommissionen har anfört att Sverige genom att inte i tid genomföra och rapportera till kommissionen om genomförandet av direktiv 2003/12/EG

om omklassificering av bröstimplantat inom ramen för direktiv 93/42/EG om medicintekniska produkter har Sverige brutit mot direktivet och artikel 10 och 249 EG. Skr. 2004/05:60
Bilaga 4

Sverige har anfört att direktivet är genomfört och att kommissionen har underrättats om detta.

Bristande genomförande av direktiv 2003/94/EG, ärendenr. 2004/0367

Kommissionen har anfört att Sverige genom att inte i tid genomföra och rapportera till kommissionen om genomförandet av direktiv 2003/94/EG om fastställande av principer och riktlinjer för god tillverkningssed i fråga om humanläkemedel och prövningsläkemedel för humant bruk har brutit mot direktivet och artikel 10 och 249 EG.

Sverige har anfört att direktivet, med undantag av artikel 13.2 stycke 3, är genomfört och att kommissionen har underrättats om detta.

Bristande genomförande av direktiv 2004/87/EG, ärendenr. 2004/1339

Kommissionen har anfört att Sverige genom att inte i tid genomföra och rapportera till kommissionen om genomförandet av direktiv 2004/87/EG om ändring av rådets direktiv 76/768/EEG om kosmetiska produkter i syfte att anpassa bilaga III till den tekniska utvecklingen har Sverige brutit mot direktivet.

Skrivelsen ska besvaras senast den 15 februari 2005.

Bristande genomförande av direktiv 2004/88/EG, ärendenr. 2004/1340

Kommissionen har anfört att Sverige genom att inte i tid genomföra och rapportera till kommissionen om genomförandet av direktiv 2004/88/EG om ändring av rådets direktiv 76/768/EEG om kosmetiska produkter i syfte att anpassa bilaga III till den tekniska utvecklingen har Sverige brutit mot direktivet.

Skrivelsen ska besvaras senast den 15 februari 2005.

Bristande genomförande av direktiv 2004/93/EG, ärendenr 2004/1341

Kommissionen har anfört att Sverige genom att inte i tid genomföra och rapportera till kommissionen om genomförandet av direktiv 2004/93/EG om ändring av rådets direktiv 76/768/EEG för anpassning av bilagorna II och III till den tekniska utvecklingen har Sverige brutit mot direktivet.

Skrivelsen ska besvaras senast den 15 februari 2005.

Bristande genomförande av direktiv 2004/94/EG, ärendenr. 2004/1342

Kommissionen har anfört att Sverige genom att inte i tid genomföra och rapportera till kommissionen om genomförandet av kommissionens direktiv 2004/94/EG om ändring av rådets direktiv 76/768/EEG avseende bilaga IX har Sverige brutit mot direktivet.

Skrivelsen ska besvaras senast den 15 februari 2005.

Kommissionen anser att dessa två förmåner utgör klassiska socialförsäkringsförmåner, och inte ”särskilda icke avgiftsfinansierad förmån” i artiklarna 4.2 a och 10 a i förordning 1408/71. Enligt kommissionen uppfyller Sverige därför inte sina skyldigheter enligt artiklarna 39 och 34 EG genom att kräva bosättning i landet för tillerkännande av förmånerna.

Sverige har anfört att det kan konstateras att de särskilda avgiftsfinansierade förmåner som avses i artikel 4.2a omfattas av samordningsreglerna vilket bl.a. innebär att personer ska likabehandlas. Principen om likabehandling medför att vid bosättning i en medlemsstat finns en rätt till alla de särskilda förmåner som det landets medborgare har tillgång till. Förmånerna utges enligt reglerna i denna stats lagstiftning och på bekostnad av denna stat. Denna princip är grundläggande för att befrämja rörligheten. När det gäller förmåner som inte har en tydlig koppling till arbete eller avgifter är det emellertid också en rimlig utgångspunkt att den fria rörligheten inte behöver innebära att migrerande arbetstagare helt och hållet undantas från konsekvenserna av att det finns olika nationella trygghetssystem. En förmån som den svenska handikappersättningen är en särskild förmån som beviljas individuellt i förhållande till den försäkrades situation som handikappad. Den kan inte på något sätt anses vara en förmån som utbetalas med schablonbelopp. Handikappersättningen utges inte som tillägg till någon förmån enligt artikel 4.1 och den är inte heller avgiftsfinansierad, varken direkt eller indirekt. Detta gäller även det svenska vårdbidraget. Det svenska vårdbidraget som utges för handikappade barn är inte generellt utan utges efter individuell prövning. Vårdbidraget är inte kopplat till avgifter utan är skattefinansierat. Domstolen har vid ett flertal tillfällen medgivit att förmåner som är nära knutna till sociala förhållanden kan beviljas med förbehåll för ett villkor om bosättning i den stat där den behöriga myndigheten finns. Den svenska handikappersättning och det svenska vårdbidraget tillhör en kategori förmåner vars villkor för beviljande är nära knutna till ett särskilt ekonomiskt och socialt sammanhang. När det gäller den nationella rätten avseende den svenska handikappersättning och det svenska vårdbidraget kan konstateras att bestämmelserna om beviljande av förmånerna inte ger mottagaren en i lag definierad rättighet och att förmånerna inte automatiskt beviljas personer som uppfyller vissa objektiva kriterier. I stället sker en noggrann individuell bedömning i varje enskilt fall av de personliga behoven.

FINANSDEPARTEMENTET

Öppnande av inlåningskonto utomlands, ärendnr. 2000/2081

Kommissionen har anfört att vissa regler i svensk skattelagstiftning om öppnande av inlåningskonto utomlands förefaller vara oförenliga med gemenskapens bestämmelser om fri rörlighet för kapital. De berörda reglerna finns i lag (1990:325) om självdeklaration och kontrolluppgifter, och innebär att i Sverige bosatta fysiska personer som öppnar ett inlåningskonto i utlandet till Riksskatteverket ska lämna dels ett skriftligt

medgivande till insyn på kontot, dels en skriftlig förbindelse från den utländska kontoföraren att årligen lämna kontrolluppgift till verket. Kommissionen anser att dessa krav kan utgöra ett medel för godtycklig diskriminering eller en förtäckt begränsning av den fria rörligheten för kapital och betalningar enligt artikel 58.3 EG.

Sverige har anfört att den aktuella lagen upphörde att gälla vid utgången av 2001. Den upphävda lagen har ersatts av lagen (2001:1227) om självdeklarationer och kontrolluppgifter. Den nya lagen innehåller inga motsvarande bestämmelser om sådana skyldigheter som kommissionen ifrågasatt. Sverige anser därmed att de svenska reglerna är förenliga med gemenskapsrätten. Kommissionen har i en kompletterande formell underrättelse gjort gällande att vissa begränsningar kvarstår i den ändrade lagen.

Sverige har anfört att det övergripande syftet med kravet i svensk lagstiftning på att kontrolluppgifter ska skickas till svenska myndigheter är att dessa på ett enkelt och tillförlitligt sätt ska kunna åsätta de skattskyldiga korrekta taxeringar. Eftersom problem kan uppstå för de företag som skulle vilja följa den svenska bestämmelsen men är förhindrade att göra detta på grund av hemlandets bestämmelser är den svenska regeringen beredd att närmare överväga om det finns behov av möjlighet till att göra undantag från bestämmelsen i 13 kap. 1 § lagen (2001:1227) om självdeklarationer och kontrolluppgifter.

Kontrollen av traditionella egna medel, ärendenr. 2000/2185

Kommissionen har, angående den i Sverige utförda kontrollen av egna medel, anfört att de svenska myndigheterna inte iakttar de tidsfrister för bokföring i efterhand som fastställs i artikel 220 i förordning (EEG) nr 2913/92 om inrättandet av en tullkodex för gemenskapen (tullkodexen).

Sverige har anfört att det svenska förfaringsättet vid bokföring i efterhand sker helt i enlighet med artikel 220.1 i tullkodexen. Debitering sker så snart tullbeloppet lagligen kan beräknas, vilket enligt Sveriges uppfattning är efter det att gäldenären beretts tillfälle att yttra sig över Tullverkets förslag till granskningsrapport och förslag till debitering.

Kommissionen har valt att driva den principiella frågan om vid vilken tidpunkt bokföringsskyldigheten och därmed ansvaret för att betala in medlen till gemenskapen inträder i ett pilotmål mot Spanien (EG-domstolens mål C-546/03). Sverige och Danmark har intervenerat i målet till stöd för Spanien.

Återbetalning av inkomstskatt till i utlandet bosatta personer, ärendenr. 2000/4127

Kommissionen har gjort gällande att de svenska reglerna som rör grundavdrag inte är förenliga med artikel 39 EG såtillvida att de inte medger att grundavdrag beviljas för hela året i en situation där en person som inte är bosatt i landet uppbär hela, eller nästan hela, sin inkomst i Sverige och i sitt bosättningsland inte uppbär en tillräcklig inkomst för att där omfattas av de skattemässiga grundavdrag som ska tillgodose hans personliga förhållanden.

Sverige har anfört att det pågår ett lagstiftningsarbete där det föreslås att det införs en möjlighet för utomlands bosatta att välja beskattning enligt de allmänna skattebestämmelserna i inkomstskattelagen i stället för enligt lagen om särskild inkomstskatt för utomlands bosatta. Lagstiftningen kan införas från och med den 1 januari 2005 och genom en sådan valmöjlighet som föreslås undviks att en utomlands bosatt i vissa speciella fall träffas av en hårdare beskattning än en i Sverige bosatt person.

Befrielse från importtull för krigsmateriel m m – återbetalning av egna medel, ärendenr. 2001/2220

Kommissionen har gjort gällande att Sverige, genom att tillämpa befrielse från importtull för vapen, ammunition och krigsmateriel avsedda speciellt för militära ändamål och för import av varor med dubbla användningsområden, inte har uppfyllt sina skyldigheter enligt artikel 26 EG, artikel 20 i gemenskapens tullkodex och den gemensamma tulltaxan.

Sverige har bekräftat att tullfrihet medges för varor som förtullas för Försvarsmakten, Försvarets materielverk eller för Försvarets radioanstalt och som ska användas i det militära försvaret eller som utgör krigsmateriel. Tullfrihet gäller också för varor som ska användas i landet för tillverkning eller underhåll av produkter för svenskt militärt ändamål. De svenska bestämmelserna har utformats och ansetts nödvändiga för att skydda och tillvarata väsentliga nationella säkerhetsintressen. Bestämmelserna omfattas av artikel 296 1 (b) EG och är därmed förenliga med gemenskapsrätten.

En kompletterande formell underrättelse har översänts från kommissionen angående återbetalning till gemenskapen av förlorade egna medel till följd av tullbefrielsen. Den kompletterande underrättelsen besvarades den 11 mars 2002. Ett arbete mellan totalt 13 medlemsstater har pågått parallellt om en rådsförordning baserat på artikel 26 EG. Förordningen har numera beslutats. Kommissionen har därefter avskrivit ärendet i frågan om de svenska reglerna om tullfrihet men håller fast vid kravet på betalning av tull retroaktivt.

Den svenska lagstiftningen om spelautomater, ärendenr. 2001/4826

Kommissionen har gjort gällande att den svenska lagstiftningen om spelautomater utgör ett hinder för den fria rörligheten för spelautomater, etableringsfriheten och fri rörlighet för tjänster relaterade till spelautomater bland medlemsstaterna i strid med artiklarna 28, 43 och 49 i EG-fördraget. Kommissionen anser att detta hinder inte kan motiveras med hänvisning till allmännyttiga ändamål. Kommissionen menar att den svenska lagstiftningen om spelautomater strider mot de nu angivna artiklarna i fördraget eftersom utgångspunkten för den svenska lagstiftningen är förbud mot import, innehav och anordnande av spel på varuspelautomater, penningautomater, värdeautomater och skicklighetsautomater. Det är kommissionens uppfattning att det hinder som den svenska lagstiftningen utgör inte kan motiveras med hänvisning till

allmännyttiga ändamål, eftersom det främsta syftet med den svenska lagstiftningen, enligt kommissionen, tycks vara ekonomiskt, nämligen att säkra att inkomsterna från spel med spelautomater går till offentlig verksamhet. Vidare menar kommissionen att straffen i lotterilagen inte är proportionerliga.

Den svenska regeringen har i sitt svar anfört att man delar kommissionens bedömning att de aktuella bestämmelserna utgör hinder för den fria rörligheten av varor och tjänster samt etableringsfriheten. Den centrala frågan är emellertid om dessa hinder ska godtas i enlighet med den praxis som EG-domstolen har utvecklat när det gäller spel och lotterier. Det är regeringens uppfattning att den svenska regleringen på spel- och lotteriområdet är förenlig med EG-rätten. Frågan har även prövats av Regeringsrätten i en dom den 26 oktober 2004. Regeringsrätten ansåg att den svenska regleringen på spel- och lotteriområdet överensstämmer med de krav som EG-rätten ställer. Sedan Regeringsrätten meddelat sin dom har även Högsta domstolen i ett antal mål, i vilka underinstanserna funnit att den svenska regleringen är förenlig med EG-rätten, inte funnit skäl att meddela prövningstillstånd. Syftet med den svenska regleringen är alltså inte såsom kommissionen påstår i första hand ekonomiskt. Det grundläggande syftet med regleringen är att begränsa sociala skadeverkningar. Enligt regeringens mening är bestämmelserna i lotterilagen varken diskriminerande eller oproportionerliga.

Bristande genomförande av direktiv 2002/12/EG, ärendenr. 2003/1159

Kommissionen har anfört att Sverige genom att inte i tid genomföra och rapportera till kommissionen om genomförandet av direktiv 2002/12/EG om ändring av direktiv 79/267/EEG när det gäller solvensmarginalkraven för livförsäkringsföretag har Sverige brutit mot direktivet och artikel 10 och 249 EG.

Sverige har anfört att direktivet är genomfört och kommissionen har underrättats om detta.

Bristande genomförande av direktiv 2002/13/EG, ärendenr. 2003/1160

Kommissionen har anfört att Sverige genom att inte i tid genomföra och rapportera till kommissionen om genomförandet av direktiv 2002/13/EG om ändring av direktiv 73/239/EEG vad gäller solvensmarginalkraven för skadeförsäkringsföretag har Sverige brutit mot direktivet och artikel 10 och 249 EG.

Sverige har anfört att direktivet är genomfört och att kommissionen underrättats om detta.

Realisationsvinster i samband med avyttring av privatbostäder, ärendenr. 2003/4314

Kommissionen har anfört att det förhållandet att en skattefördel på området för inkomstskatt för fysiska personer endast medges för de vinster som återinvesteras i egendom i Sverige utgör dels ett hinder för

den fria rörligheten för personer, dels ett hinder för investeringar i andra medlemsstater.

Skr. 2004/05:60
Bilaga 4

Sverige har anfört att det i detta fall – då det rör sig om beskattning av fastighetsvinst – inte rör sig om en dubbelbeskattningssituation. Det svenska systemet för uppskovsavdrag utgör dock hinder mot den fria rörligheten för personer och investeringar och det bör därför prövas om regelsystemet kan ändras. Sverige efterfrågar en diskussion om en utformning av en ny lagregel som skulle vara ett mindre hinder mot den fria rörligheten än den som tillämpas idag.

Vissa myndigheters tillvägagångssätt vid offentlig upphandling av datorer, ärendenr. 2003/5170

Kommissionen har anfört att ett antal svenska myndigheter vid anbudsinfordran vid offentlig upphandling av datorer, i de tekniska specifikationerna för vilken prestanda som krävs av datorernas microprocessor, tillämpar ett tillvägagångssätt som innebär att hänvisning sker antingen enbart till microprocessor av ett visst varumärke eller till microprocessor av ett visst varumärke följt av orden ”eller likvärdig”. Enligt kommissionen innebär detta att myndigheterna, i de fall värdet av upphandlingarna når tröskelvärdet för tillämpning av direktiv 93/36/EEG om samordning av förfarandet vid offentlig upphandling av varor (upphandlingsdirektivet), har brutit mot artikel 8.6 i upphandlingsdirektivet eftersom andra likvärdiga alternativ har diskriminerats (två upphandlingar av Luleå kommun och en av Filipstads kommun). I de fall tröskelvärdet inte uppnås (Chalmers tekniska högskola, Rikspolisstyrelsen och Landstinget i Uppsala län) anser kommissionen att agerandet inte är förenligt med EG-fördragets principer och särskilt principen om icke-diskriminering som föreskrivs i artikel 28 EG. Kommissionen anser dessutom att en bedömning av en microprocessors prestanda som sker enbart med hänsyn till processorhastighet är diskriminerande eftersom detta favoriserar Intels produkter men inte ger en objektiv bild av micropocessorns totala prestanda.

Sverige har instämt i kommissionens uppfattning att det endast i undantagsfall kan komma i fråga att hänvisa till ett varumärke och då endast under förutsättning att hänvisningen följs av orden ”eller likvärdig”. Sverige är också införstått med att enbart ett angivande av processorhastighet kan vara diskriminerande. Yttrande har inhämtats från Nämnden för offentlig upphandling (NOU), som enligt lagen (1992:1528) om offentlig upphandling utövar tillsyn över den offentliga upphandlingen i Sverige. NOU har i sin tur inhämtat yttrande från de berörda upphandlande myndigheterna. Av yttrandena framgår att samtliga myndigheter medger att felaktiga krav har uppställts och de har för avsikt att ändra det sätt på vilket de ställer krav. Sedan frågan aktualiserats i slutet av år 2003 har NOU vidtagit flera åtgärder för att förändra det sätt på vilket kraven uppställs av upphandlande enheter vid datorupphandlingar.

Kommissionen har anfört att de svenska upphandlande enheterna har överträtt artikel 31 i försörjningsdirektivet. Enligt kommissionen består överträdelsen av att de upphandlande enheterna har uteslutit ett företag som tillhandahåller tjänster från framtida upphandlingsförfaranden och inte heller gett någon information till det företag som uteslutits om vilka kriterier och regler som de tillämpar vid urvalet av kandidater i upphandlingsförfarandena. Vidare menar kommissionen att de svenska myndigheterna har överträtt artiklarna 1 och 2 i rättsmedelsdirektivet genom att inte tillåta det företag som uteslutits att överklaga beslutet om uteslutning avseende framtida upphandlingsförfaranden.

Skrivelsen ska besvaras senast den 25 februari 2005.

Bristande genomförande av direktiv 2002/47/EG, ärendenr. 2004/0145

Kommissionen har anfört att Sverige genom att inte i tid genomföra och rapportera till kommissionen om genomförandet av direktiv 2002/47/EG om ställande av finansiell säkerhet har Sverige brutit mot direktivet och artikel 10 och 249 EG.

Sverige har anfört att bestämmelser som genomför direktivet beräknas kunna träda i kraft den 1 januari 2005.

Bristande genomförande av direktiv 2003/93/EG, ärendenr. 2004/0147

Kommissionen har anfört att Sverige genom att inte i tid genomföra och rapportera till kommissionen om genomförandet av direktiv 2003/93/EG om ändring av rådets direktiv 77/799/EEG om ömsesidigt bistånd av medlemsstaternas behöriga myndigheter på området direkt och indirekt beskattning har Sverige brutit mot direktivet och artikel 10 och 249 EG.

Sverige har anfört att direktivet är genomfört och att kommissionen underrättats om detta.

Bristande genomförande av direktiv 2003/96/EG, ärendenr. 2004/0258

Kommissionen har anfört att Sverige genom att inte i tid genomföra och rapportera till kommissionen om genomförandet av direktiv 2003/96/EG om en omstrukturering av gemenskapsramen för beskattning av energi-produkter och elektricitet har Sverige brutit mot direktivet och artikel 10 och 249 EG.

Sverige har anfört att stora delar av direktivet redan är genomförda i svensk lagstiftning. Direktivet beräknas vara fullständigt genomfört den 1 januari 2007.

Bristande genomförande av direktiv 2001/24/EG, ärendenr. 2004/1319

Kommissionen har anfört att Sverige genom att inte i tid genomföra och rapportera till kommissionen om genomförandet av Europaparlamentets

och rådets direktiv 2001/24/EG om rekonstruktion och likvidation av kreditinstitut har Sverige brutit mot direktivet.

Skr. 2004/05:60
Bilaga 4

Skrivelsen ska besvaras senast den 15 februari 2005.

Bristande genomförande av direktiv 2002/87/EG, ärendenr. 2004/1323

Kommissionen har anfört att Sverige genom att inte i tid genomföra och rapportera till kommissionen om genomförandet av Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/87/EG om extra tillsyn över kreditinstitut, försäkringsföretag och värdepappersföretag i ett finansiellt konglomerat och om ändring av rådets direktiv 73/239/EEG m.fl. har Sverige brutit mot direktivet.

Skrivelsen ska besvaras senast den 15 februari 2005.

Bristande genomförande av direktiv 2003/6/EG, ärendenr. 2004/1327

Kommissionen har anfört att Sverige genom att inte i tid genomföra och rapportera till kommissionen om genomförandet av Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/6/EG om insiderhandel och otillbörlig marknadspåverkan har Sverige brutit mot direktivet.

Skrivelsen ska besvaras senast den 15 februari 2005.

Bristande genomförande av direktiv 2003/124/EG, ärendenr. 2004/1332

Kommissionen har anfört att Sverige genom att inte i tid genomföra och rapportera till kommissionen om genomförandet av kommissionens direktiv 2003/124/EG om genomförandet av Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/6/EG när det gäller definition och offentliggörande av insiderinformation och definition av otillbörlig marknadspåverkan har Sverige brutit mot direktivet.

Skrivelsen ska besvaras senast den 15 februari 2005.

Bristande genomförande av direktiv 2003/125/EG, ärendenr. 2004/1333

Kommissionen har anfört att Sverige genom att inte i tid genomföra och rapportera till kommissionen om genomförandet av kommissionens direktiv 2003/125/EG om genomförande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/6/EG när det gäller skyldigheten att presentera investeringsrekommendationer sakligt och att uppge intressekonflikter har Sverige brutit mot direktivet.

Skrivelsen ska besvaras senast den 15 februari 2005.

Bristande genomförande av direktiv 2004/69/EG, ärendenr. 2004/1335

Kommissionen har anfört att Sverige genom att inte i tid genomföra och rapportera till kommissionen om genomförandet av kommissionens direktiv 2004/69/EG om ändring av Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/12/EG vad beträffar definitionen av multilaterala utvecklingsbanker har Sverige brutit mot direktivet.

Bristande genomförande av direktiv 2004/72/EG, ärendenr. 2004/1336

Kommissionen har anfört att Sverige genom att inte i tid genomföra och rapportera till kommissionen om genomförandet av kommissionens direktiv 2004/72/EG om genomförande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/6/EG när det gäller godtagen marknadspraxis, definition av insiderinformation rörande råvarudirektivet, upprättande av förteckningar över personer som har tillgång till insiderinformation, anmälan av transaktioner som utförs av personer i ledande ställning och rapportering av misstänkta transaktioner har Sverige brutit mot direktivet.

Skrivelsen ska besvaras senast den 15 februari 2005.

Bristande genomförande av direktiv 2004/79/EG, ärendenr. 2004/1338

Kommissionen har anfört att Sverige genom att inte i tid genomföra och rapportera till kommissionen om genomförandet av kommissionens direktiv 2004/79/EG om anpassning av direktiv 202/94/EG rörande beskattning till följd av Republiken Tjeckiens, Republiken Estlands, Republiken Cyperns, Republiken Lettlands, republiken Litauens, Republiken Ungerns, Republiken Maltas, Republiken Polens, Republiken Sloveniens och Republiken Slovakiens anslutning har Sverige brutit mot direktivet.

Skrivelsen ska besvaras senast den 15 februari 2005.

Vissa bestämmelser om mervärdesskatt och deras förenlighet med gemenskapsrätten, ärendenr. 2004/2011

Kommissionen har gjort gällande att mervärdesskattelagens bestämmelser i fråga om beskattning av uttag av varor och tjänster som sker till underpris strider mot motsvarande bestämmelser i det sjätte mervärdesskattedirektivet. I den svenska lagstiftningen likställs, vid uttag, en situation då ersättningen för en vara eller tjänst understiger inköpspriset eller självkostnadspriset för varan respektive kostnaden för att tillhandahålla tjänsten med en situation då ingen ersättning utgår alls. Om en nedsättning av priset inte är marknadsmässigt betingad utlöser tillhandahållandena uttagsbeskattning och beskattningsunderlaget fastställs i båda fallen till inköpspris eller självkostnadspris respektive kostnaden för att tillhandahålla tjänsten. Kommissionen gör gällande att det endast är i det fall då ingen ersättning alls utgår som beskattningsunderlaget ska fastställas på detta sätt. I de fall ersättning utgår anser kommissionen att beskattningsunderlaget i stället ska utgöras av den ersättning som utgått för varan eller tjänsten.

Sverige har anfört att sjätte mervärdesskattedirektivet inte kan anses utgöra hinder mot den lagstiftning som nu är satt i fråga. Tvärtom anser regeringen att direktivets syfte och systematik talar för att direktivet ska tolkas på det sätt som den svenska lagstiftningen ger uttryck för. Bestämmelserna i artikel 5.6 och 6.2 b i direktivet bygger på grundprincipen om

likabehandling. Likabehandlingsprincipen kan inte upprätthållas med kommissionens tolkning. Genom denna tolkning upprätthålls vidare principen om konkurrensneutralitet.

Skr. 2004/05:60
Bilaga 4

Den principiella frågan om tolkningen av sjätte mervärdes-skattedirektivet är också föremål för begäran om förhandsavgörande (mål C-412/03 Hotel Scandic Gåsabäck AB mot Riksskatteverket, begäran från Regeringsrätten). Regeringen har i det målet framfört samma argument som i svaret på den formella underrättelsen.

JORDBRUKSDEPARTEMENTET

Bristande rapportering av fångstuppegifter, ärendenr. 2001/2122

Kommissionen har gjort gällande att Sverige har brustit i sina skyldigheter enligt förordning (EG) nr 2847/93 om införande av ett kontrollsystem för den gemensamma fiskeripolitiken genom att svenska myndigheter beträffande åren 1999 och 2000 antingen inte har anmält vissa uppgifter alls eller har anmält uppgifterna för sent.

Sverige har medgett de brister som kommissionen gjort gällande men framhållit att rapporteringen under år 2001 uppfyller de krav som ställs på rapportering enligt förordningen.

Överfiske 2001, ärendenr. 2002/2210

Kommissionen har gjort gällande att de svenska myndigheterna inte helt har fullgjort sina åligganden enligt förordningarna 3760/92 och 2847/93 eftersom Sverige inte har fastställt lämpliga föreskrifter för hur de kvoter som Sverige tilldelats ska användas, att Sverige inte har genomfört de kontroller som krävs, inte i tid stoppat fisket ur bestånden i fråga samt inte har vidtagit straffrättsliga åtgärder mot de ansvariga.

Sverige har anfört att vissa av de svenska kvoterna har överutnyttjats och att brister i rapporteringen har funnits. Det har på grund av brister i administrationen inte alltid varit möjligt att med framgång ingripa med rättsliga åtgärder mot enskilda. Kraftfulla åtgärder har dock vidtagits för att förbättra förvaltningen av fisket och undvika att överträdelser sker i framtiden.

Import av idisslare, ärendenr. 2002/4536

Kommissionen har anfört att direktiv 92/65/EEG om fastställande av djurhälsokrav i handeln inom och importen till gemenskapen av djur, sperma, ägg och embryon som inte faller under de krav som fastställs i de specifika gemenskapsregler som avses i bilaga A.I till direktiv 90/425/EEG innehåller uttömmande bestämmelser om hur många provtagningar som ska utföras, liksom var och när dessa ska ske. Eftersom regleringen av dessa frågor således är fullständigt harmoniserade har medlemsstaterna inte längre rätt att kräva provtagning utöver vad som föreskrivs i direktivet. Det svenska kravet på ytterligare provtagning av alla idisslare i karantän i Sverige strider därför mot direktivet.

Sverige har anfört att det framgår av artiklarna 14 och 15 i direktivet att lagstiftaren har ansett att det för medlemsstater med nationella bekämpningsprogram eller ett mycket gott djurhälsotillstånd finns ett behov att upprätthålla strängare krav. Mot bakgrund av det, jämfört med många andra medlemsstater, unika djurhälsotillståndet i Sverige och de officiella friförklaringar som Sverige har erhållit avseende de vanligaste lantbruksdjuren, är det nödvändigt att upprätthålla de strängare krav på provtagning som idag tillämpas i Sverige för idisslare.

Hästtävlingar, ärendenr. 2002/5121

Kommissionen har anfört att Sverige inte iakttar bestämmelserna i direktiv 90/428/EEG om handel med hästdjur som är avsedda för tävlingar och om villkor för deltagande i tävlingar. De nationella bestämmelserna hindrar enligt klagomål till kommissionen, hingstar som inte är inskrivna i huvudavsnittet i den svenska stamboken från att tävla i Sverige.

Sverige har anfört att enligt artikel 4.2 a) i direktivet får undantag göras för ”tävlingar endast för hästdjur som är registrerade i en särskild stambok och som har till syfte att förbättra rasen,...” och förklarat att det är denna undantagsbestämmelse som utnyttjats.

Bristande genomförande av direktiv 2003/57/EG, ärendenr. 2003/1046

Kommissionen har anfört att Sverige genom att inte i tid genomföra och rapportera till kommissionen om genomförandet av direktiv 2003/57/EG om ändring av direktiv 2002/32/EG om främmande ämnen i djurfoder har Sverige brutit mot direktivet och artikel 10 och 249 EG.

Sverige har anfört att direktivet är genomfört och att kommissionen underrättats om detta.

Bristande genomförande av direktiv 2003/69/EG, ärendenr. 2003/1047

Kommissionen har anfört att Sverige genom att inte i tid genomföra och rapportera till kommissionen om genomförandet av direktiv 2003/69/EG om ändring av bilagan till direktiv 90/642/EEG beträffande gränsvärden för resthalter av vissa ämnen har Sverige brutit mot direktivet och artikel 10 och 249 EG.

Sverige har anfört att direktivet är genomfört och att kommissionen underrättats om detta.

Bristande genomförande av direktiv 2003/7/EG, ärendenr. 2003/1161

Kommissionen har anfört att Sverige genom att inte i tid genomföra och rapportera till kommissionen om genomförandet av direktiv 2003/7/EG om ändring av villkoren för godkännande av kantaxantin i foder i enlighet med rådets direktiv 70/524/EEG har Sverige brutit mot direktivet och artikel 10 och 249 EG.

Sverige har anfört att direktivet är genomfört och att kommissionen har underrättats om detta.

Bristande genomförande av direktiv 2003/45/EG, ärendenr 2004/0146

Skr. 2004/05:60
Bilaga 4

Kommissionen har anfört att Sverige genom att inte i tid genomföra och rapportera till kommissionen om genomförandet av direktiv 2003/45/EG om ändring av rådets direktiv 2002/57/EG om saluföring av utsäde av olje- och spånadsväxter har Sverige brutit mot direktivet och artikel 10 och 249 EG.

Sverige har anfört att direktivet beräknas vara genomfört under det första kvartalet 2004.

Bristande genomförande av direktiv 2001/95/EG, ärendenr. 2004/0257

Kommissionen har anfört att Sverige genom att inte i tid genomföra och rapportera till kommissionen om genomförandet av direktiv 2001/95/EG om allmän produktsäkerhet har Sverige brutit mot direktivet och artikel 10 och 249 EG.

Sverige har anfört att proposition 2003/04:121 Ny produktsäkerhetslag har överlämnats till riksdagen för antagande i maj 2004.

Bristande genomförande av direktiv 2003/50/EG, ärendenr. 2004/1328

Kommissionen har anfört att Sverige genom att inte i tid genomföra och rapportera till kommissionen om genomförandet av rådets direktiv 2003/50/EG om ändring av direktiv 91/68/EEG vad gäller skärpta kontroller av förflyttning av får och getter har Sverige brutit mot direktivet.

Skrivelsen ska besvaras senast den 15 februari 2005.

Bristande genomförande av direktiv 2003/85/EG, ärendenr. 2004/1330

Kommissionen har anfört att Sverige genom att inte i tid genomföra och rapportera till kommissionen om genomförandet av rådets direktiv 2003/85/EG om gemenskapsåtgärder för bekämpning av mul- och klöv-sjuka, om upphävande av direktiv 85/511/EEG och besluten 89/531/EEG och 91/665/EEG samt om ändring av direktiv 92/46/EEG har Sverige brutit mot direktivet.

Skrivelsen ska besvaras senast den 15 februari 2005.

Bristande genomförande av direktiv 2004/4/EG, ärendenr. 2004/1334

Kommissionen har anfört att Sverige genom att inte i tid genomföra och rapportera till kommissionen om genomförandet av kommissionens direktiv 2004/4/EG om ändring av direktiv 96/3/EG om undantag från vissa bestämmelser i rådets direktiv 93/43/EEG om livsmedelshygien i fråga om bulktransporter av fetter och oljor har Sverige brutit mot direktivet.

Skrivelsen ska besvaras senast den 15 februari 2005.

Sändning av TV-signaler, ärendenr. 2002/2197

Kommissionen har gjort gällande att Sverige har underlåtit att säkerställa att alla företag har rätt att tillhandahålla elektroniska kommunikations-tjänster samt att upprätta, utvidga eller tillhandahålla elektroniska kommunikationsnät i enlighet med artikel 2 i konkurrensdirektivet 2002/77/EG. Enligt kommissionen har Sverige också underlåtit att avskaffa en begränsning för tillhandahållandet av elektroniska kommunikationstjänster via elektroniska kommunikationsnät, eftersom TV4, SVT och UR endast får köpa utsändningstjänster för analoga marksändningar från Teracom. Sverige bibehåller på så sätt de exklusiva rättigheter för analoga utsändningstjänster som tilldelats Teracom. TV4, SVT och UR förhindras därigenom att utföra överföringstjänster i egen regi om de så önskar och andra företag saknar incitament att träda in på marknaden för sändningstjänster.

Sverige har anfört att de sändningstillstånd som SVT, UR och TV4 innehar för sändningar i det analoga marknätet har bl.a. på grund av den förestående nedsläckningen sagts upp genom regeringsbeslut i december 2003. Beslutet innebär att ingen automatisk förlängning av sändningstillstånden sker efter december 2005. Regeringen avser dock att inom kort genom regeringsbeslut förlänga sändningstillstånden för SVT och UR under ett år till 31 december 2006. Motivet till förlängningen är att de två utredningar som har i uppdrag att ta fram underlag om radio och TV i allmänhetens tjänst i framtiden beviljats förlängd utredningstid. Sverige har bestritt kommissionens påstående att det föreligger en oklarhet när det gäller sändningstillståndens giltighetstid. Däremot är det Sveriges uppfattning att kommissionens tolkning av konkurrensdirektivet med all sannolikhet är riktig. Tillståndsvillkoren ger indirekt exklusiva rättigheter för Teracom vilket kan antas strida mot konkurrensdirektivets artikel 2. Enligt Sverige är det emellertid inte troligt att tillståndsvillkoren får praktiskt betydelse för konkurrenssituationen på den svenska analoga TV-marknaden. Det analoga marknätet är under avveckling och det finns ingen anledning att tro att någon aktör har intresse av att bygga upp ett konkurrerande nät under de tre år som nätet i enlighet med ett riksdagsbeslut är under avveckling. Med anledning av vad kommissionen framfört avser regeringen trots det ovan anförda att ändra de tillståndsvillkor som kan anses strida mot konkurrensdirektivet. Det gäller för de tre företag vars tillstånd kommissionen uppmärksammat och det gäller för Sveriges Radio AB med ett identiskt tillståndsvillkor när det gäller analog utsändning av ljudradio. Vad gäller sändningstillstånden för digital marksänd TV innehåller de inte några regler som tvingar programföretagen att använda ett visst sändarföretag.

Badvatten, ärendenr. 1999/2142

Kommissionen har anfört att Sverige inte har efterkommit EG-domstolens dom den 14 juni 2001 i mål C-368/00 kommissionen mot Sverige. Kommissionen gör gällande att Sverige inte har följt domen i den del den avser artikel 6.1 i direktivet, dvs. Sverige har under 2001 inte uppfyllt kraven avseende den minsta provtagningsfrekvens som anges i rådets direktiv 76/160/EEG.

Sverige har i sitt svar på den formella underrättelsen huvudsakligen anfört följande. Sverige har rapporterat att den provtagningsfrekvens som krävs enligt artikel 6.1 i direktivet inte uppfyllts beträffande sammanlagt 19 badplatser. I själva verket är det dock färre badplatser än vad som framgår av Sveriges rapportering där ett otillräckligt antal prov tagits. Under den aktuella badsäsongen 2001 har problem förekommit avseende inrapporteringen av data från kommunerna, som sköter provtagningarna, till den centrala myndigheten. Dessa problem har medfört att fem badplatser felaktigt har klassats som sådana badplatser i Sverige där otillräckligt antal prov tagits. Totalt är det således 14 badplatser i Sverige där inte tillräckligt många prover tagits. För att komma tillrätta med de inrapporteringsproblem som har förekommit har ett nytt, förbättrat datasystem framtagits för inrapportering av data. Den datatekniska rapporteringsprocessen kommer därmed att förenklas och förtydligas. Det nya rapporteringssystemet kommer att användas från och med badsäsongen 2003.

Bristande genomförande av direktiv 2002/45/EG, ärendenr. 2003/1044

Kommissionen har anfört att Sverige genom att inte i tid genomföra och rapportera till kommissionen om genomförandet av direktiv 2002/45/EG om ändring för tjugonde gången av rådets direktiv 76/769/EEG om begränsning av användning och utsläppande på marknaden av vissa farliga ämnen och preparat (klorparaffiner med kort kolkedja) har Sverige brutit mot direktivet och artikel 10 och 249 EG.

Sverige har anfört att direktivet är genomfört och att kommissionen har underrättats om detta.

Bristande genomförande av direktiv 2002/61/EG, ärendenr 2003/1156

Kommissionen har anfört att Sverige genom att inte i tid genomföra och rapportera till kommissionen om genomförandet av direktiv 2002/61/EG om ändring av direktiv 76/769/EEG om begränsning av användning och utsläppande på marknaden av vissa farliga ämnen och preparat (beredningar) (azofärger) har Sverige brutit mot direktivet och artikel 10 och 249 EG.

Sverige har anfört att direktivet inte kan genomföras innan kommissionen beslutat om en viss testmetod enligt direktivet.

Kommissionen har anfört att Sverige genom att inte i tid genomföra och rapportera till kommissionen om genomförandet av direktiv 2003/3/EG om begränsning av användning och utsläppande på marknaden av ”blått färgämne” har Sverige brutit mot direktivet och artikel 10 och 249 EG.

Sverige har anfört att direktivet inte tidigare gått att genomföra eftersom genomförandet är kopplat till genomförandet av direktiv 2002/61/EG och beroende av att en testmetod beslutas av kommissionen i enlighet med sistnämnda direktiv. Kommissionen har nu genom direktiv 2004/21/EG beslutat om testmetoden och direktiv 2003/3/EG kommer att genomföras inom kort genom ändringar i Kemikalieinspektionens föreskrifter.

Bristande genomförande av direktiv 2001/42/EG, ärendenr. 2004/1320

Kommissionen har anfört att Sverige genom att inte i tid genomföra och rapportera till kommissionen om genomförandet av Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/42/EG om bedömning av vissa planers och programs miljöpåverkan har Sverige brutit mot direktivet.

Skrivelsen ska besvaras senast den 15 februari 2005.

Bristande genomförande av direktiv 2002/49/EG, ärendenr. 2004/1321

Kommissionen har anfört att Sverige genom att inte i tid genomföra och rapportera till kommissionen om genomförandet av Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/49/EG om bedömning och hantering av omgivningsbuller – Kommissionens förklaring i förlikningskommittén om direktivet om bedömning och hantering av omgivningsbuller har Sverige brutit mot direktivet.

Skrivelsen ska besvaras senast den 15 februari 2005.

Bristande genomförande av direktiv 2002/88/EG, ärendenr. 2004/1324

Kommissionen har anfört att Sverige genom att inte i tid genomföra och rapportera till kommissionen om genomförandet av Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/88/EG om ändring av direktiv 97/68/EG om tillnärmning av medlemsstaterna lagstiftning om åtgärder mot utsläpp av gas- och partikelformiga föroreningar från förbränningsmotorer som ska monteras i mobila maskiner som inte är avsedda att användas för transporter på väg har Sverige brutit mot direktivet.

Skrivelsen ska besvaras senast den 15 februari 2005.

Bristande genomförande av direktiv 2002/95/EG, ärendenr. 2004/1325

Kommissionen har anfört att Sverige genom att inte i tid genomföra och rapportera till kommissionen om genomförandet av Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/95/EG om begränsning av användningen av vissa farliga ämnen i elektriska och elektroniska produkter har Sverige brutit mot direktivet.

Skrivelsen ska besvaras senast den 15 februari 2005.

Skr. 2004/05:60

Bilaga 4

Bristande genomförande av direktiv 2002/96/EG, ärendenr. 2004/1326

Kommissionen har anfört att Sverige genom att inte i tid genomföra och rapportera till kommissionen om genomförandet av Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/96/EG om avfall som utgörs av eller innehåller elektriska eller elektroniska produkter (WEEE) – Gemensamt uttalande av Europaparlamentet, rådet och kommissionen beträffande artikel 9 har Sverige brutit mot direktivet.

Skrivelsen ska besvaras senast den 15 februari 2005.

Bristande genomförande av direktiv 2003/77/EG, ärendenr. 2004/1329

Kommissionen har anfört att Sverige genom att inte i tid genomföra och rapportera till kommissionen om genomförandet av kommissionens direktiv 2003/77/EG om ändring av Europaparlamentets och rådets direktiv 97/24/EG och 2002/24/EG om typgodkännande av två- och trehjuliga motorfordon har Sverige brutit mot direktivet.

Skrivelsen ska besvaras senast den 15 februari 2005.

Bristande genomförande av direktiv 2003/108/EG, ärendenr. 2004/1331

Kommissionen har anfört att Sverige genom att inte i tid genomföra och rapportera till kommissionen om genomförandet av Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/108/EG om ändring av direktiv 2002/96/EG om avfall som utgörs av eller innehåller elektriska eller elektroniska produkter (WEEE) har Sverige brutit mot direktivet.

Skrivelsen ska besvaras senast den 15 februari 2005.

NÄRINGSDEPARTEMENTET

Åtgärder för att följa EG-domstolens dom i mål C-468/98 Europeiska gemenskapernas kommission mot Konungariket Sverige rörande Sveriges luftfartsavtal med USA "open skies", ärendenr. 1995/2089

I dom den 5 november 2002 i mål C-468/98, Europeiska gemenskapernas kommission mot Konungariket Sverige, fastställde EG-domstolen att Sverige har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artiklarna 5 i EG-fördraget (nu artikel 10 EG) och 52 i EG-fördraget (nu artikel 43 EG i ändrad lydelse), enligt förordning (EEG) nr 2409/92 om biljettpriser och tariffer för lufttrafik och enligt förordning (EEG) nr 2299/89 om en uppförandekod för datoriserade bokningssystem, i dess lydelse enligt förordning (EEG) nr 3089/93, genom att göra eller genom att, trots omförhandlingen av luftfartsavtalet av den 16 december 1944 mellan Konungariket Sverige och Amerikas förenta stater, bibehålla vissa internationella åtaganden gentemot Amerikas förenta stater.

Kommissionen har i formell underrättelse i juli 2004 enligt artikel 228 EG påtalat att kommissionen inte har mottagit någon underrättelse om vilka åtgärder som vidtagits av Sverige för att följa EG-domstolens dom i mål C-468/98. Kommissionen har angivit att kommissionen anser att Sverige därmed inte har uppfyllt sina skyldigheter enligt artikel 228.1 EG.

Sverige har anfört att det är riktigt att EG-domstolen i domen i mål C-468/98 fastställde att vissa delar av Sveriges luftfartsavtal med USA inte var förenliga med Sveriges åtaganden enligt fördraget. Detsamma gällde för övriga berörda medlemsstater med motsvarande bilaterala luftfartsavtal med USA. Eftersom frågan inte enbart rör Sveriges förhållande till USA har Sverige i den uppkomna situationen sökt att samordna sitt agerande med övriga medlemsstater i syfte att nå en gemensam lösning. Kommissionen har också beviljats mandat att för gemenskapens räkning förhandla ett luftfartsavtal med USA. Som regeringen har uppfattat det har samordningen också skett helt i enlighet med kommissionens bedömning av vilken handlingslinje som varit den lämpligaste. Regeringen har således utgått ifrån att det har rätt enighet om att det varken varit lämpligt eller önskvärt att Sverige skulle ha vidtagit ensidiga åtgärder i frågan.

Begränsningen av vissa fordon i större svenska städer, ärendenr. 2002/2157

Kommissionen har anfört att Sverige förbjuder vissa tunga fordon att köras inom de särskilda miljözonerna i Stockholm, Göteborg, Malmö och Lund, om de inte förses med en viss dyrbar avgasreningsutrustning. Denna avgasreningsutrustning kan endast kontrolleras av fyra laboratorier i EU och godkännas av Motortestcenter AB i Sverige. Detta medför att sådana utlandsregistrerade tunga fordon som lagligen tillverkas och saluförs i andra medlemsstater inte får användas i dessa ur ekonomisk synvinkel viktiga svenska städer. Eftersom detta hindrar den fria rörligheten för dessa fordon mellan medlemsstaterna menar kommissionen att Sverige inte uppfyller sina skyldigheter enligt artikel 28 EG.

Den formella underrättelsen ska besvaras senast den 23 februari 2005.

Hinder för den fria rörligheten för kyl- och frysutrustning, ärendenr. 2002/2228

Kommissionen har gjort gällande att de svenska bestämmelserna i Naturvårdsverkets föreskrifter om kyl- och värmepumpanläggningar strider mot direktiv 97/23/EG om tryckbärande anordningar. En medlemsstat kan inte begära ytterligare eller särskilda krav för de aspekter som faller under direktivet, som är ett direktiv om fullständig harmonisering. Kommissionen anger att när det gäller de aspekter som omfattas av ett harmoniseringsdirektiv är inte krav på likvärdiga standarder giltiga. Alla varor som uppfyller kraven i direktivet och är EG-märkta ska garanteras fri rörlighet. Varorna måste således uppfylla kraven i direktivet och inte kraven i någon standard.

Sverige har anfört att de svenska reglerna i köldmediekungörelsen inte strider mot direktivets krav då direktivet endast är tillämpligt på risker som härrör från tryck. Risker för utsläpp av ozonnedbrytande ämnen och

fluorerade växthusgaser – som regleras i 3 § och 8 § köldmediekungörelsen - härrör istället från själva förekomsten av sådana ämnen i tryckbärande anordningar. Dock kommer de svenska reglerna i köldmediekungörelsen att ses över med anledning av kommande förordningen om fluorerade växthusgaser.

Skr. 2004/05:60
Bilaga 4

Säkerhetshytt för fordon med betongpump, ärendenr. 2002/5299

Kommissionen har anfört att det svenska kravet på säkerhetshytt för fordon medför att fordon utan sådan hytt inte får framföras med högre hastighet än 30 km/h vilket gör fordon från andra medlemsstater utan sådan hytt mindre attraktiva för köpare i Sverige. Kravet på säkerhetshytt utgör därför hinder för den fria rörligheten för varor enligt EG-fördraget. Kravet verkar onödigt med hänsyn till att det fordon som ärendet avser (fordon med betongpump) uppfyller standarden ECE-R29 som i Tyskland anses tillräcklig för att garantera förarens säkerhet vid hastigheter upp till 80 km/h, att fordon från andra medlemsstater (Danmark och Finland) får användas i Sverige upp till ett år utan att uppfylla kraven och att sådana krav inte ställs på mobilkranar där föraren löper samma risker.

Sverige har anfört att bestämmelserna om förarhytter inte hindrar att fordon med betongpump tas i bruk för avsedd användning (pumpa betong på byggarbetsplatser, men även att framföras på vägar för transport mellan byggarbetsplatser). Bestämmelserna hindrar därför inte den fria rörligheten för varor. För det fall bestämmelserna skulle anses strida mot den fria rörligheten för varor är begränsningen ändå motiverad för att skydda föraren om fordonet skulle välta och från att gods från lastbilsflaket tränger in i hytten vid hastiga inbromsningar. Det förhållandet att fordon som är registrerade i andra länder under en begränsad tid får framföras i Sverige trots att de inte uppfyller de svenska kraven följer av flera internationella konventioner som Sverige har tillträtt. Dessa konventioner syftar till att möjliggöra gränsöverskridande trafik. Vad som är tillåtet på grund av dessa konventioner kan inte läggas till grund för bedömningen av tillåtligheten av krav på fordon som är avsedda att brukas permanent i Sverige. Beträffande mobilkranar är dessa till sin konstruktion sådana att de ger ett bättre skydd åt föraren. Jämförelsen med dessa fordon är därför inte relevant ur säkerhetssynpunkt.

Bristande genomförande av direktiv 2002/77/EG, ärendenr. 2003/1041

Kommissionen har anfört att Sverige genom att inte i tid genomföra och rapportera till kommissionen om genomförandet av direktiv 2002/77/EG om konkurrens på marknaderna för elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster har Sverige brutit mot direktivet och artikel 10 och 249 EG.

Sverige har anfört att direktivet är genomfört och att kommissionen har underrättats om detta.

Kommissionen har anfört att Sverige genom att inte i tid genomföra och rapportera till kommissionen om genomförandet av direktiv 2000/34/EG om ändring av direktiv 93/104/EG om arbetstidens förläggning i vissa avseenden för att täcka sektorer och verksamheter som inte omfattas av direktivet har Sverige brutit mot direktivet och artikel 10 och 249 EG.

Sverige har anfört att direktivet är genomfört och att kommissionen har underrättats om detta.

Bristande genomförande av direktiv 2002/58/EG, ärendenr. 2003/1158

Kommissionen har anfört att Sverige genom att inte i tid genomföra och rapportera till kommissionen om genomförandet av direktiv 2002/58/EG om behandling av personuppgifter och integritetsskydd inom sektorn för elektronisk kommunikation har Sverige brutit mot direktivet och artikel 10 och 249 EG.

Sverige har anfört att artikel 13 i direktivet kommer att genomföras genom bestämmelser vilka beräknas kunna träda i kraft den 1 april 2004.

Bristande genomförande av direktiv 2002/30/EG, ärendenr. 2003/1162

Kommissionen har anfört att Sverige genom att inte i tid genomföra och rapportera till kommissionen om genomförandet av direktiv 2002/30/EG om regler och förfaranden för att av bullerskydd införa driftsrestriktioner vid flygplatser i gemenskapen har Sverige brutit mot direktivet och artikel 10 och 249.

Sverige har anfört att direktivet inte ännu har genomförts men att arbetet pågår.

Kopparmateriel i Stockholms miljöprogram, ärendenr. 2003/4979

Kommissionen har anfört att bestämmelserna i punkt 2.5 och 2.6 i Stockholms miljöprogram, som avser användningen av kopparmaterial på byggnader och i tappvattensystem, strider mot bestämmelserna om den fria rörligheten för varor i EG-fördraget.

Sverige har anfört att Stockholms miljöprogram är ett måldokument som inte är bindande för varken enskilda medborgare eller kommunens nämnder och styrelser. Syftet med dokumentet är att skapa en grund för frivilliga engagemang och för att hålla en hög nivå på miljö- och hälsoskyddsarbetet i staden. Miljöprogrammet utgör således inte någon sådan åtgärd som omfattas av bestämmelserna om den fria rörligheten för varor enligt fördraget.

Bristande genomförande av direktiv 2000/79/EG, ärendenr. 2004/0139

Kommissionen har anfört att Sverige genom att inte i tid genomföra och rapportera till kommissionen om genomförandet av direktiv 2000/79/EG om genomförande av det europeiska avtal om arbetstidens förläggning för flygpersonal inom civilflyget som har ingåtts mellan AEA, ETF,

ECA, ERA och IACA har Sverige brutit mot direktivet och artikel 10 och 249 EG.

Skr. 2004/05:60
Bilaga 4

Sverige har anfört att direktivet ännu inte har genomförts. Genomförandet är kopplat till rådets direktiv 93/104/EG om arbetstidens förläggning i vissa avseenden. Vidare har felaktigheter i översättningen av direktiv 2000/79/EG upptäckts som måste åtgärdas.

Bristande genomförande av direktiv 2003/102/EG, ärendenr. 2004/0141

Kommissionen har anfört att Sverige genom att inte i tid genomföra och rapportera till kommissionen om genomförandet av direktiv 2003/102/EG om skydd för fotgängare och andra oskyddade trafikanter före och vid kollision med ett motorfordon har Sverige brutit mot direktivet och artikel 10 och 249 EG.

Sverige har anfört att direktivet delvis har genomförts genom ändringar i förordningen om vägtrafikregister, förordningen om motorfordons avgasrening och fordonsförordningen. I övrigt ska direktivet genomföras genom Vägverkets föreskrifter. Vägverket avser att besluta om dessa föreskrifter under första kvartalet 2004.

Bristande genomförande av direktiv 2003/87/EG, ärendenr. 2004/0143

Kommissionen har anfört att Sverige genom att inte i tid genomföra och rapportera till kommissionen om genomförandet av direktiv 2003/87/EG om ett system för handel med utsläppsrätter för växthusgaser inom gemenskapen och om ändring av rådets direktiv 96/61/EG har Sverige brutit mot direktivet och artikel 10 och 249 EG.

Sverige har anfört att direktivet kommer att vara fullt genomfört till den 1 januari 2005.

Bristande genomförande av direktiv 2002/84/EG, ärendenr. 2004/0148

Kommissionen har anfört att Sverige genom att inte i tid genomföra och rapportera till kommissionen om genomförandet av direktiv 2002/84/EG om ändring av direktiven om sjösäkerhet och förhindrande av förorening från fartyg har Sverige brutit mot direktivet och artikel 10 och 249 EG.

Sverige har anfört att de bestämmelser som behövs för att genomföra direktivet kommer att vara klara under maj år 2004.

Bristande genomförande av direktiv 2002/7/EG, ärendenr. 2004/0374

Kommissionen har anfört att Sverige genom att inte i tid genomföra och rapportera till kommissionen om genomförandet av direktiv 2002/7/EG om ändring av rådets direktiv 96/53/EG om största tillåtna dimensioner i nationell och internationell trafik och högsta tillåtna vikter i internationell trafik för vissa vägfordon som framförs inom gemenskapen har Sverige brutit mot direktivet och artikel 10 och 249 EG.

Sverige har anfört att direktivet i sina huvuddelar är genomfört i svensk lagstiftning. De kvarstående delarna ska genomföras genom

Bristande genomförande av direktiv 2004/78/EG, ärendenr. 2004/1337

Kommissionen har anfört att Sverige genom att inte i tid genomföra och rapportera till kommissionen om genomförandet av direktiv 2004/78/EG om ändring av Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/56/EG om värmesystem för motorfordon och släpvagnar till dessa fordon och rådet direktiv 70/156/EEG med syftet att anpassa dessa till den tekniska utvecklingen har Sverige brutit mot direktivet.

Skrivelsen ska besvaras senast den 15 februari 2005.

Bristande genomförande av direktiv 2003/54/EG, ärendenr. 2004/2252

Kommissionen har anfört att Sverige genom att inte i tid genomföra och rapportera till kommissionen om genomförandet av direktiv 2003/54/EG om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om upphävande av direktiv 96/92/EG – Uttalanden om verksamheter som rör nedläggning och avfallshantering har brutit mot direktivet och artikel 249 EG.

Sverige har anfört att direktivet kommer att genomföras genom ändringar i ellagen. En proposition kommer att lämnas till riksdagen i januari 2005. Den nya lagstiftningen beräknas kunna träda i kraft före halvårsskiftet 2005.

Bristande genomförande av direktiv 2003/55/EG, ärendenr. 2004/2268

Kommissionen har anfört att Sverige genom att inte i tid genomföra och rapportera till kommissionen om genomförandet av direktiv 2003/55/EG om gemensamma regler för den inre marknaden för naturgas och om upphävande av direktiv 98/30/EG – Uttalanden om verksamheter som rör nedläggning och avfallshantering har brutit mot direktivet och artikel 249 EG.

Sverige har anfört att direktivet kommer att genomföras i samband med införandet av en ny naturgaslag. En proposition kommer att lämnas till riksdagen i januari 2005. Den nya lagstiftningen beräknas kunna träda i kraft före halvårsskiftet 2005.

Elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster, ärendenr. 2004/2318

Medlemsstaterna ska enligt artikel 27 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/21/EG om ett gemensamt regelverk för elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster i nationell lagstiftning behålla alla skyldigheter som avses i artikel 7 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/19/EG om tillträde till och samtrafik mellan elektroniska kommunikationsnät och tillhörande faciliteter och artikel 16 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/22/EG om samhällsomfattande tjänster och användares rättigheter avseende elektroniska

kommunikationsnät och kommunikationstjänster till dess att en nationell myndighet beslutar om dessa skyldigheter enligt artikel 16 i direktiv 2002/21/EG. Kommissionen har ifrågasatt hur Sverige genomfört artikel 27 i direktiv 2002/21/EG, artikel 7 i direktiv 2002/19/EG och artikel 16 i direktiv 2002/22/EG mot bakgrund av att det i svensk lagstiftning anges att de gällande skyldigheterna ska upphöra om inte beslut om dessa skyldigheter fattats före den 25 juli 2004 och något sådant beslut inte har fattats. Vidare anför kommissionen att Sverige, genom att inte ha slutfört alla marknadsanalyser, i praktiken inte uppfyllt skyldigheterna enligt artiklarna 16 och 27 i direktiv 2002/21/EG, artikel 7 i direktiv 2002/19/EG och artikel 16 i direktiv 2002/22/EG.

Den formella underrättelsen ska besvaras senast den 23 februari 2005.

Skr. 2004/05:60

Bilaga 4

Bilaga 5: Lista över Internetadresser

Skr. 2004/05:60

Bilaga 5

Information på Internet om EU och den europeiska integrationen återfinns på ett stort antal webbplatser. Då det händer att några av dessa webbplatser ändras eller i vissa fall helt tas bort, är det bra att alltid kunna börja sin navigering utifrån ett antal mer beständiga Internetadresser. En lista över dessa återfinns i denna bilagas andra del.

I de fall webbplatserna finns i flera språkversioner anges alltid i första hand Internetadressen för den svenska versionen. Om en sådan inte existerar har den engelska varianten valts.

1. Källhänvisningar i texten

Regeringens webbplats

[<http://www.regeringen.se/>]

Regeringens faktapromemorior

[<http://www.riksdagen.se/debatt/faktapm/>]

Europeiska rådets möten – ordförandeskapets slutsatser

[http://www.consilium.eu.int/cms3_fo/showPage.asp?id=339&lang=sv&mode=g]

Gå vidare via länken ”Europeiska rådet”.

Rådets möten - pressmeddelanden

[http://www.consilium.eu.int/cms3_fo/showPage.asp?id=339&lang=sv&mode=g]

Gå vidare via länken ”Rådet”.

GUSP-uttalanden

[http://www.consilium.eu.int/cms3_fo/showPage.asp?id=339&lang=sv&mode=g]

Gå vidare via länken ”Uttalanden - GUSP”.

GUSP-beslut – gemensamma åtgärder och gemensamma ståndpunkter

[http://europa.eu.int/eur-lex/sv/lif/reg/sv_register_18.html]

EU:s avtal med tredjeland

[http://www.consilium.eu.int/cms3_fo/showPage.asp?id=252&lang=sv&mode=g]

Beslut som rör rättsliga och inrikes frågor

[http://www.consilium.eu.int/cms3_fo/showPage.asp?lang=sv&id=249&mode=g&name=]

Förordningar, direktiv och beslut

[http://europa.eu.int/eur-lex/sv/search/search_lif.html]

Lista över tillgängliga kommissionsförslag
[http://www.europa.eu.int/eur-lex/sv/search/search_lip.html]

Skr. 2004/05:60
Bilaga 5

Kommissionens meddelanden, rapporter, grönböcker och vitböcker m.m.
[http://europa.eu.int/eur-lex/sv/search/search_dpi.html] eller
[http://europa.eu.int/eur-lex/sv/com/dpi_index_sv.html]

Europeisk rättsligt nätverk på privaträttens område
[http://europa.eu.int/comm/justice_home/news/intro/news_intro_en.htm]

Det europeiska nätverket för förebyggande av brott, EUCPN
[http://europa.eu.int/comm/justice_home/eucpn/]

Kontaktpunkt för u-landsexportörer
[<http://export-help.cec.eu.int/>]

EU-projektet SAFT - Safety Awareness, Facts and Tools
[<http://www.saftonline.org/sverige/>]

2. Viktiga länkar

EU:s officiella webbplats, "Europa"
[<http://www.europa.eu.int>]

Allmän rapport om Europeiska unionens verksamhet
[<http://europa.eu.int/abc/doc/off/rg/sv/welcome.htm>]

Ordförandeskapet (länksamling till ordförandeskapswebbplatser)
[http://ue.eu.int/cms3_fo/showPage.asp?id=695&lang=sv&mode=g]

Europaparlamentet
[http://www.europarl.eu.int/home/default_sv.htm]

Europeiska kommissionen
[http://www.europa.eu.int/comm/index_sv.htm]

Europeiska unionens råd
[<http://ue.eu.int/sv/summ.htm>]

Domstolen och förstainstansrätten
[<http://curia.eu.int/sv/index.htm>]

Revisionsrätten
[http://www.eca.eu.int/index_sv.htm]

Europeiska ekonomiska och sociala kommittén
[http://www.ces.eu.int/pages/intro_sv.htm]

Regionkommittén
[<http://www.cor.eu.int/sv/index.htm>]

Europeiska investeringsbanken
[<http://www.eib.eu.int/>]

Europeiska investeringsfonden
[<http://www.eif.eu.int/>]

Europeiska centralbanken
[<http://www.ecb.int/>]

Europeiska ombudsmannen
[<http://www.euro-ombudsman.eu.int/home/sv/default.htm>]

Europol
[<http://www.europol.net>]

Eurostat
[http://epp.eurostat.cec.eu.int/portal/page?_pageid=1090,30070682,1090_30298591&_dad=portal&_schema=PORTAL]

3. Internetadresser för Dig som vill veta mer

Lagstiftning

Fördragen
[<http://ue.eu.int/sv/summ.htm>]

EU:s lagstiftning (Lagstiftningsprocessen i EU och Sverige, sökbar)
[<http://www3.riksdagen.se/>]

EUR-Lex (Portal till EU-rätten)
[<http://europa.eu.int/eur-lex/sv/index.html>]

PreLex (Databas om den interinstitutionella beslutsprocessen)
[<http://europa.eu.int/prelex/apcnet.cfm?CL=sv>]

Terminologi och förkortningar

Terminologi (länksamling)
[http://europa.eu.int/geninfo/info/guide/index_sv.htm#term]

Europeiska unionens framtid och den allmänna opinionen

Europeiska unionens medlemsstater
[http://europa.eu.int/abc/governments/index_sv.htm#members]

Europeiska konventets webbplats
[<http://european-convention.eu.int/bienvenue.asp?lang=SV>]

Inlägg/sammanfattningar från civila samhället till Europeiska konventet
[http://www.europa.eu.int/futurum/forum_convention/doc_sv.htm]

EU:s framtid – debatt
[http://europa.eu.int/futurum/index_sv.htm]

EU:s framtid – regeringskonferensen 2004
[<http://ue.eu.int/docCenter.asp?lang=sv&cmsid=245>]

Eurostat, officiell EU-statistik
[http://epp.eurostat.cec.eu.int/portal/page?_pageid=0,1136162&_dad=portal&_schema=PORTAL]

Europaparlamentet

Europaparlamentets bulletiner
[http://www.europarl.eu.int/references/bull/default_sv.htm]

Europaparlamentets relationer med medlemsstaternas nationella parlament
[http://www.europarl.eu.int/references/bull/default_sv.htm]

Europaparlamentets politiska grupper
[http://www.europarl.eu.int/groups/default_sv.htm]

Europaparlamentets kontor i Sverige
[<http://www.europarl.se/>]

Europeiska kommissionen

Kommissionsledamöterna
[http://europa.eu.int/comm/commissioners/index_sv.htm]

Dialog med medborgarna
[http://europa.eu.int/citizensrights/index_sv.cfm]

Pressrummet
[http://europa.eu.int/comm/press_room/index_en.htm]

Europeiska kommissionens representation i Sverige
[<http://www.eukomm.se/frameset.htm>]

Europeiska kommissionens officiella dokument
[http://europa.eu.int/documents/comm/index_sv.htm]

Dokument/ytterligare information

EU-upplysningen vid Sveriges riksdag:

[<http://www.eu-upplysningen.se>]

Skr. 2004/05:60

Bilaga 5

Aktuellt inom EU:s institutioner (kalendrar)

[<http://europa.eu.int/news/cal-sv.htm>]

Europeiska Unionens Bulletin

[<http://europa.eu.int/abc/doc/off/bull/sv/welcome.htm>]

Kontoret för Europeiska unionens officiella publikationer

[http://publications.eu.int/index_sv.html]

ECLAS, Europeiska kommissionens bibliotekskatalog

[http://europa.eu.int/comm/libraries/bibliotheques_sv.htm]

IDEA, elektronisk utgåva av gemenskapernas institutionskatalog

[<http://europa.eu.int/idea/sv/index.htm>]

Ljud- och bildbiblioteket

[http://europa.eu.int/comm/mediatheque/index_en.html]

Regeringen och EU-arbetet

[<http://www.regeringen.se/sb/d/2463>]

Riksdagens EU-länksamling

[<http://www.riksdagen.se/rdinfo/lankar/eulank.htm>]

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 10 mars

Närvarande: statsminister Persson, ordförande och statsråden Ringholm, Sahlin, Östros, Messing, Y. Johansson, Bodström, Karlsson, Nykvist, Andnor, Nuder, M. Johansson, Hallengren, Björklund, Holmberg, Jämtin, Orback, Baylan

Föredragande: statsrådet Bosse Ringholm

Regeringen beslutar skrivelse 2004/05:60 Berättelsen om verksamheten i Europeiska unionen under 2004